

ΑΠΑΝΤΑ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
ΠΑΤΕΡΩΝ

ΑΠΑΝΤΑ
ΜΕΓΑΛΟΥ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ «ΟΦΕΛΙΜΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ»

ΑΠΑΝΤΑ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΤΟΜΟΣ 7

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΝΙΚΑΙΑ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΠΕΡΙ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΚΑΙ ΛΙΒΥΗΣ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΡΙΜΙΝΩ ΚΑΙ ΣΚΑΛΕΥΚΕΙΑ ΣΥΝΟΔΩΝ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΑΦΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ

Κείμενον: Ἀποστολικῆς Διακονίας

Εἰσαγωγή — Μετάφρασις — Σχόλια
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Χ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ
Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ	13 - 269
Περὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου	11 (273) *
Περὶ Διονυσίου Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας	97 (323)
Πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους Αἰγύπτου καὶ Λιβύης	131 (341)
Περὶ τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Σελευκίᾳ Συνόδων	169 (361)
Πρὸς τοὺς ἐν Ἀφρικῇ Ἐπισκόπους	253 (411)
ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ	273 - 419

* Οἱ ἐντὸς παρενθέσεων ἀριθμοὶ εἶναι οἱ ἀντίστοιχοι τῶν σελίδων τοῦ ἀρχαίου κειμένου.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ὅτι ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος ἐωρακυῖα τὴν παν-
ουργίαν τῶν περὶ Εὐσέβιον ἐξέθετο πρεπόντως
καὶ εὐσεβῶς κατὰ τῆς Ἀρειανῆς αἵρέσεως τὰ
ὀρισθέντα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἀθανασίου εἰς ἀπάντησιν
ἐπὶ ἐρωτήματος φίλου του τινός, ὁ ὁποῖος εἰς διάλογόν του μετὰ
τινῶν Ἀρειανῶν περιήλθεν εἰς ἀμηχανίαν λόγῳ τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐ-
τῶν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ χρῆσις ὄρων μὴ περιεχομένων εἰς τὴν
ἀγίαν Γραφὴν (ἀγγράφων) πρὸς διατύπωσιν τῆς πίστεως ὑπὸ τῆς
ἐν Νικαίᾳ Συνόδου.

Ὁ Ἀθανάσιος ἀπαντῶν στοιχητίζει τοὺς Ἀρειανούς διὰ τὰς
ὁπερφυγὰς καὶ τὴν ἀσυνέπειαν αὐτῶν κατὰ τὰς συζητήσεις εἰς τὴν
Σύνοδον καὶ τὴν ἀνάγκαστον συμπεριφορὰν αὐτῶν ἐκεῖ, καὶ πῶς ἐν
τέλει ἐπεισθῆσαν νὰ υπογράψουν τὸν ὀρισμὸν τῆς πίστεως ἐναντίον
τῆς ὁποίας νῦν ἐκφράζονται (κ. 1 - 5). Ἐν συνεχείᾳ ἐρευνᾷ τὸ
θέμα τῆς θεότητος τοῦ Υἱοῦ (κ. 6 - 14) καὶ πῶς ἡ ἀληθὴς ἔννοια
αὐτῆς τεκμαίρεται ἀπὸ τῆς ἑλλας ὀνομασίας τοῦ Υἱοῦ, ποὺ ἀνα-
φέρονται εἰς τὴν Γραφὴν (κ. 15 - 17). Ἐξετάζων ἑπτα τὰς ἀν-
τιρρήσεις τῶν Ἀρειανῶν ἐναντίον τῶν ἀγγράφων (μὴ περιεχομένων
εἰς τὰς Γραφάς) ἐκφράσεων, ἀποδεικνύει ὅτι αὗται δὲν διαφέρουν
εἰς ἔννοιαν ἀπὸ ἐκείνας, ποὺ ὑπάρχουν εἰς τὴν Γραφὴν, (κ. 18 -
24). Ἐπὶ πλέον ἀποδεικνύει ὅτι αἱ ἀμφισβητούμεναι ἐκφράσεις αὐ-
ται ὑπῆρχον ἤδη πρὸ τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας ἐν χρήσει ὑπὸ τῆς
Ἐκκλησίας καὶ πρὸς τοῦτο παραθέτει περικειμένους ἔργων τοῦ Θεο-
γνώστου, τοῦ Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, τοῦ Διονυσίου Ρώμης καὶ
τοῦ Θριγένους (κ. 25 - 27). Τέλος (κ. 28 - 32) ἐξετάζει τὴν ση-
μασίαν τοῦ ὄρου ἀγέννητος, τὸν ὁποῖον οἱ Ἀρειανοί, ἰδίως ὁ Ἀστέ-

ριος, κατηγορούν εις τὸν Πατέρα, ἐν ἀντιθέσει ὅχι πρὸς τὴν δημιουργίαν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Γίον, ὁ ὅποιος, κατὰ ταῦτα, νοεῖται ὡς γεννητός, ἔτσι κτίσμα. Τὴν τοιαύτην ἐκδοχὴν ἀποκρούει ὁ Ἀθανάσιος δι' ἀδικαιώστου ἐπιχειρηματολογίας, ἣν κατοχυρώνει καὶ διὰ παραθέσεως ἐπιστολῆς τοῦ Εὐσεβίου πρὸς τὸ ποίμνιον τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ Καισαρείας (κ. 33) περιεχούσης τὸ σύμβολον πίστεως τῆς Νικαίας, τὸ ὅποιον καὶ ὁ ἴδιος ἀπέγραψεν καὶ τοῦ ὁποίου συνιστᾷ τὴν ἀποδοχὴν ὑπὸ τοῦ ποίμνιου τοῦ.

Εἰς τὴν συνέχειαν (κ. 34) παραθέτει ἐπιστολὰς τοῦ Ἀλεξανδρου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας πρὸς τὸ ποίμνιον τοῦ, ἐπιστολὰς τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας (κ. 35 - 37) κατὰ τοῦ Ἀρείου καὶ τῶν μετ', αὐτοῦ, ὡς καὶ ὁμοίως τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου (κ. 31 - 34) τὰς ὁποίας αὐτός ἐγραψε πρὸς διαφόρους Ἐκκλησίας καὶ ἐπισκόπους, ὡς καὶ πρὸς τὸν Ἀρειον, συνιστῶν αὐτοῖς τὴν πίστιν τῆς Νικαίας εἰς τὴν μόνην ὀρθὴν πίστιν.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι ἀπὸ τριῶν κυρίως ἐπόψεων ἐνδιαφερόντων. α) Λόγω τῶν πληροφοριῶν, ποὺ μᾶς παρέχει περὶ τῶν πράξεων τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ὅσα μίᾳ ἐκ τῶν ὀλίγων πρώτων πηγῶν ἐξ ἧς γνωρίζομεν τὰ ἐκεῖ λαβόντα χώραν. β) Ἐνεκ τῆς παραθέσεως ἀποσπασμάτων ἔργων συγγραφέων ἀκμασάντων πρὸ τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας, μάλιστα τῶν δύο Διονυσίων, καὶ γ) ἡ ἐνδειλεχῆς συζήτησις γύρω ἀπὸ τὸν ὅρον ἀγέννητος, τὸν ὅποιον ὁ Ἀθανάσιος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Ἀρειανούς, οἱ ὅποιοι ἀπέδιδον αὐτὸν μόνον εἰς τὸν Πατέρα, ἀποδίδει αὐτὸν εἰς τε τὸν Πατέρα καὶ τὸν Γίον ὁμοίως. Ἀντιδικαστέλλει τὴν σημασίαν τοῦ γεννητός (ἐκ τοῦ γίνεσθαι, ποιῆσθαι), ἀπὸ τῆς τοῦ γεννητός (ἐκ τοῦ γεννᾶσθαι), τὴν ὁποίαν ἐταύτιζον οἱ Ἀρειανοί, καὶ ἀποφαίνεται ὅτι ὁ μὲν Πατὴρ εἶναι ἀγέννητος καὶ ἀγέννητος, ὁ δὲ Γίος ἀγέννητος ὡς συνάνταρχος καὶ συναΐδιος μὲ τὸν Πατέρα καὶ ἐν ταύτῃ γεννητός, ὡς γεννώμενος ἀχρόνως καὶ αἰδίως ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, διὸ καὶ ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα, ὡς ὀρθῶς ἐδογματίσεν ἡ πρώτη ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμένηκῃ Σύνοδος.

Ἐκ λόγων ἐσωτερικῶν περὶθεμεθᾷ ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐγγράφη κατὰ τὸ διάστημα μεταξὺ τῆς ἐκ τῆς ἑξορίας ἐπιστροφῆς (346) τοῦ Ἀθανασίου καὶ τῆς κατὰ τὸ 356 νέας φυγῆς αὐτοῦ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

1. Καλῶς ἐπραξες ποῦ ἔκαμες εἰς ἐμέ γνωστήν τήν ἐπισταμένην ἔρουναν, ποῦ ἔγινεν ἀπὸ σέ με ἐκείνους ποῦ φρονοῦν τὰ φρονήματα τοῦ Ἀρείου, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ μερικοὶ φίλοι τοῦ Εὐσεβίου, καὶ πολλοὶ ἀδελφοί, ποῦ πιστεύουν εἰς ὅσα διδάσκει ἡ Ἐκκλησία. Καὶ τὴν μὲν σωφροσύνην σου ἡ ὁποία πολὺ ὀρθῶς ἠλεγξε καὶ ἀπέδειξε τὴν ἀσέβειαν τῆς αἱρέσεως ἐπήνεσα, τὴν δὲ ἀναισχυντίαν ἐκείνων ἐθαύμασα, διότι ἂν καὶ τὰ λογικὰ ἐπιχειρήματα τῶν Ἀρειανῶν ἀπεδείχθησαν ἀστήρικτα καὶ μάταιοι λόγοι, καὶ οἱ ἴδιοι οὗτοι κατεδικάσθησαν ἀπὸ ὅλους ὅτι πάσχουν ἀπὸ κάθε εἵδους παραφροσύνης, ἐν τούτοις καὶ μετὰ ταῦτα διεμαρτύροντο, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Ἰουδαίων¹, λέγοντες· διατί ἐκεῖνοι, ποῦ συνῆλθον εἰς τὴν Νίκαιαν ἐχρησιμοποίησαν λέξεις, ποῦ δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν, καὶ ἔγραψαν τὸ «ἐκ τῆς οὐσίας» καὶ τὸ «ὁμοούσιον»; Καὶ σὺ μὲν ὡς ἄριστα μορφωμένος ἄνθρωπος ἀπέδειξες ὅτι οὗτοι, ἀκόμη καὶ μετὰ τὸ νὰ χρησιμοποιοῦν τέτοια σχήματα λόγου, εἶναι ὅχι ὀλιγώτερον ἀερολόγοι. Ἐκεῖνοι δὲ τίποτε δὲν κάμνουν, ποῦ νὰ εἶναι ξένον πρὸς τὴν κακότητά των, παρὰ νὰ ἐπινοοῦν πλαστάς δικαιολογίας. Διότι εἶναι εἰς τὰς γνώμας των ἀκατάστατοι καὶ εὐμετάβλητοι ὅπως οἱ χαμαιλέοντες εἰς τὰ χρώματα, καὶ ὅταν μὲν ἐλέγχωνται πλανῶμενοι κοκκινίζουν, ὅταν δὲ ἐξετάζωνται δὲν ἔχουν τί νὰ εἶπουν καὶ ὕστερον μετὰ ἀναισχυντον τρόπον προβάλλουν προφάσεις. Ἄν δὲ κάποιος ἀποδείξῃ εἰς αὐτοὺς, ὅτι καὶ εἰς αὐτὰ πλανῶνται, κοπιᾶζουν πολὺ

1. Πρβλ. Λουκ. 15, 3. 10, 7.

ἕως οὗ ἐπινοήσουν ἀσύστατα πράγματα καὶ κατὰ τὸ γραμμένον εἰς τὰς Γραφάς, οἱ μωροὶ ἐν διανοοῦνται ἀνόητα², πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐπιμείνουν ἀσεβοῦντες. Ἡ δὲ προσπάθεια αὐτῶν αὕτη δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά χαρακτηριστικὸν γνώρισμα φανερόν τῆς ἐλλείψεως λογικῆς εἰς αὐτοὺς, καὶ ἀπομίμησις, ὅπως προεῖπα, τῆς ἰουδαϊκῆς κακοηθείας. Διότι ἀληθῶς καὶ ἐκεῖνοι, ὅταν ἠλέγχοντο ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν πλανώμενοι καὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ ἀντικρύσουν αὐτὴν εὐθέως, ἐπροφασίζοντο λέγοντες· «ποῖον ποιεῖς σὺ σημεῖον, διὰ νὰ ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν εἰς σέ; ποῖα εἶναι τὰ ἔργα σου;»³ καίτοι ἐγίνοντο τόσον πολλὰ θαύματα ἀπὸ τὸν Κύριον, ὥστε καὶ οἱ ἴδιοι νὰ λέγουν· «τί κάμνομεν μένοντες ἀδρανεῖς καθόσον ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς κάμνει πολλὰ θαύματα;»⁴ Διότι οἱ νεκροὶ ἀνεστένοντο, οἱ χωλοὶ περιπατοῦσαν, οἱ τυφλοὶ ἔβλεπον, οἱ λεπροὶ ἐκαθαρίζοντο ἀπὸ τὴν λέπραν⁵, καὶ τὸ ὕδωρ ἐγίνετο οἶνος⁶, καὶ με πέντε ἄρτους ἐχόρτασαν πέντε χιλιάδες⁷, καὶ ὅλοι μὲν ἐθαύμαζαν καὶ προσκυνοῦσαν τὸν Κύριον καὶ ὠμολογοῦσαν ὅτι εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐξεπληροῦντο αἱ προφητεῖαι⁸ καὶ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Θεὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· μόνον δὲ οἱ Φαρισαῖοι, ἂν καὶ τὰ θαύματα ἦσαν καὶ ἐφαίνοντο λαμπρότερα καὶ τοῦ ἡλίου, ἐν τούτοις πάλιν ἐμεμφιμοιροῦσαν σὰν ἀμαθεῖς καὶ ἔλεγον· «διὰ τί σὺ, ἐνῶ εἶσαι ἄνθρωπος κάμνεις τὸν ἑαυτὸν σου Θεόν;»⁹, οἱ ἀνόητοι καὶ πραγματικά τυφλοὶ εἰς τὸν νοῦν. Ἐπρεπεν οὗτοι τὸ ἀντίστροφον νὰ λέγουν· διὰ τί σὺ ἐνῶ εἶσαι Θεὸς γίνεαι ἄνθρωπος; διότι τὰ ἔργα τοῦ ἐφανερώωναν αὐτὸν ὅτι ἦτο Θεός, διὰ νὰ προσκυνήσουν μὲν τὴν ἀγαθότητα τοῦ Πατρὸς, θαυμάσουν δὲ τὴν γενομένην πρὸς ἡμᾶς οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο μὲν δὲν ἔλεγον, ἀλλ' οὔτε ἤθελον νὰ βλέπουν τὰ γινόμενα θαύματα. Ἡ

2. Πρὸλ. Ἠσ. 32. 2.

3. Ἰω. 6, 30.

4. Ἰω. 11, 47.

5. Πρὸλ. Ματθ. 11, 5.

6. Πρὸλ. Ἰω. 2, 1 εἰς.

7. Πρὸλ. Ματθ. 14, 21.

8. Πρὸλ. Ἰω. 6, 14.

9. Ἰω. 10, 33.

ἐβλεπον μὲν αὐτὰ — διότι κατ' ἀνάγκην ἔπρεπε νὰ βλέπουν αὐτὰ — πάλιν ὁμῶς ἀλλάζαν γνώμην καὶ ἐμεμψιμοιροῦσαν· διατί θεραπεύεις τὸν παραλυτικὸν τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου;¹⁰ καὶ τὸν τυφλὸν ἐκ γενετῆς κατὰ τὸ Σάββατον κάμνεις νὰ ἴδῃ τὸ φῶς τοῦ¹¹; Τοῦτο δὲ πάλιν ἦτο πρόφασις καὶ μεμψιμοιρία. Καὶ ἀληθῶς ὅταν ὁ Κύριος ἔκαμνε θεραπείας εἰς ἄλλας ἡμέρας πλὴν τοῦ Σαββάτου μὲ τὸ νὰ θεραπεύῃ κάθε θασεῖαν καὶ ἐλαφρὰν ἀσθένειαν, ἐκεῖνοι ἀπὸ κεκτημένην συνήθειαν, ἐμέμφοντο αὐτὸν καὶ ἠθέλον μᾶλλον νὰ ἔχουν τὴν ὑπόνοιαν ὅτι οὗτος δὲν ἦτο Θεός, μὲ τὸ νὰ ἀποδίδουν τὰ θαύματά του εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Βεελζεβοῦλ¹², παρὰ νὰ ἀπαρνηθοῦν τὴν ποιηρίαν των. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ὁ Σωτὴρ μὲ τὸ νὰ ἀποδεικνύῃ διὰ πολλῶν ἔργων καὶ πολλῶν τρόπων¹³ τὴν θεότητά του καὶ μὲ τὸ νὰ διδάσκῃ τὴν περὶ τοῦ Πατρὸς ἀλήθειαν εἰς ὅλους, ἐκεῖνοι ὄχι ὀλιγωτερον, ὥσάν ἀκριβῶς νὰ λακτίζουν εἰς μυτερὰ καρφία¹⁴ προέβαλλον μωρὰς ἀντιλογίας, πρὸς τὸν μόνον σκοπὸν, κατὰ τὴν θείαν παροιμίαν, νὰ ἐπινοοῦν δικαιολογίας¹⁵ καὶ νὰ χωρίζουν τοὺς ἑαυτοὺς των ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν.

2. Οἱ μὲν Ἰουδαῖοι λοιπὸν, ποὺ τότε ἐπονηρεύοντο τοιαῦτα καὶ ἠρνοῦντο τὸν Κύριον, δικαίως ἀπεξενώθησαι καὶ ἀπὸ τοὺς νόμους καὶ ἀπὸ τὰς ὑποσχέσεις¹⁶, ποὺ εἶχον δοθῇ εἰς τοὺς πατέρας των. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Ἀρειανοὶ μὲ τὸ νὰ Ιουδαίζουν τῶρα μοῦ φαίνονται ὅτι πάσχουν ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἀσθένειαν ποὺ ἔπασχον τότε ὁ Καϊάφας καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Διότι ἐπειδὴ ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἡ αἵρεσίς των δὲν ἔχει τίποτε, ποὺ νὰ στηρίξῃ αὐτὴν λογικῶς¹⁷, ἐπινοοῦν προφάσεις, διατί ἔχει γραφῇ τοῦτο καὶ ὄχι ἐκεῖνο; καὶ μὴ ἀπορῆσης ἐάν τῶρα οὗτοι μηχανεύων-

10. Πρβλ. Ἰω. 5, 6.

11. Πρβλ. Ἰω. 9, 1 ἔξ.

12. Πρβλ. Μάρκ. 3, 22.

13. Πρβλ. Ἑβρ. 1, 1.

14. Πρβλ. Πρβλ. 26, 14.

15. Πρβλ. Παρμ. 18, 1.

16. Πρβλ. Πρβλ. 13, 32.

17. Πρβλ. Πρβλ. 15, 5.

ται τοιαύτας προφάσεις. Διότι μετ' ὀλίγον θὰ ἐκτραποῦν καὶ εἰς ὕβρεις καὶ ὕστερον θὰ ἀπειλήσουν τὴν στρατιωτικὴν φρουρὰν καὶ τὸν χυλίσρχον¹⁸ διότι εἰς ταῦτα συνίσταται ἡ κακοδοξία των. Καθόσον μὲ τὸ νὰ ἀρνοῦνται τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐπόμενον νὰ εἶναι ἔρημοι καὶ πάσης λογικῆς. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγνώριζον αὐτὰ δὲν ἔδιδον καμμίαν ἀπόκρισιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις των. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πρόθεσις σου εἶναι νὰ πληροφορηθῇς ὅσα ἡ Σύνοδος ἔπραξε, δὲν ἀνέβαλα τὴν ἀπάντησιν, ἀλλ' ἀμέσως, ὅπως ἔγινε τότε, ἔκαμα φανερόν μὲ τὸ νὰ ἀποδείξω δι' ὀλίγων πόσον ἡ Ἀρειανικὴ αἵρεσις στερεῖται εὐσεβῶν φρονημάτων, καὶ μόνον πλαστάς δικαιολογίας ἐπινοοῦν οἱ ὁπαδοί της. Σκέψου δὲ καὶ σὺ, ἀγαπητέ, μήπως δὲν ἔχει ἔτσι τὸ πρᾶγμα. Ἐάν στηρίζωνται εἰς ὅσα οἱ ἴδιοι ἐφεύρον κακά, λόγῳ τοῦ ὅτι ὁ διάβολος ἐνέβαλεν ὑπούλως εἰς τὰς διανοίας των τὴν μωρίαν, ὥς ἀπολογηθοῦν δι' ἐκεῖνα διὰ τὰ ὁποῖα κατηγορήθησαν καὶ ἀπεδείχθησαν ὅτι εἶναι αἰρετικοί, καὶ τότε ὕστερον ὥς προβάλουν τὰς αἰτιάσεις των ἐναντίον ἐκείνων, ποῦ ἀπεφασίσθησαν εἰς θάρος των. Διότι κανεῖς, ὅταν καταδικασθῇ διὰ φόνον καὶ μοιχείαν μετὰ τὴν δίκην, δὲν ἔχει τρόπον νὰ κατακρίνῃ τὴν ἀπόφασιν τοῦ κριτοῦ, καὶ νὰ εἴπῃ διατί ὄχι ἔτσι, ἀλλὰ ἄλλως ἔκρινε. Διότι τοῦτο δὲν ἀπαλλάσσει τὸν καταδικασθέντα, ἀλλὰ καὶ περισσότερον κάμνει τὸ ἔγκλημά του θαρύτερον ἐξ αἰτίας τῆς αὐθαδείας καὶ τῆς τόλμης του. Ἄρα λοιπὸν καὶ αὐτοὶ ἢ ὥς δείξουν ὅτι τὰ φρονήματά των εἶναι εὐσεβῆ — διότι ἀφοῦ κατηγορήθησαν, κατεδικάσθησαν, χωρὶς πρωτύτερα νὰ ἀποκρούσουν τὴν κατηγορίαν καὶ εἶναι δίκαιον ἐκεῖνοι, ποῦ κατηγορήθησαν νὰ μὴ κάμνουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἀπολογοῦνται — ἢ ἐάν ἔχουν τὴν συνείδησιν θρώμικην καὶ συναισθάνωνται ὅτι εἶναι ἀσεβεῖς, ὥς μὴ αἰτιῶνται ἐκεῖνα, ποῦ ἀγνοοῦν διὰ νὰ μὴ διαπράξουν διπλοῦν ἔγκλημα ἀσεθείας καὶ ἀμαθείας καὶ γίνουν ἀξιοὶ μομφῆς δι' αὐτό. Ἄς ἐξετάζουν δὲ καλλίτερον μὲ ἀγάπην νὰ μάθουν, ὥστε, ἀφοῦ γνωρίσουν καλῶς ἐκεῖνα, ποῦ πρωτύτερα ἀγνοοῦσαν, νὰ καθαρίσουν ἐντελῶς τὴν αἴσθησιν τῆς ἀσεβοῦς ἀκοῆς των μὲ τὰ νάματα τῆς ἀληθείας καὶ τὰ δόγματα τῆς εὐσε-

18. Μρξλ. 1^ο 18, 19.

δοὺς πίστεως. Διότι ἔτσι ἔγινε καὶ εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Νικαίας εἰς τοὺς περὶ τὸν Εὐσέβιον.

3. Καθὼς οὗτοι ἐφιλονείκουν μὲ ἀσέβειαν καὶ ἐπιχειροῦσαν νὰ θεομαχήσουν, ὅσα μὲν ἐλέγοντο παρ' αὐτῶν ἦσαν γεμᾶτα ἀπὸ ἀσέβειαν, οἱ δὲ ἐπίσκοποι, ποὺ εἶχον συνέλθει ἐκεῖ, ἦσαν ἐπάνω - κάτω περὶ τοὺς τριακοσίους, ἐζητοῦσαν ἀπὸ αὐτοὺς μὲ πραότητα καὶ φιλανθρωπίαν νὰ δίδουν λόγον δι' ὅσα ἔλεγον καὶ νὰ ἀποδεικνύουν αὐτὰ μὲ εὐσεβεῖς ἀποδείξεις. Ἐπειδὴ δὲ καὶ μόνον ἀπὸ τὰ λεγόμενά των κατεδικάζοντο καὶ ἤρχοντο εἰς διαμάχην μετὰ τῶν, καθόσον ἔβλεπον τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἀρέσεώς των, ἔμενον ἄφωνοι καὶ μὲ τὴν σιωπὴν των ὡμολογοῦσαν τὴν ἐντροπὴν των διὰ τὴν ματαιοδοξίαν των. Οἱ ἐπίσκοποι λοιπὸν ὕστερον, ἀφοῦ ἀνέτρεψαν τοὺς λόγους, ποὺ οὗτοι ἐπενόησαν, ἐξέθεσαν ἔτσι ἐναντίον των τὴν ὀρθὴν καὶ ὑγιαίνουσαν ἐκκλησιαστικὴν πίστιν. Καὶ ἀφοῦ ὑπέγραψαν ὅλοι, ὑπέγραψαν καὶ οἱ περὶ τὸν Εὐσέβιον μὲ τὰ ἴδια αὐτὰ λόγια, ἐναντίον τῶν ὁποίων οὗτοι τῶρα καταφέρονται. Λέγω δηλαδὴ τοὺς λόγους ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τὸ ὁμοούσιον, καὶ ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι οὔτε κτίσμα ἢ δημιουργημα οὔτε ἐν ἐκ τῶν γενομένων, ἀλλὰ ὅτι ὁ Λόγος εἶναι γέννημα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός. Καὶ τοῦτο θεθαίως εἶναι τὸ παράδοξον, ὅτι ὁ Εὐσέβιος ἀπὸ τὴν Καισάρειαν τῆς Παλαιστίνης, ἂν καὶ πρωτότερα ἡρνεῖτο, ὅμως ὕστερον ἀφοῦ ὑπέγραψεν ἔστειλεν ἐπιστολὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν του, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλεγεν ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ πίστις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ παράδοσις τῶν Πατέρων, καὶ ἐφάνέρωσεν εἰς ὅλους, ὅτι πρωτότερα εἶχον λάθος καὶ ματαίως ἐπολεμοῦσαν τὴν ἀλήθειαν. Διότι ἂν καὶ τότε ἐντράπη καὶ ἔγραψε μὲ τὰς λέξεις αὐτάς καὶ καθὼς ὁ ἴδιος ἠθέλησεν ἀπελογηθῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιστολῆς του τοῦλάχιστον μὲ τὸ νὰ μὴ ἀρνηθῇ ρητῶς τὸ ὁμοούσιον καὶ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας, τοῦτο ἠθέλε νὰ ἐπισημάνῃ. Καὶ ἔπαθε κάτι τὸ φοβερόν· καθὼς δηλαδὴ ἀπελογεῖτο κατηγορήσεν ἔπειτα τοὺς Ἀρειανούς ὅτι μὲ τὸ νὰ γράψουν «δὲν ὑπῆρχεν ὁ Υἱὸς πρὶν γεννηθῇ», δὲν ἠθέλαν νὰ εἰπουν ὅτι οὗτος δὲν ὑπῆρχε πρὸ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως. Καὶ τοῦτο ἐγνώριζε καὶ ὁ Ἀκάκιος, ἂν καὶ ὁ ἴδιος, ἐπειδὴ ἐφοβήθη, δὲν ὑποκρίνεται τῶρα λόγῳ τοῦ

οἱ δὲ ἄνθρωποι καὶ πραγματικοὶ κήρυκες τῆς ἀληθείας καὶ μεταξὺ τῶν συμφωνούντων καὶ δὲν ἔχουν διαφορὰς γνώμης ὁ ἓνας μετὰ τοὺς ἄλλους. Διότι ἂν καὶ ἐξήσασιν εἰς διαφοροὺς ἐποχὰς ὁμοῦς ὅλοι μαζὶ κινῶνται πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπεὶ δὴ εἶναι προφηταὶ τοῦ ἑνὸς Θεοῦ καὶ ὁμοφωνῶς κηρυττοῦν τὸν αὐτὸν λόγον.

5. Ἐκεῖνα λοιπὸν ποὺ ἐδίδασκεν ὁ Μωυσῆς, ταῦτα ἐφυλάττετε προηγουμένως ὁ Ἀβραάμ· ἐκεῖνα δὲ ποὺ ἐφυλάττεν ὁ Ἀβραάμ, ταῦτα ὁ Νῶε καὶ ὁ Ἐνὼχ ἐγνωρίζον μετὰ τὸ νὰ καθίσουν ἐκκρησιν μεταξὺ καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων καὶ νὰ γινῶνται ἀρεστοὶ εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ἀληθῶς καὶ ὁ Ἀβελ ἔστι υπέστη μαρτυρῶν θανάτου· ἐπεὶ δὴ ἐγνωρίζον αὐτὰ τα ὅποια εἶχε μαθεῖ ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ ὁ ὅποιος πάλιν ἐμαθεῖ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ Κυρίου ὁ ὅποιος καὶ ὅταν σκεπταμένη ᾖ ἡ καρδιά ἦλθεν εἰς τὸν κόπον διὰ τὴν κατάρτησιν τῆς ἀμαρτίας· ἔλεγεν· «δὲν δίδω εἰς τὰς νύκτας, ἀλλὰ εἰς τὴν ἡμέραν· ἀλλὰ ἐν τῇ παλαιᾷ τῇ ὅπου ἄν ἤκουσατε ἐξ ἀρχῆς». Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ποὺ ἐμαθεῖ παρ' αὐτοῦ ὅτι προσδωρίζε τα τῆς ἐκκλησίας πραγματὰ, οὔτε τοὺς διακόνους ἠθέλησε νὰ εἶναι διπροσώποι²¹ μετὰ τὸ νὰ λέγουν ἄλλα εἰς τὸν ἕνα καὶ ἄλλα εἰς τὸν ἄλλον οὔτε θεσάζει τοὺς ἐπισκόπους, ὅταν δὲ ἐπεπατήτε τοὺς Γαλατάς ἀπεφάνθη γενικῶς λέγων· «ἐάν τις ἀποστολὴ κηρυττῇ εἰς σᾶς εὐαγγέλιον ἄφορον ἀπὸ ἐκείνου, ποὺ παρελάβετε καὶ ἐδιδάχθητε ἀπὸ ἡμᾶς, ὅς ἐστιν ἀνάθεμα, καθὼς προεῖπα, καὶ πάλιν λέγω»²²· «Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἡμεῖς οἱ ἀποστολοὶ, ἢ ἄγγελος ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ κηρυττῇ εἰς σᾶς εὐαγγέλιον ἄλλο ἀπὸ αὐτό, ποὺ ἡμεῖς ἐκηρυξάμεν εἰς σᾶς, ὅς ἐστιν ἀνάθεμα»²³. Ὅταν λοιπὸν ὁ ἀποστολὸς λέγῃ ταῦτα, ἢ καὶ οὗτοι, ποὺ μετέπεισαν τοὺς περὶ τοῦ Εὐσεβίου, νὰ λέγουν τώρα ἄλλα ἀπὸ ἐκείνα, ποὺ ὑπεγράψαν ὅς ἔχουν τὸ ἀνάθεμα, ἢ ἐάν γνωρίζουν ὅτι καλῶς ἐκεῖνοι ὑπεγράψαν ὅς μὴ θορυβοῦν ἐναντίον μᾶς τόσον σπουδαιᾶς Συνόδου. Ἐάν δὲ οὔτε τοῦτο οὔτε ἐκεῖνο πράττουν, εἶναι φανερόν ὅτι καὶ

21 Α' Κορ. 2, 7

22 Πρβλ. Α' Τιμ. 3, 8.

23 Γαλ. 1, 9

24 Γαλ. 1, 8

αὐτοὶ φέροντα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τὸν καθ' ἑαυτὸν καὶ
 θαλασσοταραχὴν²⁵ ποὶ δὲν ἔχουσιν ἰδίας τῶν σταθερῶς
 γνωμῶν ἀλλὰ παρασυρῶνται ἀπὸ ξένων ἀτιμολόγητων. Με-
 τὰ τὸ εἶναι δὲ τοιοῦτο, οὔτε τώρα μέτρησι πρὸς ἑαυτοὺς
 τοιαύτας δικαιολογίας δύνανται ἀξίᾳ ἐμπιστάσθαι ἀλ-
 λά καὶ ἅς παύσωνται νὰ καταφερώνται ἐναντίον θεμάτων,
 τὰ ὅποια δὲν γνωρίζουν· ἴσως δὲ νὰ μὴ γνωρίζουν νὰ
 διακρίνουν ἀπλῶς καὶ τὸ αὐτὸ λέγουσι, τὸ ποιητὸν κα-
 λὸν, τὸ δὲ καλὸν ποιητὸν καὶ νομίζουσι τὸ μὲν πικρὸν
 ὅτι εἶναι γλυκύ, τὸ δὲ γλυκύ πικρὸν²⁶. Ασφαλῶς ἐκεῖνα
 μὲν ποὶ ἐκρίθησαν ὅτι εἶναι κακά καὶ ἀπέδωκεν μὴ πε-
 ρῶσαι ἐπιθυμοῦν νὰ φυλαττοῦν ἐν αὐτοῖς, ποὶ καλῶς ἀπε-
 φασιόθησαν βιάζονται νὰ διαψάλλονται, ὡς κακῶς γεγε-
 νῆνα. Ἐπρεπε λοιποὶ οἷτε ἡμεῖς νὰ καλύψωμεν πλέον καὶ
 ποῖον ἀπὸ αὐτοὺς εἰς ἀπόλογον καὶ νὰ ἀποκριθώμεθα
 πρὸς τὰς ἀποητοὺς δικαιολογίας τῶν, οἷτε ἐκεῖνοι νὰ
 φιλονεικοῦν περὶ σαύτων ἀλλὰ νὰ μένωσι σταθεροὶ εἰς
 ἐκεῖνα, ποὶ ὑπεγράψαντο ὅτι ἐπὶ κεφαλῇ τῆς αἰρέσεως αὐ-
 τῶν, μέτρησι γνωρίζουν ὅτι ἡμεῖς μετὰ αὐτῶν γινώσκω-
 μεν ἀπὸ τὸν Ἐκκλησιαστικὸν εἶναι ὑποτιτῶν καὶ κακοήθων, τὸ δὲ νὰ
 ὑπογράψωμεν ὑστερὰ, ἀφοῦ ἡμπορούμεν τὰς ἰστορίας
 ἀπολογηθῶμεν τὸ σκετομμενότερον τοῦτο ἀκριβῶς ἀποδει-
 κνύει ὅτι ἡ Ἀρεανική αἵρεσις εἶναι πραγματικὴ ἀσθε-
 νεία. Διότι ἀληθῶς δὲν περὶ αὐτῶν πρὸς νὰ καταδικάσωνται αὐ-
 τῶν καὶ δὲν κατεδικάσθησαν αὐτοὶ τρεῖς κατετιμωμένοι
 ἀπὸ ὅλων τὰς πλῃρας δὲ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ γενημάτων, ὥστε
 καὶ τὸ νὰ μεταβαλῶμεν μεθόδον ἀντιρρήσεως δὲ νὰ ἐμ-
 μένωμεν εἰς τὴν ἀσθενεῖαν ἀποτελεῖ ἐλεγχὸν τῆς πλάνης
 τῶν. Διὰ τοῦτο ἔπρεπε καθὼς ἐλέγχθη νὰ ἡσυχάσων καὶ
 αὐτοὶ. Δὲν ἡσυχάσαν, ὁμοίως ἐπειδὴ εἶναι φοβεροὶ εἰς ἀ-
 ναισχυντίαν καὶ νομίζουσι ἴσως ὅτι αὐτοὶ μᾶλλον παρὰ οἱ
 ἄλλοι ἡμποροῦν νὰ εἶναι οἱ ἀρχηγοὶ τῆς διαβολικῆς τας-
 τῆς ἀσθενείας. Ἄν καὶ εἰς τὴν προηγουμένην ἐπιστολὴν
 ποὺ ἔγραψα πρὸς σᾶς, ἔκαμα χρῆσιν ἐκτενέστερον τοῦ
 κατ' αὐτῶν ἐλέγχου, ἐν τούτοις ἅς ἐξετάσῃ τὴν τῶν καὶ
 τούτους, καθὼς ἀκριβῶς ἐκεῖνους χωρὶς ἐν ἑκάστῳ
 τῶν λεγομένων παρ' αὐτῶν. Διότι, θὰ ἀποδεχθῇ ἐπίσης

25. Πρὸς Ἐφ. 4, 14.

26. Ἐφ. 5, 20.

και τωρα διτι δεν είναι υγιής αλλά καποια δαιμονική επινοησης ή αίρεσης αυτών

6 Λεγουν λοιποι καθως ακριβώς εφαινετο και εις εκείνοις ορθοις κα εταλησαν να ειπουν· «ὁχ πάντοτε πατήρ ὁχι πάντοτε υἱός· ὅτι ὁ υἱός δεν ὑπῆρχε πριν γεννηθῇ ἀλλ' ἐγενε κα ἀ τοὺς ἐξ οὐκ οὕτων ὅθεν καὶ ὁ Θεός δεν εἶγε πάντοτε ἡ πατήρ τοῦ υἱοῦ ἀλλ'· ὅταν ἐγενε κα ἐξημωρήθη ὁ υἱός τότε καὶ ὁ Θεός ὠνομάσθη πατήρ αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Λόγος εἶναι κτισμα κα ποιημα κα, ξένος κα ἀνόμοιος κατὰ τὴν οὐσίαν τοῦ πατρός οὔτε δὲ φως καὶ ἀληθινός λογὴς τοῦ πατρός εἶναι ὁ ἴσος αὐτῷ· ἢ αὐτῷ ἢ μοιγ κα ἀληθινή σοφία αὐτοῦ· ἀλλὰ κτισμα καὶ ἐπὶ ᾧ εἶναι εἰς ἓκ των δημιουργημάτων, κατὰ χριστιανικὴν λέγει, τὰ λόγους κα σοφία δὲ αὐτοῦ οὔτε ἀληθινός Θεός εἶναι ὁ υἱός». Εἰ, ὡς δὲ ἐπιβελῶ να ἐρωτήσω αὐτοὺς πρῶτον, τι εἶναι τέλος πάντων ὁ υἱός καὶ ποιητὴς πᾶσι μὲν ἀληθεύοντες κα τὸ ὄνομα τοῦτο δὲ να ἡμπούνο· αὐτοὶ κα ἐξηγήσαν· ἔστω καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, τα παρ' αὐτῶν ἔστω, καὶ αὐτῶν Διὰ τοῦτο ἡ μεν Θεὰ Γραφή πληροφορεῖ ἡμῶς διτι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦτο ἔχε· διὰ τὴν σημεῖον αὐτῶν μὴ ἀνέμεν ἐκείνην· ποὺ ἐκεῖ ὁ Μωυσῆς μέδσα λέγει εἰς τὸν νόμον· ἐξ οὐκ οὐρατο εἰς τὴν φωτὴν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σας μετὰ τα φέρεσσετε ὅλους τὰς ἐντολάς αὐτοῦ· τὰς ὅτινας ἐμετὰ προστάζω εἰς σε σήμερον κα' προστάτετε διὰ τὴν καλῶς κα ἐνδρεστοι ἐμπρὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σας· εἰσθε εἰς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σας· καθως καὶ ὁ Ἰωάννης λέγει εἰς τὸ εὐαγγέλιον· «ὅσοι δι' ἐδέχθησαν αὐτόν, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα να γένου τέκνα Θεοῦ»· ἀλλήν δὲ σημασάν ἔχε ἡ λέξις υἱός ἐκείνην καθ' ἣν ὁ Ἰσαακ εἶναι υἱός τοῦ Ἀβραάμ καὶ ὁ Ἰακωβ τοῦ Ἰσαάκ καὶ οἱ πατρῆαρχαι τοῦ Ἰακωβ· Αὐτοὶ δὲ ἄρα κατα ποίαν ἐκ τῶν δύο τούτων ἐννοιδῶν ἐνόμισαν δι' ὃ Λόγος εἶναι Υἱός τοῦ Θεοῦ, ποὺ μυθολογοῦν τετοια πράγματα περὶ αὐτοῦ, διότι γνωρίζω καλῶς διτι εἰς τὴν αὐτὴν ἀσέβειαν συμφωνοῦν

27. Δευτ. 18, 19.

28. Δευτ. 14, 1.

29. Γεν. 1, 12.

μέ τοὺς γυρῶ ἀπὸ τὸν Εὐσέβιον Λατίνον εἰναι μὲν νομίζουσιν αὐτὸν υἱὸν κατὰ τὴν πρώτην σημασίαν καθὼς υἱὸς εἶναι ἐκεῖνοι ποὶ δια προσδετικῆς θεολογικῆς τῶν τρωπῶν συμπεριφορᾶς τῶν λαμβάνοντι πρόσθετοι τῇ χάριν τοῦ ὀνόματος καὶ τὸ δικαίωμα νὰ γινῶν υἱοὶ Θεοῦ (διότι τοῦτο ἔλεγον καὶ ἐκεῖνοι) θὰ ἐνομιζέτο ὅτι τίποτε δέν θὰ διέφερεν ἀπὸ ἡμᾶς οὔτε θὰ ἦτο μονογενὴς ἂν καὶ αὐτὸς εἶχεν ὥς μισθὸν ἀρετῆς τὴν ὀνομασίαν τοῦ υἱοῦ. Διότι καὶ δι' ἀκοιμῆς ὅπως λέγουσι κατὰ προγενέσων ὅτι θὰ ἦτο τοιοῦτος λαμβάνη ἐκ τῶν προτέρων τὸ ὄνομα καὶ εὐθύς ὥς ἔγγεν ἅξος δεχέτα καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν δόξαν τοῦ ὀνόματος ἀλλὰ καὶ τότε τίποτε δέν θὰ διαφέρει ἐκείνων ποὶ λαμβάνοντι τὸ ὄνομα μετὰ τὰς ἐνσυνετούς πράξεις ἐφ' ὅσοι καὶ αὐτὸς ἔτσι νομίζεται ὅτι εἶναι υἱὸς. Διότι ἀληθῶς καὶ ὁ Ἀδάμ ἀφοῦ ἔλαθεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν χάριν καὶ εὐθείας ὥς ἔγγεν ἐτέθη εἰς τὸν παράδεισον εἰς τίποτε δέν διέφερεν οὔτε ἀπὸ τὸν Ἐννοχ ὁ ὁποῖος ὕστερον μετὰ τὴν γεννησίαν του καὶ ἀφοῦ εὐφρόστησε τὸν Θεόν μετέβη ζῶν εἰς τοὺς οὐρανούς³⁰ οὔτε ἀπὸ τὸν ἀπόστολον πολὺ καὶ αὐτὸς μετ' ἡμᾶς ἐνσυνετούς πράξεις τοῦ ἀνθρωπίνου εἰς τὸν παραδεισον³¹ ἀλλ' οὔτε καὶ τοῦ ἄλλοτε ληστοῦ, ὁ ὁποῖος λόγῳ τῆς ὁμολογίας του ἔλαθε τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι ἀμέσως θὰ εἶναι εἰς τὸν παράδεισον³².

7 Ἀλλὰ μέ τὸ νὰ κατηγοροῦνται δι' αὐτὰ ὥς πλανώμενοι θὰ εἴπουν ἴσως, ἐκεῖνοι ποὶ ἔλεγον πολλάκις καὶ κατηγοροῦντο «ἔτσι νομίζομεν ὅτι ὁ υἱὸς ἔχει κάτι περισσότερον ἀπὸ τὰ ἄλλα κτίσματα καὶ δια τοῦτο λέγεται μονογενής, ἐπεὶ δὴ αὐτὸς μόνος ἔγγεν ἀπὸ μόνου τὸν Θεόν, ὅλα δὲ τὰ ἄλλα ἐδημιούργησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ υἱοῦ». Ποῖος λοιπὸν ἐνέβαλεν εἰς τὸ νῦν σὰς τὴν ἀνόητον καὶ νεανῆς ἐμπνευστὴν διὰ νὰ εἴπῃτε «τὸν μὲν υἱὸν μόνον ὁ Πατὴρ μόνος ἐδημιούργησε, τὰ δὲ ἄλλα ἔγιναν ὅλα διὰ τοῦ υἱοῦ ὥς δι' ὑπηρετοῦ». Διότι εἰναι μὲν λόγῳ τοῦ ὅτι ὁ Θεὸς κουράζεται περιωρίσθη νὰ δημιουργήσῃ.

³⁰ Γεν. 5, 24.

³¹ Πρβλ. Β Κορ. 12, 4.

³² Πρβλ. Λουκ. 23, 43.

[illegible]

73 11: 40 28

31	11/1	ГЕ	20	1	15
----	------	----	----	---	----

35 11/2 1/2 19 14

36 110 17 1 12

37 72.1 97 3

39 9= 66 3

39 A Kco 8. 6

δέ τα συννεφά καὶ θρέχουσιν εἰς τὸ μέρος εἰς δὲ τὸ μέρος
 που δὲν θρέχει τα πάντα ξηραίνονται καὶ τῆς γῆς ἡν
 διατάσσει, νὰ ἀποδίδῃ τοὺς καρποὺς τὸν δὲ Ἱερεμὰ
 πλαττεῖ εἰς τὴν κοιλίᾳ τῆς γῆρας τοῦ· Ἐὰν δὲ τώρα
 αὐτὸς κάμῃ ὅλα αὐτὰ δὲ ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οὔτε
 εἰς τὴν ἀρχὴν ἐβελωσέν ἀνάξια, να καὶ τὰ ποιῇ διὰ
 τοῦ Λόγου αὐτοῦ διότι ταῦτα εἶναι μέρη τῆς ὅλης δη-
 μιουργίας.

8. Ἐάν δὲ ὑποτεθῇ ὅτι δὲν ἡμποροῦσιν τὰ ἄλλα
 κτίσματα νὰ ἐγγύσων τὸ ἔργον τῆς καθαρᾶς γένεως τοῦ
 ἀναρχοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι μόνος ὁ Υἱὸς ἐγένετο ἀπὸ τοῦ
 τοῦ Θεοῦ τα δὲ ἄλλα ἐγένιναν διὰ τοῦ Υἱοῦ ὡς δὲ ἐρᾷ τοῦ
 καὶ βοηθοῦ διότι τοῦτο ἔγραψε καὶ ὁ Ἀστέριος ὁποῖος
 ἐβουσίασεν εἰς τὰ εἰδῶλα ὃς δὲ Ἀγέρις ἀφοῦ ἀντέγραψεν
 αὐτὰ, διέδωκεν εἰς τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ καὶ ὕστερον οὗτοι
 μεταχειρίζονται τὸ φρασίδιον τοῦτο ὥσπερ θρᾶσιμενον
 κάλαμον διότι ἀγνοοῦν τὸ ἐσφαλμένον νόημα τοῦ
 πάρχει εἰς αὐτό, οἱ ἀνόητοι Δὲ ἐὰν ἦτο ἀδυνατοὶ εἰς
 τὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ νὰ ἐγγύσῃ τὰ δημιουργήματα εἴ-
 ναι δὲ διὰ σᾶς ὁ Υἱὸς εἰς ἀπὸ τὰ δημιουργήματα πῶς
 ὁ ἴδιος ἡμπόρεσε νὰ γίνῃ ἀπὸ μόνου τὸν Θεόν, καὶ ἔαν
 διὰ νὰ γίνων τὰ δημιουργήματα ἐπῆρχεν ἀνάγκη με-
 σου τοῦ, ὁ δὲ Υἱὸς εἶναι διὰ σᾶς δημιουργητὰ ἔπρεπε καὶ
 πρὶν οὗτος γίνῃ νὰ ἐπῆρχε καποὶος μεσάζων διὰ νὰ δη-
 μιουργηθῇ Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ μεσότης πάλιν ἐτύχανε νὰ
 εἶναι κτίσμα, ἔπεται ὅτι καὶ ἐκεῖνος ἐχρεώζετο μεσίτην
 ἄλλον διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ εἶναι Καὶ ἂν κάποιος ἐπινοή-
 σῃ ἄλλο μεσίτην, θὰ ἐπινοήσῃ ἐπίσης καὶ τὸν μεσίτην ἐ-
 κείνου, ὥστε τὸ πρᾶγμα νὰ συνεχίζεταί εἰς τὸ ἀπερον
 Ἔτσι δὲ μὲ τὸ νὰ ζητῇται πάντοτε ὁ μεσίτης, οὔτε ἡ
 κτίσις θὰ ἡμπορέσῃ νὰ δημιουργηθῇ ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι,
 ὡς λέγετε κανένα ἀπὸ τὰ κτίσματα δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐγ-
 γίσῃ ἢ καθαρὰ γεῖρ τοῦ ἀναρχοῦ Θεοῦ Ἐάν δὲ, μὲ τὸ
 νὰ ἀντιλαμβάνεσθε τοῦ ἀτοπον τοῦ πραγματος ἀργίσετε
 νὰ λέγετε ὅτι ὁ υἱὸς μὲ το νὰ εἶναι κτίσμα ἐγίνεν δυ-
 νατόν νὰ γίνῃ ἀπὸ τοῦ ἀναρχοῦ Θεοῦ ἐξ ἀνάγκης καὶ
 ὅλα τὰ ἄλλα γενητὰ δυνατὰ ἦτο δυνατόν νὰ δημιουργη-

θουν ἀπο τὸν ἀναρχόν Θεόν. Ὅτι καθ' ἑμᾶς κτίσμα
εἶναι καὶ ἐκείνους ὅπως ἀκριβῶς εἶναι καὶ ὅλα τὰ κτίσμα
τὰ Ἐπομένως καὶ ἡ δημιουργία τοῦ Ἀδὰμ ἦτο περὶ
τὴ συμφωνίᾳ μετὰ τὴν ἀσέβη καὶ ἀνοήτων ἐπισημοῦν
καλεῖται ὁ Θεὸς εἰς τὴν τέλει καὶ ἀταρκῆς ὡς ἐκ τῆς
μικρῆς, ἢ ὁ ὅλος τὰ πάντα, καὶ ἡ καθάρᾳ χεὶρ αὐτοῦ
ἡμῶν καὶ ἐργασίᾳ ὅλα τὰ κτίσματα τοῦ ἐγγίναν. Δο-
θέντος λόγου ὅτι ἡ γυνή τῷ αὐτῷ εἶναι γέννημα τῆς
φρενοβλαβείας τῶν ἁγίων ἰδὲν. ἔαν καὶ τοῦτο πῶς
γὰρ ὁ ἀσέβης δὲν φανή σφοδρία πολλὰ περισσότερον
πυρόλαστρον ἀπὸ τῶν ἁλίων σφοδρῶν τῶν. Ὁ Ἀδὰμ εἶ-
να ὁ μὲν, πῶς ἐγγίναν αὐτοῖς οἱ ἔσαν τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ
Λόγου αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ οὕτως δεικνύεται. ὅτι ἔφη ὅτι
ταῦτα ὁ Ἀδὰμ ἐργασίᾳ περισσότερον δυνάμει τῶν ἀνθρώ-
πων, ἢ ὅτι δεφερεῖν ἀπὸ τοῦ ἐστὶν αὐτοῦ διὰ τὸν λόγον
ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μετ' ἐποήθη καὶ ἐπιδόθη ὑπὸ τοῦ
τοῦ Θεοῦ ἡμῶν δὲ ὅλοι, γεννωμεθα ἐκ τοῦ Ἀδὰμ καὶ
κατὰ γενεαλογίαν διαδοχῆς, ἐργασίᾳ εἰς τὸ εἶναι, ἀ-
φροσύνην καὶ αὐτὸς ἐπιδόθη ἀπὸ γῆς, καὶ μετὰ τὸ νῦν μὴ
πάρχη πρωτοτέρα ἐγγίναν ὑστερον.

9 Ἐάν δὲ καὶ δωση κανεὶς κατὰ περισσότερον εἰς
τοὺς φρενοβλαστοὺς ὅτι τὸν λόγον ὅτι οὗτος κατηξώθη
νὰ δημιουργηθῇ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ, ἄλλα τὸ πρόσ-
θεταν τοῦτο ὥς ἀποδωση οὗτος εἰς τὴν τιμὴν καὶ ὀχι
εἰς τὴν φύσιν. Ὅτι, ἐκ γῆς ἔγινε καὶ αὐτὸς ὅπως ἀκρι-
βῶς ὅλοι, καὶ ἡ χεὶρ δὲ ποὶ ἔπλασε τότε τὸν Ἀδὰμ ἢ
αὐτὴ χεὶρ καὶ τώρα καὶ πάντοτε τοὺς μετὰ ἀπὸ αὐτὸν
πάλιν πλάττει καὶ παρουσιάζει αὐτοὺς εἰς τὸ εἶναι. Καὶ
τοῦτο ὁ ὁ Θεὸς καθὼς προείπα λέγει εἰς τὸν Ἰε-
ρεμίαν «πρὶν νὰ σε πλάσσω εἰς τὴν καλὴν τῆς μητρὸς
σου σε γνωρίζω»⁴¹, διὰ δὲ ὅλα τὰ προηγουμένα ἔλεγεν «ἡ
χεὶρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα»⁴² καὶ πάλιν διὰ στόματος
τοῦ Ἠσαΐου λέγει «ἀλλὰ λέγε ὁ Κύριος ποὶ σὲ σώζει
καὶ σε πλάσσει εἰς τὴν καλίαν. Ἐγὼ ὁ Κύριος ὁ ὁποῖος
ποῶ μετὰ τέλεσθαι ὅλα ἁπλώσω ὥσαν σκηνὴν μόνος
μου τὸν οὐρανὸν καὶ ἐστερέωσα τὴν γῆν»⁴³. Ὁ δὲ Δαυὶδ

41 Ἰερ 1, 5

42 Ἠσ 66, 2

43 Ἠσ 44, 24

μέ το νῦ γνωρίζῃ τοῦτο ἔψαλλεν· καί γεῖρας σου μέ ἔκα-
 μαν· καί με ἐπλάσαν.⁴⁴ Καί, ἐκεῖνος πάλιν λέγει εἰς τόν
 Ἰησοῦν· λέγει· ὁ Κύριός σου ἀπό τότε ποίῃ ἡμῶν
 εἰς τήν κοίτην, με ἐπ' ἔσπευ δὲ τῶν·⁴⁵ τὸ αὐτὸ ἐλάλει·
 Ἄρα λοιποὶ ὡς πρὸς τὴν φύσιν εἰς τιποτε δεῖ διαφέρειν
 ἀπὸ ἡμῶν· ὅτι καὶ προσηγῆται χρόνῳ καὶ ἡμῶν· ἀφοῦ καί
 ἀπὸ τῆναι τῆν γεῖρα ἐργάζεσθαι εἰς τὸ εἶναι καὶ δημοσι-
 γουμέθα ὅλοι· Ἐάν λοιποὶ ὡς Ἀρεταῖα· ἔτα ποτε ετε
 καὶ περὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ὅτι ἔτα καὶ αὐτός ἦλθεν εἰς
 τὴν· παρὲν καὶ ἔγινεν· καθ' ὡς εἰς τὸ δένθαι διαφέρειν
 ὡς πρὸς τὴν φύσιν· ἀφοῦ καὶ αὐτός δέ· ἐπὶ ἔργῳ καὶ ἐν-
 νεν καὶ ὡς ἀποβῆναι ἀρετῆς ἐδόθη εἰς αὐτόν· ἡμεῖς μέ το
 ὄνομα καὶ ἡ χάρις Διοτὶ καὶ αὐτός εἶναι εἰς ἀπὸ ἐκεῖ
 νους ὡς λέγετε περὶ τῶν ὁποῶν· εἰς τοὺς ὕμνους· εἰς το
 πνεῦμα λέγει· καὶ αὐτός εἶπε καὶ ἐν· ἔαν αὐτός ἐδώκεν ἐντο-
 λὴν καὶ ἐδόξαται, ῥησισ·⁴⁶ Ποῖός τις ποτε εἶναι ἐκεῖνος
 εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Θεός· ἐδώκεν ἐντολὴν· ἔαν να δημοσι-
 γηθῇ καὶ αὐτός· Δὲ ποτε να εἶναι ὁ Λόγος· εἰς τὸν
 ὁποῖον ὁ Θεός· δέ· ἐντολὴν καὶ· εἰς τὸν ὁποῖον· τα π-
 ῆματα δημοσιγούται· Ἀλλὰ δέ· θὰ ἡμπορέσετε να ἐν-
 ῥητε ἄλλοι· καὶ δέ· ἔστε ἔκτος ἀπὸ ἐκείνου· τὸν Λόγον
 τοῖ ὁποῖοι· ἀρετῆς· ἔκτος εἶναι ἰσως ἐπ' ὑποθετε παλιν
 κάποιον ἄλλον· ἐπ' ὑπόθεσιν· Να· θὰ εἴπῃ· εἰς τὴν
 ὁποῖαν ἦκα· σα· ἀλέγω· καὶ οἱ περὶ τῶν· Εἰσεβῶν· ἡδισ-
 τοῦτο νομίζουσι· ὅτι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ· ἀπορεῖται· ὅλ-
 λων δημοσιγῆσιν καὶ· λέγει· εἰς τὸν· εἰς τὸν· ἔπε δὲ αὐ-
 τὸς μέν· μόνος μετεγενε· τῶν Πατέρων· ὅλα δέ· τα ἄλλα μετε-
 χουν τοῦ Υἱοῦ· Ἐάν· λοιποὶ· κομῶν· τῇ τῶρα μέ το
 νῦ μεταβάλλουν· τρόπον σκεψασ· καὶ· να μετατρέπουσιν τὴν
 σημασίαν· τῶν λόγων· καθὼς τὰ γράμματα· θὰ ἀποδε-
 χθῶν· ὁμοῦ καὶ· ἔτα· καθὼς ἐκεῖνος· ποῦ εἶναι· ἐκ τῆς
 γῆς·⁴⁷ ὅτι ἀφρολογούν· καὶ κληροῦται· ὡς· εἰς τὸν θόρ-
 θον·⁴⁸ τῶν ἰδικῶν· τῶν δ' ἀνοσημάτων

10 Δὲ ὅτι ἐάν ἐκεῖνος μέν εἶναι Υἱός τοῦ Θεοῦ, ἡμεῖς
 δέ καλοῦμεθα υἱοὶ τοῦ Υἱοῦ, τοῦτο ἦτο ἀπατηλὸν ἔφευ·

44 Τελεμ. 118, 73

45 19 5

46 Τελεμ. 32 9

47 Πρβλ. 1η 3 31

48 Πρβλ. B Πάτρ. 2 32

ρημα τῆς νοητῆς φαντασίας των ἐάν δέ καὶ ἡμεῖς λε-
γόμεθα εἰς τοὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὁποῖου καὶ αὐτὸς εἶνα Υἱ-
ὸς ὅτι δηλαδὴ καὶ ἡμεῖς μετεχόμεν τοῦ Πατρὸς που
λεγει «ἰους ἐγέννησα καὶ ἀνέψωσα»· Δὲν εἶναι δὲν
μετεχόμεν αὐτοῦ δὲν θα εἴλεγε· «ἐγέννησα»· εἴαν αὐ-
τὸς ἐνεψύσεν ἡμᾶς οὐ / ἄλλως ἄλλ' αὐτὸς εἶνα Πα-
τήρ ἡμῶν· Καὶ δὲν διαφέρει πάλιν τὸ πρῶτον εἶναι ἐκεῖ-
νος ἔχῃ τι περισσότερον ἡμῶν καὶ ἐγὼνε πρῶτος ἡμεῖς
δὲ ὄν καὶ ἔχοντες τὸ ὀλιγώτερον καὶ ἐγενάμεν ὕστερον·
ἀφοῦ ὅλο μετεχόμεν τοῦ αὐτοῦ λεγόμεθα τοῦ αὐτοῦ
Πατρὸς εἰς· Δὲν τὸ περισσότερο καὶ τὸ ὀλιγώτερον
δὲν φαίνεται ὅτι ἡ φύσις εἶναι ἄλλη καθόσον ἡ πρῶ-
τις τῆς ἀρετῆς προσθίται τοῦτο εἰς τοὺς καθενὰ καὶ ὁ-
μεν εἰς ὁρίζεται ἀρχῶν δεκά πόλεων⁴⁹· ὁ δὲ ἄλλος
πέντε· Καὶ οἱ μὲν ὀρίζονται νὰ καθίστην «ἐπὶ πᾶσι εἰς
δωδεκά θρόνους δα νὰ κρίνουν τὰς δωδεκά φυλάς τοῦ
Ἰσραὴλ»· οἱ δὲ ἀκούουν· «ἔλθετε ὁ ἐκλογημένος τοῦ
πατρὸς μου»⁵⁰ καὶ ἐγὼνε δὲ καλεῖ καὶ τίπτε⁵¹· Μὲ-
το ἡσ φρόνησιν· λοιπὸν ἐκεῖνο τέτατον περὶ τοῦ Υἱοῦ εἶναι
ευνοήτων διατί φανταζοῖται, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι αἰώ-
νως πατήρ τοῦτου υἱοῦ, οὔτε ὁ τοῦτου υἱὸς εἶναι
αἰώνως υἱὸς ἄλλα δημιουργήμα που ἐδημιουργήθη
ἐκ τοῦ μηδενός, που ἐγένε καὶ δὲν ὑπῆρχε πρὶν γεννη-
θῇ· διότι ὁ υἱὸς οὗτος εἶναι ἄλλος καὶ, ὅχι ὁ ἀληθινὸς
Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶναι εἰσεθὲς νὰ λεγουν
αὗτοι ταῦτα, τοῦτο τὸ φρόνημα εἶναι μᾶλλον τῶν Σαδ-
δουκέων καὶ τοῦ Σαμοσατέως ὑπολείπεται ἄρα ἡ ἀλ-
λῃ σημασία τῆς λέξεως υἱὸς κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰσαὰκ
εἶναι υἱὸς τοῦ Ἀβραάμ μετὰ τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ λεγω-
μεν ὅτι εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Λόγος· Διότι τὸ γεννωμε-
νὸν ἐκ τῆς φύσεως τινος το ὁποῖον δὲν ἀποκτᾷτα προσ-
θέτως ἐξώθεν τοῦτο ἡ φύσις γινώριζε ὡς υἱόν καὶ τοῦ
το εἶναι, αὐτὸ που σημαίνει τὸ δυναμὸς υἱός· Ἄρα λοιπὸν
ἡ γεννήσις τοῦ Υἱοῦ εἶναι ἀνθρωποπαθὴς· Διότι τοῦτο
ἴσως κατ' ἐκείνους συμβαίνει καὶ αὐτὸ θὰ θελήσουν νὰ

49 H2 1 2

50 Πρῶτ· Λουκ· 19· 17

51 Πρῶτ· Λουκ· 19· 19

52 Mt·8 19· 28

53 Mt·8 25· 34

54 Mt·8 23· 23

ἀντιταξοῦν ἐπεὶ δὲ δὲν γνωρίζουσι καθόλου, δὲν συμψά-
νει· ἔτσι διότι ὁ Θεὸς δὲ, εἶναι ὡς ὁ ἄνθρωπος, ἐπεὶ δὲ
οὔτε οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὡς ὁ Θεός· Διότι οἱ μετ' ἄνθρω-
ποι ἐκτισθῆσαν ἀπὸ ἁλιν, πού εἶναι ὑποκαταμένη εἰς φθο-
ραν καὶ μεταβολήν· ὁ δὲ Θεὸς εἶναι ἀβυσσὸς καὶ ἀσώμα-
τος· Ἔσονται καὶ αὐταὶ λέξεις χρησιμοποιοῦνται γὰρ καὶ
εἰς τὰς Γραφὰς περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων,
ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ὡς ὁρατικοὶ καθὼς παρ' ἡμῶν, εἰλεν ὁ
Παῦλος· ἡμποροῦν νὰ προτεροῦν κατὰ τὴν ἀνάγκην,
καὶ ἔτσι νὰ διακρίνουσι καὶ συμφωνήσῃ μετὰ τὴν φύσιν ἑκά-
στου νὰ εἰσενέωσαν εἰς τὸ ἀντιθετὸν ὅσον τῶν γεγραμ-
μένων καὶ νὰ μὴ συγχέουσι τὴν σημασίαν αὐτῶν, ὥστε
τὰ περὶ Θεοῦ λεγόμενα νὰ μὴ κατὰ ἀνθρώπων οἷον ὅτι τὰ
περὶ ἀνθρώπων νὰ σφαλῶν ζῶνται ποτε ὡς περὶ Θεοῦ
λεγόμενα· διότι τοῦτο εἶναι το νὰ ἀναμειβῶν καὶ τὸν
οἶνον μετ' ὕδατος καὶ νὰ θάλλῃ εἰς τὸ θυσιάζειν ζῶν-
των πῦρ μαζί μετὰ τοῦ θεοῦ πῦρ⁵⁵

11 Καὶ ἀληθῶς ἐνῶ μόνον ὁ Θεὸς δημιουργεῖ
τὸ δημιουργεῖν λέγεται καὶ θεοὺς τοὺς ἀνθρώπους· Καὶ
ὁ Θεὸς εἶναι σὺν ὑπαρκτός· λέγονται δὲ καὶ ἄνθρω-
ποι, ὅτι εἶναι ἀπὸ Θεοῦ καὶ ὅτι ἔχουσιν τὸ δὲν ἔλαθον
αὐτὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ· Ἀρα λοιπὸν ὁ Θεὸς δημιουρ-
γεῖ, ὅπως οἱ ἄνθρωποι· ἢ μετὰ τὸ νὰ ἡπαύσῃ ἔτσι, εἶναι ὡς ὁ
ἄνθρωπος μὴ νένοτο· Κατ' ἄλλην ἔννοιαν χρησιμο-
ποιοῦμεν τὰς λέξεις ὅταν ἀντιπαραστήσωμεν περὶ Θεοῦ καὶ ἀλ-
λως ἐννοοῦμεν αὐτὰς περὶ τῶν ἀνθρώπων· Διότι ὁ μὲν
Θεὸς κτίζει, ὅταν καλῇ εἰς τὸ εἶναι τὰ μὴ ὑπάρχοντα
πρωτοτέρα χωρὶς νὰ γρηπίζετα πρὸς τοῦτο τὴν συμ-
πραξίν καὶ εὐχόμενος, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατεργάζονται τὴν ὑ-
πάρχουσαν ὕλην, ἀφοῦ προεργασθῶν πρωτοτέρα καὶ λά-
θουν τὴν γνώσιν τοῦ δημιουργεῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ· ὁ ὁ-
ποῖος ἐδημιούργησε τὰ πάντα διὰ τοῦ Λόγου τοῦ· Καὶ
πάλιν οἱ μὲν ἄνθρωποι ἐπεὶ δὲ δὲν ἡμποροῦν νὰ ὑπάρ-
χουν ἀπὸ μόνον τῶν, εἶναι περιωρισμένο τοπικῶς καὶ

55. Πρὸς Α' Τιμ. 4, 18.

56. Πρὸς Α' Πέτρ. 1, 22.

57. Πρὸς Λαζάρ. 10, 1.

58. Πρὸς Ρωμ. 4, 17.

εὐρίσκονται εἰς το εἶναι ὡς δημιουργήματα τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ὁ δὲ Θεὸς παρέχει ἀπερίωτος τοῦ καὶ ἐνῷ αὐτὸς περιέχει τα πάντα ὁ ὅς δὲ περιέχεται ἀπὸ κινήσεως καὶ ἵπταρχε μὲν εἰς τα πάντα συμφωνῶν μετὰ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν δόξαν τοῦ, παρέχει δὲ πάλιν ἐκτὸς τῶν πνιγνῶν κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν οἰοῦν. τῶν Ἀκρῶς λοιπὸν ὅπως ὁ ἀνθρώπος δὲν δὴ καὶ οὐ μὲν τοῦ οὐνοῦ τρόπον, μετὰ ἐποιοῦν δημιουργεῖ ὁ Θεὸς οὔτε παρὰ οὐκ οἱ ἀνθρώποι ἔσται ὅπως ἀκρῶς ἵπταρχε ὁ Θεὸς ἔσται κατ' ἄλλοις τροπῶν, οὐκ οἶται ἡ ἐκείνης τῶν ἀνθρώπων, καὶ κατ' ἄλλοις τροπῶν ἡ γενεὴ τοῦ Υἱοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς. Διὸ τῶν μὲν ἀνθρώπων, τα γεννώμενα τέκνα εἶναι κατὰ κατὰ εἶναι, αἱ μέρη ἐκείνῳ πᾶσι γεννοῦνται, ἔπειθ' ἡ φύσις τῶν σωμάτων αὐτῶν δὲν εἶναι φύσις ἀπλή ἄλλα ρεώδη καὶ σπαστάτα ἐκ μερῶν καὶ οἱ ἀνθρώποι οὕτως γεννῶνται ἐκ τῶν τῶν τα ἐξωμερος ἀπὸ τοὺς ἑαυτοὺς τῶν, καὶ πάλιν εἰσέρχεται εἰς αὐτοὺς τα διατῶν τροφῶν ἐσσεύονται ἄλλα στοιχεῖα, διὰ τὴν ὁποῖαν αὐτῶν οἱ ἀνθρώποι γεννῶνται κατὰ διαφόρους καὶ οὐκ πατέρες πολλῶν τέκνων ὁ δὲ Θεὸς μετὰ τὸ εἶναι, ἀμέριστος ἀμερίστως καὶ ἀπαθὴς εἶναι, πατὴρ τοῦ Υἱοῦ, διὸ οὔτε ἐκχωρεῖ ἀπὸ τῆς ἀσωμάτου οὐσίας τοῦ Θεοῦ οὔτε εἰσέρχεται εἰς τὸν Θεόν, γενεῖται, καθὼς συμβαίνει μετὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἐπεὶ δὲ εἶναι ἀπλοῦς κατὰ τὴν φύσιν εἶναι πατὴρ ἑνὸς καὶ μόνου Υἱοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Υἱὸς εἶναι μονογενὴς καὶ μόνος αὐτὸς εἶναι, εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πατρὸς καὶ μόνον αὐτόν, ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα δεκνῶν, ὁ Πατὴρ λέγων· οὗτος εἶναι, ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, εἰς τὸν ὅποιον ἐγὼ ἐνέχεσθην.⁵⁹ Οὗτος δὲ εἶναι, ὁ Λόγος τοῦ Πατρὸς εἰς τὴν γενεῇ τοῦ ὁποῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς εἶναι δυνατόν νὰ νοησωμεν τὸ ἀπαθὲς καὶ ἀμέριστον τοῦ Πατρὸς. Διὸ οὔτε ὁ λόγος τῶν ἀνθρώπων γεννᾶται συνεπεία παθούς ἢ μερισμοῦ, οὔτε ἀσφαλῶς ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἴδιος μὲν κάθηται εἰς τα δεξιὰ τοῦ Πατρὸς ὡς Λόγος διὸ ἐκεῖ ὅπου εἶναι ὁ Πατὴρ ἐκεῖ εἶναι καὶ ὁ τούτου Λόγος· ἡμεῖς δὲ εὐρυσκόμεθα κρινόμενοι παρ' αὐτοῦ ὡς δημιουργήματα. Καὶ αὐτὸς μὲν προσκυνεῖται λόγῳ τοῦ ὅτι εἶναι Υἱὸς τοῦ προσκυνητοῦ Πατρὸς, ἡμεῖς δὲ προσκυνοῦ-

μεν αὐτόν και ὁμολογοῦμεν ὅτ εἶναι. Κυριος και Θεος
λόγω τοῦ ὅτ, εἵμεθα κτισματα αὐτοῦ και ἄλλοι ἀπο εἰ
κεινον.

12 Ἐφ' ὅσον δε ταῦτα εἶνα ἔτσι, ἄς σκεφθῇ ἔπει-
τα ἐκεῖνος ποι ἐξ αὐτῶν θελε κα ἄς γινῇ αἰτία να ἐν-
τραποῦν με το να ἐρωτήσῃ αὐτοὺς εἰν ἐπιτρέπεται να
εἰποῦν ὅτ, το ἐκ τοῦ Θεοῦ και ,ησ-ον αὐτοὶ γέννημα
ἐγινεν ἐκ τοῦ μηδενος ἡ ἐχει ἐλόγηται αἰτια εἶστα και
ἀπλῶς να ἔλθῃ εἰς τη, ἐνθυμησιν τοὺς ὅτ ἡ ἐκ τοῦ Θε-
οῦ γέννησις τοῦ Υἱοῦ ἔλαβε χωρὰ εἰς μεταγενέστερον
χρόνον, διὰ να τολμήσῃ οὗτος να εἴπῃ ὅτ, δε, υπάρχε
πάντοτε ὁ Υἱός. Διότι ἀληθῶς εἰς αὐτο παλ, ἡ γέννη-
σις τοῦ Υἱοῦ, ὑπερέβη και εἶναι ἔξω τῶν ὁρίων τῶν ἐν
νοῶν που εἶναι κατανοητὰ ἀπο τοὺς ἀνθρώπους. Διό-
τι ἡμεῖς μὲν εἰς κάποιοι χρόνοι, ὁ καθε ς γ-νομεθα πα-
τέρες τῶν τέκνων μας, ἐπεὶ δὴ και οἱ ὄδιοι με τὰ να μη εἴ-
μεθα πρωτύτερα ἦλθομε, εἰς το εἶναι ὑστερον, ὁ δε Θε-
ός ἐπεὶ δὴ εἶναι, αἰων-ος εἶναι κα' τοῦ Υἱοῦ αἰων-ως Πα-
τήρ. Και τῶν μὲν ἀνθρώπων ἡ γέννησις ἐξ ἐκεῶν που
εἶναι ὁμοιοι τῶν πιστοπο-ῖται. Ἐπεὶ δὴ δε «κατε ς δὲν
γνωρίζει τὸν Υἱόν πασι μόνον ὁ Πατήρ οὔτε τοι Πατέ-
ρα γνωρίζει κανεῖς πλήρως παρα μοιον ὁ Υἱός κα ἐ-
κεῖνος εἰς τὸν ὅποιον ὁ Υἱός θα ἀποκαλυφῇ αὐτον»⁶⁰
διὰ τοῦτο οἱ ἄγιοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Υἱός ἀπεκάλυψε
τὸν Πατέρα ἔδωκαν εἰς ἡμᾶς καποῖν εἰκόνα τοῦ Πα-
τρός ἀπὸ ἐκεῖνα, που βλέπομεν, λεγοντες «ὁ Υἱός, ὁ
ὅποιος εἶναι φῶς ἐκ τοῦ φωτός τῆς ἐνδοξοῦ φύσεως και
ἀπαραλλακτος εἰκὼν τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός»⁶¹ και πα-
λιν «διότι, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς εἶναι, με σέ, εἰς τὸ ἰδικόν
σου φῶς θα ἰδωμεν φῶς»⁶² και ὅταν ὁ Λόγος μεμφόμε-
νος τὸν Ἰσραὴλ λέγει, «ἐνκατέλειπες τὴν πηγὴν τῆς σο-
φίας»⁶³, αὐτός δε εἶναι ἡ πηγὴ αὐτὴ ποὺ λέγει, «ἐμε ἐγ-
κατέλειψαν τὴν πηγὴν τοῦ ζῶντος ὕδατος»⁶⁴. Καὶ τὸ
μὲν παράδειγμα εἶναι ἀτελές και πολυ σκοτεῖνον να

60 Ματθ. 11, 27

61 Ἑβρ. 1, 3

62 Ψαλμ. 35, 10.

63 Βαβρ. 3, 12

64 Ἰερ. 2, 13

δειξῇ αὐτό που θελομεν εἶαι ὁμῶς δυνατοὶ νὰ κατα-
νοήσωμεν ἀπ' αὐτὸ περὶ ποσῶτερα ἀποσταλῶνται νὰ ἐν-
νόησιν ἡ ἀνθρώπινη φύσις καὶ νὰ μὴ νομίζωμεν ὅτι καὶ
ἡ γενήσις τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶνα ὁμοία μετὴν ὁ κήν
μας. Διότι ποὺς ἡμπορεῖ καὶ νὰ σκεφθῇ ἀπλῶς ὅτι τὸ
ἀπαυγασμα τοῦ Θεοῦ φῶτος καποτε δέν ἦτο, διὰ νὰ
τολμήσῃ καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ υἱὸς δέν ἦτο παντοτε, ἢ ὅτι
δέν ὑπῆρχεν ὁ υἱὸς πρὶν γεννηθῆναι ἢ ποῦς ἡμπορεῖ νὰ
χωρίσῃ ἀπ' τοῦ ἡλίου τὸ ἀπὸ αὐτοῦ φῶτος τοῦ
να φανταστῇ ὅτι ἡ πηγὴ ἦτο καποτε χωρὶς ζωῆν, διὰ νὰ
τρελλαθῇ τοσούτῳ ὥστε νὰ εἴπῃ ὁ υἱὸς ἐγεννῆται ἐκ τοῦ μη-
δὲτος. αὐτὸς ποὺ λέγει λέγω εἶμαι ἡ ζωὴ ἡ ζῶντος τῆς
οὐσίας τοῦ Πατρὸς αὐτὸς ποὺ λέγει ἐκεῖνος ποὺ βλέ-
πει ἐμὲ βλέπετε τοὺς Πατέρας.⁶⁵ Ἔτι δὴ ἴδῃ οἱ ἄγιοι,
εἴπε δὴ ἦθε, ἀνὰ τὴν δόξαν εἰς ἡμᾶς καὶ ἐνέειπεν τὰ τοῦ
αὐτοῦ νοήματα ἐδώκατο εἰς ἡμᾶς καὶ παραδεδωμένα, καὶ
εἶπα ἅτε ποὺν καὶ πολλοὺ ἀσεβῆς ὁ ἡμᾶς κθ' ἦν στ' ἡμῶν
ἡ Γραφὴ παρέχετο αὐτοὺς εἰκόνας, νὰ διαλέγωμεθα
περὶ τοῦ Κυρίου στηριζόμενοι εἰς ἄλλας πηγὰς, ποὺ οὐ-
τε εἰς τὰς Γραφὰς ἵσταντο, οὔτε ἔχουσιν καποιο νόημα
που νὰ ὁδηγῇ εἰς εὐσεβεῖαν.

13 Ἄς ἡμᾶς εἴποιν λόγον ἀπο ποῖον οὗτο, ἐδίδα-
χθῆσαν ἡ ποῖος εἶνα ἐκεῖνος, ποὺ παρεδωκεν εἰς αὐ-
τοὺς αἰτὰς τὰς γνώμας ὥστε νὰ ἀρχίσουν νὰ φαντα-
ζοῦνται. ταῦτα περὶ τοῦ Σωτῆρος Ἀπεγνωσάμεν, θὰ
εἴποιν εἰς τὰς Παράκλησας. Ἐκείνος με ἐκτείνει ὡς ἀρ-
χὴν τῶν ὁδῶν αὐτοῦ. εἰς ἔρρα αὐτοῦ.⁶⁶ Καὶ πραγμα-
τικαὶ οἱ περὶ τὸν Ἐσέβιον ταῦτο ἐκέρχον καλὸν νὰ λέ-
γουν καὶ οἱ δεσποὶν ἐγγραφῆς ἐκείνης φανεροί, ὅτι καὶ
οἱ τοὶ αὐτοὶ καὶ δια πολλῶν ἀποδεικνύων ἀνέτρεποντο καὶ
κατεδικάζοντο ἐν τούτοις αὐτοῦ τοῦ ρητοῦ. τοῦτο ἐπικα-
λούμενοι περὶ εφεροντο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ ἔλεγον ὅτι ὁ
Υἱὸς εἶνα ἐν τῶν κτισμάτων καὶ καταρ-θουῶσαν αὐτόν
μέτὰ τὰ δημιουργήματα. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο καθὼς φαίνε-
ται εἰς ἐμὲ δέν ἐνόησαν καλῶς ὅτι ἔχε εὐσεβῆ καὶ πο-
λυ ὁρθὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποῖαν ἐάν εἶχον καὶ αὐτοὶ ἐννοήσει,

65. Ἰω 14. 6.

66. Ἰω 14. 9.

67. Παρμ 8, 22.

δὲν θα ἐβλάσφημοῦσαι τὸν Κυρίον τῆς δόξης^{67α} "Ὅς πα-
ραβάλοιτο ὁ λόγος, καὶ λεγθῇ εἰς τὸ ρητὸν αὐτοῦ, καὶ
θα ἴδωσιν ὅτι πολλὴ ὑπάρχει μεταξύ τῶν διαφορᾶ Δι-
στούτος αἱ ἐχρήσθη λογικῇ. Δεῖ αὐτὸν λαμβάνετο, ὅτι ἐκεῖ-
να μὲν τοῦ κτιζομένου, καὶ περὶ τῶν ὑπαρχόντων εἰς χῶ-
ρον, ἔξω τοῦ τοῦ αὐτοῦ, ὁ δὲ Υἱὸς ὅπως καὶ εἰς τὰ προ-
ηγούμενα ἀπέδεξεν ὁ Ἰσχυρὸς ὑπάρχει ὅχι ἔξωθεν ἀλλ'
ἐκ τοῦ γεννώμενου Πατρὸς. Καὶ περὶ τούτου ὁ ἀνθρώπος
κτίζει μὲν οἰκίαν, γεννᾷ δὲ ὁ καὶ ἑαυτὸν ἀδελφεόν, να
εἴπῃ κανείς ἀντιστοιχῶς ὅτι ἡ μὲν οἰκία καὶ τὸ πλοῖον
γεννῶνται ἀπὸ ἐκείνου, ποὺ κατασκευάζει αὐτὰ ὁ δὲ
ἰσχυρὸς κτιζεται καὶ γέννηται παρὰ τοῦ ἰδίου ὅτε παλαιὸν
ἡ μὲν οἰκία εἶναι εἰκὼν τοῦ κτιζόντος αὐτῇ, ὁ δὲ υἱὸς
ἀντιομοῖος τῷ γεννῶντι αὐτὸν. Ἀλλὰ τὸν μὲν οἰκία
ὁμοιωσάμενος, ὅτι εἶναι εἰκὼν τοῦ πατρὸς περὶ τὴν δὲ οἰ-
κίαν ὅτι εἶναι δημιουργητὰ τέχνης ἐκείνου, τὸν δὲ τοῦ
νά εἶναι ἀσθενὴς εἰς τὴν διανοάν, καὶ δὲν ἔχη χάσει τὰ
λογικὰ τοῦ Ἀσφαλῶς ἐπεὶ δὴ ἡ ἁγία Γραφή γινώσκει
τὴν φύσιν τοῦ καθεὸς θεοῦ μὲν τὰ κτιζόμενα λέγει διὰ
στοματός τοῦ Μωυσέως «εἰς τὴν ἀρχὴν, ὁ Θεὸς ἐποίησε
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν»⁶⁸ περὶ δὲ τοῦ Υἱοῦ ὅχι καποί-
ον ἄλλον, ἀλλ' αὐτὸν τοῦτον τὸν Πατέρα σημαίνει λέ-
γοντα «ὥσον ἀπὸ τῆς κοιλίας μου σε ἐγέννησάν, πρὶν να
γίνη τὸ ἀστρὸν τῆς αἰγῆς»⁶⁹ καὶ παλιν «Συ εἶσαι υἱὸς
μου ἐγὼ σήμερον σε ἐγέννησα»⁷⁰ ὁ ἴδιος δὲ ὁ Κύριος λέ-
γει διὰ τοῦ ἑαυτοῦ, τοῦ εἰς τὰς Πατρικίας, ὁ δὲ Πατὴρ
πρὶν να γίνουσι ὅλα τὰ θεοῦ νὰ με γεννᾷ⁷¹ καὶ διὰ μὲν τὰ
κτισμάτα καὶ τὰ ποιήματα ὁ Ἰωάννης λέγει «πάντα ἐγι-
ναν δι' αὐτοῦ»⁷² διὰ δὲ τὸν Κυρίον ἀναγγέλλει χαρμοσυ-
νῶς λέγων «ὁ μονογενὴς Υἱὸς ὁ ὁποῖος εἶναι εἰς τὸν κόλ-
πον τοῦ Πατρὸς, αὐτὸς ἔκαμεν αὐτοὶ γνωστοὶ εἰς ἡμᾶς»⁷³
Ἐάν λοιπὸν ὁ Υἱὸς εἶναι Υἱὸς δὲν εἶναι κτίσμα, εἰν δὲ
εἶναι κτίσμα, δὲν εἶναι Υἱὸς διότι ὑπάρχει, πολλὴ διαφο-

67α Πρᾶλ Α Καρ 2, 8.

68. Γεν 1, 1.

69. Ψαλμ. 109 9.

70. Ψαλμ. 3 7.

71. Παρμ 8, 25.

72. Ἰω 1 3.

73. Ἰω 1, 18.

ρά εἰς αὐτά ὥστε νὰ μὴ ἡμπορῇ ὁ ἰδὸς νὰ εἶναι Ὑιὸς καὶ κτισμὰ διὰ νὰ μὴ ἐκλαμβανέται δι' ἡ οὐσία αὐτοῦ εἶναι καὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξω τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ

14 Ἐὰρ λοιπὸν εἰς μάτην ἔχει γραφῇ τὸ ρητὸν τοῦτο, διότι τοῦτο παρὰ ἐκείνῳ ὡς ἀπὸ κατωτέρων βομβοῦν γινώσκοντα τὰ ἀΐτια μας. Οὐ βέβαια δεῖ ἔχει γραφῇ εἰς μάτην, ἀλλὰ καὶ παραπολύ ἀναγκαίως. Διότι ἀληθῶς λεγέται δι' αὐτὸν ὅτι κτίστηκε ἀλλ' οὐκ ἐγένεν ἄνθρωπος ὅτι τὸ κτισεσθαι προσδράζει εἰς ἄνθρωπον. Τὸ δὲ ἀληθές νόημα τοῦ χωρίου θα εὐμενικὰ λῶς νὰ ὑπαρξῇ εἰς τὰ λόγια αὐτοῦ πάλιν δευτέρου τῆς ἀνάγνωσιν αὐτῶν ὡς καὶ πάλιν ἔχει ἐποικισμὸν σημασιῶν ἀλλ' ἐξέταζει καὶ τοὺς χρόνους καὶ τὰ προσώπων καὶ τῇ χρησιμοποίητι τῶν γεγραμμένων καὶ ἐπὶ διακρίβωνει καὶ ἐκλογίζεται τὸ νόημα τῶν ἀναγνωσμάτων. Λοποτρὸν μὲν χρόνον ποιεῖ σημαίνει τὸ ρητὸν τοῦτο, θα εὐμενικὰ καὶ θα μάθῃ ἀπὸ τοῦ ὅτι ὁ Κύριος ἐνὶ ὑπαρξίᾳ προαιωνίως ἵσταται, ὅταν συνετελεσθῇ ὁ ὅρος τῆς θείας προσηλίας προσδιορισμένου χρόνου ἐγένεν ἄνθρωπος, καὶ Ὑιὸς τοῦ Θεοῦ ὑπαρχὼν ἐξ ἐκείνου ὁ ἰδὸς ἄνθρωπος. Τῇ δὲ ἀνάγκῃ νὰ γινῇ καὶ ὁ ἰδὸς ἄνθρωπος θέλει ἐνοηθῇ ἀπὸ τοῦ γεγονότος ἡτοῦ ἐπεὶ οὗτος ἠθέλει νὰ καταργήσῃ τὸν θάνατον ἡμῶν ὅτι ἔλαβε διὰ τοῦ σώματος ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας διὰ νὰ εὐμενικὰ νὰ προσφέρῃ αὐτὸ θυσίαν ὑπὲρ ὅλων πρὸς τὸν Πατέρα καὶ ἔτσι νὰ ἀπαλλάξῃ ὅλους ἡμᾶς ὅσοι ἀπὸ τοῦ φόβου τοῦ θανάτου εἴμεθα ὑποκειμενοὶ δι' ὅλης τῆς ζωῆς ἡμῶν νὰ ἡμεθα δοῦλοι. Τὸ δὲ πρόσωπον εἶναι μὲν τοῦ Σωτῆρος λέγεται ὁμοίως τότε ὅταν ἀφοῦ ἔλαβε τὸ σῶμα, λέγει ὁ Κύριος μὲν ἔκτισεν ἀρχὴν τῶν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ. Καθὼς δηλαδὴ ἀρμόζει καλῶς εἰς τό, ὅτι ὁ Θεὸς τὸ νὰ εἶναι ἀναργός καὶ νὰ ὑπάρχῃ προαιωνίως εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πατρὸς ἐστὶ καὶ ὅταν ἐγένεν ἄνθρωπος, εἶναι καταλλήλος ἢ ἐκφράσις «Κύριος ἐκτίσεν με», διότι τότε λεγέται δι' αὐτὸν καὶ ἐπεινάσε, καὶ ἐ-

74. Πρῶτ. 2, 14

75. Ἐξ. 2, 15

76. Παρμ. 4, 22

77. Πρῶτ. Παρμ. 8, 22

διηγήσῃ, καὶ ἐρωτοῦσε νὰ μαθῇ ποῦ κεῖται, ὁ Λάζαρος καὶ ἔπαθε καὶ ἀνεστήθη. Καὶ ὅπως ἀκριθῶς, ὅταν ἀκουῦμεν αὐτοὺς νὰ ὀνειμαζέται Κύριος καὶ Θεὸς καὶ φῶς ἀληθινὸν ἐνωοῦμεν, ὅτι οὗτος εἶναι ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἔτσι εἶναι δίκαιοι καὶ οὗτοι ἀκούωμεν το ἐκτεσε καὶ τὸ δοῦλος καὶ τὸ ἔπαθε νὰ μὴ θαῤῥωμεν εἰς τοὺς νοῦς μας ὅτι ταῦτα συνεβήσαν εἰς τὴν θεοτητα διότι τοῦτο εἶναι ἀναρροστον ἀλλὰ νὰ ἀποδῶμεν αὐτὰ εἰς τὴν σὰρκα τὴν ὅπου αὐτὸς ἐφόρεσε πρὸς χάριν μας. Διότι ταῦτα εἶναι χαρακτηριστικὰ ἰδιώματα τῆς σαρκὸς καὶ ἡ σὰρξ αὐτὴ εἶναι οὐχὶ ἄλλου τινὸς ἀλλὰ σὰρξ τοῦ Λόγου. Ἐὰν δὲ θέλῃ κανεὶς νὰ μαθῇ καὶ ποῖον εἶναι τὸ ἐκ τούτου χρῆσιμον, θὰ εὕρῃ καὶ τοῦτο, διότι ὁ Λόγος ἐγένετο σὰρξ, διὰ νὰ προσφερῇ αὐτὴν ὑπὲρ ὅλων ἡμῶν καὶ ἵνα ἡμεῖς, ἀφοῦ μεταλαβώμεν ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἡμπορεσώμεν νὰ θεοποηθῶμεν. Ἀλλως δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτυχώμεν τοῦτο ἔα, αὐτὸς δὲν εἶχε ἐνδυθῇ τὸ κτιστὸν σῶμα ἡμῶν. Διότι ἔτι ὕστερον καὶ ἀνθρώποι Θεοῦ καὶ ἀνθρώποι ἐν Χριστῷ ἡρχίσασμεν νὰ ὀνομαζώμεθα. Ἀλλὰ καθὼς ἀκριθῶς ἡμεῖς, μετὰ τὸ νὰ λαμβάνωμεν τὸ πνεῦμα, δὲν γαιώμεν τὴν οὐσίαν μας, ἔτσι καὶ ὁ Κύριος μετὰ τὸ νὰ γένῃ ἀνθρώπος πρὸς χάριν μας καὶ νὰ ἐφόρεσεν ἀνθρώπινον σῶμα δὲν ἔπαυσε καθόλου νὰ εἶναι Θεὸς διότι δὲν σινεβαίνειν εἰς αὐτοὺς κορμίσια ἐλάττωσις λόγῳ τῆς περιβολῆς τοῦ σώματος ἡμῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐθεοποιούσεν αὐτὸ καὶ ἔκαμινεν αὐτὸ πλήρως ἀθάνατον.

15. Λοιπὸν, ταῦτα μὲν εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ σιγματούσῃ τὴν αἵρεσιν τῶν Ἀρειανῶν. Καὶ ἀληθῶς ὅπως ὁ Κύριος ἔδωκεν, αὐτοὶ ἀπὸ ἐκεῖνα, ποὺ ἔλεγον, ἀπέδεχθησαν ὅτι εἶναι πέρα ὡς πέρα ἀσεβεῖς. Ἐλαλοῦντες προτείνωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἅς ἀπαιτήσωμεν νὰ ἀποκριθῶν καὶ αὐτοί, διότι, εἶναι καιρὸς πλέον νὰ καταλάβουν μετὰ τὸ νὰ ἐρωτῶνται οἱ ἴδιοι, ἀπὸ ἡμᾶς ὅτι στεροῦνται δικαιολογίας μήπως ἔστω καὶ ἔτσι ἐντρα-

78. 1^ο 1, 14.

79. 11^ο 2. A. Τμη. 2, 11. B. Τμη. 3, 17.

80. 11^ο 2. B. Κορ. 12, 2.

ποῦν καὶ ἀντιληφθούν ἀπο τοῦ ἐκρημνίσθησαν οἱ ἀνόητοι Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔχομεν μαθεῖ ἀπὸ τὰς θείας Γραφάς, καθὼς προεῖπομεν εἶνα ὁ Λόγος καὶ ἡ Σοφία τοῦ Πατρὸς. Δὲν ὁ μὲν ἀπόστολος λεγεί, «ὁ Χριστὸς εἶνα, Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία»⁸¹, ὁ δὲ Ἰωάννης, ἀφοῦ εἶπεν «καὶ ὁ Λόγος ἔγινε σὰρξ», ἐπρόσθεσε, ἀμέσως «καὶ εἶδομεν τὴν δόξαν, αὐτοῦ ὥσαι τὴν δόξαν πού ἔχε λάβει. Ὅς μονογενὴς ἀπὸ τοῦ Πατέρα γεμᾶτος ἀπὸ χάριν καὶ ἀλήθειαν»⁸² ὅτι, ὁ Λόγος εἶνα μονογενὴς Υἱὸς καὶ ὅτι διὰ τοῦ Λόγου καὶ τῆς Σοφίας ἔχουν γίνεαι καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ὅλα ὅσα ὑπάρχουσι εἰς αὐτὰ καὶ ὅτι ἡ πηγὴ τῆς Σοφίας ταύτης εἶνα ὁ Θεός, καθὼς διδάσκομεθα ἀπὸ τοῦ Βαρουχ ποὶ κατηγορησεί τὸν Ισραὴλ ὅτι, «ἐκτελείψει τὴν πηγὴν τῆς Σοφίας»⁸³. Λοπὸν, εἰν μὲν ἀριστύνται ὅσα ἔχουσι γραφῇ εἰς τὰς Γραφάς εἶνα ἐνεκα τοῦτου ξενοὶ καὶ κατὰ τὸ ὄνομα καὶ δικαίως ἡμποροῦν νὰ ὀνομάζωινται ἀπὸ ὄλους ἄθεοι, καὶ χριστομάχοι, διότι ἔτα ὠνομασαν καὶ οἱ ἰδιοὶ, τοὺς ἑαυτοὺς τῶν Ἑάν δὲ παραδεχῶνται μαζί με ἡμᾶς ὅτι τὰ λόγια τῆς ἀγίας Γραφῆς εἶνα θεόπνευστα ἄς τολμήσουιν νὰ εἰποὺ φανερά ἐκεῖνα ποὶ κατὰ βᾶθος πιστεῦσιν εἰς τὰ κρυφά, ὅτι, ὁ Θεός ἦτο κάποτε ἀλόγος καὶ ἀσσοφός καὶ, ἔξω φρενῶν γενόμενος, ἄς εἰποὺ «ἦτο ποτε χρόνος, ὅτε δὲν ὑπῆρχε» καὶ, πρὶν γεννηθῇ δὲν ὑπῆρχεν ὁ Χριστός, καὶ πάλιν ἄς ἀποφαιθοῖν ὅτι, ἡ πηγὴ δὲν ἐγέννησεν ἀπὸ τοῦ ἑαυτὸν τῆς τῆς Σοφίαν, ἀλλ' ἀπέκτησεν αὐτὴν ἔξωθεν, δὲ νὰ τολμήσουιν νὰ εἰποὺν «ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔγινε ὁ Υἱός». Δὲν τοῦτο δὲν ἀποδεικνυεί πλεοὶ πηγὴν τῆς πηγῆς ταύτης ἀλλὰ κάποιον λακκοὶ ποὶ ἐλαθῇ ὕδωρ ἀπ' ἐξω καὶ καταχρηστικῶς ὀνομάζεται πηγὴ.

16 Πόσοι μεγάλης ἀσεθείας εἶνα τοῦτο γεμᾶτον, νομιζῶ ὅτι κανεῖς ἀπὸ ἐκείνους ποὶ ἔχουν ἔστω καὶ ἡλαττωμένην αἰσθησίν, δὲν ἀμφισβᾶλλε ἐπειδὴ δὲ οὗτοι μωρομυρίζουιν ἀπὸ μέσα τῶν λέγοντες ὅτι αἱ ἀλέξεις Λόγος καὶ Σοφία εἶνα, ἀπλῶς ὀνόματα τοῦ Υἱοῦ, εἶνα

81 Α' Κορ. 1. 24

82 Ἰω. 1, 14

83 Βαβ. 3. 13

ἀνάγκη να ἐρωτησώμεν αὐτοὺς ἐὰν ταῦτα εἶναι ἀπλῶς
ὀνόματα τοῦ Ὑψ., αὐτὸς πρῶτος να εἶναι ἄλλος ἐκτὸς
αὐτῶν. Καὶ ἐὰν μὲν οὗτος εἶναι ἀνωτερός ἀπὸ τὰ ὀνό-
ματα, δεῖ εἶναι ἀπεθες να ἐκτὸς ἀπὸ τὰ κατωτέρα
τὸν ἀνωτερον. Ἐὰν δε εἶναι κατωτέρως ἀπὸ τὰ ὀνόμα-
τα, ἔχει ὑπερβῆκατε τὴν δύναμιν τῆς πρὸς ἀνωτερον θα-
θμοῦ θελῶσπεως ὀνόματός. Τούτῳ δε παλὶ σημαί-
ηθικην προσδοκίαν καὶ δε εἶναι μικρότερον ἀπὸ τὰ πρὸς
γινόμεναι τὰ τοῦ ἀρεθῆ. Δὲ τὸ να ὀνομαζῆ κα-
πρὸς ἐκεῖνον ποῦ εἶναι ἐν τῷ Πατρὶ ἐν τῷ ὅπῳ εἶναι
καὶ ὁ Πατὴρ τοῦ λεγόμενου ἐγὼ καὶ Πατὴρ εἵμεθα ἐν
τοῦ ὁποῦν καὶ εἶναι θλῆπη καὶ πρὸς τὸν Πατε-
ρα. ὅτ' εἶναι ὑπεκείμενος εἰς περὶ τὸν ἐξωθεν καλ-
λότερευσι. πρὸς τὴν καθε παραφροσύνην. Ἀλλὰ με το-
να πρὸς ἐξωθεν ταῦτα καὶ ὁ τερ τὸν Ἐρεθῆ να
εἶρκενται εἰς πολλὴν ἀνησυχίαν τότε ἄλλο δεῖ
πολεπετα εἰς αὐτοὺς τῶν ὁποῦ. ἐκεῖναι καὶ ὁ Ἀ-
ρεθὺς ὡσαύτως να ἀπὸ μὴ θλῆπη καὶ τὰ μικρὰ ἁμαρ-
τῆς θαλασίας τοῦ ὁ Θεὸς εἶχε τελειοὺς λόγους. Ποί-
ον λόγον ἐκ τῶν πολλῶν τοῦ τῶν λόγων λεγόμε-
νῶν καὶ λόγων μετῶν τοῦ Πατρὸς ἐρωτοὶ οἱ ἀνελ-
τοι καὶ καθετὰ ἄλλα τὰ χρῆσται καὶ πρῶτοι με-
δοῦ με το να λεγόμεναι τοῦ τῶν Θεοῦ ὄντων
ἀκομή καὶ θα ἐφαιτῶντο ὡς ἀνθρώποι τοῦ Θεοῦ με-
το να ὁμῶς ἐκτὸς καὶ να ἀνταλλαγῇ τῶν προηγου-
μενους λόγους με τοὺς μετεγενεστερους ὡσαύτως να μὴ ἀρ-
κοῦσιν ὁ εἰς Λόγος τοῦ Θεοῦ να τελειωσῇ ολοκληρῶν
τὴν δημιουργίαν, πρὸς τὴν τελειωσῇ εἰς τὸ θελημα τοῦ
Πατρὸς. Δὲ τὸ με να λαλῇ αὐτὸς πολλοὺς λόγους εἶ-
να σημαντικόν ὅτ' ἔπαρξε εἰς ὅλους αὐτοὺς ὁδοναμῶν
καθόσοι ἕκαστος ἵστερεῖ κατ' ἐκεῖνο τοῦ ἔχει ἀνάγκη
τῆς βοηθείας τοῦ ἀλλοῦ το δε να χρησιμοποιοῖ ὁ Θεὸς
τὸν ἑνα Λόγον, ὁ ὁποῦς ὑπαρχει ἀληθῶς τοῦτο καὶ τὴν
παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ ἀπεδεκνυε καὶ τὴν τελειότητα
τοῦ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ Λόγου καὶ τὴν εὐσεβῆ φρόνη-
σιν αὐτῶν, ποῦ ἔτσι πιστευοῦν.

17 Εἴθε δε και αὐτοὶ ἐξ ὧν λεγοὺν τοῦλάχιστον να θελήσουσι τώρα νὰ ὁμολογήσουσι τὴν ἀλήθειαν Δὲ οὐτοὶ, ἐφ' ὅσων ἀποδίδουσι εἰς τὸν Θεόν το προσον να προφερῇ λόγους ἀναγνωρίζουσι αὐτοὶ ὅτι εἶναι Πατὴρ Με τὸ να ἀναγνωρίζουσι, ὁμῶς τοῦτο ἄς σκεφθοῦν ὅτι μέ τὸ να μη θελοῦν να ὁμολογήσουσι ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἑνὸς μόνον Λόγου Πατὴρ φανταζόντα, ἀλλὸν ὅτι, εἶναι Πατὴρ πολλῶν, λόγων Καὶ ὅτι, με, ὑπαρχε, Λόγος τοῦ Θεοῦ δε, θελοῦν να ἀρνοῦντα ἐντελῶς τὸ δε ὅτι, οὗτος εἶναι, Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δε, παραδεχόνται Τοῦτο δὲ εἶναι ἀποτελεσμα ἀγνοίας τῆς ἀλήθειας καὶ ἐλλειψέως πειρας εἰς τὴν κατανοήσιν τῶν θεῶν Γραφῶν Διότι ἔάν ἀληθῶς ὁ Θεὸς εἶναι Πατὴρ τοῦ Λόγου ὅτι νὰ μὴ εἶναι Υἱὸς ὁ παρ αὐτοῦ γεννημένος, Υἱὸς δὲ πάλιν τοῦ Θεοῦ ποὺς ἄλλος ἤμπορεῖ να εἶναι, παρὰ ὁ Λόγος αὐτοῦ Δὲ ἀληθῶς δε, ὑπαρχοῦν πολλοὶ λόγοι, δια να μὴ εἶναι, ἐλλείψης ὁ καθείς ἐξ αὐτῶν ἀλλὰ εἰς Λόγος διὰ να εἶναι αὐτὸς μόνος τέλειος καὶ διότι μέ τὸ να ὑπάρχη εἰς μόνος Θεὸς ἔπρεπε μια να εἶναι καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ὁ Υἱὸς Καὶ πραγματ, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καθὼς ἤμποροῦμεν να μάθωμεν ἀπὸ αὐτὰ τὰ λόγια τῆς Γραφῆς, αὐτὸς εἶναι ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, καὶ ἡ Σοφία καὶ ἡ εἰκὼν, καὶ ἡ χεὶρ καὶ ἡ δύναμις Διότι, ἔν εἶναι τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ γέννημα καὶ ταῦτα εἶναι, τα χαρακτηριστικὰ γνωσμάτα τῆς ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννησεως αὐτοῦ Καὶ ἂν δηλαδὴ εἴτης τὸν Υἱὸν ἐφανέρωσες μέ αὐτο τὴν ταυτοτητα τῆς φύσεως αὐτοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ ἂν φερῆς εἰς τὸν νοῦν σου τὴν ἐκ τοῦ Πατρὸς γέννησιν, πάλιν καὶ το ἀδικαιρετον Πατρός καὶ Υἱοῦ διαλογίζεσαι Καὶ ἔαν λέγῃς τὴν Σοφίαν, τίποτε ὀλιγωτερον, παρὰ μόνον ὅχι τὸ ἐξῶθεν ἀλλὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ γέννημα καὶ, ἔν αὐτῷ ὑπαρχον πάλιν πιστεύεις Ἄν δε καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν χεῖρα ὀνομάσης τὴν ταυτότητα τῆς οὐσίας πάλιν λεγεις Ἔσθι δε καὶ τὴν εἰκόνα λέγῃς, τὸν Υἱὸν ἐννοεῖς Διότι ποῖον ἤμπορεῖ να εἶναι, ὁμοιον μέ τὸν Θεὸν παρὰ τὸ ἐκ τοῦ ἰδίου γέννημα, Ἀσφαλῶς ἐκεῖνα ποι ἐγίναν διὰ τοῦ Λόγου, ταῦτα ἔχουν θεμελιωθῇ μέ σοφίαν καὶ ὅλα ἀνεξαιρετως, ὅσα ἔχουν θεμελιωθῇ μέ σοφίαν, ἐδημιουργήθησαν μέ τὴν παντοδύναμον χεῖρα καὶ ἐγίναν διὰ τοῦ Υἱοῦ Καὶ ταῦτα ἡμεῖς δὲν ἐμαθομεν ἀπὸ ξένας πηγας ἐξῶθεν, ἀλλ' ἀπὸ τας Γραφὰς ἐδιδάχθημεν καὶ πιστεύομεν.

Διότι, ὁ μὲν ἴδιος ὁ Θεὸς δια στόματος τοῦ προφήτου
 Ησαΐου λέγει· «ἡ χεὶρ μου ἐθέμελῶσε τὴν γῆν καὶ ἡ δε-
 ξιά μου ἐστερέωσε τοὺς οὐρανοὺς»⁸⁶ καὶ πάλιν «καὶ, ὑπο-
 τῆν σκεπτὴν τῆς χειρὸς μου θα σὲ σκεπάσω με τὴν ὅπου σὺ
 ἐστερέωσα τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐθέμελῶσα τὴν γῆν»⁸⁷ Ὁ
 δὲ Δαυὶδ ποὺ εὐχαθε τοῦτο καὶ ἐνωρίζει, ὅτι ἡ χεὶρ αὐ-
 τῆ εἶλα ἡ σοφία ἐξάλλε πάντα ἐδημιουργήσας με σο-
 φίαν ἐρέμισεν ἡ γῆ ἀπο τα κτισμάτα σου»⁸⁸ καθὼς καὶ
 ὁ Σολομὼν ποὺ ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ σοφίαν ἐλεγεν·
 «ὁ Θεὸς ἐθέμελῶσε με σοφίαν τὴν γῆν»⁸⁹ Καὶ ὁ Ἰωαν-
 νῆς, ποὺ ἐνωρίζειν ὅτι, ὁ Λόγος ἦτο ἡ γειρ καὶ ἡ Σοφία
 τοῦ Θεοῦ ἐκηρυττεῖ εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ «κατὰ τὴν
 ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ὑπῆρχεν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος
 ἦτο μαζὶ μετὰ τὸν Θεόν καὶ Θεὸς ἦτο ὁ Λόγος Αὐτός ἐ-
 πηρχεν ἐν ἀρχῇ ἦτοι προαιωνίως καὶ ἀναρχῶς γεννηθεὶς
 περὶ τοῦ Πατρὸς. Τα πάντα ἐγέναν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δια τοῦ
 Λόγου καὶ ἀνευ αὐτοῦ δὲν ἐγένε τίποτε ἀπὸ ὧσα ἐγι-
 ναν»⁹⁰ Ὁ δὲ ἀποστολὸς, ποὺ ἐβλέπε τὴν χεῖρα, τὴν σο-
 φίαν καὶ τοὺς Λόγους ποὺ ἦτο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ λέγει· «Ὁ
 Θεὸς ἀφοῦ ὤμιλησε πολλὰς φορές καὶ με πολλοὺς τρό-
 πους παλαιότερον εἰς τοὺς πατέρας μας δια στόματος
 τῶν προφητῶν, εἰς τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν τούτων ὤμιλησε
 καὶ εἰς ἡμᾶς δια στόματος τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ
 αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον ὥρισε κυρίον καὶ κληρονομὸν παντῶν
 τῶν δημιουργημάτων δια τοῦ ὅπου οὐ ἐδημιουργήσεν ἐν
 χρόνῳ καὶ τοὺς αἰῶνας»⁹¹ Καὶ πάλιν «εἰς Κύριος ὑπαρ-
 χει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δια τοῦ ὁποῖου ἐγέναν τα πάντα
 καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ»⁹² Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἐνωρίζειν ὅτι ὁ
 Υἱὸς αὐτὸς εἶνα ὁ Λόγος, ἡ Σοφία καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Πα-
 τρός λέγει ὁ ἴδιος εἰς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολὴν
 τοῦ «εὐχαριστοῦμεν τοῖν Θεόν καὶ Πατέρα, ὁ ὁποῖος μᾶς
 ἔκαμει ἱκανοὺς νὰ γινώμεν μετοχοὶ εἰς τὴν μερίδα τοῦ
 ἐκληρωθῆ εἰς τοὺς ἁγίους εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ φωτός ὁ

86. Πρ. 48, 19

87. Πρ. 11, 16

88. Ψαλμ. 118, 24

89. Παρμ. 3, 19

90. Ιω. 1, 1-3

91. Εβρ. 1, 1-3

92. Α. Κορ. 8, 6

ὁποῖος μᾶς ἡλευθερώσεν ἀπο τὰς ἐξουσίας τοῦ σκοτεινοῦ καὶ μᾶς μετέφερεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ ἀγαπητοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ· ὁ ὅστις, ὅπου ἐγόμεν, τὴν τελειάν ὑπερῶσιν καὶ τὴν συγχωρησάν τῳ ἁμαρτιῶν. Ὁ Ὅποιος Υἱὸς εἶναι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου καὶ πρωτότοκος, γεννηθεὶς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς καὶ οὐχὶ κτισθεὶς προ πάντων τῶν κτισμάτων· διότι· ὁ αὐτοῦ ἐκτίσθησαν τὰ πάντα· ὅσα ὑπάρχουν· εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ὅσα ὑπάρχουν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὰ ὄρατα καὶ τὰ ἀόρατα· εἴτε θρόνοι· εἴτε κυριότητες· εἴτε ἀρχαί· εἴτε ἐξουσίαι· ὅλα δι' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτὸν ἔχουσι κτισθῆ καὶ αὐτός ὑπάρχει, πρωτότερα ἀπὸ ὅλα, καὶ ὅλα ἀπὸ αὐτοῦ συγκρατοῦνται καὶ κυβερνοῦνται.⁸⁹ Διότι καθὼς διὰ τοῦ Λόγου, ὁ ὅποιος εἶναι· ἔτσι εἰκὼν τοῦ Πατρὸς καὶ ἐν αὐτῷ ἐδημοουργήθησαν τὰ πάντα· ἔτσι καὶ ἐάν τις κείνη πιστεύῃ περὶ τοῦ Κυρίου δέν· θα σκονταψῇ εἰς τοὺς λίθους τοῦ προσκόμματος.⁹⁰ ἄλλα μᾶλλον· θα βαδίσῃ κατ' εἰθείαν πρὸς τοὺς φωτισμοὺς, ποὺ παρέχει τὸ φῶς τῆς ἀληθείας· διότι τοῦτο εἶναι ἀληθῶς τὸ φρόνημα τῆς εὐσεβείας, ἔστω καὶ ἂν οὗτοι ἐκραγούσιν ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν μετὰ τὸ νὰ διαφωτισθῶν χωρὶς διολοῦ· οὔτε τὸν Θεόν· νὰ σεβῶνται, οὔτε νὰ ἐντρέπωνται· ὅταν ἐλεγχῶνται· σφαλλομένοι ἀπὸ τὰς ἀποδείξεις τῆς ἀληθείας.

18. Οἱ περὶ τοὺς Εὐσεβίον λόγον· ὅταν μὲν ἐζητοῦν· το· ἔτσι διὰ πολλῶν ἐρωτήσεων καὶ παρεδεδεχθῶσιν τὴν πλάνη· των, καθὼς προεῖπα, ἔπεγραψαν, καὶ ἀφοῖ· ἄλλα ξαν γνῶρην· ἡσυχάσαι καὶ ἀνεχώρησαι· Ἐπε δὴ δε οὗτο· ἐπαναλαμβάνουσιν μετὰ νεανικῆς αὐθαδείας τὰς αὐτὰς ἀσεβείας καὶ εἶναι ἐσκοτισμένοι, εἰς τὸν νοῦν, ὥστε νὰ μὴ ἐννοοῦν τὴν ἀληθειάν· δέν πράττουν τίποτε ἄλλο· παρὰ νὰ κακολογοῦν τὴν Σύνοδον, ἃς εἶπουν εἰς ἡμᾶς, ἀπὸ ποίας γραφᾶς ἔμαθον· ἢ ἀπὸ ποῖον ἀπὸ τοὺς ἁγίους ἤκουσαν καὶ συνελεξάν πρὸς χρῆσιν τῶν φρασίδων, ὥσάν τὸ «ἐξ οὐκ ὄντων» καὶ «οὐκ ἦν πρὶν γεννηθῆ· καὶ τὸ «ἦν ποτε· ὅτε οὐκ ἦν» καὶ «τὸ τρεπτόν» καὶ τὸ «πρὸς ὑπάρχειν» καὶ τὸ «θελήματι», μετὰ τὰ ὅποια λογομαχίζουσιν καὶ πλαστοῦν μυθολογίας κατὰ τοῦ Κυρίου· Διότι ὁ μὲν

89. Καλ. 1, 12 - 17.

90. Πρὸς Ρωμ. 9, 32.

Παῦλος εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς Εβραίους λέγει· «Διὰ
 τῆς πίστεως κατανοοῦμεν ὅτι ἐδημιουργηθὲν ἡ χροιά τοῦ
 κόσμου διὰ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ὅσα βλέπομεν
 δια τῶν σωμάτων ὡς ἡφθάλμῳ, δὲν ἔγιναν ἀπο προπαρ-
 χόντων ἀκατοιχείων». Ἀλλὰ δὲ, ὑφίσταται τότε κα-
 νὼν μεταξὺ τοῦ Λόγου καὶ τοῦ κόσμου διότι αὐτός ἐστίν,
 ἐκεῖνος που προπαρχεῖ πρὸ τῶν ἀρχεγονίων στοιχείων
 ἀπὸ τὰ ὅποια ἔγινε δι' αὐτοῦ ὁ κόσμος. Ἐς δὲ τοὺς Ποι-
 μεῖν τοῦ Εὐμαῖ ἔχει γραφῇ ἐπεὶ δὴ καὶ τοῦτο αὐτὸ καὶ δὲν
 αἰνέκε· εἰς τὰ καὶ οὐ καὶ θεῶν αὐτῆς Γραφῆς προβαλλόντων
 οὕτω. Πρὶν ἀποδοῦναι πιστεύσει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι εἰς, ὁ
 ὅποιος ἔκτισε καὶ διεκόσμησε καὶ ἐδημιούργησεν ἐκ τοῦ
 μη οὐτος εἰς τὴν ἐπαρξίν τὰ πάντα. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο πα-
 λιν οὐδεμίαν σχεσίον ἔχει μετὰ τοῦ Υἱοῦ ὅτι ὁμῶς περὶ
 τῶν ὁλῶν τὰ ὅποια ἔγιναν δι' αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὁποίων
 αὐτός ἐστίν· ἐτελῶς ἄλλος. Διότι δὲ, ἡμπορεῖ ὁ δημιούρ-
 γος νὰ περικαταριθμῇ τοὺς ἔσονται τοὺς μετέκτενα πο-
 ῦνται ἀπὸ τοῦ Ἰδοῦ ἐκτός ἐστιν παραφρονησὴ κατωχός,
 καὶ εἴπη ὅτι καὶ ὁ ἀρχιτεκτὼν ταυτίζεται μετὰ τοὺς οἰκοδομη-
 ματα ποὺ ἔκτισεν ὁ ἴδιος. Διατί λοιπὸν ἐκεῖνο που ἐφεύ-
 ρον ἀγραφους λέξεις διὰ νὰ στηρίξουν τὴν ἀσέβειαν, κα-
 τηγοροῦν ἐκείνους ποὺ μετὰ ἀγραφους λέξεις ἐκφράζουσιν
 τὴν ἀσέβειαν. Διότι, ἀπὸ ὅλους ὁμολογεῖται ὅτι το μὲν
 νὰ ἀσέβῃ κατὰ εἰς ἐντὶ ἄλλως ἀπαγορευτά· ἔπω καὶ αὐτὸ
 πλεονάζον ἐπὶ τὴν αὐτὴν μετὰ ὁμοφρονῶν λογισμῶν καὶ πιθαν-
 να συμφισματα τοῦ δὲ νὰ εἰπεθῇ εἶναι ἀγνοία, ἔστω καὶ ἀν-
 μεταχειρισθῇ ἀσέβητες λέξεις ἀρκεῖ μόνον ὁ ὁμῶς νὰ
 ἔχη φρόνημα εὐσεβὲς καὶ ἐκεῖνος ποὺ εἰπὼν δι' αὐτῶν,
 ἔχει προθέσιν νὰ ἐκφράσῃ ἐπὶ τῶν. Καὶ τὰ μὲν ἱποπτα
 φρασὶ διὰ τῶν χριστουσίων, περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε προη-
 γοῦ μετὰ λόγος ἡ ἐξετάσις ποὺ ἔγινε τότε καὶ τώρα,
 ἀπεδείχθη ὅτι, εἶναι γευῶν ἀπὸ τῶν ἀσέβειαν ἐκεῖνα
 δὲ, πρὸς ἐγγραφῆσιν ἀπὸ τῆς Συνοδοῦ καὶ ὠρισθῆσαν κατ'
 αὐτῶν, ἐάν ἐρεμῶσιν καὶ εἰς μετὰ ἀκρῶν, θὰ εἴρῃ ἐξά-
 παιτός ὅτι περιέχουν σαφὲστατα τὸ ἀκρῶν νοσημα τῆς ἀ-
 ληθείας ἀνὰ μάλιστα ἀφοῦ ἐρωτήσῃ μετὰ ἀγαπῆν πρὸς
 τὴν μαθησὶν ἀκουσῇ ὅτι καὶ ἡ αἰτελοῦν αὐτῶν, τοιοῦτων
 λέξεων εἶναι πολὺ εὐλογος ἡ ὅποια εἶναι ἡ ἐξῆς

19 "Όταν ἡ Σύνοδος ἠθελῇσεν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀναρεσθῇ τὰς ἀσεβεῖς ἐξέσεις τῶν Ἀρειανῶν ἀφ' ἑτέρου, δὲ νὰ γραφῇ τὰς φωνὰς τῶν Γραφῶν αὐτοῖσι, οἵ ποῖαι εἶναι πραγματ. γραφ. καὶ καὶ ὅτ ὁ Υἱὸς εἶναι οἷχι ἐξ οὐκ ὄντων ἀλλ' ὅτ εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ Λόγος καὶ Σοφία ἀλλ' οὐκ κτισμα οὔτε ποιήμα ἐκ τοῦ Πατρὸς δε γνησίαι γεννημα ο' περὶ τοῖς Ἐκτεθῶν ἐπεδὴ παρεσυροῖτο ἀπο τῆς πολυχρόνου κακοδοξίας τῶν ἡθελῶν νὰ ἐρμηνεύουν ὅτι τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἕνωσιν ποδ' ἀνυφερεται ὁμοίως καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τοὺς Λόγους τοῦ Θεοῦ καὶ ἡμεῖς δὲν δαφῆρομεν εἰς τιποτε ἀπο αὐτοῖν διὰ τοὺς λόγους ὅτ ἔχει γραφῇ εἰς Θεὸς ἀπο τοῖν ὅποῖσι ἔγιναι τὰ πάντα ¹⁰ καὶ πάλιν. "Τὰ ἀρχαῖα ἐπερασάν ἰδοὺ τὰ πάντα ἔχουσιν γενεὴ καὶ νουρρῖα ὅλα δε ἔγιναι ἀπο τοῦ Θεοῦ." Ἀλλ' οἱ Πατέρες ἀφοῦ ἐξηκρίθωσαν τῆς πανοῦρ, αὶ τῶν καὶ τὰ ὅλα τεχίσματα τῆς ἀσεβείας ἐγραψάν ὑστερον καθαρῶτερα καὶ εἶπον ὅτ τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ σημαίνει ὅτ ὁ Υἱὸς εἶναι ἐκ τῆς οὔσιας τοῦ Θεοῦ διὰ τὰ μὴ ἐκλαμβανεται τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ ὁμοίως καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐννοίαν καὶ διὰ τὸν Υἱὸν καὶ διὰ τὰ δημιουργήματα ἄλλα νὰ πιστεύωμεν ὅτι ὅλα μὲν τὰ ἄλλα εἶναι κτισματα, καὶ μόνος ὁ Λόγος γεννᾷτα ἐκ τοῦ Πατρὸς Διὸς ἀν κα λέγεται ὅτι τὰ πάντα ἔγιναν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἄλλα τὸ τοῦ ἔχει λεχθῇ κατ' ἄλλους τρόπους καὶ ὅχι κατὰ τὸν τρόπον ποῦ λέγεται ὁ Υἱὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ. Δὲ τὰ μὲν κτισματα λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ὑπαρχοῦν ἀντὶ σχεδιοῦ ἀσκοπως κα' αὐτομάτως, οὔτε εἰς τὴν τέχνην ὀφελου τῆς γενέσεως αὐτῶν συμφωνῶν με ἐκείνους ποῦ λέγουσι ὅτ ἔγιναι κατὰ τὴν συλλεσεως ἀτομῶν καὶ ὁμοομερῶν στοιχειῶν, ἢ καθὼς μερκοὶ ἀπὸ τοὺς αἵρετικους λέγουσι ὅτ ἔγιναι ἀπὸ ἄλλοι δημιουργοὶ ἢ καθὼς πάλιν λέγουσι ἄλλοι ὅτι τὰ πάντα ἦλθον εἰς τὸ εἶναι με τὴν συλλεργασίαν μερικῶν ἀγγέλων ἀλλ' ὅτι τὰ πάντα μὴ ὑπάρχοντα πρωτότερα ἔγιναι εἰς ὑστερον χρόνον καὶ ἦλθον εἰς τὸ εἶναι, παρα τοῦ προαιωνίου ὑπάρχοντος Θεοῦ, διὰ τοῦ προαιωνίου Λόγου αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἔχει λεχθῇ τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ Διὰ δε τοῦ Λόγον, ἐπειδὴ δὲν εἶναι κτισμα ἔχει λεχθῇ καὶ εἶναι οὗτος μόνος ἐκ τοῦ Πατρὸς, τὸ δε χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς

τοιαυτης ἐννοίας εἶναι τό ὅτ ὁ Υἱὸς εἶναι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς. Διότι διακαίνει ἀπο τὰ κτιστάματα δὲν ἐφαρμόζε το νόημα τοῦτο. Ἀναμφύβολως ὁ Παῦλος ὅταν ἔλεγε τὰ πάντα ἔγιναι ἐκ τοῦ Θεοῦ προσεθεσεν ἀμεσῶς «καὶ εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, διὰ τοῦ ὑποιοῦ ἔγιναν τὰ πάντα»· διὰ τὰ εἰδείη εἰς ὅλους ὅτ ὁ Υἱὸς εἶναι ἄλλος, διαφορὸς ἀπο τὰ πάντα, περὶ ἔγιναν ἐκ τοῦ Θεοῦ διότι ἐκεῖνα, πού ἔγιναν ἐκ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Υἱοῦ ἔγιναν. Εἶπε δὲ ταῦτα πρὸς χάριν τῆς δημιουργίας, πού ἐγίνε παρα τοῦ Θεοῦ καὶ ὅχι διὰ τὰ εἶπη ὅτ καὶ τὰ ὅλα εἶναι ὅπως εἶναι ὁ Υἱὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς. Διότι οἶτε τὰ ὅλα εἶναι, ὅπως ὁ Υἱὸς οὔτε ὁ Υἱὸς εἶναι εἰς ἐκ πάντων τῶν κτισμάτων, ὅτι αὐτός εἶναι Κύριος καὶ δημιουργός ὅλων. Διὰ τοῦτο δηλαδὴ καὶ ἡ ἁγία Σύνοδος διηκρίνησε καθαρώτερα εἰπρῶσα ὅτι οὗτος εἶναι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, διὰ τὰ γινῆ ὀρθῶς πιστεῖτον ὅτ ὁ Λόγος εἶναι καὶ κατὰ τὴν φύσιν διαφορὸς ἀπο τὰ κτιστάματα, ἐπειδὴ ἀληθῶς εἶναι ὁ μόνος ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴ μείνῃ πλεονεχῶρος διὰ κακίαν, δικαιολογισί, εἰς τοὺς ἀσεβεῖς νὰ ἀπατῶνται καὶ νὰ ἀπατοῦν. Αἰτή λοιποὶ ἦτο ἡ ἀφορμὴ διὰ νὰ γραφῇ καθαρώτερα το ἐκ τῆς οὐσίας

20. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐπίσκοποι τῆς Συνόδου ἔλεγον πάλιν ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ ὅτ ὁ Λόγος εἶναι ἀληθινὴ δύναμις καὶ εἰκὼν τοῦ Πατρὸς καὶ ὁμοῖος καὶ ἀπαράλλακτος κατὰ πάντα μετὰ τὸν Πατέρα καὶ ἀτρέπτος καὶ ὅτι εἶναι πάντοτε ἐν αἰτῷ ἀδιαφρετῶς — διότι οὐδεποτε οὐκ ἦν, ἀλλ' ὁ Λόγος ἦτο πάντοτε ὑπαρχὼν ἀνάρχως παρα τῷ Πατρί ὡς ἀπαγαυσμα φωτός — οἱ περὶ τὸν Εὐσέβιον ἔκαμνον μὲν ὑπομονὴν ἐπειδὴ δὲν ἐτόλμοῦσαν νὰ προβάλλουν ἀντιλογίας ἀπο τὴν ἐντροπήν τὴν ὅποιαν ἔπαθον ἀπὸ ὅσα ἀπεδειχθῆσαν πλαινῶμενα, παρούσα ἀσθησαν δὲ πάλιν νὰ μουρμουρίζουν μεταξὺ τῶν κα' μετὰ τὰ τῶν ὀφθαλμῶν νὰ λέγουν, ὅτ, καὶ «τὸ ὁμοῖον» καὶ «τὸ αἰεὶ» καὶ τὸ ὄνομα τῆς «δυνάμεως» καὶ τὸ «ἐν αὐτῷ» εἶναι πάλιν ὀνόματα, πού λέγονται ὁμοίως δι' ἡμᾶς καὶ τὸν Υἱόν καὶ τιποτε δὲν στενοχωρεῖ αἰτούς νὰ συμφωνήσουν μετὰ ἡμᾶς. Τὸ μὲν ὁμοῖον, ὅτι ἔχει γραφῇ καὶ δι' ἡ-

μᾶς «ὁ ἄνθρωπος εἶναι, εἰκὼν καὶ δοῦλα Θεοῦ ὑπάρχει»⁹⁹
 το δε ἀεὶ ὅτ' ἔχει γραφὴ «ὅτι, ἀεὶ ἡμεῖς οἱ ζῶντες»¹⁰⁰
 τὸ δε ἐν αὐτῷ ὅτ' «ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ
 ὑπαρχομεν»¹⁰¹ καὶ τὸ ἀτρεπτόν, δε, ὅτι ἔχει γραφὴ «Τι
 ποτε δέ, θα χωρῖση ἡμᾶς ἀπο τῆς ἀγαπῆς τοῦ Χριστοῦ»¹⁰²,
 περὶ δε τῆς δυναμείως, ὅτ' καὶ ἡ καμπὴ καὶ ἡ ἀκρις μὲν
 λεγόντα δυναμὶς καὶ δυναμὶς μεγάλη¹⁰³ πολλακὶς δε ἔ-
 χει γραφὴ καὶ δια τοῦ λαοῦ «ἐξῆλθεν ὁλοκληρὸς ἡ δυ-
 ναμὶς τοῦ Κυρίου ἐκ τῆς χώρας τῆς Αἰγυπτου»¹⁰⁴ καὶ
 ἄλλα, δε δυναμεις οἰραται ὑπάρχουσι «ὅτι λέγει ὁ
 Κύριος τῶν δυναμειων εἶναι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς τοῦ Ἰα-
 κώβ εἶναι βοηθὸς ἡμῶν»¹⁰⁵ Διότι καὶ ὁ Ἀστερὸς που
 λέγεται σοφιστής, καὶ ἔμαθεν ἀπὸ αὐτοῦ ἔγραψε καὶ ὁ
 Ἄρης ἔμαθεν ἀπὸ αὐτοῦ καθὼς ἐλέχθη Ἄλλ' αἱ ἐπι-
 σκοποι ἀντελήφθησαν καὶ εἰς τὸ θερὰ τοῦτο τὴν ὑποκρι-
 σιαν τῶν, καὶ ὅτ' συμφωνοῦν μετὰ τὸ γεγραμμένον «εἰς τὰς
 καρδίας τῶν ἀσεβῶν που σχεδιάζουσι κακὰ ὑπάρχει δό-
 λος»¹⁰⁶, ἠναγκασθησάντων παλιν καὶ αὐτοὶ, νὰ κάμουν συλ-
 λογὴν γραφῶν χωρίων καὶ ἀπὸ αὐτὰ νὰ συλλογίζωνται
 τὸ ὀρθὸν νόημα, καὶ ἐκεῖνα, που ἔλεγον πρωτίτερα νὰ
 εἰποῦν παλιν αὐτὰ καθαρώτερα καὶ νὰ γραφῶσι ὅτι ὁ
 Υἱὸς εἶναι ὁμοουσιος μετὰ τὸν Πατέρα δὲ νὰ τοιμίσουν ὅτι
 ὁ Υἱὸς δε εἶναι ὁμοιος ἀλλ' ὅτι διὰ τῆς ὁμοιω-
 σεως εἶναι ὁ ἴδιος που γεννᾶται ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ νὰ
 δεῖξουν ὅτι ἡ ὁμοιωσις καὶ ἡ ἀτρεψία τοῦ Υἱοῦ εἶναι ἐν-
 τελεῶς ἄλλη ἀπὸ τὴν μίμησιν, που λέγεται δι' ἡμᾶς τὴν
 ὁποῖαν ἡμεῖς προσλαμβάνομεν ἕνεκα τῆς τηρήσεως τῶν
 ἐντολῶν Διότι, ἐκεῖνα μὲν ἐκ τῶν σωμάτων που τυχαίνει
 νὰ εἶναι ὅμοια μεταξὺ τῶν εἶναι κατὰ κάποιον τρόπον
 δυνατὸν νὰ διαχωρίζωνται καὶ νὰ εὕρισκωνται τὰ μὲν
 μακρὰν ἀπὸ τὰ δε καθὼς εἶναι οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων
 ἐν σχέσει μετὰ τοὺς γεννήσαντας αὐτοὺς ὅπως ἔχει γραφὴ
 διὰ τὸν Ἄδὰμ καὶ τὸν Σηθ, που ἐγεννήθη ἀπὸ αὐτόν.

99. Α. Κορ. 11, 7.

100. Β. Κορ. 4, 11.

101. Πρξ. 17, 24.

102. Ρωμ. 8, 35.

103. Πρξ. 13, 15.

104. Πρξ. 13, 41.

105. Ψαλμ. 45, 8.

106. Παρμ. 12, 20.

ὅτι ἦτο ὁμοῖος με αὐτὸν «κατὰ τὴν μορφὴν αὐτοῦ»¹⁰⁷ Ἐ-
 πειδὴ ὁμῶς ἡ γενέσεως τοῦ Υἱοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς εἶναι. ἐν-
 τελῶς διαφορὸς ἀπὸ ὅτι συμβαίνει μετὰ τὴν ἀνθρώπινην
 φύσιν, καὶ δὲν εἶναι μοῖον ὁμοῦς ἀλλὰ καὶ ἀδιαιρέτος
 ἀπὸ τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς καὶ αὐτὸς μὲν καὶ ὁ Πατὴρ
 εἶναι. ἐν¹⁰⁸, καθὼς εἶπε ὁ Ἰδὼς ὁ δὲ Λογὸς εἶναι, παιοτε
 ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Λογῷ ἀκρῶς ὅπως τὸ
 ἀπαύγασμα μετὰ τὸ φῶς· διότι τοῦτο σημαίνει καὶ ἡ λέ-
 ξις· «δια τοῦτο ἡ Σύνοδος μετὰ τὸ ἐν¹⁰⁹ τοῦτο ὁρθῶς
 ἔγραψεν, ὁμοῦσι οὖν ὁμοῦς ἀντιτρέφει καὶ τὴν, κακοῦθαι
 τῶν αἰρετικῶν, καὶ διὰ τὸ δεῖξαι ὅτι ὁ Λογὸς εἶναι ἄλλος,
 ἐντελῶς διαφορὸς, ἀπὸ τὰ δημιουργήματα. Καὶ ἀληθῶς,
 οἱ Πατέρες καὶ ἔγραψαν, τοῦτο ἀμεσῶς προσέθεσαν
 ἐκείνους δὲ που λεγούσι, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἐκ
 τοῦ μηδενός, ἢ ὅτι εἶναι δημιουργήματα ἢ τρεπτά· ἢ εἶναι
 ποιήματα ἢ ἀπὸ ἄλλης οὐσίας· τοὺτους ἀναθεματίζει ἡ ἁ-
 γία καὶ Καθολικὴ Ἐκκλησία. Μετὰ τὸ ἐῖποι, δὲ οὗτοι
 ταῦτα ἐδήλωσαν, φανερὸν ὅτι αἱ φράσεις τοῦ «ἐκ τῆς οὐ-
 σίας» καὶ τοῦ «ὁμοῦσι οὖν» εἶναι ἀναρετικαὶ τῶν ἀσεβῶν
 φρασίδων· τὰ ὅποια εἶναι τὰ «κτίσματα» καὶ «ποιήματα»,
 καὶ «γενητόν», καὶ «τρέπον» καὶ «δὲν ἦτο πρὶν γεν-
 νηθῆναι». Διότι ἐκεῖνος που προσέχει αὐτὰ, διαφωτίζει μετὰ
 τὴν Σύνοδον, ἐκεῖνος δὲ που δὲν φρονεῖ τὰ φρονήματα
 τοῦ Ἀρεοῦ κατ' ἀνάγκην φρονεῖ τὰ θεσπισθέντα ἀπὸ
 τῆς Συνόδου καὶ σκεπτεται ὁρθῶς ὅταν θεωρῇ αὐτὰ ὅ-
 πως βλέπει τὴν σχέσιν, που ἵπარχε μετὰ τὴν ἀπαύγα-
 σματος καὶ φωτός· διότι λαμβάνει ἐξ αὐτῆς τὴν εἰκόνα
 τῆς ἀληθείας.

21. Λοιποὶ εἰσι καὶ αὐτοὶ προβαλλοῦν ὡς δικαιολο-
 γίαν, ὅτι τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι ζεῖα πρὸς τὰς Γραφάς,
 ὥς μαθοῦν νὰ σκέπτονται μετὰ τὴν λογικὴν συμφωνίαν μετὰ
 τὴν ὁποίαν ἡ Σύνοδος ἔγραψεν εἶσι, καὶ νὰ ἀναθεματί-
 ζουν ἐκεῖνα που ἀνεθεματίσεν ἡ Σύνοδος καὶ κατοπιν,
 εἰάν ἡμποροῦν, ὥς μεμψοῦν τὰς λέξεις· Διότι γνωρίζω
 καλῶς ὅτι εἰσι σκεπτοῦν μετὰ τὴν λογικὴν τῆς Συνόδου
 ἀσφαλῶς θὰ ἀποδεχθοῦν καὶ τὰ λόγια αὐτῆς· Ἐάν δὲ

107. Πρὸς Γέν. 5, 3.

108. Πρὸς Ἰω. 10, 30

θελήσουσιν να κατηγοροῦν καὶ αὐτῇ, εἶναι εἰς ὅλους φα-
 νερον ὅτ' οὗτοι ματαιῶς συζητοῦν καὶ περὶ αὐτῶν καὶ
 ὅτι ἐπισκοποῦν μόνον διὰ τοὺς ἑαυτοῦ τῶν ἀφορμῶν να
 ἀσεβοῦν. Λοιποὶν ἢ μὲν αἰτιολογία τῶν τοιούτων λεξέ-
 ων εἶναι αὐτῇ ἑὰν, δε καὶ με το ὅτι αὐτῇ λέξεις δε, εἰ α-
 γραφικὰ δυσανασχετοῦν πάλιν, ἀπο αὐτῶν καὶ ῥόνον, ἅς
 ἐκβαλλωντα ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας ὡς ματαιολογοῦν-
 τες καὶ μὴ ἔχοντες ὡς ὡς τῶν ῥόνων καὶ ἅς κατηγρητοῦν
 καὶ δ' αὐτὰ τοὺς ἐκείτους τῶν, ἐπειδὴ με το να εἰ αὐ-
 τῇ πρῶτον, που ἐφεύροι τῇ τοιαυτῇ δικαιοσύνη, ἤρ-
 χισαν να πολεμοῦν τοῖν Θεοῖ, μεταξὺ ῥόμεναι ἀγρα-
 φους λέξεις. Ἐάν δε καποὺς εἰσὶ φλομαθῆς ἅς γινω-
 ριζῇ, οἱ καὶ ἀν ἀκουσῇ αὐτῇ λέξεις αὐτῇ δὲ ἐπιρρικωτά
 ἔτοι, εἰς τὰς Γραφάς, ἀλλὰ καθὼς ἀκριβῶς ἔχε λεχθῇ
 καὶ πρῶτον ἔχουν λαβεῖν ἐκ τῶν Γραφῶν, τῇ ἐννο-
 αν καὶ ταυτῇ σημαίνον, ὅταν προφερωται, δ' ἐκει-
 νους που ἔχουν ὁλοκληρῶν τῇ ἀκρίβει, ἔτομον να ἀ-
 σπασθῇ τῇν εὐσεβείαν. Τοῦτε δε σὺν πρέπει, να ἀκεπτε-
 σαι, να ἀκουσῇ δε τοῦτο μετὰ προσοχῆς καὶ ἐκείνοι οἱ
 ἀμόρφωτοι "Ἐγὼ ἀποδύχθῃ εἰς τὰ προηγουμένα, καὶ
 αὐτο εἶναι ἀληθεῖς να πιστεῦωμεν ὅτ' ὁ Λόγος εἶναι, ἐκ
 τοῦ Πατρὸς καὶ το μόνον καὶ φεσκον αὐτοῦ γεννημα.
 Διότι ἀπο πλῆθιν ἀληθινῶν αἰτίων ἡμπορεῖ κανεῖς να ἐννοή-
 σῃ ὅτι προῆλθεν ὁ Υἱὸς ὁ ὁποῖος εἶναι, ἡ Σοφία καὶ ὁ
 Λόγος διὰ τοῦ ὁποῖου ἔγιναν τὰ πάντα, παρα μόνον, ὅτι
 ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ὁμως καὶ τοῦτο ἔχομεν μά-
 θε ἀπο τὰς Γραφάς, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ μὲν Πατὴρ δὲ α-
 τοῦ Δαυιδ λέγει, «ἡ καρδία μοι ἐπροφίρει λόγον ἀγα-
 θόν»¹⁰⁹ καὶ, «πρὶν να γινῇ το ἀστρὸν τῆς αὐγῆς ἐγὼ σὲ
 ἐγεννησα»¹¹⁰, ὁ δε Υἱὸς ἐδίδασκε τοὺς Ἰουδαίους διὰ τὸν
 ἑαυτὸν τοῦ «ἑάν ὁ Θεὸς ἦτο Πατὴρ σας, θὰ με ἀγαπου-
 σατε, διότι ἐγὼ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ Πατρὸς»¹¹¹, καὶ πάλιν
 «ὅχι ὅτ' ὅποιος εἶδε τὸν Πατέρα, παρα μόνον ὅτ' αὐ-
 τὸς που εἶναι ἀπεσταλμένος ἀπο τὸν Θεόν, αὐτὸς εἶδε
 τὸν Πατέρα»¹¹², καὶ βεβαίως καὶ τὸ «ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ
 εἴμεθα ἓν»¹¹³, καὶ «ἐγὼ ἐν τῷ Πατρί, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐ-

109. Ψαλμ. 44, 2.

110. Ψαλμ. 109, 3.

111. Ίω. 8, 42.

112. Ίω. 8, 46.

113. Ίω. 10, 30.

μοι»¹¹⁴ είναι, το αυτό μέ το να λέγῃ ἔγω εἶμαι ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἀδιαιρέτος ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ὁ Ἰωάννης ἐπὶ τῆς ὅταν λεγῇ ὁ μονογενὴς Υἱὸς που ἔκτελλεται ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ Πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσῃ καὶ ἐγὼ ἠρώρωμαι εἰς ἡμᾶς τὸν Θεόν»¹¹⁵ ἀποῦ ἔμαθαι ἀπὸ τὸν Πατέρα εἶπεν αὐτὰ. Διότι τι ἄλλο σημαίνει το εἰς τὸν κόλπον παρὰ τὴν ἀληθινὴν γεννησθαι τοῦ Υἱοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς,

22. Εάν λοιπόν νομιζῇ κανεὶς ὅτι, ὁ μὲν Θεὸς εἶναι σύνθετος καθὼς συμβαίνει, ὅταν εἰς τὴν οὐσίαν προστεθῇ κατὰ ἄλλο ἀπ' ἐξω ἢ ὅταν περιβαλλετα καὶ περικαλυπταται ἀπὸ κατὰ ἐξωτερικῶν ἢ ὅτι εἶναι γυρω ἀπὸ αὐτὸν μερικὰ στοιχεῖα, που συμπληρῶνουν τὴν οὐσίαν του, ὥστε ὅταν λεγώμεν Θεόν, ἢ ὅταν ὀνομαζώμεν Πατέρα, δὲν ἐννοοῦμεν αὐτὴν ταύτην τὴν ἀόρατον καὶ ἀκατάληπτον οὐσίαν ἄλλα κατὰ ἄλλο ἐξ ἐκείνων που περιβαλλοὺν αὐτὸν ἢς μεμφοῖν τὴν Σύνοδον που ἔγραψεν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ ἢς ἐννοήσουσι ὁμῶς καλῶς ὅτι, μετὰ τὴν διανοοῦντα, ἔτσι διατραπτοῦντας ἐξῆς δυο θλάσφημιας. Διότι καὶ εἰς τοὺς Θεοὺς ἀποδίδουν σωματικὰς ιδιοτήτας καὶ ἰσχυρίζοντα φερόμεν ὅτι ὁ Κυρίου δὲν εἶναι Υἱὸς τοῦ Πατρὸς ἀλλ' ὅτι εἶναι, ἕνας ἀπὸ τῶν υἱῶν, που εἶναι γυρω του. Εάν δὲ ὁ Θεὸς εἶναι, ἀπλούς, καθὼς θεοβαίως καὶ εἶναι, ὅταν λεγώμεν Θεὸς καὶ ὀνομαζώμεν αὐτὸν Πατέρα δὲν ἐννοοῦμεν κατὰ που ὑπάρχει γυρω του, ἀλλ' αὐτὴν ταύτην τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ἐννοοῦμεν. Δὲν καὶ ἂν ἀκόμη δὲ εἴναι δυνατόν, νὰ καταλάβωμεν τι, περίπου εἶναι ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἄλλα μετὰ νὰ ἐννοώμεν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι, αὐτός, τὸν ὁποῖον σημαίνει καὶ ἡ Γραφή καὶ ἡμεῖς μετὰ νὰ θελωμεν νὰ σημαίνωμεν, ὅχι ἄλλον τινὰ παρὰ αὐτὸν που σημαίνει, καὶ ἡ Γραφή λέγει Θεὸν καὶ Πατέρα καὶ Κύριον. Ὅταν λοιπὸν ὁ Θεὸς λεγῇ εἰς τὴν Γραφήν, «ἔγω εἶμαι ὁ ὑπαρχων»¹¹⁶, καὶ τὸ «ἔγω εἶμαι Κύριος ὁ Θεός»¹¹⁷, καὶ ὁποῦδήποτε ἄλλαχοῦ ἡ Γραφή λέγει «ὁ Θεός», ἡμεῖς που ἀναγιγνωσκόμεν, τιποτε ἄλλο δὲν ἐννοοῦμεν παρὰ αὐτὴν τὴν ἀκατάλη-

114. Ἰω. 14, 10.

115. Ἰω. 1, 18.

116. Ἐξ. 3, 14.

117. Ἔξ. 20, 2.

πτοι ούσαι· αὐτοῦ που σημαίνουν αἱ Γραφαί, καὶ ὅτι εἶναι αὐτὸς ἀκριβῶς περὶ τοῦ ὁποιοῦ αὐτὰ ὁμιλοῦν Λοῖπον, ὅχι ἅς μὴ παραξενυεῖται καί τις ὅταν ἀκούῃ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι, ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἅς παραδεχέται καὶ ἅλλοι, τοὺς Πατέρας, οἱ ὁποῖοι ἐξεκαθάρισαν τὸ νοῦμα καὶ ὅπως κατὰ παραλλήλῳ τροποὶ ἐγράφη· καθάρωτερα τὸ ἐκ τῆς οὐσίας, διότι μετὰ τὸ να λέγῃ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐννοήσας, τὸ αὐτὸ μετὰ τοῦ ὅτι, ὁ Λόγος εἶναι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, ἐπεὶ καὶ τὸ Θεός, καθὼς προεῖπα, δεν σημαίνει τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον τὴν οὐσίαν τοῦ διῆτος Θεοῦ. Λοιπὸν, εἴαν μὲν ὁ Λόγος δεν εἶναι, ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὥστε να ἡμπορῇ να εἶναι ὡς πρὸς τὴν φύσιν αὐτοῦ γνήσιος Υἱὸς ἐκ Πατρὸς ἀλλ' ὅπως τὰ κτίσματα λόγῳ τοῦ ὅτι δημιουργοῦντα, λεγεται, καὶ αὐτὸς καθὼς τὰ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ, τότε δεν εἶναι οὔτε ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Υἱὸς εἶναι κατ' οὐσίαν Υἱὸς ἀλλὰ λόγῳ ἀρετῆς ὅπως ἡμεῖς ὀνομαζομεθα κατὰ χάριν υἱοί, λεγεται, καὶ αὐτὸς Υἱός. Εἴαν δε τὸναντιοῖ αὐτὸς εἶναι μόνος ὁ ἐκ τοῦ Θεοῦ γνήσιος Υἱός ὅπως καὶ θεβαία εἶναι, ἡμπορεῖ ἀληθῶς να λεγεται καὶ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ ὁ Υἱός.

23 Ἀληθῶς δὲ καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ φωτός καὶ τοῦ ἀπαιγασματος τοιαυτὴν ἐννοίαν ἔχει. Διότι οἱ ἅγιοι, δεν εἶπον ὅτι ἡ σχέσις τοῦ Λόγου πρὸς τὸν Θεόν, εἶναι, ὡς ἐκεῖνη κατὰ τὴν ὁποίαν ἀναπτει τὸ πῦρ ἐκ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου, το ὁποῖον καὶ ὡς συνήθως, σθηνει πάλιν, διότι τοῦτο εἶναι ἐξωτερικὴ ἐνέργεια καὶ δημιουργημα τοῦ δημιουργοῦ ἀλλ' ὅλοι ἐκήρυξαν αὐτοὶ ἀπαύγασμα¹¹⁸ διὰ να δηλώσουν τὴν ἐκ τῆς οὐσίας ταυτότητα καὶ τὸ ἀδιαίρετον καὶ τὴν ἐνότητα αὐτοῦ μετὰ τὸν Πατέρα. Διότι ἀληθῶς ἔτσι, θα διαφυλαχθῇ καὶ τὸ ἀτρέπτον καὶ τὸ ἀναλλοιωτον αὐτοῦ, διότι κατὰ ποῖον ἄλλον τρόπον θα ἡμπορούσε να εἶναι, τέτοιος ἂν δεν εἶναι γνήσιον γέννημα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, διότι εἶναι, ἀναγκαιὸν καὶ εἰς αὐτὸ να σωζεται ἡ ταυτότης αὐτοῦ μετὰ τὸν Πατέρα τοῦ. Ἐτοὶ λοιπὸν, ἀφοῦ ἐδείχθη ὅτι ὁ συλλογισμός, οὗτος εἶναι εὐσεβής, θα ὤφειλαν να μὴ παραξε-

118. Πρ6λ. Ἔξρ. 1, 3.

νεύονται οἱ χρυσόμοργοι εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ ὁμοουσιοῦ ἐπεὶ δὴ καὶ ἡ λέξις αὐτῇ ἔχει ὀρθοὺς νοήματα καὶ θεσθαι ἀποδεξί. Δοτὶ, εἰαν λέγωμεν ἀκριβῶς ὅτι ὁ Λόγος εἶνα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ (διότι εἰς τὸ ἐξῆς ἄς παραδειχθῶν καὶ αὐτοὶ τῇ λέξει) τί θα ἦτο τοῦτο παρα τὸ ἀληθές καὶ ἀναρχόν τῆς οὐσίας ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ὁ ἴσος γεννᾶται, Δηλαδή οὐσίας ὡς ἡ ἀλήθεια εἶδος δὲ ἀνα μὴ νοῆται ὅτι καποιο ξερε κα ἀόμοιοι κατὰ τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς προστιθεται εἰς αὐτὴν ὅτι ἀπαιρεξως, εἰτε ὅτι εἶναι ἀπλῶς ἐξωτερικῶς δαύτος, δὲ ἀνα μὴ φησεται κατ' ἄλλο τὰς τροποὶν ἢ εἰτελῶς ἐξ ἑτέρας οὐσίας ὅπως ακριβῶς ὁ χαλκός που λαιπει καὶ ὁ χρυσός καὶ ὁ ἄρμερος καὶ ὁ κασσέτερος Δοτὶ, οἱ αὐτὰ ἡλὸ ξερε κα διαφοροὶ φυσεως κα κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν δύστην εἶναι διαχωρσμένα κα οἰτε ὁ χαλκός εἶνα ἴδος με τοὶ χρυσοὶ οἰτε τὸ ἀργυροτεροτερον γεννᾶται ἐκ τῆς περστέρας ἀλλὰ νομίζονται μεν ομοιοι εἰς τὴν οὐσίαν τῶ δαύτος διαφερομεν μεταξὺ τῶν ἀληθειῶν εἶαν μεν καὶ ὁ Υἱός εἶνα ἴσος κα αὐτὸς κατὰ τὸ ὅπως ἀκριβῶς κα ἡμεῖς καὶ ὅχι ὁμοιοιτας με το Πατέρα. Εἰαν δὲ εἶναι Λόγος Σοφία, εἰκων τοῦ Πατρὸς κα ἀπαιγασμα λογικῶς ὁφείλει να εἶνα ὁμοουσιως με σεται. Οθεν εἶαν λογικῶς ἀποδεκνεται ὅτι αὐτο που δέν εἶνα ἐκ τοῦ Θεοῦ, οἶδεῖ ἄλλο εἶναι παρα ὄργισιν, ἐξ ἑτέρας φυσεως κα, ἀλλῆς οὐσίας κατῶς ἄρα ἡ Συνοδος ἐγραφε καὶ ὀρθῶς ἐνόησε το ὁμοουσιον

24 Ἄς ἐξαιρεωμεν δε παλιν μαζί με αὐτὰ καθε υλικόν συλλογισμόν κα ἀφοῦ ἀναχθῶμεν παραπάνω ἀπὸ καθε φαντασίαν που γεννοῦν αἱ αἰσθήσεις, με τὴν νοήσιν καθαρὰ κα μόνον με τοὶ τοῖν ἄς ἐνωώμεν τὴν γνησίαν σχέσιν τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ τὴν θείαν ιδιότητα τοῦ Λόγου πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὴν ἀπαραλλὰκτον ὁμοιοτητα τοῦ ἀπαιγασματος με το φῶς. Διοτι καθῶς προκειμένου περὶ τοῦ Θεοῦ το γέννημα καὶ τὸ Υἱός δέν εἶναι σχέσεις ἀνθρωπιναι, ἀλλ' εἶναι, πρεποὶ νὰ λεγωνται ὡς ἀναφερόμεναι εἰς τοὺς Θεόν καὶ λέγονται, καὶ εἶναι, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὅταν ἀκούωμεν τὴν λέξιν τοῦ ὁμοουσιοῦ, ἄς μὴ διαλογιζόμεθα ὡς ἀνθρωποὶ ποῦ ὑποκειμεθα εἰς τὰς ἀνθρωπίνας αἰσθήσεις, διαμερισμὸν κα διαίρεσιν τῆς θεότητος εἰς μέρη, ἀλλ' ἄς ἔχωμεν κα-

τα νοῦν ὅτ' σκεπτομεθα περ' ἀσωματων ὥστε να μη διαρροῦμεν τὴν ἐνότητα τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ταυ-
τότητας τοῦ φωτός. Διότι τοῦτο εἶνα ὁ ὅτις τοῦ Πατρὸς,
ἡ ὁποία σημαίνει ὅτ' ὁ Θεὸς εἶναι ἀληθῶς Πιπὴρ τοῦ
Λόγου. Δοτι παλιν το παραδείγμα τοῦ φωτός καὶ τοῦ
ἀπαυγασματος εἶναι πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖον. Πότες θα
τολμήσῃ να εἴπῃ ὅτι το ἀπαυγασμα εἶναι ξένον καὶ ἄ-
νόμοιον με τοι ἡλίου ἢ ποῖος ὅταν βλέπῃ εἰς τὴν ταυτο-
τητα τοῦ ἀπαυγασματος με τοι ἡλίον καὶ τὴν ταυτότητα
τοῦ φωτός δὲν θα εἴπῃ ἄλλοι, χωρὶς δισταγμοι ὅτ' πρῶ-
γματ' τὸ φῶς καὶ το ἀπαυγασμα εἶναι ἐν κα τοῦτο εἰς
ἐκε νοφαιετα καὶ το ἀπαυγασμα ὑπάρχει εἰς τοι ἡλίου,
ὥστε ὅταν κάποιος βλέπῃ τοῦτο να βλέπῃ εἰς αὐτὸ κα
ἐκεῖνο, τῇ δε τοιαυτῇ ἐνότητι καὶ τῇ φύσει ἰδέσθῃ-
τα πῶς ἄλλως ἢ μπορούν να ὁφθαλμοῦν οἱ ὁρθῶς πιστεύ-
οντες παρα ὁμοιουσὸν γένημα. Τὸ δὲ γένημα τοῦ Θε-
οῦ τι ἄλλο ἢ μπορεί να νοησῇ κανεὶς κατὰ τρεπὸν εἰς πρε-
πῇ καὶ πρεποιετα ὅτι εἶναι, παρα Λόγος καὶ Σοφία καὶ δι-
ναμὶς, τῇ ὁποίᾳ οὔτε εὐσεβες εἶνα να λέγωμεν ὅτι εἶ-
ναι ξενὴ ἀπὸ τὸν Πατέρα οὔτε ἐπιτρεπετα να φαταῖζε-
ται κανεὶς καὶ, ὅτ' δὲν ὑπάρχει ἐξ ἀρχῆς αἰωνίως με τὸν
Πατέρα, Δὲν διὰ ταυτοῦ τοῦ γεννηματος ὁ Πατὴρ ἐδημ-
ουργησε τα πάντα καὶ δι' αὐτοῦ ἐπεκτείνει εἰς πάντα τὴν
πρόνοαν τοῦ κοῦ φατερωει τὴν φιλανθρωπίαν τοι. Καὶ
εἴτοι αὐτός καὶ ὁ Πατὴρ εἶνα ἐν⁹ καθὼς ἔχει λεχθῇ
ἐκτός ἂν ἴσως οἱ παραφρονες τολμήσου να εἴπου πά-
λιν ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ οὐσία τοῦ Λόγου, καὶ ἄλλο το ἐκ
τοῦ Πατρὸς φῶς ποῦ εἶναι εἰς αἰτόν διὰ να εἶναι το
μέν φῶς, ποῦ εἶναι εἰς τοι Υἱόν ἐν με ἐκεῖνο τοῦ Πατρὸς,
αὐτός δε κατὰ τὴν οὐοαν ξένος, ὡς κτισμα. Ἀλλὰ
τοῦτο το φρόνημα εἶναι το πεπλανημενον φρόνημα τοῦ
Καϊάφα καὶ τοῦ Σαμοσατεως, το ὁποῖον ἡ μεν Ἐκκλη-
σία ἀπερριψεν οὐτα, δε τῶρα ὑποστηρίζου καὶ διὰ τοῦ-
το με το να πλανηθοῦν ἀπὸ τῇ ἀληθείᾳ ἀπεδειχθῶσαν
αἰρετικοι. Διότι ἐστὶ ὁ Υἱὸς γενικῶς μετέχῃ τοῦ φωτός ἐκ
τοῦ Πατρὸς, διατί να μὴ εἶναι ὁ ἴδιος ποῦ μετεχεται ὡ-
στε να μὴ ὑπάρχῃ κατ' ἄλλο μεταξὺ αἰτοῦ καὶ τοῦ Πα-
τρὸς, Διότι ἐὰν δὲν εἶναι εἴνα, δὲν ἀποδεικνυεται πλέον

ἡλίου παραμένει· ὁ ἴδιος ὁλοκληρὸς χωρὶς νὰ ἐλαττωνε-
ται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἐκπέμπει ἀκτῖνες ἀπὸ τῆς οὐσί-
ας αὐτοῦ ἔτι οὔτε ἡ οὐσία τοῦ Πατρὸς μετὰ τὴν ἐκ-
κονα τῆς τοῦ Υἱοῦ, ὥπείσθ' ἄλλοιωσιν·

Ὁ μὲν Θεογνώστος λοιπὸν ἀφοῦ ἐζητάσῃ πρῶτον
τὸ θέμα ὥσάν τινα ἐγυμναζέσθαι τὴν σκεψίν, πρὸς τὸν σκοπὸν
να ἐκθεσθῇ ὑπερὸν τὸ φρόνημα αὐτοῦ ἔτι, περιεγραφεὶν
αὐτὸ ὅδε Διουσιανὸς ὁ ὁποῖος ἐγένετο ἐπισκοπὸς Ἀλε-
ξανδρείας ὅταν ἔγραφε κατὰ τοῦ Σαβελλίου, θέλων νὰ
ἐρμηνεύσῃ τὰ περὶ σσοτερῶν τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σω-
τῆρος καὶ ἐξ αὐτῆς νὰ ἀποδείξῃ πλανώμενους τοὺς Σα-
βελλιανίζοντας ὅτι δεῖ εἶναι ὁ Πατὴρ ποὺ ἐγένετο ἄνθρω-
πος ἀλλ' ὁ Λόγος αὐτοῦ ὅπως εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ἐπει-
δὴ διετυπώθησαν ὑποψίαι εἰς βάρος τοῦ ὅτι, δηθεὶ λέγει
τοῦ Υἱοῦ ποῖημα καὶ ὅτι, δὲν εἶναι ὁμοούσιος μετὰ τὸν Πατε-
ρα γράφει πρὸς τοὺς ὁμολογῶν τοὺς Διουσιανόν, τὸν ἐπισκο-
ποῦ Ρώμης καὶ τροποὺ τινα ἀπολογουμένους λέγει ὅτι
ταῦτα εἶναι σκεφαντὰ ἐναντίον τοῦ Διότ' οὔτε εἶχεν εἴ-
πει, ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ποῖημα ἀλλὰ καὶ ἐβεβαιώσῃ ὅτι, πι-
στεύει, ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοούσιος μετὰ τὸν Πατέρα. Ἐχε-
δὲ ἡ ὁμολογία αὐτοῦ ὡς ἐξῆς

«Καὶ ὁ ἄλλης ἐπιστολῆς ἔγραψα εἰς τὴν ὁποίαν
μεταξὺ ἄλλων ἀνῆρσα καὶ τὸ ἀποδιδόμενον εἰς ἐμὲ ἔγ-
κλημα, ὅτι ταχὺ λέγω ὅτι, ὁ Χρῆστος δὲν εἶναι ὁμοούσιος
μετὰ τὸν Θεόν, ὡς μετὰ Διότ' αἱ καὶ λέγω ὅτι τὸ ὀνο-
μα τοῦ τοῦ Θεοῦ εὐρίσκεται ποῦθεν εἰς τὰς ἁγίας Γραφάς
ἀλλὰ τὰ ἐν συνείδει ἐπιχειρηματὰ μοι, τὰ ὅποια οὗτοι
παρεσιώπησαν δεῖ διαφωτισθῆναι μετὰ τῆς ἐννοίας αὐτῆς, Διό-
τ' ἀληθῶς ἐχρησιμοποίησα ὡς παράδειγμα τῆς γέννησιν
τέκνων εἰς τοὺς ἀνθρώπους, πράγμα ποὺ φανερώνει ὅτι
τα τέκνα εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους μετὰ τοὺς γονεῖς, ἀλλ' εἴ-
πον μοι, χωρὶς ἀμφιβολίας, ὅτι οἱ γονεῖς δὲν ταυτίζον-
ται μετὰ τέκνα ὅτι, δὲν εἶναι αὐτοὶ τὰ τέκνα ἢ ὅτι, δὲν εἶ-
ναι ἀναγκαῖον νὰ ὑπάρχουν οὔτε γονεῖς οὔτε τέκνα· Καὶ
τὴν μὲν ἐπιστολήν, καθὼς προεῖπα, λόγω τῶν περιστάσε-
ων δὲν ἔχω πρόχειρον διὰ νὰ τὴν παρουσιάσω ἀλλ' ἂν
πράγματι αὕτη εἴναι ἡ σημασία, ποὺ ἔχουν διὰ σέ οἱ λό-

γο, ἐκεῖνοι, θα ἔπρεπε μᾶλλον νὰ στελῶ ἀντιγραφὸν ὁλοκληρώου τῆς ἐπιστολῆς, πράγμα πρὸς τὸ θὰ πράξω, ἂν ἡμπορέσω. Γνωρίζω δὲ καὶ ἐνθυμούμαι, ὅτι ἐπροσθεσὰ περισσοτέρας ὁμοιοτήτας τῶν συγγενῶν, διότι πραγματικὰ καὶ τὰ φυτὸν εἶπον ποὺ ἐφυτρῶσαι, ἀπὸ σπέρματος ἢ ἐβλάστησεν ἀπὸ τῆν ρίζαν τοῦ δένδρου, εἶναι ἐντελῶς ἄλλο δένδρον ἀπὸ ἐκεῖνο ἐκ τοῦ ὅποιοι ἐβλάστησε καὶ ὅτι χωρὶς ἀμφιβολίας εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως μὲ ἐκεῖνο. Καὶ εἶπον ἀκομῇ ὅτι ὁ ποταμὸς πρὸς ῥέει ἀπὸ τῆν πηγῇν τοῦ λαμβάνει ἄλλο ὄνομα, διότι οὔτε ἡ τηγῇ λέγεται ποταμὸς οὔτε ὁ ποταμὸς πηγῇ καὶ ὑπάρχουν καὶ τὰ δύο, καὶ ὁ ποταμὸς εἶναι τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς.

26 "Ὅτι δὲ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι οὔτε δηρὸν οὐργήμα οὔτε κτισμὰ ἀλλ' εἶναι, γνήσιον γενήμα τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς ἀδ-σیرهτον, καθὼς ἔγραψεν ἡ μεγάλη Σύνοδος, ὅπου καὶ ὁ Διονύσιος ὁ ἐπισκοπὸς Ρώμης, γράφει κατὰ ἐκείνων ποὺ φροντοῦν τὰ φρονήματα τοῦ Σαβελλίου ἐκφράζει, τὴν ἀνανάκτησιν τοῦ ἐκαιτίου τῶν, ποὺ τολμοῦν νὰ λεγουν ταῦτα, καὶ λέγει τα ἐξῆς.

•"Ἐπειτα, θὰ ἡμπορούσαι εὐλόγως νὰ εἶπω πρὸς ἐκείνους, ποὺ ἀνατρεποῦν τὴν εὐσεβῆ διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸ νὰ διαροῦν καὶ κατατεμαγίζουν τὴν μοναρχίαν τῆς θεότητος εἰς τρεῖς τινὰς δυνάμεις καὶ ξεχωριστὰς ὑποστάσεις καὶ τρεῖς θεότητας. Διότι ἔχω πληροφορηθῇ, ὅτι μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ποὺ εἶναι μὲ σῆς καὶ κατηχοῦν καὶ διδάσκουν τοὶ θεῖοι, λογόν, ὅτι εἶναι οἱ εἰσηγηταὶ τῆς διδασκαλίας ταύτης, οἱ ὁποῖοι διὰ νὰ εἶπω ἐν συντομίᾳ εἶναι, ἐκ διαμετροῦ ἀντιθετοὶ μὲ τὴν γνώμην τοῦ Σαβελλίου. Διότι ὁ μὲν Σαβέλλιος βλάσφημει μὲ τὸ νὰ λεγῇ, ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν ἀνάπαλιν, οἱ δὲ κηρυττοῦν τρόπον τινὰ ὅτι εἶναι, τρεῖς θεοὶ, διότι διαροῦν τὴν ἀγ' ἂν μονάδα εἰς τρεῖς ὑποστάσεις ἐντελῶς ξένας καὶ χωρισμένας μετὰ τῶν. Διότι, εἶναι ἀνάγκη ὅπως ὁ θεῖος Λόγος εἶναι, ἡνωμένος μὲ τὸν Θεὸν τῶν ὅλων, τὸ δὲ ἅγιον Πνεῦμα ἀναγκάως πρέπει, νὰ περιχωρῇ καὶ ἐγκαταμένῃ εἰς τὸν Θεόν. Τώρα καὶ τὴν θείαν Τριάδα ἀνάγκη πᾶσα, καθὼς ἀκριθῶς εἰς μίαν κορυφὴν, νὰ συγκεφαλαιούμεν καὶ συνάπτωμεν εἰς ἓνα Θεόν. τὸν Θεὸν λέγω καὶ παντοκράτορα τῶν ὅλων. Διότι ἡ διαίρεσις τῆς μοναρχίας τῆς θεο-

τητος εις τρεις ἀρχάς εἶναι τοῦ ἀληθοῦ Μαρκιωνος διδασκαλία, που εἶναι μάθημα διαβολικόν, ὅχι δὲ καὶ τῶν ἀληθινῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκείνων που ἀρέσκονται εἰς τὰ διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος. Ὅτι αὐτοὶ γνωρίζουν μὲν καλῶς Τριάδα, τῇ ὅποια κηρυττε ἡ θεία Γραφή, τρεῖς δὲ θεοὺς οὔτε ἡ Παλαιὰ οὔτε ἡ Καινὴ Διαθήκη κηρύττουν.

Ὅχι δὲ ὀλιγώτερον ἢ μπορεῖ κανεὶς νὰ κατηγορήσῃ καὶ ἐκεῖνους, που πιστεύουν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι κτισμὰ καὶ νομίζουν ὅτι ὁ Κύριος ἔγενεν ὅπως ἀκριβῶς ἔγενεν ὅπου οὐδηποτε ἀπὸ ὅσα πραγματικῶς ἐννοεῖται ἔπεδον τὰ θεῖα λόγια μαρτυροῦν προσθετικῶς ὅτι εἰς αὐτὸν ἀρμόζει καὶ πρέπει ἡ γεννησις ἀλλ' ὅχι ἡ πλασις καὶ ἡ δημιουργία. Εἶναι λοιπὸν ὅχι ἀπλῶς τυχαία ἀλλὰ μεγίστη βλασφημία τοῦ να λέγῃ κανεὶς ὅτι ὁ Κύριος εἶναι τροπὸν τινὰ χειροποιητὸς. Ὅτι, εἰ ἔγει Υἱὸς ὑπῆρχε χρόνος ὅτε οὗτος δὲν ὑπῆρχεν. Ὑπῆρχε δὲ παντοτε, εἰ μὴ βέβαια εἶναι ἐν τῷ Πατρὶ, καθὼς λέγει ὁ ἴδιος, καὶ εἰ εἶναι Λόγος καὶ Σοφία καὶ δυνάμις Θεοῦ ὁ Χριστός.¹²² Ὅτι αἱ θεαὶ Γραφαὶ, λέγουσι ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι αὐτὰ που γράφουν ὅπως ἀκριβῶς γνωρίζετε ταῦτα δὲ ἐπειδὴ εἶναι δυνάμεις, εἶναι ἰδιώματα τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν λοιπὸν ἐποιήθῃ ὁ Υἱὸς, ἦτο χρόνος ὅτε ταῦτα δὲν ὑπῆρχον, ἐπομένως ὑπῆρχε καιρὸς, καθ' ὃν ὁ Θεὸς ἦτο χωρὶς αὐτὰ τοῦτο δὲ εἶναι ἀτοπώτατον. Καὶ τί θὰ ἤμπορούσα περισσότεροι νὰ εἴπω πρὸς οὓς, πρὸς ἀνδρας φεροντας τὸν φωτισμὸν τοῦ πνεύματος καὶ γνωρίζοντας καλῶς τὰς παραλογους συνεπειας, που γεννῶνται ἀπὸ τοῦ να λέγῃ κανεὶς ποίημα τὸν Υἱόν, εἰς τὰς ὁποίας φαίνεται εἰς ἐμὲ ὅτι δὲν ἐπρόσεξαν με τὸν νοῦν των, ἐκεῖνοι, ποὺ πρῶτο εἰσηγήθησαν τὴν δόξαν ταυτην, καὶ δια τοῦτο ἀκριβῶς οὗτοι ἐπλανηθησαν με τοῦ να ἐκλάβουν τὴν ἀλήθειαν με ἄλλην σημασαν ἀπὸ ἐκείνην, ποὺ ἀποδίδει εἰς αὐτὴν ἡ θεία καὶ προφητικὴ Γραφή λέγουσα τὸ «Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ».¹²³ Διότι ἡ σημασία τοῦ ἔκτισεν, ὡς γνωρίζετε, δὲν εἶναι μία ἐπειδὴ ἐδῶ ἔκτε

122. Πρὸς. Ἰω. 14, 11.

123. Πρὸς. Α' Κορ. 1, 24.

124. Παρμ. 8, 22.

πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ διὰ τοῦ κατεστησέν εἰς τὰ ἔργα, που ἔγιναν ἀπο τὸν ποιητὴν Θεόν, ἔγιναν, δε δι' αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ. Το δε ἔκτισεν οὐτε τῶρα δὲν λέγεται, εἰς τὴν Θεοῦ τοῦ ἐποήσε διότι, «το κτίσα» δ' ἀφερὲ εἰς σημασιὰν ἀπὸ «το ποήσα». Δὲν εἶνα αὐτός οὗτος ὁ πατήρ σοι, ποι σε ἀπεκτίησε καὶ σε ἐδημιουργήσε καὶ σοῦ ἔδωκε μορφήν.¹²⁴ Λεγε ὁ Μωυσῆς εἰς τὴν μεσαλὴν ὥδην, που ὑπάρχει εἰς τὸ Δευτερονόμιον. Πρὸς τοὺς ὁπαούς καὶ θα ἤμπορουσε κανεῖς νὰ εἴπῃ ὡ παρατολμοὶ ἄνθρωποι, εἶνα πῦγμα ὁ πρωτοτοκος πάσης κτίσεως¹²⁵, ὁ ὁποῖος ἐγενήθη ἐκ γαστροῦ πρὶν νὰ γένῃ τὸ ἄστρον τῆς σαρκὸς αὐτοῦ που ὡς Σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν «πρὸ δε πάντων τῶν βεβηλῶν με γεννα»¹²⁶. Κα εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη τῶν θεαν. Γραφῶν ἤμπορεῖ κανεῖς νὰ εἴρῃ, ὅτι αὐταὶ λέγουσι διὰ τὸν Υἱόν ὅτι γεννᾶται καὶ ὅγ' ἐγένεν, ἀπο τὰς ὁπάας πολλὰ φανερά ἀποδεικνύονται τὰ ψευδῆ περὶ τῆς γεννησεως τοῦ Κυρίου ἐκεῖνων, περὶ με το νὰ θεωροῦν αὐτοὶ κτίσμα. τολμοῦν νὰ λεγουν ποήσαν τὴν θεοῖαν καὶ ἀνεκφραστον γέννησιν αὐτοῦ. Επομενως οὐτε πρεπε κατεῖς νὰ διαρῇ εἰς τρεῖς θεοτήτας τὴν θαυμαστον καὶ θεοῖαν Μονάδα ουτε με το νὰ λένῃ ποιημο τοι Κυριοι νὰ ἱποτιμῷ τὸ ἀειωμα καὶ το ἱπερφαισκον μεγαλείοι αὐτοῦ ἄλλα νὰ πιστευῇ εἰς Θεόν Πατέρα Παντοκράτορα καὶ εἰς Ἱησοῦν Χριστόν τὸν Υἱόν αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ὅτι ὁ Λόγος εἶναι ἐν με τὸν Θεόν τῶν ὅλων. «ὅτι λεγε, ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ εἴμεθα ἐν»¹²⁷ καὶ ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί¹²⁸. Διότι ἔτα καὶ ἡ θεία Τριάς καὶ ἡ ἁγία διδασκαλία τῆς κοίταρχιας τῆς θεοτήτος θα ἤμπορουν νὰ διασώζωνται.

27. Περὶ δὲ τοῦ ὅτι ὁ Λόγος συυπαργεῖ ἀίόρως με τὸν Πατέρα καὶ ὄχι ἐξ ἄλλης οὐσίας ἢ ὑποστάσεως, ἀλλ' ὅτι εἶναι αὐτὸς γνησιοὶ γεννημα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς καθὼς εἶπον οἱ Πατέρες εἰς τὴν Σύνοδον, ἅς ἐ-

124. Δα' 32 β.

126. Πρῶτ. 1, 15.

127. Πρῶτ. Ψαλμ. 140, 3.

128. Πρῶτ. 8, 23.

129. Ιω. 10, 30.

130. Ιω. 14, 10.

παραπλή παλιν εἰς ἡμᾶς να διδαχθῶμεν καὶ ἀπὸ τοῦ φιλοπονοῦ. Ὡρ' ἐγένη. Διότι, ἐκεῖνα μὲν ποὺ ἔγραψεν ὡς ἐρρωτητὴς καὶ γυμναζόμενος εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ μετὰ τοὺς ἀντιφρονόους, ἄς μὴ δέχεται καί τις ὡς ἐκφρασίαν τοῦ δικοῦ τοῦ φρονήματος, ἀλλὰ ἐκείνων ποὺ ἐφ' ὧν λένουν με ἐρίστ' κ' ἡ δ' αὖθις κατατὴν συζητήσαν. Ἐκεῖνα δὲ τὰ ὁποῖα αὐτὸς χωρὶς φοβῶν ὀρίζετο μετὰ τὰ ἀποφαινεταί, ὡς ὁ καὶ τοῦ ταῦτα ἀντιπροσώπευσεν τοῦ φρονήματος τοῦ φιλοπονοῦ ἀνδρὸς. Ὑστερα λοιποὶ ἀπὸ ἐκείνων ποὺ λέγει, ἐν εἶδεν γυμνασματος πρὸς τοὺς σιρετικούς, ἀμείσως ὁ ἴδιος προσθέτει τὰς γνώμας τοῦ, λεγὼν τὰ ἑξῆς.

«Εἰαν εἶναι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀόρατου, ἀόρατος εἶναι καὶ ἡ εἰκὼν ἐγὼ θα τολμήσω να προσθεσῶ, ὅτι ἐπεὶ ἡ τυχάνει να εἶναι καὶ ὁμοιοῦτης τοῦ Πατρὸς δὲν ὑπάρχει χροῶς, ὅτε οὗτος δὲν ἦτο. Διότι ποτε ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος κατατὸν Ἰωάννην διανομαζέται φῶς, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι φῶς»¹³¹ δὲν εἶχε ἀπαλλαγῆται τῆς ἐξ ἁδοξου φυσικῶς αὐτοῦ¹³² δια να τολμήσῃ καί τις να ἀποδώσῃ ἀρχήν, εἰς τὸν Υἱόν, ὁ ὁποῖος πρωτοῦτερα δὲν ὑπῆρχε. Πότε δὲ ἡ εἰκὼν τῆς ἀπεριγραπτῆς καὶ ἀνώουτου καὶ ἀνεκφράστου υποστάσεως τοῦ Πατρὸς ὁ χαρακτήρ ὁ Λόγος ὁ γνωρίζων τὸν Πατέρα¹³³ δὲν ὑπῆρχεν, ἄς κατανοήσῃ δηλαδὴ ἐκεῖνος ποὺ τολμᾷ καὶ λέγει «ἦτο ποτε χρόνος, ὅτε δὲν ἦτο ὁ Υἱός» ὅτι κατ' ἀνάγκην θα εἴπῃ καὶ ὅτι ἡ σὺμφα¹³⁴ κάποτε δὲν ὑπῆρχε καὶ ὁ Λόγος δὲν ὑπῆρχε καὶ ἡ ζωὴ δὲν ὑπῆρχε. Καὶ ταῦτα εἰς ἄλλο μέρος λέγει. ἀλλὰ δὲν εἶναι δικαίον οὔτε χωρὶς κινδύνου, ἐνεκα τῆς ἀσθενείας ἡμῶν, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, τὸ να ἀποστεροῦμεν τὸν Θεόν ἀπὸ τὸν παντὶς τοῦ ὑπαρχόντος εἰς αὐτοὺς μονογενῆ Λόγον, ποὺ εἶναι ἡ σοφία αὐτοῦ, εἰς τὴν ὁποῖαν, θλέπων τὸν ἑαυτόν, τοὶ ἔχαιρε¹³⁵ διότι, ἔτσι οὔτε ὅτι χαρὲ πάντοτε θα ἰοῦται.

Ἴδου, ἡμεῖς μὲν ἀποδεκνύομεν ὅτι ἡ τοιαυτὴ ἔννοια μετεβιβασθῇ ἀπὸ Πατέρας εἰς Πατέρα, σὺς δὲ,

131. A. 1^ο 1, 5.

132. Πρ62. Ξ8ρ. 1, 3.

133. Πρ62. 1^ο 10, 15.

134. Πρ62. A' Κερ. 1, 24.

135. Πρ62. Περ. 8, 30.

ὦ υἱοὶ Ἰουδαῖοι καὶ μαθηταὶ τοῦ Κατὰφα, ποίους Πατέρας ἔχετε νὰ δείξετε ἀπο τοὺς ὁποῖους παρελάβετε τοὺς λόγους σας. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἠμπορεσέτε νὰ εἰπέτε καίτινα ἀπο τοὺς φρονιμούς καὶ σοφοὺς, διότι, ὅλοι σὰς ἀποστρέφονται, ἐκτός μόνον ἀπο τοῦ διαβόλου. Διότι μόνον οὗτος ἔγινε δια σὰς πατὴρ τῆς ἀποστασίας σας αὐτῆς, ὁ ὁποῖος καὶ ἐνεσπερεῖ εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν ἀσέβειαν ταύτην εἰς ὑμᾶς καὶ σὰς ἔπεισε νὰ δακρυώδητε καὶ τώρα τὴν Οἰκουμένην Σύνοδον οἱ Πατέρες τῆς ὁποίας ἔγραψαν, ὅχι, τὰ ἴδικα σας φρονήματα, ἀλλὰ ἐκεῖνα ποὺ παρεδώσαν ἀπαρχῆς αὐτοῖς, ποὺ ἔχρηματ' αὐτόπται καὶ υπηρετοὶ, τοῦ Λόγου. Διότι ἡ πίστις, τὴν ὅποιαν ὡμολογήσῃ, ἡ Σύνοδος αἰτῇ εἶναι ἡ πιστις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Τὴν πίστιν ταυτὴν περασπίζετε, οἱ μακάριοι Πατέρες ἐπὶ ἔγραψαν, καὶ κατεδικάσαν τὴν Ἀρειανικὴν αἵρεσιν. Δια τοῦτο κυρίως οὗτο ἐπιχειροῦν νὰ δαβάλωσιν τὴν Σύνοδον. Δοτ δὲν εἶναι αἱ λέξεις ποὺ ἐτοχλοῦν αὐτοὺς ἀλλ' ὅτι με αἰτας ἀπεδεχθῆσαν, ὅτι εἶναι αἱρετικοὶ καὶ ἀπο τὰς ἄλλας αἱρέσεις τολμηρότεροι.

28. Ἀναμφιβόλως, ὅταν τα φρασιδία ταῦτα ἀπεδέιχθῃ τότε ὅτι εἶναι, πονηρὰ καὶ ὅτι ἦτο παλαιότε ἐύκολον νὰ ἐλεγχῶνται ὅτι εἶναι ἀσέβῃ ὑποκρίνοντες, ἐχρησιμοποίησαν τὴν λέξιν τοῦ ἀγέννητου, τὴν ὅποιαν παρελάβον ἀπο τοὺς Ἑλληνας φιλοσόφους πρὸς τοὺς σκοποὺς ὥστε με τὴν δακρυολογίαν περὶ ταύτης αὐτοῦ τοῦ ὁποῖου νὰ ἠμποροῦν νὰ συγκαταριθμοῦν τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ μαζί με τὰ ἄλλα, ποὺ ἔγιναν καὶ με τὰ κτισμάτα τὰ ὁποῖα ἔγιναν δι' αὐτοῦ. Ἔτσι εἶναι αἰρηθόμενοι εἰς τὴν ἀσέβειαν χωρὶς καμμίαν ἐντροπὴν, καὶ εἰσιμοὶ δια φιλονεικίας ρεποντες εἰς τὰς κατα τοῦ Κυρίου βλασφημίας. Λοποῦ ἐάν μεν ἀνασχίτοιν κατ' οἷον τοῦ τρόπου, ἐπεὶ δὲ ἀγνοοῦν τὴν σημασίαν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐπρεπεῖ οἷτο νὰ μαθοῦν παρ' ἐκείνων ποὺ ἔδωσαν αὐτοὺς εἰς αὐτοὺς, ὅτι καὶ ὁ νοῦς ὁ ὁποῖος λεγόμενος, ὅτι προηλθεῖν εἰς τὴν ὑπαρξίν, ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ προερχεται ἀπο τὸν νοῦν, αὐτὴ καὶ γνωρίζον τὸ ἀπο ποῖους εἶναι, ὅμως δὲν ἐφοβήθησαν νὰ εἰποὺν ὅτι καὶ αὐτὰ εἶναι ἀγέννητα, γνωρίζοντες ὅτι με τὸ νὰ λεγοῦν καὶ τοῦτο δὲν μὴ νοῦν τοῦ πρώτου ἀπο τοῦ ὁποῖου ταῦτα ἐγεννήθησαν, καὶ ἡ καὶ οἱ ἴδιοι νὰ λεγοῦν ἔτσι, ἢ νὰ μὴ λεγοῦν τίποτε ἐντε-

λῶς δ' ἐκεῖνα, πού δὲν γνωρίζουν. Ἐάν δὲ νομίζουν ὅτι γνωρίζουν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐρωτηθοῦν καὶ μάλιστα ἐπεὶ δὴ ἡ λέξις δὲν εἶναι παρμεινὴ ἀπο τὰς θείας Γραφάς ἀλλὰ παλιν μετὰ τὸ νὰ ὁμολοῦν με ἀγραφους λέξεις φιλονεικοῦν.

Διότι ἐγὼ μὲν διηγῆθην τὴν αἰτίαν καὶ τὴν σημασίαν, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὁποίων ἡ Σύνοδος καὶ ὅσα πρὸ αὐτῆς Πατέρες τοῦ ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ὁμοουσίου ἐξεθεσάν καὶ ἔγραψαν σύμφωνα μετὰ ὅσα περὶ τοῦ Σωτήρος ἔχουσιν γραφὴ εἰς τὰς Γραφάς. Αὐτοὶ δὲ, εἰαι βεβαία ἢμποροῦν ἂς ἀποκριθοῦν πῶς εὐρηκάν τὴν ἀγραφὸν ταύτην λέξιν ἢ μετὰ τισὶν ἐννοίαι λέγουσιν τὸν Θεὸν ἀγέννητον. Διότι ἐγὼ ἀκούσει, ὅτ' τὸ ὄνομα τοῦτο ἔχει διάφορους σημασίας. Διότι λέγουσιν ἀγέννητον λεγέται ἐκεῖνο πῶς ἀκόμῃ μὲν δὲν ἔγινε, πῶς ὅμως ἢμπορεῖ νὰ γίνῃ, καὶ πάλιν αὐτὸ πῶς οὔτε ὑπάρχει οὔτε ἢμπορεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ εἶναι, καὶ τριτὸν εἶναι ἐκεῖνο πῶς σημαίνεται παρ' αὐτοῦ πῶς ὑπάρχει μὲν ἀλλὰ δὲν εἶναι, οὔτε γεννητὸν οὔτε ἔχει ἀρχὴν τῆς υπάρξεως αὐτοῦ ἀλλ' εἶναι ἀναρχὸν καὶ ἀνεπιδεκτὸν φθορᾶς. Λοιπὸν, ἴσως μὲν θελήσουσιν οὗτοι νὰ πασαμερίσωσι τὰς δυο πρώτας σημασίας, λόγῳ τοῦ ἀτόπου, πῶς ὑπάρχει, εἰς αὐτὰς δὲ κατα τὴν πρώτην εἰσὶναι θὰ εἶναι, καὶ ἐκεῖνα πῶς ἤδη ἔγιναν, καὶ ὅσα ἐνδέχεται νὰ γίνουσιν, ἀγέννητα καὶ διότι καὶ κατα τὴν δευτέραν εἰσὶναι τὸ ἀτόπον εἶναι μεγαλυτέρων. Δὲν μὲν γὰρ λῶσι, παρα νὰ δεχθοῦν τὴν τρίτην ἐννοίαν καὶ σύμφωνα μετὰ αὐτὴν νὰ εἰποῦν τὸ ἀγέννητον. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν λέγουσιν δὲν εἶναι ὀλιγωτεροὶ ἀσεβεῖς. Διότι ἐάν, ἐκεῖνο, πῶς δὲν ἔχει ἀρχὴν τῆς υπάρξεως αὐτοῦ δὲν εἶναι οὔτε γεννητὸν οὔτε κτίσμα, ἀλλὰ δι' ἀναρχὸν τοῦτο τοὶ δι' λέγουσιν ἀγέννητον, καὶ αὐτὸς πρὸς αὐτὰ λέγουσιν γεννητοὶ τοῦ Θεοῦ. Λόγον ποῖος δὲν ἀντιλαμβάνεται τὴν ποιηρίαν τῶν θεομάχων. Ποῖος δὲν θὰ λυθοβολήσῃ αὐτοὺς ὅτι οὗτοι πασχόντες ἀπὸ τῆς αὐτῆς ματαιᾶς. Διότι ἐπειδὴ ἐντρέπονται νὰ προφέρουσιν ἀκόμῃ τα λεγόμενα τῶν πρώτων μυθωγῶν, διὰ τὰ ὁποῖα κατεκρίθησαν, ἐπειθήσαν ἄλλοι τρόπον νὰ διατυπώσῃ τὴν κακοδοξίαν τῶν οἱ ταλαίπωροι, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀγενήτου, καθὼς αὐτοὶ ἐννοοῦν αὐτό. Διότι ἐάν ὁ Υἱὸς εἶναι εἰς ἐκ τῶν γεννητῶν, δηλαδὴ ἔγινε καὶ αὐτὸς ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ ἐάν ἔχη ἀρχὴν υπάρξεως, ἄρα

δὲν ὑπῆρχε πρὶν γεννηθῇ, καὶ εἶναι δὲν εἶναι ἀναρχος ἢ το καποτε χρόνος καθ' οὗ οὗτος δὲν ὑπῆρχε

29 Ἐπρεπε λοιπὸν ἀφοῦ οὗτοι φρονοῖν παλιν τὰ ἴδια φρονήματα, ὅπως πρωτοτερα να σημαίνουσι τὴν ἐτεροδοξίαν τῶν μετὰ τὰ ἴδια τὰ λόγια τῶν καὶ ὀχι μετὰ τὴν λέξιν δῆθεν τοῦ ἀγενήτου να σκεπαζοῦσι τὴν κακοφροσύνην τῶν Ἀλλ' οἱ κακοθεοὶ δὲν πράττουσι τοῦτο, πράττουσι δὲ τὰ πάντα κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ πατρὸς αὐτῶν διαβολοὶ μετὰ πανουργίας. Διότι ὅπως ἐκεῖνος ἐνδύεται ξένην περιβολὴν καὶ εἶτα, ἐπ' χειρὶ να ἀπατῇ³⁵, εἶτα οὐτο ἐπενοήσαν τὸ ὄνομα ἀγενήτου ἵνα μετὰ να προσποιούται ὅτ' δοξαζοῦσι τοὺς Θεοὺς ἔχουσι καρποφλαρίσμεν τὴν θλασφῆμαι τῶν κατὰ τοὺς Κεριοῦ, καὶ εἰ τοὶ σκεπασμενὶ διαδίδουσι αὐτῇ, εἰς τοὺς ἄλλους. Ἀλλ' ἐπεὶ καὶ το σόφισμα αὐτῶν τοῦτο ἀπὸ καλυφθῇ, ἄς εἴπουν τί ἄλλο ἴσως ὑπολείπεται παλιν εἰς αὐτοὺς

Εὐρηκαμεν, λεγοῦσι οἱ κακοῦργοι καὶ ἀφεί προσθέτουσι εἰς τὰ προηγουμένα λεγοῦσι ὅτ' ἀγενήτου εἶναι ἐκεῖνο που δὲν ἔχε τοι αἰτίον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, ἀλλὰ εἶναι καὶ ὁ αἴτιος που ἔφερε δια τῆς δημιουργίας εἰς τὸ εἶναι τὰ γενητὰ Ἀχαριστοὶ καὶ μὴ θέλοντες να ἀκοίσουν τὰς Γραφάς, οἱ ὅποιοι ὀχι, διὰ τὴν τιμὴν, που ἀνήκει εἰς τοὺς Θεοὺς ἀλλὰ δια τὴν ἀτμίαν εἰς τὸν Υἱόν, πράττουσι καὶ λεγοῦσι τὰ πάντα, ἐπεὶ δὲ δὲν γνωρίζουσι ὅτ' αὐτός, που ἀτμαζε τοι Υἱόν ἀτμαζει τὸν Πατέρα διότι πρῶτον μεν καὶ αὐτὸν ἀκόμη ὀνομαζοῦσι εἰς τοὺς Θεοὺς δὲν ἀποδοκιμῶνται, ὅτ' ὁ Λόγος εἶναι εἰς ἀποτὰ γενητὰ διότι ὡς γεννηματὶ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς παλιν κατ' αἰτοὶ τὸν τρόπον οὗτος ὑπάρχε ἀναρχῶς μαζί με αὐτόν διότι τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν ἀφαιρεῖ τίποτε ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ Λόγου ὅτε παλιν τὸ ἀγενήτου ἔχει τὴν σημασίαν, που να ἀναφερετὰ πρὸς τὸν Υἱόν, ἀλλὰ πρὸς τὰ γενόμενα ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ. Καὶ ὅπως ἀκριθῶς ἐκεῖνος, που προσφώνει τὸν ἀρχιτέκτονα καὶ ὀνομαζει αὐτόν δημιουργὸν οἰκίας ἢ πολεως, δὲν περιλαμβάνει εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο τὸν υἱόν, που ἐγενήθη ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ

μέν τὴν τέχνην με τὴν ὅπου αὐτοὶ ἔργα καὶ τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἐννοεῖ ὅτι, δὲν εἶναι οὗτος τετοῖος ὥσαν τα ἔργα ποὺ ἔγιναν παρ' αὐτοῦ καὶ ὀνομαζέαι αὐτὸν δημιουργόν, ἐπεὶ δὲ γινώσκει τὴν φύσιν τοῦ παιητοῦ τῶν ἔργων, τελεῖ ἐν γινώσκει ὅτι ὁ παρ' αὐτοῦ γεννηθεὶς υἱὸς εἶναι ἄλλος ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ ἀναφορικῶς μὲν πρὸς τὸν υἱὸν ὀνομαζέαι αὐτὸν πατέρα, ὡς πρὸς δὲ τα ἔργα κτιστὴν καὶ ποιητὴν. Κατὰ τοὺς ἴδιον τρόπον αὐτοὺς ποὺ λέγει, ἔτσι ἀγένητοι τοὶ Θεοὶ, ὀνομαζέαι αὐτοὺς ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ, μὲ τὸ να ἐπιστῇ ὅχι μόνον ὅτι δὲν εἶναι, γεννητός ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν γεννητῶν εἶναι ποιητὴς γινώσκει ὅμως ὅτι ὁ Λόγος αὐτοῦ εἶναι ἐτελῶς ἄλλος ἀπὸ τα γεννητά, καὶ ὅτι μόνον τοῦ Πατρὸς εἶναι γνήσιον γέννημα, διὰ τοῦ ὁποίου ἔγιναν καὶ διεκοσμήθησαν τα πάντα.

30. Διότι ἀληθῶς καὶ οἱ προφῆται ὅταν ἔλεγον τὸν Θεὸν παντοκράτορα δὲν ὀνομαζοι, αὐτοὶ ἔτσι, ἐνεκα τοῦ ὅτι ὁ Λόγος εἶναι, εἰς ἀπὸ τα ὅλα — διότι, ἐγινώσκον ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἐτελῶς ἄλλος ἀπὸ τα γεννητά καὶ ὅτι αὐτοὺς εἶναι Κύριος τῶν πάντων, συμφωνοῦν με τὴν ὁμοίτητα αὐτοῦ με τοῖς Πατέρας — ἀλλ' ὅτι ὅλων τῶν δημιουργημάτων τα ὁποῖα ἔκαμε διὰ τοῦ Υἱοῦ, αὐτοὺς εἶναι Κύριος, καὶ τὴν ἐπὶ τούτων ἐξουσίαν ἔχει δώσει εἰς τὸν Υἱόν, καὶ με τὸ να ἐγγίῃ δώσει, αὐτῇ, πάλιν αὐτοὺς διὰ τοῦ Λόγου τῶν πάντων, εἶναι Κύριος. Καὶ πάλιν με τὸ να λέγουν τοὶ Θεοὶ, Κύριοι τῶν δυνάμεων δὲν λέγουν τοῦτο ἐνεκα τοῦ ὅτι καὶ ὁ Λόγος εἶναι, εἰς ἀπὸ τὰς δυνάμεις αὐτάς, ἀλλὰ ὅσοι τοῦ μὲν Υἱοῦ εἶναι Πατὴρ, τῶν δὲ κτισμάτων, τα ὁποῖα ἔγιναν διὰ τοῦ Υἱοῦ εἶναι Κύριος. Διότι ἀληθῶς καὶ αὐτοὺς πάλιν ὁ Λόγος με τὸ να εἶναι ἐν τῷ Πατρὶ πάντων τούτων εἶναι Κύριος καὶ κυβερνᾷ τα ὅλα διότι, ὅλα ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ, εἶναι τοῦ Υἱοῦ. Ἀκριβῶς λοιποὶ ὅπως τοῦτο ἔχει τα αὐτὴν ἐννοίαν, ἔτσι ἐκεῖνος ποὺ θελεῖ να λέγῃ ἀγένητοι τοὶ Θεοὶ, ἅς λεγῇ μὲν, ἔάν καὶ ἐφ' ὅσοι ἔτσι φαίνεται εἰς αὐτὸν ὀρθόν, ὅχι, ὅμως διότι ἐννοεῖ ὅτι ὁ Λόγος εἶναι εἰς ἐκ τῶν γεννητῶν, ἀλλὰ διότι, καθὼς προεῖπα, ὁ Θεὸς ὅχι μόνον γεννητός δὲν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῶν γεννητῶν διὰ τοῦ Λόγου τοῦ εἶναι ποιητὴς. Διότι, ἀληθῶς καὶ ἔτσι ἔάν λέγεται πάλιν ὁ Λόγος εἶναι, εἰκὼν τοῦ Πατρὸς καὶ ὁμοουσιος με τὸν Πατέρα. Ἐφ' ὅσον δὲ εἶναι εἰκὼν αὐτοῦ ὁφείλει

νά είναι άλλος από τα γεινητά και από τα πάντα Διοτι
 εκείνου, τοῦ ὁποιοῦ εἶναι εἰκὼν, τοῦτοι ἔχει καὶ τὴν ἰ-
 διότητα καὶ τὴν ὁμοιωσιν ὥστε ἐκεῖνος που λεγε τὸν
 Πατέρα ἀγεννητον καὶ παντοκράτορα νὰ νοή δι. εἰς τὸν
 ἀγεννητον καὶ παντοκράτορα ὑπάρχει καὶ ὁ Λόγος αὐ-
 τοῦ καὶ ἡ Σοφία ἡ ὅπου αἰεὶ εἶναι ὁ ὕψος Ἄλλ' οἱ θαυμά-
 σιοι καὶ εὐκολο εἰς τὸ νὰ ἐκτρεπῶνται εἰς τὴν ἀσεβειαν,
 με τὸ νὰ μὴ σκοτιζῶνται διὰ τὴν πρὸς τοῖς Θεοῖς τιμὴν,
 ἐφεῶροι τὸ ὄνομα τοῦ ἀγεννητου ἐξ αἰτίας τῆς κακῆς
 τῶν δαθέσεως κατὰ τοὺς Σωιτῆρος Διοτι ἐαὶ οὗτοι ἐν
 διεφέροντο διὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐπρε-
 πε μάλιστα καὶ τοῦτο ἦτο τὸ καλλίτερον, νὰ ἀναγνωρί-
 ζουσι καὶ νὰ λέγουσι τὸν Θεὸν Πατέρα παρα νὰ ἀποκα-
 λοῦσι αὐτοὶ κατ' ἐκεῖνον τοὺς τρόποις Διὸς με τὸ νὰ λέ-
 γουσι μὲν ἐκεῖνο τὸν Θεὸν ἀγεννητον ἀπὸ τα γεινόμενα
 παρ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπα λεγουν αὐτὸν μόνον πατη-
 τὴν, διὰ νὰ σημαίνουσι δι. καὶ ὁ Λόγος εἶναι ποιήματα συμ-
 φωνὰ με τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἐκεῖνος δὲ που λεγε τὸν
 Θεὸν Πατέρα, ἀμεσῶς σημαίνει καὶ τὸν Υἱὸν ἐν αὐτῷ,
 καὶ δεῖ σαφὴς ὅτι ἐφ' ὅσοι ὑπάρχει Υἱός, ὅλα ὅσα ἔ-
 γιναν ἐδημουργηθῆσαι διὰ τοῦ Υἱοῦ

31 Ἐπομένως θα ἦτο καὶ περισσότερον ἀληθές νὰ
 ἐννοῇ κανεὶς καὶ νὰ λεγῇ ἐκ τοῦ Υἱοῦ Πατέρα τὸν Θε-
 ὸν, παρα νὰ ὀνομαζῇ καὶ νὰ λεγῇ αὐτὸν ἀγεννητον μόν-
 νοι ἐκ τῶν ἔργων Διὸς τοῦτο μὲν σημαίνει, τὰ ἔργα
 που ἐγιναν, με τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Λόγου, τὸ δὲ
 ὄνομα τοῦ Πατρὸς κανεὶ γνωστὸν τὸ γινῆσαι ἐκ τῆς οὐ-
 σίας αὐτοῦ γεινημα Ὅσοι δὲ διαφέρει ὁ Λόγος ἀπὸ
 τα γεινητά, τοσούτοι καὶ ἀκομὴ περισσότερον διαφέρει τὸ
 νὰ λέγωμεν Πατέρα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ νὰ λέγωμεν αὐ-
 τοὺς ἀγεννητον Διὸτι ἀληθῶς τοῦτο μὲν εἶναι ἀγραφον
 καὶ ὑποπτον ἐσφαλμένης ἐρμηνείας, ἐπεὶδὴ ἔχει διαφό-
 ρους σημασίας, ἐκεῖνο δὲ εἶναι ἀπλοῦν καὶ μαρτυρεῖται
 εἰς τὰς Γραφάς καὶ ἀληθέστατον εἶναι, καὶ μόνον τὸν
 Υἱὸν σημαίνει Καὶ τὸ μὲν ἀγεννητον εὐρίσκεται εἰς τοὺς
 Ἑλληνας φιλοσόφους, οἱ ὁποῖοι δὲν γνωρίζουσι τὸν Υἱ-
 ὸν, τὸ δὲ Πατὴρ ἐγινε γνωστὸν καὶ ἐδόθη εἰς ἡμᾶς ὡς
 χάρις παρὰ τοῦ Κυρίου Διὸτι ἀληθῶς ἐπεὶ δὴ ὁ ἴδιος ἐ-
 γνώριζε τίνος εἶναι Υἱός ἔλεγεν ἔγω ἐν τῷ Πατρὶ καὶ

ὁ Πατήρ ἐν ἡμῶν¹³⁷ καὶ «ἐκεῖνος τὸ ἔχε ἴδε, ἐμὲ ἔχει, ἴδε τὸν Πατέρα¹³⁸ καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἑσμεν»¹³⁹ Καὶ δὲν φαίνεται πούθεναι νὰ ὀνομάζη τὸν Πατέρα ἀγένητον ὁ ἴδιος, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐδίδασκει ἡμᾶς νὰ προσερχώμεθα δὲν εἶπει ὅταν δε προσευχεσθε νὰ λέγετε Ὁ θεὸς ἀγένητε ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν προσευχεσθε, λέγετε Πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.¹⁴⁰ Καὶ τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς πιστεως ἡμῶν, ἠθέλησεν οὗτος νὰ συγκεφαλᾶσθαι εἰς τοῦτο δὲ εἰσᾶξε δηλαδὴ ἡμᾶς νὰ θαυτιζώμεθα ὄχι εἰς ὄνομα ἀγένητου καὶ γειητοῦ οὔτε εἰς ὄνομα ἀκτιστοῦ καὶ κτιστατος ἀλλ' εἰς ὄνομα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος¹⁴¹ Δὲν ἔτα μόνον τελειούμενοι υἱοποιούμεθα ἀληθῶς καὶ ἡμεῖς, καὶ ὅταν λεγώμεν τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς γνωριζόμεν ἀληθῶς ἐκ τοῦ ὀνόματος τούτου καὶ τοῖ Λόγον, πού εἶναι ἐν τῷ Πατρὶ Ἐὰν δε οὗτος θελῇ καὶ ἡμεῖς νὰ λέγωμεν Πατέρα τὸν ἰδικόν τοῦ Πατέρα, δὲν πρέπει, διὰ τοῦτο νὰ συνταυτίζωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας με τὸν Υἱὸν κατὰ τὴν φύσιν Διότι καὶ τὸ τοῦ χάρις εἰς αὐτὸν λεγεται ἀπο ἡμᾶς Ἐπεδὴ δηλαδὴ ὁ Λόγος ἐφόρεσε τὸ ἰδικόν μας σῶμα καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος μεταξύ μας, ἔπειτα χάρις εἰς τὸν Λόγον πού ἦτο ἐν ἡμῖν ὁ Θεὸς λεγεται καὶ ἡμῶν Πατήρ Δὲν τὸ πνεῦμα τοῦ Λόγου πού εἶναι ἐντός μας διὰ στόματος ἡμῶν ὀνομάζει τὸν Πατέρα αὐτοῦ ὡς ἰδικόν μας Πατέρα Ἀπὸ τῆς εἶναι ἡ ἐννοια τοῦ ἀποστόλου ὅταν λέγῃ, «ἐξαπεστειλὲν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας μας, τὸ ὁποῖον κρᾶζει Ἀββᾶ ὁ Πατήρ»¹⁴²

32 Ἄλλ' ἰσως οὗτοι, ἀφοῦ ἀπεδειχθησαν πλῆναι μενοι, καὶ διὰ τὸ ὄνομα «τὸ ἀγένητον», ἔπειτ' εἶναι πονηροὶ εἰς τοὺς τρόπους, νὰ θελήσαιν καὶ αὐτοὶ νὰ λέγουν ἔπρεπε καὶ διὰ τὸν Κύριον καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν νὰ λέγωμεν ὅσα αἱ Γραφαὶ γραφοῦν περὶ

137 Ιω. 14, 10.

138 Ιω. 14, 9.

139 Ιω. 10, 30.

140 Ματθ. 6, 9.

141 Πρὸς Ματθ. 28, 19.

142 Μκλ. 4, 6.

αὐτοῦ καὶ νὰ μὴ χρῆσται μποροῦμεν λέξεις ποὺ δὲν ὑπάρ-
χουν εἰς τὰς Γραφάς. Ναι, ἐπρεπε, θὰ ἤμποροῦσα τουλάχιστον
νὰ εἶπω καὶ ἐγὼ, ὅτι τὰ γινώσκοντες τῆς ἁγίας
θείας εἶναι ἀκρθεστερα ὅταν στηριζονται εἰς τὰς Γρα-
φάς παρὰ εἰς ἄλλα στηρίγματα. Ἀλλ' ἡ κακοθεσία καὶ
ἡ με πολλὴν πανουργίαν ἐμετάβλητος ἀσεβεία τῶν πε-
ρὶ τοὺς Εὐσεβίων ἡγάγκασε καθὼς προείπα τοὺς ἐπι-
σκοποὺς νὰ ἐκθέσουν καθαρώτερα τοὺς λόγους ποὺ ἀ-
νατρεποὺν τελειῶς τὴν ἀσεβείαν αὐτῶν. Καὶ ἀπεδεχθῆ
μὲν με ὅσα εἶπωμεν ὅτι τὰ γραφέντα ἀπὸ τῆς Συνόδου
ἔχουν ὀρθὸν νοῆμα, τῶν δὲ Ἀρεανῶν τὰ ἀθασίμα λε-
ξειδία καὶ ὁ τρόπος ἐφάνησαν ποιητὰ. Διότι ἀληθῶς
καὶ τὸ ἀγέννητον ὄνομα, ἐπεὶ δὴ ἔχει ἰδιότητα τοῦ σημασιαν
καὶ ἡμπορεῖ νὰ προφερεται με εὐσεβῆ τροπὴν αὐτοὶ πάλιν
συμφωνῶν με τὰς ἰδιότητας πεπειθησες ὀνομαζοῦν
ὅπως ἠθέλησαν, διὰ νὰ ἀτιμάζουσιν τὸν Σωτῆρα, πρὸς
μόνον τοῦ σκοποῦ νὰ φλοισκοῦν με τοὺς ἀσχωνται ὡς
ἄλλο μυθολογικοὶ γίγαντες τῶν Θεῶν. Ἀλλ' οὔτε ὅταν
ἐπρόφερον τὰ λεξειδία ἐκεῖνα ἔμειναν ἀκαταμάχητοι,
οὔτε τὸ ἀγέννητον, ποὺ ἡμποροῦσε νὰ ὀνομαζεται ὀρθῶς
καὶ εὐσεβῶς, δὲν ἡμπορεῖσαι ὁμῶς, με τοὺς φρονοῦν κα-
κῶς νὰ κρυφουν τοὺς δολίους σκοποὺς τῶν ὅτι κατεν-
τροπιώσθησαν εἰς ὅλα καὶ ἡ αἵρεσις τῶν ἐστιγματίσθη
παντοῦ.

Ταῦτα μὲν ἐδήλωσα, καθὼς ἡμπόρεσα νὰ ἐνθυμηθῶ
ὅσα ἐπράχθησαν τότε εἰς τὴν Συνόδον, γνωρίζω δὲ ὅτι
ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς χριστομάχους, ποὺ ἀγαποῦν τὰς φλο-
νεκίας οὔτε καὶ ὅταν ἀκουσοῦν αὐτὰ θὰ θελήσουν νὰ
μεταβληθουν, ἀλλὰ θὰ τρέξουν, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ζητοῦντες
νὰ ἐφευρουν διαιολογίας, καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτάς, πάλιν
θὰ ἐπινοήσουν ἄλλως. Διότι συμφωνῶν με τὴν προφη-
τείαν ἔσται ὁ Αἰθῶν ἀλλάξῃ τὸ δέριμα αὐτοῦ καὶ ἡ πάρ-
δος τὰ ποικίλα χρώματα τῆς¹⁴¹, θὰ θελήσουν καὶ αὐ-
τοὶ νὰ φρονησοῦν εὐσεβῶς ἀφοῦ ἔχου μαθεῖν νὰ ἀσε-
βοῦν. Σὺ ὁμῶς ἀγαπητε, ποῦ ἔλασθες τὴν ἐπιστολήν, αὐ-
τῇ, μελετήσῃ τὴν κατὰ μόνας ὁ ἴδιος, καὶ ἔάν κατοπιν
τούτου πεσθῇς ὅτι ἔχει καλῶς, ἀνάγνωσε τὴν καὶ εἰς
τοὺς ἀδελφοὺς ποὺ θὰ εἶναι τότε παρόντες πρὸς τὸν σκο-

141. Ἰερ. 13, 23.

πον ἀφοῦ μάθουν αὐτὰ καὶ ἐκεῖνοι, νὰ ἀποδεχθοῦν μὲν τοὺς ἀληθεῖς, ζῆλοι τῆς Σωτῆρος καὶ τὴν ἀκριβεῖς ἀν τῆς ἐννοίας τῆς πίστεως, νὰ καταδικάσουν δὲ τὴν τολμὴν τῶν χριστομάχων Ἀρεισιῶν καὶ τὰς ἀνοήτους διλογίας τῶν, τὰς ὁποίας πρὸς στήρξιν τῆς ἀσεβοῦς αἰρεσεως τῶν ἐσκεφθῶσαν νὰ ἐπινοήσουσι μεταξὺ τῶν διότι εἰς τοὺς Θεοὺς καὶ Πατέρα πρέπει δοῦσα τιμὴ καὶ προσκυνηαὶ μαζὶ με τοὺς συναναρχοὺς αὐτοῦ Υἱοὺ καὶ Λόγου ὁμοῦ με τοὺς παναγίους καὶ ζωοποιοὺς Πνεῦμα τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς ἀτελειώτους αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Ἐπιστολὴ τοῦ Εὐσεβίου Καίσαρειας τοῦ ἀρειανοφρονος πρὸς τοὺς Χριστιανούς τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ

33. Ὅσα συνεζητήθησαν κατὰ τὴν μεγάλην Σύνοδον, ποῦ συνεκροτήθη εἰς τὴν Νέκαιαν, περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως εἶναι μὲν πῦθον οἷς ἀγαπητοὶ, νὰ ἔχετε πληροφορηθῇ καὶ ἀπὸ ἄλλους ἐπειδὴ ἡ φήμη συνηθίζει, νὰ προτρεχῇ ἀπὸ τοὺς λόγους περὶ ἐκείνων, ποῦ ἀκριβῶς ἐγέναν. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πληροφορησθε διὰ μεσοῦ τῆς τῆς αὐτῆς φήμης κατὰ διαφοροὺς τρόπους τὰς τῆς ἀληθείας πραγματά, κατ' ἀνάγκην, πρῶτον μὲν ἐκάμαμεν εἰς ὑμᾶς γνωστὴν τὴν γραπτὴν διατυπώσαν περὶ τῆς πίστεως, ἡ ὁποία ἐπροτάθη ἀπὸ ἡμῶν, καὶ ἔπειτα τὴν δευτέραν διατυπώσαν, τὴν ὁποίαν ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἰδικῶν μας προτάσεων, ἀφοῦ ἐπεφεραν μερικάς προσθήκας διευτυπῶσαι. Λοιπὸν το μὲν γράμμα, ποῦ ἐγράφη ἀπὸ ἡμῶν, ἀφοῦ ἀνεγνωσθῇ ἐνωπιον τοῦ θεοφλεσιτάτου βασιλεως ἡμῶν καὶ ἐκριθῇ ὅτι ἔχει καλῶς καὶ ὀρθῶς, ἔχει ὡς ἐξῆς.

«Καθὼς παρελάβομεν ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν πρό ἡμῶν ἐπισκόπων καὶ κατὰ τὴν ἀρχικὴν κατηχήσαν καὶ δόταν ἐλασθάνομεν τὸ λουτρὸν τοῦ βαπτίσματος, καὶ καθὼς ἔχομεν μάθει ἀπὸ τὰς θείας Γραφᾶς καὶ καθὼς δόταν ἡμεῖς πρεσβύτεροι, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐπισκοπὴν μας ὡς ἐπισκοποὶ ἐπιστεύομεν καὶ ἐδιδάσκομεν ἔστω, καὶ τώρα ἐκθέτομεν πρὸς οἷς τὴν πίστην μας εἶναι, δὲ αὕτη

«Πιστευομεν εἰς ἓνα Θεοῦ πατέρα, παντοκράτορα, τὸν ποιητὴν τῶν ὅλων ὅσα εἶναι ὁρατά καὶ ἀόρατά καὶ εἰς ἓνα Κυρίον Ἰησοῦν Χριστὸν τοῦ Λογόν τοῦ Θεοῦ, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός ζωὴν ἐκ ζωῆς ὧν μονογενὴ πρωτοτόκον πάσης κτίσεως ὁ ὁποῖος ἔχει γεννηθῆ ἔκ τοῦ Πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων δὲ αὐτοῦ ὁποῖου καὶ ἔγιναι τὰ πάντα ὁ ὁποῖος ἐσαρκώθη διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν καὶ ἐξησεν ὡς ἄνθρωπος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἔπαθε καὶ ἀνέστη τὴν τρίτην ἡμέραν, καὶ ἀνέβη πρὸς τὸν Πατέρα ὡς θα ἔλθῃ πάλιν με δόξαν διὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς. Πιστευομεν δὲ καὶ εἰς ἓν Πνεῦμα ἅγιον. Μετὰ τοῦ να πιστεύωμεν ὅτι ἕκαστος ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ ὑπάρχει, ὁ Πατὴρ ἀληθῶς Πατὴρ ὁ ὧν ὁ ἀληθῶς Υἱός, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀληθῶς ἅγιον Πνεῦμα καθὼς καὶ ὁ Κυρίος ἡμῶν ὅτι ἀπέστειλε τοὺς μαθητάς εἰς τὸ κήρυγμα εἶπεν πηγαίνετε παντοῦ καὶ κήρυξτε μου ὅλα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.» Περὶ τῶν ὁποίων ὑποστηρίζομεν με πεπειθῆσθαι ὅτι ἔτσι ἔχει ἡ πίστις μας, καὶ ὅτι, ἔτσι πιστεύομεν καὶ παλαιότερα ὅτι εἶχεν αὐτὴ καὶ ὅτι τὴν πίστιν αὐτὴν ὑπερασπίζομεν ἀναθεματίζοντες καθὲ ἀθεοὶ αἵρεσιν. Ἰούτα ἡμεῖς με ὅλην τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν ἐφρονούσαμεν πάντοτε, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἀκρῶς γνωρίζομεν ὅτι καὶ ἰσῶρα φρονοῦμεν καὶ λεγομεν τὴν ἀλήθειαν περὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δίδομεν μαρτυρίαν διότι ἔχομεν νὰ παρουσιάσωμεν καὶ νὰ πείσωμεν ὑμᾶς με ἀποδείξεις ὅτι καὶ κατὰ τοὺς χρόνους, που ἔπερασαν, ἔτσι ἐπιστευομεν καὶ ἐδιδάσκομεν».

Ἐπειτα ἀπὸ τῆς ἐκθεσιν τῆς πίστεως ταυτην, ποῦ ἐγίνειν ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ὑπάρχει διὰ κανένα πλέον τοπος διὰ ἀντιλογίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ θεοφιλέστατος βασιλεὺς ἡμῶν συνεφώνησε καὶ ἐθεθαίωσε πρῶτος ὅτι ἡ ἐκθεσις αὐτὴ ὀρθότατα περιλαμβάνει τὴν πίστιν αὐτὴν. Καὶ ἔτσι καὶ ὁ ἴδιος ὡμολόγησε μαζί με ἡμᾶς ὅτι πιστεύει καὶ διέτασεν ὅτι ὅλοι ὀφείλουσι νὰ συμφωνήσουν με αὐτὴν καὶ νὰ υπογράψουν με συμφωνίαν τὰ δόγματα

ταῦτα, με τὴν προσθήκην μόνον μιᾶς λέξεως τοῦ ὁμοουσιου τοῦ ὁποῖου, καὶ ὁ Ἰδιος ἠρωήνευσε λεγὼν ὅτι ὁ Υἱὸς να μὴ λέγεται ὁμοουσιος σύμφωνα με ὅτι συμβαίνει με τὰ σωματικά παθῇ οὕτε θεὸς αὐτὸν με τὴν ἐξουσίαν ὅτι παθαίνει διαφέρειν ἢ ἀποκοπῆν καὶ χωρισμοὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὅτι ἡ ἁλὸς καὶ νεκρὰ καὶ ἀσωρευτος θεὸς φῶς δὲν ἔμπορεῖ να ἵπαστῇ σωματικοὶ τ. παθος, ἀλλὰ να ἰσῶμεν τὰ ταῦτα ὡς ἀρμοζε δια τὰ θεία καὶ ἀπορρητὰ ταῦτα ἰδῶματα. Καὶ ὁ μὲν σφωτατος καὶ εἰσεθέστατος θασίλευς ἡμῶν τοιαῦτα περιπου ἐφ' ἄλλοσοφους

[Ἡ πιστις, τοῦ ἐπροταθῇ εἰς τὴν
Σύνοδον].

« Πιστευομεν εἰς ἓνα Θεόν, πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν παντὶν καὶ τῶν ὁρωτων καὶ τῶν ἀορωτων καὶ εἰς ἓνα Κυρίον Ἰησοῦν Χριστόν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὁ ὁποῖος ἐγεννηθῇ ἐκ τοῦ Πατρὸς εἶναι δηλαδὴ μόνον, ἑνὸς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς Θεὸς ἐκ Θεοῦ φῶς ἐκ φωτός, Θεὸς ἀληθινὸς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ ὁ ὁποῖος ἐγεννηθῇ καὶ δὲν ἐδημιουργῇ, καὶ ὡς τοιαῦτος εἶναι ὁμοουσιος με τὸν Πατέρα, καὶ δια τοῦ ὁποῖου ἐγίναν τὰ πάντα, ὅσα ὑπάρχουν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ εἰς τὴν γῆν, ὁ ὁποῖος πρὸς χάριν ἡμῶν τῶν ἀνθρωπῶν, καὶ δια τὴν ἰδικὴν μὸς σωτηρίαν κατέβη καὶ ἐσαρκώθη, ἐνηνθρωπήσεν ἑαυτὸν καὶ ἀνέστηθῇ τὴν τρίτην ἡμέραν ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἔρχεται, να κρινῇ ζῶντας καὶ νεκροὺς Πιστευομεν καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα Ἐκείνους δὲ, ποὺ λεγουν ἦτο κάποτε χρόνος ὅτε δει ὑπῆρχε καὶ πρὶν να γεννηθῇ δὲν ὑπῆρχε καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκ μὴ ὄντων ἢ λεγουν ὅτι εἶναι ἀπὸ ἀλλῆν ὑποστασιν ἢ οὐσίαν, ἢ ὅτι εἶναι κτιστος ἢ τρεπτὸς ἢ ἄλλο ουμενος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ».

Καὶ θεβασια, ὅταν ἀνεγνώσθῃ ἡ ἐκθεσις αὐτῇ τῆς πιστεως, ποῦ διευτυπώσαν ἐκείνοι, καθως ἐλέχθη εἰς αὐτοὺς τὸ « ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς » καὶ το « τῷ Πατρί ὁμοούσιον », δει ἀφήκαμεν αὐτὴν ἀνεξέταστον, ὅπως αὐτοὶ τὴν διευτυπώσαν Ὅθεν ἐξ ἀφορμῆς τουτου ἐγιναν ἐπερωτήσεις καὶ ἐδόθησαν ἀποντήσεις ἐκατέρωθεν καὶ

ὁ λόγος κατὰ τὰς συζητήσεις διευκρινίζει τὴν σημασίαν τῶν ὁσων εἶχαν λεχθῆ. Καὶ συγκεκριμένως τὸ «ἐκ τῆς οὐσίας» ἐφανερώθη ἀπὸ αὐτοῦς ὅτι εἶναι σημαντικοί τοῦ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς ὀχι ὅμως ὅτι υπαρχει ὡσαι μέρος τι, που ἐχωρσθη ἀπὸ τὸν Πατέρα. Με τὴν σημασίαν ταυτην, ἐφαίνεται καὶ εἰς ἡμᾶς καλοὶ να συμφωνήσωμεν ὅτι ἔχει ὀρθῶς ἐπεὶ δη ἡ εὐσεβὴς διδασκαλία ὑπαγορεύει να πιστεύωμεν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ δὲν τυγχάνει να εἶναι μέρος τῆς οὐσίας αὐτοῦ. Δια τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐσυμφωνήσαμεν με τὴν σημασίαν ταυτην, ἀλλὰ δὲν ἀφήσαμε, ἐτσι καὶ τὸν ὀροὸν ὀμοούσιον, ἐπεὶ δὲ ἐκ τῶν ἡμῶν ἐπρόβλεπεν ὁ σκοπὸς τῆς εἰρήνης καὶ ἡ ἀνάγκη να μὴ ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὴν ὀρθὴν ἐννοίαν αὐτοῦ.

Ὅμοίως δὲ πρὸς αἰτὰ καὶ τὸ «γεννηθέντα καὶ σὺ ποιηθέντα» ἀπεδεχθῆμεν ἐπεὶ δη τὸ «ποιηθέν» ἔλεγει ὅτι εἶναι κοινὸς προσδῶρ-σμός ὅλων τῶν κτισμάτων, τοῦ ἔγιναι διὰ τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὰ ὁποῖα τιποτα δὲν ἔχει ὁ Υἱὸς ὀμοίον. Δια τοῦτο λοιπόν, ἵνα μὴ αὐτὸς νοῆται ὅτι εἶναι ποιῆμα ὀμοίον με ἐκεῖνο ποῦ ἔγιναι δι' αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι εἶναι ἀνωτέρας οὐσίας ἀπὸ ἐκεῖνη ἀπὸ τῆς ὁποῖαν ἔγινε πᾶν κτισμα ἢ ὁποῖα ὡς τα θεῖα λόγια διδάσκουν ἔγινεν ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐνῶ ὁ τρόπος τῆς γενήσεως αὐτοῦ εἶναι ἀνέκφραστός καὶ ἀκατανόητος διὰ τὸν νοῦν κάθε ἀνθρώπου, που εἶναι κτιστῆς φύσεως.

Ἔτσι δὲ καὶ τὸ «ὀμοούσιον εἶναι τοῦ πατρὸς τὸν Υἱόν» ἀφοῦ προσεκτικῶς ἐξήτασε, ὁ λόγος, ἀποφαινεται ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὀμοούσιος με τὸν Πατέρα ὀχι μὲ τὸν τρόπον, που τὰ σώματα εἶναι ὀμοούσια οὔτε κατὰ παρομοιον τρόπον, ὅπως τα θνητὰ ζῶα, οὔτε θεσθὰ συμφωνία με διαίρεσιν ἢ με ἀποτμήσι, μερὸς τῆς οὐσίας ἀλλ' οὔτε συμφωνὰ πρὸς κάποιον παθὸς ἢ τροπῇ, ἢ ἀλλοίωσιν τῆς οὐσίας καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Πατρὸς. Το δὲ ὀμοούσιον τῷ Πατρί» ἐκφράζει, παραστατικῶς τὰς σχέσεις μεταξὺ Υἱοῦ καὶ Πατρὸς ὅτι δηλαδὴ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχει καμμια ὀμοιότητα με τὰ γενήτα κτισματα, πρὸς μόνον δὲ τὸν Πατέρα, τὸν γενήσαντα αὐτόν εἶναι ὀμοίος κατὰ πάντα τρόπον, καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀπὸ καμμίαν ἄλλην ὑπόστασιν καὶ οὐσίαν, ἀλλ' ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς. Πρὸς τὸ ὁποῖον μὲ τὸ να ἐρμηνευθῇ κατὰ τὸν τρόπον

τούτον ἔφανε καλόν να συμφωνήσωμεν ἔπειδή ἐγνωρίζομεν ὅτι καὶ μερικοὶ παλαῖοι λόγοι, ἄνδρες καὶ ἐπίφανεῖς ἐπίσκοποι, καὶ συγγραφεῖς ὡς πρὸς τὴν θεολογίαν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐχρησιμοποίησαν τὸ ὄνομα τοῦ ὁμοουσίου.

Λαπόν, ταῦτα μὲν ἂς εἰπώμεν περὶ τῆς πίστεως πρὸς τὴν ὁποίαν ὅλο συνεφωνήσαμεν ὅχι χωρὶς να ἐξετάσωμεν, ἀλλὰ συμφωνὰ με τὰς ἐννοίας που ἀπεδόθησαν ἐπὶ τοῦ θεμάτων, κατόπιν τῆς γενόμενης ἐρεύνης ἀπὸ τὸν θεοφιλέστατον βασιλεῖα καὶ ἔγινε δεκτοὶ ἀποδολοίς, σύμφωνα με τὰς σκεψίς που εἴπομεν. Μετὰ δὲ τὴν συμφωνίαν εἰς τὸ θέμα τῆς πίστεως ἐνομίσαμεν ὅτι καὶ ὁ ἀναθεματισμός τὸν ὁποῖον οὗτοι ἐξεθεσάν δὲν στενοχωρεῖ κανεῖα μὲ το να ἀπαγορευεῖ να γινετα, χρῆσις ἐκφράσεων που δὲν ὑπάρχουν εἰς τὰς Γραφάς ἐνεκα τῶν ὁποῶν ἔγινεν ἡ συγχύσις καὶ ἡ ἀκαταστασία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐφ' ὅσοι λοιποὶ καμμίᾳ θεοπνεύστος Γραφή δὲν κάμνῃ χρῆσιν τοῦ «ἐξ οὐκ ὄντων» καὶ τοῦ «ἦτο ποτε δεῖ δὲν ὑπῆρχε» καὶ ἄλλων παρομοίων ἐκφράσεων που προσθετικῶς ἔλεγοντο ἵστερον, ἔφανε εἰς ἡμᾶς ὅτι δὲν εἶναι, λογικόν να λεγώμεν καὶ να διδάσκώμεν ταῦτα. Καὶ πρὸς τοῦτο ἔπειδή ἔφανε εἰς ὅλους ὀρθῶν συνεφωνήσαμεν ἔπειδή οὔτε εἰς τὸ παρελθόν εἶχόμεν συνήθειαν να κάμνωμεν ὁμοφώνως χρῆσιν τῶν ἐκφράσεων τούτων.

Ἀλλὰ καὶ τὸ να ἀναθεματίζωμεν τὸ «πρὶν να γεννηθῇ οὐκ ὑπῆρχεν» δὲν ἐθεωρηθῇ ἀσυμβίβαστον μὲ τὸ να ὁμολογῆται ἀπο ὅλους ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει καὶ πρὶν να λαθῇ σὰρκα καὶ γεννηθῇ ὡς ἄνθρωπος. Ἰώρα δὲ ὁ θεοφιλέστατος βασιλεὺς ἡμῶν διευτύωσε διὰ λόγων ὅτι ὁ Υἱὸς ὑπῆρχε καὶ κατὰ τὴν θεαὶν γέννησιν αὐτοῦ, τὴν γενομένην πρὸ παντῶν τῶν αἰώνων ἔπειδή καὶ πρὶν ἀκόμη οὗτος γεννηθῇ ἐνεργεῖα⁴⁵ ὑπῆρχε δυνάμει ἐν τῷ Πατρὶ ἀγεννητῶς, μὲ τὸ να εἶναι ὁ Πατὴρ πάντοτε Πατὴρ, καθὼς εἶναι πάντοτε καὶ βασιλεὺς καὶ σω-

145. Ἐνεργεῖα ἦν· ἡτο ἔργον ὑπάρχει κατ' ἐπιχειρηματὴν πρὸς τὸ «δυνάμει ἦν· ἡτο εἶναι δυνατὸν να ὑπάρχῃ» (βλ. Ἀρσεν. Μετὰ τὰ Φωσικά 1048a 26).

τὴν μέν τοι να εἶναι δύναμει τα πάντα παντοτε ἀμετα-
βλητος καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τροπὸν ὑπάρχων

Τὰυτα ἐνόμισαμεν ἀναγκαῖον να ἀποστείλωμεν
πρὸς σᾶς ἀγαπήτοι, πρὸς τὸν σκοποὶ να καμῶμεν εἰς
σᾶς γνωστὸν ὅτ' ἔδωσαμεν τὴν σὺν καταθεσὶν μας κατὸ
πῖν κριτικῆς ἐρευνῆς μας καὶ ὅτ. πολλὴ ὀρθῶς εἰς τὴν
ἀρχὴν μὲν καὶ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ἐκασταμεν
ἐνωτασεις, ὅταν ἐκεῖνα ποὺ ἐγραφοντο, ἐφαινοντο εἰς
ἡμᾶς να ἡχοῦν παραδόξως ὑστερον δὲ χωρὶς ἀντιλο-
γίας παρεδεχθημεν ἐκεῖνα ποὺ δὲν μᾶς ἐστενωχωροῦσαν,
ὅταν ἐκεῖνο με εὐγνωμοσύνην ἐξήταζον, τὴν ἐνωσιν
τῶν λεγομένων, ἐφάνη ὅτ. αὕτη συμφωνεῖ με ἐκεῖνα ποὺ
ἡμεῖς εἰχομεν ὡμολογήσει κατὰ τὴν πίστιν, ποὺ προεξε-
θέσαμεν

Καθαίρεσις τοῦ Ἀρείου καὶ τῶν
μετ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρου
Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας

34 Ο Ἀλεξανδρος πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ
τοὺς διακόνους τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Μαρεωτου,
παρὼν πρὸς παρόντας ἀγαπητοὺς ἀδελφοὺς ἐν Κυρίῳ
χαίρειν

Ἄν καὶ σεῖς ἔχετε ἤδη ὑπογράψει ὅσα ἀπέστελα
πρὸς σᾶς, διὰ τῶν ὁποίων προετρεπα τοὺς μὲν περὶ τὸν
Ἀρείον να ἀπαρνηθῶν μὲν τὴν ἀσεβειαν, να πεσθῶν
δὲ να ἐμμεῖνουν εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ καθολικὴν πίστιν, καὶ
ἔδωσατε ἀποδείξεις τῆς ὀρθῆς προαιρεσεως σας καὶ τῆς
συμφωνίας σας μετὰ τὰ δόγματα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησί-
ας, ὅμως, ἐπειδὴ ἀπέστελα γράμματα καὶ πρὸς τοὺς ἀ-
πανταχοῦ συλλειτουργοὺς περὶ τῶν περὶ τὸν Ἀρείον,
ἐνόμισα ἀπαραίτητον να συγκαλέσω μὲν σᾶς τοὺς κλη-
ρικοὺς τῆς πόλεως, πρὸ πάντων δὲ να προσκαλέσω σᾶς
ἀπὸ τὸν Μαρεωτῆν, διότι καὶ ἀπὸ σᾶς ὁ Χαρὴς καὶ ὁ Πι-
στός, οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ὁ Σαραπῶν καὶ ὁ Παρσάμων
καὶ ὁ Ζωσιμος καὶ ὁ Εἰρηναῖος, οἱ δ' ἀκονοὶ, ἡκολούθησαν
τοὺς περὶ τὸν Ἀρείον καὶ ἐπροτίμησαν να καθαίρεθῶν
μαζὶ με αὐτοὺς διὰ να μάθετε καὶ αὐτά, ποὺ γράφονται

τώρα, καὶ ἵνα ἀποδείξετε τὴν συμφωνίαν σας πρὸς αὐτὰ καὶ γίνετε συμψηφοὶ εἰς τὴν καθαιρέσιν τῶν περὶ τὸν Ἄρειον καὶ τὸν Πιστον Δοτ. πρέπει ἵνα γνωρίζετε ὅσα παρ' ἑμοῦ γραφονται, καὶ ὁ καθείς να διαφυλάττῃ αὐτὰ εἰς τὴν καρδίαν του, ὥσαν να ἐγράφησαν ἀπὸ τὸν ἴδιον

35 Ἀντίγραφον Πρὸς τοὺς ἀγαπητοὺς καὶ τιμιωτάτους συλλειτουργοὺς τοὺς εἰς ὅλα τα μέρη τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ἐν Κυρίῳ χαίρειν

Ἐπε δὴ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία εἶναι. ἐν σῶμα καὶ ὑπάρχει ἐντολὴ εἰς τὰς θεὰς Γραφὰς να τηρῇ ἀδυσπαστον τοὺ συνδέσμοι τῆς ὁμοιοῦς καὶ τῆς εἰρήνης¹⁴⁶ εἶναι. ἐπόμενι, δι' ἡμᾶς ἵνα γραφώμεν καὶ να πληροφορῶμεν ὁ ἕνας τοὺ ἄλλοι ὅ ὅσα γίνοντα ἀπὸ τοὺ καθένα πρὸς τοὺ σκοποὶ, εἴτε πασχει εἴτε χαρεῖ. ἐν μέλος, να συμπασχωμεν ἢ να συγχαίρωμεν ὁ ἕνας με τοὺ ἄλλον¹⁴⁷ Εἰς τὴν δίκην μας λοποῖ ἐπαρχίαν παρουσιάσθησαν σήμερον ἄνδρες παραινομοὶ καὶ χριστομάχοι τοὺ δάσκουν τὴν ἀποστασίαν ἀπὸ τῆς πίστεως τῆς ἐκκλησίας τὴν ὁποίας δικαίως ἡμῶτεροι καίεις να ἐκλάβῃ καὶ να ὀνομάσῃ πρόδρομοι τοῦ ἀντιχρίστου καὶ ἠθέλον μὲν να παρὰδωσω το τοιοῦτον κακόν· εἰς τὴν σιωπῇ, διὰ ἵνα περὶ ὁρσθῇ μόνοι μετὰξυ τῶν προστατῶν τοῦ, καὶ βαθμηδὸν ἐκλειψῇ καὶ διὰ να μὴ διαβῇ τοῦτο εἰς ἄλλους τόπους καὶ μολυγῇ μερικῶν ἀπονηρευτῶν τὰς ἀκοὰς Ἐπεὶ δὴ ὅμως ὁ Εὐσεβὺς που τώρα εἶναι ἐπισκοπὸς εἰς τὴν Νικομήδειαν, μέ τό να κομίσῃ ὅτι τα τῆς ἐκκλησίας πράγματα ἐξαρτῶντα, ἀπὸ αὐτον, ἀφοῦ ἐγκατελείψε τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ εἰς τὴν Βηρυτον καὶ διακαήμενος ἀπὸ σφοδρὰν ἐπιθυμίαν να καταλάβῃ τὴν ἐπισκοπὴν τῆς ἐκκλησίας τῶν Νικομηδέων καὶ ἀκομὴ δὲν ἔχει τελειώσει ἢ κατ' αὐτοῦ δίκην, εἶναι προισταμενός καὶ τῶν ἀποστατῶν τουτων, καὶ ἤρξατο να στέλλῃ πρὸς ὅλους γραμματα καὶ να συνιστᾷ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀποστάτας τουτους πρὸς τοὺ σκοποὶ να παρασυρῇ μερικὸς που ἔχουν ἄγνωστον, εἰς τὴν θραυμερωτάτην ταυτην καὶ χριστομαχὸν αἵρεσιν ἐπεὶδὴ γνωρίζω τι ἔχει γραφῇ εἰς τὸν νόμον, εὐ·

146 Πρ62. Ἰω 4, 3 - 4.

147 Πρ62. Α Ε22 12, 26

ρίσκομα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πληροφορησῶ ὅλους σας, διὰ νὰ γνωρίζετε καὶ αὐτοὺς ποὺ εἶναι ἀποστάται, καὶ τὰ ἑλένηνα φρασιδὰ τῆς αἵρεσεως τῶν κατὰ εἰσέθετος γραφῆ πρὸς ὑμᾶς, μὴ ὀδετε προσοχὴν εἰς αὐτοὺς, διότι τὴν πλάνην αὐτοῦ ἢ ὁποία ἔμενεν διὰ μερικὸν χρόνον εἰς τὴν οἰκτιρὴν θέλετε τῶρα νὰ ἀνανεώσῃ, καὶ προσποιεῖται μὲν ὅτι γράφει ὑπὲρ αὐτῶν μετὰ ἔργα δὲ φανερώγει ὅτι πράττει τοῦτο, ὅτι φροντίζει διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ

Ἐκείνο λοιπὸν ποὺ ἐγίνει ἀποστάται, εἶναι ὁ Ἄρειος καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ἀειθαλὴς καὶ ὁ Καρπώνης, καὶ ἄλλος Ἄρειος καὶ ὁ Σαρμάτης, τοὶ κάποτε ἦσαν πρεσβύτεροι καὶ ὁ Εὐζώρος καὶ ὁ Λευκίος καὶ ὁ Ιοιλλίος καὶ ὁ Μηῆας καὶ ὁ Ἑλλαδὸς καὶ ὁ Γάιος ποὺ ἦσαν κάποτε διακονοὶ καὶ μαζὶ μετὰ τοὺς ὁ Σέκουλδος καὶ ὁ Θεωνᾶς, ποὺ κάποτε ἐκλήθησαν ἐπίσκοποι. Ποῖα δὲ ἐπενοήσαν καὶ λεγούσι, ποὺ δὲν εὐρίσκονται εἰς τὰς Γραφάς, εἶναι τὰ ἑξῆς:

«Ὁ Θεὸς δὲν ἦτο πάντοτε πατὴρ, ἀλλ' ἦτο κάποτε χρόνος ὅτε ὁ Θεὸς δὲν ἦτο πατὴρ. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν ὑπῆρχε πάντοτε ἀλλ' ἐγίνει ἐκ τοῦ μηδενός. Διότι ὁ ὑπάρχων Θεὸς τὸν Λόγον ποὺ δὲν ὑπῆρχεν ἐδημιούργησεν ἐκ τοῦ μηδενός. Διὰ τοῦτο καὶ ὑπῆρχε κάποτε χρόνος, κατὰ τὸν ὅποιον δὲν ὑπῆρχεν ὁ Λόγος. Διότι, ὁ Υἱὸς εἶναι, κτίσιμα καὶ ποῦμα. Δεῖ, εἶναι, δὲ οὔτε ὁμοίος κατὰ τὴν οὐσίαν μετὰ τὸν Πατέρα οὔτε ἀληθινὸς καὶ φύσει Λόγος τοῦ Πατρὸς, οὔτε ἀληθινὴ σοφία αὐτοῦ, ἀλλ' εἶναι, μὲν ἓνας ἀπὸ τὰ ποῦματα καὶ τὰ γεινῆτα καταχρηστικῶς δὲ λέγεται Λόγος καὶ Σοφία, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἐγίνε διὰ τοῦ ἰδίου λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ σύμφωνα μετὰ τὴν σοφίαν, ποὺ εἶναι, ἐν τῷ Θεῷ, διὰ τῆς ὁποίας καὶ τὰ ὅλα καὶ αὐτοὶ ἔχει, καμὲι ὁ Θεός. Διὰ τοῦτο καὶ εἶναι, τρεπτός καὶ μεταβλητὸς κατὰ τὴν φύσιν ὅπως καὶ ὅλα τὰ λογικὰ. Καὶ ξένος καὶ διαφορετικὸς καὶ ἐντελῶς χωρισμένος εἶναι ὁ Λόγος ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Πατὴρ εἶναι, ἀκαταληπτός εἰς τοὺς Υἱόν. Διότι ὁ Λόγος οὔτε τελείως οὔτε ἀκριβῶς γνωρίζει τοὺς Πατέρας, οὔτε νὰ θλέπῃ τελείως αὐτὸν ἡμπορεῖ. Διότι καὶ τὴν ἰδικὴν τοῦ οὐσίαν δὲν γνωρίζει, ὁ Υἱὸς πῶς εἶναι. Ἐγίνε χάριν ἡμῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως δι' αὐτοῦ ὡς δι' ὄργανου δη

μωυργήση ἡμᾶς ὁ Θεός· καὶ δὲν θά 'πῆρχεν εἶναι ὁ Θεός·
δὲν ἤθελε νὰ δημαιοργήσῃ ἡμᾶς· κάπως λοιποὶ ηρω-
τίσεν αὐτοὺς εἶναι ὁ Λόγος ἡμπορὴ νὰ τραπῇ ὅπως ἐτρα-
πῇ ὁ διάβολος· καὶ δὲν εφοβήθησαν νὰ εἴπουν, ὅτι ἡμπο-
ρεῖ, διότι ἐφ' ὅσων εἶναι, γεινητός καὶ κτιστός, εἶναι φύ-
σεως, ποὺ μεταβάλλεται.

Εφ' ὅσον οἱ περὶ τὸν Ἀρειὸν ἔλεγον ταῦτα καὶ δὲν ἐντρέποντο ὁ αὐτὸς ἡμεῖς μετὰ τοὺς ἐπισκόπους τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Λιβύης περὶ ἐν συνόλῳ εἴμεθα περὶ τοὺς ἑκατὸν, ἀφοῦ συνήλθομεν εἰς συνόδοι ἀναθεματίζοντες αὐτοὺς καὶ, ὅσους ἄλλους ἀκολουθοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν αἵρεσιν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Εὐσέβιον, ἐδέχθησαν αὐτοὺς εἰς ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν καὶ ἐπέδοθησαν εἰς τὸ νὰ εὗρουν τροποὶ νὰ ἀναμείξουν τὸ ψεῦδος μετὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν ἀσέβειαν μετὰ τὴν εὐσεβεῖαν ἅλλα δὲν θὰ τα καταφέρουν, ὅτι ἡ ἀλήθεια ἰκάνει καὶ δὲν ἔπαρχει καρμὶα σχέσεως μεταξὺ φωτός καὶ σκοτοῦς οὔτε συμφωνία τοῦ Χριστοῦ μετὰ τοὺς Βελιάρ.¹¹ Ὅτι ποῖος ποτε ἤκουσε τὸ αὐτὸ ἢ ποῖος τώρα ὅταν ἀκούῃ αὐτὰ δὲν παρὰξενεῖται καὶ δὲν θουλώει τα αὐτὰ τοῦ δια νὰ μὴ ἐγγίση τὴν ἀκοὴν τοῦ ἡ μόλυνσις τῶν λογικῶν τούτων. Ποῖος ὅταν ἀκούῃ τὸν Ἰωάννην νὰ λέγῃ «ἐν ἀρχῇ ὑπῆρχεν ὁ Λόγος»¹² δὲν καταδικάζει αὐτοὺς ὅταν λέγουν, «ἦτο καποτε χρόνος ὅτε δὲν ὑπῆρχεν» ἢ ποῖος μετὰ τὴν ἀκοὴν εἰς τὸ εἶπε, «ἐλθὼν μονογενεὶς υἱός»¹³, «δι' αὐτοῦ ἔνιαι ὅλα»¹⁴ δὲν θα μύσησιν αὐτοὺς, πού λεγουν, «οὐκ εἶπα, «εἰς ἀπὸ τὰ ποιήματα». Διότι πῶς ἡμπορεῖ νὰ εἶναι εἰς ἀπὸ ἐκείνα που ἔνιαι ἀπὸ τοὺς ἰδόντας ἢ πῶς εἶναι μονογενεῖς αἱ τοῦ, που καὶ ἐκείνους συναριθρῆται μετὰ πάντα ἐάν βεβαιῶς εἶναι καὶ ὁ ἴδιος κτίσμα καὶ ποιήμα, πῶς δε θα ἡμποροῦσε νὰ εἶναι ἐξ οὐκ ὄντων ὅταν ὁ Πατὴρ λέγῃ «ἡ καρδία σου ἐξέβαλε λόγον ἀγαθόν» καὶ «ἐκ γαστροῦ προέωσφόρου ἐγεννησά σε»¹⁵ ἢ πῶς ἡμπο

148 1124 422 3, 12

149 H_2O 11 8 2 0, 14 15 H_2O 22 2, H_2O 21 1, 19 1, 10

150 1 1

151 101 1, 18

152. 'Iv. 1. 8.

153. Walsh, 44, 2

154. $\Psi_{\pm\lambda\mu}$. 109, 3.

ρεῖ ὡς εἶναι ἀνόμοος κατὰ τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς ἐκεῖ-
νος πάλιν εἶναι τὰς αἰκῶν καὶ ἀπαυγασμα τοῦ Πατρὸς
καὶ λέγει· ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα. ὡς Πῶς
δὲ ἐστὶ ὁ Υἱὸς εἶναι. Λογὸς καὶ Σοφία τοῦ Θεοῦ. ἦτο ποτε
χρόνος κατὰ τὸν ὁποῖον δὲν ὑπῆρχεν. Διότι τοῦτο εἶναι
τὸ αἰτοῦ ὡσαύτως οἱ αἰτοὶ λέγουσιν ὅτι ὁ Θεὸς ἦτο καποτε
ἀλογος καὶ ἄσυχρος.

Κατὰ ποίαν δὲ ἔννοιαν εἶναι τρεπτός καὶ ἀλλοιω-
τός ἐκεῖνος ποὺ λέγει· μεν δια τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἔγω ἐν
τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί. καὶ ἔγω καὶ ὁ Πατὴρ
ἐν ἐμῷ. δια στοματος δὲ τοῦ προφήτου· θλέπετε με
καὶ θεθαώθητε ὅτι ἔγω ὁ ἴδιος εἶμαι καὶ δὲν ἔχω ἀλλά-
ξει. Διότι καὶ αἱ ἀκορὴ ἡμπορὴ κανεῖς να εἴτῃ ὅτι τό-
ρητὸν ἀναφερετα εἰς αἰτοὶ τοῦτον τὸν Πατέρα ἀλλ εἶ-
ναι ἀκριβέστερον να εἴπωμεν ὅτι τοῦτο λεγεται τωρὶ διὰ
τοῦ Υἱοῦ με τῇ σημασίαν ὅτι καὶ με το να γινῇ ἀνθρω-
πὸς δὲν ἔπαθεν ἀλλοιωσῆν ἀλλὰ καθὼς εἶπεν ὁ ἀποστό-
λος· ὁ Ἰησοῦς Χρῆστος εἶναι ὁ ἴδιος γθεὶς καὶ σημερον
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἐπομένως τοῖος ἔπεσεν αὐτοὺς
να εἴπωμεν ὅτι ἐγὼ καὶ ἡμεῖς καίτοι ὁ Παῖς γραφει
·χαρὶν τοῦ ὁποῖου καὶ δια τῆς ὁποῖου ἐγὼ καὶ καὶ ἐπὶ τῶν
χοῖν τα πάντα. Διότι δια τῇ θλασφημίαν αἰτῶν ὅτι
ὁ Υἱὸς δὲν γνωρίζε τελείως τοῦ Πατρός δὲν πρέπε να
ἀπορὴ κανεῖς. Διότι καὶ οἱ αἰτοὶ ἔθεσαν ὡς σκοπόν
των να χρῆσται ἀκούσῃ ἐσφιλμένως καὶ τοὺς λο-
γους αἰτοῦ λεγόντος· καθὼς ὁ Πατὴρ γνωρίζε ἐμὲ καὶ
ἐγὼ γνωρίζω τὸν Πατέρα. Λοιπὸν εἰναι μεν ὁ Πατὴρ
μερικῶς γνωρίζῃ τοῦ Υἱοῦ εἶναι φανεροὶ ὅτι ἡμπορεῖ κα-
νεῖς να εἴτῃ ὅτι καὶ ὁ Υἱὸς ἀε μὴ γνωρίζῃ τελείως τὸν
τὸν Πατέρα. Εἰναι δὲ δὲν ἐπὶ τρεπεται να λεγῇ κανεῖς
ταῦτα ὁ δὲ Πατὴρ γνωρίζε τελείως τοῦ Υἱοῦ εἶναι φα-
νερον ὅτι καθὼς ὁ Πατὴρ γνωρίζε τοῦ Λογόν οἱτοῦ
ἔτο καὶ ὁ Λογὸς γνωρίζε τοῦ Πατέρα αὐτοῦ τοῦ ὁποῖ-
ου καὶ εἶναι Λόγος.

17. Ἰω. 11. 3.

18. Ἰω. 11. 19.

19. Ἰω. 10. 30.

20. Ματ. 1. 1.

21. Ἰω. 11. 1.

22. Ἰω. 2. 10.

23. Ἰω. 10. 15.

Με τὸ νὰ λεγώμεν αὐτὰ καὶ νὰ ἀναπτύσσωμεν τὰς
 θείας Γραφᾶς πολλακίς ἐκαμαμεν αὐτοὺς νὰ ἐντραποῦν,
 ὁμῶς καὶ πάλιν οὗτοι ἤλλασαν τακτικῇ, καθὼς οἱ χα-
 μαλέοντες τὰ χρώματα μετὰ τὸ νὰ φιλονεικοῦν καὶ ἔτι
 νὰ ἐφαρμοῇ δι' αὐτοὺς τὸ γραφικὸν χωρίον· ὅτι· ἄ-
 σεβης φῦσις εἰς τὸ βάθος τῆς κακίας παραφρονεῖ·¹⁶¹
 Πολλοὶ λοιποὶ αἵρεσεσ ἐν νῆα προ αἰτῶν αἰ. ὅπ' ἃ με-
 τὰ τὸ νὰ ταλπηροῦν νὰ προχωρήσῃ περὶ τοῦ δευτέρου,
 περιεπεσαν εἰς ἀφροσύνην. Οὗτοι, δὲ μετὰ τὸ ἐπ' ἑρῆ-
 σουν μετὰ τὰ σχήματα λόγου, πού ἐπεισησάν οἱ ἴδιοι,
 ἵνα ἀναρεθῇ τῇ θεότητι τοῦ Λόγου ἐδ' ἐκαστῶν ἐκεί-
 νας ἐξ αὐτῶν ἐπεδὴ ἦλθον περισσότεροι ἀπὸ ἐκενῆς
 κοίτης εἰς τὸν ἀντιχριστὸν Διὰ τοῦτο καὶ ἀπεκηρυχθῇ-
 σαι καὶ ἀνεθεσπιάσθῃσαν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας Βεβαίως
 λυπούμεθα μετὰ τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν, καὶ πρὸ παν-
 τος διότι ἐνώκατο τὸ ἀφ' οὗ ἔμαθεν κατὰ τῆς Ἐκ-
 κλησίας τῶρα ἀπεσκρῆσθαι, ἀλλὰ δὲν παραξενεύομε-
 θα διότι τὸ αὐτὸ ἐπαθεῖν καὶ ἡ Ὑμενοίας καὶ ὁ Φλη-
 τος¹⁶² καὶ πρὶν ἀπ' αὐτοὺς ὁ Ιουδᾶς πού ἐνῶ ἠκολού-
 θησε τὸν Σωτῆρα ὑστεροὶ ἐγένετο προδότης καὶ ἀποστά-
 τής

Καὶ περὶ τούτων δὲ ἐγομεν μείνει ἀδίδακτο, ἀλλ' ὁ
 μὲν Κυρὸς προεῖπε· προσεχετε μήπως οἱς ἐξαπατήσῃ
 κανεὶς διότι, θα ἔλθουν πολλοὶ, ποὶ θα λεγούν εἰς τὸ
 ὄνυμα μου, ὅτι, ἐγὼ εἰμαι καὶ ὁ καιρὸς ἐπληρώσσε καὶ θὰ
 πλαστήσων πολλούς· Μὴ ἀκολουθῆτε αὐτούς·¹⁶³ Ὁ δὲ
 Παιλὸς ἀφοῦ ἔμαθεν αὐτὰ ἀπὸ τοῦ Σωτῆρα ἐγράψεν ὅ-
 τι· κατὰ τοὺς στερνίους χρόνους θα ἀποστατήσων με-
 ρικοὶ ἀπὸ τὴν ὀρθὴν πίστιν διότι, θα προσεχούν εἰς πτεύ-
 ματα ἀπάτης καὶ εἰς διδασκαλίας δαιμονίων, τὰ ὅποια
 ἀποστρέφονται τὴν ἀλήθειαν·¹⁶⁴ Ἀφοῦ λοιπόν ὁ Κυρὸς
 καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παρήγγειλεν ὁ ἴδιος
 καὶ ἐπέσημανε τὴν παρουσίαν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων
 διὰ τοῦ ἀποστόλου τοῦ ἡμῶν ἔπειτα πού ἐγείναμεν αὐ-
 τήκοι τῆς ἀσεβείας των, ἀναθεματίσαμεν, καθὼς προεί-

162 Παρμ. 18, 3.

163. Πρ61. Β' Τιμ. 2, 17.

164 Λουκ. 21, 8.

165. Α' Τιμ. 4, 1.

πομεν αὐτοὺς καὶ ἀπεδειξάμεν ὅτ' οὗτοι εἶναι ξένο ἀπὸ τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν πλίσιν

Καὶ ἔπειτα ἐκάμαμεν καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν σας θεοσέ-
θειαν φανεροὶ ἀγαπητοὶ καὶ τιμωτάτοι συλλειτουργοί,
ὅπως ἔαν μερκοῦν αὐτοὺς ἀπὸ πολλῆς αὐθάδε ἀν-
κινούμενοι, ἤθελον ἔλθει πρὸς ἡμῶν μὴτε αὐτοὺς νὰ δε-
χθῆτε οὔτε νὰ πεισθῆτε εἰς τὸν Εὐσεβείῃ ἢ εἰς ἄλλον
τινὰ που πῶσιν, νὰ σᾶς γραφῇ περὶ αὐτῶν Διότ. σεις,
που εἰσθε Χριστιανοί, πρέπει νὰ ἀποστρέψετε ὅλους ἐ-
κείνους, που λέγουσιν καὶ φρονοῦν ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ,
ὡς θεσφαγοὺς καὶ καταστράφεις τῶν ψυχῶν, καὶ εὖτε
κἂν χαιρετῆτε νὰ λέγετε εἰς τοὺς τοιοῦτους ^α, διὰ νὰ μὴ
συμβῇ ποτε νὰ γινώμεν κοινῶν καὶ εἰς τὰς ἁμαρτίας
αὐτῶν καθὼς παρηγγελλεῖ ὁ μακάριος Ἰωάννης Δια-
βίβασατε τὰς προσηλῆας μας εἰς τοὺς ἀδελφούς που
εἶναι μαζὶ σας Οἱ ἐπομένοι, που εἶναι παρ' ἐμοὶ χαρε-
τίζουσιν ὑμᾶς

Οἱ πρεσβύτεροι Ἀλεξανδρείας

1 Κόλλουθος πρεσβύτερος εἶμαι συμψηφός με ὅσα
ἔχουσιν γραφῇ καὶ με τὴν καθαιρεσίαν τοῦ Ἀρείου καὶ ὁ-
σων ἡσέθησαν μαζὶ με αὐτὸν

2 Ἀλεξάνδρος πρεσβύτερος ὁμοίως 3 Δόσκα-
ρος πρεσβύτερος ὁμοίως 4 Διονυσίος πρεσβύτερος ὁ-
μοίως 5 Εὐσεβὺς πρεσβύτερος ὁμοίως 6 Ἀλεξάν-
δρος πρεσβύτερος ὁμοίως 7 Νεϊλαρᾶς πρεσβύτερος ὁ-
μοίως 8 Ἀρπ. κρατίων πρεσβύτερος ὁμοίως 9 Ἀγα-
θὸς πρεσβύτερος ὁμοίως 10 Νεμέσος πρεσβύτερος 11
Λόγγος πρεσβύτερος 12 Σιλβαίος πρεσβύτερος 13
Περῶν πρεσβύτερος 14 Ἀπ. πρεσβύτερος 15
Προτέριος πρεσβύτερος 16 Παῦλος πρεσβύτερος 17.
Κύρος πρεσβύτερος ὁμοίως

Οἱ Διάκονοι

18 Ἀρμώνιος διάκονος ὁμοίως 19 Μακάριος δια-
κονος, 20 Πιστος διάκονος ὁμοίως 21. Αθανάσιος

διάκονος 22 Εὐμένης διάκονος 23 Απολλωνίος διάκονος 24 Ὀλύμπιος διάκονος 25 Ἀφθολίος διάκονος 26 Ἀθανάσιος διάκονος 27 Μακάριος διάκονος 28 Παῦλος διάκονος 29 Πέτρος διάκονος 30 Ἀμετιανός διάκονος 31 Γάιος διάκονος 32 Ἀλέξανδρος διάκονος 33 Δούσος διάκονος 34 Ἀγαθὼν διάκονος 35 Πολύβιος διάκονος 36 Θεωνᾶς διάκονος 37 Μάρκος διάκονος 38 Κωσθός διάκονος 39 Σεραπίων διάκονος 40 Νεῖλος διάκονος 41 Ρωμανός διάκονος ὁμοίως.

Οἱ πρεσβύτεροι Μαρωνίου

42 Ἀπολλωνίος πρεσβύτερος εἶμαι σύμφηφος μεῖθω ἔχουν γραφή καὶ μετὰ τὴν καθαιρεῖν τοῦ Ἀρεοῦ καὶ ὅσων ἡσέθησαν μαζί με αὐτόν.

43 Ἰνγενίος πρεσβύτερος ὁμοίως 44 Ἀμμόνιος πρεσβύτερος 45 Διόσκορος πρεσβύτερος 46 Σωστράς πρεσβύτερος 47 Θεων πρεσβύτερος 48 Τυραννός πρεσβύτερος 49 Κοπρὴς πρεσβύτερος 50 Ἀμμόνιος πρεσβύτερος 51 Ὠρων πρεσβύτερος 52 Σειρήνιος πρεσβύτερος 53 Διδυμῖος πρεσβύτερος 54 Ἡρακλῆς πρεσβύτερος 55 Βοκκῶν πρεσβύτερος 56 Ἀγαθός πρεσβύτερος 57 Ἀχιλλᾶς πρεσβύτερος 58 Παῦλος πρεσβύτερος 59 Θολελαῖος πρεσβύτερος 60 Δονύσιος πρεσβύτερος.

Οἱ Διάκονοι.

61 Σεραπίων διάκονος ὁμοίως 62 Ἰούστος διάκονος ὁμοίως 63 Διδυμῖος διάκονος 64 Δημήτριος διάκονος 65 Μαῖρος διάκονος 66 Ἀλέξανδρος διάκονος 67 Μάρκος διάκονος 68 Κομμῶν διάκονος 69 Τρυφῶν διάκονος 70 Ἀμμόνιος διάκονος 71 Διδυμῖος διάκονος 72 Πτολλομαῖος διάκονος 73 Σέρας διάκονος 74 Γάιος διάκονος 75 Ἰσραὴλ διάκονος 76 Μάρκος διάκονος 77 Θεωνᾶς διάκονος 78 Σαρμάτων διάκονος 79 Καρπῶν διάκονος 80 Ζωῖλος διάκονος ὁμοίως.

Ἀντιγραφὸν ἐπιστολῆς τῆς Συνο-
δοῦ τῆς Νικαίας κατὰ τοῦ Ἀρεοῦ
καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ.

36 Οἱ ἐπίσκοποι, τοὺς συνήλθοι εἰς τὴν Νικαίαν καὶ
συνεκροτήσαν τὴν μεγάλην καὶ ἁγίαν Συνοδὸν πρὸς τὴν
χαρὶ Θεοῦ ἁγίαν καὶ μεγάλην Ἐκκλησίαν τῶν Ἀλε-
ξανδρεῶν καὶ πρὸς τοὺς εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Λι-
βυην καὶ τὴν Πενταπόλιν ἀγαπητοὺς ἀδελφούς ἐν Κυρίῳ
χαίρειν.

Ἐπεὶ δὴ ἡ μεγάλη καὶ ἁγία Συνόδος τῆς Νικαίας
συνεκροτήθη μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θεοφλεστά-
του βασιλεως ἡμῶν Κωνσταντίνου ὁ ὁποῖος συνεκάλε-
σεν ἡμᾶς ἐκ διαφορῶν, ἐπαρχῶν καὶ πολεῶν, ἐφανή με-
καθε τὸν τρόπον ἀντιχρῆστον ὅπως ἡ ἁγία Συνόδος ἀποστεί-
λῃ καὶ πρὸς σὰς γρομμᾶτας διὰ νὰ ἡμπορῇτε καὶ πρὸς
νὰ γνωρίζετε πᾶσα μεθεμῆτα ἀνεκινήθησαν καὶ ἐζητα-
σθῇσαν, ποῖα δε ἀπεφασίσθησαν καὶ ἐπεκρῶθησαν κατ'
αὐτῇ. Λοιποὶ πρῶτοι μὲν ἀπὸ ὅλων ἐζητασθῇσαν τὰ ἀ-
φορῶντα εἰς τὴν ἀσεβείαν καὶ τὴν παρανομίαν τοῦ Ἀ-
ρεοῦ καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐπὶ παροισίᾳ τοῦ θεοφλεστά-
του βασιλεως Κωνσταντίνου. Καὶ ἀπεφασίσθη παμψηφεὶ
νὰ ἀναθεματισθοῦν ἡ ἀσεβὴς αὐτοῦ αἵρεσις καὶ τὰ λό-
για καὶ τὰ ὀνόματα τὰ βλασφημῶντα ὅποια οὗτος ἐχρη-
σιμοποιούσε διὰ νὰ βλασφημῇ τοὺς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ λεγῶν
·ὅτι ἐγένετο ἐκ τοῦ μη ὄντος καὶ ·ὅτι δὲν ἦτο πρὶν νὰ γεν-
νηθῇ· καὶ ·ὅτι ἦτο καποτε χρόνος ὅτε δὲν ὑπῆρχε· καὶ
ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦ αἰτελοῦσθαι αὐτοῦ ἦτο ὑποκείμενος ὁ
Υἱὸς τοῦ Θεοῦ νὰ πραιτῇ τὸ κακὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν με-
τὸ νὰ λέγῃ καὶ νὰ διωμάζῃ αὐτοὺς κτισμὰ καὶ ποιημὰ.
Ὅλα αὐτὰ ἀνεθεματίσεν ἡ ἁγία Συνόδος μεχρὶ τοῦ ση-
μείου που νὰ μὴ ἀνεχεται οὔτε νὰ ἀκούῃ τὰ ἀσεβῆ φρο-
νήματα καὶ τὴν ἀνοήσιαν καὶ τὰ βλασφημῶντα λόγια. Καὶ
ποῖοι τέλος εἶχον ὅσα οἷτος ἐπρεσβεύετο ὅπως δῆποτε ἡ ἐ-
χετε ἀκούσει, ἢ θὰ ἀκούσεται διὰ νὰ μὴ φανώμεν ὅτι ἐ-
πεμβαίνομεν με σκοποὶ νὰ χειροτερεύσωμεν τὴν θεσιν
ἀνδρὸς, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἰδικὸν τοῦ ἁμαρτήματος ἐπεσurreν ἐ-
πανω τοὺς τὴν δικαίαν πρῶτην δι' αὐτὸ Τόσῃν δὲ δύνα-
μιν εἶχεν ἡ ἀσεβεία αὐτοῦ ὥστε καὶ ὁ Θεωνᾶς ἀπὸ τὴν
Μαρμαρικὴν καὶ ὁ Σεκοῦνδος ἀπὸ τὴν Πιτολεμαῖδα ἐπέλ-

σθησαν να συμμερσθῶν αὐτήν, διότι καὶ εἰς ἐκείνους ἐπεβλήθησαν αἱ αἰταί, ποιεῖναι

Ἐπεδὴ δὴ ὁμοῦς ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀπηλλοξέμεν τὴν Αἴγυπτον ἀπο τῆς κακοδοξίας ἐκείτης καὶ τὴν βλασφημίαν καὶ ἀπο τὰ πρόσωπα τοῦ ἀπετόλμησαι νὰ δημιουργήσῃ δόξαν αὐτῶν καὶ διαίρεσιν εἰς τοὺς λαοὺς τοῦ εἶχεν ἀνωθεν εἰρηῆς, υπελείτετο δὲ ἀκόμη τὸ ζήτημα ἐξ αἰτίας τῆς αὐθαδείας τοῦ Μελετίου καὶ ἐκείνων, ποὺ ἐχειροτονήθησαν παρ' αὐτοῦ ὅσοι δ' ἀφορα καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, καμνομεν εἰς σὰς γινώστα ἐκείνα ποὺ ἔκρυνεν ἡ Σύνοδος ἀνάγκῃ. Ἐφανη λοιπὸν καλὸν εἰς τὴν Σύνοδον ὅπως τὸν μὲν Μελετίον κρινῇ μὲ φιανθρώποτερον δ' αθεσιν - διότι συμφωνοῦν μὲ τὴν ἀκρίθειαν τῶν κανόνων οὐδεμὲν οὐ γινώμης ἦν ἀξίας -- ὥστε νὰ παρῶνται εἰς τὴν πόλιν τοῦ καὶ νὰ μὴ ἔχη καμμίαν ἐξουσίαν, μήτε νὰ προτείνῃ μήτε νὰ χειροτονῇ κληρικούς, οὔτε νὰ ἐμφανίζετα εἰς ἄλλην, ἐπαρχίαν οὔτε εἰς ἄλλην, πόλιν μὲ τὴν δικαιοσύνην αὐτῆς, νὰ κατεχῇ δὲ ἀπλῶς τὸ ψιλὸν ὄνομα τῆς τιμῆς. Ἐκεῖνοι δὲ ποὺ κατεσταθῆσαν εἰς τὸν κλῆρον παρ' αὐτοῦ ἀφ' οὗ πρῶτον λαβούσι μυστηριακὴν χειροτονίαν νὰ γίνωνται δεκτοὶ εἰς κοινωσίαν, καὶ κατόπιν τούτου νὰ ἔχουν μὲν οὗτοι τὴν τιμὴν καὶ νὰ λειτουργοῦν, νὰ εἶναι, δὲ ἑξαπάντος δευτέρου, κατὰ τὰς νὰ μετὰ ἀπὸ ὅλους ἐκείνους ποὺ εἰς ἐκαστὴν παρεκκλῆσαν καὶ ἐκκλησιασὶν εὑρεθῶν ὅτι, ἔχουν χειροτονηθῇ ἀπο τοῦ τιμιωτάτου ἀδελφοὺ καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν Ἀλεξανδρῶν ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ εἰς οὗτους καμμία ἐξουσία νὰ προτείνουν πρὸς χειροτονίαν τοὺς ἀρεστοὺς εἰς αὐτοὺς, ἢ νὰ ὑποδεικνύουν ὀνόματα ἢ νὰ καμνῶν ἐντελὴς κατὰ χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ ἐπισκόπου τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ δὲ ὅσοι τοὶ Ἀλεξανδροὶ κληρικοὶ, οἱ ὅποιοι, μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς ἰδικὰς σὰς εὐχὰς εὑρέθησαν ὅτι, δὲν ἀνήκουν εἰς κανένα σγίσμα, ἀλλὰ εἶναι ἀκατηγόρητοι καὶ πιστοὶ εἰς τὴν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, νὰ ἔχουν ἐξουσίαν καὶ νὰ προτείνουν καὶ νὰ ἐπιλέγουν ὀνόματα τῶν ἀξίων νὰ γίνωνται κληρικοὶ, καὶ νὰ πράττουν γενικῶς ὅλα συμφωνοῦν μὲ τοὺς ἐκκλησιαστικὰς νόμους καὶ θεσμοὺς. Ἐάν δὲ συμβῇ νὰ ἀποθάνῃ κανεὶς ἐκ τῶν κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἀναθεωρῶνται εἰς τὴν τιμὴν τοῦ ἀποθανόντος οἱ μόναι προσληφθέντες τότε μόνον ὅταν ἤθελον ἀποδεχθῇ ἀξι-

οι και ὁ λαὸς ἐκλεξή αὐτοὺς ἐπὶ τὸν ὄρον ὅτι, ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας προσθετε τῇ ψῆφον τοῦ εἰς τὴν ψῆφον τοῦ λαοῦ καὶ εγκρίνει τὴν ἐκλογήν. Τοῦτο δὲ ἐπετραπῆ μὲν εἰς ὅλους τοὺς ἁγίους ὅσα δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Μελ. τοῦ δὲ ἀπεφαισίσθησαν τα αὐτὰ λόγῳ τῆς ἀταξίας αὐτοῦ ποὺ ἀνεκαθεν ἐπροκαλοῦσε, καὶ διὰ τὴν προχειροτητα καὶ τὴν ἀπερισκεψίαν τῆς γνώμης τοῦ ὥστε νὰ μὴ δοθῇ καμμία ἐξουσία ἢ ὑπευθυνὸς ἀρμοδιότης εἰς ἀνθρώπων ποὺ ἤμπορεῖ πάλιν νὰ προκαλέσῃ τὰς αἰτίας ἀταξίας. Αὐτὰ εἶναι, τὰ ἐκτακτὰ γεγονότα, ποὺ ἐνδιαφέρουσι τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν ἀγιοτάτην Ἐκκλησίαν τῶν Ἀλεξανδρέων. Ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ καὶ κάτι ἄλλο ποὺ δ.η.υ.θ.ε.ι.θ.ῇ ἢ ἐδογματ.σ.θ.ῇ καθ' ὃν χρόνον ἦτο παρῶν καὶ ὁ κ.ρ.ι.ο.ς καὶ τ.π.ρ.ω.τ.α.τ.ο.ς συλλειτουργὸς καὶ ἀδελφὸς ἡμῶν Ἀλέξανδρος, θα σᾶς ἀναφέρῃ ὁ ἴδιος διὰ τὴν ἐλθὲ κοιτασας καὶ μάλ.στα ἐπε.δ.η.τ.ε.γ.χ.α.ι.ε. νὰ εἶναι ὁ ἴδιος κατοχὸς καὶ ἐξ ἰδίας ἀντλήψας γνωστὴς αὐτῶν ποὺ εἶναι. Μεταδίδωμεν δὲ πρὸς σᾶς τὴν εὐχαριστοὶν εἰδῆσιν περὶ τῆς συμφωνίας διὰ τὸν ἑορτιασμόν τοῦ Πάσχα ὅτι μετὰς εὐχὰς σας κατωρθώθη καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ὥστε ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ εἰς τὴν Ἀνατολήν ποὺ πρωτοτέρα ἔκαμναν τὸ Πάσχα τὴν αὐτὴν ἡμέραν μετὰ τοὺς Ἰουδαίους νὰ φυλάττουσι ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα συγχρονῶς μετὰ τοὺς Χριστιανούς τῆς Ρωμῆς καὶ μετὰς καὶ μετὰ ὅλους ἡμᾶς, ποὺ ἀπὸ παλαιστ.τ.ω.ν χρόνων ἐωρταζόμεν μαζί μετὰς τὸ Πάσχα. Πληρεῖς χαρὰς λοιποὶ διὰ τὰ κατορθώματα ταῦτα καὶ διὰ τὴν κοινὴν εἰρήνην καὶ συμφωνίαν καὶ διὰ τὸ ὅτι ἀπεκόπη καθε ἀίρεσις ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίαν, δεχθῆτε μὲν μετὰ μεγαλ.τέραν τιμὴν καὶ περ.σο.σ.ο.τέ.ραν ἀγάπην τὸν συλλειτουργόν μας, ἰδ.κόν.σας δὲ ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρῶν, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν παρ.ο.ι.σ.ι.αν τοῦ ἐχαρ.τ.π.ο.ι.σ.ῆ.ν ἡμᾶς καὶ, εἰς τὴν ἡλικίαν ποὺ εἶναι, ὑπέστη τόσους κόποι πρὸς τοὺς σκοποὺς νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ εἰρήνη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ μεταξὺ σας. Παρακαλοῦμεν δὲ νὰ εὐχεσθε δι' ἡμᾶς ὅλους, διὰ νὰ διατηρηθοῦν ἀσφαλῆ ὅσα ἐφάνησαν εἰς ἡμᾶς ὅτι, ἔχουσιν καλῶς, μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν

37 Οἱ ἐπίσκοποι, που σιῶλθον εἰς τὴν Μικαίαν ἦσαν κἀντα εἰς τοὺς τριακοσούς, καὶ κατεδίκασαν τὴν Ἀρεσνικὴν αἵρεσιν καὶ καθήρεσαν τοὺς περὶ τὸν Ἀρειὸν Ὑστερόν εξεθεσά, καὶ ἐγγραφῶς τὴν ἐκκλησιαστικὴν πίστιν πρὸς ἔλεγχον ἐναντίον πάσης αἵρεσεως

Ὅσα ἐξετεθησαν καὶ ἐδογματίσθησαν εἰς τὴν Μικαίαν ἔχουν ὡς ἀκολουθῶς

Πιστεύομεν εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν πάντων τῶν ὁρατῶν καὶ τῶν ἀρράτων Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς μονογενῆ, τοῦτεστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς Θεοῦ, ἐκ Θεοῦ φῶς ἐκ φωτός Θεοῦ ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα ὁμοουσίον μὲ τὸν Πατέρα διὰ τοῦ ὅπου οὐ ἔγιναι, τα πάντα, καὶ ὅσα εἶναι εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ὅσα εἶναι εἰς τὴν γῆν, τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα, ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα καὶ ἀναστάντα τὴν τρίτην ἡμέραν, ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ ἐρχόμενον νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς. Καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἐκείνους δὲ, ποὶ λέγουσι, «ἦτο ποτε χρόνος, ὅτε δὲ, ὑπῆρχεν ὁ Υἱός, ἢ «δὲν ὑπῆρχε πρὶν γεννηθῆ» ἢ «ἔγενεν ἐξ οὐκ ὄντων» ἢ λέγουσι ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι κτιστός ἢ τρεπτός ἢ ἀλλοιωτός, τοὺς τοιοῦτους ἀναθεματίζει ἡ Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία

38 Κωνσταντῖνος Σεβαστός πρὸς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀλεξανδρέων

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, χαίρετε Ἐχομεν λάθει ἀπὸ τὴν θείαν πρόνοιαν τελεῖαν χάριν μὲ τὸ νὰ ἀπαλλαγώμεν ἀπο πᾶσαι πλάνῃ, πρὸς τοὺς σκοποὺς νὰ ἔχωμεν καὶ νὰ ὁμολογώμεν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πίστιν. Εἰς τὸ ἐξῆς τίποτε δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς διὰβολοὺς νὰ ἐνεργῇ ἐναντίον μας. Καθεὶ δὲ τὸ ὁποῖον οὗτος δολικῶς ἐπεχείρησεν ἀνετράπη ἐντελῶς ἀπὸ τὴν θάλασσαν τοῦ τὰς διχονοίας τὰ σχίσματα, τὰς ταραχὰς ἐκείνας καὶ τὰς αἰτίας τῶν διαφωρίων, διὰ νὰ εἰπω ἔτοι, τὰ θανατηφόρα δηλητηρία, σύμφωνα μὲ προσταγὴν τοῦ Θεοῦ, ἐνίκησε τὸ λαμπρὸν φῶς τῆς ἀληθείας. Ὅθεν ὅλοι ἐπστεύσαμεν ὅτ' ἓνας εἶναι ὁ Θεὸς καὶ εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ προσκυνοῦμεν. Διὰ

να γινή δε τοῦτο, συνεκαλεσα με ἔμπνευσιν τοῦ Θεοῦ τοὺς περισσότερους ἐπισκόπους εἰς τὴν πόλιν τῶν Νικαεῶν μαζί με τοὺς ὁποῖους ἐγώ, ὥσας να ἦμας ἕνας ἀπο σὰς καὶ ὁ ἴδιος ἰδικὸς σὰς, με πολλὴν χάριν καὶ ὁ ἴδιος ἀνέλαθα να ἐξετάσω τὴν ἀλήθειαν. Ἐγινε λοιπὸν ἀκριβὴς ἔλεγχος ὧν καὶ ἐξητασθησαν λεπτομερῶς ὅσα θεσάως ἐφαινοῖτο ὅτι γεινοῦν ἀμφισβῆσαι ἢ πρόφασιν δια διχόνοιαν, καὶ ἄς φαίη ἵλεως ἡ θεὰ μεγαλειότης διὰ τὰ τόσα πολλὰ καὶ φθέραι ποὺ ἀπρεπῶς ἐθλασφηκοῦν μερκοὶ περὶ τοῦ Σωτήρος ἡμῶν καὶ περὶ τῆς ἐλπίδος τῆς ζωῆς μας με τὸ να λέγουσιν καὶ να ὁμολογοῦν ὅτι πιστεύουσιν ἀντιθετὰ πρὸς τὰς θεοπνευστοὺς Γραφὰς καὶ τὴν ἀγίαν πίστιν ἡμῶν.

Ἐνῷ λοιποὶ τριακόσιοι καὶ περισσότεροι ἐπίσκοποι, ποὺ θαυμάζοντα διὰ τὴν σαφροσύνην καὶ τὴν ὀξύνησιν τῶν ἐθεσίωνων μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πίστιν ἢ ὅποια πιστὶς ἐκ φύσεως εἶναι ἀκριβὴς ἐκφράσις τῶν ἀληθειῶν τοῦ θείου νόμου, μόνος ὁ Ἀρεὸς κατελήφθη ἐπ' αὐτοφωρῶν να ἐχη νικηθῇ ἀπὸ τῆς ὁσβολικῆς ἐνεργεῖαν καὶ να ἐχη διαδωσῇ με ἀσέβητη σθεῖν το κακὸν αὐτὸ πρῶτον μὲν μεταξὺ σὰς, ὑστεροὶ δε καὶ εἰς ἄλλους. Ὁθεν ἄς ἀποδεχθῶμεν τὴν γνώμην τὴν ὅποσαν ὁ παντοκράτωρ μᾶς ἔδωκε ἄς ἐπιστρέψωμεν εἰς τοὺς ἀγαπῆ τοὺς ἀδελφούς μας, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους μᾶς ἐχώρισε καὶ ποῖος ἀναισχιλτος ὑπηρετῆς τοῦ διαβόλου, καὶ ἄς θαδίσωμεν με πᾶσιν σπουδῇ διὰ να συναντησώμεν τὸ κοινὸν δι' ὅλους ἡμᾶς σῶμα, τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὰ γίνεσθαι μέλη τοῦ σώματος ἡμῶν. Δὲ τοῦτο ἀρμόζει, εἰς τὴν εὐφροσύνην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγαθοτητα σὰς, ὥστε, μετὰ τὴν καταδικὴν τῆς πλάνης ἐκείνου, τὸν ὁποῖον αὐτὴ ἀπεδείξει ἐγθροὶ τῆς ἀληθείας, να ἐπανέλθητε εἰς τὴν θείαν χάριν. Διότι ἐκεῖνο, ποὺ ἤρρεσεν εἰς ὅλους τοὺς τριακοσίους ἐπισκόπους οὐδεὶ ἄλλο εἶναι παρὰ ἡ γνώμη τοῦ Θεοῦ πρὸ πάντων ἐπειδὴ τὸ ἅγιον Πνεῦμα με τὸ να εἶναι μαζί, με τὰς διανοίας τῶν πολλῶν καὶ τῶσιν σπουδαίων ἀνδρῶν ἀπεκόλυψε πλήρως τὸ θεῖον θέλημα. Διὰ τοῦτο ἄς μὴ ἀμφισβῆλαι κανεῖς, κανεῖς ἄς μὴ θετῇ τὸν ἑαυτοῦν τοῦ ἐπάνω ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς Συνόδου, ἀλλ' ὅλοι ἐπανέλθετε εἰς τὴν ἀληθεύσασθαι ὁδὸν ὥστε ὅταν καποτε ἔλθω πρὸς σὰς να ὁμολογήσω μαζί με σὰς τὰς χάριτας, τοῦ ὀφείλο-

μεν προς τὸν ἐπὶ τα πάντα ἐπιθλεπόντα Θεόν διότι, με-
το να φανερώσῃ τὴν ἀληθειάν, τὸς ἐδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ
λοκλήρον τὴν ποθομένην ἀγάπην.

Καὶ δι' ἄλλης χειρός Εἶθε να διαφυλάξῃ ἡμᾶς ὁ
Θεός, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί.

Ἀντιγραφεῖς ἐπιστολῶν, τὰς ὁποι-
ας ἔφεραν οἱ ἀνωτάτοι πολῖται, ἀ-
ξιώματοιχοι, Συγκλητίος καὶ Γου-
βέντιος.

39 Ὁ Νικήτης Κωνσταντίνος Μέγιστος Σεβαστός
προς τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς λαοὺς.

Ἐπεὶ δὴ ὁ Ἄρειος ἐμμήθη τοὺς ποιητοὺς καὶ τοὺς
ἀσεβεῖς εἶναι δικαίον να ποτιῇ καὶ αὐτοὺς τὴν αὐτὴν μέ-
εκεν, οὗτος ἔκρινεν ὁ Παρφουρίος ὁ ἐχθρὸς
τῆς εἰς Θεὸν ἐπεδυσσεύεμεν καὶ ἀσεβῆ, ὁ ὁποῖος
κατὰ τῆς θρησκείας ἐμμήκετο, ἀρροδοῖν διὰ τοῦτο
μυθὸν καὶ καταστὰς τὸν ὥστε ὁ ἰδὸς μὲν εἰς τοὺς
τέλειτα χρόνους να γράκτῃ ζητῶν ἀέρος κατὰ φύσιν
καὶ να θεωρήται, γεμάτος ἀπο πολλῆς κακῆς δουλείας, να δε-
ἀπεθῇ συγγράμματα να καταστραφῇ, ἐταίρος θῶς
καὶ τώρα ἐφαίη ὀρθόν, ὅπως ὁ Ἄρειος καὶ οἱ ὁμοφρο-
νες τοῦ Ἀρείου να διακρίνονται μὲν Παρφουρίους, ὁπο-
τως ὥστε να ἔχουν τὴν ἐπὶ τῶν ἐκείνων τῶν ὁπλιῶν
ἐμμήθησαν, τὰς τροπικὰς. Ἐπὶ πλέον δὲ τούτου καὶ εἰς
εὐρεθῇ κάποιον συγγραμμά, το ὁποῖον συνετάξεν ὁ Ἄ-
ρειος, τὸ συγγραμμά τούτο να παραδίδεται εἰς τὸ πῦρ,
να μὴ μόνον ἀφανισθῇ τα διεστραμμένα δογματὰ τῆς
διδασκαλίας τοῦ, ἀλλ' οὔτε καὶ γραπτὸν κείμενον αὐτοῦ
καθόλου να διασωθῇ. Ἐκείνους ὁμοῦς, τοὺς τρεῖς δοποῶ
εἶναι, δι' ἐπὶ κάποιος ἀνακαλεθῇ ὅτι ἐκρυψε συγγραμ-
μα, ποῦ ἐγράφη ἀπο τοῦ Ἀρείου, καὶ δεῖ παρῶναι αὐ-
τὸ ἀμέσως να καταστραφῇ εἰς τὸ πῦρ, ἢ τιμωρία αὐ-
τοῦ θά ἐναι θανάτος, διότι ὁ σπληνθῆς ἐπ' αὐτοφωρῶ
παραβάτης θα τιμωρηθῇ ἀμέσως δι' αὐτὸ μέ κεφαλὴν
τιμωρίαν.

Καὶ δι' ἄλλης χειρός εἶθε να σᾶς διαφυλάξῃ ὁ Θε-
ός, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί.

40 Ο Κωνσταντίνος Σεβαστος προς τὸν Ἀρειὸν
καὶ τοὺς Ἀρειανούς που εἶναί μαζὶ του

Ὁ κακὸς ἑρμηνευτὴς εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι
εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα τοῦ διαβολοῦ. Ὅτι ὅπως ακριβῶς
οἱ πεπειραμένοι τεχνῶνται πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐξαπα-
τοῦν ἀσφαλεστεροὶ παριστάνουσι αὐτοὶ μὲ τὸ νὰ προσ-
θετοῦν τροποὺν τὴν μὲ τεχνὴν εἰς αὐτοὶ, ποὺ κατὰ τὴν
φύσιν εἶναι μόνιμῶς ἀσχημότερος καποῖον εἶδος ὥρα ὁ-
τήτος δια νὰ ἡμπορῇ εὐκολὸς νὰ παρασυρῇ εἰς τὴν
ἀπώλειαν τοὺς δυστυχεῖς μετὰ το νὰ παρακινή αὐτοὺς
εἰς τὴν πλάνην, κατὰ τὸν ἴδιον τροπὸν θὰ πράξῃ καὶ
αὐτός, εἰς τοὺς ὁποῖοι φανέται ὅτι εἶναι ἀρμόδιοι νὰ
φροντισθῇ μόνον τοῦτο τὸ νὰ ἐκχυθῇ ἀφθονῶς τὰ δηλη-
τήρια τῆς τολμηρᾶς πλάνης τοῦ Δια τούτου λοιποὶ οὗ-
τος εἰσηγεῖται καὶ νοφανή πίστιν ἢ ὁποῖα οὐδέποτε εἶχε
φανῇ ἀφ' ὅτου ὑπάρχουσι ἄνθρωποι που σημαίνει ἀπί-
στια· ὅθεν δια τούτου φαίνεται ὅτι κατὰ τὸ ποτε δὲν ἀπά-
δει πρὸς τὴν ἀληθειαν ἐκεῖνο που ἀπὸ πολλοὶ παλαιὰ ἔ-
χει λογικῶς προσαρμασθῇ πρὸς τὴν θείαν φωνήν, ὅτι οἱ
κακοὶ. Πρὸς τι δὲ ἂν καποῖος λέγῃ ἐκεῖνο ὅτι· ἔχῃ
ἀπολέσει τὸ προνόμιον τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλησιῶς
καὶ δὲν ἡμπορεῖ πλέον νὰ ἐπιθεμῇ ὅπως εὐρη καποῖαν
βοήθειαν ἀνακούφσεως. Πρὸς τι λέγει οὖν λέγω, Χριστέ
Κυριε Κυριε, Πρὸς τι τέλος πάντων τραυματίζε· ἡ-
μᾶς καθημερῶς ἡ ἀσέβης αὐτῇ συμμορία ληστῶν,
Ἐξεσηκώθη ἀπειναντίας καποῖα φοβερά καὶ αἰφνι-
δὸς τολμῇ, ἢ ὁποῖα θρυγᾶται ὡς λεων κα' τρί-
ζε τοὺς ὁδοίτας, με πολλὴν ἀσχημῶν εἰς τὴν ὁμιν
τῇ, ὁποῖαν ἐπροκάλεσαν τὰ τραύματα ἀπὸ τὴν ἀτμίαν
καὶ τὸν παντός εἶδους ἐγκλήματα τῆς Ἀττη ὁμῶς ὅσον
ἀφορὰ εἰς τὸν νομὸν καὶ τὴν περὶ σοῦ διδασκαλία· ὡσαν
ἀκριβῶς νὰ ἔχῃ ζαλισθῇ ἀπὸ τὴν ζαλὴν καὶ τὰς τρυκυ-
μίας που προκαλοῦν τὰ παθῇ ἐκστομίζει μὲν λόγους
ἀπώλειας, μετὰ το νὰ γραφῇ δὲ φέρει αὐτοὺς εἰς φῶς τοὺς
ὁποῖους Σὺ που σὺνυπαρχεῖς μετὰ τὸν Πατέρα, τὴν ἀναρ-
χὸν πηγὴν σοῦ οὐδέποτε ἐχώρισας ἀπὸ τὰς περὶ τοῦ
ἐαυτοῦ σοῦ γνωσεῖς. Γενικῶς δὲ φθάνει εἰς συμπερά-
σματα καὶ ἐπισωρελεῖ πολλὰ κακὰ καὶ παρανομα φρο-
νήματα, ἄλλοτε μὲν μετὰ το νὰ ἐπισημῇ ἀπειλητικῶς τὰς
γλώσσας ἄλλοτε δὲ παλιν μετὰ το νὰ καυχᾶται δια τὰς
σπουδὰς τῶν ἐλλειπῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποῖους αὐτῇ

ευκόλως, ὅταν εἶναι παρόντες ἑξαπατᾷ καὶ διαφθείρει

Ἐπιθυμῶ δὲ τώρα νὰ ἐξετάσω τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς. Διότι τ. λέγει λοιπὸν, «ἢ κατεχόμεν» λέγει «ἐκεῖνο τοῦ ὁποῦ ἔχομεν τώρα γίνε κατῶχοι ἢ ἄς γινῇ ὅπως ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν». Ἐπεσε καὶ ἔπαθε τοῦτο ἐπειδὴ ἐθανατώθη «με δόλον» λέγει «ἢ με πανουργοὶ ἀπάτη». Τίποτε δὲν διαφέρει, τὸ ἐν ἀπο το ἄλλο Μόνον θεωρεῖται, ἄθῶν ἐκεῖνο που με ποιήσαν ἐπινόησαν εἰσῆλθεν εἰς αὐτοὶ. Ἐχομεν, λέγει, πληθὺν πολλὰ. Θὰ προχωρήσω λοιποὶ ὁ ὁδὸς ὅλοιγοι πρὸς τὰ ἐμπρός, ὥστε νὰ ἡμπορέσω νὰ γίνω θεατῆς τῶν πολέμων ποὺ προκαλεῖ ἡ μάταια Ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶπον που ἔχω συνηθῆσαι νὰ καταπαύω τοὺς πολέμους τῶν ἀνοήτων, θὰ προχωρήσω Φερε λοιποὶ, Ἄρες. Ἄρειε ἀσπίδας εἶναι εἶναι ἀνάγκη Μὴ καμῆς τοι λάχῃ στοι σοι τότ' σε παρακαλοῦμεν Ἄς σε σταματήσῃ λοιποὶ ἢ αὐτρουφά τῆς Ἀφροδίτης Ἀλλὰς θεθεῖα εἶθε καθὼς νομίζεις ὅτι εὕρισκεσαι εἰς ἀρμονικὰς σχέσεις με τοὺς ὀχλοὺς, ἔτσι ἀρμονικὰ νὰ προωδεύεις εἰς τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν εἰσέθειαν Ἰδοὺ λοιποὶ ἔρχομαι πάλιν με προθεσὶν ἱκετοῦ καὶ ἐνῶ ἔχω εἰς τὴν διαθεσὶν μοι πληθὺς ὄπλων νὰ πολεμήσω μεῖν δεῖ ἐπιθυμῶ με το νὰ εἶμαι δε περ χαρῆς κωμένος εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ἐπιθυμῶ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ θεραπεύσω Πρὸς τι λοιποὶ λέγεις, καμῆς αὐτὰ τὰ ὅποια δε ἡρμολοιοὶ εἰς τὸν χαρακτήρα σου, Ἀλλὰ με ποιοὶ ἡσχισαί εἶπε μὲ, ἢ ποιοὶ ἐξέσωσαν ἔχεις περ θληθῇ, μαλλον δε πρὸς ποιοὶ σκοποὶ ὁδηγεῖσα με ἐλαφροτητα Ὡς τῆς τολμῆς ἢ ὅποια ἀξιζει νὰ κτυπηθῇ καὶ ἀφανισθῇ ἀπὸ κεραυνούς Διότ ἠκούσατε ἐκεῖνα που εἶχε δηλώσει, προηγούμενως εἰς ἐμέ ὅταν ἔγραφε με καλαμοὶ που ἔσταζε δηλητήριον. «Ἔτσι», λέγει «πιστεύομεν». Περαιτέρω νομίζω ἀφοῦ ἐπροσθεσε δὲν γνωρίζω ποῖα με καποῖαν σοβαρότητα καὶ πολὺ ἀκριβῶς ὑπολογισμένα προχωρῶν εἰς τὰ ἐμπρός δὲν ἀπεσιώπησε τίποτε ἀπο τὰ τρομερὰ ἐκεῖνα ἀλλὰ, ὅπως θὰ ἡμπορούσε κανεὶς νὰ εἴπῃ ἀνοίξε τοὺς θησαυροὺς τῆς ἀφροσύνης του Ἐκδωκόμεθα», λέγει, «καὶ μᾶς ἀρνοῦνται τὴν ἄδελφον νὰ γίνωμεν δεκτοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλλὰ τίποτε περὶ τοῦ ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶναι συμφωνοὶ πρὸς τὰ πράγματα, δώσατε δε προσοχὴν εἰς τὸ νόη-

μα τῶν ἐπομένων διότι θα καμῶ χρῆσιν τῶν λογῶν τοῦ Ἰδίου. Παρακαλοῦμεν, λέγει, «ἐάν τις ἐπισκοπῇ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπ' αὐτῇ εἰς τὴν ἀνωτέρω γωνίαν τοῖς ναοῦ εἰς ἡμᾶς ἀδεία ὅπως εἰς τὸ ἐξῆς ἐπιτελέσῃ συμφωνα μετὰ τὴν διαταγὴν τοῦ νόμου τὰς κομμάς καὶ ἀπαρατήτους λατρείας πρὸς τὸν Θεόν. Ὡς τῆς τρομερᾶς ἀναδείας τῇ ὁποσὶν ἡμᾶς να ἀποκαλύπτωμεν μετὰ τῇ βοηθίᾳ τῆς ἀληθείας διότι, ἐκεῖνο που ἐπ' ἔχοντες να εἶναι ἀρεστοὶ εἰς αὐτὸν τοῦτον ἐξέθεσεν μετὰ τὸν ἕκτον φρασὶν. Τ. λέγεις ἀτρεπεστατὲ πρὸς πᾶσι μετὰ τὴν να δηλαστογήσῃς εἰς ἡμᾶς ἐκκλησίᾳ, διατρέσῃ μετὰ τὴν ἀρρωστημένην ὁποσὶν, σὲ καὶ βίβλα να καταστρεφῇς ψυχὰς ἐκεῖνους που πρὸς ζῆλον τῶν νεκρῶν θούν. Τ. λοιποὶ, λέγεις, «θα καμῶ εἰς κτεῖς δὲ με θεωρῇ ἀφ' οὗ καὶ με δέχῃ. Διότι τὸν τὸν πολλὰς φωνῶν μετὰ τὸ ἀσέβες ποιεῖ σὲ. Ἐγὼ δὲ θα με ἐρωτῶμαι ἀντιθετῶς που δὲ ἀπεδείξῃς καθαροὶ γὰρ σὲ καὶ ἀποδείξῃς τὴν πραγματικῶν σου σκέψῃς, τῇ ὁποσὶν ἐπρεπε σὲ να φανερωθῇς καὶ να κτεῖς σαφῇ ὅτι, ὁ ἀλῆς ὁ κατὰ θεὸν καὶ τὸ ἀνθρώπινον. Καὶ τὸν πᾶντων ὁταὶ τὰ δηλητηριώδη ἐκ τῶν ἐρπύων, τότε μάλιστα, ἐρεθίζονται ἐκ φωνῶν καὶ ὁ τὸν καὶ ὁτα, ἀφ' ἐγκάστατα θύει εἰς τὰ βασίλῃ των φυλάων, των αἰσθαλιῶν, τους ἑαυτοὺς των ἀσφαλείς.

Ἐκεῖνο δὲ τοῦτο στοὶ που φαίνεται πᾶσι πολὺ ἀστεῖον εἶναι ὅτι οἱ τὸν καθὼς ἀκρῶς κατὰ ἀποκαποῖον προσώπων, ἐτροπῇς πᾶσι σὲ οὕτως πᾶσι καλὰ των σωτηρίων. Μετὰ τῇ τελετῇ τῆς προσερχομένης μὲν παρουσίας, εἰς δεξιὰ τοῦ ἑαυτοῦ σὲ πᾶσι καὶ ἡμερῶν εἶσαι δὲ γεμᾶτος ἐσωτερικῶς ἀπομύα κακῶ καὶ δολίας προθέσεως ἀγνώστα εἰς τὸν πᾶσι. Ἀλλ' οἱ τῆς ἀθλότητος ὅπως ὁ ποιητὴς διαβόλος ἐπ' ἔχοντες ἔται ὁ Ἄρεος ἐγκατεστήσῃ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἐργαστήριον παρανομίας. Λένε λοιποὶ εἰς ἐμετὼς φαίνεται ποῖοι εἶναι, το ἀληθινὸν χαρακτηριστικὸν γινώσκον τῆς πίστεως σου καὶ μὴ ἀποσιωπῆσθαι αὐτο κατὰ κανὸν τῶν ποῖων ὧ ἀνθρώπῃ που ἔχει το μετὰ στόμα ἡσκημένον εἰς τὴν διαστροφὴν τοῖς δὲ χαρακτήρα ἔσονται να κλῆται πρὸς τὴν ποιηρίαν. «Ἐγὼ» λέγεις, «Θεός». ἔχεις καὶ ἐμετὼς συμφωνοῖ ἔται να πιστεύῃς. «Ὁ Λόγος», λέγεις, «εἶναι ἀναρχὸς καὶ ἀτελεύτητος ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ», πα-

ραδέχομαι. τοῦτο ἔσται, πιστεύετε. Εάν εἰς αὐτὰ ἀνάμεινται καὶ περισσώτερον τοῦτο ἀρνοῦνται, εἰσι αὐτῶν με αὐτὰ κατὰ, ποῦ νοσηματῇ ἀσέβη χωρισμὸν τοῦτο ὁ Λόγος, ὅτι οὔτε το βλέπω οὔτε το ἐννοῶ. Εάν δεχέσθαι τὴν προσοχήν καὶ φλοξέσθαι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πρὸς ἐκδήλωσιν μεσσησμένης τῶν θεῶν ἐνεργειῶν, δὲν ἀποδοκιμαζῶ τοῦτο. Εάν λέγῃς, ὅτι το πνεῦμα τῆς ἀδότητος ὑπάρχει εἰς τὸ ὑπερφύλλον λόγον, δεχόμεναι τοῦτο. Ποὺς ἐγνωρίσεν τὸν Πατέρα, παρὰ μόνον ἐκεῖνος, ποῦ ἦλθεν ἀπὸ τοῦ Πατρὸς. Ποῖοι δὲ ἐγνωρίσεν ὁ Πατήρ, παρὰ μόνον ἐκεῖνον, ποῦ ἐγέννησεν ἀπὸ τὸν εἶναι τὸν αἰδώς καὶ ἀναργώς. Σὺ μὲν ἐπεὶ πιστεύεις κακῶς, νομίζεις ὅτι ὁ Λόγος πρέπει νὰ εἴηαι ἐπὶ ὁστάσις ξένη. ποδεεστέ, αὐτοῦ Πατρὸς ἐγὼ δὲ πιστεύω ὅτι το πληρῶναι τῆς περὶ ταύτης διαμένει τοῦ Πατρὸς ποῦ δηκεῖ δια μέσου πάντων ἡ οὐσία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ εἶναι μία. Εάν λέποις, σὺ ἀφάρης μὲν καὶ ἀπο ἐκείνου ἀπὸ τοῦ ὑποῖον οὔτε εἰς τὴν δύναμιν τῶν μωρολογῶν, δὲν ἤμπορεσε πλεῖν ἕως τῶν ἀκορητιστέων νὰ χωρισθῇ καμνὴς δὲ προσθηκὴν εἰδικῶν ὁσθητων καὶ γενικῶς ἀπὸ τῶν χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων, εἰς ἐκεῖνον εἰς τὸν ὅποιον ὁ Πατήρ ἔδωκε ἀπὸ τὸν εἶναι τὸν ὁλοκλήρον μὲν τῇ ἀδότητῃ τὴν δὲ εἰκόνα αὐτοῦ ἀπαρῶντα, ἔδωκε δὲ ὁ ἴδιος τῇ πίστει τῆς ἀθανάσιως καὶ τῆς Ἐκκλησίας - λησμονήσας ὅτι το βλακῶδες τοῦτο αἰσῶμα ὡ θαυμάσει σὺ καὶ γλυκυφῶναι, ποῦ ἐξυμνεῖς τα κακὰ πρὸς τοὺς σκοποὺς νὰ σπρώξῃς εἰς τὴν ἀπιστίαν τοὺς ἀνοήτους. Ὅθεν, οὐκ αἶνε λόγος ὁ ποιητὴς σὲ καταστρεφῇ μετὰ τὴν κακίαν σου καὶ εἰς μερκοὺς μὲν ἐφαγέτω εὐχαριστοὶ το τοῦτον (ἰδιότῃ). ἔσται, ἔκαμες τὸν ἑαυτοὶ σου εὐχαριστοὶν) εἶναι, δὲ πληρῶς καταστρεπτικὸν το κακόν. Ἐλα λοιποὶ καὶ ἀφοῦ ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τῆς ἐπιμονῆς εἰς τα ἀτοπήματα ἀκούει, ὡ θαυμάσει. Ἀρεε. Διότι με σὲ συζητῶ. Δὲν αἰσθάνεσθαι καθόλου ὅτι ἔχεις ἀποκηρυχθῇ ἔξω τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. Εἴσαι καταδικασμένος εἰς ἀπώλειαν γνωρίζε καλῶς, εἰναι, ἀφοῦ πρῶτοι ἐξετάσης τὸν ἑαυτοὶ σου δὲν κατακρινῇς ὁ ἴδιος τὴν παρούσαν ἀφροσύνην σου. Ἀλλὰ θὰ εἴπῃς ὅτι οἱ ὄχλοι συνεργάζονται μαζί σου καὶ ἀπελαφρύνουν τὰς φροντίδας.

Ἄκουε λοιποὶ, ἀφοῦ ἀντιξῇς ἐπὶ μικροὶ χρόνοι τὰ

αὐτὰ σοὺ ὦ ἀνίστα· Ἀρεῖε καὶ ἐποίησον τὴν μωρίαν σου·
 Σὺ δὲ ὦ Θεέ· ὁ τῶν πάντων προστάτης· εἴθε καὶ εἶσαι
 σπλαγχνικός πρὸς τοὺς περὶ τοῦ ὁ λόγος· εἰς οὗτος ἔχη
 πίστιν· Δοτι ἐγὼ ὁ ἀνθρώπος σοὺ μετὰ τὴν ἐλπίδα
 μὴ προύσας· παρα σοὶ θα ἀποδοξω ὁλεφαιέρα ἀπὸ
 τὰ ἀρχαῖστατα Ἑλληνικὰ καὶ Ῥωμαϊκὰ γράμματα· κείμε
 να τὴν μανίαν τοῦ Ἀρεῖου· ποὺ πρὸ τῶν χ/λ ἀδῶν πε
 ριπτο· ἐτῶν· πρὶν ἐλεγχθῆ καὶ προδεφελῆσθαι ἀπὸ τῆς Ε
 ρυθραίας· Διοτι ἐκεῖνη ταλαχστοὶ εἶπε· ἀλλ' οὐ μὲν
 εἰς σε, Λιβύη· ποὺ εὖρσκεσα εἰς παρυσθαλίστοισι το
 πους· διοτι, θα ἔλθῃ διὰ σε κάρος· κατὰ τὴν ὁποίαν θα
 ἀναγκασθῇς νὰ ἀναλαθῇς μετὰ τὸν λαόν· καὶ τὰς θυγατέ
 ρας σου σκληροὺς καὶ αἰσχροὺς καὶ πολλοὺς δυσκόλους ἀγῶνας,
 ἀπὸ τοῦ ὁποῖου θα δαδῇ πρὸς ὅλους το μετροὶ τῆς ὀρ
 θῆς κρῖναι τῆς πίστεως καὶ τῆς σωθεῖας· διὰ με δέ
 πρὸς τὸ τέλος θα καταλήξῃ εἰς καταστροφήν· Δὲ σεῖς
 ἐτολμήσατε νὰ ἀρπάσσετε διὰ τῆς θύρας το δοχεῖον τῶν
 οὐρανῶν ἀνθέων· καὶ ἐπρόσπιθησατε καὶ ἐσχησατε με
 τὰ δοχεῖα σας· καὶ ὅμως κίχτετε ἀπὸ ἀπὸ ἀπὸ ἀπὸ ἀπὸ ἀπὸ
 δοντία· Τι λοποιοὺ ὦ παιούργε· εἰς τὴν ἀληθείαν τῆς
 γῆς ὁμολογεῖς ὅτι εἶσα τώρα· ἐκεῖ δηλαδὴ· Διοτι ἔχω
 εἰς τὴν κατοχὴν μου τὰ γράμματα σου· τὰ ὅποια ἔγρα
 ψες πρὸς ἐμὲ μετὰ τὸν κάματον τῆς μακίας σου· εἰς τὰ ὁ
 ποῖα λέγεις ὅτι ὁλοκληρῶς σῶνθαι· ὁ λαὸς τῆς Λιβύης εἶ
 να με μετὰ συμφωνίας τῆς ἀσφαλείας· Φαν δε δει εἴπης
 ὅτι ταῦτα ἔχεις ἔσθαι· ἐπὶ καὶ ἔτι τώρα παρτερὰ τὸν
 Θεόν· ὅτι ὑπάρχει κείμενοι ταῦτα ὅτερο· ἐκεῖνα τῆς Ε
 ρυθραίας τοῦ χ/λ· ἐπὶ ταχθῇ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσ
 σαν· διὰ νὰ ἀποσταλῇ εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν· κατὰ το
 ὅτι οὐ πολλοὺ μνησθῇ θὰ ὑπωλεσθῇς· Ἐπετα σὺ ὁ σ
 μαρτηγὸς ὦ ἀνθρώπε· ποὺ φερες δικρανα, ἔπειτα δὲν
 εἶσα ὁλοφάνρον· ὅτι ὁδὸς πρὸς τὴν καταστροφήν· ὦ
 ἀθλίε· μετὰ τὸ νὰ περὶ στο γίγνεται ἀπὸ τὸσόν τρεμερὸν
 κακόν· Γνωρίζομαι· γνωρίζομαι· τὸ ἐπὶ χειρὶμα σου· ποῖα
 φρονίτις· ποῖος φόθος σε συνταρσσε· δὲν δεφευγε τὴν
 προσοχὴν μας· ὦ διςτιχισμένη καὶ ταλαιπάρει· ὦ τῆς
 νωθροτήτος τῶν φρενῶν σου· ὁ ὁποῖος οὐτὶ δὲ σὺ τὴν ἀσθε
 νείαν καὶ τὴν ἀμηναιαν τῆς μελῆς σου· δει θρηνίς· ὦ
 ἀνόςσε· ὁ ὁποῖος με περιπλοκα· ὁ ὁποῖος δὲν ἐντρεπεία νὰ κα
 τηγορήσῃς ἡμᾶς· καὶ ἄλλοτε μετὰ μᾶς εἰς τὴν γῆς, ἄλλοτε δέ
 νὰ μᾶς νουθετῇς· ὦ σου, ποὺ ὑπερέχεις εἰς τὴν πίστιν καὶ

εἰς τοὺς λόγους ἀπο τοῖον λόγον οἱ ἄθλοι περ μείουν διακαῶς να λαβοῦν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς τῶν θεηθεῶν. Αὐ καὶ οὐτε να συναναστρέφονται ἔπρπε τοῖ τοῖαιτοι οὐτε ἐντελῶς να τει χαιρετοῖν, ἐκτός ἔαν καποῖος τερμίζη ὅτ ἀπο τοὺς ἱπολοῦς λόγους αὐτοῦ ἐξαρτᾶται διὰ τοὺς ἐναρέτους να θεωροῦν τῇ ἐλπίδι. Ἀλλὰ δε, εἴσαι αὐτὸ ἀπεχε πολὺ διὰ ὅτι εἶναι αὐτὸ το δε ἀληθες εἶσαι, ἀλλοιομένων εἰς τῇ μῶριαι σῆς ὅσοι γινεθῇ ἐν με αὐτό. Πῶτος ζῆλος λοιποὶ ἤμπορεσε να ἀναχαιτισῇ τῇ φοθεράν γλώσσαι, καὶ το θέαμα αὐτοῦ.

Πολὺ κολα ἀλλὰ τῶρα θα συνεχίσω διὰ να ἀποτανω τοῖ λόγοι πρὸς σε τοῖ ἰδῶν ὧ σου καταμειτῇ. ψυχὴν ἀνιῶτε κατὰ δε τῇ γλώσσαι φλυαρε, καὶ κατὰ τοῖ νοῖ ἀπιπτε δός μου λέποι λέγω να ἐκδοῦν τῇ ἀκρῇ σημασαι τοῖ λόγου καὶ οὐ γεματε, ἀπὸ ὁφορμῆς τοῖ ὁδηγοῦν εἰς παρανοήσεις ἀλλὰ βεβαια εἰς σῆμα συντομον καὶ ἡκούως νοητοῖ τῶν αἰεία δχμόν. μὴ ἀσπῆκτοι ἀλλὰ καὶ να ἀντεχῇ εἰς τῇ κριτικῇ καὶ να εἶναι κατὰ τῇ φρεσὶ τοῖ πραγματικὰ στέρει, ὧ ἀναθεσπᾶτε καὶ κλάστε καὶ κρῖναι σπᾶτε. Ὅτι εἶμαι ἡμεγακασμένος να εἴπω τῇ τα μίσθον, δε ἀφοῦ τὰρὰ ἔδεσσ θεωρεῖται τῇ λητμοῖ σου καὶ σε ἀπειστερωσα θα σε παροουμῶ εἰς το κοῖον διὰ να ἡμπορεῖν ὅλες ὁ λόγος να γινωρῇ τῇ φαιλοτητα σου. Πρὸς πτο, δε τῇ σκῆποι θα προχαρησῶ τῶν. Αἴ γερες ἀσφαῶς εἶναι ἀπηλλαγμένα. εἴη τῶν ἀς προχαρησῶμε, εἰς τὰς ἐπι κλησεις πρὸς τοῖ θεῶν ἐπικαλεσθῇ λόγον τοῖ Θεῶν. Μάλιστα δε ἀφοῦ σταματήσης ὁ λόγοι διὰ να σκεφθῇς λέγε μου ὧ παντοῖς, καὶ τοῖ τοῖοι Θεοὶ θα ἐπικαλεσθῇς διὰ να σε βοηθήσῃ. Ἀλλ ὅμως δε, ἡμπορῶ να εἶμαι ἡρεμος. Ὡ Δέσποτα καὶ Κυριε τῶν ἀνάντων ὧ Πατὴρ τοῖ εἶσαι, ὁ μόνος παντοδυναμος ἐξ αἰτίας αὐτοῦ. ἔδῳ τοῖ ἀσθεοῦς ἡ Εκκλησια αὐ, ὑποφερε διὰ ὁσμούς καὶ πληγὰς καὶ θαθεα τραυματα καὶ λύπας. Ὁ Ἄρσος ἐτοιμαεὶ διὰ σε τῶρα καταληλῶν τοποῖ καὶ μαλιστα κατὰ τῶν πολλοῖ ἐξέπιον καὶ τοῦτο ἔχων κατὰ τοῖ φοβομαι ὅτ ἔχει με θεοῖ τοῖ νοῖοι δημιουργῆσαι καὶ διατηρεῖ διὰ τοῖ ἑαυτοῖ τοῖ συλλογῶν καὶ δέ δεχεταί τοῖ ἰσκον σου Ὡν τοῖ Χρῆστον τοῖ ὅποιοι ἔχουμε ἀπὸ σε ἀρχηνοὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν.

Εἰσάκο σῶν μου σε κετεω, ὑπὲρ τῆς θαυμαστῆς

πιστωσας Οὗτος ομιλεῖ δὲ σι Δεσπότην εἶσα ἡ κίνη-
 σις ἡ ὁποία κ' εἶτα εἰς τὸν γένον Τίλλιν' οὗτος να σέ πε-
 ραίρηται ἐντός τοι κ' ἐκείνῳ δα τε πρῶτον σμενίου θρο-
 νῶν Δατ' πρὸ δὲ ὑπαρχεῖ ἡ παρουσία σου; ἢ εἰς ποῖον
 μέρος δὲν σιθλαίνονται οἱ σὺν τῇ ἰδῆ κη, σὺν ἐνέργειαν, ἢ
 ὅπως αὐτὸς εἰς πάντα τὰ ὅσα δα τῶν φυσικῶν νόμων;
 δὲ ὅτι ἡ τελεχέας τα πάντα καὶ ἐξω σ' εἰ δὲν ἐπ' τρεπε-
 ται σὺντε χώρος οὐτε τιποτέ αὐλο να ἐπ' ὅση καὶ εἰς δι-
 παρχει. Ἐστὶ ἡ δύναμις σου μαζὶ με τῇ ἐνέργειαν τῆς
 εἰσὶ ἀπερος Σὺ μὲν λοιπὸν εἰσακούσας ὁ Θεὸς πρὸς
 δὲ ὅλος ὁ λαὸς προσέχ' τε με τοῖς κ' Διότι ὁ ἀδ' ἀντρο-
 πος αὐτός καὶ διεφθαρμένος ὁ ὅποιος λόγω τῆς εἰς τὸν
 ἀνώτατο, βαθμὸν κακίας καὶ ἀσθενείας τοῦ ἔχει ἐκδω-
 χθῇ προσπορεῖται εἰσέλθειν. Πῆ, αἰετ, λέγει, ἐγὼ
 δὲ, θέλω να τιπτε ὡς ὅτ' ὁ Θεὸς ἐπὶ σκετα εἰς πάθος τ'
 καὶ διὰ τοῦτο ἐπιθετω καὶ φανταζομαι θαυμάσια πρ-
 γματα διὰ τῆς πίστεως θεθαα καὶ ὡς ὁ Θεὸς ἀφορ' ἐδη-
 μουργῇ μετὰ, εἰς τερως να καὶ ἐπὶ δὲ ἡ ἐργητοῖ
 τὴν οὐσίαν τ' εἰς Χριστῶν πρὸς τρεσκυασε θρηθο, διὰ τὸν
 ἑαυτο, τοῖς ἅπας, ἐγὼ τοῖς αὐτοῖς φρ' ἴδω. Διότι, λέ-
 γει, ἂν ἀφάρεσης κατ' ἅπαντα τὸν ἑκάμης αὐτοῖς ἐλ-
 λειν κατ' ἐκείνῳ πο τοῖς ἀφ' ὅσας. Ἐπ' ὅτι ὡς αὐτὸς
 καταστροφῆς καὶ πρόξενος ὁλ' ἔθρ' αὐτοῖς εἰς διὰ σέ π-
 στ' εἰς, σ' ἐπ' ἐπιθετω σὺν τῇ ἐνέργειαν ἐκείνῳ καὶ κτί-
 σαι εἰς τὴν ποὶ κατηρηται τα εἰδωλὰ τῶν εἰδωλολα-
 τρῶν καὶ ἐν ἐλπίδι ἀντικεινῶς καὶ ἀλλοτρίως ὀνειμαζέας
 κατὸν ἐξ' ὅτι καὶ καὶ ἐπὶ τῇ στήθετι, πλ' εἰσ' ἔλθεν ἐξω-
 θεῖ αὐτὸν θάλλει καὶ ἡκ' ἐπὶ τὰς εἰς τὴν σὺν τῇ ἐνέργειαν αὐ-
 τοῖς ἐπὶ τὴν ἀν' ἑρ' ἐπὶ τὴν Πατρὸς ἐκείνῳ ποὶ
 ἐδημουργῇ τα πάντα. Ἐφ' ὅτι σὺν τῶν καὶ θεθαα
 τοῖς καὶ, ἐφάρμοσε λέγει, διὰ τὸν Θεόν καὶ το ν' ἐλπα-
 θητὰ οὗτος καὶ να ἐλπίσῃ σὺν το πο, θα σὺν τῇ ἀκομῇ
 δὲ κατὰ τὸ ν' ἐκείνῳ καὶ διαλογίζετα αὐτό σου
 κηπτεται τὸ να ἐκφέρειν γινώσκῃ καὶ τὸ να ἀσπλάουη
 καὶ γὰρ κῶς τὸ να γαίρη να γέλα καὶ να λυπητα. Τι λέ-
 γεις ἄς ποι ὦ τῶν ἀλλ' ὡν ἀλλ' αὐτρε, ὦ σὺ ποὶ ἀληθ-
 να εἶσαι τελεῖς γινώσκῃ τῆς κακίας. Ἐλαλοποι στα
 μετὰ σο, ἐάν ἡ στήθες καὶ ὡς ἐκρίθῳ ὡς φύλος ποὶ
 εἶσα ἐκκόλως γινώσκῃ δοῦλε τῆς παιουργίας σου.
 Ὁ Χριστὸς λέγει, ἔτιθε δ' ἡμᾶς. Ἀλλ' ἐγὼ τοῦ-
 λαχιστον, τρὸς αὐτῶν εἶπον, ὅτ' ἀπεσταλῇ με μωρῶν ἀν-
 θρώπου. Ναι, λέγει, ἀλλὰ ὑπαρχε, φόβος μήπως νο-

μωρανέν ότι μειωνεται κατω τι. "Επετα ω σινηρορε
 των θη, ων με το ια, ε ης αιτα δεν ε'σα τρελλος και
 χαρις αφ'βολ α παραφρων. Δοτ ιδου λοιπον αυτος
 οςτος ο κοσμος ειναι μορφη δηλαδη εχε σχημα κα οι
 αστερες ακρ'βωσ παροισαζονται να εχ'ωι χαρακτηρ
 σ'κα και γεληως η εν οια το σφαιρικου το τοι κυ
 κλου τυχα να ν'ε'τα ειδωε των οντων κα δπως ακρ
 βως η μορφη και δπως ο θεος ειναι παρω. πατ'χι
 Πο' λ'απο. υπαρχου. ες τον θεο. ατελεια η κατα
 τι. ο θεος ελαττων τα, 'Ωσ. της επ' κρας παροκτο
 η σωφον λογιει απ'α το κα συμπε ανε κα' ενθι
 μηρου εαι τοτε φαίνεται ότι ε'α. ατελεια το να ε'ν
 α η θεος παρω εις τον χριστου. Εκεινος με. ειδε τη
 ααθεαι το' λογι. και δεν αρτησε να επ'φερη την τ
 αηται. "Ανει δε τοιτω καθε ηρμειαι αφ'αλ'ως γ'νοι
 τα ες τον κοσμον. αμαρτηματα κα δπως ο θεος ειναι.
 παρω και δε. πτωε να προση περ της πορεας ε'του
 Κατα τ'λο. τω. παρω τατα ελαττωνεται ε'α. η απε
 ρος διαμ'ς αυτοι παρω, πεοι τω. πατω. Νω. ζω. δι
 κατα τιποτε. Διοτι το λογικου στοιχειον το κοσμος ο
 παρχε δια το' θεο' δι. αι το' γε. ται κα'ε. δ'ατηλη
 σ'ς δι. α'ετο' συνελεεται ολοκληρος η σ'αηθης π'ρεια
 το' κοσμου. Η δε πιστε το' χριστου, ε'ει αν'ρχως
 ε'ε αιτω. 'Ολοκληρ'ς δε ο κομος το' θεου ε'ναι ο χρι
 στος και δι. αυτου ε'χε το απειρον μαζί και το ατελειτη
 τον.

‘Αλλα θέβαα συ οντας να έννοης αυτά με τον ίδιο τρόπο, τρεπών, διεστρελλόμενε στρέφε, τώρα το έφας το δόξαζες, ένειπας σου προς ιδίαν σου άπώλυσαν. Βλέπετε λοιπόν, βλέπετε όλοι πόσον θρηνηδεις είναι αί φωναι, που τώρα έκβηλε από το δαγκωμα της όχλός πως α΄ φλεβεις και α΄ σπρκες τιν, λογω τού ότ έχει πρυσ βληθή από το δηλητήριο, αισθανονται φοβερους πόνους, ώστε να έχη διαρροή ή ολοκληρωσ το στήμα του και να έχη κατ σχονι τριμερα σκελετωμενη από την ξηρότητα κα τήν άκαθαρσιν κα τους θηνηους και την ώχρότητα και την φρικην και τα άπερα κακα με τα όποια είναι γεματο πως είναι ασχνηον εις την έμφανισιν και καταβρωμομένα τα μαλλιά της κεφαλής του, πως ολοκληρος είναι, μισοπεθαμένος και από τό βλέμμα φαίνεται, τώρα άρρωστος, πως έχει θναιμικόν τό πρόσω.

ποι και έχει λειώσει από την άηθυστον τως με το να μαζευθούν εις αιτον όλα άγνια μα και ματαιοδοξία, λόγω του ότι έξ αιτός του μακροχρόνου τα θούς του, έκαρσαν αυτον άγροι και άδωσαν με θήρη. Κατα τον αυτον χρονον χωρίς διόλου α αισθανετα πο ου κακού γινετα πρόξενος λεγει ανερχομα εις τα ύψη άπο την ήδυστη και πηδω θεβαια, άπο σκρτηματα χαράς και καμνω πτερα. Καί παλιν λαι, άποητως θεβει ας νεαι, ας λεγει καλα λοποι χανόμεθα. Τοιτο μεν είναι τοι λάχ στον και αληθες διετι ες σε μόνει ή και α έχαρσεν άφθότως τας άκαιρίας να σπουδασης κοιτς της, και έκκεινο που έπλήρωτε πολλα δια να τό άγορασς, τοιτο μεν μεγαλη εύκολον έδωκει εις σε. Ελα λοπόν τώρα λεγει τοι εία τα σεμνοπρεπη σου, παραγγέλματα. Νφε λοποι καθαρά τον έσέτο, το, εις τον Νεϊλον, έαν ήμπαρης ώ τιθρωπε, μεματι άπο άπρεπής άνασθησιαν ά και θεβαια σε έπροσπαθήσας να καταταραχης έλοκληρον την οίκουμενην με τις άσεβειας σου. Αραγε καταίσθανεις δι έγω, ο άτιμωτος του Θεου, έχω τώρα πληρη γνώση όλων. Αλλ όπως άπορώ ποιον έκ τών δυο πρέπει να πρσιω να μενω ή να άπειθω. Διοτι ούτε να θέλω εις αυτον, ήμπαρω πλεον και έντρεπομα δια την άμαρτιαν, ώ Αρεει ναί να Αρεει. Δι ήμās μεν έγινες αιτια να φωτισθώμεν τον έαυτον σου, δε ώ δυστυχ σμένε, έρριμες εις το σκοτος. Αυτό φαινεται δι ήτο τό καταιτημα τών κόπων σου.

Αλλο θα έλθω παλιν εις το σημειον τοιτο. Είπα, λέγεις, μεγας ο αριθμος έκκευαν ποι σε άκολουθού. Είπαι νομιζω πιθανον τοιτο και δεξου αύτους, θεβαια δεξού τους, λεγων Διοτι ούτοι έχουν παραδωσει τους έαυτους των εις λεκοις και λεοντας δια α κατιθροχθισθουν. Αλλ όμως ο καθεις έξ αιτών άφού έπιβλήθη εις προσθετους δεκα θαρρατατας ποικας και έκτιση αυτας άφοι δη' αδη έξαναγκασθη θα ιδρωση πολυ έαν δεν σπευση άμεσως προς τον Άμενα της σωτηρίας την Εκκλησιαν και δεν έπαυαφεση τη ειρήνη, της άγάπης προς χαριν της ομοιοιας. Δοτι θεβαια δεν θα εξεπατηθού, εις τό εξής άπο σε, ο όποιος έχεις καταδικασθη δια διεστραμμενη συνεδησιν, ούτε θα δεχθού να άπολεσθού τελέως με τό να έχουν έμπλακη εις τας θρωμερας σου συζητήσεις. Είπαι φανερα και γνωστα εις όλους

ἀπο τώρα καὶ ἐξῆς τὰ ἴδια σοὺ σοφίσματα καὶ θέβαια οὔτε αὐτὸς οἶδος θὰ ἡμπορέσῃς νὰ καταφέρῃς τιποτέ ἄλλὰ ματαιῶς θὰ ἀλλοτίζῃς τρόπους, μετὰ τὸ ἀποκρίνεσαι ἐπεικεῖαν καὶ γλυκύτητα λόγων καὶ ἀπλοότητα τρόπων ἦτο· μετὰ νὰ φορῇς προσωπεῖν, τοῦ προσλαμβάνεις ξέλωθεν. Ολοκληρὺν τὸ τεχνισμὸν σοὺ θὰ εἶνα χωρὶς ἀποτελεσμα. Διότι εὐθὺς ἡ ἀλήθεια θὰ σε φέρῃ εἰς ἀπειπιστικὴν καταστάσιν. Ἀπεσῶς ἡ δυνατὴ ἐβροχὴ τῆς δυναμείως αὐτῆς θὰ κατασβεσθῇ οὕτως εἰπεῖν τὰς φλόγας, ποὺ θὰ ἀναπτῇς. Καὶ ὅμως καὶ τοὺς σιτηρόφους καὶ ὁμόφρονάς σοι, οἱ ὅτιοι κατέστησαν ἤδη ἐτιχοὶ μετὰ τὴν θελήσιν των, ἔγιναν ἤδη θεματὰς τῆς ἀρμαβίας δημόσιας ὑπηρεσίας, αἱ ὁποῖαι θὰ φροντισοῦν νὰ πελάσθωσιν αὐτοὺς ἐκτὸς θεβαιῶς εἰς σπεύσοις τὸ ταχύτερον νὰ ἀνταλλάξωσιν τὴν μετὰ σοῦ ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς ἀδαφθορον ποσίν. Σὺ δὲ ὁ σκληροκαρδὸς ἀνέρας, δῶσε εἰς ἐμε ἀποδείξιν τῆς ἀγαθῆς τοῦ προαιρεσεως εἶναι ἔχῃς ποιητὴν εἰς τὸν λαόν σου καὶ στηρίζεται σὲ θεμα εἰς τὴν θεβαιοτητα τῆς πιστεως καὶ γενικῶς εἶναι ἔχῃς καθαρὰν συνείδησιν. Ἐλὰ πρὸς ἐμε ἔλα, λέγω, πρὸς τὸν ἀνθρώπιν τοῦ Θεοῦ. Πιστεῖτε σοὶ διὰ μετὰς ἐρωτήσεως, ποὺ θὰ σοὺ καμῶ θὰ δεικνύω τὰ ἀποκρύφα τῆς καρδίας σου καὶ ἂν με ἐνπαρῇς εἰς αὐτὴν, κατὰ τοῦ θὰ φαίνεται παραλογικοὶ ἀφοῦ ἐπικαλεσθῶ τὴν θεῖαν χάριν, μετὰ θεβαιοτητος θὰ σε θεραπεύσω ἀσφαλέστερον. Ἐὰν δὲ ἀποδειχθῇς ὅτι εἶσαι ὑγῆς κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀφοῦ γνωρίσῃς εἰς τὸς σοὶ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας τότε καὶ ὁ ἴδιος θὰ χρεωστῶ χάριν εἰς τὸν Θεόν καὶ θὰ αἰσθανώμα. εὐτυχῆς μαζί με τὸς εὐσεβεῖς.

καὶ με ἀλλή. γάρ εἶθε ὁ Θεὸς νὰ σᾶς διαφυλάτῃ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί.

Διὰ τῶν ἀέωματούχων Συλλήτου καὶ Γαβριηλίου ἐκομίσθησαν καὶ τὰ ἐξῆς, ὅταν ὁ Πατέρας ἦτο ἐπαρχὸς τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἀνεγνώσθησαν εἰς τὸ παλάτιον.

Κατὰ Εὐσεβίου καὶ Θεοφάνους

41 Κωνσταντῖνος ὁ Σεβαστὸς πρὸς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν τῶν Νικομηδεῶν.

Ὅλοι σας, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, γνωρίζετε σωστά τὸν

δεσποτῇ Θεοῖ, δηλαδή καὶ σωτῆρα Χριστοῖ, ὅτι ὑπάρχει ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱὸς ὁ μὲν Πατὴρ ἀνάρχος, ἀνεκτέλευτος, δημιουργὸς τοῦ κόσμου· τοῦτο ὁ δὲ Υἱὸς τοῦτ' ἐστίν, ἡ θεολογία τοῦ Πατρὸς ἡ ὁποία οἷτε ἔχει λαβεῖν ἀρχὴν, ὡς ἀποτελέσματος, ὡς τῆς οὐκ ἔχοντος οὐτε ἡλθεν εἰς τὸ εἶναι ἀπὸ καὶ πάλαι σπέναν οἰοῖσιν, πρὸς τοὺς σκοποὺς νὰ τελεσθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Δοτὶ ὅπως εἰναι τοῦτο καὶ θα εἰνοῖται αὐτὸς θα ὑπάρξει ἀτελεστέτητος τιμωρίαν. Ἀλλὰ πραγματὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀρστος τοῦ εἶναι δημιουργὸς τῶν ὅλων καὶ αἰτίας τῆς αἰσθησίας χορηγός, ἐγένετο ὅσον ἀφῆκεν εἰς τὴν πύξιν, εἰς τὴν ὅπως, ἐχομέν, ποτε καὶ ἐνεκῇ μᾶλλον, δε αἶτες ὁ ὅποιος καὶ εἶναι παντοῦ ἐν τῷ Πατρὶ ἀνάρχως προῆλθεν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ καὶ προέβη εἰς τὴν διακόσμησιν, τῶν δημιουργημάτων, αὐτοῦ ἐγένετο λαβὼν προελθὼν ἀχωρηστὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς διότι, ἡ θεολογία εἶναι ἀντικτὸς ἀποδεδεμένη μὲν μετὰ τοὺς οἰκητήρας, τῆς καὶ ἐκεῖνα, ποὶ ἔχον ἀνάγκην ἐδικῆς φρονήσεως, συμφωνία μετὰ τὴν οὐσίαν, τοῦ τοῦ καθενὸς φρονήσεως καὶ κυβερνήσεως. Τὸ λοιπὸν, παρὰ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἀπελυτῶς τιποτε. Διότι αἰτὴ ἡ δὲ αἰσθητικὴ πληρῶς τῶν πραγμάτων, παρέλαβε μετὰ τὴν αἰσθησιν τὸ πρῶτον τῆς θεολογίας, χωρὶς ὅμως νὰ διαχωρισθῇ τὴν θεολογίαν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς κατὰ μεριστικὸν τρόπον. Τοῦτο δὲ ἀκολούθει ὡς ἀποτελέσμα τῶν τῶν ποῖος εἶναι ἐκεῖνος τοῦ ἀποἐντροπέν, μᾶλλον ἢ ἀπὸ μαρτυρίας, φασὶν ὅτι ὁ Διδασκὴς καὶ Χριστὸς ἵπναι ἐκ παλαιῶν ἀρχαιοῦ, ποῖος τὰς τοῦ Θεοῦ, ὅτι, ἡ εὐαγγελία τοῦ σεμνοῦ σώματος ἐκ φειστικῆς ὁμολογίας, ὅπως νὰ λαβῇ πλήρη γνῶσιν τῆς ἀγιότητος τῆς ἡ δὲ αἰσθητικῆς, ὡς αὐτὴ ἀντιληφθῇ τὸν χωρὶς τοῦ σώματος. Ἀρὰ δὲ διεχωρίσθη ἐκεῖνος, τοῦ ἀφῆρεθῇ ἀπὸ τῆς ταπεινότητος τοῦ σώματος, ἵπναι, δὲ νὰ ζῶναι καὶ ὅτι, ἀκριβῆς ἡ εὐαγγελία τῆς ψυχῆς προσκαλέσῃ το σῶμα νὰ ἀποθῇ. Τὸ λοιπὸν εἶναι, ἐκεῖνος τοῦ ἐγκατέλειπε ἐδῶ ἡ ἀθλασθῆς καὶ ἀβολὸς πίστις ποῖ εἶναι ἀξιὸν ἀμφιβολίας, ἡ δὲν θάλεπε, ὅτι ὁ Θεὸς ἐδιδάσκει σεμνοτάτοι σῶμα δια τοῦ ὁποῖου ἐπροκειτο νὰ φαίνωσιν τὰ πεσθηρὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς προτυπα καὶ νὰ ἀποτρεψῇ τὴν ἀπωλείαν τοῦ ἀνθρώπου γένους, ποῖ τῶρα εἶναι δυσδιάκριτος λόγῳ τῆς ὁλεθρίας πλάνης, καὶ νὰ δώσῃ νέ

αν περι θρησκείας δ'δασκαλιστ κα να καθαριση τας
 ἀναξίας πράξεις τοῦ νοῦ με το προτιπον τοῦ ἀγνοῦ θ
 ου κατοπιν δε να καθαρηση μεν τη βασανον τοῦ θα
 νάτου και να προαναγγελη τα θραβεα της ἀθανασιας

Αλλα σεις τους ὁποιους ἡ σγέας ἀγάπης εἰλογως
 ἐπιβαλλει εἰς ἑμε να ἀπ καλῶ ἀδελφοις δε, ἀγνοεῖτε
 εμε τον ιδιον σας σιιδουλη δεν ἀγνοεῖτε ἐπσην το
 ἀσφαλες φρουρον της σωτηριας σας τοῦ ὅπου την
 φροντδα ἐγω με νιηρο, ἐνδ αφερον ἔχα ἀνπλαβε, και
 χαρς εἰς το ὅπου ον ὀχ μοι, τα ὅπλα τῶν ἐχθρῶν μας
 κατετροπωσαμεν ἄλλα και ζῶντας ἀκόμη ηχμολωτ
 σσεν και ἐνεκλεσμεν εἰς ατο τή, φυχήν τω, προς
 το σκοπον α λαρωμεν εἰς αιτους φανεραν τήν φλαν
 θρωπαν της ἀληθ.ῆς πιστεως Αλλ ἐγώ ἐχαμοι διαιτι
 ἀγαθα ταῦτα και μαλιστα διαιτη ἀσχετησιν της οικου
 μενης Κα' ἀληθῆς ἦτε ἀξον πολλὰς θειμμοσεῦ το να
 ωδηγησωμεν εἰς ἀληθινη ὁμοιαν, τοσα παλαι ἐβη τα
 ὅπου προ ολ γου χρονου ἐλέγ το δι ἀγ ου, τον Θε
 ον Αλλα τι επρελαιο να ιαθουν τα ἐβη ταῦτα τα ὁ
 ποῖα δεν εἶχ, πλεον καμμεν διθεσ, να φλαν
 κοῦν, Τί λοιπον καταλαθα, ετε ἀγαπητοι ἀδελφοι,
 δι, σās κατηγορῶ Χριστ ανη εἰμεθα κα στο ἐλεεινη
 δισθεσιν ὀ χε, να σμεν Αὐτῇ ἴρα, ε εἶναι ἡ πιστις μιας
 αὐτῇ εἶναι ἡ δ'δασκαλ α τοῦ ἀγωγατοι νομεν του Θε
 ου Αλλα ποια εἶνα ἡ αἷτια εἵνεκα της οποας ἐξεση
 κωθη το σημερ τον κακον της καταστροφης Αλλα μο
 νοι εἰς την ἀφροσινην ἀλλ μοι, εἰς ἐκετους, που κυ
 βερνα το μῖσος ἡ περθελη τοῦ ὁποῖου υπερβαινε το
 μέγεθος πασης ἀγαιακτησεως Ποσιν φοβερα ἀπεδε
 χθη δι, εἶναι ἡ πανουργια της ληστρικῆς αιτῆς συμμο
 ριας ἡ ὅπου ἀρνείται, δι, ο Υἱος τοῦ Θεοῦ, εἰνάτα ἐκ
 της ἀδ αρετοι σσας τοῦ Πατρος Ἄρα δεν εἶκα ὁ
 Θεος πανταχοῦ παρων καιτοι θεβα'ως ἡμεῖς αἰσθανο
 μεθα αὐτοι να εἶνα παρων ἐνωπιον μας παντοτε; Ἄρα
 ἡ τωι παντων σοφη διαταξίς και εἰκοσμία δεν διετάχθη
 ἔτσι, ἀπό την παιτοδυναμιαν αὐτοῦ ἀν και ὁ ἴδιος δεν
 ὑπόκειται εἰς διαιρεσιν ὡς ἀποτελεσμα χωρισμοῦ,

Μήπως λοιπον σās ἔχουι καμει τιποτε, Ἀγαπητοι
 ἀδελφοι μάθετε τώρα καλῶς, δι, ἀπα τῶ ὅπως ὑπομει
 νετε τα βασανα τῶν τωρινῶν σωματικῶν ποιων Απαι
 τῶ ἀπό σās να εἰσθε ὁμολογηταί τοῦ Θεοῦ, τον ὁποῖον

διεκηρυττετε και τοις ὁποῖον ὁ παγκρατος διδασκαλος προσπαθεῖ νὰ σας πείσῃ νὰ ἀρνηθῇ δι' εἶνα Θεός. Σας παρακαλῶ ποῖος εἶναι ἐκεῖνος πῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐτοίμοι το ἀπομνηστεύοντες πλῆθος. Ὁ Εὐσεβίος ὁπλαδὴ, ποῦ μαζὶ με ἀλλοὺς ἐμνηστῆς εἰς τὴν τυραννικὴν σκληροτητα Διότι ἀληθῶς τὸ ὅτι οὗτος ἠτομολῆσε πρὸς τοὺς τυραννοὺς ἡμποροῦμεν νὰ πληροφορηθῶμεν ἀπὸ πολλὰς πηγὰς Διότι τοῦτο μαρτυροῦν καὶ αἱ σφαγαὶ τῶν ἐπισκόπων ἀλλὰ τῶν ἀληθινῶν ἐπισκόπων, τοῦτο δε φωτίζει ρητῶς καὶ ἡ ἀπ' ἀνθρώπων καταδωκὴς τῶν Χριστιανῶν. Δότι δὲν θὰ εἶπω τώρα διὰ τὰς ὁδοὺς εἰς τὸ πρὸ σωμῶν μου με τὰς ὁδοὺς οὗτος μαλιστα δὲται σωμῶν θοὶ αἱ διαστάμενα μερδὲς νὰ συζητήσῃν τὰς διαφορὰς τῶν καὶ παρατηρητὰς κατασκοποὺς ἔστειλε μυστικὰ ἐναντιοὺς μου καὶ μόνοι ἐντολὰς ἡπρεσὰς δὲν προσεφερεῖν εἰς τοὺς τυραννοὺς. Ἀς μὴ νομίσῃ καὶ εἰς δι' εἶμα ἀπαρασκευαῖς νὰ αποδείξω ταῦτα Διότι ὁ ἐλεγχος ἐξηκριθῶσιν δι' αἱ πρεσβύτεροι καὶ αἱ διακονοὶ ποὺ ἡκολούθουσι τὸν Εὐσεβίον σκελεφθῶσιν φανερά παρ' ἐμοῦ ἐνεργοῦντες ἔργον κατασκοποῦ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀντιπαρέρχομαι, τὰ ὁποῖα τώρα ὅχι ἔτεκεν ἀγανακτικῶς, ἀλλὰ πρὸς ἐντροπὴν ἐκείνων παρορσιάζω εἰς φῶς. Ἐκεῖνο μόνον φοβῶμαι ἐκεῖνο σκεπτομῶν σοβαρῶς, δι' ὅτι βλέπω σὰς νὰ προσκαλήσῃ νὰ λάβετε μέρος εἰς τὸ ἐγκλημα. Δοτ' ἐξ αἰτίας τῆς διαγωγῆς τοῦ Εὐσεβίου καὶ τῆς διαστροφῆς αὐτοῦ ἔχετε λαβεῖν διαφορετικὴν γνώσιν τῆς ἀληθείας. Ἀλλ' ἡ θεραπεία τοῦ κακοῦ δὲν θὰ εἶναι μακροχρόνιος εἶναι βεβαιὰ, ἀφοὶ ἀποκτήσετε τώρα ἐπισκοποὶ πιστοὶ καὶ ἀδιαβλήτοι ἀποβλεψήτε εἰς τοὺς Θεοὺς, πρᾶγμα, ποὺ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐξαρτᾶται ἀπὸ σὰς καὶ παλαστήρα θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἰδικὴν σας κρίσιν. εἶναι ὁ προμηθεύς Εὐσεβίος δὲν εἶχει ἔλθει ἐδῶ με τὴν εἰσβολὴν τῶν ὁμοφροῶν, τοῦ καὶ δὲν εἶχεν ἀναταράξει χωρὶς ἐντροπὴν τὴν ὀρθὴν τάξιν.

Ἀλλ' ἐπεὶ δὲν ἔπρεπε νὰ εἶπω ὀλίγα πρὸς τὴν ἀγάπην σας περὶ τοῦ Εὐσεβίου τουτοῦ ὑπενομιζῶ εἰς τὴν ἀνέξικαν σας δι' ἐγὼν Συνοδὸς εἰς τὴν πόλιν τῆς Νικαίας εἰς τὴν ὁποῖαν καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος συμφωνῶ με τὴν λατρεῖαν τῆς συλλεθσεως μου καὶ κατὰ τὸν πρέποντα τροπὸν ἡμῶν παρῶν μὴ ἔχων ἀλλήν ἐπιθυμίαν παρὰ μόνοι νὰ συνεργασθῶ με τοὺς ἐπισκόπους πρὸς τὸν σκο-

ποι να ἀποκατασταθῇ μεταξύ ὅλων ἡ ὁμονοία καὶ προ-
παίτος καὶ ἐλεγχώμεν καὶ ἀνστρεφώμεν το πρᾶγμα τοῦ-
το τι ὅποιοι εἶχε λάθει τὴν μὲν ἀρχὴν ἐξ αἰτίας τῆς πα-
ραφροσύνης τοῖς Ἀρετοῖς ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐδίδα-
μω, ἐδὲ γρηγορὰ ἀπο τῆς ἀτοπίας καὶ καταστρεπτικῆς
σπουδῆς τοῦ Εὐσεβίου. Ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Εὐσέβιος,
προσφιλεστάτος καὶ τρυφερότατος ἐπεδὴ ἠλεγχέτο ἀπο
τῆς ἰδίας τῆς συνειδήσεώς του μετὰ πολλῆς δὲ ἐντροπῆς ἢ
ὅπως ἐπροκαλεῖτο ἀπὸ τοῦ πανταχοθεν ἔλεγχον τῆς
φειδολογίας του μετὰ πολλῆς νομιζέτε συνδρομῆς διὰ
φόρων μεσολαβητῶν, τοὺς ὁποίους ἐξάπέστε λέν εἰς ἐμε
διὰ τὰ μεσολαβήσαντες ὑπὲρ αὐτοῦ, ζητοῦντες παρ' ἐμοῦ
να συμμαχῶσιν κατὰ μᾶζ του, ὥστε νὰ μὴ κριθῇ ἐ-
νόχος τόσων μεγάλων ἐγκλημάτων καὶ συνεπειᾶς τούτου
ἐκπεσὼν ἀπὸ τῆς τιμῆς, ποὺ εἶχεν ὡς ἐπίσκοπος; Μάρτυς
μοὺ εἰς αὐτὸ εἶναι, αὐτὸς ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος εἶπε νὰ φανῇ
φιλαγαθὸς εἰς ἐμε καὶ εἰς σᾶς ἐπειδὴ καὶ ἐμε ὁ Εὐσε-
βιος παρέσχετο παινουργῶς καὶ ἀπέσπασε με τέχνη τὴν
γνώμην μου ὑπὲρ αὐτοῦ, πρᾶγμα πολὺ καὶ οἷς θὰ μᾶθε-
τε. Διότι, ὅλα μὲν ἔγιναν τότε ὅπως ἐκείνος ἐπ' θυμοῦ
σε, ἐνῶ ἐκρυπτεν εἰς τοὺς νοῦν τοῦ παύτος εἵδους κακὰ

Ἄλλα πρωτύτερα διὰ νὰ παραλείψω τὰ ἄλλα ἔργα
τῆς μωρίας του, τί διεπραξέ, μάλιστα με τὴν συνειργί-
σάν τοῦ Θεοφάνους τοῦ ὁποῖου εἶχε συμμετοχὴν τῆς μω-
ρίας, ἀκούσατε παρακαλῶ. Ὁ δὲ οὗτος, εἶχον δι' αὐτῆς
μερικοὺς Ἀλεξανδρεῖς οἱ ὁποῖοι παρεσυρθῆσαν καὶ ἀ-
πηρηνήθησαν τῇ ἰδικῇ μας πίστει νὰ σταλοῦν ἐδῶ ἐ-
πεδὴ μετὰ τὰς ὑπηρεσίας τῶν ἡμετέρων ὁ πῦρος τῆς διχο-
νοίας. Ἀλλ' αὐτὸ ἐδῶ οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἐπίσκοποι,
τοὺς ὁποίους μὲν φοροῦν ἢ ἀλήθεια τῆς Συνόδου κατ'
οἰκονομίαν ἐδέχθη εἰς μετανοίαν, ὅχι μόνον ὑπεδέχθη-
σαν καὶ ἐξησφαλῶσαν αὐτοὺς πληροῖν τῶν ἀπὸ καθ' ἐ-
μῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκοινωνήσαν με αὐτοὺς μετὰ τὸν γινώ-
στους κακοήθεις τρόπους. Διὰ τοῦτο ἔκρινα ἀναγκαῖον
νὰ ἐνεργήσω διὰ τοὺς ἀχαριστοὺς τούτους. Διὰ τὴν ἀντι-
στασὶν νὰ συλληφθοῦν καὶ νὰ ὁδηγηθοῦν διὰ τῆς βίας εἰς
τὴν πιο μακρινὴν ἐξορίαν. Ἦδη εἶναι ἰδικόν σας χρέος
νὰ προσβλέπετε εἰς τὴν πίστιν ἐκείνην, πρὸς τοὺς Θεοὺς ἢ
ὁποῖα παύτος ἔχει γίνῃ καὶ συνεστήθη καὶ πρέπει νὰ
εἶναι ἔτοιμοι, ὥστε νὰ ἐργαζώμεθα μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ χαί-
ρῳμεν μετὰ τοῦ νὰ ἔχωμεν ἐπισκόπους ἀγνοοῦς καὶ ὀρθοδό-

ξους και φιланθρωπους. Εαν δε κανεις τολμηση η να μνημονευση τους καταστροφεις εκεινους η να επαινησιν αιτους απο απροσησιας, αμεσως θα εμποδισθη να τολμηση τουτο απο τον δουλον του Θεου δηλαδη απο εμε με θετικην ενεργεια.

42. Ο Νηκτης Κωνσταντίνος Σεβαστος προς Θεοδотον.

Πόση είναι η δυναμις της θεας οργης είναι εικολον να μαθης και συ απο εκεινα που επαθαν ο Εισεθας και ο Θεόγνης οι οποιοι με το να φερθουσι προς την αγωγητην θρησκεια σου μεθυσι μεροληψια το ονομα του Σωτηρος Θεου με την διδασκαλαν της ιδι κης των ληστρικης συμφορας και μαλιστα μετα την συγγνωμη που τους εδωθη διότι οταν μετα την ομοφωνιαν συμφωνησαι της Σουλδοι επρεπε να επανορθωσας την προηγουμενη πλανενην των τοτε αυτων με το να εμμένουν εις τα διασφαισματα εκκριευθησαι απο τα Διαιτοίτα λατοι η θεια πρόντα εξέδειξεν αυτους από τον λαον της. Επειδη δει επιφερε να βλεπητας αθως ψυχας να χριωντα από την μωρητι ολιγων μωρων ανθρωπων, και τωρα απητησε παρ α'των να υποστούν δικαν τιμωριαν θα τιμωρηση δε αυτους με μεγαλυτερας τιμωριαν καθ' ολοι τον μελλοντα αιωνα.

Πράγμα που ενωμοσα οτι επρεπε να γίνη γνωστον εις την εντιμότητα σου προς τον σκοπον εαν τυχόν και ποια κακη συμβολη τω τοιουτω ως εξω το λαχσιν δει νομιζω εφρε θεον εις την προαιρεσιν σου απο αποδωξης αυτην απο την μελη σου, παρασχης μετα προθυμιας καθαραι όπως τρεπε την διανοιαν και ελικρινη αποσωσιν και πιστιν καθαραν και αρόλυντοι εις τον Σωτήρα Θεον. Διότι αληθώς και τουτο είναι πρεπον να πραττεται παρ εκεινοι εκ των αγαθων ανθρωπων. ο οποιος επιθυμει να αξιωθῃ να λαβη τα θραβεία της αιωνίου ζωης.

Και με άλλην χειρα εἴθε ο Θεός να σε διαφυλάξη, αδελφε αγαπητέ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Περὶ Διονυσίου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ὅτι καὶ αὐτὸς κατὰ τῆς Ἀρειανῆς αἵρέσεως φρονεῖ ὡς ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος, καὶ μάτην αὐτὸν συκοφαντοῦν οἱ ἀρειομανίται ὡς δομύδοξον ἐαυτῶν.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, τοῦ Ἀθανασίου ἐπισκ. ἀπάστασις, ἐπιστολήν, ἀγωνισμοῦ τῶν προσώπων ὀρθοδόξων φρονημάτων ὁ δὲ τοῦτο παροφασίζει τὸν Ἀθανάσιον περὶ τῶν σιγῶν, ἡρώων, αὐτοῦ μὲ Ἀρειανούς καὶ ἑτέροις μαθόντες τὰς ἀποφάσεις μερικὰς ἐκφράσεις τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Διονυσίου, ὅτι ὑποκρίνεται Ἀρειανοὶ ἐργασιοποιοῦν ὅτι ἀπαχρυσίασιν αὐτὸν ὡς ἐκφρασιῶν καὶ νὰ ὁ ἀόριστος τῆς πρὸς ἑμμεύσεως ὁ δασκαλὸς τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας ὡς ἐκφρασίαν.

Ὁ Διόνυσος ἐργασιοποιεῖ ἐπισκοπῶν Ἀλεξανδρείας ἀπο τοῦ 283 ἕως τοῦ 305 ἡγεμὸν τῆς τοῦ Ὁργάνου καὶ διακρίβη, ὡς ἐκκλησιαστικῶς ἡγετῆς καὶ συγγραφεὶς. Ὁ αὐτὸς μαθὼν δὲ εἰς τὴν Πεντάπολιν τῆς Ἀσῆς ἐπισκοπῶν τινες περιπαρόντες εἰς τὴν πύλιν τοῦ Σαβελλίου ἐδιδάσκον με πολλὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὸ προσώπον τοῦ Χριστοῦ εἶχε ἡ ἀνθρωπότης. ὁ Πατὴρ Θεός, ἐγραφε περὶ τὸ 261 ἐπιστολὴν πρὸς δύο εἰς αὐτὸν τὸν Εὐφράνορα καὶ τὸν Ἀμμωνίου, εἰς τὴν ὅποιαν, ὅτι νὰ ἀποσκευαστῇ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σαβελλίου καὶ νὰ ἀποδοξῇ εἰς δὲν ἦτο ὁ Πατήρ που ἐγένετο ἀνθρώπος, ἀλλὰ ὁ Υἱός. Ἐτόλμας μέγαν τὰ δογματὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Χριστοῦ λέγων εἰς ὁ Χριστός ὡς ἀνθρώπος δὲν ἦτο ἑμμεύσεως μὲ τοῦ Πατρός. Ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς ὁ Διονύσιος κατηγορήθη ὡς ἀρετικῶς ἀπὸ μερικῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τῆς Πενταπόλεως πρὸς τὸν ἡμετέριον τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης Διονυσίου. ὁ ὅποιος ἐξηγήτην ἐξηγήσεις παρ' αὐτοῦ. Ἔτσι ὁ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

1. Εθραδυνες να μέ πληροφορήσης περ τῆς συζητήσεως που ἐγὼ καὶ αὐταὶ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν χριστομαχῶν Ἀρεαίων. Διότι, τραγῶσι περ ἀκοιῇ ἢ καλῇ τοῦ προαρτεῖς σοῦ γραμμῇ ἐφρουρῶσα ἀποἀγῶπην εἰς τὸ νὰ ἐρωτᾷ, διὰ νὰ λαθῶν καὶ αὐτοὶ ἀκούω ἐχάστως καὶ ἐμῶν δι' ὅλα αὐτὰ Παραδεύομαι λόποι, ὅτι ἡ μέν σε φθεῖα σοὶ καλῶς φρενεῖ, περὶ τῶν μακρῶν πατέρων μας ἐνῶ τῶν ἐκείνων λαβὴ ἀκοιῇ καὶ λυτῶν τὴν παραφροσύνην τῶν Ἀρεαίων, τῶν Διότι ἐν ἡ ἀρετῇ τῶν δεῖν ἐχ' τιποτέ τι νὰ στηρίζεται, εἰς τὴν λογικὴν οὐκ κατὰ τὴν νὰ ὥς αὐτοὶ κατὰ οὐλοῖται τῆς θείας ῥῆσιν καὶ ὁ αὐτοὶ τὸν οὐκ ἐπὶ οὐκαὶ παύσει ἀναγὰ τῆς δὲ καὶ οὐλοῖται καὶ περὶ φανῇ ἐπιχειρήματα ἐτολμήσας τῶν νὰ ἀσκοφῶν τῶν καὶ αὐτοὺς τῶν Πατέρων. Καὶ τοῦτο θεβῶν ἐν εἶναι καθόλου ζεῖν τὸς τῆς ποιητῶν αὐτῶν ἀλλὰ τοιναῖτοι καὶ πολλοὶ οὐκ ἀρετῶν εἰς αὐτοὺς. Διότι ἐκεῖνοι, ποῦ ἐπεχειρήσαν νὰ ἀσκοφῶν ὁλοφθῆναι κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ τὸ θαυμάστοι εἶναι καὶ τῶν μακαριῶν. Διότι ἐν τοῖς ἐπὶ οὐλοῖται Ἀλεξάνδρῳ αὐτοῦ δυσφημοῦν ὡς ὁμοδοξοῖν καὶ ὁμοφρονοῦν τῶν. Ὅτι ἐκεῖνοι ποῦ εἶναι οὗτοι νομοῖσι χρῆσται πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀρετῆς τῶν νὰ ἐπαίσουν ἀκόμῃ καὶ ἀνὰ ποκαλοῦν αὐτοὺς μακαριοῖν τοῦτοι δὲ ἀπλῶς ὀλιγοὶ ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἡμποροῦν περισσότερον ἀσκοφαντοῦν, ὥσαν κάποσ' ἀληθῆς ἢ ἀνθρώποι διεφθαρμένοι οἱ ὅποι οἱ ἐπειδὴ ἐλεεινολογοῦνται, ὁ αὐτὸς πράξεις τῶν κατὰριθμοῦν εἰς τοὺς αὐτοὺς τῶν τοὺς ἐναρέτους ἀνθρώπων καὶ κατὰσυσκοφαντοῦν ψευδῶς τὴν ἠθικὴν ζωὴν τῶν

2. Λοιπὸν, ἐάν μὲν εἶναι θεβῶν δι' ὅσα πιστεύουν καὶ λέγουν, ὅς ἐκθέσονται φανερά γυμνὴν τὴν αἵρεσιν τῶν καὶ ὅς ἀποδείξουν ἐάν νομίζουσι ὅτι ἔστω καὶ μερι-

καὶ ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς ἔχουν σχεῖν μετὰς Γραφάς ἢ τοιαύτων μετὰ καποῖαν ἐσέβῃ ἀνθρώπινη λογικὴν σκεψίαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἐαυτοῦ, δεῖν ἔχουν τιποτέ τοιοῦτον ἄς σιωποῦν. Διότι ποῦθεν δεῖν θα εἶρουν τιποτέ τοιοῦτοι, ἐκτός ἀπὸ τῆς ἀσφαλῆ καταδίκης τῶν, ὅτι ἐκ μέρους μετὰ τῶν Γραφῶν ὁ μὲν Ἰωάννης λέγει· «Εν ἀρχῇ πρὸ τῆς δημιουργίας, ὑπῆρχεν ὁ Λόγος»· καὶ ἄς λέγουν οὗτοι ὅτι· οὗτος δὲν ὑπῆρχε πρὸ γεννηθῆναι· ὁ δὲ Δαβὶδ ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Πατρὸς ψάλλει· «ἡ καρδία μου ἐξέφρασε Λόγον ἀγαθόν», ὁ ὅποιος ὡς οὗτοι λέγουν, ἦτο εἰς τὴν σκεψίαν τοῦ Πατρὸς ὡς ἀφηρημένη ἐννοία, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ὑπαρξιν ἐκ τοῦ μηδενός. Εἰς τὴν συνέχῃ, ὁ μὲν Ἰωάννης λέγει· πάλιν εἰς τὸ Εὐαγγελίον τοῦ ὅτι «τὰ πάντα ἔγιναν δι' αὐτοῦ καὶ ἀνευ αὐτοῦ δὲν ἔγινε τίποτε ἀπὸ ὧς ἔγιναν»· ὁ δὲ Παῦλος γράφει· «Εἰς Κυρὸς Ἰησοῦς Χριστός διὰ τοῦ ὅπου οὐ ἔγιναν τὰ ὅλα», καὶ εἰς ἄλλο μέρος «δι' αὐτοῦ ἐδημιουργήθησαν τὰ πάντα»· Ποῖον θα ἔχουν οὗτοι θάσιν διὰ τὰ ἐναντιωνώμενα ἐλευθερῶς καὶ μετὰ θράσους εἰς τὰ λόγια τῶν ἁγίων ἀνδρῶν, χωρὶς τὰ προκαλεσσοῦν διὰ τοὺς ἑαυτοῦ τῶν κατασχυνῶν, ὅταν λέγουν ὅτι ὁ δημιουργός τῶν πάντων εἶναι δημιουργητὴ καὶ κτίσμα, ἐκεῖνον διὰ τοῦ ὅπου οὐ ἔγιναν τὰ κτίσματα καὶ ὑπάρχουν. Ἀλλ' οὔτε καὶ κάποιον εἰσεσθες ἐπιχειρημασθῆναι ἐπὶ τῇ ἀνθρώπινῃ λογικῇ ὑπολαμβάνεται πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν. Διότι ποῖος ἀνθρώπος «Ἕλληνας ἢ βαρβάρους ἐκείνους, ποῦ πιστεύει ὡς θεοὺς, θα ἐπιχειρήσῃ νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι κτίσμα ἢ ὅτι δὲν ὑπῆρχε πρὶν νὰ γινῇ. Ἡ ποῖος ἀνθρώπος, ὅταν ἀκουσθῇ ἀπὸ ἐκείνων, ποῦ πιστεύει ὅτι εἶναι ὁ μόνος Θεός, νὰ λεγῇ· οὗτος εἶναι ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός», καὶ «ἡ καρδία μου ἐξέφερε Λόγον ἀγαθόν», θα τολμήσῃ νὰ εἴπῃ ἔστω καὶ ὅτι ὁ ἐκ τῆς καρδίας τοῦ Θεοῦ Λόγος ἔγενεν ἐκ τοῦ μηδενός ἢ ὁ Υἱός τοῦ Θε-

2 Ἰω 1 1

3 Ψαλμ. 44, 2

4 Ἰω 1 3

5 Α Κεφ 8, 6

6 Κορ 1, 16

7 Ματθ 3, 17 17, 6

8 Ψαλμ. 44 2

οὐ εἶναι κτίσμα καὶ οὐκ ἔχει γνησίον γενημα τοῦ λέγοντος, Πάλιν δὲ ποίος ὅτι· ἀκούη αὐτοῦ, που ἐπιστεύσει ὅτι εἶναι Κύριος καὶ Σωτὴρ, νὰ λεγῇ «ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἑμοί» καὶ «ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐμεθα ἓν»⁹· θὰ προσπαθηθῇ νὰ χωρίσῃ ἐκεῖνα που Ἐκεῖνος ἠνωσεν εἰς ἓν καὶ διετηρήσεν ἀδιαίρετα.

3. Μετὰ τὸ νὰ ἀντ'λαμβανώμεθα λοιπὸν αὐτὰ καὶ οἱ ἴδιοι ὅτι δὲν εἶναι θεβαιοὶ περὶ τῆς ὀρθότητος ἐκείνων, που λέγουσιν, ἐκτοξεύουσιν ψευδὴ εἰς θύρας τῶν εὐσεβῶν. Θὰ ᾔτο ὁμῶς προτιμότεροι διὰ τοὺς ἰδίους ὅτι· εἶναι, κατὰ μόνας καὶ ἀντελαμβάνονται τοὺς ἐκείνους τῶν, ὅτι εἰς καθὲ ἐρώτησιν δὲν ἠμυροῦν νὰ εὕρουν τοῦθετα ἐπιχειρήματα καὶ διὰ τοῦτο χασμῶνται νὰ μετανοοῦν μάλ' ἄλλοι καὶ ἀφοῦ ἀπαρηθῶσιν τὴν ὁδοὶ τῆς πλάνης νὰ μὴ λογαράζωνται με τοὺς ἐκείνους τῶν ἐκείνους που ἀγνοοῦν διὰ νὰ μὴ ἐλεγχθῶσι πλαιωμένοι παρ' αὐτῶν καὶ ἀπεσκομίσουν μεγαλ' ὑπεραν ἐντροπὴν. Ἀλλ' ἴσως δὲν θελήσουν νὰ ἀπαρηθῶσιν ποτε τὴν τοιαύτην κακοφροσύνην τῶν. Διότι πρῶτον καὶ εἰς τοῦτο ἐμνησθησαν με πολλοὶ ζῆλον τὸν Κηρίαν καὶ τοὺς ὁμοφροῦς τοῦ ὄψαι ἀκρῶς νὰ ἔχουν μαθε παρ' αὐτῶν καὶ τὸ νὰ ἀρτιοῦνται τὸν Χριστὸν. Διότι καὶ ἐκεῖνοι, ἂν καὶ ὁ Κύριος εἶχε καμὲν τόσους πολλὰ καὶ θαυμαστά ἔργα διὰ τῶν ὁποίων ἔκαμνε γνωστοὶ εἰς πάντας ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος αὐτοῖ, ἂν καὶ ἠλέγχοντο παρ' αὐτοῦ ὅτι ἐφρονοῦσαν καὶ ἔλεγοι ἀντίθετα πρὸς τὰς Γραφὰς καὶ ἔπειδ' ἂν δὲν ἠμπορούσαν ἔστω καὶ δι' ὀλίγους χρόνους νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰς ἀποδείξεις τῆς πλάνης τῶν, προσέφυγον εἰς τοὺς πατράρχην λέγοντες «ἡμεῖς τοὶ Ἀβραὰμ ἔχομεν πατέρα»¹⁰, νομιζόντες ὅτι με τοῦτο θὰ ἠμπορέσουν νὰ σκεπάσουν τὴν μωρίαν τῶν. Ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνο ὠφελήθησιν τιποτὲ μέτῳ νὰ λεγουν τοῦτο, οὔτε οὗτοι μέτῳ νὰ ὀνομαζοῦν ὁμοφροῦς τῶν Διονυσίῳ, θὰ ἠμπορέσουν νὰ ἀποφυγούν τὴν καταδικὴν, που εἶναι ὁμοία με τὴν καταδικὴν ἐκείνων. Διότι ἀληθῶς καὶ ἐκείνους κατεδίκασεν ὁ Κύ-

9. Ἰω. 14, 11

10. Ἰω. 10, 30.

11. Ματθ. 3, 9 Ἰωαν. 3, 8 Ἰερ. 1, 9, 33 39

ριος, δι' ὅσα παρανομῶσαν λενών· τοῦτο δὲν ἔκαμεν ὁ Αἰθέριος· καὶ ταῦτα ἢ αἰτητὰ ἀλήθεια θα κα-
ταδικαίῃ ὡς ἀσεβεῖς καὶ φευσταί, ὅτι ὁ ἐπισκοπὸς
Διονύσιος οὗτος, τὰ φρονήματα τοῦ Ἀρείου εἶχει οὕτε ἄ-
γνοοῦσε τὴν ἀλήθειαν.

Ἀλλὰ καὶ τὰ παλαιότερα Ἰουδαῖοι καὶ τῶν τοῦ
νέοι ἐκκλησιασμοῦ πατέρες τῶν ἐκβολῶν τὴν
χριστομυθὸν μακάριον. Ὁ ποτε σὺν ἡμῖν ἦν ὅτι
οὕτε τοῖς πολεμικοῖς τῶν τῶν τῶν ἡμετέρων ἡμετέρων
ὅτι συκοφαντοῦν τοὺς ἀδελφούς· ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὕτως οὕτως
παρ' ἄλλων ἐπισκοπῶν, κατεδικασθὲν καὶ ἐξεδώχθη ἅ-
πο τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ δι' ἡμετέρας, καθὼς οὗτος ἔχουν
καταδικασθῆναι καὶ καταρεθῆναι μὴτε ὁ ἴδιος ἀπεκομῆς τῶν
ἐαυτοῦ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ὡς ἀρχιερέως ἀρεσκῶς,
ἀλλ' ἐκοιμήθη εἰς τοὺς κήτους αὐτῆς καὶ ἡ μνήμη αὐ-
τοῦ ἔχει γραφὴν καὶ ὑπάρχει μαζὶ μετὰ τὴν μνήμην τῶν Πα-
τερων μέχρι σήμερον. Διότι ἐν οὗτος εἶχε ταῖς κατὰ μέ-
ρους φρονήματι ἢ αἱ, δεξιῶς δὲ ἐξηγήσεις περὶ
ἁπάντων ἔγραψε, οἷον αἱ ἀμφιβόλα ὑπάρχει ὅτι καὶ αὐ-
τός θὰ εἶχεν ὁπωσδήποτε παθεῖν ταῖς αἰτίαις τοῦ ἐπαθόντος
καὶ οὕτοι.

4 Καὶ ταῦτα μὲν θα ἦσαν ἄρκετα διὰ τὴν τελείαν
ἀναίρεσιν τῶν νεωτέρων Ἰουδαίων οἱ ὅποιοι καὶ τὸν
Κύριον ἀρνοῦνται καὶ τοὺς Πατέρας σὺν κινήσει καὶ
ἄλλους τοὺς Χριστιανούς προσπαθεῖν, νὰ ἐξαπατήσουν
ἐπειδὴ διὰ τὴν ἐπισκοπὴν ὅτι σὺν τῇ τῇ σὺν κινήσει
τῶν κατὰ τὸν ἐπισκοπῶν τῶν μερῶν τῆς ἐπιστο-
λῆς τοῦ ἁγίου ἐξετάσονται καὶ ἀπο αὐτῶν ἡ καταστολὴ τῶν
ταῦτα διὰ νὰ ἀποδεχθῇ καὶ τὰς δικαιολογίας τῶν ταῦ-
των προφασεων τῶν διὰ νὰ παύσῃ ἐπὶ τελείᾳ νὰ θλάσῃ
μοῖν τὸν Κύριον μεταξὺ τῶν ἀναγκασθῶν δὲ νὰ ὁμολο-
γήσῃν μετὰ τοὺς Ρωμαίους σὺν τῇ ὁμολογίᾳ ὅτι βλέπουν
τὴν κτίσιν καὶ μαρτυροῦν τὴν θεοποίησιν τοῦ ὁμοῦ
αὐτοῦ καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν εἶναι κτισμὰ
ἀλλ' ἀκατακτά· ὁ μακάριος Διονύσιος εἶχεν εἶπε εἰς
τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι κτισμὰ καὶ

γνησίωμα καὶ ὄχι φασαί. Ὅς τοῖς Θεοῦ ἀλλὰ ἐκὸς κατὰ τὴν
 ἡθυσίαν τοῦ Πατρὸς καθὼς ἀνέβη ὁ ἱερωὺς πρὸς τὴν
 ἀμπέλου καὶ ὁ ἀπὸ τῆς πύλης τοῦ πλεονεξίου καὶ ὁ ἀπὸ
 τοῦ μέτονα εἶναι πονηρία, δὲν ἐπὶ ἤρχε πρὶν γνῆ

[illegible]

λας, ἔδωκε δὲ ἐξηγήσεις διὰ τὰς ὑποφίας ποι ἐξεφράσθησαν εἰς θαρρος τοῦ κα ἀπεδείξει ὅτι πιστεύει ὀρθῶς. Ἐὰν λοιπὸν γραφῇ ὁ ἴδιος ἐπιστολὴν τοῖς ἐαίτεσι τοῖς, ἅς μὴ λογαριάζονται αὐτοὶ μὲ το μέρος τῶν διότι δὲν εἶναι κατὰ τοῦτο αξίως ἐπιστοσύνης Ἐὰν δὲ με τὸ να γραφῇ τῇ πρὸς Ἀμωνα ἐπιστολῇ, τοῦ κατεστή ὑποπτος καὶ ἔδωκεν ἀπολογίαν, μὲ τῇ ὅποιαι δωρῶσεν ὅσα προη, συνέως εἶπε, καὶ μετὰ τῇ ἀπολογίᾳ τοῦ δὲ μετεβλήθη πρέπει νὰ εἶναι φανεροί, ὅτι καὶ ὅσα κατὰ τὰ γραφῇ τὰ παρ' αὐτοῦ ἐπροκάλεσαν ὑποφίαν, ἔγραφε, οὗτος με πνεῦμα οἰκονομίας Δε, πρέπει ὡς ὅσα γραφόντα κα γίνονται με πνεῦμα οἰκονομίας νὰ γινώσκω δεικνύει με κακὴν ἐρμηνείαν κα ὁ καθείς νὰ χρησάμεται αὐτὰ με τῇ σημασίᾳ τοῦ ὃ ὅς θέλει. Διότι ἀκομῇ κα, ὁ ἄστρος πολλὰκις ἐκεῖνα πο, μερκοί νομίζου ἀκατάλληλα φάρμακα δὲ τοὺς ἀποφέρουσιν ἀπὸ τραύματα ἐπιθετε αὐτὰ ὅπως ὁ ὃς γνωρίζει χωρὶς νὰ ἔχη ἄλλοι τὸ να σκοποὶ πικραμένοι τῇ θερμασίᾳ τῶν ἀσθενῶν τοι. Ὁ τρόπος οὗτος εἶναι ὁ κατὰ λήλας καὶ διὰ τὸν διδασκαλόν ὁ ὅποιος ὀφείλει νὰ ἔχη ἐπ' ὅφει αὐτοῖς τὰ ἡθῇ τῶν διδασκομένων κα, να λιτρώσῃ τῇ ἀρμόζουσιν θύσι καὶ να ὁμολῇ ἕως ὅτου ἡμπορεσῇ νὰ μεταφέρῃ αὐτοὺς εἰς τὸν ὁρόμον τοῦ ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἡθικὴν τελειότητα.

7 Ἐὰν δὲ οὗτοι κατηγοροῦν αὐτοὶ μόνοι, διότι ἔγραψεν ὁ μακαρίτης κατ' αὐτοὶ τοι τρόποι (διότι αἱ ὑπὲρ αὐτοῦ δικαιολογίαι τῶν Ἀρειανῶν, εἶναι αἰτίας εἰς θαρρος τοῦ), τί θα πράξουν διὰ ἀκούσας τοὺς λόγους τῶν μακαρίων καὶ μεγάλων ἀποστόλων εἰς τὰς ἱερὰς εἰς ὅπου ὁ με Πέτρος λέγει ἄνδρες Ἰσραηλῖται ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Τοι Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖο ἄνδρα τοι ὅποιοι ὁ Θεὸς ἀπέδειξεν εἰς σὰς παῖος ἦτο μὲ τὰς δυνάμεις κα, τὰ θαυμαστά ἔργα καὶ τὰ θαύματα, τὰ ὅποια ὁ Θεὸς ἐξηγήσῃ δι' αὐτοῦ ἐν μεσῶ ἡμῶν καθὼς γνωρίζετε, τοι τοι συμφωνία με τὴν προκαθωρισμένην ἀποφασιν καὶ τρογνίσωσι τοῖς Θεοῖς, ἀφοῦ παρεδόθη εἰς σὰς διὰ χειρῶν παραισιῶν ἐκαρφώσατε αὐτοὺς εἰς τὸν σταυρὸν καὶ ἐθανατώσατε, καὶ πάλιν

«εἰς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, τοῦ ὁποῖον οἱ οὐρανὸς ἀπέστειλεν, καὶ τοῦ ὁποῦν ὁ Θεὸς ἀνέστησεν ἀπο τοῦ νεκροῦ μετὰ τὴν δόξαν τοῦ ὀνόματος· τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος στεκεῖται ἐνώπιόν σου, ὡς καὶ ὁ Παῦλος οὔτε εἰς τὴν Αἰτολογία τῆς Πείρας ὡμολογεῖται ἐν τῇ συναγωγῇ· εἶπεν οὖν ὁ ἄφρων ὁ Θεὸς ἀπεδοῦναι σε τὰς Σαύλας ἀνέδεδεξεν τὸν Δαβὶδ εἰς βασιλεὺς διὰ τὸν ὁποῖον ἔδωκε τὴν μαρτυρίαν· Ἐρεῖνα τὸν Δαβὶδ τὸν υἱὸν τοῦ Ἰσάκ, ἀνδρὰ κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὁ ὁποῖος ἔσται κλητὴ τῶν θελημάτων μου ἀπὸ τούτων· τοὺς ἀπρόνοους συμφωνῶς πρὸς τὴν προαγγελίαν τοῦ ἔφρα· ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἰσραὴλ Σωτήρ τὸν Ἰησοῦν· Καὶ παλιν, ὁ ἴδιος εἰς τὰς Ἀθήνας ἔστως χρόνους ἐκείτους κατὰ τοὺς ὁποῖους οἱ ἄνθρωποι ἤκουον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀκρόπολι τοῦ παρεθελῆναι ὁ Θεὸς καὶ τῶρα πάλιν, γὰρ πάλιν ταῦτα εἰς ταύτας τοὺς ἀνθρώπους να μετανοήσῃ· διότι ὡρίσθη ἡμεῖς κατὰ τὴν ἐποικίαν, προκετεῖται καὶ κριτὴ μετὰ δικαιοσύνην, τῇ καὶ κλητῇ μετὰ ἔφρα τὸν ὁποῖον ὡρίσθη κριτὴν καὶ περὶ τοῦ ὁποῦν ἔδωκεν εἰς ὅλους βεβαίαν ἀποδείξει· μετὰ ταῦτα ἀποστῇ ἀπὸ τῶν νεκρῶν·» Ἡ δὲ αὖτε Μεγαλυνεῖτος τοῦ Στεφάνου ἔστιν ἔλεγεν· Ἰδοὺ βλέπω ἄνθρωπος τοὺς ἀρετὰς καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου να καθήται εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ·» Ἐνταῦθα δηλαδὴ καὶ τὸς ὁποῖους να ἀποθνήσκουσιν θοῦν εἰς τὴν ἐποικίαν πάλιν ἀλλοτρίαν (διότι τίποτε δεῖ ἀποθνήσκειν, πρὸς να μὴ τολμηροῦν), ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀποστῇ ἀπὸ τοῦ ὁποῦν ἔπαστειν τα φρονήματα τοῦ Ἀρσίου διότι καὶ τὸν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἀνθρώπος ἀπὸ τὴν Νάζαρετ καὶ παθὴς καθὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

8 Ἐπεὶ δὴ λόγον ἔκρινεν ὁ Στεφάνος ταῦτα ἄρτι· λόγου τὰς ὁποῖους ἀποστῇ ἀπὸ τοῦ ὁποῦν ἔπαστειν τα φρονήματα τοῦ Ἀρσίου διότι καὶ τὸν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἀνθρώπος ἀπὸ τὴν Νάζαρετ καὶ παθὴς καθὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

10 Ἐπεὶ δὴ λόγον ἔκρινεν

11

12

13

14

καὶ Κύριος καὶ ἐπισκοπὸς ψυχῶν, τ' ἄλλο ἤμπορεῖ νὰ σημαινῇ παρα ὅτ' ὁ ἐν σωρῶτι ὑπαρχὼν ἦτο ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ δια τοῦ ὅπου ἐ, ναι τα πάντα³¹ κα εἶναι ἀδιάρητος, ἀπο τῶν Πατέρα καθὼς ἀδιάρητον εἶναι τὸ ἀπάγαυσμα ἀπὸ τὸ φῶς.

9 Καὶ ὁ Διονύσιος λοιπὸν, ὁ ὅποῖος ἐδ δαχθῇ τούτῳ ἀπο τοὺς ἀποστόλους ἔκαμε το ἱε ρι. Διὸ ἐπε δὴ ἡ αἵρε σις τοῦ Σαβελλίου προωδεύε με πουργηται, ἐμεθῇ εἰς τὴν ἀναγκήν, καθὼς προείπα νὰ γραφῇ τῇ το α ι τῇ ἐπι στολῇ, καὶ νὰ προβαλῇ ἐνα τι ο ι τ ω ν τα ὅσα εἶχον λε χθῇ ἐν ἀναφορὰ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν ταπει νότητα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ θ ε ο υ α ἀπατρέψῃ α ι τοὺς ἐνεκα τῶν ἀνθρώπων. Ἰδ ω μα τι ω ἀπὸ τοῦ νὰ λε γ ο ι τ ὁ Πατὴρ εἶναι Ὑιὸς δια νὰ καμῇ σαφετέραν τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς θεότητος τοῦ Υἱοῦ ὅτι α ι εἰς τὰς ἄλλας ἐπιστολάς α ι τῇ με θ σ α ι τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἰ ρ α φ α ι λε γ η ὅτ' ὁ Υἱὸς εἶναι Λόγος. Σ ο φ α δ εν α μ ις α ι τῆς κα ἀπαύγασμα τοῦ Πατρός. Ο ι τῇ λοιπὸν, εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ πο πέρ ε χ ο υ ι τὴν ἀπελ ο γ ο ι α α ι τοῦ λε γ η ταυτα ὁμολογεῖ ἐλε θε ῶς κα με παρρησιαν τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν ὀρθῇ πιστῇ κα εὐσεβε α ι τ ω Κα θ ῶς λε π ο ι ο ι ἀποστολ ο ι δ εν εἶναι κατηγορητεοὶ δ ἂ τοις λόγοις τῶν ποι ἀφορ ο ῦ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Κυρίου (διότι ὁ Κύριος ἐγενε καὶ ἀνθρώπος) ἀλλὰ τοῦ ναντιον εἶναι κα ἄξιοι θαύμασμού δ ὁ τῇ σοφίαν με τῇ ὁποίᾳ ἐξεθέσαν κατὰ τὰς περιστάσεις τὴν διδασκαλίαν τῶν, ἔτοι καὶ ὁ Διονύσιος δ εν εἶ α Ἄρε ανός λο γ ω τῆς ἐπιστολῆς τοῦ πρὸς τὸν Ε φ ρ α ν ο ρ α κα τὸν Ἀρ μ ω ν ο ι κατὰ τοῦ Σαβελλίου. Δι ο τ, α ι κα' οὗτος ἐ χ ρ η σ ι μ ο π ο ι ῆ σ ε ταπεινάς ἐκφράσεις κα παραδειγματά, ἐν τούτοις παρέλαβεν αὐτὰ ἀπὸ τα Ε π ι γ ρ α φ α κα ἔχει ὡς δικαιολογίαν τοῦ δι' αὐτὰ τὴν ἐισσερκοῖ παροῦσαν τοῦ Σωτῆρος περὶ τῆς ὁποίας ταῦτα καὶ τα ὅμοια τού τ ω ν ἔχ ο υ ν γραφῇ Καὶ καθὼς ἀκριβῶς ὁ Λόγος εἶναι τοῦ Θεοῦ, ἔτσι, ὑστερον ὁ Λόγος ἐγενε σάρξ³², καὶ

31 B. 5. 16. 1. 3. A. K. 5. 6.

32 B. 5. 16. 1. 1.

ω. 16. 1. 11.

«ἐν ἀρχῇ μὲν ἦτο ὁ Λόγος»³⁴ ἡ δὲ Παρθένος, ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου συνελαβεί,³⁵ καὶ ὁ Κυριὸς ἐγένετο ἄνθρωπος. Καὶ ἐκεῖνος μὲν τοῦ σημαίνετα ἀπο τὰς δυο αὐτὰς ἐκφράσεις εἶναι εἰς ἰδιότι ὁ Λόγος ἐῖνε σὰρξ»³⁶), τὰ δὲ ἀπογραφικὰ λόγια τοῦ ἔχουν λεχθῇ περὶ τῆς θεότητος καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ, ἔχουν τὴν κατάλληλον διὰ τὸ καθένα ἐκ τῶν λεγομένων ἐρμηνείαν. Καὶ ἐκεῖνος, τοῦ γράφει τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Λόγου, γνωρίζει καὶ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν θεότητα αὐτοῦ, καὶ αὐτός, ποῦ ἐξηγεῖ τὰ κατὰ τὴν θεότητα αὐτοῦ δὲν ἀγνοεῖ τὰ προσδιδόντα εἰς τὴν ἐνσαρκίαν παρουσίαν τοῦ ἀλλὰ μὲ τὸ «ἀκριβὴ τὸ καθένα ὡς ἐπιστήμων καὶ ἐμπειρὸς τραπέζης, θὰ θαδίσῃ κατ' εὐθεσίαν τὴν ὁδοὶ τῆς εὐσεβείας. Ὅταν λοιποὶ λέγῃ ὅτι οὗτος κλαίει, γνωρίζει ὅτ' ἐφ' ὅσων ὁ Κυριὸς ἐγένετο ἄνθρωπος τὰ κλαίει μὲν εἶναι ἀνθρωπίνον, τὸν δὲ Λαζαρόν ἀνασταίνει ὡς Θεός, γνωρίζει ὅτι σωματικῶς μὲν ὡς ἄνθρωπος καὶ τεινὰ καὶ δ' ψαῖ, ὡς Θεὸς δὲ θαυματουργικῶς χορταίνει με πέντε ἄρτους πέντε χιλιάδας, καὶ γνωρίζει ὅτι ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σῶμα κεῖται, εἰς τὸ μνημεῖον, τὸ αὐτὸ σῶμα ἀνασταίνεται ὡς σῶμα τοῦ Θεοῦ Λόγου παρ' αὐτοῦ τοῦ Λόγου.

10. Ἀκριβῶς καὶ ὁ Διονύσιος ταῦτα ὁ δάσκων εἰς μὲν τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Εὐφρανόρα καὶ τὸν Ἀμμόνιον ἔγραψε σχετικῶς μὲ ἐκεῖνα τοῦ ἔχουν λεχθῇ περὶ τοῦ σώματος τοῦ Σωτῆρος μὲ ἐκφράσεις ἀνθρωπίνους διὰ τὸν Σαβελλόν (διότι εἰς τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ ἀναφέρονται τὰ λεγόμενα περὶ αὐτοῦ: «ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀμπέλος καὶ ὁ πατήρ ὁ γεωργός»³⁷ καὶ τὸ «πιστὸν ὄντα εἰς τὸν ποιήσαντα αὐτόν»³⁸ καὶ τὸ «ἐκτισε»³⁹ καὶ «τοσοῦτῳ κρείττον τῶν ἀγγέλων γενομένος»⁴⁰) δὲν ἀγνοοῦσε δὲ τὸ «ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί»⁴¹

34. Ἰω. 1, 1.

35. Πρὸς Ματθ. 1, 23. Ηρ. 7, 14.

36. Ἰω. 1, 14.

37. Ηρ. 15, 1.

38. Εβρ. 3, 2.

39. Πρὸς 8, 29.

40. Εβρ. 1, 4.

41. Ἰω. 14, 10.

και το τό έμε έωρακως έωρακε τον Πατερα.⁴² Δοτι γνωριζομει οτ, ουτος έγραφε, ολυτα εις τας άλλας έπιτολας αυτου. Δοτ, άληθώς και... περ τω, άνθρωπω διαμεινω τον Κυριοι. Δοτι καθως άκριβως το άν και ούτως πήρχε προαιετως έν κορινθ. Θε το οει ήτ, σης με το Θεοι δε έλογαρι, σε ως ξενοι τ ποι εν τω, οδ κοι, το έλ άρπα εις άλλ, έτ επενωσε τον έστι τω, το με το να λαθη δουλοι μερ φη, ⁴³ και το ενω ήτο πλυσιας έν, πταχος δι' ή μας ⁴⁴ και ετο ενωι υπαρχ, νιψη, και παρυσ ο εις άνωτερα κοηματα λογο περι της θεοτητος τοι Λογου υπαρχοι, και περ της εντερκου παρυσιας μετ, τω, και πταχ, λεξικ. Οτ δε τωτα έχου, λεχθή περ τω, Σωτήρ, σχετικώς προς τη, άθροιστητ αυ τοι, άμμεν, εις έξ τε σωμα, εις της απορεως αυτης. Ο με γεωργος εις κατ, εοίαν ξένος από την άμπελ, ⁴⁵ τα δε κληματα έπιδη, κα έκ της αττης ούσις και συγγενή και άδ, ερετα, με την άμπελον, έχου, μεν κα τη, αττη, στ, αττη γεωρεως του, ετα οσον και ή άμπελος, ε, κα δε καθως ειπε, ο κ, ρως, ε, τος ή άμπελος, και ήμες τα κληματα. ⁴⁶ Αλοιποι έσιν, ε, ο υος είναι ομοεισος με ήμάς και έχει τη, αττη, με ήμας, αιτ αν της γεωρεως αυτου, ως είναι, κατα το σημειν, το το και ο υιος ξεος κατ, ε, τω, οισα, σ, ρος το, Πατερα, καθως άκριβως ή άμπελος προς τον γεωργον, εσιν, δε ο υιος είναι άλλος απο εκ, το ποι ερεθα ήπει, και εκείνος μεν είναι Λογος το Πατρος, ήμεις δε έχομεν γίνει από την γη, και εμεθα απογονοι του Αδαμ, το άνωτέρω ρητοι, δε, οφειλε, να αναφερεται εις τη, θεοτητα τοι Λογου, άλλ, εις την άνθρωπινη παρουσαι του έπειδή και έτοι ειπεν, ο Σωτήρ, «έγω ειμα, ή άμπελος και σεις τα κληματα» ⁴⁷ και ο Πατηρ, ο γεωργος. ⁴⁸ Δοτ, ήμεις εμεθα συγγενεις του Κυρίου, κατα το σωμα και δια τούτο αυτός ειπεν, «θα γνωρισω το όνομά σου εις τους αδελ,

42. Ιω 11, 9

43. Φιπ 2, 6, 7

44. Η Κορ 1, 9

45. Πρξ 1, 15, 1

46. Ιω 15, 1

47. Ιω 15, 5

48. Ιω 15, 1

φους μω⁴⁹· Και καθως ἀκριβῶς τα κληματα εἶναι τῆς
 αἰτης οὐσίας μετὰ τῆς ἀμπέλου· καὶ προεργαστα ἀπ' αὐ-
 τὴν· ἔτσι καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ να ἐχωμεν σώματα που εἶναι
 ὁμογενεῇ μετὰ τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, λαμβανόμεν διὰ χά-
 ρος ἀπὸ τῆς πληροτητάς ἐκείνης⁵⁰· καὶ ἐκεῖνο ἐχόμεν
 ρίζαν· καρπὸς τῆς οὐσίας ἐστὶν ἡ ἀσπασίς καὶ ἡ σω-
 τηρία μας· Ὁ δὲ Πατὴρ λέγει· ὁ γεωργὸς ἐστὶ αὐτὸς
 εἰς αὐτὸν ποὺ δια τοῦ Λόγου, ἐφύτε σε τὴν ἀμπέλον, ἡ ὁ
 ποῦμα εἶναι ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Σωτήρος καὶ αὐτὸς δι'
 αὐτοῦ τοῦ Λόγου τα προήγαγε· ἵνα δι' ἡμᾶς τὴν ὁδὸν
 πρὸς τὴν βασιλείαν τοῦ καὶ κενὸς δὲν ἐρχεται πῦρ
 τὸν κερὸν παρὰ μόνον· ἐάν ὁ Πατὴρ προσέλκυσιν αὐτὸν
 πρὸς αὐτοὺς⁵¹.

11· Ἐπειδὴ δὲ αὐτὴ εἶναι ἡ ὁρμὴ ἐρήνησε· καὶ τοῦ
 ρητοῦ ἔπειτα· ὅτι ὁμοφύκτες πρὸς τὴν οὐσίαν· ἐργασίην
 ἀμπέλου· ἐγράφη τοῦ πνεύματος διὰ το ποῦμα τὰ τῶν⁵²
 καὶ τοσοῦτω κρεττῶν τῶν ἀγγέλων· γεγιμμένος⁵³· καὶ
 τὸ ἔκτισμα· Διότι, ὅτι· ἔτις ἔλαβε· ἐκεῖνος, που ἴ-
 χε νὰ προσφέρῃ θυσίαν ὑπερῆ· ἦτο δὲ τοῦτο το ἐκ
 τῆς παρθενου Μαρίας· σῶμα τότε ἐγράφη περὶ αὐ-
 τοῦ ὅτι ἐκτίσθη καὶ ἐποῆθη καὶ ἐγενε· διότι πρὸς ἀν-
 θρωποὺς ἀρμόζει νὰ ἀναφερῶνται αἱ τὰ αὐτὰ λεγόμενα
 Ἀλλως τε αὐτοὺς δὲν ἔγινε καλῶτερος ἀπὸ τοὺς ἀγγέ-
 λους· πέρα ἀφ' ἑλᾶβε· σῶμα διὰ νὰ μὴ φανεταί· κα-
 τ' ἑωτερος ἢ ἴσος μετὰ αὐτοὺς· Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγράφη πρὸς
 Ἰουδαίους· καὶ το ἐρῶν τοῦ Κυρίου ὡς ἀνθρώπου· πα-
 ραβάλλων πρὸς το ἐρῶν τοῦ Μωυσεως· εἶπε· τοσοῦτω
 κρεττῶν γεγιμμένος τῶν ἀγγέλων⁵⁴· Ἐπειδὴ ὁ νόμος
 ἐκήρυχθη διὰ στόματος ἀγγέλων⁵⁵· Διότι ὁ μὲν νόμος
 ἐδόθη διὰ τοῦ Μωυσεως, ἡ δὲ χάρις ἐγενε διὰ τοῦ Ἰησοῦ

49. φιλ. 21, 23

50. 1126. 1m 2 10.

51. Πρ. 22. 22. 22. 15. 3

52. 1m 6, 4

53. 1126. 3 2

54. 1126. 1 1

55. 1126. 4 22

56. 1126. 1 4

57. 1126. 2 2

Χριστοῦ⁵⁸ καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ τότε μὲν ἀπὸ τοῦ Δαὶ καὶ μετὰ τῆς Βηρσαβείας ὁ λόγος ἐκηρυσσέτο⁵⁹, τῶρα δὲ ὁ λόγος αὐτῶν ἐξῆλθε καὶ διεδόθη εἰς ὁλόκληρον τὴν γῆν⁶⁰ καὶ τὰ ἔθνη προσκυνοῦν τὸν Χριστόν, καὶ δι' αὐτοῦ γνωρίζουσι τὸν Πατέρα. Ἐπομένως ἐκεῖνα ἔχουσι γραφὴ περὶ τοῦ Σωτῆρος ὡς ἀνθρώπου καὶ ὄχι με ἀλλήν σημασάν.

12 Ἄρα λοιπὸν καθὼς οἱ χριστιανοὶ φλογισαί, ὁ Διονυσίος μετὰ τὴν ἐγγραφὴν τοῦ ἀνθρώπου ἰδιώματα τοῦ Υἱοῦ καὶ ἔλεγεν ἔτσι ἔλεγει, ὅτι οὗτος εἶναι ποιῆμα καὶ εἰς ἓκ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δὲ εἰς ἔλεγει ὅτι ὁ Λόγος δεῖ εἶναι ἓκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς ἐπιστεῦεν ὅτι ἦτο ἓκ τῆς αὐτῆς οὐσίας μετὰ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀσφαλῶς εἰς τὰς ἄλλας ἐπιστολάς δεῖ ἐγγραφῆν ἔτσι, ἄλλα φαίνεται ἀπὸ ὅσα γράφει εἰς αὐτάς ὅτι καὶ ὁρθῶς πιστεύει καὶ ἡμπορεῖ δι' αὐτῶν νὰ φωνάξῃ ἐναντίον τῶν Δεῖν εἶμαι τῆς αὐτῆς γνώμης μετὰ σᾶς, ὡς θεομαχοί, οὔτε τὰ ὅσα ἐγὼ ἔγραψα ἐχρησιμοῦσαι διὰ τὸν Ἄρειον ὡς δικαιολογία τῆς ἀσεβείας τοῦ Ἄλλου. Ἐγὼ ἔγραψα πρὸς τὸν Ἀμμωνῶνα καὶ τὸν Εὐφρανῶνα, διὰ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Σαβελλίου ἐνεθυμήθην τὴν παραβολὴν τοῦ γεωργοῦ καὶ τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων ρητῶν, διὰ νὰ πείσω αὐτοὺς, μετὰ τὴν δειξάντα τὰ ἀνθρώπινα ἰδιώματα τοῦ Κυρίου νὰ μὴ λένουν ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι ἐκεῖνος ποὺ γίνετο ἄνθρωπος. Διὸ ὅπως ὁ γεωργὸς δὲν εἶναι ἀμπέλος, ἔτσι καὶ ἐκεῖνος, ποὺ ἐσαρκώθη εἰς ἀνθρώπινον σῶμα, δὲν εἶναι ὁ Πατὴρ, ἀλλ' ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ὁ ὁποῖος παραβολικῶς παρίσταται ὡς ἡ ἀμπέλος, ἀπεκλήθη ἀμπέλος λόγῳ σωματικῆς συγγενείας αὐτοῦ πρὸς τὰ κλήματα, τὰ ὁποῖα εἴμεθα ἡμεῖς. Μετὰ τὴν ἐννοιαν λοιπὸν αὐτὴν ἔγραψα τὴν ἐπιστολὴν μου πρὸς τὸν Εὐφρανῶνα καὶ τὸν Ἀμμωνῶνα, ἐναντίον δὲ τῆς ἀναιδεῖας σᾶς ἀντιπροβάλλω τὰς ἄλλας ἐπιστολάς, ποὺ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἔγραψα, διὰ νὰ μάθουν οἱ φρόνιμοι τὴν ἀπολογίαν μου ποὺ ὑπάρχει εἰς αὐτάς, καὶ τὰ ὀρθὰ φρονήματά μου περὶ τῆς εἰς τὸν Χριστὸν πίστεως. Οἱ Ἄρει-

58. 1m—1, 17

59. kpt 20, 1

60. Ψαλμ. 18, 5.

ανοί λοιπόν ἔπρεπε, ἐὰν θεβαίως εἶχον ὑγᾶ νοῦν, αὐτὰ νὰ ἐσκεπτόντο καὶ νὰ ἐπιστεῦον περ τοῦ ἐπισκόπου. «Ὅτι τὰ πάντα εἶναι φανερὰ δι' ἐκείνους που ἐννοοῦν, καὶ ὀρθὰ δι' ἐκείνους που εὐρσκοῦν τὴν γῶσιν»⁶¹. Ἐπεὶ δὲ δὲν ἔμαθον τὴν πίστιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, περιέπεσαν εἰς ἀσέβειαν καὶ αἰετῶς, ὥς θλασμένοι εἰς τὸν νοῦν νομίζουν ὅτι καὶ τὰ ὀρθὰ εἶναι στραθὰ καὶ λέγουν το μὲν φῶς σκοτος το δε σκοτος νομίζουν ὅτι εἶναι φῶς, εἶναι ἀνάγκη νὰ παραθέσωμεν ἐπίσης καὶ τὰ γραφέντα εἰς τὰς ἄλλας ἐπιστολάς τοῦ Διονυσίου καὶ τὰ ἐκθέσωμεν τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον ἔγραψαν, πρὸς μεγαλειεραν καταδίκην τῶν αἰρετικῶν. Διότι καὶ ἡμεῖς, μετὰ τοῦ ἔμαθομεν ἀπὸ αὐτῶν, πιστεύομεν καὶ γράφομεν ἔτσι περὶ τοῦ ἀνδρός.

13. Ἡ δὲ ἀφορμὴ διὰ τὴν ὁποίαν ἔγραψε τὰς ἄλλας ἐπιστολάς εἶναι ἡ ἐξῆς. Ὅταν ὁ ἐπίσκοπος Διονύσιος ἔμαθε περὶ τῶν συμβαλλόντων εἰς τὴν Πειταπολιν καὶ ἔγραψεν ἀπὸ ζήλον ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, καθὼς προεῖπα κατὰ τῆς αἵρεσεως τῇ ἐπιστολῇ, τοῦ πρὸς τοὺς Εὐφράνορα καὶ τοὺς Ἀρμωῖον, μερικοὶ ἀδελφοὶ ἀνηκόντες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, οἱ ὁποῖοι ἐπιστεῦον μὲν ὀρθῶς χωρὶς ὅμως νὰ ἐρωτήσουν αὐτόν, διὰ νὰ πληροφορηθοῦν ἀπὸ τοῦ ἰδίου ὑποποῖαν ἔννοιαν ἔγραψεν ἐπὶ γὰρ εἰς τὴν Ρωμὴν καὶ κατηγορήσαι αὐτὸν εἰς τοὺς ὁμωγυρὸν τοῦ Διονυσίου τὸν ἐπίσκοπον Ρώμης. Καὶ ἐκεῖνος, μόλις ἤκουσε ταῦτα, ἔγραψεν ἀμεσῶς καὶ κατὰ τῶν ὁμοφρόνων τοῦ Σαβελλίου καὶ κατὰ ἐκείνων που ἐπιστεῦον αὐτὰ, τὰ ὁποῖα λέγων καὶ ὁ Ἀρεὸς ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, που ἐχαρακτήριζε τὴν αἵρεσιν τοῦ Σαβελλίου ἐξ ἴσου ἀσεβῆ καὶ ἐκ διαμέτρου ἀτιθέτον πρὸς τὴν αἵρεσιν ἐκείνων, που λέγουσιν ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ποῖημα καὶ δημιουργημα, τοῦ ἔγινε ἐκ τοῦ μηδενός. Ἐγραψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Διονυσίον, νὰ κληροφορήσῃ αὐτόν, περὶ ὧν κατηγοροῦσαι αὐτόν. Καὶ ἐκεῖνος εἰς ἀποκρίσιν ἔγραψεν ἀμεσῶς καὶ ἐπέγραψε τὰ θεῖα μὲν τοῖς τιτλόν· Ἐλεγχος καὶ Ἀπολογία. Ἀπὸ αὐτὰ ἐδῶ καταλαβέ καὶ σὺ τὴν βδελυρὰν σπεῖραν τῶν

θεομαχών και πῶς οἱ ἴδιοι ἐπροκάλεσαν ἐναντίον των τὴν ἐστροπή. Διότι ἀπὸ ὅσα ἔγραψεν ὁ Διοκτισιος ἐπὶ σκοπὸς Ρώμης καὶ κατ' ἐκείνῳ που λέγουσι κτισμὰ καὶ ποιήματα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀποδεικνύεται, ὅτι, ὅχι μόνον τώρα διὰ πρώτην φοράν ἀλλὰ ἀπο πολὺ παλαιότερα ἔχει ἀναθεματισθῆναι ἀπὸ ὅλους ἢ αἵρεσις τῶν χριστομαχῶν Ἀρειανῶν. Ἐπειτα ἀπὸ τοῦ ὅτι καὶ ὁ Διοκτισιος ἐπὶ σκοπὸς Ἀλεξανδρείας ἀπολογεῖται δι' ὅσα ἔγραψεν εἰς τὴν ἐπιστολῇ ἐκείνῃ φανέται καὶ οὗτος, ὅτι οὔτε ποτε εἶχε τὰ φρονήματα που αὐτοὶ τοῖς ἀποδόδουν οὐτε ἐντελῶς εἶχε τὴν κακοδοξίαν τοῦ Ἀρειοῦ.

14 Καὶ τὸ μὲν γεγονός, ὅτι, ὁ Διοκτισιος ἀπλῶς καὶ μόνον ἔγραψεν ἀπολογίαν ἐναντίον ἐκείνῳ που οὗτοι ἐφλυάρησαν εἰς θαρὸς τοῖς ἀρκεῖν νὰ καταδικάσῃ τοὺς Ἀρειανούς καὶ νὰ ἀποδείξῃ τὴν συκοφαντίαν των. Διότι οὗτος δὲν ἔγραψεν με διαθεσὶ φιλοτικῆς ἀλλὰ διὰ νὰ δώσῃ ἐξηγήσεις δι' ὅσα ἐγένετο ὑποπίτος Ἐκεῖνος δὲ ποιᾷ διδοὶ ἐξηγήσεις δι' ὅσα κατηγορήθη, τ. ἄλλο κἀμνεί, παρὰ νὰ ἀποδείκῃ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ καθαρὸν ἀπὸ ἔγκλημα, τὸ ὁποῖον δὲν ἔκαμε καὶ συγχρόνως μὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός νὰ καταδικάξῃ τοὺς Ἀρειομανίτας ἐπὶ συκοφαντίᾳ. Καὶ διὰ νὰ καταισχυνθοῦν οὗτοι ἐντελῶς ἀπὸ ἐκείνα που οὗτος ἔγραψεν ἅς σοῦ παραθεσῶ καὶ αὐτουσίας τὰς λέξεις τοῦ Διὸς ἀπὸ αὐτὰς θὰ μάθῃς, ὅτι, οἱ μὲν Ἀρειανοὶ εἶναι κακοβοῖλοι ὁ δὲ Διοκτισιος εἶναι ἐντελῶς ξένος πρὸς τὰς πλάνας των. Πρῶτον μὲν ἐπεγράψε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μετὰ τοῦ τιτλου «Ἐλεγχος καὶ Ἀπολογία» τοῦτο δὲ τι ἄλλο σημαίνει παρὰ ὅτι τοὺς μὲν ψευστάς ἐλέγχε δεικνύει δὲ ὅτι αὐτὰ διὰ τὰ ὁποῖα ἀπολογεῖται, ἔγραψεν ὅχι μὲ τὴν σημασίαν μὲ τὴν ὁποῖαν ἐξελαθεῖ αὐτὰ ὁ Ἄρειος, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐννοεῖν ὅτι ἐνῶ περιέγραψε τὰ ἀνθρώπινά ἰδιώματα τοῦ Κυρίου δὲν ἀγνοοῦσιν ὅτι, οὗτος εἶναι λόγος καὶ Σοφία ἀδιαίρετος ἀπὸ τοῦ Πατέρα, Δευτερον, μεμφεται τοὺς κατηγοροὺς τοῦ ὅτι δὲν παρουσιασάν ὁλοκλήρους τοὺς λόγους τοῦ ἀλλὰ κολοβωμένους κατὰ μερὸς λέξεις καὶ ὅτι ὠμίλησαν ἐναντίον του, ὅχι μὲ ἀγαθὴν συνειδήσιν, ἀλλὰ μὲ πονηράν διαθεσιν, μὲ τὸ νὰ ἐκθέτουν τὸ πρᾶγμα ὅπως αὐτοὶ ᾔθελαν, καὶ παραβαλλεῖ αὐτοὺς μὲ ἐκείνους που διαβαλλοῦν τὰς ἐπιστολάς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Ἡ δὲ τοιαυτὴ μορφή αὐτοῦ,

ὅπωςδὴποτε ἀπαλλάσσει αὐτὸν ἀπο πάσαν κακὴν ὑποψίαν· Διότι, εἰς οὗτος θεωρῇ τοὺς συκοφαντας τοῦ Παύλου ὡσάν τοὺς ἰδ-κούς τοῦ συκοφαντας, τίποτε ἄλλο δὲν φανερώνει, παρὰ ὅτι εἶχε τὰ φρονήματα τοῦ Παύλου καὶ διὰ τοῦτο ἔγραφει ἔτσι· Ὅπωςδὴποτε με τὸ νὰ ἀπαντᾷ πρὸς τὸν καθεὶς ἀπο τοὺς κατηγοροῦς του, δὲ ὅσα εἶπεν ἐναντίον τοῦ διδὲι τὴν ὀρθὴν ἐρμηνείαν εἰς ὅλα τὰ χωρία, ποὺ αὐτοὶ παρέθεσαν ἀπο τῆς ἐπιστολῇς του καὶ με ἐκεῖνα τὸν μὲν Σαβελλιον ἀνατρέπε καὶ με αὐτὰ ἀποδεικνύει ὁλοκληροὺς τὴν εὐσεβῆ πίστιν του· Ἐνῶ λοιποὶ ἐκεῖνοι λεγούσι ὅτι ὁ Διονύσιος διδάσκει, «Ὁ Θεὸς δὲν ἦτο πάντοτε Πατὴρ ὁ Υἱὸς δὲν ὑπῆρχε πάντοτε ἀλλ' ὁ μὲν Θεὸς ὑπῆρχε χωρὶς τὸν Λόγον, αὐτὸς δὲ ὁ Υἱὸς δὲν ὑπῆρχε πρὶν γεννηθῆ· ἀλλ' ἦτο καποτε χρόνος ὅτε δὲ ὑπῆρχε ὅςτι δὲν εἶνα ἀναρχός, ἀλλ' ἔγενετο ὕστερ' ἡ θλῆπε πῶς ἀπεκρίνεται· Λοιπόν, τὰ μὲν περισσότερα τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων, τὰ ὅπο' α εἴτε ὑπομορφὴν ἐρεύνης ἐξετάζει, εἴτε συνάγει ὡς συμπερασματα κατόπιν συλλογισμῶν, εἴτε ὑπομορφὴν ἐρωτησεων ἀναιρεῖ· εἴτε μερφετα τοὺς κατηγοροῦς του, ὅλα αὐτὰ χάριν συντόμιας παραλείπω καὶ μόνον ἐκεῖνα, ποὺ εἶνα αὐστηρῶς σχετικὰ με τὴν κατηγορίαν, παραθέτω ὡς ἀναγκαῖα· Εἰς ἀπάντησιν λοιπὸν πρὸς ἐκεῖνα γράφει αὐτὰς ἀκριβῶς τὰς λεξεις εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον του, ποὺ ἐπιγράφεται, «Ἐλεγχος καὶ Ἀπολογία», ὕστερον ἀπο ἄλλα, τὰ ἐξῆς·

15 «Δὲν ὑπῆρχε χρόνος, ὅτε ὁ Θεὸς δὲν ἦτο Πατὴρ· Καὶ τοῦτο ἐγνωρίσει οὗτος εἰς ἡμᾶς διὰ τῶν ἑξῆς· «Ὁ Χριστὸς ὑπῆρχε πάντοτε καὶ ἦτο Λόγος καὶ Σοφία καὶ δύναμις»⁶²· ὅςτι εἶνα ἀπρεπὲς νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Θεὸς ἦτο πρωτύτερα ἀγνοῦς καὶ ὕστερον ἐπαδοποίησεν ἀλλ' ὅτι ὁ Υἱὸς δὲν ἔχει πρωτύτερα ἐξ ἑαυτοῦ τὴν ὑπαρξίν, ἀλλ' ἐκ τοῦ Πατρὸς ἔχει τὸ εἶναι· Καὶ ὕστερον ἀπὸ ὀλίγα παλιν περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ὁμιλῶν, λέγει· «ἐπειδὴ εἶνα ἀπαύγασμα φωτὸς αἰωνίου»⁶³· ἐξάπαντος καὶ αὐτὸς εἶναι αἰώνιος· Διότι, καθὼς τὸ φῶς εἶναι αἰώνιον, εἶναι φανερόν ὅτι καὶ τὸ ἀπαύγασμα τοῦ

⁶² Πρὸς Α' Κορ. 1:24

⁶³ Σοφ. Σολ. 7:26

φωτός είναι ὡσαύτως αἰώνιον. Διότι ἀπὸ τοῦ γεγονότος τοῦ ὅτι ὑπάρχει τὸ ἀπαύγασμα νοεῖται ἡ ὑπαρξίς τοῦ φωτός καὶ δὲν ἤμπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ φῶς το ὁποῖον νὰ μὴ φεγγῇ. Ἄς ἐλθῶμεν πάλιν εἰς τὰ παραδείγματα. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἡλὸς ὑπάρχει ἡ λακὸν φῶς καὶ ἡμέρα. Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ τιποτε ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἀπολυτῶς ἀδυνατοὶ νὰ εἶναι ὁ ἥλιος παρών. Λοιπὸν, ἐὰν μὲν ὁ ἥλιος εἶναι αἰώνιος, ἀδυσκωτος θα εἶναι καὶ ἡ ἡμέρα τῶρα δὲ (ἐπεὶ δὲν εἶναι) μὲ τῇ ἐμφάνεισιν τοῦ ἡλίου ἀρχίζει καὶ ἡ ἡμέρα, μὲ τῇ δυσίᾳ δὲ αὐτοῦ παύει καὶ ἡ ἡμέρα. Ὁ δὲ Θεὸς θέβαιο εἶναι, αἰώνιον, φῶς, το ὁποῖον οὐτε ἔσχεν ἀρχὴν οὔτε θα λήξῃ ποτὲ. Ἐπομένως αἰώνιον εἶναι καὶ συνὑπάρχει με αὐτὸν τὸ ἀπαύγασμα, το ὁποῖον εἶναι ἀναρχὸν καὶ αἰώντως γεννωμενὸν καὶ λαμπρὸν ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, το ὁποῖον εἶναι ἡ Σοφία, που λέγει· Ἐγὼ ἤμην, ὁ αὐτὴν ὁποῖαν ἔχαιρε, καὶ ἔγω καθ' ἑκάστην ἡμέραν ηὐχαριστοῦμην εἰς τὸν καιρὸν τῆς παρουσίας αὐτοῦ.⁶⁴ Καὶ ἀμέσως μετὰ ἀπὸ ὀλίγα προσθέτει περὶ τοῦ αὐτοῦ θεματός λεγὼν· Ἐὰν λοιπὸν ὁ Πατὴρ εἶναι αἰώνιος, αἰώνιος εἶναι, καὶ ὁ Υἱός, ἐπεὶ δὲ εἶναι, φῶς ἐκ φωτός, διότι, ἐὰν ὑπάρχῃ γονεὺς ὑπάρχει καὶ τέκνον. Ἐὰν δὲ, δὲν ὑπάρχῃ τέκνον, κατα ποῖον τρόπον καὶ τίνας ἤμπορεῖ νὰ εἶναι γονεὺς ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ οἱ δυο καὶ εἶναι αἰώνιοι.⁶⁵ Ἐπειτα πάλιν προσθέτει τὰ ἐξῆς· Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Θεὸς εἶναι φῶς, ὁ Χριστός εἶναι τὸ ἀπαύγασμα τοῦ. Καὶ ἐφ' ὅσον εἶναι πνεῦμα (διότι, λέγει, Πνεῦμα ὁ Θεός⁶⁶), κατ' ἀναλογίαν πάλιν ὁ Χριστὸς λεγεται, ἀτμὶς διότι, λέγει, εἶναι ἀτμὶς τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ.⁶⁷ Καὶ, διὰ νὰ παραθεσῶ ἀπὸ τοῦ δευτέρου βιβλίου του, λέγει ἐκεῖ πάλιν· ἄνθρωπος δὲ ὁ Υἱὸς ὑπάρχει πάντοτε μαζί μὲ τῷ Πατέρα καὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ ὑπαρχὼν πληρῶμα καὶ αὐτός ὁ ἴδιος εἶναι ἐκ τῶ Πατρὸς.

16 Ἐὰν μὲν ἡ σημασία τῶν ἀνωτέρω ἦτο ἀμφιβολος, θα ὑπῆρχεν ἀνισκὴ τοῦ ἐρμηνευτοῦ αὐτῶν. Ἐπειδὴ ὁμοῦς οὗτος ἔγραψε καθαρὰ καὶ κατ' ἐπανάληψιν περὶ τοῦ ἰδίου θεματος, ὁ μὲν Ἀρειὸς, ὡς τριζῇ τοῦς

64. 1. 251. 8, 30.

65. 1. 251. 1, 24.

66. 1. 251. 277. 7, 25.

δόντας, θλέπων τὴν αἵρεσίν του νὰ καταστρέφεται, ἀπὸ τὸν Διονύσιον καὶ ἀκούων, ἐκεῖνα ποι δεῖ ἐπιθυμεῖ, ἀπὸ αὐτὸν λέγοντα «Ὁ Θεὸς ἦτο παῖς ποτε Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι ἀπλῶς αἰώνιος, ἀλλὰ δοθέντος ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι αἰώνιος, αἰώνιος πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὁ Υἱός, καὶ νὰ συνυπαρχῇ μὲ τὸν Πατέρα ὅπως τὸ ἀπαυγάσμα μὲ τὸ φῶς». Ἐκεῖνο, δέ, ποὺ ἔστω καὶ καθ' ὑπόνοιαν ἐνόμισαν ὅτι ὁ Διονύσιος ἐφρόνησε τὰ φρονηματα τοῦ Ἀρείου, ἅς θέσουν κατὰ μέρος τὴν τριαύτην συκοφαντίαν ἐναντίον αὐτοῦ. Διότ ποῖον εἶναι τὸ κοινὸν μεταξὺ τῶν ὅταν ὁ μὲν Ἄρεος, λέγει ὁ Υἱὸς δὲν ὑπῆρχε πρὶν γεννηθῇ ἀλλ' ἦτο καποτε χρόνος, ποὺ δὲν ὑπῆρχε ὁ δὲ Διονύσιος διδάσκει «ὁ δὲ Θεὸς εἶναι φῶς αἰώνιον, τὸ ὁποῖον οὔτε ἀρχὴν ἔλαθέ ποτε, οὔτε θα ἔχῃ ποτέ τέλος. Ἐπομένως τὸ ἀπαυγάσμα ὑπάρχει προαωνίως καὶ συνυπαρχει μὲ αὐτοὺς ἀνάρχους αἰώνιως γενόμενον καὶ ἀειαῶς λάμπον ἐμπροσθεν αὐτοῦ,» Ἀληθῶς δὲ καὶ εἰς ἀντικρουσιν καὶ τῆς ἄλλης ὑποφίας μερικῶν ποὺ λέγουσιν, ὅτι ὁ Διονύσιος ὅταν λέγῃ Πατέρα δὲν ὀνομαζετοὺν Υἱόν, καὶ πάλιν ὅταν λέγῃ Υἱόν δὲν ὀνομαζετοὺν Πατέρα, ἀλλὰ διαρεῖ, ἀπομακρυνεὶ καὶ χωριζεὶ τὸν Υἱὸν ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀποκρινεταὶ καὶ κατεντροπιάζει αὐτοὺς εἰς τὸ δευτερον θ.θλιοι του λέγων

17 «Καθένα ἀπὸ τὰ ὀνόματα ποὺ ἐμνημόνευσα εἶναι ἀχωριστὸν καὶ ἀδιαιρετὸν ἀπὸ ἐκεῖνο, ποὺ εἶναι κοντὰ εἰς αὐτὸ Ὡμίλησα διὰ τὸν Πατέρα, καὶ πρὶν ἀκόμη εἰπω διὰ τὸν Υἱόν, ἐνόησα τοῦτον ὑπαρχοντα ἐν τῷ Πατρὶ. Ἐμνημόνευσα τὸν Υἱόν, ἂν καὶ δεῖ εἶχον ὀμιλήσει διὰ τὸν Πατέρα, ἀσφαλῶς ὁμοῦς οὗτος ἔπρεπε νὰ νοηταῖ ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι εἶναι ἐν τῷ Υἱῷ Προσέθεσα ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλ' ἀμέσως ἔκαμα σαφές ἀπὸ ποῖον καὶ διὰ τίνας τὸ Πνεῦμα προέρχεται Ἐκεῖνοι δέ, δὲν γνωρίζουν, ὅτι οὔτε ὁ Πατὴρ ἀποξενοῦται ἀπὸ τὸν Υἱὸν ὡς Πατὴρ, διότι τὸ ὄνομα εἶναι ἐξ ἀρχῆς σημαντικόν τῆς σχέσεως μὲ τὸν Υἱόν, οὔτε ὁ Υἱὸς ἐκπατρίζεται ἀπὸ τὸν Πατέρα. Διότι τὸ ὄνομα Πατὴρ, δηλώνει τὸν κοινὸν δεσμόν μετὰ Πατρός καὶ Υἱοῦ, καὶ ὅτι εἰς τὰς χεῖρας καὶ τῶν δύο εἶναι τὸ Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ χωρισθῇ, οὔτε ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ τὸ ἀποστέλλει, οὔτε ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ τὸ ἐκπορεύει. Πῶς λοιπὸν ἡμπορῶ ἐγώ, ὁ ὁποῖος ἐχρησιμοποίησα τὰ ὀνόματα ταῦτα.

νά φαντάζωμαι ὅτι εἶναι δυνατόν νά διαμεριζώνται καί νά διαχωρίζονται ἐντελῶς ἀπ' ἀλλήλων. Καὶ ὑστερὰ ἀπὸ ὅλ' αὐτὰ συνεχίζε λέγων. Ἔτσι μὲν ἡμεῖς πλατυνομέν τὴν Μονάδα εἰς Τριάδα ἀδαρετοί, καὶ τὴν Τριάδα πάλιν ὁλοκληροῦν συγκεφαλαιώομεν εἰς τὴν Μονάδα.

18 Ἔπειτα καὶ τὴν κατηγορίαν τῶν ἐναντίων τοῦ ὡς δῆθεν λέγοιτο, ὅτι ὁ Ὑῖος εἶναι ἐκ ἀπὸ τὰ κτιστάτα καὶ ὁχ ὁμοούσιος μετὰ τὸν Πατέρα ὁ ἴδιος παλιν ἀνατρέπει αὐτὴν λέγων εἰς μὲν τὸ πρῶτον, θιβύτιον, τὰ ἐξῆς. Ἐλλ' ὅμως ἐγώ, μετὰ τὰ εἶπω ὅτι μερικά δημίον ρήματα νοούνται ὡς γενητά καὶ ποιητά τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν, τὰ ἐτελεστέρα ἀνεφερα ἐπιτροχαδὴν ὡς παραδείγματα ἐπέδῃ οὔτε εἶποι ὅτι τὸ φυτὸν ταῦτ' ἐστὶν μετὰ τὸν γέωργον, οὔτε τὸ σκυφὸς μετὰ τὸν ναυπηγόν. Ἐπειτα ἡσχολήθη μετὰ τὰ πρεποῖτα καὶ περισσότερον καταληλῶ καὶ διηρενήθησα ἐκτενεστέροις ἑκείνοις που εὐρίσκονται ποικίλα εἰς τὴν ἀληθειάν καὶ ἐφθασα εἰς διαφόρους ἀποδείξεις τὰς ὁποίας ἔγραψα καὶ εἰς μετὰ δι' ἄλλης ἐπιστολῆς μου, μετὰς ὁποίας ἀπέδειξά ὅτι, τὸ ἔγκλημα, που κατηγοροῦν εἰς θένος μου, δηλαδή ὅτι δὲν λέγω, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁμοούσιος μετὰ τὸν Θεόν, εἶναι ψευδὸς διότι καὶ ἐν ἀκομῇ λέγω, ὅτι τὸ ὄνομα ὁμοούσιος δὲν ἔχω εἶρε, οὔτε ἀεγνώσα καποῦ εἰς τὰς ἀγίας Γραφάς, ἐν τούτοις τὰ εἰς τὴν οἰκονομίαν, ἐπιχειρήματα μου, τὰ ὁποῖα οὗτοι ἐντελῶς παρεσιώπησαν, δὲν εἶναι ἀσυμβέβηστα πρὸς τὴν ἐννοίαν τῆς λέξεως ὁμοούσιος. Δὲν εἰς τὴν πραγματικότητα ἐχρησιμοποίησα ὡς παραδείγματα τῇ, ἐξ ἀνθρώπου γενήσιν ἢ ὅποια εἶναι φαινερὰ ὁμογενεῖς κατὰ τὴν φύσιν, ὅσα νὰ εἶπω μόνον, ὅτι οἱ γονεῖς διαφέρουν ἀπὸ τὰ τέκνα τῶν ἐπειδὴ οἱ ἴδιοι δὲν εἶναι, τὰ τέκνα, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχουν, οὔτε γονεῖς οὔτε τέκνα. Καὶ τὴν μὲν ἐπιστολήν, καθὼς προεῖπα, λόγῳ τῶν περιστάσεων δὲν ἠμπορῶ νὰ παρουσιάσω ἄλλως θὰ ἠμπορούσα νὰ σοῦ ἐπαναλάβω τὰ λόγια που ἐχρησιμοποίησα τότε. Μαλλον δὲ καὶ νὰ σοῦ στείλω πλήρεις τὸ ἀντιγραφὸν αὐτῆς, τὸ ὁποῖον θὰ πρᾶξω, ἔαν θὰ ἔχω τὴν εὐκαιρίαν. Γνωρίζω ὅμως καὶ ἐνθυμοῦμαι, ὅτι προσέθεσα περισσότερας ὁμοιοτητας ἀπὸ συγγενῇ παραδείγματα. Διότι, πραγματὶ εἶπον, ὅτι καὶ τὸ φυτὸν που ἐφύτρωσεν ἀπὸ σπόρον ἢ ἐβλάστησεν ἀπὸ ρίζαν δένδρου τινός, εἶναι ξε-

χωρστών δειδρον ἀπο ἔπειτα ἀπο τὸ ὁποῖον προῆλθε, καὶ ὅπως ὅποτε τῆς αὐτῆς φύσεως με ἐκείνῳ. Καὶ ὅτι ὁ ποταμός του σχηματίζεται ἀπο καποιαν πηγῇ, λαμβανει ὑπερὸν ἄλλο ἰγῆμα καὶ ὁμοα διότι, οὔτε ἡ πηγὴ ἤμπορεῖ να ὁμοαζεται, ποταμός οὔτε ὁ ποταμός τη γῇ καὶ, ὅτι ὑπάρχουν καὶ τὰ δυὸ ἢ μὲν πηγῇ εἰς τι τρόπον τινὰ ὁ πατήρ ἢ δε ποταμός τοῦ ὕδωρ του πηγάζει ἀπὸ τὴν πηγὴν. Αλλ ἐκεῖνοι ταῦτα μὲν καὶ τὰ ὁμοα οὖν καὶ εἶνα γραμμένα δὲν τὰ ὅλως, ἄλλος τρόπον, τὰ προσπαοῦνται, ὅτι εἶναι τυφλοὶ ἐνῶ προσπαθοῦν νὰ θαλλοὺν ἐναντίον μου, δυο ἐντελῶς ἀσυνδέτους ἐκφρασεις καθως ἀκριβῶς λιθοὺς ἀπο καποιαν ἀπόστασιν διότι δὲν γνωρίζουν ὅτι ἐπὶ θεματιω, κειρείων περαιτῶν οριω, τῆς γνωσεως ἡμῶν τὰ ὁποα ἀπαιτοῦν εἰδικὴν προπαιδευσιν δια να γινουι κατανοητα, πολλακις ὅχι μόνον ξενα, ἀλλαι καὶ ἀτιθετα εἶνα τὰ κριτηρια προς εὔρεσιν τῆς ἐπιζητουμένης ἀληθείας. Εἰς δε το τρίτον θβλοιν λεγει «ζωὴ ἐκ ζωῆς ἐγένεθη καὶ ἐπήγγισεν ὅπως ἀκριβῶς ὁ ποταμός ἀπο τῆς πηγῆς καὶ ἀπὸ τὸ ἀσθεστον φῶς ἀναφθῆκε λαμπροὺ φῶς».

19 Ποῖος λοιπόν ὅταν ἀκούῃ ταῦτα δὲν θὰ καταλογισῇ τρελλαῖ εἰς ἐκεῖνους τοὺ ὑποπτευομενα τὸν Δουσαν, ὅτι ἔχει τὰ φρενηματα τοῦ Αρειου, διότι, ἴδου οὗτος μὲ αὐτὰ ὁλοφανερὰ πατεῖ ἐπάνω εἰς τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ με συλλογισμοὺς θασιμνευσις ἐπὶ τῆς ἀληθείας. Διότι οὗτος, το μὲν δει ἐπῆρχε πρὶν γεννηθῆναι, καὶ το ἐπῆρχε καποτε χρόνος, ὅτε αὗτος δὲν ἐπῆρχεν ἀνατρέπει με τὸ ἐπιχειρημα τοῦ ἀπαυγασματος, λεγων ὅτι, ὁ Πατήρ αὐτοῦ οὐδεποτε ἦτο αἰεὺ Υἱοῦ τὴν δε ἐκφρασιν αὐτῷ «ἐξ οὐκ ὄντων ἀναιμε με τὴν παραβολήν, ὅτι ὁ Λόγος εἶναι, ὡς ὁ ποταμός ἀπὸ τῆς πηγῆς καὶ ὁ θλαστός ἀπὸ το δειδρον, καὶ το τέκνον ἀπο τοῦ γονέως καὶ τὸ φῶς ἀπο το φῶς καὶ ἡ ζωὴ ἀπο τὴν ζώην. Καὶ τὸν ἀποχωροῦν καὶ τὴν δαίρεσιν τοῦ Λόγου ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ποὺ οὗτοι κηρυσσούν, ἀνατρέπει οὗτος μὲ τὸ να λέγῃ ὁ ἴδιος, ὅτι ἡ Τριάς νοεῖται ἀδιαιρετος καὶ ὁλόκληρος χωρὶς μειωσιν καὶ συγκεφαλαιοῖται εἰς Μοναδα ἀχώριστον, το δὲ ἐπ' αὐτῶν λεγόμενον, ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ξενος ἀπὸ τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρος οὗτος ἀναιρεῖ λέγων, ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοουσος με τὸν Πατέρα. Διὰ τοῦτο καὶ θὰ ἔπρεπε να θαυμάσῃ κανεὶς τὴν ἀναισχυν-

ταί τῶν ἀσεβῶν, πῶς ἐκεῖνοι, που λέγουν ὅτι, εἶναι ὁμολογίας τῶν, ἐνῶ οὗτος λέγει ὁμοουσιος, τοῦ Πατρὸς τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, περ-ερχονται ὡσαι κωνῶπες, που θορυβοῦν γύρω στα αἰτία μας ὅτι ἡ Συνοδος οὐχὶ ὀρθῶς ἐχρησιμοποίησε τὸν ὄρον ὁμοουσιος Διότι, εἶναι ὁ Διονύσιος εἶναι φίλος τῶν ἃς μὴ ἀρνοῦνται, τὰ φρονήματα τοῦ ὁμόφρονος τῶν Ἑσάν δε, νομίζουν ὅτι τὸ ὁμοουσιον ἐχρησιμοποιήθη ἐσφαλμένως, πῶς τὸν Διονύσιον ποῦ χρῆσιμοποεῖ αὐτὸ διαδίδου ψευδῶς, ὅτι φρονεῖ τὰ ἴδια τῶν φρονημάτων, Ὅταν μάλιστα οὗτος οὔτε συμπτω-ματικῶς φαίνεται, νὰ λεγῇ ταῦτα ἀλλ' ἀφοῦ ἔγραψε πρωτοτερα ἄλλας ἐπιστολάς ἐκεῖνους μείν, που κατηγο-ροῦσαν αὐτόν, ὅτι δῆθει δέν λεγε ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμο-ουσιος μὲ τὸν Πατέρα, καταδ' καζει ὡς ψεύστας, ἐκεί-νους δέ ποῦ νομίζουν ὅτι ὁ ἴδιος λέγε τὸν Λόγον δημι-ουργημα ἐλέγχε, ὡς πασχοντας παρακροῦσαι, ἐπεδῇ οὐδέποτε οὗτος ἐφρόνησει ὡς ἐκείνοι νομίζουν, ἀλλ' ἀν-κα, εἶπε τὰς ἐκφράσεις ταυτας εἶπεν αἷτας δια νὰ δεί-ξη μόνον, ὅτι, δέν εἶναι ὁ Πατὴρ ἀλλ' ὁ Υἱὸς ἐκεῖνος, που ἐφορεσεν ὡς ἔνδυμα τὸ ἀνθρωπινον σῶμα, το ὁποί-ον, ὡς κτίσμα καὶ δημιουργημα, ἔλαβεν ἀρχὴν λόγος δια τὸν ὁποῖον ὁ Υἱὸς λέγεται, ὅτι ἐγίνεν καὶ ἐπολήθη καὶ ἐκτίσθη

20 Ἀσφαλῶς ἐπεδῇ οὗτος ἔγραψε προηγουμένως τὰς ἐκφράσεις ταυτας πρὸς μείν τοὺς Ἀρεαίους ἀπει-θυνοί μακροὶ ἀποχαρετισμοί, παρ' ἐκείνῳ δε ποῦ ἀκούουν τοὺς λόγους τοῦ, ἀπατεῖ σινε δισιν ἀγαθὴν, με τὸ νὰ παρουσιάσῃ τὸ δυσκόλιν ἢ πιθανῶς, καὶ τὸ δυσκατανόητον τῶν συζητοῦμενων θεματιῶν, διὰ νὰ μὴ κρινοῦν οὗτοι τὰς λέξεις, ἀλλὰ τὸ ἵσημα τοῦ γραφον-τος, καὶ μάλιστα, ὅταν τὰ περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἔγρα-ψε μαρτυροῦν τὴν ὀρθὴν γινῶσιν τοῦ Εἶπε λοιπὸν καὶ ὁ ἴδιος ὅτι τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν τὰ εὐτελέστερα ἀνέφερα ἐπιτροχαδὴν ὡς παραδειγματα, τὸ φυτοὶ καὶ τοὶ γε-ωργοί, ἀπὸ οὗ τα περισσότεροι καταλληλα, διηρῶνισα ἐκτενεστερον ἐκείνα που εὐρίσκονται πιὸ κοντὰ εἰς τὴν ἀλήθειαν.

Ὁ δε ἄνθρωπος, που λέγει αὐτά, ἀποδεικνυει ὅτι, τὸ νὰ λέγωμεν ὅτι, ὁ Υἱὸς εἶναι αἰώνιος καὶ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς εἶναι τὸ ἀληθές καὶ ὅχι τὸ νὰ λέγωμεν, ὅτι εἶναι κτίσμα Διότι, ἀπὸ αὐτὰ μὲν σημαίνεται ἡ σωματο-

κή φύσις τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Κυρίου, ἀπὸ ἐκεῖνα δὲ το ἀναρχὸν τῆς θεότητος αὐτοῦ. Με αὐτα λοιποὶ οὗτος ἡμετέρος τοὺς κατηγοροῦντας αὐτοὶ δὲ δῆθεν δὲ λέγει τοὶ Υἱοὶ ὁμοουσιον με τοῖς Πατέρας καὶ ὁχ ἀπλῶς ὑποστηρίζει, ἀλλὰ με ὀρθὴν κρίσιν καὶ ἀκαταμάχητον ἀποδεικτικὴν δυνάμει λέγει· «ἐὰν καὶ δὲν εἴρον τῇ λέξει ταυτην εἰς τας Γραφας, ἀλλὰ ἀπο τὴν μελετην αὐτῶν κατειοησα τὴν ἀληθινήν εἴπον αν τῆς λέξεως καὶ ἔμαθον, ὅτι ὁ Υἱὸς ἀφοῦ εἶναι καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς δὲν ἤμπορεῖ νὰ εἶναι ξένος ἀπο τῆς οὐσαν τοῦ Πατρὸς».

Ὅτι δὲ ὁ Διωνύσιος δὲν φρονεῖ, ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι κτισμα καὶ ποιήμα (διότι καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τουτου ἐπίσης διεβαλον αὐτόν) ἀποδεικνυεται καὶ ἀπὸ το δευτερον βιβλιον, ὅπου λέγει τα ἐξῆς· «Ἐὰν δὲ καποιος ἀπο τοὺς συκοφαντας, ἐπειδὴ εἶποι, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ποιητής καὶ δημιουργός τῶν πάντων, νομίζῃ ὅτι λέγω, ὅτι εἶναι καὶ τοῦ Χριστοῦ ποιητής ὡς ἀκώσῃ πρωτιτερα ὅτι εἶπον αὐτόν Πατέρα, καὶ με το ὄνομα τουτο ἐσημανα ἐπίσης καὶ τὸν Υἱόν, διότι ἀφοῦ εἶπον τοῖς Θεοῖς Πατέρα, κατόπι προσεθεσα ὅτι εἶναι ποιητής. Καὶ οὔτε Πατὴρ εἶναι ὁ Θεὸς τῶν ποιημάτων του ἐὰν λέγεται πατήρ με τὴν κυριασὴν σημασίαν τῆς λέξεως (ὅτι τῇ πλατυτέραι σημασίαν τῆς προσηγορίας Πατὴρ θα ἀναπτύξωμεν εἰς τὰ ἐπόμενα), οὔτε ποιητής εἶναι ὁ Πατὴρ, ἐὰν μόνον ὁ χειροτέχνης ὀνομαζετα ποιητής. Διότι καὶ οἱ σοφοὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ὀνομαζονται ποιηταὶ τῶν λόγων· πού γραφουν οἱ ἴδιοι, καὶ ὁ ἀποστολὸς εἶπε ποιητάς νόμου⁶⁶, ἐκεῖνους, ποιητροὺ τὸν νόμον καὶ οἱ ἀνθρώποι καλονται ποιηταὶ ὡς ἀπο τῶν ἐσωτερικῶν διαθεσεων αὐτῶν, ὡς εἶναι ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία, καθως εἶπεν ὁ Θεός· «ἐπερμενα ἀπο τὸν δοῦλον μου νὰ ποιήσῃ δικαιοσύνην, καὶ αὐτός ἐποίησεν ἀνομίαν»⁶⁷.

21. Ἐκεῖνος, πού ἀκούει ταῦτα με τὴν ἀληθινὴν τῶν ἔννοιαν, ὀφείλει, νὰ ἐνθουσιασθῇ τὸν θεῖον λόγον, πού λέγει· «προς οἰονδηποτε μέρος, ἐὰν στραφῇ ὁ ἀσεβὴς καταστρέφεται»⁶⁸. Διότι ἰδοὺ, με τὸ νὰ στρέφονται πανούρ-

66. Πρβλ. Ρωμ. 2, 13. Ἰακ. 4, 11.

67. Η: 3, 7.

68. Περ. 12, 17.

γωγῇ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ οἱ ἀσθεεῖς αἱτοὶ ἄνθρωποι καταστρέφονται, ἔπε δὴ οὔτε εἰς τοῦτο ἡμποροῦν νὰ ἔχουν ὡς δικαιολογίαν τῶν, ὅσα λεγουν περὶ τοῦ Διουκισμοῦ Διότι οὗτος δὲ δισκεῖ μεν φαιερά, ὅτι ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι οὔτε κτισμα οὔτε ποιημᾶ κατηγορεῖ δὲ καὶ ὁ ὀρθῶτε ἐκείνοις που ἀκοφαντοῦν αὐτον ὅτι λεγε δῆθεν τοι Θεὸν ὄν ποιητὴν (τοῦ Χριστοῦ), ἔπειδὴ δὲ, ἔλαβον ὑπ' ὄψιν ὅτι με το να εἶπῃ πρῶτον Πατέρα τον Θεον εἰς τὴν λέξιν Πατὴρ περιελαβεῖν ἐκ τῶν πρετέρων καὶ τῇ ἐννοίαν Υἱός "Οταν δὲ λέγῃ τοῦτο, ἐννοεῖ, ὅτι ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι εἰς ἀπο το δὴμιουργήματα οὔτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ποιητὴς τοῦ ἰδικοῦ τοι Λόγου ἀλλὰ Πατὴρ αὐτοῦ. Καὶ ἔπει δὴ μερ καὶ ἀντετειναι εἰς αὐτον λογω ἀγνοίας ὅτι, ἔπε ποιητὴν τοῦ Χριστοῦ τον Θεον, ὅς τοῦτο διδὲι κατα δαφόρους τροποὺς ἐξηγήσεις καὶ λεγε, ὅτι οὔτε καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐννοιαν εἶναι ἐσφαλμένως ὁ λόγος Διότι τό να ἔχη εἶπει ποιητὴν τοῦ Χριστοῦ τον Θεόν, εἶπε τοῦτο ἕνεκα τῆς σαρκος, τὴν ὅποιαν ἀνελαβεν ὁ Λόγος, ἔπειδὴ αὐτὴ ἦτο καθ' ἑαυτὴν κτισμα. Εἶναι δὲ καὶ κάποιος ὑπονοήσῃ, ὅτι τοῦτο ἐλεγχθῇ καὶ περὶ τοῦ Λόγου ἀκόμη καὶ ἔτσι ἔπρεπε να ἀκούσῃ τοῦτο χωρὶς φιλονικίαν. ὁ δὲ ὅπως φροῶ ὅτι ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι ποιημᾶ ἔτσι, καὶ τον Θεον δὲν λεγω ποιητὴν, ἀλλὰ Πατέρα αὐτοῦ. Ἀκόμη καὶ ἂν εἶπω, ὡς ἐν παροῶν, τον Θεὸν ποιητὴν, ὅταν ἐξηγῶ τα περὶ τοῦ Υἱοῦ ἀκόμη καὶ εἰς τὴν περιπτῶσι αὐτὴν εἶναι δυνατόν να προβάλλῃ δικαιολογίαν. Διότι οἱ μεν σοφοὶ τῶν Ἑλλήτων καλοῦν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ποιητῶν τῶν ἰδικῶν, τῶν λόγων καίτοι οἱ ἰδοὶ εἶναι πατέρες τῶν λογόντων. Ἡ δὲ Θεᾶ Γραφή περιγραφεῖ ἡμᾶς ὡς ποιητῶν, ἀκόμη καὶ τῶν ἐσωτερικῶν κινήματων τῶν καρδιῶν μας καὶ καλεῖ ἡμᾶς ποιητῶν "ὁμοῦ" καὶ κρισεῶς" καὶ δικασσυνῆς", οὕτως ὥστε ἀπο πάσης πλευρᾶς ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ μὲν Υἱὸς δὲν εἶναι οὔτε κτισμα, οὔτε ποιημᾶ, ὁ δὲ Διουκισμὸς ἐντελῶς ξένος ἀπο τὴν Ἀρειστικὴν κακοδοξίαν.

69. Πρὸλ. Ρωμ. 2, 13. 1xx. 4, 11

70. Πρὸλ. Μαρτ. 6, 22. 1xx. 5, 27

71. Πρὸλ. Α' 1xx. 2, 29. 37, 7

22. Λοιπόν, ἄς μὴ ὑπονοή κανεὶς Ἀρειανὸς εἰς θάρος τοῦ Διονυσίου οὕτως σχετικῶς πρὸς τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ λέγει, οὕτως συνυπαρχει ὁ Υἱὸς μετὰ τὸν Πατέρα, καθ' οἷον τρόπον καὶ τὰ ὀνόματα συνάπτονται τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, καὶ τὰ πράγματα ἀπεγοῦν περισσότερον μετὰ αὐτῶν, καὶ ὅτι ὁ Υἱὸς δὲν συνυπαρχει παντοτε μετὰ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ μόνον ἀφοῦ ἐγένεν Υἱὸς τότε ἐνεκεν ἐκείνου λέγεται καὶ Πατὴρ ὁ Θεὸς καὶ εἰς τὸ ἐξῆς συνυπαρχει μετὰ αὐτῶν, καθὼς ἀκριβῶς γινέται τοῦτο καὶ μετὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλ' ἄς ἐνθυμηθῇ καὶ ἄς φερῇ εἰς τὴν μὴ μὴν τοῦ ὅσα ἔχομεν προεπε καὶ θα ἴδῃ ὅτι ἡ πίστις τοῦ Διονυσίου εἶναι ὀρθὴ Διότι μετὰ τὸ νὰ λεγῇ «Ὅτι δὲν ὑπῆρχε χρόνος, ὅτε ὁ Θεὸς δὲν ἦτο Πατὴρ» καὶ παλιν «ὅπως δὴ ποτε ὁ Θεὸς εἶναι αἰῶνος φῶς, το ὁποῖον οὐτε ἔλαθεν ἀρχὴν οὔτε θα ἔχη ποτε τέλος ἐπομένως καὶ τὸ ἀπαύγασμα ἰφιστάτα καὶ συνυπαρχει μετὰ αὐτὸν αἰωνίως, ἀταρχῇ, σκηνίως γὰρ ὡμενοι καὶ λαμπροὶ προπρόσωπα αὐτοῦ» θα ἔπρεπε λοιπὸν νὰ μὴ υπαρχῇ γενικῶς κανεὶς, ποὺ νὰ προβαλλῇ τοιαύτας ὑποψίας εἰς θάρος τοῦ. Καὶ τὰ παραδείγματα δὲ τῆς πηγῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς ρίζης καὶ τοῦ θλαστοῦ τοῦ δένδρου καὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀτμῆδος κατεντροπιάζουσιν τοὺς χριστομαχοὺς ἐκεῖνους, τοὺς δαδιδούν φευδῶς τὰ ἀντιθετὰ ἐναντίον τοῦ.

23. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀρειὸς πλὴν τῶν ἄλλων κακοδοξιών αὐτοῦ, ἔφερεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὡσαν ἀπο κοπρίαν νεαν ἐκφράσιν τοῦ καὶ προσθετεῖ ὅτι δῆθεν ὁ Λόγος δὲν εἶναι γνήσιος Λόγος τοῦ Πατρὸς, ἀλλ' ἄλλος μὲν εἶναι ὁ λόγος τοῦ εἶναι ἐν τῷ Θεῷ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος εἶναι ξένος μὲν καὶ διαφορὸς ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, καὶ μόνον κατα φαντασίαν λέγεται Λόγος, καὶ κατα φύσιν μὲν δὲν εἶναι ἀληθινὸς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, λέγεται δὲ οὕτως καὶ Υἱὸς κατα εἰσθεσάν ὡς κτισμὰς. Καὶ ἐπειδὴ, ἐνῶ λέγει τοιαύτα πράγματα, καυχᾶται πρὸς τοὺς ἀμαθεῖς ὅτι καὶ εἰς αὐτὰ ἔχει δῆθεν μετὰ μέρος τοῦ τον Διονύσιον βλέπε καὶ δι' αὐτὰ τὴν πίστιν τοῦ Διονυσίου καὶ πῶς πολεμεῖ τας τοιαυτας κακοδοξίας τοῦ Ἀρειοῦ. Διότι εἰς μὲν τὸ πρῶτον βιβλίον γραφεῖ τὰ ἐξῆς «Βεβαίως ἔχω μὲν πρωτοτερα εἶπε, ὅτι ἡ πηγὴ πάντων τῶν ἀγαθῶν εἶναι, ὁ Θεός, ὁ δὲ Υἱὸς περιεγράφῃ ὡς ποταμός, ποὺ πηγαζεῖ ἀπὸ ἐκείνου ὡς πηγὴν

Διότι ὁ λόγος εἶναι ἐκπορευσ^ς ἀπὸ τοῦ νοῦ, καί, διὰ
 νὰ χρησιμοποήσω γλῶσσαι, που ἐφαρμόζει, δ' αὐτοὺς
 ἀνθρώπους ἐξέρχεται ἀπὸ τῆς καρδίας δ' αὐτοῦ τοῦ
 στοματος, καὶ τὰ νοήματα τοῦ νοῦ που ἐκφέρονται δια
 τῆς γλῶσσης, γίνονται διαφορετικά ἀπὸ τοὺς λόγους που
 ἦτο εἰς τὴν καρδίαν. Διότι ὁ μὲν ἐν τῇ καρδίᾳ λόγος,
 που ἐξέφρασε τὰ νοήματα τοῦ νοῦ δια τῆς γλῶσσης, παρε
 μίνει ἀναλλοιωτος καὶ εἶναι αὐτός που ἦτο ἀρχικῶς,
 ὁ δὲ προφορικός λόγος, ἀφοῦ ἐξεπεμψθῇ, φέρεται πρὸς
 πάσαν κατευθυνσιν καὶ ἔτσι ὁ καθείς ὑπάρχει ἀμοι
 θαιῶς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀν καὶ εἶναι διάφορος τοῦ ἄλ
 λου, καὶ ἐνῶ εἶναι δύο εἶναι συγχρόνως καὶ εἰς Διότι
 ἔτσι καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς ἐλεγχθῶσι, ὅτι εἶναι ἓν καὶ
 ὁ εἰς ὑπάρχει εἰς τὸν ἄλλον ἀμοιθαιῶς. Εἰς δὲ τὸ τέ
 тарτοι Θεὸν λέγει τὰ ἐξῆς Διότι, καθὼς ὁ ἰδικός
 μας νοὺς ἐκπέμπει ἀπὸ μόνος τοῦ τοῦ λόγου, καθὼς εἶ
 πεν ὁ προφήτης· ἡ καρδία μου ἐπροφερε λόγον ἀγα
 θόν· καὶ ἐνῶ ὁ καθείς εἶναι διάφορος τοῦ ἄλλου καὶ
 καταλαμβάνει χωρὸν ἐντελῶς ἰδικοί τοῦ ὁ μὲν εἰς τὴν
 καρδίαν, ὁ δὲ εἰς τὴν γλῶσσαι καὶ τὸ στόμα ἐγκαθί
 σταται καὶ κινεῖται, ἐν τούτοις δὲ εἶναι χωρσμένοι οὔ
 τε στιγμὴν χρόνου δὲν λαμβάνει ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλλον, οὔτε
 ὁ νοὺς εἶναι ἄλογος οὔτε χωρὶς νοῦν ὁ λόγος, ἀλλ' ὁ
 νοὺς ἐκφέρει τοὺς λόγους καὶ καμνε φανεραὶ τὴν παρου
 σίαν τοῦ εἰς αὐτόν, καὶ ὁ λόγος, ὅταν ἐκφράζεται πρὸς
 τὰ ἔξω δεικνύει τοὺς νοῦς που ὑπάρχει εἰς αὐτόν. Καὶ
 ὁ μὲν νοὺς εἶναι τρόπον τινά ἐσωτερικός λόγος ὁ δὲ
 λόγος ἐκφραζόμενος νοὺς. Καὶ ὁ μὲν νοὺς μεταφέρει
 τὰ εἰς τοὺς λόγους, ὁ δὲ λόγος κυκλοφορεῖ τὸν νοῦν εἰς
 τοὺς ἀκροατάς. Καὶ ἔτσι ὁ νοὺς δια μέσου τοῦ λόγου
 ἐγκαθίσταται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκούοντων αὐτόν, με
 τοῖα εἰσέρχεται, εἰς αὐτάς δια μέσου τοῦ λόγου. Καὶ ὁ
 μὲν νοὺς εἶναι, τροποὶ τινὰ ὁ Πατὴρ τοῦ Λόγου, ποὺ εἶ
 ναι ἀύθυπαρκτος, ὁ δὲ Υἱὸς εἶναι, τροποὶ τινὰ, ὁ λόγος
 τοῦ νοῦ ὁ ὁποῖος εἶναι ἀδυνατον νὰ νοεῖται ὑπάρχων
 πρὸ αὐτοῦ ἀλλ' οὔτε ὅτι προστετέθῃ ὕστερον ἔξωθεν, εἰς
 ἐκεῖνον, ἀλλ' ὅτι ἐβλάστησεν ἀπὸ αὐτοῦ. Τοιούτοτρό
 πῶς νοεῖται ὁ Πατὴρ, ὁ μεγίστος καὶ καθολικός Νοὺς.

ὅτι ἔχε ἀναρχῶς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον αὐτοῦ ἑρμηνευτὴν καὶ κήρυκα τῶν βουλῶν αὐτοῦ.

24 Ὁ Ὁ Ἄρειος ἢ δὲν ἤκουσέ ποτε ταῦτα, ἢ καὶ ἀν ἤκουσε δὲν ἐνόησεν αὐτὰ ὁ ἀμαθὴς Διότ. ἐὰν οὗτος εἶχεν ἐννοήσει αὐτά, δὲν θὰ εἶχε κατηγορήσει ψευδῶς τόσον πολὺ τὸν ἐπίσκοπον ὅπως οὐδεὶς ὁμῶς θὰ ἔθρζε καὶ αὐτόν, καθὼς ὑβρίζει ἡμᾶς λόγῳ τοῦ μίσους τοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν Διότ. ἐπειδὴ εἶναι χριστομαχος, δὲν θὰ δίστασῃ νὰ καταδιώκῃ ἐπίσης καὶ ἐκείνους ποὺ πρεσβεύουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καθὼς αὐτός ὁ Κυριὸς εἶπεν· Ἐὰν ἐμε καταδιώξαν θὰ καταδιώξουν καὶ σᾶς.⁷⁴ Ἡ ἐὰν οἱ προσταταὶ τῆς ἀσεβείας νομίζουν, ὅτι ὁ Διονύσιος ἀνῆκε εἰς τοὺς ὁμοφρονᾶς τῶν, ἃς γραφούν καὶ ἃς ὁμολογήσουν αὐτὰ φανερά ἃς γράφει αὐτὸς εἶπεν ὅταν ὑπερησπίζετο τὸ ὁμοφροῦσαι καὶ τὸ ναυπηγόν, καὶ συγχροτικῶς ἃς ὁμολογήσουν καὶ ἐκεῖνα, ποὺ αὐτὸς εἶπεν ὅταν ὑπερησπιζέτο τὸ ὁμοφροῦσι καὶ τὸ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς καὶ αἰῶνος, καὶ τὴν σχέσιν τοῦ νοῦ πρὸς τὸν λόγον καὶ τῆς πηγῆς πρὸς τὸν ποταμόν καὶ τὰ ἄλλα διὰ νὰ μαθῶν τοῦτο ἵσταν ἐκ τῆς διαφορᾶς ὅτι οὗτος ἐκεῖνα μὲν εἶπε κατ' οἰκονομίαν ὡς παραδείγματα, ταῦτα δὲ ἐξέθεσε καθὼς ἀπαιτεῖ ὁ λόγος τῆς εὐσεβοῦς πίστεως καὶ ἐπομένως, μὲ τὸ νὰ λέγουν ταῦτα, ἃς ἀναρῶν ὅσα ἐναντίον τῶν λόγων τούτων οἱ ἴδιοι ἐπίστευσαν Διότι κατὰ τι ἢ πιστὶς τοῦ Διονυσοῦ συγγενεῖ μετὰ τὰ κακὰ τοῦ Ἀρείου, δὲν λέγει ὁ Ἄρειος ὅτι ὁ Λόγος εἶναι κατὰ φαντασίαν Λόγος, ὁ δὲ Διονύσιος κηρήσσει αὐτοὺς ἀληθινόν καὶ κατὰ φύσιν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ μὲν ἀποξενώνει τὸν Λόγον ἀπὸ τὸν Πατέρα, ὁ δὲ διδάσκει, ὅτι αὐτὸς εἶναι γνήσιος καὶ ἀδιαίρετος ἀπὸ τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι, ὁ Λόγος μὲ τὸν νοῦν καὶ ὁ ποταμὸς μὲ τὴν πηγὴν. Ἐὰν λοιπὸν κάποιος νομίζῃ ὅτι ἡμπορεῖ νὰ διαιρέσῃ καὶ νὰ ἀποξενώσῃ τὸν Λόγον ἀπὸ τὸν νοῦν ἢ νὰ χωρίσῃ τὸν ποταμόν ἀπὸ τὴν πηγὴν καὶ νὰ ἐγειρῇ τεῖχος ποὺ νὰ διαιρῇ πηγὴν καὶ ποταμόν ἢ νὰ εἶπῃ, ὅτι ἡ οὐσία τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἄλλη ἀπὸ ἐκείνην τῆς πηγῆς, καὶ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ εἶναι ξένον ἀπὸ ἐκεῖνο τῆς πηγῆς.

74. Ἱω. 16, 20

πηγήν τὸν νοῦν· δεῖ εἶναι Πατὴρ οὔτε παλιν αὐτός εἶναι, εἰς Λόγος ἐκ πολλῶν ἀλλων· ἀλλ' αὐτός μόνος εἶναι Ὁς τοῦ Πατρὸς, ὁ ἀληθινὸς καὶ φανερός· γνησὸς Υἱὸς, ὁ ὅποιος καὶ τώρα εἶναι ἐν αὐτῷ καὶ γεννᾶται αἰωνῶς καὶ ἀδιαιρέτως ἐξ αὐτοῦ. Ἔτσι ὁ Κυριὸς εἶναι καὶ σοφία καὶ ἀληθεία καὶ, δεῖ ὑπαρχει ἀλλῆς σοφίας· δευτέρου Λόγου, ἀλλ' αὐτός μόνος, παρχει δια τοῦ ὁποίου ὁ Πατὴρ ἔκαμψεν τὰ πάντα καὶ δ' αὐτοῦ ἐδημιούργησε τὰς πολλὰς εἰδῶν οὐσίας τῶν κτισμάτων καὶ δι' αὐτοῦ καμνεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ γνωστοῦ εἰς ἐκεῖνους ποιθελεῖ⁸² καὶ δι' αὐτοῦ ἐργεῖ καὶ ἐργάζεται τὴν προνοίαν δι' ὅλα τὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Διόνυσος τοῦτο, τοῖς Λογοῖς τοῦ Θεοῦ μόνον γινώριζε. Αὕτη εἶναι ἡ πίστις τοῦ Διονυσίου· Διότι ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἐπελεξάμεθα ὅλγιστα μόνον ὅσα εἶναι ἀρκετὰ νὰ δώσωμεν εἰς σε ἀφορμὴν νὰ προσθέσης περισσότερα εἰς δε τοὺς Ἄρετας νὰ προξείησιν· μετσίην· ἐντροπήν· διὰ τὴν σικοφαντίαν τῶν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου· Διότι, με ὅλα ὅσα οὗτος ἔγραψεν ἐν συνολῷ καὶ ἐπὶ μέρους ἐξεσκεπάσε τὴν κακοδοξίαν τῶν καὶ ἐστιγματίσε τὴν αἵρεσιν τῶν

26 Ἐπομένως ἀπὸ αὐτὰ ἀποδεικνύεται ὅτι καὶ ἡ ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς Ἐφράνορας καὶ τοὺς Ἀρμένιοις δεῖ ἔγραφεν ἀπ' αὐτὸν ἀπὸ ἐσφαλμένη ἐρμηνείας, ἀλλὰ πρὸς εἰδὸς σκοποὺν ὅτι καὶ ἡ ἀπολογία τοῦ αὐτοῦ ἀποδεικνύει· Καὶ εἶναι πραγματὶς ἡ μορφή αὕτη τῆς ἐπιχειρηματολογίας αὐτοῦ· καταλλήλος διὰ νὰ ἀνατρέψῃ τὴν τρελλαν τοῖς Σαβελλοῦ ὥστε νὰ βοηθῇ ἐκεῖνον ποῖ θέλει νὰ ἀντιμετωπιζῇ ἀμεσῶς τοὺς τοσούτους, νὰ μὴ ἀρχίζῃ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ σημαίνουν τὴν θεότητα τοῦ Λόγου (ὡς αἱ ἐξῆς· ὁ Λόγος εἶναι σοφία⁸³ καὶ δυνάμις, καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ εἰμεθα ἓν⁸⁴), ὥστε ἐκεῖνος νὰ μὴ ἡμποροῦν νὰ παρεξηγοῦν αὐτὰ, ποὺ ἔχουν λεχθῇ καλῶς, καὶ νὰ ἔχουν αὐτὰ στηριγματα τῆς χωρὶς ἐντροπὴν πολεμικῆς τῶν ὁταν ἀκούουσι· ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ εἰμεθα ἓν⁸⁵, καὶ αὐτός, ποὺ εἶδεν ἐμὲ εἶδε τὸν Πατέρα⁸⁶, ἀλλὰ νὰ

82 Πρῶτ. Μ2-8 11, 37

83 Πρῶτ. Α' Κ1-2 1. 30

84 2^{ου} 1^{ου} 30

85 1^{ου} 10 30

86 2^{ου} 14 9

προβαλλῇ πρῶτον ἐκεῖνα, που ἔχουν γραφῇ με γλῶσσαν ἀνθρωπίνην περὶ τοῦ σώματος τοῦ Σωτῆρος ὅπως ἀκριθῶς ἔκαμε καὶ ὁ ἴδιος ὡς εἶνα τὸ νὰ περὶ τὰ, το νὰ καπιάζῃ καὶ διτ. παραβάλλε τοι ἑαυτον τοι μετὶ τῆς ἀμπέλαι, κα' προσπυχετο καὶ ἔπαθεν Διοτ. ὡς περισσοτερον τονιζοιτα. τοιαῦτα ταπεινὰ ἐκφράσεις τῶς καθαρωτερα ἀποδοκνυεται διτ. δει εἶνα ὁ Πατήρ ποι ἔγνεν ἄνθρωπος Διοτι μετὰ νὰ λεγεται ὁ Κυρὸς ἀμπέλας, τονιζεται ἡ ἀνάγκη νὰ ὑπάρχη καὶ ὁ γεωργός, καὶ μετὰ νὰ εὐχετα. οὗτος ὑπαρχε, καὶ ὁ ἀκουων τὴν προσειχην, καὶ μετὰ νὰ ζητη οὗτος νοεῖτα καὶ ὁ δδων τὸ ζητοῦμενον Ταυτα δε δεκνυου πολυ καθαρωτερα τὴν τρελλαν τῶν Σαθελλαϊων διότι ἄλλος εἶναι ὁ προσευχομενος καὶ ἄλλος ὁ ἀκουων τὴν προσευχὴν καὶ ἄλλος ἡ ἀμπέλας καὶ ἄλλος ὁ γεωργός Διοτι ὅσα ρητὰ ὑπάρχουν, που σημαινουν διτ. ὁ Υἱός εἶναι ξενος ἀπο τον Πατέρα, ταυτα λεγονται περὶ αὐτοῦ λόγῳ τῆς σαρκός, τὴν ὁποιαν ἐφόρεσε δι' ἡμᾶς Διοτι, τα κτιστα ὄντα εἶνα, κατὰ τὴν φύσιν των ξενα ἀπὸ τον Θεοι Δια τοῦτο ἐπεδὴ ἡ σαρξ εἶνα, φύσεως κτιστῆς ὁ Λογος ἐγινε σαρξ' ὡς λεγει. ὁ Ἰωάννης καιτοι κατὰ τὴν θεϊαν φύσιν ἐμεινεν ὁ ἴδιος καὶ ἀδιαρετος ἀπο τον Πατέρα, ἐν ταυτοις λογῳ τῆς σαρκός λεγεται διτ. καὶ ὁ Πατήρ εἶνα μακρὰν ἀπὸ αὐτόν Διοτι ἐκεῖνα που ἀναφέροντα ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σάρκα ἐπιτρέπει ὁ ἴδιος νὰ λεγωντα, καὶ περὶ αὐτοῦ δὲ νὰ φανῇ καθαρά διτ. τὸ σῶμα, που ἀνέλαβε, δει ἀνήκει εἰς ἄλλον τινα, ἀλλ' εἶναι ἰδικόν του σῶμα Εφ' ὅσοι δε ἡ ἐννοια τῶν ἐκφρασεων ταυτων εἶνα, αὕτη, θα ἀποδειχθῇ το γρηγορωτερον διτ. ὁ Σαθέλλος πλανᾶται, ἐπεδὴ δει εἶνα, ὁ Πατήρ αὐτός, πού ἐγινε σαρξ, ὡς ἐκεῖνος φρονεῖ, ἀλλ' ὁ Λογος αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ ἀπολυτρωνει αὐτὴν καὶ τὴν προσφέρει εἰς τον Πατέρα Ἐάν κατ' αὐτόν, τὸν τρόπον ἀνατρέψῃ καὶ πεισῇ αὐτόν, ὅστεροι θα ἡμπορέσῃ εὐκολωτεροι νὰ διδάξῃ αὐτόν καὶ περὶ τῆς θεότητος τοῦ Λογου διτ. ὁ Λογος εἶναι καὶ σοφία, καὶ Υἱός, καὶ δυναμις, καὶ ἀπαιγασμα, καὶ χαρακτηρ Διοτι καὶ ἐδῶ πάλιν εἶναι ἀνάγκη νὰ νοῆται, διτ. ἀφοῦ ὑπαρχε, ὁ Υἱός πρεπει νὰ ὑπαρχῇ καὶ ὁ Πατήρ τοῦ Λόγου, καὶ ἀφοῦ ὑπαρχει σοφια ὑπάρ-

χει καὶ ὁ γονεύς αὐτῆς, καὶ ἀφοῦ ὑπαρχει ἀπαύλασμα
ὑπαρχει καὶ τὸ φῶς καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοαν, ὁ Υἱὸς
καὶ ὁ Πατὴρ εἶναι, εἶναι.

27. Ο Δούλος ὁ ὁποῖος ἐγνώριεν, ἐγράφει αὐ-
τά, καὶ μέ ἐκεῖνα μὲν ἀπεστομώθη τοὶ Σαβελλιανοὶ με-
τὰ ταῦτα δε ἀνέτρεφε τὴν Ἀρεσκτικὴν ἀρεσκ. Καὶ καθὼς
ἀκρῶς τὰ ἀνθρώπινα ἴδιωματα τοῦ Σωτηρὸς ἀνέτρε-
πον, τοὺς Σαβελλιανὸς ἐπὶ ἀντιστροφῶς εἰς τὰ ἀνέτρεψη
καὶ εἰς τὴν Ἀρεσκτικὴν ἀρεσκ. πρεπεὶ νὰ κτηνὴ χρῆσιν
ἀποδειξέω, ποὺ στηρίζονται ὅχι εἰς τὰ ἀνθρώπινα ἴδι-
ωματα, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνα ποὺ στηρίζονται τῇ Θεότητι τοῦ
Λόγου διὰ νὰ μὴ ἡμπορεῖν αὐτοὶ νὰ παρεξηγήσῃ τὰ
λεγθέντα περὶ τοῦ Κυρίου ὡς ἀνθρώπου καὶ ὁμοίου
ὅτι τέτοιος εἶναι ὁ Λόγος δηλαδὴ φύσεως ὁμοίως με-
τὴν ἰδιότητα καὶ ἐκτετατὴ ἐπιμενὸν ἀμετανόητ' εἰς
τὴν τρελλαν τῶν Ἀρεσκτικῶν οὗτο δ' ἀναθεὶν πρὸς τῆς
Θεότητος τοῦ Λόγου θὰ κατασκευασθῇ μὲν τὴν αἴρεσιν
τῶν, καὶ ἀφοῦ μαθὼν εἰς ἀνωτέρους ὅτι ὁ Λόγος, ἡ
σὰρξ, θὰ ἡμπεροῖν στήριον καὶ αὐτοὶ νὰ διακρίνουν
ποῦ εἶναι τὰ ἀρρωστοῦτα εἰς τὴν ἀνθρώπινη καὶ πικρὰ
εἰς τὴν Θεότητα τοῦ Λόγου. Ἐφοσον δὲ ταῦτα ἔχον
καὶ ὁ Διόνυσος ἀπεδειχθῇ ἀπὸ ὅσα ἔγραψεν, ἐστῆς
τι θὰ καὶ στήριον ἀρεσκτικὰ. Διότι κατ' ἀρεσκ-
τικὴν, ἔφοσον οὗτοι ἔξεπτεται, ἀπὸ τοῦ θεμελιῶν τῶν ἀπο-
στολικῶν καὶ συνέστα ταῦτα ἔχον διανοῶν πρὸς ἐκ-
κολῶς κλονίζετα ζητοῦν στήριγμα καὶ ἐπὶ δὴ δε εἰ-
ρισκῶν κατασκευασθῇ, τοὺς Πατέρας Ἀλλὰ καὶ εἰς
δὲν θὰ πειστέω εἰς αὐτὴς πλεον. ἀκοῦη καὶ αὐτὴν ἐπὶ
ρήσιν καὶ πικροφαντήσιν. Διότι ἡ αἰρεσις κατεδικασθῇ
ἀπὸ ὅλων. Ἐκτός ἐάν τις ὁμοίῃ εἰς τὸ ἐξῆς περὶ
τοῦ διαβολοῦ διότι αὐτὸς μόνος εἶναι μετὰ τοὺς συμφω-
νὸς ἢ μάλιστα αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἐπετελεσέν ἰς
αὐτοὺς τὴν ἀρεσκ. Ποῖος λοιπὸν θὰ ἡμπεροῖν πλεον
νὰ δομαζῇ Χριστιανούς αὐτοὺς τῶν ὁποῶν ὁ διαβο-
λὸς εἶναι ἀρχηγὸς καὶ ὅχι μάλιστα δὲν ὁμοίῃ, διὰ
νὰ μὴ ὁνομαζέτω μόνον χρῆσιν, ἀλλὰ καὶ διαβο-
λική, ἔκτος ἐάν θεβῇ ἀμετανόησιν καὶ τῇ μὲν ἀρεσκ-
τικῇ ποὺ ἐπετελεσάν ἀρεσκ. τῇ δὲ ἀληθείᾳ, γινώ-
ρισκῶν καὶ εἰς Διότι ταῦτα αὐτοὺς μὲν θὰ ὁμοίῃ ἢ
μᾶς δε θὰ παρακινῇ νὰ γινώσκωμεθα τὸ ἴδιον ὁ ὅλος τοὺς
πεπλανεμένους.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Πρὸς τοὺς ἐπισκόπους Αἰγύπτου καὶ Λιβύης 'Επιστολὴ ἐγκύκλιος κατὰ Ἀρειανῶν

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνα ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ τοῦ Ἀθανασίου πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἑπαρχίας του, τὴν ὅποιαν ἐγράφη μετὰ τῆς πρὸ τοῦ Συριανοῦ ἔξωσι, αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείαν τὴν 17ην Φεβρουαρίου τοῦ 356, καὶ πρὶν 7, ἐγκατασταθῆ, ἐπισκοπὸς εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀλεξανδρείας, τὴν 24ην Φεβρουαρίου 357, ὁ Ἀρειανὸς Γεωργίος. Δὲν παρῶν ἡμῶς πληροφορία εἰς αὐτὴν περὶ τοῦ θύγου τοῦ τῶν οὐθόδοξων εἰς τὴν Αἰγύπτου, ὅπερ δικαιολογεῖ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐγράφη περὶ τὸ Πάσχα τοῦ 356.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν τῆς σειράς τῶν ἀντιαιρετικῶν ἔργων τοῦ Ἀθανασίου, τα ὅποια ἐγράφησαν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς τρίτης ἐξορίας αὐτοῦ (356 - 382). Κυρίως σκοπὸς τῆς ἐπιστολῆς εἶνα νὰ πληροφορηθῇ τοὺς ἐπισκόπους περὶ τῆς προθέσεως τῶν Ἀρειανῶν νὰ παρουσιάσουν νέαν ἰκθυσιν πίστεως, εἰς ἀντικατάστασιν τῆς πίστεως τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας, καὶ νὰ ἐπιβάλλουν τὴν ἀποδοχὴν αὐτῆς παρὰ τῶν ἐπισκόπων, ἀπειλοῦντες, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως, ποινὴν ἐξορίας (κ 5), καὶ συμβουλεύει αὐτοὺς νὰ μείνουν σταθεροὶ εἰς τὴν πίστιν τῆς Νικαίας (6—8), καὶ νὰ ἀκούσονται μόνον εἰς τὴν φωνὴν ἀπόρριψιν τῆς Ἀρειανῆς αἵρέσεως (9—11).

Εν τῷ δευτέρῳ μέρει τῆς ἱστορίας, ὁ Ἀθηναῖος παρα-
θεθεῖ τὰ κυριότερα σημεία τῆς ὁδοπορίας τοῦ Ἀργεῖ, ὅταν ὁ
πρώτος παρρησιασθεὶς ἀνὴρ (12) ἀναρᾷ καὶ τὴν ἐν τῇ οὐ-
ρα ληρωσὶν ἐκ τῆς ἀγῆας Ἰουκῆς (13) καὶ προσβλεπὼν τοῖς Ἀρε-
αῖσι, καὶ ἐκθεσίων ἀναρᾷ τῇ, τῷ ἰσχυρῶς περὶ τῶν φύσεων τοῦ
Ἀργεῖ (14) καὶ οὕτως καὶ συμπληρῶν μετὰ τὴν ἐκθεσὶν, τῇ ἀγῆας
Γραφῇ, (15—16) ἔκρουεν αὖτε μὲν τὸν Περικλέα καὶ τὸν
ω, καὶ ἀπερὸς αὐτοῦ, καὶ τῇ ἐνσχυρίσει, ὅτι Ἀργεῖ, ὅταν ἐν τῇ
ἀνθρωπότητι προσβλεπῇ, τὸν ἰσχυρῶς ἀνθρώπου, οὐ καὶ καὶ ἀνέχεται
τοὺς Ἀρεαῖους, ὅτι ἀνέχεται, καὶ ἀνέχεται, ὅτι καὶ, καὶ
ἐκθεσίων (17) Περικλέα καὶ ἀνέχεται αὐτοῦ, καὶ ἐκθεσίων
τοῦ Ἀργεῖ, ἐπὶ ἐκθεσίων ὅτι, ὅτι ἐκθεσίων καὶ πρὸς
τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου (18) Εἰς τὴν οὐρανὸν περὶ τῆς
μυρίας Θεῶν, ὅτι ἐκθεσίων, καὶ Ἀργεῖ, καὶ ἐκθεσίων τῶν
Ἀρεαῖων, καὶ ἐκθεσίων τοῦ Ἀργεῖ, καὶ ἀνθρώπου, ὅτι
ἐκθεσίων τῆς, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ (19), καὶ πρὸς τὴν καὶ
πρὸς, (20—21) καὶ μετὰ τὴν ἐκθεσίων, ἐκθεσίων τῶν
ἐκθεσίων, καὶ ἐκθεσίων ἀνέχεται, καὶ ἐκθεσίων Μετὰ τὴν καὶ
Ἀρεαῖων (22) καὶ τὸν ἐκθεσίων, καὶ ἐκθεσίων καὶ ἐκθεσίων
καὶ ἐκθεσίων, ὅτι, καὶ ἐκθεσίων, καὶ ἐκθεσίων καὶ ἐκθεσίων
καὶ ἐκθεσίων, καὶ ἐκθεσίων, καὶ ἐκθεσίων (23)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

1 Ὅλα ὅσα ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Σωτὴρ Ἰησοῦς Χριστὸς καθὼς ἔγραψεν ὁ Λουκάς, ἔπραξε καὶ ἐδίδαξε, ἐπετέλεσεν αὐτὰ ἀφοῦ ἐνεφανίσθη ὡς ἄνθρωπος χαρὶν τῆς ἰδικῆς μας σωτηρίας. Δοτὶ ἦλθεν, ὡς λέγει ὁ Ἰωάννης, οὐχὶ διὰ νὰ κρίνῃ τοὺς κόσμους, ἀλλὰ διὰ νὰ σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. Μαζὶ δὲ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα πρέπει, πρὸ πάντων, νὰ θαυμάσωμεν τὴν ἀγαθότητα τοῦ ὁποῦ δὲ ἀπέφυγε νὰ καμῇ λόγους καὶ περὶ ἐκείνων ποὺ μας πολέμοῦν, ἀλλὰ πολὺ καθαρὰ ἐφατέρωσε ταῦτα εἰς ἡμᾶς ἐκ τῶν προτεριῶν πρὸς τοὺς σκοποὺς ὅπως ὅταν ἐκεῖνα λάβωμεν χωρὶς νὰ εὐρεθώμεν ἀμεσῶς προπαρασκευασμένοι εἰς τὴν σκέψιν μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ λεγόντος, «Θὰ παροισιασθῶν, ψευδοπροφῆτα καὶ ψευδοχρίστοι οἱ ὅποιοι θὰ καμνοὺν μεγάλα θαύματα καὶ ἀπίστευτα ἔργα πρὸς τοὺς σκοποὺς νὰ παρασυροῦν εἰς τὴν πλάνην, εἰς ἣν ἡμπορεσθῶν καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἰδοὺ ὅσας εἴπα τοῦτο ἐκ τῶν προτεριῶν». Πράγματι δὲ τὰ παραδοθέντα εἰς ἡμᾶς μαθήματα καὶ τὰ δῶρα τῆς χάριτος εἶναι πολλὰ καὶ υπερβαίνουν τὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης ἀντιλήψεως. Δοτὶ ὁ ἴδιος προβαλλεὶ τοὺς ἑαυτοὺς τοῦ ὑπόδειγμα οὐρανίου τρόπου ζωῆς καὶ δυναμὲν κατὰ δαιμόνων, καὶ ἐγγυησὶν νοθεσίας ἡμῶν παρὰ τοῦ οὐρανοῦ οὐ Πατρὸς ἡμῶν καὶ τοῦ ὑπερτεροῦ πάντων τῶν χαρισμάτων καὶ ἔξαρετον τὴν περὶ τοῦ Πατρὸς γνῶσιν καὶ αἰτοῦ τούτου τοῦ Λόγου, καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἥ δὲ διανοὰ τῶν ἀνθρώπων ρεπεί ἰσχυρῶς εἰς τὰ ποιηρὰ ἐπὶ πλέον καὶ ὁ ἀντιδίκος ἡμῶν διάβολος¹, ἐνεκα φθόνου διὰ τὰ τόσα πολλὰ ἀγαθὰ, ποὺ μᾶς παρέσχεν ὁ Κύριος περφέρεται καὶ ζητεῖ πᾶσαι εὐκαιρίαι νὰ ἀρπασῇ τὰ σωτήρια λόγια ποὺ ἔσπευρεν ὁ Λόγος εἰς τὰς ψυχὰς μας. Διὰ τοῦτο λοιπόν, ὥσαν νὰ ἀσφαλίσῃ μὲ

1. Πρὸς Πράξ. 1, 1.

2. Ἰω. 8, 12.

3. Ματθ. 24, 24.

4. Πρὸς Γεν. 8, 21.

5. Α' Πέτρ. 5, 8.

τάς προφητὰς τοῦ προειδοποιήσεις τὰ μαθήματα, τοῦ
 μᾶς ἔδωκεν ὡς ἰδικούς τοῦ θησαυροῦς ἐντός ἡμῶν. Ἐ-
 λεγεν ὁ Κύριος. «Προσεχετε μήπως σὰς παραπλάνησιν
 κανεῖς Διότι πολλοί, θὰ ἔλθουν καὶ θὰ ἐπικαλεσθῶν
 τὸ ὄνομα μου λεγοντες. Ἐγὼ εἰμαι ὁ Χριστός καὶ ἐ-
 πλησίασεν ὁ καιρὸς, καὶ θὰ ἐξωθήσων πολλοὺς εἰς τὴν
 πλάνην, μὴ ἀκολουθήσετε αὐτοὺς.» Τοῦτο εἶνα ἓν μέγα
 δῶρον, ποὺ ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Λόγος, δια νὰ μᾶς προ-
 φυλάξῃ ὥστε, ὅχι μόνοι νὰ μὴ ἀπατωμέθω ἀπὸ τὰ φαι-
 νόμενα, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ὅταν ταῦτα τι γένηται, καλυμ-
 μένα νὰ διακρινώμεν αὐτὰ μετὰ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνευ-
 ματος. Διότι ἔπε δὴ ὁ ἐφειρετής τῆς κακίας καὶ μέγας
 θαύμων ὁ διαβολὸς εἶναι κατ' ἐξοχὴν μισητός, καὶ μό-
 νοι ὅταν φαίνεται πολεμεῖται ἀπὸ ὅλους ὡσανύως ὡσαν
 δράκων καὶ ὡσαν λέων, ποὺ ζητεῖ νὰ ἀρπάσῃ καὶ νὰ κα-
 ταπιῇ μερικούς δια τοῦτο ἐκείνους, ποὺ αὐτὸς πραγματι εἴ-
 ναι, κρυπτῶς ὑποουλως καὶ σκεπάζει, ἐκεῖνο δὲ τὸ ὄνομα,
 ποὺ εἶναι, ἐπιθυμητόν ἀπὸ ὅλους ὑποδύεται πανουργως,
 δια νὰ ἡμπορή νὰ ἀπατᾷ μετὰ τὴν φαιτᾶσίαν καὶ κατεργα-
 ζομένη στερὰ τοὺς παραπλάνηθέντας εἰς τὰ ἰδία τοῦ δε-
 σμᾶ. Καὶ ὅπως ἀκρωτῶς, εἰαν καποὺς ἐπιθυμῇ νὰ ἀπαγά-
 γῃ τὰ τέκνα ἄλλων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀποουσίας
 τῶν, ὑποδύεται τὰ προσώπα ἐκείνων δια νὰ ἡμπορέσῃ
 ἐκμεταλλευσόμενος τοὺς ποθοὺς τῶν υἱῶν νὰ πληροσσοῦν
 τοὺς γονεῖς τῶν, νὰ ἐξαπατήσῃ αὐτοὺς, καὶ ἕστεροι, ἀ-
 φοῦ τοὺς μεταφερῇ μακριὰ εἰς μέρη ἀπομερα, νὰ κατα-
 στρέψῃ αὐτοὺς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ὁ πανουργός
 καὶ ποιήσῃ διαβολὸς ἐπεὶ δὴ ὁ ἴδιος δεῖ ἔχει ἐλκυστι-
 κὴν ἐμφάνισιν, γινωρίζων ὅμως τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρω-
 πῶν δια τὴν ἀλήθειαν ὑποδύεται μὲν αὐτὴν φανταστι-
 κῶς ἐκχυνεῖ δε εἰς τὰς ψυχὰς ἐκείνων ποὺ ἐπλανήθησαν
 καὶ ἠκολούθησαν αὐτόν, τὸ ἰδικόν τοῦ δηλητήριον

2. Ἔτσι ἐξηπάτησε καὶ τὴν Εὐάν, ὅχι μὲ τὸ νὰ ὠ-
 μίλησεν εἰς αὐτὴν τὰς ἰδικὰς τοῦ σκέψεις, ἀλλὰ μὲ τὸ
 νὰ ἐχρησιμοποίησεν μὲν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, παρεποίησεν
 ὅμως τὴν ἐννοαν αὐτῶν. Ἔτσι καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Ἰωβ,
 ἀφοῦ πρῶτον παρέπεσεν αὐτὴν πῶς νὰ προσποιῇται ἄ-

γάτην πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς, ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν τῆς τὸ κακὸν καὶ τὴν ἐδίδασκε νὰ ἐλασφημῇ εἰς τὸν Θεόν. "Ἔτσι ὁ πανοῦργος περπατοῦσε, τὴν φαντασίαν τῶν ἀνθρώπων, υποκλεπτεὶ τὴν συγκαταθέσιν τῶν καὶ παρασύρει τοὺς καθεὶς εἰς τὸν λακκὸν τῆς ἰδικῆς του κακίας. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐξηπάτησεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου ἀνθρώπου τοῦ Ἀδάμ καὶ ἐπίστευσε, ὅτι διὰ μέσου ἐκείνου θα ἤμποροῦσε νὰ καμῇ ὑποχειρίους τοὺς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐξέφρασε μὲ πολὺ θρασὺς τὴν χάριν τοῦ καὶ εἶπε. "Θα θεσπῶ ὑπὸ τῆς ἐξουσιᾶς μου ὀλοκλήρου, τῆς οἰκουμένην ὥσαν φωλεάν πτηνοῦ εἰς τὴν χεῖρα μου καὶ θὰ περιμαζεύω ὅλους ὥσαν αὐγὰ ἐγκαταλελειμμένα, καὶ δὲν θα ὑπάρχη κανεὶς ποὺ θα μου διαφύγῃ ἢ θα εἴπῃ τι ἐναντίον μου". Οὕτως ὁ Κύριος ἦλθεν εἰς τὴν γῆν καὶ ὁ ἐχθρὸς ἐπειράτεν αὐτόν, ὥς ἄνθρωπον ἀφοῦ δὲ, ἡμπερεσε, νὰ ἐξασπασθῇ τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα, ποὺ ἐφορεῖ διὰ νὰ γινῇ ἄνθρωπος ἀπὸ τότε λοιποὶ ἐκεῖνος ποὺ ἐκαταχρῆθη, ὅτι θα ὑποτάξῃ ὀλοκλήρου τὴν οἰκουμένην ἐξ αὐτῆς ἐκείνου καὶ μὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ περπατοῦσα ὥσαν κερκίδες στρουθοὶν ἀκόμῃ καὶ ἀπὸ τὰ παῖδια ὁ ὑπερηφανὸς Διότι, τώρα ἀκόμῃ καὶ παθὸν νῆπιον, ἀφοῦ βάλῃ τὸ χεῖρ του⁷ εἰς τὴν φωλεάν τῆς ἐχιδνῆς περὶ ἐλᾷ ἐκεῖνοι ποὺ ἐξηπάτησε τὴν Ἐξάν, καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι, ποὺ πιστεύουσι ὀρθῶς εἰς τὸν Κύριον πατοῦν, ἐπαίω εἰς αὐτόν ποὺ εἶπε. "Θα ἀνεθῶ καὶ θα ἐγκαταστήσω τοὺς θρόνους μου ἐπὶ ἅνω τῶν νεφελῶν καὶ θα εἶμαι, ὅμοιος με τοῦ Ὑψιστοῦ"⁸. Ἔτσι λοιποὶ ἐκεῖνος ὑποφέρει, μὲ ἐντροπὴν. Καὶ ὅμως, ἂν καὶ τολμᾷ πάλιν ὁ ἀναισχιutos νὰ μεταμορφωνεταί, ἐν τούτοις καὶ τώρα ἔτι περισσότεροι γίνεταί, γνωστὸς ὁ ταλαπῆρος ἀπὸ ἐκείνους ποὺ φερούν εἰς τὸ μέτωπον τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, καὶ τρεπεται εἰς ἐπαίσχυντον φυγὴν ταπεινωμένος καὶ κατεντροπισμένος. Διότι καὶ ἂν ἀκόμῃ καὶ τώρα ἡμπορῇ νὰ αἰρεταί μὲ τὴν καλάν, ὅπως ὁ ὄφεις, καὶ μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός, εἰς τίποτε δὲν ὠφελεῖ αὐτόν ἢ ὑποκρισία, διότι ἔχομεν διδαχθῇ, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμῃ ἄγγελος ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κη-

7. Ἦρ. 10, 14.

8. Ἠρλ. Ἦρ. 11, 3.

9. Ἦρ. 14, 14.

ρυσση εἰς ἡμᾶς εὐαγγελίῃ, ἄλλο ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ παρε-
λαβόμεν οὗτος εἶναι ἀναθεμα.

3. Ἐὰν δὲ καὶ παλὶ ἀποκρυφῇ τὸ ψεῦδος τοῦ καὶ
προσποιήτα ὅτι μετὰ χεῖρ ὁμολογῇ τῇ ἀληθείᾳ, ὁμοίως
ἔπειθ' ὁ δὲ ἀγνοοῦμεν τοὺς ποιητοὺς σκοποῦς τοῦ ἡμιπο-
ροῦμεν νὰ λέγωμεν εἰς αὐτοὺς ἐκείνα ποὺ ἔχει εἶπε τὸ
Πνεῦμα· «εἰς δὲ τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἶπε, ὁ Θεὸς Δατ' σου
καὶ οἱ λόγοι, δατὰ τὰ δικαιώματά μου» καὶ ὁ ὁμοίως
πρὸς τοὺς Θεοὺς δὲν ἀρμοῖζει εἰς τὸ στομα τοῦ ἁμαρτω-
λοῦ. Διότι ὅτε δατὰ λέγει τῇ ἀληθείᾳ εἶναι ἀξιόπι-
στος ὁ παιούργος. Καὶ τοῦτο ἡμεῖς, Γραφὴ ἀπέδειξε μὲ
τῇ διήγησιν τῆς πασχυρῆς τοῦ μετ' αὐτὴν ὅτε αὐτὴ ἐξηπά-
τησε τοὺς Εὐαὶ εἰς τοὺς παραδείσους· ἐπεὶ μῆσε δὲ αὐτοὺς
καὶ ὁ Κύριος πρῶτος, μὲν ἐπαύει εἰς τὸ ὅρος μετὰ τὰ
ἀσολῇ τῇ περὶ τῆς τοῦ στηθεὶς τοῦ καὶ τοῦ φαίρωσιν αὐ-
τοῦ ποῖος εἰς τῇ πραγματικότητι εἶναι ὁ παλαιός, καὶ
καὶ ἀποδέξῃ ὅτι δὲν εἶναι καπνὸς ἀπὸ τοῦ ἀγνῶ-
στοῦ, ἀλλ' εἶναι ὁ περὶ τῶν Σαταναῶν μετὰ τὰ εἶπε εἰς αὐ-
τοὺς· Ὑπαγε ὅπως μου Σαταναῖα ὅτι ἔχει γραφὴ Κυ-
ρίου, τὸν Θεὸν σου θὰ προσκινήσῃς καὶ αὐτοὶ μοῖνον θὰ
λατρεύσῃς, καὶ τότε ποῖ ἐφώτισε τοὺς δαίμονας ποὺ
ἐφωτίζον ἀπὸ τὰ μνημεῖα. Δοτ' ἦτο μὲν ἀληθὲς αὐτό,
ποῦ ἐκεῖνο ἔλεγον καὶ δὲ, ἐλεγον, ψεῦδ' ὅτι τὸ τότε
ἐλεγον· Σὺ εἶσαι ὁ Ὑιὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ ἅγιος τοῦ Θε-
οῦ· ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ μεταφερῇται ἡ ἀλήθεια ἀπὸ τῆς
καθαρτῆς στομάτι τοῦ παιτῶν ἀπὸ τοῦ στομάτι τοῦ
διδασκὰ νὰ μὴ ἡμιπορῇ οὕτοι μετὰ πρόφασιν τῇ ἀληθείᾳ
νὰ ἀντιμέθεον μετὰ τῇ τοῦ ἰδίου κακοῦ θελήματι καὶ
σπείρουσι αὐτὸ ἐν τῇ γῇ εἰς τοὺς ἀπροσεκτοὺς ἀθρο-
ποῦς. Διὰ τοῦτο οὐτε ὁ ἴδιος ἐπέτρεπε εἰς αὐτοὺς νὰ
ὁμολογῇ τῇ ἀληθείᾳ, οὔτε ἡμᾶς θέλει νὰ ἀνεχωμεθα
αὐτοὺς, ἀλλὰ παρηγγέλλει εἰς ἡμᾶς ὁ ἴδιος λέγων· Προ-

10. Πρὸς Γαλ. 1, 8.

11. Πρὸς 49, 16.

12. Σπ. Σπ. 15, 9.

13. Μ. 9, 1, 11.

14. Μ. 9, 1, 29.

15. Πρὸς Μ. 9, 1, 21.

16. Πρὸς Μ. 9, 1, 25.

σέχετε τοὺς ψευδοπροφήτας οἱ ὅποιοι ἔρχονται πρὸς σᾶς με εἰδωμάτα προβάτων, μέσα τῶν δὲ εἶναι ἄρπακτικοὶ λύκοι. Ὁ δὲ στομάτος δὲ τῶν ἀγίων ἀποστόλων. Μη πιστεύετε καθὲς πνεῦμα. Διότι τέτοια εἶναι ἡ μεθοδὸς μετὰ τὴν ὅποیان ἐνεργεῖν οἱ ἀντιπαλοὶ μας, τέτοια δὲ εἶναι καὶ ἡ μεθοδὸς τῶν ὠρεγανόμενων αἱρεσεῶν. Διότι ἐπεὶ δὴ ἡ καθὲς μία ἔχει πατέρα τῆς ἰδικῆς τῆς ἐπιτορσεως ἐκείνου, τοῦ ἐξ ἀρχῆς ἐτραπη εἰς τὸ κακόν, καὶ ἔγινε διαβολὸς καὶ ἀνθρωποκτόνος καὶ ψευστής, καὶ ἐπειδὴ ἐντρέπεται νὰ προφέρῃ τὸ ἐκείνου αἰσιότο, ὁποῦν, προφέρει ἐπακριτικῶς τὸ καλόν, νόημα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, πᾶσι εἰναι υπερανὼν ὄλων τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ χρησιμοποιεῖ τὰς λέξεις τῶν Γραφῶν. Καὶ λέγει μετὰ γραφικὰ λόγια, ἀφ' ὧν ὅπως ὡς κλεπτικῆς τῆς ἀληθείας, ἐνίοτε αὐτῶν, καὶ ὥστε νὰ ἀφῇ μετὰ αὐτῆς τῆς σκετικῆς τοῦ ἰδίου τῆς ἀρετῆς, ὁποῦ τοῦ ἐπικύρησε. ἡ ἰδία, γὰρ καὶ αὐτὴ ἀνθρωποκτόνος ἐκείνων, τοῦ παρεπλάττησεν.

4 Διότι ἀπο ποῦ ὁ Μαρκίων καὶ ὁ Μαιχάιος παρελαβόν τοὺς ἑαγγέλιον ἀφῇ ἀριστοῦται τοὺς νόμοι, Διότι ἐκ μετὰ τῶν παλαιῶν παραγονται τὰ ἑατὰ διὰ μαρτυροῦν περὶ τῶν παλαιῶν. Ἐκεῖνοι λοιποὶ τοὺς ἀριστοῦνται, ταῦτα, πῶς θὰ παρελαβόν, ἐκεῖνα τοῦ κατὰ οἰκία, ἐξ αὐτῶν, Διότι ὁ Πίλλος ὠρισθῇ ἀπόστολος τοῦ ἑαγγελίου, τοῦ ὁποιοῦ ὁ Θεὸς ὑπεσχεθῇ προχορῶν πολλῶν ὁ στομάτος τῶν προφητῶν εἰς τὰς ἀγίας Γραφάς.¹⁷ Αὐτὸς δὲ ὁ Κυρίους ἔλεγε. Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς, ἐπειδὴ αὐταὶ εἶναι, τοὺς μαρτυροῦν περὶ ἐμοῦ.¹⁸ Πῶς λοποιοῦ θὰ ὁ λογησῶν τοὺς Κυρίου, εἰ μὴ πρῶτον ἐρευνήσῃ τὰς Γραφάς τοὺς μαρτυροῦν περὶ αὐτοῦ. Διότι καὶ οἱ μαθηταὶ λέγουσιν ὅτι, εὗρον ἐκεῖνοι, διὰ τὸν ὅποῖον ἐγραψαν ὁ Μωσῆς καὶ οἱ προφῆται.¹⁹ Τι δὲ σημαίνει ὁ νόμος διὰ τοὺς Σαδδακαῖους εἶναι, οὗτοι δὲν παραδεχόμενοι τοὺς προφήτας. Διότι ὁ Θεὸς, τοῦ ἔχει δώσει τοὺς νόμοι, ὁ ἴδιος ὑπεσχεθῇ εἰς τοὺς νόμοι, ὅτι θὰ δώσῃ προφῆτας, ὥστε

17 Mt 9, 15

18 A, Im 4, 1

19 Pm 1, 2

20, Im 5, 38

21 Pm 1, 43.

νά είναι αὐτός ὁ ἴδιος Κύριος καὶ τοῦ νομοῦ καὶ τῶν προφητῶν καὶ ἐκεῖνος, πού ἀρνεῖται ἕνα ἐκ τῶν δύο ἀρνεῖται ὁπωσδήποτε καὶ τὸν ἄλλον. Τί λοιπόν ἤμπορεῖ νά σημαίνει καὶ δια τούς Ἰουδαίους ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἀφοῦ δὲν ἐγνώρισαν τὸν Κύριον τοῦ ὁποῦ ἡ ἔλευσις εἰς τοὺς κόσμους προσδοκᾶται συμφωνῶν μετὰ ὅσα αὐτὴ λέγει, Διότι εἰς ἐπίστευον εἰς τὰ γραφέντα παρα τοῦ Μωυσέως, θα ἐπίστευον καὶ εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου. «Διότι, λέγει, περὶ ἐμοῦ ἔγραψε, ἐκεῖνος. Ποιῶν δὲ σημασιῶν ἔχουν καὶ δια τὸν Σαρσατα τὰ προφητεῖα ὁμεινὰ ὑπο τῶν Γραφῶν ἐφ' ὅσα, οὗτος ἀρνεῖται τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τοῦ Λόγου παρουσίαν ἡ ὁποία προσημαίνεται καὶ ἀποδείκνυται καὶ ἀπὸ τὰς δυο τὴν Παλαιάν καὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην. Τὸ δὲ χρεάζονται εἰς τοὺς Ἀρειανούς αἱ Γραφαί, καὶ διατὶ οὕτω παραπέμπουν εἰς αὐτὰς ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι λέγουσι, ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶνα κτισμα, καὶ ὥσαν οἱ εἰδωλολάτραι, λατρεύουν τὸ κτίσμα, ἀντὶ τοῦ δημιουργοῦ Θεοῦ.»²²

Διότι ἡ καθὲς μιὰ ἀπὸ τὰς αἵρέσεις αὐτὰς ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀσέθειαν πού ἐπενόησεν ἡ ἴδια τιποτέ το καὶ νὸν δὲν ἔχει μετὰ τὰς Γραφὰς καὶ τοῦτο γνωρίζουν καὶ ἐκεῖνοι, πού ἀκολουθοῦν αὐτὰς, ὅτι κατὰ τὸ πολὺ μέρος μᾶλλον δὲ καὶ εἰς τὸ συνόλω τῶν αἱ Γραφαί, εἶναι ἀντίθετοι μετὰ τὰ φρονήματα καθὲς μιᾶς ἐξ αὐτῶν πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ νά ἀπατοῦν τοὺς ἀφελεστεροὺς ὥσαν ἐκεῖνους, δια τοὺς ὁποίους ἔχει γραφῇ εἰς τὰς Παροιμί-
ας «Ὁ ἀπλοῖκος πιστεύει, καθὲς λόγον»²³, προσπαθοῦνται ὅτι μελετοῦν καὶ προφέρουν τὰς λέξεις καθὼς ὁ πατήρ τῶν διαβόλων δια νὰ φανώταται ἀπὸ τὰς λέξεις ὅτι ἔχουν καὶ τὸ φρόνημα ὀρθόν, καὶ ὥστε νὰ ἡμπορέ-
σουν νὰ πείσουν τοὺς δυστυχεῖς ὁπαδοὺς τῶν νὰ πιστεῦσιν ἐκεῖνα, πού εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὰς Γραφὰς. Βεβαίως ὁ διαβόλος, ἀφοῦ μετεσχηματίσθῃ κατ' αὐτὸν τὸν τροπὸν, εἰσηγήθη εἰς καθὲς μιαν ἀπὸ τὰς αἵρέσεις αὐτὰς λέξεις πλήρεις πανουργίας. Περὶ αὐτῶν εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι «Θα ἐμφανισθοῦν ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδο-

22 1m 3, 46.

23 1pβλ. 1pov 1, 25.

24 Παρμ. 14, 15.

προφήται, προς τὸν σκοπὸν νὰ πλανήσων πολλοὺς.²⁵ Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἤλθεν ὁ διαβολὸς καὶ μετὰ τὸ στόμα καθεαίρεσεως λέγει· Ἐγὼ εἶμαι ὁ Χρῆστος καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι, μετὰ ἐμὲ καὶ ἔκαμεν, ὥστε αἱ αἵρεσεις ἢ καθεμιά χωρὶς καὶ ὅλοι μαζὶ, νὰ λέγουν ψέμματα, ὁ σκυφοπότης. Καὶ τὸ παραδοξὸν εἶναι τὸ γεγενῆσθαι ὅτι ἐνῶ αἱ αἵρεσεις πολεμοῦν ἡ μία τὴν ἄλλην δι' ὅσα κακὰ ἐπενόησεν ἡ καθεμία, ποιοῦν εἰς τὸ ψεῦδος ἔχουν συνδεσμὸν μεταξύ των, διότι ἔχουν ὅλους ἕνα πατέρα, ἐκεῖνον τοῦ ἐνεσπεύρει εἰς αὐτὰς ὅλους τὸ ψεῦδος.²⁶ Ἀποκρίθων, ὁ μὲν πιστὸς καὶ μαθητὴς τοῦ Ἐισαγγέλου ἐπειδὴ ἔχει τὸ χάρισμα νὰ ἀκρινῇ τὰ πνευματικὰ θέματα καὶ ὠκοδομῇ τὴν πίστιν τοῦ ἐπιστολίου εἰς τοὺς ἀσθενεῖς θραύων.²⁷ στεκεται παιτοτε στοθερος καὶ παραμένει ἀσφαλὴς ἀπὸ τῶν κινδύνων νὰ ἐξαπατηθῇ παρ' αὐτῶν. Ὁ δὲ ἄπλοκος ἄνθρωπος, καθὼς προεῖπα, ποὺ δὲν ἐδιδάχθη πλήρως τὴν γινῶσιν αὐτοῦ μετὰ τὸ νὰ λαμβανῇ ὅτι ὅσαι μὲν ὅσα λέγονται παρ' αὐτῶν καὶ νὰ μὴ ἐμβαθίῃ εἰς τὴν σημασίαν αὐτῶν εἰκόλως παρασυρεται, εἰς τὰς παγίδας τῶν Διὰ τοῦτο εἶναι καλὸν νὰ εἰχώμεθα, ὅπως λαμβάνωμεν τὸ χάρισμα τῆς διακρίσεως τῶν πνευμάτων διὰ νὰ γνωρίζῃ ὁ καθείς, συμφωνοῦν μετὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἰωαννοῦ τοιοῦς μὲν πρέπει νὰ ἀποδοκμάζῃ, τοιοῦς δὲ νὰ δέχεται ὡς φίλους καὶ ὁπαδοὺς τῆς αἰτῆς μετὰ ἐκεῖνοι πιστεῶς. Καὶ θὰ ἠμποροῦσε μὲν καὶ νὰ γράψῃ πολλὰ εἰς ἡμετέραν νὰ ἀσχοληθῇ λεπτομερῶς μετὰ τὰ θέματα ταῦτα διότι ἡ ἀσέβεια τῶν αἵρεσεων θὰ φανῇ πολλὴ καὶ ποικιλόμορφος καὶ πολὺ τρομερὰ ἡ πανουργία τῶν ἀπατεωνίων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θεία Γραφὴ εἶναι περισσότεροι ἀπὸ καθεμιά ἄλλο ἐπαρκὴς δι' ἡμᾶς, διὰ τοῦτο, πρὸς χάριν ἐκείνων ποὺ θελοῦν νὰ μάθουν περισσότερα περὶ τούτων, ἀφοῦ συμβουλευσάμεθα αὐτοὺς νὰ ἐντρυφοῦν εἰς τὴν μελετὴν τῶν θείων λόγων, ὁ ὁ Θεὸς τωρὰ ἐφρόντισα νὰ τοῖσις τοῦτο τὸ γρηγορώτερον, καὶ διὰ τοῦτο ἔγραψα ταῦτα.

5. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς μου εἰς αὐτὰ

25. Ματθ. 24, 24.

26. Πρβλ. Ματθ. 13, 35.

27. Πρβλ. Ματθ. 7, 24.

τα μέρη ἤκουσα καὶ ἐκεῖνο, ποῦ με ἐπληροφόρησαν εἶναι ἀδελφοὶ γνησοὶ καὶ πιστοὶ, τὴν ὁρμηδοξίαν πιστεύειν ὅτι σὺ ἡλθοὶς μερικοῦ τοῦ ἀκκυλοθοῦν τὰ ὀδογύματα τοῦ Ἀρείου καὶ ἐγράψαν δῆθεν ὁρολογίαν πιστεύουσας καὶ ὅτι ἐχούσι προθέσιν νὰ ἀποστείλουν αὐτήν, πρὸς σὰς μετὰ τοὺς σκοποὺς ἢ νὰ ὑπογράψετε συμφωνίαν μὲ ὅ,τι ἄρεσκει εἰς τοὺς κάλλοι, δε με ὅτι ἐπέπεισεν εἰς αὐτοὺς ὁ δουλοπότης ἢ ὁ ἀρτοὶ, ὅς νὰ υπογράψῃ νὰ τιμωρῇ με ἐξ ἡριαν. Διότι ἀληθῶς καὶ τοὺς ἐπισκοποῦς τῶν μερῶν τουτῶν ἀρχίζον, ἤδη νὰ ἐνοχλοῦ. Ἀπο αὐτὰ λοιπὸν γίνεται καθάραι φανερώς ὁ σκοπὸς τῶν. Ὅτι, ἐκεῖνα τοῦ γραφέντος κατ' αὐτὸν τοῦ τρώπου, ὥστε νὰ ἀπειλᾷ με τὰ γράμματα τῶν ἐξ ἡριαν καὶ ἄλλας τιμωρίας τ' ἄλλο ἀποδεικνύουσι, μὲ τοῦτο πᾶρα ὅτι εἶναι ξένοι, καὶ ἐχθροὶ τῶν λυσιστῶν φίλοι, δε τοῦ δουλοπότη καὶ τῶν ὁρμηδῶν τοῦ Προπατῶν γνωστοῦ ὅτι, ὅτι ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶναι εὐσεβεστάτος καὶ φιανθρώπος, ἀποδεικνύεται ὅτι οὗτο διαδίδουν ὅσα ἐπιθυμοῦν ἐναντίον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. Διότι πᾶρα γράμματα καὶ τοῦτο πράττειν με πολλὴν παιουργίαν πρὸ παντός πρὸς χάριν τῶν δυο τοιῶν σκοπῶν ἀφ' εἰος μὲν διότι νομίζουσι ὅτι, ὅταν σὺς ὑπογράψετε, θὰ παύσῃ νὰ ὑπαρχῇ ἡ κακὴ φήμῃ τοῦ Ἀρείου, θὰ ἀπεφύγῃ, δε καὶ οἱ ἴδιοι τὴν κατηγορίαν ὅτι πρεσβεύουν τὰ φρονήματα τοῦ Ἀρείου ἀφ' ἑτέρου, δε πολλοὶ ἐπειδὴ μὲ τὸ νὰ γράφουσι, ταῦτα νομίζουσι ὅτι σκεπαζοῦν μετὰ τὴν σκοπὸν τῆς ληθῆς τῆς Συναγωγῆς ποὺ ἐγένετο εἰς τὴν Νικαίαν καὶ τὴν πίστιν κατὰ τῆς Ἀρειανῆς αἵρεσεως ποὺ δε τυπώθη παρ' αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ φανερώτε περὶ σσοτερον καθάραι τὴν κακοήθειαν καὶ τὴν ἐπεροδοξίαν τῶν. Δὲν εἶναι ἐπιστεῦσι ὁρμηδῶς, θὰ ἔπρεπε νὰ ἴδωσι. Ἰκανοποιημένοι, μὲ τὴν πίστιν τοῦ δετυπωθῆναι εἰς τὴν Νικαίαν ἀπὸ βαλῆν τὴν Οἰκουμένην Συναγωγὴν καὶ ἐάν, ἐνομίζον ὅτι σκεφαντοῦνται, καὶ ἐσφαλμένως ὀνομαζόνται Ἀρειανοί, θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ εἶναι, τόσοι ἀπηγορευμένοι νὰ μεταβάλλουν ἐκεῖνα ποὺ ἐγράφησαν κατὰ τοῦ Ἀρείου, διὰ νὰ μὴ διδοῦν τὴν ἐντυπώσιν ὅτι ἐκλαμβάνουν τὰ γραφέντα κατὰ τοῦ Ἀρείου, ὥς νὰ ὠρίσθησιν ἐπ' αὐτῆς ἐναντίον τῶν. Τώρα ὁμῶς δὲν πράττουν τοῦτο ἀλλ' ἀγωνίζονται νὰ ὑπερασπίσιν τοὺς ἑαυτοῦς τῶν, ὥστε οἱ ἴδιοι νὰ ἴδωσι ὅτι ὁ Ἀρειὸς Παρατηρησάτε, δηλαδὴ, πῶς οὗτοι δὲν ἐνδιαφέρονται καθόλου διὰ τὴν

ἀληθειαν, ἀλλὰ τὰ πάντα λέγουσιν καὶ πράττουσιν διὰ νὰ
 υπερασπίσων τὴν Ἀρεσίν, ἄρεσιν. Διότι ὅτι οὕτοι
 τολμοῦν νὰ δυσφημοῦν ἐκεῖνα ποῦ καλῶς ἔθεσπυσθη
 σάν, καὶ ἐπιχειροῦν νὰ γράψουν ἄλλα ἀντιθετὰ ἐκεί-
 νων, τ' ἄλλο καμὲν πὰρ μοῖσι νὰ κατηγοροῦν μεν-
 τούς Πατέρας καὶ νὰ υπερασπισώμεν τὴν ἄλγειον ἐναν-
 τισιν τῆς ὁποίας ἐκεῖνο ἀντεταχθῆται καὶ ἀπεφασίσαν,
 Διότι ἀληθῶς καὶ τώρα ὅσα γράφουν, δὲν γράφουν σὲ-
 τά, διότι ἐνδιαφερόμεν διὰ τὴν ἀλήθειαν καθὼς προ-
 εῖπα, ἀλλὰ μάλλον πράττουσιν τοῦτο διὰ νὰ περπατοῦν
 καὶ, μὲ τὸ νὰ κήρυξιν τὸ το μὲ τελεῖν, σκεπτοῦν νὰ
 ἀπατήσων τοὺς ἀνθρώπους ὥστε εἶναι μεσση τῶν ἐπι-
 στολῶν, τοῦ στελλοῦ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ νὰ καταφέρω, μὲν
 τοὺς λαοὺς νὰ δώσουν προσέχην εἰς τοὺς λόγους τῶν,
 νὰ κερδήσων δὲ οἱ ἴδιοι, γράφουν ἕως ὅτου κατηγορη-
 θῶν, καὶ ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ, ξεγασθῇ ἡ ἀσεβεία τῶν,
 νὰ ἔχουν ευκαρίαν νὰ διαδῶσιν τὴν αἵρεσιν, ἢ ὅποια,
 ὥσαν κάποια ἀνγρὰ νὰ νὰ εἰρσκη τροφήν εἰς κα-
 θε μέρος.

6 Κατ' αὐτὴν τοῖς τροποῖς λοιποὶ οὕτοι θετοῦν τὰ
 πάντα εἰς κίνησιν καὶ προκαλοῦ ἀνταρραχίαν, καὶ ὁμῶς
 οὔτε καὶ ἔτσι μετὰν εὐχαριστήμεσι μὲ τὰ ἐπιτελεῖμα-
 τα τῶν Διότι, καθὼς ἐκεῖνοι ποῦ γράφουν τὰς διὰ τῆς
 κας, συνέρχονται ἐὰν ἔτις ἔτσι καὶ αὐτοὶ συναθροί-
 ζονται καὶ προσποιῶνται, ὅτι γράφουν περὶ πίστεως
 διὰ νὰ ἐκθέσων μᾶλλον τοὺς ἑαυτοὺς τῶν εἰς τὴν χλευσὴν
 καὶ τὴν ἐντροπὴν ἔπειθαι ἐκθέσεις τῶν περὶ πίστεως
 ἀπορριπτόντα ὅχι παρ' ἄλλων ἀλλὰ περ' αὐτῶν τῶν
 ἰδίων. Διότι ἐάν οὗτο ἦσαν θεβασθῶ δὲ ὅσο ἐθέσων
 προηγουμένως δὲν ἦσαν ἐζητοῦσαι νὰ γράψουν ἄλλα
 ὑστερον οὔτε πάλιν θὰ ἀπερριπτοῖν ἐκεῖνα διὰ νὰ γρά-
 ψουν αὐτὰ τώρα τὰ ὅποια ὁπωσδήποτε, ἀφοῦ τὰ μελε-
 τήσων, θὰ ἀλλοιάσων αὐτὰ πάλιν, τροποὶ παρελθὼν ὁλ-
 γος χρόνος ἐσθὺς ὡς ἔχουν καί ποσιν προφασιν, ὥστε κα-
 τατὴν συνθεσάντων, νὰ σκεφαίνωνται ὑποσέμεινα πρό-
 σωπα. Διότι τότε ὅταν σκεφαίνωνται, προσποιῶνται εἰ-
 δὲ κῶς δὲ γράφουν περὶ πίστεως, ἵνα καθὼς ὁ Πιλάτος
 ἔνιψε τὰς χεῖρας ἔτσι καὶ αὐτοὶ ὡς ὅφεις δηλητηριώ-
 δεις, ἡμπορεσῶν νὰ θανατώσων τοὺς ὀρθῶς πιστευόν-
 τας εἰς τοὺς Χριστοῦ. Καὶ θελοῦν νὰ φαίνωνται,
 ὅτι συντάσσουν ὅρους περὶ πίστεως, ὡς πολλακὰς

εἶπα, δια νὰ ἀποφυγοῦν· νὰ κατηγορηθοῦν δια το ἔγκλημα τῆς ἑτεροδοξίας τῶν Ἄλλ· ὅτε νὰ μείνουν ἀπαράτηρητοι, οὔτε νὰ ξεφυγοῦν· θα ἡμπτρέσουσι· οὐδὲν ὅσω καὶ περισσότερον ἀπολογοῦνται, τόσω καὶ περισσότερον γίνονται πάντοτε κατηγοροὶ τῶν διῶν ἑαυτῶν τῶν καὶ δικαίως διότι ἀντὶ νὰ ἀπαντοῦν εἰς ἐκείνους, ποὺ τοὺς ἐλέγχουν· πείθουσι τοὺς ἑαυτοὺς τῶν νὰ πιστεύουσι ὡς θελοῦν. Ποτε λοιπὸν εἰς τὴν περιπτώσειν ποὺ ὁ ὑπεύθυνος δικάζει, τοὶ ἑαυτοὶ τοῦ ἀπαλλασσέτα ἀπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ ἐγκλήματος, Δια τοῦτο λοιπὸν γράφουν συνεχῶς καὶ μετὰ τὸ νὰ μεταβάλλουσι συνεχῶς ὅσα οἱ ἴδιοι γράφουν, ἀποδεικνύουσι ἔσθ. ὅτι, ἔχουν ἀθεθαίαν τὴν πίστιν, ἢ μᾶλλον ἔχουν φανεραὶ τὴν ἀπιστίαν καὶ διεστραμμένην νοοτροπίαν. Πισχοῦν δὲ τοῦτο εὐλόγως, ὡς νομίζω· Διότι ἐπειδὴ ἀπεστατήσαν ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν καὶ θελοῦν νὰ ἀνατρέψουν τὴν πίστιν ποὺ καλῶς ἐγράφη εἰς τὴν Νικαίαν ἡγάπησαν, σύμφωνα μετὰ τὸ γεγραμμένον, νὰ τρέχουν ὀλοταχῶς μετὰ τοὺς πόδας τῶν²⁸ πρὸς τὴν πλάνην καὶ δια τοῦτο οὕτως, ὅπως ἡ παλαιὰ Ἱερουσαλήμ, δε, ἐκουρασθῆσαι ἀκόμη οὔτε ἀπέκαμον μετὰς μεταβολὰς μετὰ τὸ νὰ γράφουσι τώρα μὲν αὐτά, ἔπειτα δὲ ἄλλα μετὰ μόνον τὸν σκοπὸν, νὰ κερδήσουν χρόνον καὶ παραμείνουσι χριστομάχοι, δια νὰ πλανοῦν τοὺς ἀνθρώπους.

7 Ποῖος λοιπὸν, εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἐνδιαφέρεται προπαντός διὰ τὴν ἀλήθειαν· θα θελήσῃ νὰ ἀνεχθῇ αὐτοὺς περισσότερον, Ποῖος δὲν θα ἀπορρίψῃ δικαίως ὅσα αὐτοὶ γράφουν, Ποῖος δὲν θα καταδικάσῃ τὴν τὸλμην αὐτῶν, Διότι ἐνῶ εἶναι ἀριθμητικῶς οἱ ὀλιγωτεροὶ θέλουσι νὰ ἐπικρατοῦν ὑπεράνω ὅλων τὰ ἰδικὰ τῶν φρονήματα. Καὶ ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦν νὰ ὑπερσχύσουσι αἱ ἀποφάσεις τῶν ἰδικῶν τῶν συνόδων αἱ ὁποῖαι συνήλθον ἐν τῷ κρυπτῷ εἰς ἀπομερούς γωνίας, καὶ δι' αὐτὸ τυγχάνουσι ὑποπίται, βιάζοντα, νὰ καταλύσουσι καὶ ἀκυρώσουσι τὴν Οἰκουμένην Σύνοδον ποὺ ἔγινεν εἰς τὸ φανερόν καὶ εἶναι καθαρὰ καὶ ἀκατηγόρητος. Καὶ μερικὸι ἀνθρώποι, ποὺ μετὰ τὸ νὰ συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς Χριστομάχου αἱρέσεως, προήχθησαν ἀπὸ τοὺς περὶ τὸν Εὐσέβιον, τολμοῦν νὰ συντάσσουσιν ἄρθρα πίστεως, καὶ ἐνῶ ὀφείλουσι ὡς ὑπεύ-

²⁸ 28. Ἱερ. 14, 10.

θυνοὶ νὰ δικασθοῦν, καθὼς οἱ περὶ τὸν Καϊάφαν, ἐπιχε-
 ροῦν νὰ δικάζουν καὶ αὐτό. Καὶ συντάσσουσι τὴν θα-
 λίαν, τὴν ὁποία, θελοῦσι νὰ ἐπιβαλοῦν ὡς ὑπόδειγμα πί-
 στεως αὐτοὶ ποὺ δὲν γνωρίζουσι πῶς πιστεύουσι. Διότι
 ποῖος δὲν γνωρίζει, ὅτι ὁ μὲν Σεκούνδος ὁ Πενταπολί-
 της, ὁ ὁποῖος ἂν καὶ πολλακις καθηρέθῃ εἰς τὸ παρελ-
 θοῖ λογῶ τοῦ ὅτ, ἦτο ὁπαδὸς τῆς μάγας τοῦ Ἄρεος,
 ἐγένετο παρ' αὐτῶν δεκτὸς καὶ ὅτ ὁ Γεωργίος, ὁ τωρι-
 νος ἐπίσκοπος Λαοδικείας, καὶ ὁ εἰνούχος Λεοντίος καὶ
 προ αὐτοῦ ὁ Στέφανος, καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ Ηρακλείας,
 προήχθησαν εἰς ἐπισκόπους παρ' αὐτῶν, διότι, πράγμα
 τι καὶ πρῶτον, ὁ Οὐρσακιὸς καὶ ὁ Οὐαλὴς ἐνῶ εἴ-
 χον καθαιρεθῆναι ὡς πρεσβύτεροι ὑπερῶν, ὡς ἀποβῆναι,
 δια τὴν ἀσεβείαν τῶν ἠνωμασθησάν ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι
 εἶχον εἰς τὴν ἀρχὴν ὅταν ἦσαν νέοι, κατηχηθῆναι ἀπὸ τὸν
 Ἄρειον καὶ ὁ Ἀκακιὸς, καὶ ὁ Πατρόφιλος, καὶ ὁ Νάρ-
 κισσος, οἱ ὁποῖοι ἦσαν οἱ περισσότεροι τολμηροὶ ἀπὸ
 ὅλους εἰς τὴν ἀσεβείαν, οἱ ὁποῖοι, καθηρέθησαν καὶ ἀπὸ
 τὴν μεγάλῃ Συνόδῳ, ποὺ ἔγινε εἰς τὴν Σαρδικίην. Καὶ
 ὁ Εὐσταθίος, ὁ σήμερον Σεβαστείας ἐπίσκοπος, καὶ ὁ
 Δημοφίλος, καὶ ὁ Γερμίνος, καὶ ὁ Εὐδοξὸς, καὶ ὁ Βα-
 σιλίσιος, ποὺ ἦσαν συνηγόροι, τῆς ἀσεβοῦς αἵρεσεως, προ-
 ἤχθησαν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον εἰς ἐπισκόπους. Διότι,
 σχετικῶς μὲ τὸν σημερινόν ἐπίσκοπον Κεκροπίου καὶ
 τὸν λεγόμενον Αὐξέντιον καὶ τὸν Ἐπικτήτιον, τὸν ἠθο-
 ποῖόν εἶναι περὶ τὸν νὰ εἶπω τι ἔπεδον εἶναι, εἰς ὅλους
 γνωστόν, πῶς καὶ με ποίας προφάσεις καὶ ἀπὸ ποίους
 ἔχθρους μας οὗτοι προήχθησαν, δια νὰ φέρουν εἰς τὸ
 μέσον τὰς συκοφαντίας τῶν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐπι-
 σκόπων οἱ ὁποῖοι κατηγορήθησαν ψευδῶς ἀπ' αὐτοῖς.
 Ὅτι καὶ αὐτοὶ, ἂν καὶ ἐτυχάνε νὰ προέρχωνται ἀπὸ
 ὀγδοηκοντα μοναστηρια, καὶ ἦσαν ἐντελῶς ἀγνωστοὶ εἰς
 τοὺς λαοὺς, ἐν ταῦτοις ὡς ἀντάλλαγμα τῆς ἀσεβείας
 τῶν, ἠγοράσαν δια τοὺς ἑαυτοὺς τὴν τὸ ὄνομα τοῦ ἐπι-
 σκόπου. Δια τοῦτο λοιπὸν ἀφοῦ ἐμισθώσαν κάποιον Γε-
 ωργίον ἀπὸ τὴν Καππαδοκίαν, θελοῦσι τῶρα νὰ ἀπο-
 στείλουν αὐτὸν πρὸς σᾶς Ἄλλ' οὔτε δι' αὐτὸν εἶναι
 ἀνάγκη νὰ γινῇ λόγος. Διότι ὑπάρχει ἡ φήμῃ εἰς τὰς
 ἐδῶ ἐπαρχίας, ὅτι, οὗτος δὲν εἶναι καθόλου χριστιανός,
 ἀλλ' εἶναι, ἀφιερωμένος εἰς τὴν λατρείαν τῶν εἰδωλῶν,
 καὶ δῆμιος εἰς τοὺς τρόπους. Διὰ τοῦτο, ἂν καὶ οὗτος
 ἦτο τέτοιος, προσέλαθον αὐτὸν ὡς ἰδικόν τῶν, ὥστε νὰ

ἡμπορῇ· να ἄδ κη, να ἄρπαζῇ καὶ να φονεύῃ· Δὲν ἔστιν οὖν
 τὸς εἶναι πολὺν ἐδῆς εἰς τὴν διπλοῦν τοσούτων ἐν-
 κλημάτων, ἀλλ' ἔχει παύσην ἀποδοῦν καὶ αὐτῶν ἀκοῇ
 τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῆς εἰς τὸν Χρῆστον πίστεως.

8 καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνα πηγοῦνται κατὰ τῆς
 ἀληθείας ἢ δὲ γνώμῃ τῶν εἰς αὐτὸν φανερῶν ἐκ δόξης, ἀν-
 κα κατὰ μερικοὺς τρόπους ἐπ' αὐτοῖς, ὥσπερ τὰ χεῖρα
 να γλίστρον καὶ να ἀποφυγεῖν τὴν τριτοχὴν ὡς χρ-
 στομάχῳ. Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, καὶ εἰς ἀπὸ σὺς ἀς μὴ
 ἀπατηθῇ κανεὶς ἀς μὴ παρασθῇ παρ' αὐτῶν· ἀλλὰ
 μάλλον ἔχοντες ὑπὸ ὄψιν, ὅτι εἶδος τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀσεβει-
 ας ἀπειλεῖ να εἰσβάλῃ εἰς τοὺς γυναικῶν τῆς χριστιανικῆς
 πίστεως γενεῆς ὅλων τὰς ζῆλωσι τοῦ Κυρίου· καὶ ὁ κα-
 θεὶς ἀπὸ σᾶς ἀς κρατῇ στερῶσαι τὴν πύλιν, ποὺ ἐλάβο-
 μεν ἀπὸ τοῦ Πατρός, τῆς ὁποίας καὶ οἱ Πατέρες πο-
 συλλήθης, εἰς τὴν Νῆκαιαν, ἐπέστησαν μετὰ τὴν γραφὴν
 ὅπως μὴ ἀνεχωρήσῃ ἐκεῖνας ποὺ ἐπίγερον να εἰσα-
 γάγουν κατὰ τὴν εἰς αὐτὴν Διότι αὐτῶν, ἔτσι γρά-
 φουν ἀπὸ τὰς Γραφὰς λέξεις, μὴ τρεῖς γράφετε εἰς δὲσα, γρά-
 φουν· Καὶ αἱ ἀκομή χρησιμοποιοῦν ὀρθοδοξοὺς ἐκφρά-
 σεις, οὔτε τότε να προσεγγεῖτε εἰς τοὺς ὁμιλοῦντας αὐ-
 τὰς· Διότι δὲν ὁμιλοῦν τὰς ἐκφράσεις μετὰ τῆς ὀρθῆς ση-
 μασίας τῶν, ἀλλ' ὡς να εἰδῶναι τὰ ὀρθοδόξα λόγια,
 παροισάζονται μετὰ εἰδωλὰ τῆς πύλης, ὥς ὅσοι καὶ
 σκέπτονται τὰ τοῦ Ἀρεοπολίτου καὶ ὡς ὁ ἄρχι-
 γος τῶν ἀρεσίων δόξολος· Διότι προσηματὶ καὶ ἐκεῖ-
 νος ἐχρησίμαται οὕτως μετὰ τὸν ὅτι τῆς Γαλιλίας ἀπεστο-
 μώθη ὁμοῦς ἀπὸ τοῦ Σωτήρος· Διότι ἐκεῖνα ποὺ ἔλε-
 γε μετὰ τὴν ἐπίστασιν, ὡς ὁρθῶς καὶ μετὰ τὸν νόον, δὲν
 θα εἶχε πέσει ἀπὸ τοῦς οὐρανοῦς, τὰρα ἀφοῦ ἐξεπέσειν
 εἰς τὸ φρονῆμα, μεταχρηστέται ἰσοκρίτως τὰ γραφί-
 κα λέγα ὁ τοιοῦτος, πολλὰς δὲ φέρας μεταχρηστέ-
 ται καὶ κομῆν· Ἑλληνικὴν γλώσσαν, διὰ να τὴν ῥῆξιν
 καὶ πλανᾷ μετὰ τὰς σοφιστείας τῶν σοφιστῶν ὁ ἐραστικὸς
 τοῦ ἱεροῦ· Ἐπειὶ λοιπὸν τὰ γραφόμενα ἦσαν λόγοι ὀρ-
 θοδοξῶν, ὡς ἐκεῖνα ποὺ ἔγραψεν ὁ μέγας καὶ οὐδ-
 λογητὴς Ὁσῶς καὶ ὁ Μαξιμῶς, ὁ ἐπισκοπὸς Γαλι-
 λίας, ἢ αὐτὸς ποὺ τοὺς διεδέχθη ἢ ὁ Φιλόσοφος καὶ ὁ
 Εὐσταθῆς, οἱ ἐπισκοποὶ τῆς Ἀσιολίης, ἢ ὁ Ιουλιανὸς καὶ
 ὁ Λιθεριανὸς ἢ ἐπισκοποὶ Ρώμης ἢ ὁ Νικηταῖος, ὁ ἐπισκο-
 πὸς Μυσίας ἢ ὁ Πιστός καὶ ὁ Αριστᾶς, οἱ ἐπισκοποὶ

ἀπο τὴν Ἑλλάδα, ἢ ὁ Σιλωεστρὸς καὶ ὁ Πρωτογενὴς
ὁ ἐπίσκοπος Δακῆς ἢ ὁ Λουδοῦ καὶ ὁ Εὐφροῦς ἐπί-
σκοπος Καππαδοκίας, ἢ ὁ Κυκλασιὸς ἐπίσκοπος Ἀ-
φρικῆς, ἢ ὁ Εὐστεργίος ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἰταλίας, ἢ ὁ
Καπτωὶν ὁ ἐπίσκοπος Σκελίας, ἢ ὁ Μακάριος ὁ ἐπίσκο-
πος τῆς Ἱερουσαλὴμ ἢ ὁ Ἀλέξανδρος ὁ ἐπίσκοπος
Κωνσταντινουπόλεως ἢ ὁ Παύλος τῆς Ἡρακλείας ἢ
οἱ μεγάλοι Μελέτιος καὶ Βασίλειος καὶ Λουδοῦ καὶ
οἱ λοιποὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἀμενίας καὶ τοῦ Πόντου ἢ ὁ
Λοῦπος καὶ ὁ Ἀμφωνίος ἀπὸ τῆς Κιλικίας ἢ ὁ Ἰσκιώσης
καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἀπὸ τῆς Μοσσοῦσιαι ἢ ὁ ὕψις
μας μακάριος Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Λουδοῦς μέσσω-
θεν, θαύματα πεποιμένοι, τῶν ἐκφραστῶν, ποῦθα
ἐπὶ δόξαν καὶ ἐπὶ δόξαν ἁπλῶς ὁ Θεὸς μετὰ τοῦ ὁποῦ
γράφουσιν ἀποστολὰν ἀνδρες εἶναι εἰλικρινῆς καὶ ἀνε-
πίδεκτος παντός δόλου.

9 Ἐπὶ δὲ ταῦτα γραφέντα ἐγραφήσιν παρ' ἐκείνων
ποῦ ἐξῆλθον, ἐπειδὴ τὴν ἐκείνων τὴν ὁδοῦ
λατρεῖς χρεώσιν, τὴν ἐκείνων ἐκείνων, θεοῦ τῆς
οἱ λόγοι τῶν ἀποστόλων, ἀπὸ τῶν καὶ τῶν ὁδοῦ
τῶν ἀποστόλων ἐκείνων καὶ οἱ ἀποστολὸν ἐξῆλθον
ἀπατηλὸν ἀπὸ τῶν ἀρμολογῶν εἰς ἡμᾶς ἀφελθὲν
ἐμεθασίαν, καθὼς ὅτε ὁ Κύριος καὶ ὁ πρῶτος
μὲν ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐκείνων, καὶ τῆς τῆς
γὰρ τῶν ἀποστόλων πρεσβυτέρων ἀπατηλὸν, μηπως ἐλθὼν καὶ πρὸς
ἐπὶ κριτικῆς καὶ εἶπει ὅτι Καὶ ὁ κύριος τοῦ Χριστοῦ
καὶ μετ' ὀλίγον ὁ γινώσκων ὅτι εἶναι Ἀντιχριστοῦ
Εἶναι δὲ αὐτοὶ Ἀντιχριστοὶ, ὅσοι πασχόντες ἀπὸ τῆς
τρελλότητος Ἀρεῖου ἐργάζονται πρὸς ὅσους ἀπὸ τῆς
ἀπὸ ὧν διακρίβηται καὶ ἀπ' ἐξω μεταξὺ σας ἡ
ποιανὴ ἀνάγκη ἔχουσιν ἡ Ἐκκλησία τῆς Αἰγύπτου καὶ
τῆς Λιβύης καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, διὰ τὴν διαπραγμα-
τεύονται οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ τῆς ἀγορᾶς τῆς ἐπισκοπῆς
προσφέροντες ἑλὼκα καὶ φορτὰ με ἐμπορεύματα καὶ
κατασκευάζουσι τὸν τρόπον ναὶ ἐπικαθίσταται εἰς Ἐκκλησίας
αἱ ὁποῖαι δὲν ἀνέκουν εἰς αὐτοὺς, Ποῖος δὲν γνωρίζει,

29. Παρμ. 12, 6.

30. Παρμ. 15, 28.

31. Παρμ. 12, 1.

ποιός δεν αντιλαμβάνεται καθαρά ὅτι οὗτοι, καὶ νυνὶ ὅλα αὐτὰ δια νὰ ἐδραιώσῃ τὴν ἀσέβειαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἀν' ἀκομὴν προσποιούντο τοὺς βωβούς καὶ ἀν' ἀκομὴ ἐνδυσθῆναι ἐνδύματα με κράσπεδα πλατύτερα ἀπὸ ἐκείνα τῶν Φαρισαίων καὶ ἐπιδεκνύονται με μακροὺς λόγους καὶ ἀσκηθῶν, ἵνα καμῶν τὴν τέχνην τῶν τόνου τῆς γλώσσης τῶν δὲ, πρέπει νὰ γινώσκῃ πᾶσι τοῖς Διότι οὐκ αἱ ὠραὶα ἐκφράσεις ἀλλ' ἡ εὐσεβὴς αἰσιν ἀγαθὴ καὶ νυνὶ τοῖς πιστοῖς Διὰ τοῦτο οἱ Σαδδουκαῖοι καὶ οἱ Ἡρωδιανοὶ αὖ καὶ εἶχον εἰς τὰ χεῖρα τῶν νομῶν ἐντροπισθῆσαι ἀπὸ τοῦ Σωτῆρα ὅταν ἤκουσαν. Πλανάσθε διότι, δὲ, γινώσκετε τὰς Γραφὰς οὐτε τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ. Καί ἐτα ἐγὼ εὐφραίνω εἰς ὅλους ὅτι καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἐτόλμασαν ὅτι ἐπὶ τῇ τοῖς νομοῖς ἀπεδείχθησαν, ὅτι, εἰς τὴν διδασκαλίαν, ἦσαν αἱρετικοὶ καὶ θεσημολογοῦντες. Ἄλλοις λοιπὸν ἐπλάνησαι μετὰ νὰ λέγῃς τὰ αὐτὰ τῶν Κυρίων οὕτως πᾶσι, εἰς αἰθέραιος δὲ, ἡμποροῦσαν νὰ ἀπατηροῦν. Διότι ἦτο ὁ Λόγος ἐκεῖνος ποὺ ἐγὼ εἶπα ἂν θρησκείας ὁ γινώσκων, ὅτι οἱ διαλογισμοὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀπατηλὰ. Διότι ἐτα καὶ ἐφαιέρωσε τὴν παιδείαν τῶν Ἰουδαίων λέγων. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἦτο πατήρ σας θὰ με ἀγαποῦσατε διότι, ἐγὼ ἀπεσταλὴν ἀπὸ τοῦ Πατέρα καὶ ἐρχομαι πρὸς σᾶς. "Ἐτσι φαίνονται εἰς ἐμὲ τώρα ὅτι καὶ οὗτοι πρᾶττον κρυπτοὺν δηλοδὴ ἐκείναι τοῦ πραγματικὰ πρᾶττον καὶ κατοπινῶς, ὅταν γραφοῦν μεταχειρίζονται λέξεις ἀπὸ τὰς Γραφὰς, δια νὰ δολέασον με αὐταὶς καὶ παρασυροῦν εἰς τὴν ἰδικὴν τῶν κακίαν τοὺς ἀμαθεῖς.

10 Παρατηρήσατε δὲ μήπως δὲν ἔχετε, τὸ πρᾶγμα Διότι εἶναι μετὰ χωρὶς νὰ ὑπαρχῇ λόγος, οὗτο γράφουσι δημολογίας πιστεως εἶναι, περιττὴ ἢ προσπαθεῖα, ἴσως δὲ καὶ ἐπιζημία ὅσοι, ἐνῶ δὲ, ὑπάρχει ἀνάγκη καμμιᾶς ἐρεύνης, αὐτοὶ δημιουργοῦν ἀφορμὴν διαλογισμαχίας μετὰ νὰ ἀναστατωθῶν τὰς ἀκάκοις καρδίας τῶν ἀδελφῶν καὶ νὰ σπειροῦν εἰς τὸν νοῦν τῶν ἐκείνων ποὺ οὐδέποτε ἐκεῖνοι ἐσκεφθῇσαν. Ἐὰν δὲ προ-

σπαθοῦν να γράφουν ἐξ αἰτίας τῆς Ἀρειανῆς αἵρεσεως
 διὰ να ἀπολογηθοῦν οἱ ἴδιοι θὰ ἔπρεπε πρῶτον να ἐκ-
 ριζώσουν τὰ σπέρματα τῶν κακῶν που ἐφύτρωσαν κα-
 να πειγματισοὺν ἐκεῖνους, ποὺ ἐπρομηθεύσαν αὐτὰ κα-
 ἔτω εἰς τὴν θεσιν των, να φτερώσουν ἐκεῖνα που θὰ γρά-
 φουν ὀρθά, ἢ ἀλλῶς να ἐπεραστώσιν φανερά τὰς γνω-
 μὰς τοῦ Ἀρειοῦ διὰ να μὴ εἰσὶν εἰς τὰ κρυφα ἀλλὰ να
 ἐπιδεκνύωνται φανερά χρυσόμαχο. ὥστε ὅλοι να ἀπο-
 φευγουν αὐτοὺς καθὼς τὴν ὁψι, ὅφως Ἰωρὰ δὲ ὀχι-
 μόνον ἀποκρυπτοὺν τὰς αἰρετικὰς δοξασίας των ἀλλὰ
 κα προσποιοῦνται ὅτι γράφουν ἐπὶ ἄλλῳ θεμάτων κ.τ.
 ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἰατρος ποὺ ἐκληθῆ να περιπαρῇ πη-
 γαμένοι καὶ δοκιμαζόμενοι σκληρῶς ἀπὸ τοὺς πόνοὺς
 αὐτοῦ προσελθὼν εἰς λέγει τίποτε ἐὰν τα τριπύπτα ἀλ-
 λα οὐ ζητεῖ διὰ τὰ μέλη τοῦ τραυματοῦ τοῦ να γρά-
 θῇ χαρακτηρησθῇ ὡς ἄνθρωπος ἐπεὶ δὲ δὲν λέγει τίποτε ἐὰν
 τα τραύματα ποὺ προσεκληθῇ να περιπαρῇ καὶ συ-
 ζητεῖ διὰ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ τραυματοῦ καὶ ὅτι αὐτὰ οὐ
 δεῖναι ἀνάγκην εἶναι τῆς φροντίδος του κατα τοὺς αὐ-
 τοὺς τροποὺς καὶ οὕτως τα μὲν ἀφερῶντα εἰς τὴν αἵρεσιν
 αὐτῶν παραμερῶν ἄτελως ἀσχολοῦνται, δὲ να γρά-
 φουν ἐπὶ ἄλλῳ θεμάτων ἐνῶ θὰ ἔπρεπε ἐὰν θεθαίως
 ἐνδεφεροῦν διὰ τὴν πίστιν ἢ ἐὰν ἀγαπῶντα τοὺς Χρι-
 στοὺς πρῶτον να ἀπορρηθῶν ἔτελως τὸ θαύσασμα λό-
 γοι ποὺ ἐξεστόμισαν ἐναντὶ τοῦ καὶ ἔτω εἰς τὴν θε-
 σιν των να λέγουν καὶ να γράφουν τοὺς ὀρθοὺς λό-
 γους. Ἀλλ' οὔτε οἱ ἴδιοι πράττειν τοῦτο, οὔτε ἐκείνους
 ποὺ θελοῦν να πράττουν ἔπειτα ἀφήνουν ἐλεύθεροὺς ἢ ἀπὸ
 ἀγνοίας ἢ ὅτι μεταχειρίζονται τὴν τεχνὴν τῆς δολι-
 ότητος.

11 Ἐπομένως ἐὰν μὲν οὗτοι πράττουν τοῦτο ἀπὸ
 ἀγνοίας θὰ ἔπρεπε να καταλογισθῇ εἰς αὐτοὺς ἀπερ-
 σκεψία ἐπεὶ δὲ ὁρῶμεν μετὰ θεθαότητος διὰ θεωρῶντα
 τὰ ὅποια δὲν γνωρίζουσιν ἐὰν δὲ γνωρίζουν ἐκεῖνα ποὺ
 προσποιοῦνται, ὅτι ἀγνοοῦν ἢ καταδικητῶν, ὀφείλει να
 εἶναι βαρυτατῇ διότι ἐνῶ ὅταν συσκεπτόνται περὶ τῆς
 αἵρεσεως των, τίποτε δὲν θεωροῦν παρεργὸν ὅταν γρά-
 φουν περὶ τῆς πίστεως εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν, εἰρωνεύον-
 ται καὶ πράττουν μᾶλλον ὅτιδὴποτε ἄλλο, παρά ὁμι-
 λῶν τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ἀποκρυπτοὺν μὲν ἐκεῖνα, διὰ
 τὰ ὅποια κατηγορεῖται ἡ αἵρεσις των, παραθέτουν δὲ

λα ἀντ' ἄλλων, ὁ ἴδιος φαίνεται, ὅτι, δὲν ἐπραξεν ὁρ-
θῶς ἄλλα καὶ ἔχει τὴν συνείδησιν τοῦ ποι τοῦ κατηγο-
ρεῖ ὅτι παρηνομήσε. Ὁμῶς ποῖα ἀνέγκλη μακρῶν λογῶν
ἔκει, ὅπου καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶνα κατηγοροὶ τῆς Ἀρεῖ-
α νῆς ἀρεσεως. Δὲν ἐφ' ὅσοι δὲν ἔχον τὸ θαρρὸς νὰ ὁ-
μῶσιν φαίερα, ἄλλα μᾶλλον κρυπτοὶ τὰ θλάσφη-
μα λόγια τῶν γὰρ τὰ φαίερα ὅτι γνωρίζουν ὅτι ἡ ἀ-
ρεσις αὐτῇ εἶνα ἐντελὼς εἶη καὶ δὲ ἔχει καμμίαι σχε-
σὶ μετ' ἡ ἀληθείαν. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἐν ἰδίῳ κρυπτοὺς αὐτὴν
καὶ φθάνονται νὰ ὁμιλήσων εἶνα ἀναγκασιὶ δὲ ἡμᾶς
νὰ ἀνασυρῶμεν τὸ καλυμνισμὸς τῆς ἀσέβειας καὶ νὰ ἐκθε-
σῶμεν εἰς δημοσίαν, θοῶν τὴν ἀρεσὶν, ἐπειδὴ γνωρίζο-
μεν, ἔκεινα πῶς ἐλέγει τότε ὁ πῶς τὸν Ἀρεῖον καὶ
πῶς ἐκδόσιν ᾤθησαν ἐξω τῆς Ἐκκλησίας καὶ καθηρέθη-
σαν ἀποκληροκοι ἄφ' ὧν πρῶτον ζητήσωμε ἀπὸ πάς
οἰκουμενῆν, δια τὰ θρωπεύματα, αὐτοὶ πρὸς καὶ ἐξεί-
πι, καθόσον ὅχι ὅστις φρονιμῶμεν, ἔτο ἄλλα δια νὰ
ἐλεγχῶμεν τοὺς ἀρετικούς λεγόμενους αὐτὰ

12 Ὁ μακαρίτης Ἀλεξανδρὸς λοιπὸν ὁ ἐπίσκο-
πος ἀφώρσε τὸν Ἀρεῖον ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ἐ-
πρεσβευε καὶ ἔλεγε τὰ ἑξῆς. Ὁ Θεὸς δὲν ἦν πάντοτε
Πατήρ, ὁ Υἱὸς δὲν ἦν πάντοτε ἀλλ' ἐφ' ὅσον τὰ πάντα
ἦλθον εἰς τὸ εἶναι ἐκ τοῦ μηδενος καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ
ἐγένετο ἐκ τοῦ μηδενος. Καὶ ἐφ' ὅσον τὰ πάντα εἶναι κτ-
σμάτα, εἶναι καὶ αὐτοὺς κτίσματα καὶ ποιήματα. Καὶ ἐφ' ὅσον
τὰ πάντα δὲν ἦσαν πρωτότερα ἀλλ' ἔγενετο ὑστερον καὶ
αὐτὸς ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἦτο καποτε χρόνος ὅτε δὲν ὁ
πῆρχε πρὶν γεννηθῆναι ἀλλ' ἔχει ἀρχὴν τῆς ὑπαρξεως αὐ-
τοῦ, καθόσον ἐγένετο τότε ὅταν ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ δημι-
ουργήσῃ αὐτοὺς διότι καὶ αὐτοὶ εἶναι ἐν ἐκ πάντων τῶν
ἔργων τοῦ Θεοῦ. καὶ κατὰ μὲν τὴν φύσιν εἶναι τρεπτός
κατὰ δὲ τὸ αὐτεξουσίου αὐτοῦ καὶ ὅταν θελή μὲν κα-
λὸς ὅταν δὲ καὶ θελή ἡμπορεῖ καὶ νὰ ἀλλάσῃ καὶ αὐτὸς
ὅπως ἀκρῶς καὶ πάντα τὰ κτίσματα. Δια τοῦτο δηλα-
δὴ, ὁ Θεὸς μετὰ νὰ προγνωρίζῃ ὅτι αὐτὸς θα εἶναι κα-
λὸς, ἐδωκεν ἐκ τῶν προτερῶν εἰς αὐτὸν τὴν δόξαν ἐκεί-
νην, τὴν ὅποιαν αὐτὸς θα ἀποκτοῦσαι ὑστερον ὡς ἀμει-
βθῆναι τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ. Ὡστε οὗτος ἐξ ἀμοιβῆς τῶν ἔρ-
γων αὐτοῦ τὰ ὅποια ὁ Θεὸς προεγνωρίζε, ἐγένετο ἐκ τῶν
προτερῶν καλός. Λέγουσιν ἀκόμη ὅτι οὔτε Θεὸς ἀληθι-
νὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ λόγῳ μετοχῆς εἰς τὴν φύσιν

τοῦ Θεοῦ καθὼς καὶ πάντες οἱ ἄλλοι, λεγεται καὶ αὐτός Θεός. Καὶ προσθετοὺν ἀκοῇ καὶ τοῦτο, ὅτι· Δεῖ εἶναι αὐτός, πῶς εἶναι φῶς ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ γνηστος Λόγος τῆς οὐσίας αὐτοῦ οὔτε ἡ ἰδία ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ· διὰ τῆς ὁμοίας οὗτος ἐδημιουργησεν τοὺς κόσμους τοῖτον ἄλλ' ἄλλος μὲν εἶναι ὁ ἡσίων τοῦ Πατρὸς Λόγος, πῶς εἶναι ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ἄλλη ἡ ἀληθινή Σοφία, πῶς εἶναι ἐν τῷ Πατρὶ, διὰ τῆς ὁμοίας Σοφίας ἐδημιουργησεν καὶ αὐτοὺς ταῦτα τοὺς Λόγους. Αἴτιος δὲ οὗτος ὁ Κύριος κατὰ φαντασίαν λεγεται Λόγος· εἰσάγει μὲν τὰ λογικὰ ὄντα, καὶ κατὰ φαντασίαν λεγεται Σοφία· εἰσάγει μὲν ὄντα πῶς μετεχούσιν τῆς σοφίας. Πράγματι λέγουσι ὅτι· καθὼς τὰ πάντα εἶναι χωριστά καὶ ξεῖνα ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς ἔτι καὶ αὐτός σχετικῶς μὲν μετὸν Πατέρα εἶναι, χωριστός καὶ ξεῖνος ἀπὸ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, σχετικῶς δὲ μετὰ κτίσματα καὶ τὰ δημιουργήματα ἀρκεῖ εἰς τὴν κατηγόριαν αὐτῶν καὶ εἶναι εἰς ἀπὸ αὐτά, διότι εἶναι καὶ αὐτός ποιητὴς καὶ δημιουργὴς καὶ ἐργὴς. Καὶ πάλιν λέγουσι ὅτι ὁ Θεός μὲν ἐδημιουργησεν ἡμᾶς πρὸς χάριν ἐκείνου ἄλλ' ἐκεῖνον χάριν ἡμῶν· Δὲν λέγουσι ὁ Θεός ἦτο μόνος καὶ ὁ Λόγος δὲν ἦτο μαζί με αὐτόν. Υστεροὶ δὲ τὴν ἡθέλησεν να δημιουργησῇ ἡμᾶς τότε ἔκαστοι αὐτοὶ καὶ ἀπὸ τότε πῶς ἔγενεν ὠνόμασεν αὐτοὺς Λόγους καὶ Υἱοὺς καὶ Σοφίαν· διὰ να δημιουργησῇ ἡμᾶς ὁ αὐτός καὶ ὅπως ἀκριθῶς πάντα τὰ ὄντα μετὰ τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ· ἐπεὶ δὲ ἐκπληροῦν πρωτύτερα ἔγεναν, ὑστερὰ ἔτι καὶ αὐτός ἐπεὶ δὲν ἦτο πρωτύτερα ὑστερὰ ἔγεναν μετὰ τὸ θελημα τοῦ Θεοῦ· Δὲν ὁ Λόγος δὲν εἶναι γνηστος καὶ ἐκ τῆς φώσεως τοῦ Πατρὸς γεννητὸς, ἀλλ' ἔστιν καὶ αὐτός κατὰ χάριν· Διότι ὁ ὑπαρχὼν Θεός τοι μὴ ὑπαρχόντι Υἱῷ ἔκαστε μετὰ τὴν θέλησιν τοῦ διὰ τῆς ὁμοίας ἑκάστων τὰ πάντα καὶ τὰ ἐδημιουργησεν καὶ τὰ ἐκτίσεν καὶ ἡθέλησεν τὰ γίνουσι. Πράγματι δὲ, λέγουσιν καὶ τοῦτο ἀκοῇ ὅτι· ὁ Χριστός δὲν εἶναι ἡ φῶς καὶ ἀληθινὴ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καθὼς ἀκριθῶς ἡ κατὰ καὶ ἡ ἀκριθῶς λέγονται δεικνύμενοι, ἔτι καὶ αὐτός λεγεται δευτεριῶς τοῦ Πατρὸς· Ἐκτός αὐτῶν ἔλεγε καὶ ὅτι· Ὁ Πατὴρ εἶναι εἰς τὸν Υἱόν

ἀκαταλήπτos, καὶ οὔτε νὰ θλεπῇ αὐτὸν ἡμπορεῖ, οὔτε νὰ γνωρίσῃ τελείως καὶ ἀκριβῶς ὁ Υἱὸς τοῦ Πατέρα. Διότι, ἐφ' ὅσον ἔχει ἀρχὴν, οὐδέποτε δεῖ ἡμπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τοὺς ἀναρχοὺς ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο ποὺ γνωρίζει καὶ θλεπεῖ γνωρίζει, καὶ θλεπεῖ αὐτὸ ἀναλογίως τοῦ μέτρου τῶν ἰδικῶν τοῦ θανατοῦ τῶν ὅπως καὶ ἡμεῖς γνωρίζομεν καὶ θλεπομεν ἀναλογίως τῶν διδασκάλων μας. Πρωτῶς δε καὶ τὸ τοῦ ὅτι Ὁ Υἱὸς ὅχι μόνοις δεῖ γνωρίζε ἀκριβῶς τοὺς Πατέρα τοῦ ἀλλ' οὔτε τὴν ἰδικὴν τοῦ οὐσίαν γνωρίζει».

13. Μετὰ τὸ νὰ λεγῇ μὲν καὶ νὰ ἐπιστηρξῇ ταῦτα καὶ παρομοίας γνώμας ὁ Ἀρεὸς ἐπαρτακτῆσθαι ἀρετικῶς. Ἐπεὶ δὲ καὶ μετὰ νὰ γράφω μοι σὺ αὐτὰ ἐκαθιρρίζαι τοι ἔσται μοι φέρων εἰς τὴν μετῴνην μὲν τὰ ἐπ' ἐκείνῃς ῥήματα ἐν αὐτοῖς τῶν καὶ μὲν ὡς ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς νόημα τῆς ἐκτεθεῖς πίστεως. Διὸ ἀληθῶς ἐπεσκοποῖ ποὺ αἰσῆσθαι εἰς τὴν Συνόδον τῆς Νικαίας ἀπὸ ἅλα τα μέρη, ὅλοι οἱ ἡκούοντες τα ἐκείνῃς ταῖς ἀποφάσεων εἰς τὸ ἄκουσμα τῶν καὶ ὁμοφώνως ὅλοι κατεβέβησαν, ἐξ αἰτίας αὐτῶν καὶ ἀνεθεματίσθη τὴν αἵρεσιν ταύτην, ἀποφανθέντες ὅτι εἴησαν, ὡς πρὸς καὶ, ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι ἡσκηθῇ κατὰ τὴν ἐπὶ τῶν κριτῶν ἢ ὅποια ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἀλλὰ πατέρες με ἐλέηθησαν τὴν προαίρεσιν ὑπερήσποντο τὴν ἀλήθειαν. Ἐπραξαν δὲ τοῦτο ὁμοφώνως καὶ ὁρθῶς διότι οἱ ἀνθρώποι οὕτως εἰσαγαγόντες εἰς τὰς ψυχὰς τὴν ἀπίστιαν, καὶ μάλιστα τοὺς Ἰουδαίους, ποὺ εἶναι ἀντιθετοὶ πρὸς τὰς Γραφὰς ποὺ ἔχουσιν ἐπακολουθηματὴν εἰδωλολατρίας, ὥστε ἐκεῖνος ποὺ προσβεβηται ταύτας γνώμας νὰ μὴ ἡμπορῇ πλεον, οὔτε Χριστιανὸς νὰ ὀνομαζεται διότι πάντα ταῦτα ἀντίκεινται πρὸς τὰς Γραφὰς. Διὸ καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης λεγὼν, «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος»³⁷, οὗτο, δε φλυαροῦν δεῖ πῆρξε πρὶν γεννηθῇ καὶ ὁ διος παλιν ἔγραψε, «Καὶ εἰμεθα ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ εἰδῶ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. Οὗτος ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ἡ αἰώνιος ζωὴ»³⁸. Οὗτοι ὁμοῦς διαφωνοῦν εἰς

37. 1^η 3 138. Α' 1^η 5 2^η

τοῦτο· καὶ ἐπ' ἐκείνῳ, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ὁ ἀληθινὸς
 Θεὸς, ἀλλὰ ὅτι ὁ ἐκτετακτὸς Θεὸς μόνον, διότι μετεχέ τῆς
 θεοτήτος καθ' ὁν τρόπον καὶ διὰ ταῦτα κτ' ὅσα καὶ ὁ μὲν
 ἀποστόλος φέρεται τοὺς ἐκκλησιαστας διότι προσηκούει
 κτισμὰ λέγων· Ἐλατρώσαν τὴν κτίσιν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ
 καὶ τοῦ Θεοῦ· Οὗτο δὲ ἀφ' ἡμῶν, ὅτι ὁ Κύριος
 εἶναι κτίσμα καὶ λατρεύεται αὐτὸν ὡς κτισμὰ κατὰ τὴν
 διειρημένην εἰδωλοπώρῃ. Διότι ἀφ' ἡμῶν ποτε οὐκ εἰς
 ταῦτα πῶς να μὴ εἶναι καὶ ἐκείνῳ τῶν τοῦ Χριστοῦ τοῦ
 κατὰ πῶς να μὴ ἔγραψε τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Παῦ-
 λος ὡς να καὶ μεμψεται καὶ αὐτὸς· Καὶ ὁ μὲν ἁρὼς λέ-
 γει· ἔγω καὶ ὁ Πατήρ· εἰρηθεῖ ἐν· καὶ ἄλλοις που
 εἶδε· ἐμὲ εἶδε τοὶ Πατέρες· καὶ ὁ ἀποστόλος περὶ ἀ-
 περαντοῦ ἀποστολῆς· ὁμοιωθεὶς· ὁμοιωθεὶς ὡς
 εἶναι ἀποκατάστασις τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς καὶ ἡ σφραγὶς
 τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ· ἐν τῷ αὐτῷ τῷ αὐτῷ οὐκ ἔστι
 αὐτοῦ ἀποστολῆς καὶ να λέγεται ὅτι εἰς ἐκείνῳ
 ξένος ἀπὸ τῆς οὐσίας καὶ τῆς αἰωνιότητος τοῦ Πατρὸς καὶ
 περὶ βίβλου περὶ τῶν τρεπτῶν· οἱ ἄθεοι ὅστις δὲ αὐτὸν
 λαμβάνεται ὅτι, μετὰ ταῦτα λέγονται ταῦτα δὲ λέγει· τὰς
 οὐκ ὅτι ὅτις εἶναι ἐν μετὰ Πατέρα ἀλλὰ ἐν ἀποστασί-
 σιν· Διότι ποῖός δὲ, θύετ· ὅτι τὸ ἀπαίσια εἶναι
 ἀδυνατεῖν ἀπὸ τοῦ φῶς καὶ φυσικοῦ ἰδεῖν αὐτοῦ που
 οὐκ παρῇ· ἐξ ἀρχῆς μετὰ τὸν καὶ δὲν ἔστιν ὑστερόν·
 Ἐπειτα δὲ καὶ ὁ Πατήρ λέγει· Ὁ ὅτις εἶπεν ὁ Υἱός μου
 ὁ ἀγαπητός· καὶ οὐκ αἰ Γραφὴ λέγει· ὁ ὅτις εἶ-
 ναι ὁ Λόγος τοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ ὁποῦ καὶ ἐκ τῶν ἀντι-
 ἰστέων· Ἠτοίμα· καὶ ἐκ δὲ τῶν ταπεινῶν· καὶ ὁ
 τοῦ· οὗτο· μετὰ αὐτὸν ἐφ' ἑαυτὸν ἐκ τῶν ὁμοιω-
 τῶν τῆς ἰδεῖν τῶν φατῶν παρῇ· οὐκ ὅτι
 οὐκ ὅτι καὶ ἀλλος λόγος καὶ ἀλλή σφραγὶς Πατρὸς,
 καὶ ὅτι οὗτος κατὰ φύσιν αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν πρὸς τὰ λο-
 γισμὰ οὐκ ὁμοιωθεὶς· Ὁ ὅτις καὶ Σοφία τοῦ Πατρὸς, ἐν ᾧ
 δὲ αὐτὸ λαμβάνονται τὸ ἐκ τοῦτο ἀποποι

1 1 1 25

60 1 1 8

41 1 1 9

42 1 1 3

43 1 1 17

44 1 1 32

45 1 1 3

14 Δοτ' εἶναι πρὸς χάριν ἡμῶν λέγεται οὗτος καταφατικῶς Λόγος καὶ Σοφία δὲ ἡμποροῦν νὰ εἰποῦν τι οὗτος εἶναι πραγματικῶς. Δοτ' εἶναι αἱ Γραφαὶ λεγόντες ὅτι ὁ Κύριος εἶναι καὶ τὰ δύο ταῦτα καὶ ὁμοῦς οὗτος δὲν δύναται νὰ ταυτίζῃται διότι ὁ Κύριος εἶναι ὅτι αἱ Γραφαὶ λέγουσι εἶναι φανερόν δι' αὐτὸ οὕτως ὅτι ἔπαρξε ἐν τῷ ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν ὁ σῶτης καὶ τῶν Γραφῶν πολέμοι. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ αὐτῇ ἡμποροῦν νὰ ἀποδείξωσι πᾶσι ἀπὸ τῆς φωνῆς αὐτῆς τὰς τρεῖς τῶν Πατρὸς καὶ πατρὶ τῶν ἀγγέλων τοὺ προσκυνοῦντας αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῶν ἀγγέλων τῶν ἑγραμμένων αὐτῶν. Οὕτως δὲ ἐπεὶ δὲ δεῖ ἔχειν καθάπερ ἡμεῖς οὐκ ἡμποροῦν νὰ πρὸς τὸν ὁμοῦς εἶναι ὡς ἡμεῖς λέγομεν τῷ Θεῷ ὁ ἡμῶν ἡμπεροῦν τὸν ἄλλο γὰρ καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν ὁμοῦς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὅτι ὁ ὡμοῦς ὡς ἡμεῖς περὶ αὐτοῦ ὅχι ὡς ἡμεῖς εἶπεν ὁ ἴδιος καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πρὸς τὸν ὡμοῦς τούτου μόνον εἶπεν γὰρ. Σὺ εἶμι ὁ ἄσος τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ πρὸς τὸν καὶ ὁ σῶτης τῆς ἀρεσκείας αὐτοῦ ὅτι ἐπὶ τὴν εἰρήνην αὐτοῦ εἰσὶν ὡς τὸ ὅριον δὲν ἔστιν ὡς καὶ σὺ εἶπας Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὡς εἶπας πηγὴν ἐκτός αὐτοῦ καὶ ἄλλοις ὡς εἶπας ὡς εἶπας ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὡς ἡμεῖς ὡς ἡμεῖς. Ἀλλὰ καθὼς ἀκριβῶς ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας περὶ τοῦ ὡμοῦς Θεοῦ κατετάσσοντες τὴν πλῆθειν ἐπὶ καὶ οἱ Θεολογοὶ ὡς ἡμεῖς εἶπας ἐπὶ οὐ δὲν ἐπίστευται ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Πατρὸς εἶναι ὡς εἶπας μετὰ τὴν καταστασάντων εἰς τὴν πλῆθειν ὅτι τῇ ὡς πολλοὶ λόγοι. Καὶ τοὺς πραγματικῶς ἔπαρξε Θεὸν καὶ ἀληθινὸν Λόγον ἀρνοῦνται ἐπὶ τὴν εἰρήνην δεῖ νὰ φαντασθῶν δι' αὐτοῦ εἶναι κτιστὰ χωρὶς νὰ αὐτὰ βαίνωται ποσὴ ἀσέβεια ὡς παρὰ εἰς τὴν ἀντιλήψιν ταυτην. Δοτ' εἶναι οὗτος εἶναι κτιστὴν πῶς ὁ ἴδιος εἶναι ἀσχετῶς καὶ δημιουργὸς τῶν κτισμάτων. Ἡ πῶς ὁ ἴδιος εἶναι Υἱὸς καὶ Σοφία καὶ Λόγος. Δοτ' ὁ Λόγος δὲν κτιζέται ἀλλὰ γεννᾶται καὶ τὸ κτισμὰ δὲν εἶναι ὡς ἄλλο δημιουργημὰ. Καὶ εἶναι τὰ κτισμὰτα ἔχειν δι' αὐτοῦ εἶναι δὲ καὶ ὁ ἴδιος κτι-

46. Ματθ. 1, 24.

47. Ματθ. 8, 29.

48. Λουκ. 4, 3.

σμα, τότε ἀπο ποιον ἔγινεν αὐτός, Διότι τα κτ σμάτα ἐ-
 ναι ἀνάγκη να γι σου ἀπο καποιν καθως ἀκρ θῶς ἔγ-
 ναι, δια τοι Λο,ου ἐπειδὴ οὗτος δεν εἶναι ποιημει, ἀλ-
 λα Λογος τοι Πατρός και παλιν ἐάν ἡ ἐν τῷ Πατρὶ Σο-
 φία εἶναι ἄλλη πλην τοῦ Κυρίου τότε καὶ ἡ Σοφία ἔγ-
 νε με σοφίαν. Ἐάν δε ἡ Σοφία εἶναι ὁ Λο,ος τοῦ Θεοῦ
 θα πρέπει καὶ ὁ Λο,ος να ἔχη, ^εε δια τοῦ Λόγου. Καὶ
 ἐάν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Υἱός θα πρέπει καὶ ὁ υἱός
 νὰ ἐποιήθῃ διὰ τοῦ υἱοῦ.

15 Ἄλλα τότε πῶς ὁ Κυρ-ος ἐλεγει· Εγὼ ἐν τῷ
 Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί·” εἰν ἄλλος ἦτο ὁ Λό,ος,
 που ἦτο ἐν τῷ Πατρὶ δια τοι ὅποιου καὶ αὐτός ὁ Κυρ-ος
 ἔγινε. Πῶς δε καὶ ὁ ὡκνητής περιέλεγει ἐτελῶς ἐκ-
 νον, καὶ διηγρεῖται περ α τοι λε ωι. Παιτα ἔ, ^εαν δι’
 αὐτο, καὶ αὐε, αὐτοι δεν ἔγινε, οὔτε ἐν. Ἐάν δε ὁ
 λα, οσα ἔγιναν με την θελησιν τοῦ Θεοῦ ἔ, ^εαν δι’ αὐ-
 τοι πῶς ἡμπορεῖ καὶ ὁ ἰδός να εἶνα εἰς ἀπο ὅσα ἔγ-
 ναν, ^εε δε αὐτο, ἐπὶ ὁ ἀποστολὰς λεγε δια τον ὁ-
 ποιων ^επαρχου τα πάντα καὶ δια τοι ὅποιε ^εγιναι τα
 πάντα ^ελέγουι. Δεν ^εγιναι μεν ἡμεῖς δι’ αὐτον, ἀλλ αὐ-
 τός ^εγινε δι’ ἡμᾶς. Διοτι ἐάν το πρᾶγμα ἦτο ἔτο θα
 ἐπρεπε να εἴτῃ δια τους ὁποιους ^εγινε, ὁ Λογος. Τῶρα
 δὲ ἐπειδὴ δεν λεγει τοῦτο ἄλλα ^εε τοι ὅποιε τα πᾶν-
 τα, καὶ δια τοῦ ὅπου τα πάντα ^εγιναι· τοῦτο ἀπο-
 δεκνυε αὐτους αἰρετικους καὶ σκυφιντας. Ἀλλωστε,
 ἐάν ἔχουν την τολμην να λεγοι δι’ ἄλλος εἶναι ὁ ἐν τῷ
 Θεῷ Λο,ος ἐπειδὴ δεν ἔχου φανερὰς ἀπ’ δι’ ^εε ἀπό-
 τας Γραφας περὶ τουτου, ἄς μᾶς δεῖξουν τοι ληχιστον
 ἐν ἔργον αὐτοῦ ἢ καποιο ἔργον τοῦ Πατρος ποι να ^ε-
 γιναι χωρὶς την ἐνεργειαν τουτου τοῦ Λογου δια να φαί-
 νεται δι’ ἔχου καποιαν δικαιολογιαν τῆς ἐπινοήσεως
 των. Διότι τα μὲν ἔργα τοῦ ἀληθινού Λόγου εἶνα εἰς ὁ-
 λους φανερα ὡς καὶ δυνατον εἰς ἡμᾶς να θεωρῶμεν οὐ-
 τὸν κατ’ ἀναλογιαν με τα ἔργα αὐτοῦ. Διοτι ὅπως ὅταν
 παρατηροῦμεν την κτισιν, ἀναφερομέθα μέ τον νοῦ μας
 εἰς τον Θεόν, ὁ ὁποῖος ἐκτισεν αὐτην, ἔτο. καὶ ὅταν βλέ-

49 Γα 14, 10.

50 Γα 1, 3.

51 Εβρ 2, 10.

πῶμεν, ὅτι κανὲν ἀπὸ τὰ δημιουργήματα δὲν εἶναι ἀσκο-
ποι, ἀλλὰ τὰ πάντα κινῶντα καὶ μενοῦν εἰς τὴν θέαν
τῶν μετὰ τὴν καὶ πρόνοιαν, συμπεραίνει, ὅτι ὁ Λόγος
τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐκεῖνος, τοῦ ὑπαρχει ἐπάνω εἰς ὅλα καὶ
κυβερνᾷ τὰ πάντα. Τοῦτο μαρτυροῦν καὶ αἱ θεῖαι. Γρα-
φαί μὲ τὸ να λέγουν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ,
καὶ, ὅτι, δι' αὐτοῦ ἔγιναν ὅλα καὶ ἄνε αὐτοὶ δὲν ἔγινον
οὔτε ἐν ἀπόδοσιν ἔγινον. Ἀλλὰ δι' ἐκείνους τοὺς ἄλλους λο-
γοὺς, δὲ τὸν ὁποῖον ὁμολοῦν αἱ Ἀρεταί, οὔτε καὶ ἐν ρη-
τόν, οὔτε καποῖν ἔργον ἔχον, οὔτε να παροῦσιν. Δι-
ὅτι πράγματι καὶ αὐτός ὁ Πατήρ μὲ τὸ να λέγῃ. Οὗτος
εἶναι ὁ Υἱὸς καὶ ὁ ἀναπλητὸς. σημαίνει, ὅτι οὐδεὶς ἄλ-
λος Υἱὸς ὑπαρχει παρὰ μόνον αὐτός.

16. Ἐπομένως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ φρονήματα τῆς
τιμῆς, οἱ θαυμαστοὶ αὐτοὶ ἀνθρώποι σιλλεδόσαν τοὺς ἐσ-
τῶν μετὰ τὴν Ματθαίου. Διότι καὶ ἐκεῖνοι μέχρις
ἐκεῖ, ποῦ φθάνει τὸ ὄνει, αὐτοὶ ὁμολογοῦν, ὅτι ὑπαρχει ἀγα-
θὸς Θεὸς ἀλλ' ἀδύνατον να πείσῃσιν αὐτοὺς κίττοι, ἔρ-
γον αὐτοὶ ὁρατοὶ ἢ ἀόρατοι. Ἐφ' ὅσον, δι' ἀρνούνται τὸν
πραγματὶ κῶς ὑπαρχει τὸν Θεὸν τὸν ποιεῖν τοῦ οὐρα-
νοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τῶν ἀόρατων εἰς τὴν πρα-
γματὶ κῶτητα εἶναι, μὴ φαντασθῆναι. Τοῦτο δὲ φαίνεται εἰς
ἐμὲ ὅτι παύσῃ, οἱ κακὰ κατὰ νόμῳ ἔχοντες αὐτοὶ ἀν-
θρώποι. Διότι ἀν καὶ βλέπῃ, τὰ ἔργα τοῦ ἀληθοῦ
Λόγου, ποῦ μόνος ὑπαρχει ἐν τῷ Πατρὶ, τοῦτο μὲν ἀρ-
νούνται. ἄλλοι δὲ λογοὶ δημιουργοῦν μετὰ τὴν φαντασθῆναι
τῶν, τοὺς ὁποῖον οὔτε ἄνε τὰ ἔργα τοῦ οὔτε καὶ ἀπὸ μαρ-
τυρίας ἄλλων ἠμποροῦν να ἀποδείξῃ. Ἐκτος ἐστίν, ὡς
φαίνεται, φανταζόμενα, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι συνθετός, καθὼς
ὁ ἀνθρώπος, καὶ ὁμιλεῖ καὶ μεταβάλλει τοὺς λόγους τοῦ,
καὶ παλιν νομίζον, ὅτι ἐστὶ ὡς ἀνθρώπος ἐκείνος, καὶ
χρησιμοποιεῖ τὴν σοφίαν τοῦ, καὶ κατασκευάζει μύθους,
χωρὶς να ἀντιλαμβάνονται τὸ μέγεθος τοῦ παραλογί-
σμου, εἰς τὸν ὁποῖον ἔξεπεςαι, μετὰ να ἐκθετοὶ το αὐ-
τὸς ἰδέας. Διότι ἐστὶ ὁ Θεὸς ἀλλοτρίῃ διαδοχῶς λό-
γους, ἀσφαλῶς οὗτοι νομίζουσι αὐτοὶ, ὅτι, εἶναι, παρὰ το-
λὴ ἀνθρώπος. Ἐάν δὲ νομίζουσι, ὅτι οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀφοῦ

ἀκουσθῆναι προφεροῦμε ὁ παρ' αὐτοῖς ἰστέον, ἀφ' ἡλίου
 ταῖς αἰσθηταῖς περὶ σφύρας ἐπεὶ δὴ ἀλλοῦν εἰς τὸ κηδέν
 ἐκεῖνα πρὸς προερχόμενα ἀπο τοῦ μεθ' ἡμῶν Θεοῦ. Διὸ
 τὸ ἐκείνου πρὸς αὐτὸν ὅτι ὁ Θεὸς γεννᾷ ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ
 εὐσεβέστερον ἐν τῇ ἐκείνῃ, ὅτι οὗτος ἐστὶν γεννητὰς ἐκ
 τοῦ Λόγου, ὁ πρὸς αὐτὸν τὸ πληρωμὸν τῆς θεότητος
 αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ὅπου αὐτὸς ἀπὸ κεκρυμμένου οὐ θησάμενος
 πατὴρ γὰρ ὡς καὶ ὅτι οὗτος ἐστὶ καὶ σὺ παρὰ ἐξ
 ἀρχῆς μετὰ τὸν Πατέρα τοῦ, διὰ τοῦ ὅπου αὐτὸς ἐγένετο τὰ
 πάντα ἐκείνα φαντασόμενα αὐτῷ Πατρὶ καὶ πολλῶν λόγων
 πρὸς αὐτὸν ἀκούει τὸν Θεὸν ἢ τὸν Θεὸν ἐκείνῳ
 περὶ αὐτὸν ἀκούει κατὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ ὡς οὐκ ἐστὶν
 πολλῶν, πρὸς αὐτὸν ἐκείνῳ ἐκείνῳ, ὡς ὁ ἀβραάμης
 καὶ ἡ ἐκείνῳ. Ἐπειτα αὐτὸς ἀποστράψας λέγει τὸ
 Χρῆμα, ἵνα Θεὸς δοῦναι καὶ Θεὸς σφύρας ὅτι καὶ
 ταῦτα αὐτὸς ἐκείνῳ, ἐκείνῳ, πρὸς αὐτὸν καὶ
 τὸ ἀκούει καὶ αὐτὸν πρὸς αὐτὸν αὐτὸν μετὰ τὴν κηρ
 πη καὶ ταῖς ἀλλὰ ἀλλὰ αὐτὸν ταῖς ὅπου στέλλονται παρ'
 αὐτοῦ πρὸς τὴν αὐτὴν αὐτὴν ἀβραάμης, τὴν παρὰ αὐτὸν. Ἐ
 πείτα ἐκείνῳ ὁ Κύριος λέγει, Καὶ ἐκείνῳ, γινώσκεις τὸν Πα
 τέρα παρ' ἐκείνῳ ὁ Υἱὸς καὶ παρ' ἐκείνῳ. Ὅχι ἐκείνῳ
 πρὸς τὸν Πατέρα, παρὰ μόνον ἐκεῖνος, τοῖς ἐκείνῳ
 Πατρὸς, πρὸς αὐτὸν καὶ οὗτος πρὸς αὐτὸν καὶ Θεὸς αὐ
 τοῖς, μετὰ ταῖς λέγει, ὅτι ὁ Πατὴρ αὐτὸν θέλει αὐτὸν γινώ
 ρίζεται τελείως ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ. Διὸ ἐκείνῳ ὁ Κύριος λέ
 γει, ὡς ὁ Πατὴρ γινώσκει ἐκείνῳ ἐκείνῳ ἐκείνῳ γινώ
 ρίζω τὸν Πατέρα, τοῖς σημειῖται ὅτι ὁ Πατὴρ δὲν γινώ
 ρίζει μόνον μέρος τοῦ Υἱοῦ ἀλλ' ὅλοκληρῶν τοῦ Υἱοῦ,
 πρὸς αὐτὸν παρὰ αὐτὸν ἀπὸ αὐτοῦ ὅταν φησιν αὐτὸν ὅτι μόν
 ον, μέρος καὶ καὶ ὅχι πληρῶς ὁ Υἱὸς γινώσκει τὸν Πατέ
 ρα, Ἐπειτα ἐκείνῳ ὁ Υἱὸς ἐκείνῳ ἀρχὴν τῆς παρὰ αὐτὸν
 αὐτοῖς, ἀρχὴν δὲ ἐπαρξέως ἐκείνῳ καὶ παρὰ ταῖς κτ' αὐτὸν
 μετὰ ταῖς ἐκείνῳ ἀς εἶπουν ποῖον ἐκείνῳ πρῶτον ἀπὸ
 τὰ ἄλλα Ἀλλὰ οὐτε ἐκείνῳ ἐκείνῳ κατὰ εἰς ἀπάντη
 αὐτὸν οὐτε ἡμποροῦν ἐκείνῳ μᾶς δεῖ αὐτὸν τὴν αὐτὴν ἀρχὴν
 τοῦ Λόγου, παρ' ὅλην τὴν ποιουργαίων, διὸ ὁ Λό

58 A. B. C. 1. 24

51 M. A. 11. 27

55 L. C. 46

56 L. 10. 15

γος εἶναι ἀληθεῖς καὶ γνησίους γέννημα τοῦ Πατρὸς καὶ ὁ Λόγος ἦρχεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ ὁ Λόγος ἦτο πάντοτε μετὰ καὶ ἀχώριστος μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἦτο ὁ Λόγος Θεός.⁵⁷ Δότι ὅσον ἀφ' ἧς τῆς ἀρχῆς τῶν ὧν ὁ ὕψος δὲν γνωρίζεται τῶν εἰρησίων, περὶ τῶν ἀπειρησίων εἰς αὐτοὺς, τῶν μόνων καὶ καταδ' ἐκείνων τῶν, τρελλὰ τῶν καθ' ἡν ὁ Λόγος δοθεὶς δὲ γὰρ τῶν εἰρησίων τῶν καθ' ἡν στήλη οὗτος μεταδίδεται εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς γῆς, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ καὶ φέγει ἐκεῖνους τοῦ δὲν γνωρίζου τοὺς ἐσθ' τούτων;

17 Ἀλλὰ λέγουσι ἔχει γραφῇ ὁ Χριστὸς με ἐκτισεν ἀρχὴν τῶν ὧν ὁ στίχ' εἰς τὰ ἑρμηνεύματα. Ἀπὸ δευτέρου καὶ θαυμάσιος τοῦ ναὶ καὶ ὁ Λόγος ἐλεχθῇ εἰς τὰς Γραφὰς καὶ ὁ δούλος καὶ ἀρ' οὐ καὶ πρῶτον τοῦ καὶ ὅτι ἐκτίσας τὴν ἐξέστησε καὶ ἐκτίπηθη καὶ ἔπαθε. Ἀλλὰ πάλιν λέγει ὁ Λόγος καὶ ἡ αἰτία πῶς ἐξηγοῦν διὰ τὰς Γραφὰς περιλαμβανόμεναι ἐκφράσεις ὡς αἱ ἀντιφωτιστικαὶ Σμῆνα καὶ δευτέρου δότ' ἐν νῆι ἀνθρώπων καὶ ὕψος ἀνθρώπων μετὰ τὸ ναὶ λαθῇ τὴν τοῦ δούλου ἑρμηνείαν ἢ ἐπὶ ἡττοῦ ἢ ἀνθρώπινη σάρξ. Δότ' ὁ Λόγος λέγει ὁ ἰσχυρὸς ἔγνε σάρξ. Ἐὰν δὲ εἴνε ἀνθρώπος δὲν πρετε καὶ νῆς, ἀποκρινδολίζετα ὅταν ἀκούῃ τοιαύτας ἐκφράσεις διότι εἰς τὸν ἀνθρώπον προσδοκᾷ τὸ ναὶ κτιστὸς ναὶ γίνεται ναὶ δημιουργῇται ναὶ κοπᾷται ναὶ πᾶσχη ναὶ ἀποθῇσκη, καὶ ναὶ ἀνασταίνεται ἐκ τῶν νεκρῶν. Καὶ καθὼς ἀκρωθῶς μετὰ τὸ ναὶ εἶναι Λόγος καὶ σοφία τοῦ Πατρὸς ἔχει, ὅλα ὅσα ἔχει καὶ ὁ Πατὴρ ἦτο, τὸ ναὶ εἶναι αἰώνιος, ἀμετάβλητος, ὁμοῦς πρὸς αὐτοὺς εἰς πάντα καὶ τὸ ναὶ μὴ ὑπάρχει πρῶτοντα καὶ στερὰ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς ἀλλὰ ναὶ συνπαύρη μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ναὶ ἔχη τὴν αἰτὴν μορφήν θεότητος μετὰ ἐκεῖνον καὶ τὸ ναὶ εἶναι δημιουργός καὶ ναὶ μὴ εἶναι κτιστός διότι μετὰ τὸ ναὶ εἶναι ὁμοῦς κατὰ τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς, δὲν ἔμπορεῖ ναὶ εἶναι κτιστός ἀλλὰ κτιστὸς, ὡς ὁ ἴδιος εἶπεν ὁ Πατὴρ ἐργάζεται

57 Ιω 1, 1

58 Παρ. 8, 22

59 Ιω 1, 11

ἕως τώρα καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι.⁶⁰ Ἔτσι με το νὰ φο-
ρεσῇ σάρκα καὶ νὰ γίνῃ ἄνθρωπος ἀπὸ ἀνάγκη, λέγε-
ται ὅτι κτιζεται καὶ γίγνεται καὶ πᾶς ὁ ἀλλοῦς,⁶¹
τὴν σάρκα ἐστὼ καὶ ἅ οὗτο ὥστε Ἰουδαῖοι οὐδε-
πορὸ ποιῶθε οὐκ τοὶ οἶνοι με δῶρ⁶² ταπεινώσου-
ν τοι Λογοί, καὶ ὑποβθαίξου τῇ θεοτητᾷ αὐτοῦ εἰς τὴν
ἐκείνου τῆς πατηγρίας τῶν κτενιστῶν. Διὰ τοῦτο λο-
ποὶ καὶ οἱ Πατέρες ἐλόγως καὶ δικαίως ἡγιασθησάν
καὶ ἀνεθεματίσαι τὴν ἀσεβειότητα αὐτῇ ἀρεσὴν τὴν
ὅποιαν οὗτο ἐπέδῃ ευκόλως ἐλέγχεται ἀπὸ παντοῦ
ὅτι εἶναι ἐτομόρροπος καὶ δὲ αὐτοῦ φοβούμενα καὶ
τὴν κριτοῦν. Καὶ ταῦτα μὲν τα ὅπερα ἡμεῖς ἐγραφα-
μεν πρὸς καταδίκην τῶν, εἶναι ἀρκετά σε τόμα ἐάν
δε καποὶς θελήσῃ νὰ χρησιμοποιοῖ ἐκτελεστέρον
ἐλεγχόν ἐναιτοῖν τῶν θα εἴρῃ ὅτι ἡ αἵρεσίς τω δει-
ἀπέχεσθαι. Ἐκτὸς ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας, ἀπὸ δὲ τὰς
ἀλλὰς αἵρεσεις εἶναι ἡ τελειότητα καὶ τῆς κατωτέρας
ὑποστάθης. Διότι ἐκεῖνα μὲν ἡ πλατύνεται, εἰς ὅσα ἀφο-
ροῖν εἰς τὸ σῶμα καὶ τὴν αἰσθητικὴν τοῦ Κυρίου, καὶ
διωστρεφούν τὴν ἀλήθειαν, μερκαί, μὲν κατὰ τούτων
τὸν τρόπον ἀλλά, δε καὶ ἐκεῖνα ἡ ἀπὸ τῶν ἐτελειῶς
ὅτι ὁ Κύριος ἡλθε εἰς τὴν γῆν ὅπως σώζοι, καὶ οἱ
Ἰουδαῖοι ἐπλανήθησαν. Αὐτὴ δὲ εἶναι ἡ μόνῃ αἵρε-
σις ποιεῖτολμησε νὰ πολεμῇ φεσιτ κατέρο ἀπὸ κά-
θε ἀλλῇ τῇ θεοτητᾷ τοῦ Κυρίου. Ἐπεδῇ λέγει ὅτι οὐ-
δολως ὑπάρχει ὁ Λόγος καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ Πατὴρ εἶναι πα-
τὲρ Πατὴρ. Οὐδε πολὺ ἐλόγως θα ἡμποροῖσε κατεῖ-
να εἰς τὴν ὅτι δι' αὐτοὺς ἐγγραφῇ ὁ Ψαλμός ἐκεῖνος. Εἴ-
πει ἡ ἀφρω, εἰς τὴν καρδίαν του δει, ὑπάρχει Θεός.⁶³
Διεφθάρησεν καὶ ἐγίναν θδελυγματα, λογω τῶν παρα-
νομῶν ἐργῶν τῶν.

18 Ἀλλά, λέγουσιν εἰμεθα δυνατοὶ καὶ ἡμποροῦμεν
μέ τας ἐξυπνάδας μας νὰ προστατευσάμεν τὴν ἀρεσὴν.
Θα ἦτο δμως καλυτεροὶ δι' αὐτοὺς εἶναι ἡ ἀπολογία
τῶν δειν ἐστηριζέτο οὔτε εἰς καποῖαν τέχνην λόγου, οὔ-
τε εἰς ἑλληνικὰ σοφίσματα, ἀλλ' εἰς τὴν ἀπλοότητα τῆς
πιστεως τῶν μέ τῇ ὅποιαν θα ἡδύναντο νὰ τὴν ὑπε-

60. I. 1, 1.

61. Πρὸλ. Ἡσ. 1, 22

62. Ψαλμ. 53, 2.

ρασπισθοῦν Ἐπομένως εἶναι εἶναι θεβαῖοι καὶ γνωρίζουν
 ὅτι αὐτὴ εἶναι συμφωνοῦς μετὰ διδασκαλίᾳ τῆς Ἐκ-
 κλησίας ὡς ἐκθετοῦν φανερά τα φρονήματα τῶν Δόκ-
 τῶν καὶ ἀναπτύσσονται διὰ τὴν θέσιν αὐτῶν υποκατω
 ἀπὸ τῶν μοδίων ἀλλ' ἐπιστῶ εἰς τὸν λεχισοῦτιν διὰ
 τὴν φωτὶς ἐκείνους ποὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν.
 Εἰς αὐτοὶ καὶ οὗτοι ἡμποροῦν καὶ προστατεύουσιν τῇ
 αἵρεσιν ὡς ἐκθετοῦν γραπτῶς τα φρονήματα ποὶ κα-
 τα τα ἀνωτέρω λεχθέντα, ἀποδίδονται εἰς αὐτοὺς καὶ
 ὡς φανερώσονται εἰς ὅλους ἐπὶ το φῶς τοῦ λεχισοῦ γυ-
 μνῆ, τῇ αἵρεσιν τῶν καὶ ὡς κατηγορήσονται φανερά τοῖς
 μακαριτῇ ἐπισκοποῖς Ἀλεξανδροῖς ὅτι αὐτοὶ ἀδικῶς
 ἀφώρισαν τὸν Ἀρεῖο ποὶ ἔλεγε αὐτὰ καὶ ὡς μέλουν
 τῇ Σύνοδον τῆς Νίκειας ἢ ὅποια ἀντι τῆς ἰδίας τῶν
 ἀσεβείας ὁ ἐπισκοπῶς καὶ ἐγραψέ τῇ εἰσεσθῇ πιστῇ. Ἀλλ'
 ὡς καλῶς γνωρίζω δὲν θὰ πρὸς τὸ τοῦτο, διότι δὲν
 εἶδον αὐτοὺς εἰς τὴν ἀγνοίαν, ὥστε νὰ μὴ γνωρίζουν
 τὰ κακὰ τὰ ὅποια ἐπειρήσαντο κοφικονεῖν νὰ διαδο-
 σουν αὐτὰ. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ καλῶς γνωρίζουν, ὅτι ἂν
 καὶ κατ' ἀρχὰς θὰ καταβῶσιν μετὰ μάταια καὶ ἀπαι-
 τηλὰ λόγια τῶν νὰ παρασύρουν τοὺς ἀπλοκοὺς εἰς τὴν
 πλάνην, ἀλλ' ὁμοῦς τὰ ἀπαιτηλὰ ἐπισημασθέντων, θο-
 σθῶσιν ὅπως το φῶς τῶν ἀσθεῖν καὶ θα στήνουν ματ οὐκ εἶναι
 πανταχοῦ ὡς ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας. Διὰ τὴν τὴν λοιπὴν αὐ-
 καὶ πράττειν τα πάντα ἀνέτηως καὶ ὁμοῦς ὥσα, ἀνέ-
 ητοι, ἐν τοῦτοις τοῦτοις μοῖς πράττειν σφῶς ὡς τέ-
 κνα τοῦ αἰετοῦ αἰτεῖ τὸ νὰ κρυπτοῖν δηλαδὴ τὸν λε-
 χισοῦ τῶν ἐπὶ τοῖς μοῖοις⁶³ διὰ νὰ ἐπισημῶνται, ὅτι φωτι-
 ζεῖ καὶ μὴπως ἔσται ἔλθῃ εἰς τὸ φανερόν καταδικασθῇ
 καὶ σθεσθῇ. Διότι, πραγματὶ καὶ αἰτῶς ὁ Ἀρεῖος τῆς
 μὲν αἵρεσέως ὁ ἀρχηγὸς τοῦ δε Εὐσεβίου στενός σου
 ἐργάτης ὅταν προσεκληθῇ κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ Εὐ-
 σεβίου καὶ τῶν ὁπαδῶν τοῦ ἀπὸ τοῖς μακαριτῇ Κων-
 σταντινοῖς τῶν σεβαστοῖς βασιλεῶς καὶ παρεκληθῇ νὰ δω-
 σῇ γραπτὴν δηλώσιν περὶ τῆς πιστεως τοῦ, ἐγραψε, ὁ
 πανουργὸς ἀτὴν ἀλλ' ἐκρυψε μὲν μετὰ τέχνην τὰς ἐπιλη-
 ψιμοὺς ἐκφράσεις τῆς ἀσεβείας τοῦ, καὶ προσεποιήθη καὶ
 αὐτοὺς, ὅπως καὶ ὁ διαβολὸς, ὅτι, παραθετεῖ ἀπλῶς τὰ
 λόγια τῶν Γραφῶν, ἀκριβῶς καθὼς ἔχουν γραφῇ Ἐπει-

63. Πρὸς τὸν Μτθ. 5, 15.

64. Πρὸς τὸν Λουκ. 16, 8.

τα ὅταν ὁ μακαρίτης Κωνσταντίνος εἶπεν εἰς αὐτούς, «Εὐαγγελίος αὐτῶν δὲν ἔχης τότε πάλιν εἰς τὸν κόσμον ἐπικαλεσθὲν πάλιν τὴν ἀνθρώπων διότι ἐὰν ὡρμηθῇς φεμάτα θά τ' ἐκδικηθῇ ὁ Κύριος, ὡρμησθὲ ὁ ταλαπῆρς, ὅτι οὐτὲ ἐγὼ ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ καὶ ὅτι αἰδεστέτε ἑχθρὸν ἡλικίαν ἢ ἀφ' ἧς ἀλλὰ ἐκτός ἀπὸ ἐκείνων, ποί τωκα ἐν τῷ Αὐτῷ. Αὐτῷ εἰς ἐξήλθε ἡς ἐὰν να ἐτ μωρηθῇ διὰ το ἐγκλήμα τοῦ ἐπεσεῖς ἀποτομῆ με το πρῶτον πρὸς τὴν γῆν καὶ το σώμα του ἐσχισθῇ εἰς τὰ δύο»

19 Ὁ ὑπέρτατος ἀληθῶς εἶνα το κοινὸν τέλος ὁ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ δὲν πρέπει καὶ πρῶτον τοὺς μέν καὶ καὶ θύσαντες ἀπὸ τοῦ κόσμου τῷ ἑαυτοῦ καὶ αἰ ἀκόμη ὁ ἀπ' αὐτῶν εἶνα ἔχθρος ἐπειδὴ αὐτοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ ὡς ὁ ἄριστος καταβῇ καὶ αὐτοὶ πρὶν ἀκούσθαι εἰθὴ ἢ ἑστέρω τῷ τέλος ὅπως τῷ Ἀρείου ἐπειδὴ δὲν ἐλπίθῃ γινῆναι κατὰ τὸν σινηθῶμενόν τροπὴν διὰ τὴν αἰετὴν ἀνελπισθῇ ἰδίως τῶς Δότι, ἐπειδὴ ὁ Εὐσεβὸς καὶ οἱ ὁμοφρονεῖς τοῦ ἀπ' αὐτοῦ να εἰσαγαγόναι αὐτοὺς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὁ μὲν ἐπισκοπὸς Κωνσταντίνος ἐπὶ τῶς ἐπὶ προβαλεῖν ἀντιρρήσεις ὁ δὲ Ἀρείος ἐστήριζεν εἰς τὴν βίβλιν καὶ τῶς ἀπειλὰς τοῦ Εὐσεβίου, ἡττολοποι. Σαββίτου καὶ οὗτος ἤλπιζεν, ὅτι τὴν ἐπόμενὴν ἡμέραν θὰ λαβῇ μέρος εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ δὲ ὡς ἡττολοποι, ἦτο πολὺς, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι μὲν ἀπ' αὐτοῦ ἐνῶ ὁ Ἀλεξάνδρος πρὸς ἡμεῖς ἀλλ' ὁ Κύριος ἐν κέρτις καὶ ἐβγῆλιν ἀποφασί εἰς ὅπως τῆς παλαιότητος στήρας Δότι, πρὶν ἀκόμη δύση ὁ ἥλιος ἢ φυσικὴ σεματικὴ ἀνάγκη ἠνάγκασε τὸν Ἀρείον να καταφυγῇ εἰς δημόσιοι ἀφοδετήριον, καὶ ἐκεῖ κατεπεσε καὶ ἀνέως ἔχασεν ὅς μοι οἱ τὴν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας κοινῶν ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν τοῦ. Καὶ ὁ μακαρίτης Κωνσταντίνος δὲν ἤκουσε, ἔθαυμασε μὲν εἰδὲν ὅτι ἐτιμωρηθῇ ὁ ἐπὶ ὁρκος οὗτος, ἐγινε δὲ τότε εἰς ὅλους φανεροὶ ὅτι αἱ μὲν ἀπειλὰι τοῦ Εὐσεβίου καὶ τῶν ὁπαδῶν τοῦ ἔχασαν τὴν δυνάμειν, ἡ δὲ ἐλπίς τοῦ Ἀρείου διεψεύσθη. Καὶ ἀπεδεχθῇ πᾶ-

λίαν ὅτι ἡ Ἀρειανὴ μακρὰ ἀπέκλεσθη ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν ἀπὸ αὐτὸν ταῦτον τὸν Σωτῆρα καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὴν ἐν οὐρανῷ Ἐκκλησίαν τῶν πρωτοτόκων Ἰωρα λοιπόν, ποῖος δεῖ θά θαιμάσῃ ὅταν βλέπῃ τοὺς τοὺς ἀγνοῶντας ἀδικῶν, αἰτοὺς ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος κατεδύκασεν ὅταν, βλέπῃ τοὺς τοὺς νὰ περᾶσιν ζῶνται τὴν αἵρεσιν τῆς ὁποίας ὁ Κύριος ἤλεγξεν ὡς ἀκονιστοὺς μετὰ τὸ νὰ μὴ ἐπ'τρέψῃ εἰς τοὺς ἀρχηγόν τῆς νὰ εἰσελθῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ μὴ φέρῃ τα ἐκεῖνα, ποὺ εἶναι γραμμέναι, ἀλλὰ νὰ ἐπ'χειρῇ τὰ ἀδύνατα, ὅτι ἐκεῖνα ποὺ ὁ ἅγιος Θεὸς ἀπεφασίσε, ποῖος θά ματαιώσῃ αὐτὰ. Καὶ ἐκεῖνον ποὺ κατέδικασεν ὁ Θεὸς, ποῖος θά δικάωσῃ. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν πρὸς υπερασπίαν τῆς φαντασίας τῶν ὡς γραφῶν ἐκεῖνα ποὺ ἐπιβουλεύειτε οἱ ἀδελφοί ὡς φέρει τῶν ἐκείνων τοῦ Κυρίου καὶ ὑπερασπίζεται τῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας παρακαλῶ μελετήσατε προσεκτικὰ τὸ ζήτημα καὶ ἐάν τις οὗτοι γραφῶν, μετὰ ἄλλας ἐκφράσεις ἀλλὰς ἀπὸ ἐκείνας ποὺ ἐγγραφῶν, ὁ Ἀρειὸς ὡς ἀνωτέρω ἐκτίθεται, τότε καταδικάσῃ αὐτοὺς ὡς ὑποκριτὰς ποὺ κρύβουν μὲν τὸ δηλητήριον τῶν ἰδίων τῶν ἰδίων, καὶ ὥσαν ὁ ὄφις πλατοῖς μετὰ τὰ κολακευτικά, ὅσα ποὺ ἐξεργοῦνται ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν. Ὅτι, ἀληθῶς ἐνῶ γραφῶν, ταῦτα ἔχουν ματῶν, τῶν αἰτοὺς ποὺ ἀφωρίσθησαν τότε μαζί με τὸν Ἀρειὸν Σκοῦδον τὸν Πενταπλῆτην καὶ τοὺς κληρικοὺς, ποὺ ἄλλοτε εἶχον καταδικασθῇ εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν καὶ πρὸς αὐτοὺς γραφῶν εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν. Καὶ τοῖς πολλοῦ θαύμασμοι εἶναι ὅτι οὗτοι ἐκατάφεραν ὥστε ἡμεῖς μὲν καὶ οἱ φίλοι μας νὰ διωχθῶμεν καὶ τοῦ ὁ εἰσεθεστάτος βασιλεὺς ἡμῶν, Κωνσταντῖνος ἐπέλεξε ἡμᾶς ὀπίσω εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ εἰρηνικά γραμματα καὶ ἐφανερώσῃ τὴν φροντίδα τοῦ διὰ τὴν ὁμοῦσιν τοῦ λαοῦ. Ἰωρα ὅμως οὗτοι κατωρθώσαν νὰ παραδοθῇ ἡ Ἐκκλησία εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκεῖνους, καὶ ἐφανερώσῃ, πρὸς ὅλους, ὅτι πρὸς χάριν ἐκείνων ἐσκηνοθετήθη ἐξ ἀρχῆς ὅλη ἡ ἐναντίον μας καὶ ἐναντίον τῶν ἄλλων συκοφαντία.

20 Πῶς λοιπὸν ἀφοῦ εἰδείξαν τοιαυτῇ διαγωγῇ ἡμποροῦν νὰ γίνωνται ποτε τοὶ δι' ὅσα γράφουσιν; Διότι ἔα, αὐτὰ, ποὺ ἔγραφοι ἦσαν ὀρθοδοξὰ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχον διαγράψει ἀπὸ τοῦ καταλόγου τῶν τῇ θάλασσῃ ἐξῆλθον, ὁ Ἄρειος καὶ νὰ ἔχον ἀποδοκιμασθεῖς τὰς παραφροσύνας τῆς αἵρεσεως ὅτι, καὶ αὐτὰ ἀποτελεῖν τὰς ἀπειμαθίας τοῦ Ἀρείου οἱ ὁποῖοι συμμετεχόντες εἰς τὴν ἀνεθεῖαν καὶ τὴν καταδίκην τοῦ Ἀρείου Ἐπὶ μὲν ὡς ἀφοῦ δὲν ἀποκηρύττουσι αὐτοὺς εἶναι φανεροὶ εἰς ὅλους ὅτι δὲν ἔχουσιν ὀρθοδοξὰ φρονήματα, ἔστω καὶ ἂν γράφουσιν αὐτὰ δεκά χιλιάδας φορὶς. Διὰ τοῦτο εἶλα ἀνάγκη νὰ προσεγώμην μὴπως ἐκ τῶν καλεσμένων γράφομένων κρυβέται κάποια ἀπάτη καὶ ἔτσι κατορθώσουσι οὗτο νὰ παρασυροῦν μερικὸς μακρὰν τῆς εὐσεβοῦς πίστεως Ἐὰν δὲ οὕτω τολμήσουσι νὰ δαδῶσιν τὰς γνώμας τοῦ Ἀρείου ὅταν βλέπουν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν νὰ προσδεύουσιν καὶ νὰ ευφημεροῦν εἰς τὰς προσπάθειαις τῶν ποτε ἄλλο δὲν ἀπομνηστεύει εἰς ἡμᾶς παρὶν ἡ ἀναλαβόμεν πολλῇ παρρησίᾳ λόγοι καὶ νὰ φερωμέναι εἰς τὴν μνήμην μας τὰς προφητείας τοῦ ἀποστόλου, τὰς ὁποίας ἔγραψεν ἀναφερόμενος εἰς τὰς τοιαύτας αἰρέσεις, διὰ νὰ μᾶς προειδοποιήσῃ καὶ νὰ εἴπῃ μὲν Γνωρίζομεν ὅτι, καθὼς ἔχει γραφῇ «εἰς τοὺς τελευταίους χρόνους θὰ ἀποστατήσουσι μερικοὶ ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ὅτι, θὰ διδῶσι προσοχὴν εἰς πνεύματα τοῦ παρασυροῦν εἰς πλάνιας καὶ εἰς ὁδοσκαλίας δαμονίας», τὰ ἐποῖα ἀποστρέφονται τῇ ἀληθείᾳ καὶ ὅσο θελοῦν νὰ ζοῦν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ θὰ διωχθῶσι ἐνῶ οἱ πολλοὶ ἀνθρώποι καὶ οἱ ἀπατεῶνες θὰ προκαποτῶνται ἀπὸ τοῦ κακοῦ εἰς τὸ χειροτέριον, μετὰ τὸ νὰ πλανῶνται καὶ νὰ πλανῶνται»⁶⁹ Ἀλλὰ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν θὰ περὶ ἡμᾶς οὔτε θὰ μᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ⁷⁰ ἔστω καὶ ἂν οἱ αἰρέται μᾶς ἀπειλοῦν, μέ θαντοὶ Διότι εἰμεθα Χριστιανοὶ καὶ ὅχι Ἀρειανοὶ Εἴθε δὲ καὶ αὐτοί, ποὺ ἔγραψαν αὐτὰ, νὰ μὴ ἔχον ἀσπασθῇ τὰ φρονήματα τοῦ Ἀρείου! Ναι, ἄδελφοί, εἶναι τώρα ἀνάγκη μίᾳς τέτοιας παρρησίας λόγου, διότι, δὲν ἐλαθόμεν πνεῦμα

69 A T 4 1

69 B 12 13

70 P 8 35

δοιλευας πάλιν εἰς φόβον· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐκάλεσεν ἡμᾶς εἰς ἐλευθερίαν.⁷¹ Καὶ θα εἶναι πράγματ' ἐντροπὴ καὶ μάλιστα πολλὴ ἐντροπὴ δι' ἡμᾶς εἰάν τῃ πιστῇ τὴν ὅποιαν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ Σωτῆρος διὰ τῶν ἀποστόλων, ἀπολεσώμεν ἐξ αἰτίας τοῦ Ἀρεοῦ ἢ ἐκείνων ποὺ ἡσπασθησαν τὰ φρονηματὰ τοῦ Ἀρεοῦ. Τώρα λοιπὸν παρὰ πολλοὶ ἀπὸ τὰ μέρη αὐτὰ ἐδῶ ὄντα ἐμαθοὶ τὴν δουλοτητα αὐτῶν ποὺ ἔγραψον αὐτά, εἶναι ἐτοιμοὶ ἀκόμῃ καὶ μετρ. τοῖς νὰ δώσουν τὸ αἷμα τῶν δεινὰ πολεμίσουν τὰς πανουργίας τῶν προπαντῶν ὄντων ἡκούσαν περὶ τῆς ἰδικῆς σας σταθεροτητος. Καὶ ἐπεὶ δη ἐξέκλιθησεν ἀπὸ σας ἡ ἀναρρῶσις τῆς αἵρέσεως καθὼς ὁ ὄψς ἀπὸ τὴν φωλεάν του σπῶ καὶ ἡ αἵρεσις ἀπὸ τῇ κρυπτῇ τῆς ἀποκαλιπτεται. Ἐπεὶ δὴ το παῖδιον τὸ ὅποιον ὁ Ἡρώδης ἐζήτην νὰ φονεύσῃ ἐπροστατευθῇ ἀπὸ σᾶς καὶ διατηρεῖται ἀκόμῃ μετὰξυ σας διὰ τοῦτο, καὶ ἡ ἀλήθεια εἰς ἐντὸς σας καὶ ἡ πιστις διατηρεῖται μετὰξυ σας.

21 Διὰ τοῦτο παρακαλῶ νὰ ἔχετε παντοτε εἰς χεῖρας σας τὴν πιστὴν ἢ ὅποιαν ἔγραψα ἀπὸ τοὺς Πατέρας εἰς τὴν Νικαίαν καὶ νὰ ὑπερασπιζέτε αὐτὴν μετὰ πολλὴν προθυμίαν καὶ πεποιθησιν εἰς τὸν Κυρὸν διὰ νὰ εἰσθε παραδειγμα πρὸς μίμησιν εἰς τοὺς ἀδελφούς ποὺ ζοῦν, εἰς ὅλα τὰ μέρη καὶ νὰ δεικνύετε εἰς αὐτοὺς τὸν ἀγῶνα ποὺ ἔπαρχε τώρα ἐνώπιον μᾶς ἐπὲρ τῆς ἀληθείας ἐναντίον τῆς αἵρέσεως καὶ τῶν διαφορῶν φαυλῶν μεθοδῶν τοῦ ἐχθροῦ. Δὲν ἀποδεξίς τοῦ ὅτι κοπιῶσι εἶναι μάρτυς τῆς πίστεως, δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ ἀρνήσις νὰ προσφερῇ θυσίαν λιθάνου εἰς τὰ εἰδῶλα ἄλλα καὶ τὸ νὰ μὴ ἀρνηθῇ τὴν πιστὴν καμνεὶ λαμβάνει τὴν μαρτυρίαν τῆς σινειδῆσεως. Καὶ ὅχι μόνον ἐκεῖνοι, ποὺ ἐκκλίνει γόγυ εἰς τὰ εἰδῶλα μόνον ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι, ποὺ ἐπρόδωσαν τὴν ἀλήθειαν κατεδρασθησάν, ὡς ξένοι. Ἔτσι καὶ ὁ Ἰούδας ἀπέδωχεν καὶ ἔχασε τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα, ὅχι διότι ἐθύσασεν εἰς τὰ εἰδῶλα ἀλλὰ διότι ἔγινε προδοτὴς. Καὶ ὁ Ὑμεναῖος καὶ ὁ Ἀλεξάνδρος, ὅχι διότι ἐστραφήσαν πρὸς τὰ εἰδῶλα ἐξέπεσαν ἀπὸ τὸ ἀποστο-

71. Ἠρδλ. Ρωμ. 8, 15.

72. Ἠρδλ. Γαλ. 5, 13.

Λικόν ἀξιωμα ἄλλα δ' οὐ ἐνταῖσιν περ' τὴν πίστιν.
 Καὶ πάλιν ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ δὲν ἐστεφανώθη, δότι
 ἐθανάτωθη ἀλλὰ δ' οὐ ἐμελλε πιστὸς εἰς τὸ θεῖον. Καί
 οἱ ἄλλοι ἅγιοι δια τούς ὁποίους ἔγχε, ὁ Παῦλος, ὁ Γε-
 δεων, ὁ Βαρακ ὁ Σαμφών, ὁ Ἰφθίμ, ὁ Δαβίδ καὶ ὁ Σα-
 μουήλ· καὶ ἐκεῖνα ποι μνημονεύοντα μὰς με αὐτούς
 δὲν ἐτελευτήθησαν εἰς τὴν ἀσέβειαν, δότι ἔχοντες τὸ
 αἵμα των ἄλλα δ' οὐ ἐδ' ἐκώλυθησαν δια τῆς πίστεως καὶ
 θαυμάζονται μέχρι σήμερα, διότι ἦσαν ἔσχατοι καὶ ὁπο-
 στοὶ καὶ θάνατοι ἀκούη δια τῆς αἰσεθεῖαν των πρὸς
 τοὺς Κυρίους. Εἰς δὲ πρέπει νὰ προσθεώμεν καὶ ἐν πα-
 ραδειγμα ἀπὸ τῆς χωρῆς μας γινώσκετε πῶς ὁ μυκα-
 ρίτης Ἀλεξάνδρος ἐπαλαίει μέχρι θανάτου ἐνταῖσιν
 τῆς αἰρέσεως ταύτης καὶ τὰς τόσας θλίψεις καὶ τοὺς
 διαφοροὺς κόπους τοὺς ἐπέστη ἂν καὶ ἡτὼ γέροντι, γὰρ
 εἰς τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν τοῦ προσετέθη καὶ αἰτὸς εἰς
 τοὺς τραγόνους τοῦ. Καὶ ποσοὶ ἄλλοι ἀκούη πολλοὶ ἐκ-
 κώλυθησαν, μετὰ τὰ διδασκοὶν κατὰ τῆς ἀσεβείας τοῦ
 τῆς καὶ ἔχουν τώρα τὴν χαρὰν νὰ κοινῶνται ἐν Χρ-
 στῷ δια τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως των. Ἐπομένως καὶ
 ἡμεῖς, ἔχοντες ὑπέσθη, δὲ ὁ ἅγιος ἡμῶν γινώσκει ὑπερ
 ἐκείνου περὶ ὑμᾶς δι' ἡμᾶς πολὺ πλεονέκτηρον καὶ τω-
 ρα ἐμπρὸς εἰς τὸ δόγμα νὰ ἀρνηθώμεν ἢ νὰ δατη-
 ρήσωμεν τὴν πίστιν ἧς καμῶμεν ἕκαστος δια τὸν ἑαυ-
 τοῦ παντοτελεῖν φροῦδα καὶ σκοπὸν νὰ φιλαττώμεν
 ἀλώθητα ἐκεῖνα τοῦ παρελθόντος καὶ ἔχοντες ἀσφαλῆ
 ὁδηγὸν μὰς τὴν πίστιν τοῦ ἐγγράφου εἰς τὴν Νίκαιαν, ὡς
 ἀποστρεφώμεθα πᾶσαι καινοτομαὶ καὶ ὡς διδασκώ-
 μεν τοὺς χριστιανούς μας νὰ μὴ δοῦν προσοχὴν εἰς τὰ
 πνεύματα τῆς πλάνης ἀλλὰ νὰ ἀποστρέφον ἐντελῶς
 τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῆς ἀσεβείας των Ἀρειοματιῶν καὶ
 ἀπὸ τῆς συνωμοσίαν τοῦ ἔχοντος ὀργανώσει μὲ τοὺς Με-
 λιτιανούς.

22 Διότι παρατηρήσατε πῶς ἂν καὶ πρωτίτερα δ-
 εφώνουν μεταξὺ των τώρα ὅπως ὁ Ἡρώδης καὶ ὁ Πόν-
 τιος (Πιλάτος) συνεφωνήσαν δια νὰ βλασφημοῦν τὸν
 Κήριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ δια τοῦτο δικαίως

73. Πρὸς Α' Τιμ. 1, 20.

74. Πρὸς Ἐφε. 11, 32.

κανείς θὰ πρέπει νὰ ἀισήσει αὐτοὺς ἐπειδὴ λόγῳ τῶν μεταξὺ τῶν διαφορῶν ἐσχατοῦντο ὁ εἰς τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἐχθρικήν στασιν τῶν ἐναντι τῆς ἀληθείας καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀσεβείαν ἐγὼ νῦν φιλοῦ καὶ δίδουν μετὰ τῶν δεξιῶν καὶ εὐχαιρῶν πρᾶττειν καὶ ὑπομένουν τὰ πάντα ὅσοι καὶ ἀντικεινται πρὸς τὰς ἀρχὰς τῶν πρὸς χάριν τῆς ἐπιτυχίας τοῦ προσωπικοῦ τῶν ἑκάστος σκοποῦ. Καὶ οἱ μὲν Μελιτιανοὶ πρὸς χάριν πατρισμοῦ καὶ τῆς ἀρρωστημένης ἀγάπης τῶν πρὸς τὸν πλοῦτον, οἱ δὲ Ἀρειομανεῖς πρὸς χάριν τῆς ἀσεβείας τῶν, οὕτως ὥστε μετὰ τὴν τοιαύτην οὐνωμοσίαν τῶν νῦν ἡμῶν νὰ δαειζοῦν, οἱ μὲν εἰς τοὺς δὲ τὰς δουλείας σκέψεις τῶν καὶ οἱ μὲν Μελιτιανοὶ νὰ προσκυοῦνται, ὅτι πρεσβεύουν τὰ ἀσεβή φρονήματα τούτων οἱ δὲ Ἀρειανοὶ μετὰ τὴν ποιηρίαν τῶν βοηθῶν ἐκείνους δια νὰ ἐπιτυχαιοῦν τοὺς κακοὺς σκοποὺς τῶν καὶ ἐπὶ τὰ ἴδικά τῶν ἑκάστοι ἐγκληματικά σχέδια ἀναμειγνύοντες ἀμυθῶς ὡς, εἰς τὸ ποτήριον τῆς Βαβυλώνης^α ἡμποροῦν, μαζί νὰ συκοφαντοῦν ἐκείνους, ποὺ πιστεύουν ὀρθοδόξως εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Καὶ ἡ μὲν πονηρία καὶ ἡ συκοφαντία τῶν Μελιτιανῶν ἦσαν καὶ πρὸ τῶν γεγονότων αὐτῶν, εἰς ὅλους γνωστὰ ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἀσεβεία καὶ ἡ θεομάχος αἵρεσις τῶν Ἀρειανῶν ἦτο πρὸ πολλοῦ γνωστὴ εἰς ὅλα τὰ μέρη καὶ εἰς ὅλους. Διότι, δὲ, εἶναι ὁλγος ὁ χρόνος τῆς ἐμφάνισεως τῶν. Ἀλλ' οἱ μὲν Μελιτιανοὶ ἐγὼ νῦν σχισματικοὶ, πρὸ πεντήκοντα πέντε ἐτῶν οἱ δὲ Ἀρειανοὶ ἀπεδείχθησαν ὅτι εἶναι αἰρετικοὶ πρὸ τριακοντα καὶ ἑξέτων καὶ ἐξεδιωχθῆσαν ἐξω τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἀποφαστικὴν ὁλοκληροῦ τῆς Οἰκουμένης Συνόδου Ἀπὸ ἐκεῖνα δὲ, ποὺ ἔκαμαν, τώρα, ἔχει ἀποδεχθῆ ἀκόμη καὶ δι' ἐκείνους, ποὺ φαίνονται, ὅτι ὑποστηρίζουν αὐτοὺς φαίνεται ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἐμνηχανεύθησαν ἐναντίον ἡμῶν καὶ πάντων τῶν ἐπισκόπων τὴν συκοφαντίαν δια τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον ἕνεκα τῆς προσωπικῆς ἀσεβοῦς αἵρεσεως τῶν Διότι ἰδοὺ, ἐκεῖνο, ποὺ ἐσχεδιάζετο παλαιότερα ἀπὸ τοῦ Εὐσεβίου καὶ τοῦ ἀκολουθοῦς του, ἐγὼ νῦν τώρα πραγματικότητα. Καὶ αἱ μὲν Ἐκκλησίαι ἀφηρεθήσαν θιαλῶς ἀπὸ

ἡμᾶς, οἱ δὲ ἐπίσκοποι καὶ οἱ πρεσβύτεροι, που ἤρνηθησαν νὰ κοινωήσουν ἐκκλησιαστικῶς με αὐτούς, ἐξωρίσθησαν ὅπως ἐκεῖνοι ἤθελαν καὶ τοὺς λαϊκοὺς, ποὶ ἤρνηθησαν νὰ δεχθοῦν αὐτοὺς ἐξεδιωξάν ἀπο τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἡτοιχὰς παρεδόσαν εἰς τοὺς Ἀρεταίους, οἱ ὅποιοι κατέδικασθησαν, ἤδη προ τῶσου καιροῦ ὡς χίρεται κοί, ὥστε μετὰ τὴν σιμπράξ, καὶ τῆς υποκρίσεως τῶν Μελλιταίων, αὐτὸ ἀφοβῶς νὰ δοῦν μετὰ εἰς αὐτὰς τὸ διδάγμα, τῆς ἀσεβείας τῆς καὶ, ἀπὸ τοῦ μάρτυρος, καθὼς τυλαχιστον νουζοῖν τῇ, ὁδὸν τῆς ἀπάτης, διὰ τοῦ Ἀντιχριστοῦ, ὁ ὅποιος ἐνεσπείρειν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τῇ αἵρεσι.

23 Καὶ ἐκεῖνο μὲν ἄς ὁνομαζώμεθα μετὰ τὴν φαντασίαν τῶν ματαίων πραγμάτων, διότι γνωρίζομεν ὅτι καὶ ὁ φιλαθρῶπος βασιλεὺς, ἀφ' οὗ μᾶλλον τὴν σκοτεινίαν τῶν ἀναιρέτη τῶν ποτηρίων ἐπιδιώκει τῶν ὥστε νὰ μὴ συνεχίσθω, ἀλλὰ συμφύει μετὰ το γεγραμμένον, α κενόδια τῶν ἀσεβῶν, γρηγορὰ θὰ σταματήσῃ. Ἡμεῖς ὅμως ἄς ἐνδυσθῶμεν κατὰ τὸ γεγραμμένον τοὺς λόγους τῶν ἁγίων Γραφῶν, διὰ νὰ ἀντιμετωπώμεν αὐτοὺς ὡς ἀποστάτας, ποὶ θέλουσι νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸν φανατισμὸν εἰς τοὺς οἶκον τοῦ Κυρίου καὶ ἄς μὴ φθῇ ὡς μὲν οἱ τοὶ θάνατον τοῦ σώματος οἷτι νὰ ζήλευσώμεν τοὺς τρόπους ἀμπερφορᾶς τῆς, ἀλλὰ ἀπὸ καθετὶ ἄλλο ἄς προτιμᾶται ὁ λόγος τῆς ἀληθείας. Καὶ ἡμεῖς ἐπιστῶντες, ὡς ὅλοι γνωρίζετε τότε ποὺ ὁ Εὐσεβίος καὶ οἱ ὁπαδοὶ τοῦ ἀπατοῦσαι ἀπὸ ἡμᾶς ἢ νὰ συμφωνήσωμεν με αὐτοὺς εἰς τὴν ἀσεβείαν ἢ νὰ περιμεινώμεν νὰ μᾶς μεταχειροῦν με ἐχθροῖν, ἢ νὰ ἡθελήσασιν νὰ σιγκατατεθῶμεν με τὰς γνώμας τῶν, ἀλλὰ ἄλλοι ἐπρότιμῶμεν νὰ διωχθῶμεν παρ' αὐτῶν παρὰ νὰ μιμηθῶμεν τὸν τρόπον τοῦ Ιουδα. Καὶ θεθαίᾳ ἔκαμαν ἐκεῖνο, ποὶ ἡπελήσαν καὶ κατὰ ἀμνησίαν τῆς Ἰεζαβέλ, προσεταιρισθῆσαι τοὺς Μελλιταίους, ὡς ὄργισαν τῶν, μετὰ τὸ νὰ γνωρίζουν, ὅτι οὗτοι κατηγόρησαν τοὺς μακαρτῆν Πέτρον τοὺς μάρτυρα καὶ ὕστερον ἀπ' αὐτοὺς τὸν μεγάλον

76. Πρὸς Παρμ. 10, 20.

77. Πρὸς Δ' Βασ. 17, 9.

78. Πρὸς Γ' Βασ. 20, 7.

Ἀλλὰ νῦν, καὶ ἔπειτα τὸν μακάριον Ἀλεξάνδρον, διὰ
 τὰ χρησμοποήσασθαι αὐτοὺς καὶ εἰς τὸν μῆκος ὡς ἐν
 πείρους εἰς τὰ τοιαῦτα σατανικὰ ἔργα καὶ ἔτσι ὡσαν
 ἀκρῶς νὰ ἐσκεφθῇσαν αὐτὰ οἱ ἴδιοι ἠμπορεῖσθαι νὰ
 καταθεσθῇ ἐκείνοι μᾶς, τῶν ὅτι ἤθελεν παρρησιασθῇ
 εἰς αὐτοὺς διὰ τὰ ἔχειν τοῦτο ἐκεῖν ὁ κοινολογῆσαι
 μᾶς καταδωρῶν καὶ νὰ ἴηται νὰ μᾶς θανατώσῃ.
 Διότι τοῦτο εἶναι ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία των καὶ δεῖ πλου-
 σῇ μὲν τὴν νῦν νὰ θέλῃ νὰ γινῇ τὸ ἴδιον μᾶς. Ἀλ-
 λὰ περὶ αὐτῶν δέ, ἔχω καμμίαν φροντίδα διότι γνω-
 ρίζω καὶ ἔχω περὶ σθῆ ὅτι εἰς τοὺς ἔχοντας ἐπιμονὴν, θα-
 δοθῇ μισθὸς ἀπὸ τοῦ Σωτῆρα καὶ ὅτι, αἱ ποιεῖται
 νὰτε ὅπως οἱ Πατέρες νεόμενοι παρὰ τὴν ματα πρὸς
 μῆκος διὰ ταύς λαοὺς καὶ ἀντιτρέπετε τῇ ἐκείνῃ
 νῇ αὐτὴν ἐπιτοῇ, τῶν ἀσθενῶν, θα καυχᾶσθε ἐν τῷ
 Χριστῷ, λέγοντες τῇ πλῆθι ἐτήρησαμεν καὶ θα λυ-
 θετε τοὺς στέφανον τῆς ζωῆς. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐγὼ νῦν κλη-
 ρονομήσω μὲν σὺς τὰς θεὰς ἐπαγγελίας, πάλιν δεῖ ἐδο-
 θῇσαν μοι εἰς τὸ Παλιν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλους ὅτι ἡ γὰρ
 πῆσαν τὸν ἐπιφανέτα Χριστὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Θεόν,
 καὶ βασιλεῖα των παιτῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὅτι οὐ
 ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος ἀνήκει εἰς τὸν Πατέρα ἐν Ἁγίῳ
 Πνεύματι καὶ τῶν καὶ εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶ-
 νων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐπιστολή περί τῶν γενομένων ἐν Ἀριμίνῳ τῆς
Γαλλίας καὶ ἐν Σελευκείᾳ τῆς Ἰσαυρίας Συνόδων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι τὸ τελευταῖον τῆς σειράς τῶν μεγάλων
ε., ἱκανῶν καὶ σπουδαίων ἔργων ἐξ ἡμετέρας τα οποία ἔγραψεν
ὁ Ἀθανάσιος κατὰ τὸ ὑπομνημα τῆς προη. ἐπιστολῆς τοῦ (305—
3062) Ἐκτὸς τῶν παραγραφῶν 30 καὶ 31 α. ὅπου παρεθέλη-
θησαν ὑπερὸν κατὰ μὲν μεταγενετέραν, παραθεωρηθῆναι αὐτοῦ μετὰ
τοῦ θανάτου τοῦ Κωνσταντίνου τὸ ἑαυτ. ἔργον εἶναι, τὸ ἔπος 3062,
κατὰ τὸ ὅπου ἐπὶ τῆς αὐτῆς αὐτοῦ ἔργου εἶναι, Ἀριμίνῳ καὶ Σελεύ-
κειᾳ ἀφ' οὗ εἶχε τελεσθῆναι τὸ ἔργον τῆς 1, δεύτερα καὶ πρὶν τῆς
ἐξόδου περὶ τῆς ψευδοσύνοδος, τοῦ ἀπεσταλμένου τῆς 2, ἡρ-
μηνύει συνέδου ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ ἐπὶ τὴν
ἐκ τῆς μακρᾶς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀνδραγαθίας κατὰ δια-
ταγὴν τοῦ Κωνσταντίνου περιέλαβεν εἰς γνήσιον τοῦ Ἀθανασίου

Τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐπιστολῆς (1—14) περιλαμβάνει
τῆς ἱστορικῆς τῶν δύο συνόδων, εἰς τὸ ὅποιον ὁ Ἀθανάσιος ὑπο-
στηρξὶς ἐμμένει ὅτι δὲν ὑπῆρχε λόγος συγκλήσεως νέ-
ων συνόδων, καθόσον αἱ αποφασίαι τῆς ἐν Νίκειᾳ Συνό-
δου ἦσαν παλαιαί καὶ σαφεῖς ἐκθεταί τῆς ἀλήθειας πίστεως καὶ
ἐπομένως οὐδεὶς αὐτῶν ἀνέχεται ἀνίστασθαι καὶ ἐκθεσὶν νέα πίστις (ὁ
αἰρετικὸς περὶ ὧν ἀποχαιρέσκει καὶ αἱ δύο Σύνοδοι εἶναι οἱ Ἀ-
ρειανοὶ Ἀκολουθοῦντες ἐν συνεχείᾳ τὰ πρακτικὰ τῆς συνόδου εἰς

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

1 Ἴσως ἤκουσατε καὶ σεις τὴν εἰδήσιν περὶ τῆς συνόδου ἕα τὴν ὅπου ἀν γινετα ἀκόμῃ καὶ τώρα πολὺς λόγος ἔσται καὶ ῥάμματα τοῦ θυσιασμοῦ καὶ τῶν ἐπαρχῶν ἐκκοφορήσας εἰς ὅλα τὰ μέρη, μετὰ τὰ ὁποῖα πρὸς καλὸν γίνεται ἐκεῖ ὁ ποῦ θα συνελθοῦν εἰς αὐτήν. Ἐπεὶ διὸ καὶ δε σεις εἰσθε καὶ φλογαθεὶς καὶ ζητεῖτε νὰ μαθῆτε τὰ ὅσα ἐγίναν εἰς αὐτὴν ἐνόμισα ὅτι εἶναι ἀναγκασιὲν ὅπως ἐκεῖνα, ποῦ ὁ ἴδιος εἶδα καὶ ἐμαθὰ νὰ ἐκθεσῶ καὶ πρὸς σὰς με ἀκριβεῖς ἀδελφοί, νὰ μὴ ἀκούσητε αὐτὰ ἀπὸ ἄλλους καὶ σὰς γεννηθοῦν ἀμφιβολία σχετικῶς μετὰ τὴν ἀληθεῖαν, πρὸ πάντων ὅταν παρῶν μερῶν ποῦ συνήθιζον νὰ τερματίζονται κατὰ διαφόρους τρόπους τὰ γενόμενα παραδῶς πράγματι εἶναι. Λοιπὸν ἡ συνόδος ἤν συνεληθὲν εἰς τὴν Νικαίαν ὅπως εἶχει ἀποφασισθῇ, ἀλλ' ἐξεδόθη δευτέρου δι' ἡμεῖς τὸ ὅπου ὡρτίζετο ὅπως οἱ μὲν ἐπισκοποὶ τῶν δυτικῶν ἐπαρχῶν συνελθοῦν εἰς τὴν Ἀρίμιον τῆς Ἰταλίας οἱ δὲ ἐπισκοποὶ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχῶν συνελθοῦν εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἰσαύρας, ποῦ λεγεται Τρεχέια Σελευκεία. Ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποῖαν συνεκληθῇ ἡ συνόδος αὕτη ὡς διεδεδετο, ἦτο νὰ συζητηθῇ τὸ θέμα τῆς πίστεως εἰς τὸν Κυρίον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν. Ἐκεῖνοι δὲ ποῦ ἐισηγήθησαν τοῦτο ἦσαν ἀπὸ μὲν τῆς Παλλωνιανῆς Οὐρσάκος καὶ ὁ Οὐαλῆς καὶ κάποιος Γερμανός, ἀπὸ δὲ τῆς Συρίας, ὁ Ἀκακίος ὁ Εὐδόσιος καὶ ὁ Πατροφίλος, ὁ καταγόμενος ἀπὸ τῆς Σκυθοπολιν. Διότι οὗτοι, μετὰ τὸ νὰ ἀνέκουν πάντοτε εἰς τὴν Ἀρειανικὴν μερίδα καὶ διότι δὲν ἐνόμισαν οὔτε πῶς πιστεύουν οὔτε ἐκεῖνα, ὅσα τὰ ὁποῖα ἔλεγαν ὅτι ἦσαν βεβαίαι, καὶ χωρὶς θαρσύνειν ἐξαπατοῦσαν, τώρα μὲν τὸν ἑνα δεύτερον δε τοὺς ἄλλους ἀφοῦ κατάρθωσαν, μετὰ τὸ νὰ ἐνσπεροῦν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τὰ σπέρματα τῆς αἵρεσεως τῶν νὰ κερδήσουν μετὰ τὸ μέρος τῶν μερῶν, ποῦ ἐνόμιζον ὅτι εἶναι σπουδαῖοι¹, ἀκόμῃ

1. Α' Τιμ. 1,7

2. Γαλ. 2, 6.

καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα Κωνσταντὸν ποὶ ἦτο αἱρετικὸς ἐπρόφασισθησαν καποιοὶ λόγοι περὶ τῆς πίστεως, ὥστε νὰ πεσοῦν αὐτοὶ νὰ σὶ καλεσθῇ συνοδοὶ μετὰ τὴν ἰδεάν ὅτ' θα ριφούν εἰς τὴν λήθην τῆ ἐν Νίκαια Συνόδου καὶ θα μεταπεισοῦν ὅλους, ὥστε νὰ κυριαρχήσῃ παντοῦ ἀπὲς τῆς ἀληθείας, ἡ ἀσέβεια.

2 Καὶ ἐν πρώτοις μὲν ἐγὼ τοῦλάχιστον ἀπορώ (νομίζω δὲ ὅτ' καὶ οἰοσθητοτε ἄλλος φρονιμὸς ἀντιλαμβάνεται τοῦτο) ὅτι ἐνῶ ἀρχικῶς εἶχει ὀρίσθῃ νὰ εἶναι ἡ συνοδὸς καθολικὴ καὶ ὅλοι ἔτα ἐπερμένον ὅλως ἀπροδοκῆτως ἐπρεθῇ εἰς δύο καὶ οἱ μὲν συνηλθοὶ ἐκεῖ οἱ δὲ ἄλλοι ἐδῶ συνεκροτήσαν συνοδοὶ. Τοῦτο ἀσφαλῶς ἦτο ἔργον τῆς θείας Πρωτοαε διαταφανερωθῆς εἰς τὴν κάθε μὲν τῶν αὐτῶν τὸ ἀδύνατον φρονιμα τῆς πίστεως, τῶν δὲ ἐξακριβιωθῇ ἡ ὑποπίστις καὶ σκυτεῖν προθεασ. Ἐπειτα ἐγὼ καὶ οἱ κλητικοὶ ἀδελφοὶ ποὶ ἦσαν ἐδῶ διελογισσόμεθα καὶ ἐκεῖνο τὸ γεῖνός τῆς μεγάλης αὐτῆς συνέλευσεως καὶ ἐξεφράξμεν μετὰ ξυμμετοχῆς ἀνησυχίας μετὰ τὸ νὰ θεωρεῖται ὅτ' ἦτο ἐντελῶς ἀχρηστος. Διότι τὸ ἦτο ἐκεῖνο ποὶ ἐπείχε τούτων πολλὰ ὥστε ὅλη ἡ οἰκουμένη νὰ τεθῇ εἰς κ' ἵτην καὶ ταραχὴν καὶ ἐκείνους ποὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον λεγόντα κληρικοὶ νὰ τρέχουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ νὰ ζητοῦν πῶς θα ὑπάρθουν καλλίτεροι νὰ πιστεύουσιν εἰς τοὺς Κυριοὺς ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Διότι ἐὰν πράγματι ἐπίστευον δὲ ἡσ ἐζήτου νὰ μαθοῦν ὥς νὰ μὴ ἐπίστευον. Τοῦτο δὲ διαταφανε τοὺς κατηχημένους δὲν ἦτο μικρὸν σκαιόλογον δια δὲ τοὺς εἰδωλολάτρας δὲν ἦτο κάτι το συνηθὲς ἄλλα κάτι ποὶ ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ μᾶς περιγελούν περ φρονητικῶς λέγοντες ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ὥς ἐὰν νὰ ἐξυπνησαν τώρα ἀπὸ τοῦ ὑπνίου ζητοῦν νὰ μάθουν πῶς πρεπε νὰ πιστεύουν περὶ τοῦ Χριστοῦ. Εκείνοι δὲ ποὶ ἀνομαζοῦντα κληρικοὶ τῶν καίτοι ἀπαταοῦν σεβασμὸν τοῦ πορμίου τῶν ὡς διδάσκαλοι τώρα παρουσιαζόντα ἀπιστοὶ μετὰ τὸ νὰ ζητοῦν νὰ μαθοῦν ἐκεῖνο ποὺ δὲν εἶχον. Καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες τὸν Οὐρσακὸν οἱ ὁποῖοι ἦσαν οἱ αἰτίοι ὅλων τούτων δὲν ἀντελήφθησαν πόσῃ ὀργὴν ἀπεθησαύρησαν δια τοὺς ἑαυτῶν τῶν, καθὼς ὁ Κύ-

ριος διὰ μέν στομάτος τῶν ἁγίων λέγει ἄλλοι μὲν εἰς ἐκείνους ἐνεκα τῶν ὁποίων βλάσφημέτα το ὄνομα μου ἀπό τους εἰδωλολάτραι· ὁ ἴδιος δὲ λέγει εἰς τὰ Ἑσχατολογικά· ἐκεῖνος λοιπὸν πο. θα σκανδαλίση εἰς ἀπὸ χ. τοὺς τοὺς μικροὺς, θα ἦτο συμφερωτερον εἰς αὐτοὺς να κλέμνησθῃ ἀπο τοὺς λαμοι τοὺς μακάριους καὶ να καταβληθῇ εἰς τὸ πέλαγος τῆς θαλάσσης· παρὰ, ως ἐπρόσθεσεν ὁ Λουκάς, «να σκανδαλίση εἰς ἀπὸ τοὺς μικροὺς τούτους»⁴

3 Διότι τι ἐλεεῖται ἀπο τῆς διδασκαλίας τῆς ἀληθείας εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὰ πζητοῦντων δια τὴν πίστιν καὶ να ἐπικαλεῖται τὴν αὐδριμένην τῆς ἀνωτάτης πολιτικῆς ἐξουσίας τῶν χρόνων, τούτων πρὶν να ἐκθέσῃ δῆθεν τὴν τεὰ ὁμολογίαν περὶ πίστεως, Διότι ὁ Οὐροσκός καὶ ὁ Οὐαλὴς καὶ ὁ Γερμανός καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῶν ἐκαμὰ ἐκείνο τοῦ οὔτε ἐγνέ οὔτε ἠκούσθῃ ποτε μεταξὺ Χριστιανῶν Διότι με το να γραψοὺν αὐτοὶ ποίηται ἡθελα να πιστευεταί, ἔγραψαν πρῶτον τὴν ἀνωτάτην πολιτικὴν, ἐξουσίαν καὶ τοὺς μῆνας καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ τρεχοῦτος ἔτους διὰ να ἀποδείξωσι εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ποίσκεπτοντα φρονήτες ὅτι ἡ πίστις τῶν δεινῶν πρῶτον ἀλλὰ ἐλάθεν ἀρχὴν, τώρα ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Κωνσταντίνου Διότι, πάντα ὡς ἐγραψαὶ ἔγραψα, αὐτὰ με τοι οὖν τῶν ἐστραμμένοι πρὸς το συμφερον τῆς αἵρεσεως τῶν Ἑκτός του τῶν, ἐνῶ προσποσεται ὅτι, γράφου περ τοῦ Κυρίου, ὀνομαζοὺν διὰ το, ἐκείνῳ τῶ, ἄλλον δεσποτὴν τὸν Κωνσταντίνον διότι αὐτός ἦτο ἐκεῖνος που ἐφωδιασε αὐτοὺς με τὴν ἐξουσίαν τῆς ἀσθεας εἶποι δὲ αὐτὸν καὶ «αἰώνιον βασιλεα» καθ ἡ, στιγμῇ ἀρνοῦντα, ὅτι ὁ Υἱός εἶνα, αἰώνιος Τοσο, πολὺ πλην τῆς ἀσθεας τῶν, εἶνα, χριστομάχο. Ἀλλ' ἴσως οὗτο ἐπικαλεσθῇ ὡς δικαιολογίαν τῶν περ, τῆς μεας τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τὴν χρονολογίαν τῶν ἁγίων προφητῶν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀνταλμήσου να εἰποὺν, θα προδωσοὺν ἔτσι τὴν πολλὴν ἀμάθειαν τῶν Διότι, ἡ μὲν ἀναγραφή τῶν χρόνων, που ἐ-

4. Ρωμ 2, 24 (Ἦρ. 22, 5).

5. Ματθ 18, 6.

6. Λουκ 17, 2.

γραφίσαν αὐτὰς προφητείας, σκοπον ἔχει, νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν ἐποχὴν ποὶ αὐτὰ ἐγράψαν. Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης καὶ ὁ Ωσηὲ εἰς τὰς ἡμέρας Ἰωσθὰμ καὶ Ἰορὰμ⁷ ἐξεκίουν⁸ ἐπροφητεύσαν· ὁ δὲ Ἰερεμίας εἰς τὰς ἡμέρας Ἰωσίου καὶ ἐζεκιήλ καὶ ὁ Δανιήλ ἐπὶ βασιλείας Κορο καὶ Δαρειοῦ καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλους χρόνους ἐπροφητεύσαν, ὅχι διὰ τὰ κάμναι ἀρχὴ τῆς εὐσεβείας· διότι ἡ πίστις ποῦ ἐκήρυξαν ἦτο καὶ πρὸ αὐτῶν καὶ ἦτο παῖν τε καὶ ὁ Θεὸς εἶχε προετομᾶσαι αὐτὴν ἐν τῷ Χριστῷ δι' ἡμᾶς πρὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐπομένως αἱ προφητείας τῶν δὲ σημάτων τοὺς χρόνους τῆς πίστεως τῶν, διότι οὕτω ἦσαν πιστοὶ καὶ πρὶν ἀπὸ τοὺς χρόνους ταυτοὺς οἱ δὲ χρόνοι ἀναφέρονται εἰς τὰς προφητείας τῶν. Ἡ δὲ προφητεία προηγείτο μὲν εἰς χρόνον τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σωτῆρος ἦτο ὅμως προσηγγεῖα ἐκείνῳ ποῦ θα ἐγίνοντο εἰς τοὺς Ἰσραὴλ καὶ εἰς τὰ ἔθνη. Καὶ οἱ χρόνοι ἐσημανοῦν ὅχι ἀρχὴν πίστεως ὅπως προεῖπα ἄλλοι αὐτοὺς τοὺς προφήτας ποῖ ἐξήσαν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους καὶ ἐπροφητεύονταί τα· Αὐτοὶ δὲ ἐδῶ τώρα οἱ σοφοὶ αὐτετὴν ἱστοροῦν ἐξηγῶν αὐτε προλέγοντα τὰ μελλόντα νὰ συμβοῦν· ἀλλὰ μολὺς ἐγραψαν «ἐξετέθη ἡ καθολικὴ πίστις· εὐθὺς ἀμέσως ἐπροσθεσάν καὶ τὴν πατερίαν καὶ τὸν μῆνα καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ μηνὸς πρὸς τὸν σκοπον ὅπως καθὼς ἀκρῶς οἱ ἅγιοι ἐγραψον τὴν χρονολογίαν καθ' ἣν ἐγράψαν τὰς ἱστορίας τῶν καὶ ἐξετέλεσαν τὴν διακονίαν τῶν χρονολογήσαν· ἔτι καὶ οὕτω ἀπὸ ποτε ἡρχισαν ἡ πίστις τῶν. Καὶ εἴθε νὰ εἶχον γράψαι μόνον διὰ τὴν ἰδιότην τῶν πιστῶν· ἵνα οἱ τῶρα ἤρχοντο καὶ δὲν ἔπρεπε χεῖρας νὰ εἶπουν τοιοῦτο ὡς περὶ τῆς καθολικῆς πίστεως· Δὲν ἐγραψαν ἀπλῶς «ἔτι πιστεύομεν», ἀλλ' ὅτι «ἐξετέθη ἡ καθολικὴ πίστις».

4 Καὶ ἡ μὲν τόλμη τῆς προθέσεως αὐτῶν μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀμαθείας τῶν· ἡ δὲ καὶ νουργία ἐπινόησίς τῶν νὰ ἐκθέσουσι νεανίαις τὴν μαρτυρεῖ τὴν ταυτότητα τῆς μὲν τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν· Δὲν μὲν το νὰ γράψουσιν ἔτσι· ἔδειξαν ποτε οὕτοι ἤρχσαν νὰ πιστεύουσιν, καὶ ὅτι

7 Η1: 1, 1 Q1: 1 1

8 Η1: 1, 1 Q1: 1 2

9 Η1: 1, 1 Q1: 1 2

ἀπο τῶρα θέλουσι ὅπως ἡ πίστις τῶν καθ' ἐρωθῇ ὡς καθολικῇ πίστις. Καὶ καθὼς κατὰ τοὺς εὐαγγέλιον Λουκᾶν, «ἐτέθη δογμα»¹⁰ διὰ τῆς ἀπογραφῆς, καὶ τὸ δόγμα τοῦτο δὲν ὑπῆρχε μὲν πρωτοτερα, ἤρχε δε ἀπὸ τὰς ἡμερᾶς ἐκείνας, κατὰ τὰς ὁποίας ἐδημοσυνεῖσθαι ἀπὸ τοῦ ἀρχόντου πού το ἐγράφε ἔτσι καὶ οὕτω μετὰ τὴν ἐγγραφὴν, «ἐτέθη τῶρα ἡ πίστις»· ἔδειξαι ὅτι τὸ φρονήμα τῆς αἵρεσεως αὐτῶν εἶναι νεώτερον καὶ δὲν ὑπῆρχε πρωτοτερα. Ἐὰν δε καὶ ἐπροσθεοῖαι «τῆς καθολικῆς» δὲν ἐπρόσεξαν ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι περιεπεσοὶ εἰς τὴν ἀφροσύνην, τῶν αἰρετῶν ἀπὸ τῆς φρονύων ὥστε νὰ εἴπωσι καὶ αὐτοὶ μαζί με ἐκεῖνους «εἰς ἡμᾶς ἀπεκαλυφθῇ πρότερον καὶ ἀπο ἡμῶν ἀρχέει ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν». Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἐκείνη τὴν Μαξιμίλλα, καὶ τοὺς Μοντανοὺς ἔτσι οὕτω αὐτοὶ τοὺς Χριστοὺς τοὺς Κωνσταντίνου ὀνομαζομένων «δεσπότην» τῶν Ἑλλήνων καὶ αὐτοὺς ἡ πίστις ἐλάμβανεν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς τῶν τῶν ὑπατειᾶν, τι θα καμοὶν οἱ Πατέρες καὶ οἱ μακάριοι μαρτυρῶντες τι δε θα καμοὶν καὶ οἱ ἴδιοι με ἐκεῖνους πού οἱ ἴδιοι κατήχησαν καὶ ἐκοιμήθησαν πρὸ τῆς παρουσίας ὑπάτεας πῶς θα ἀναστήσουν αὐτοὺς διὰ νὰ τοὺς διδάξουν νὰ ἀπορραφῶν ἐκεῖνα πού ἐνομιζόν ὅρθα καὶ ἐδόξαζαν πρωτοτερα εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ θάλουν εἰς τὴν θεσίαι αὐτὰ πού ἐπενοήσαν καὶ ἐγράψαν τῶρα, ἴσοι ἀμαθεῖς εἶναι οὗτοι πού γνωρίζουν μόνον νὰ ἐφευρίσκουν πρόσθετες καὶ ταύτας ἀναρμόστους καὶ ἀπιστευτοὺς, πού ἔχουν μέσα τῶν τῆν ἰδίαν τῶν καταδικῆν.

5 Διότι ἡ μὲν Σύνοδος τῆς Νικαίας δὲν ἔγινεν ἀπλῶς, ἀλλὰ συνεκλήθη ὑπὸ τῆς πίεσιν καταπειγούσης ἀνάγκης καὶ ἀπὸ εὐλόγων αἰτίαι. Διότι οἱ Χριστιανοὶ τῆς Σικελίας καὶ τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας εἶχον λάθος ὡς πρὸς τὴν ἐσῶτην τοῦ Πάσχχα καὶ ἐωρταζόν αὐτὴν μαζί με τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἡ Ἀρειανὴ αἵρεσις εἰχεν ἐπαναστατήσῃ ἐναντὶον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ εὗρε προστάτας τοὺς Εὐσεβίον καὶ τοὺς ἀκολούθους του, οἱ ὁποῖοι εἶχον πολὺν ζῆλον ὑπὲρ τῆς αἵρεσεως καὶ

10. Λουκ. 21

11. Ἰερ. 12. Η δόγματος ἀποδότ, ἀρχή, εἰς τὴν ἀρχαίαν Ρωμὴν ὁ χρόνος καὶ ὁ ἔπαινος καὶ τὸς ὁμοίως — ἐπὶ προστάτας τοῦ θελήτος

εἰς τὸ ναὸν ὁργανωνοῦν τὴν ἐπιθεσιν τῶν ἐναντίοι τῶν εὐσεβῶν. Αὐτὰ ἔγιναν αἷτα καὶ συγκλήθη οἰκουμένη συνόδος διὰ τὴν ἀποφασίσιν ὅπως ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα ἐπιτάσσεται μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπὸ ὅλων τῶν Χριστιανῶν. ἡ δὲ ἀρετὴ τοῦ ἐξεφωτισμένου μεσσηνίου τῆς Ἐκκλησίας ἀναθεματίσθη. Ἐγίνετο λοιπὸν ἡ Σύνοδος καὶ οἱ μὲν Χριστιανοὶ τῆς Συρίας ἐπεισθῆσαν περὶ δετῆς Ἀρειανῆς αἵρεσεως οἱ Πατέρες ἀπεφασίσαντες, ὅτι αὕτη εἰς ἀπρόδρομος τοῦ Ἀντιχριστοῦ καὶ ὅσα ἔγραψαν ἐναντίον αὐτῆς καλῶς ἀπεφασίσαν. Καὶ ὅμως, αἱ καὶ ἦσαν τοσοῦτοι πολλοὶ αὐτοὶ ποὺ ἐρχομένων αὐτὰ δὲ ἐτοίμασαν, ὥστε, ῥαφούν τιποτε τοῦτέτοι, ὅπως ἐκεῖνα ποὺ ἔγραψαν οἱ τρεῖς ἢ τεσσαρεῖς οὗτοι. Δοτὶ δὲ ἐπρόταξεν εἰς ὅσα ἔγραψαν οὗτε τὴν ὑπόστασιν οὗτε τὴν μῆσιν οὗτε τὴν ἡμέραν ἄλλοι μοι τοὺς περὶ τοῦ Πάσχα ἔγραψαν ἐφάνη εἰς ἡμᾶς καλὸν καθὼς ἐπεταί, ὅτι τότε ἐφύνη εἰς αὐτοὺς καλὸν καὶ συμφωτιστικόν. Περὶ δετῆς πιστεως δὲ ἔγραψαν ἔτο ἐφάνη καλὸν ἀλλ' ἔτο πιστεύει ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία καὶ ἀμεσῶς πάντες ὁμολογήσαντες πῶς πιστεύουν διὰ τὰ δεδεῖται, ὅτι τὸ φρόνημα τῆς πιστεως τῶν οὐκ εἶνα καὶ νεώτεροι ἄλλα ἢ ἀποστολικὴ πίστις, καὶ ἐκεῖνα ποὺ ἔγραψαν δεῖ ἐφευρεθῆσαν παρὰ τῶν ἰδῶν, ἀλλ' εἶνα αὐτὰ ταῦτα ποὺ ἐβόδξαν οἱ ἀπόστολοι.

6 Αἱ δὲ συνόδοι τὰς ὁποίας οὗτοι θέτουν τώρα εἰς κίνησιν ποῖαν ἐλόγον αὐτὰ ἔχουσι. Διότι ἐστὶ μὲν ἐνεφανίσθη καποία ἄλλη νεώτερα ἀρετὰς μετὰ τὴν Ἀρειανὴν ἃς εἰπὺν ποῖα εἶναι αἱ καινότητες, ποὺ αὐτὴ ἐπενόησε καὶ ποῖοι οἱ ἐφευρεται τῆς καὶ ὅταν γραφούν περὶ πιστεως ἃς ἀναθεματίζουσι τὰς αἵρεσεις ποὺ παρουσιάσθησαν πρὸ τῆς συνόδου ταύτης, μετὰ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ Ἀρειανὴ αἵρεσις, καθὼς ἐπράξαν καὶ οἱ Πατέρες τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, διὰ τὰ φανῶν καὶ αὐτοὶ ὅτι ἔχουν κάποιαν λογιζομένην πρόφασιν νὰ λέγουν νεώτερα πράγματα. Ἐὰν δὲ τιποτε τέτοιο δὲν ἔγινε οὗτε ἡμποροῦν νὰ παρουσιάσων ὅτι ἔγινε (αὐτοὶ δὲ μετὰ τὰ πρεσβεύουν μᾶλλον τὴν ἀσεβειαν τοῦ Ἀρειοῦ, τὰ δόγματα αὐτοῦ κηρύσσουν καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὅταν ἐλέγχωντα, πλανώμενο καθ' ἑκάστην μεταβαλλοῦν αὐτά) ποῖα ἡ ἀνάγκη ἄλλων συνόδων ὅταν ἡ Σύνοδος τῆς Νικαίας εἶναι ἀρκετὴ πρὸς καταδίκην καὶ τῆς Ἀρειανῆς καὶ τῶν ἄλλων αἵρέσεων, τὰς ὁποίας ὅλας κατεδίκασε.

δια τῆς ὀρθοδοξοῦ πίστεως, Διότι πραγματι καὶ αὐτοὶ
ὁ περιβοητὸς Αἰετός, πρὸς ὁμομασθὴ ἄθεος ὁ ὁποῖος
κομπάζει οὐχ, διότι ἐφεύρει ἰδικήν τοι τὴν παραφροσύ-
νην, ἀλλὰ διότι πληγείς ἀπὸ τῆς κακογενομένης τῆς Ἀ-
ρειανῆς ἑτεροδοξίας ἐ-αυαγγεζοῦν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν πί-
στιν, μαζὶ μὲ ἐκεῖνους, τοῦ περὶ πλατῆος Μαρτύρου ὁ-
πον τρέχουν· ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μὲ τὴν προφασιν ὅτ' ἐζητήσαν
να γινώσκαι αὐτοὺς διὰ χάριν τῆς πίστεως, διότι ἡ θεῖα
Γραφή εἶναι περισσότερον ἐπαρκὴς ἀπὸ ὅλων τὰ ἄλλα
μαζὶ· Ἐάν δέ καὶ παρασθῇ ἀνσγκη αὐτοδοκίαν περὶ αὐτοῦ
εἶναι ἄρκετα τὰ γραφέντα ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, ὅτι καὶ
τοῦτο δὲν παρελείψαν οἱ Πατέρες, που συνήλθοι εἰς τὴν
Νίκαιαν· ἀλλὰ καὶ ἐξεθέσαν τὴν ἐδασκαλίαν τοσοῦτον ἀ-
κριβῶς, ὥστε ἐκεῖνο, ποῦ ἀναγινώσκουσιν μετὰ γνησίου ἐν-
διαφέροντος συγγραμματαίων, να ἡμπορεῖν να φέρουν
εἰς τοὺς τοῦτον τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν εὐσεβείαν τὴν ὁ-
ποίαν κηρύσσουν αἱ θεαὶ Γραφαί.

7 Ἐπομένως, ἐπεὶ δὲ οὗτοι δὲ, ἔχουν τίποτε το εὐ-
λογοφονεῖς μετὰ τὸ μέρος τῶν τοῦθεο δὲ δὲν εἰρὶσκουν
στερεοὶ ἑδαφος να στηριχθῶν· ἀν καὶ ἐφευρισκοῦν φαν-
ταστὰς δικαιολογίας, κατοπιν τοι τῶν, τοῦτο μοῖον πο-
λείπεται εἰς αὐτοὺς να λέγουν· ἡμεῖς ἐπεὶ δὲ, συμφω-
νοῦμεν με τοὺς προγενεστεροὺς ἡμῶν καὶ παραβαίνεμεν
τὰς παραδόσεις τῶν Πατέρων, δια τοῦτο ἐζητήσαμεν να
γῆναι συνόδος. Ἀλλὰ παλιν ἐπεὶ δὲ ἐφοβήθημεν, μήπως ἐ-
άν συνέλθωμεν ὅλοι εἰς ἓν μέρος αἱ προστάθῃται μας θα
ἐγίνοντο εἰς μάτην, δια τοῦτο ἐζητήσαμεν ὅπως ἡ αὐτοδοκία
διαιεθῇ εἰς δύο· ἵνα ἀφοῦ συνέλθωμεν χωριστοὶ καὶ πα-
ρῶντες αὐτὰ ποῦ ἐγράψαμεν ἡμπορέσωμεν να πα-
ρασυρῶμεν ἐπιτηδεύειν περισσότερον μετὰ τὰς ἀπειλάς με-
τὰ τὸ μέρος μας τοῖν προστατῆν τῆς ἀσεβείας Κωνσταντίνου,
καὶ ἔτσι ἀχρηστεύσωμεν τὰ πεπραγμένα τῆς ἐν Νίκαιᾳ
Συνόδου μετὰ να ἐπιδεκνύωμεν τὴν ἀπλοτητα τῶν ἰδι-
κῶν μας δογμάτων. Ἐάν δέ καὶ δὲν δετυπώσαν αὐτὰ
εἰς λόγους ἐν τοῦτοις μετὰ τὴν ἐννοήσαν αὐτὴν ἐπράξαν καὶ
ἀνεστάτωσαν τὰ πάντα· Ἀσφαλῶς, ἂν καὶ πολλὰ πολ-
λάκις ἐγράψαν καὶ εἶπον εἰς διαφόρους συνόδους ἐν ταυ-
τοῖς οὐδεποτε ἑκαμὸι μνησάν περὶ τῆς Ἀρειανῆς αἵρέσε-
ως ὥς ἀπορριπτέας, ἀλλὰ καὶ κάποτε μερικοὶ ποῦ ἦσαν
παρόντες ἐπολέμησαν τὰς αἵρέσεις, αὐτοὶ ὑπερήκοιζον
τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν, τὴν ὁποίαν ἡ Σύνοδος τῆς Νικαίας

ἀνεθεμάτ σε και μᾶλλον οὔτοι ἐδεχοντο εὐχαριστῶς ὡς ὁμοφρονῶν τῶν, ἐκ τῶν τοι ἐπρεσβέων, τα φρονήματα τοῦ Ἀρεοῦ. Το το λοιπον εἶτα ἀδυνατοῖς στος ἀποδεῖς δι. σκοπὸς τῶν, τῶν τῶν συνεδῶν, δε. ἦτο ἡ ἀλήθεια ἀλλὰ ἡ ἀνατροπὴ τῶν, πεπραγμένων, τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας ἀκομὴ δὲ καὶ αὐτὰ τα πρακτικὰ τῶν, σινοδῶν, ποι. οὔτοι συνεκαλεσάν, καὶ τῶν ὁμοῶν, πρὸς αἰ. τὰς, ὁχ. ὁλ. γωτερον, καθαρὰ ἀποδεικνύον, ὅτι, ταῦτα εἶναι, ἀληθινὰ. Διὰ τοῦτο λοιποὶ εἶναι ἀνάγκαι, να διηγηθῶμεν τὰ καθέκαστα καθὼς ἐγιναι.

8. Ἐνῶ ὅλοι ἐπεριμέναι, ὅτι οὔτοι, θα συλήρχοντο εἰς ἓν μέρος, ὅπως προσκαλεσάν, αἰτεῖς, τα βασίλεια, γραμμὰτα, κα. να, μνη, μια συνόδος, α. τοι, διηρεθῶσαν, εἰς, δύο, κα. οἱ μὲν, κατεβῆσαι, εἰς, τὴν, Σελευκεάν, που, λεγεται, Τραχεῖα, οἱ, δε, συνεληθῶν, εἰς, τὴν, Ἀρμενίαν. Ἦσαν, οἱ, ἐπισκοπο, που, συνεληθῶν, εἰς, αὐτὴν, τετρακῶσιοι, καὶ, πλεον. Εἰς, αὐτὴν, προσήλθον, καὶ, ὁ Γερμανός, καὶ, ὁ Αυξέντιος, καὶ, ὁ Οὐάλης, καὶ, ὁ Οὐρσανός, καὶ, ὁ Δημόφιλος, καὶ, ὁ Γάιος. Ἀλλ, ἐνῶ, ὅλοι, ἐπισκοπο, συνεληθῶν, το, θέμα, με, βασί, τας, θείας, Γραφας, οἱ, ἐκ, θρωποι, ἐκεῖνοι, παρουσιασαι, κειμενοι, το, ὅποιοι, ἀνέγνωσαν, ἐνώπιον, τῆς, πᾶν, τῆς, ἐξουσίας, καὶ, ἀπατιούσαν, να, προκριθῇ, ἀπο, καθε, ἀλλῃ, συνόδου, κα. να, μη, ζητήται, τι, περὶ, σότερον, τουτων, παρὰ, τῶν, αἰρετικῶν, οἱ, τε, να, ἐξετάζεται, τι, οὔτοι, σκεπτόντα, ἀλλὰ, να, ἀκροθοῦν, εἰς, ταῦτα, μόνον. Καὶ, ἐκεῖνα, που, ἐγραφήσαν, παρ, αὐτῶν, εἶναι, τὰ, ἀκόλουθα.

Ἡ καθολικὴ πίστις ἐξετέθη καὶ ἀνεγνωσθῇ παρούσαι, τοι, δεσπότες, ἡμῶν, τοῦ, εἰσεβεστατοῦ, κα. ἐνδοξου, ν. κητοῦ, βασιλεως, Κωνσταντίου, Α., ουστου, του, αἰωνιου, Σεβαστοῦ, ἐπὶ, ἰσπατειας, τῶν, φλασιων, Εὐσεβίου, καὶ, Ὑπατοι, τῶν, ἐνδοξοτατων, ἐν, Σ. ρμῳ, τῇ, 11ην, πρὸ, τῶν, καλεδῶν, τοῦ, Ἰουλίου.

Πιστευομεν εἰς ἓνα, τον, μόνον, καὶ, ἀληθινόν, Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, καὶ, κτιστήν, κα. δημιουργόν, τῶν, πάντων. Καὶ, εἰς, ἓνα, μοινογενῆ, Υἱόν, τοῦ, Θεοῦ, ὁ, ὅποιος,

ἐγεννήθη ἀπαθῶς ἐκ τοῦ Θεοῦ προ πάντων τῶν αἰώνων
 καὶ προ πάσης ἀρχῆς καὶ προ ἀπο καθὲ χρόνον, που
 ἤμπορεῖ νὰ ἐπιστηθῇ καὶ προ πάσης οἰσίας υποκειμένης
 εἰς αὐτὴν διὰ τοῦ ὁποίου ἐσχέδασθησαν ὅλοι
 οἱ αἰῶνες καὶ ἔγιναν τὰ πάντα ὁ ὅπως ἐγεννήθη μο-
 νογενής, μόνος ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς Θεοῦ, ἐκ Θεοῦ ὁμο-
 εν με τὸν Πατέρα, που ἐγεννήσεν αὐτοί, συμφωνῶν με-
 τὰς Γραφὰς τοῦ ὁποίου τὴν γέννησιν δὲν γνωρίζει κα-
 νείς, παρὰ μόνον ὁ Πατήρ, που ἐγέννησεν αὐτοί. Τοῦτοι
 γνωρίζομεν Υἱοὺ τοῦ Θεοῦ μονογεῖν, ὁ ὅποιος με τὴν
 αἰγκαταθεσὶν τοῦ Πατρὸς κατέβη ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ,
 διὰ τὰ καταργήσῃ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν
 Παρθένης Μαρίας καὶ ἀνανεωστραφὴν με τοὺς μαθητάς
 καὶ ἐξεπλήρωσεν ὁλόκληροί, τὴν θείαν οἰκονομίαν, συμ-
 φωνῶν με τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς ἐσταυρώθη καὶ ἀπέ-
 θανε καὶ κατέβη εἰς τὰ κατωτέρα μέρη τῆς γῆς καὶ ἔβα-
 λει εἰς τὰς πράξεις ἐκεῖ τοις ποίον, μοις εἶ-
 δοι οἱ πύλωρο τοῦ Ἄδου, ἐτρόμαξαν καὶ ἀνεστήθη
 ἐκ τῶν νεκρῶν τὴν τρίτην ἡμέραν ἀνανεωστραφὴν με
 τοὺς μαθητάς καὶ ἀφοῦ ἐξεπλήρωσεν ὅλην τὴν θείαν οἰ-
 κονομίαν, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν πεντηκοντα ἡμερῶν
 ἀιελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκάθησεν εἰς τὰ δεξιὰ
 τοῦ Πατρὸς καὶ θὰ ἔλθῃ πάλιν, κατὰ τὴν τελευταίαν
 ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως περιβεβλημένος τὴν δόξαν τοῦ
 Πατρὸς διὰ νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν καθένα συμφωνῶν με
 τὰ ἔργα τοῦ. Καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, το ὁποῖον ὁ ἴδιος
 μονογενής ὑπεσχέθη νὰ ἀπέλῃ πρὸς τὸ γένος τῶν ἀν-
 θρώπων, τὸν παρακλήτο, κατὰ τὸ γραμμένον, Πληγαί-
 νω πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ θὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα
 μου καὶ θὰ ἀπελθῇ πρὸς σὰς ἄλλους παρακλήτο, το πνεῦ-
 μα τῆς ἀληθείας, ἐκεῖνος θὰ λαβῇ ἀπὸ ὅσα ἔγω ἔχω
 καὶ θὰ ὁδοῇ καὶ θὰ ἀνακαλῇ εἰς τὴν μνήμην σας τὰ
 πάντα. Το δε ὄνομα τῆς οὐσίας, που ἐχρησιμοποιήθη
 ἀπὸ τοὺς Πατέρας χάριν τῆς ἀπλότητος, το ὅποιοι, με-
 το νὰ ἀγνωῆται, ἀπὸ τοὺς πιστοὺς δημιουργεῖ σκανδα-
 λον, λόγῳ τοῦ ὅτι, δὲν περφερεται, εἰς τὰς Γραφὰς ἐφανή
 ἀρεστόν, νὰ ἀπαλειφθῇ ἐντελῶς καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ
 γίνετα, καθόλου λόγος, περὶ οὐσίας ἐν σχέσει με τὸν

13. Ἰωβ 38, 17

14. Ἰμ. 14, 18, 16, 17, 26.

Θεον ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι αἱ θείαι Γραφαὶ οὐδαμῶς καμνοὺς λόγους, περὶ ὧσιν ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱὸς λεγόμενοι, δεῖν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοῖος κατὰ πάντα μὲν τῷ Πατρί, ὅπως καὶ αἱ ἅγιοι Γραφαὶ λεγούσι καὶ διδάσκουσιν.

9 Ὅταν ἀνεγνωσθῇ ταῦτα δὲν ἀργήσῃ πολλὰ, νὰ ἀποκαλυφθῇ ἡ ποιηρὶα τῶν συντακτῶν τῶν Δεσποτῶν, ὡς οἱ ἐπίσκοποι ἐπρότερον νὰ ἀναθεματισθῇ ἡ Ἀρεσινὴ αἵρεσις μαζὶ μετὰ τὰς ἄλλας αἵρέσεις καὶ ὅλοι συνεφωνῇσιν μετὰ τὴν πρότασιν, ὁ Οὐρσάκιος καὶ ὁ Οὐάλης καὶ οἱ μετὰ αὐτῶν ἡρηνύοντο καὶ κατὰ συνέπειαν κατεδικασθῇσιν, ὅτι ἔγραφαν τὴν ὁμολογίαν τῶν ὀχι μὲ ἁγία ἐκκλησία, ἀλλὰ πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἀνatreψοῦν τὰ θεοπισθέντα εἰς τὴν Νικαίαν καὶ νὰ εἰσαγάγῃσι εἰς τὴν θεοσίαν τῶν τῆν κακοφημῶν αἵρεσιν τῶν Εὐλαβιστῶν λοιπὸν οἱ ἐπίσκοποι διὰ τὴν δουλοπρεπὴ τῆς γλώσσης τῶν καὶ τὴν ποιηρὶαν προθεσίαν τῶν καὶ εἶπον, ὅτι εἰς συνήλθομεν ἐδῶ, ὅχι διότι ἔχρε αἰζόμεθα πιστὴν (ἐπεὶ δὴ ἔχομεν ἐντὸς μας τὴν ὀρθοδόξον πίστιν) ἀλλὰ διὰ νὰ ἀνatreψωμεν τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἀληθείας, τοὺς προσηλασθέντας νὰ θαλοῦν εἰς τὴν θεοσίαν τῆς κανοτορίας. Ἐάν λοιποὶ σεις ἐγράψατε ταῦτα, ὡς ἐάν τῶρα ἀρχίζετε νὰ πιστεύετε, δὲν εἴσθε ἀκομὴ κληρικοὶ, ἐπεὶ δὴ τῶρα ἐκάμυτε ἀρχὴν νὰ συνήλασσετε κατήχησιν, ἐάν δὲ καὶ σεις ἔχετε τὰς αὐτὰς γνώμας μετὰ ἡμᾶς καὶ ἡλθετε ἐδῶ εἰς τὴν συνοδὸν, ἀνὰ ὑπαρὲν μετὰ ἡμᾶς ὁμοφροσύνη καὶ τὰς μὲν αἵρέσεις ὅσας παρατήσωμεν εἰς τὸ ἀνίστημα ὡς φυλάξωμεν, δὲ τὴν διδασκαλίαν τῶν Πατέρων, ὥστε οὐδέποτε πλεονὰ νὰ κυκλοφορήσῃ αἰτήσεις περὶ συγκλήσεως συνόδων, ἐφ' ὅσων ἀπαξ συνήλθοι οἱ ἐπίσκοποι, εἰς τὴν Νικαίαν ἐπρόλθαβι ἀπαξ διαπαντός νὰ ἐκθεσοῦν πᾶν, ὅτι ἔχρε αἰετο διὰ τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Ἄλλα παρὰ τὸ ὅτι, ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι συνεφωνοῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, παλιν οἱ ἀνωτέρω ἀναφερόμενοι ἡρηνύθησαν νὰ συμφωνήσῃσι, καὶ κατοπὴν τούτου, ἀφοῦ κατεδικασθῇσιν αὐτοὺς ὡς ἀμαθεῖς, ποιηρικοὺς καὶ εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν αἰρετικούς, συνεταχθῇσιν ὅλοι μετὰ τὴν Σύνοδον, ποὺ ἐγένετο εἰς τὴν Νικαίαν, καὶ ἐκρίναν ὁμοφώνως, ὅτι πρέπει νὰ ἀρκουμέθα εἰς αὐτὴν. Τοὺς δὲ προσηλασμένους Οὐρσάκιον, Οὐαλιντὰ, Γερμίνιον, Λύξεντιον, Γασίον καὶ Δημόφιλον ἐγαρρακτήρισαν αἰρετικούς, καὶ καθήρσαν αὐτοὺς ὡς ἐάν δὲν ἦσαν ἀληθινοὶ Χριστιανοί,

ἀλλ' Ἀρείανοί καὶ ἔγραψαν ἐπιστολῶν τῶν εἰς τὴν Ρωμαικὴν γλῶσσαν τὰ ἀκολουθα, τὰ ὅτια μετεφρασθῆσαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερώς ὡς ἑξῆς

10. Ἀντιγραφοὶ ἐπιστολῆς παρὰ τῆς συνόδου πρὸς τὸν Αὐγουστὸν Κωνσταντῖνον.

Πιστεύομεν ὅτι ὅσα ἐδογματισθῆσαν εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους ἐγίναν μετὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν προσταγὴν τῆς εὐσεβείας σου Δὲ ἡμεῖς οἱ ἐπισκοποσυνήλθομεν εἰς συνόδον εἰς τὴν Ἀριμιὸν ἀπὸ ὅλας τὰς πόλεις τῆς Δυσσεως διὰ νὰ γίνῃ γνωστὴ τοσοῦτ' ἢ πίστις τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὅσοι καὶ διὰ νὰ γίνωνται φανεροὶ ἐκεῖνοι ποὶ πιστεύουσι τὰ ἀντιθετὰ πρὸς αὐτὴν Διότι ἀφοῦ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐμελετήσαμεν το θέμα, εὗρήκαμεν ὅτι ἔφανε εἰς ὅλους ἐπιθερητοὶ, νὰ μετῶμεν σταθεροὶ εἰς τὴν πίστιν ποὶ διατηρεῖται ἀμεταβλήτως, ἀφ' οὗτου ἐδόθη εἰς ἡμᾶς μετρίσημενοι ὅπως οἱ προφῆται καὶ τὰ Εὐαγγέλια καὶ οἱ ἀποστολοὶ ἐκήρυξαν αὐτὴν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὅποιος εἶναι καὶ τῆς ἰδικῆς σου βασιλείας φῶς καὶ προσταγὴ τῆς δυναμείας σου ἵνα, ἀφοῦ ἐπὶ ἐλάβομεν αὐτὴν φιλαῤῥωμεν, καὶ μετὰ τὴν φιλατῶμεν νὰ διατηρῶμεν αὐτὴν μετρίσημενοι Δὲ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ἀποπῶν καὶ παραινόμεν νὰ μεταβάλλωμεν κατὰ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ποὶ ἐθεσπισθῆσαι ὀρθῶς καὶ δικαίως εἰς τὴν Νικαίαν καὶ ἀπεφασισθῆσαι ὁμοφώνως μετὰ τοῖς ἐνδοξοτάτοις Κωνσταντῖνοι τοῖς πατέρας σου καὶ βασίλεα τῶν ὁποίων ἡ πίστις καὶ ἡ διδασκαλία διεδόθη καὶ ἐκηρύχθη εἰς τὰς ἀκροὰς καὶ τὰς διαστάσεις ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἢ ὅποια ὑπῆρξε καὶ ἡ μονὴ ἀντίπαλος καὶ ἀναισθησίας τῆς αἵρεσεως τοῦ Ἀρείου, καὶ μετὰ τὴν δυνάμιν τῆς ὁποίας, ὅχι μόνον αὕτη, ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλα αἵρεσεις κατηργήθησαν Εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτὴν καὶ νὰ προστεθῇ καὶ εἶναι προαγματικὰ ἐσφαλμένοι καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων νὰ ἀφαιρεθῇ κατὰ εἶναι ἐπικίνδυνον, ὡς ἐάν ἀκριβῶς, οἰοιδήποτε ἐκ τῶν δύο καὶ ἀν γίνῃ, οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς θὰ εἶχον τὴν ἀδειαν νὰ κόμουν ἐκεῖνα, ποὺ ἐπιθυμοῦν.

* Ὅθεν ὁ Οὐρσάκιος καὶ ὁ Οὐάλης, ἐπειδὴ συμμετεῖ-

χοι ἀπο παλαιότερα καὶ ἦσαν σύμφωνοι μετὰ τοῦ Ἀρειο-
νίου δογμα, εἶχον προσηλυτῶς χαρακτηρηθῇ ὡς ἀπο-
χωρηθέντες ἀπὸ τῆς ἰδιότητος ἐκκλησιαστικῆς κο-
ινωνίας καὶ διὰ τὰς ἡμετέρας δεκτοὶ εἰς αὐτὴν ἐξήλθον, ἵνα
ἐπιτρέψωμεν αὐτοὺς ἀμεταμέλητοι καὶ ἀσπυγχαρη-
θοῦν ὁ ὅσας παρεμβολὰς ἡμεῖς ἔχοντες αὐτοὺς ἡσυχάζουσιν,
καθὼς ἐμαρτυροῦν καὶ τὰ ἐγγράφα ταῦτα, οἱ
ἴδιοι ἔγραψαν ἡμεῖς τῶν ὁποίων ἐτῶν ἐσπλάγχι-
κῆς μετὰ γειύσεως καὶ ὁμιλίας δ' ὅλας τὰς κατ' αὐ-
τῶν κατηγόρησας. Ἦντο δὲ οἱ καθ' ἑαυτοὺς ἐν ταῖς ἐγ-
νοῖαις ὅταν κενόκοιτον ἡ ἐκκλησία τῆς οὐδοῦ εἰς
τὸ Μιθριάνειον μετὰ συμετοχῆς καὶ παρόνται τῶν
πρεσβυτέρων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωμῆς, ἀφοῦ ἐγνώ-
ρησαν ὁ γινώσκων ὅτι ἐν ταῖς ἐκδόμησιν πρὸς
Κωνσταντῖνον τῆς ἡμέρας Κωνσταντίνου μετὰ τὴν ἀκριβοῦς
καὶ ἐξέτασιν ἡγήσαντο ἡμεῖς ὅτι πάλιν ἐπὶ τῇ δὴ
δε ἀφ' ἑξαιρημένη διαγίγνεται ἀντιφάσις καὶ ἀνεγνώ-
στα εἰς εἰρήμην τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἔχοντες αὐτοὺς ἐνεί-
κομεν ὅτι εἴη ἀτάκτοι μετὰ ἀποκρίσεις καὶ ἐπιφύ-
μεν κατὰ τὴν κατὰ τὴν πίστιν καὶ ναύαρε-
σωμεν τὼς πολλοὺς ἀγίους μολογῆσας καὶ μαρτυ-
ρας οὐκ ὁμοῦ συνεγράψαν καὶ συνετίξαν τὴν ὁ-
ταύτην ὁ ὁποῖός ἐστι τῶν συνεχθῆσαι σύμφωνα μετὰ τὸν
παλαιὸν νόμον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πίστεως καὶ ναύ-
νοιν ἀφοσιωμένοι εἰς διὰ τῶν θεμάτων τῆς πίστεως τῶν
τῶν τῆς πίστεως ὁ Θεὸς μετέδωκε καὶ κατὰ τὸς χρόνους
τῆς βασιλείας σου διὰ τῶν ὁποίων δεσποτικῶς ἡμεῖς Ἰη-
σοῖ Χριστοῦ διὰ τῶν ὁποίων ἐπὶ τῆς ἐδοξῆς εἰς σε τὸ να
βασιλείας καθὼς καὶ τὸ να κ' ἔσθαι τῆς οἰκουμένης
εἰς τὰς ἡμέρας μας Πανγένηται οἱ ἀδελφότητες καὶ
χρεωκοπήμενοι εἰς τὸν ναὶ ἐπ' ὁμοφωνίαν εἰς τὸ παρὰ
νόμον τὸ λαλῆμα να ἀνακηρύξουν τὰς ἐαυτοὺς τῶν κη-
λικας τῆς δωρεῆς πίστεως καὶ ἐπιχεροῦν να ἀνατρέ-
ψωιν καὶ ἀληθῶς δογμα πίστεως ὅτι δὲν συμφω-
νῶς πρὸς τὴν δικὴν σου διαταγὴν συνεκροτήθη ἡ σύ-
νοδος, οἱ ἀνθρώποι ἐκεῖνοι ἀφήσαν να ἀποκαλιφθῇ γυ-
μνὸν τὸ σχεδίου τῆς ἀπάτης τῶν ὁποίων προσεπαθῆσαν με-
καποῖον πανούργων καὶ ταραχώδῃ τρόπον να προτεί-

νουν εἰς ἡμᾶς κἀτ' ὅσα να καὶνοτομησώμεν ἀφοῦ εἰρου
 συνεταίρους εἰς τὴν συναγωγὰς τιμὴν τοῖς Γερμανοῖς
 τοῖς Αὐξεῖνται καὶ τοῖς Γαλτοῖς οἱ ἔπειτα ἦσαν οἱ δημόρυ
 γοὶ τῆς φλοκίας τὰ τῆς διαίρεσεως τῶν ὅπου ἡ
 διδασκαλία ἦν καὶ ἦτο ἡ ἀπερέβαλε τα ὅσα ὅλων
 μας τῶν θλασφημῶν Ὅσα ὁμῶς ἀντελεφθῆσαι ὅτι
 ἡμεῖς δεῖ οὐ μὲν σθημὲν τὴν τιμὴν πρὸς ἑσὺ τῶν
 οὔτε εἰσφωτῶσαμεν μετὰ κακὰ τῶν φρονήματα πρὸς
 ροσιασθῆσαι εἰς τὴν συναγωγὴν ἡμῶν, περὶ τοῦ ὅτι
 ὅτι θα ἦεν φρονιμοὶ να συνταξοῖν κατὰ ἀλλήλους ἐκβε
 σιν πιστεύως Δεῖ ἔχει αὐτῇ ὁμῶς πολλὰς χρόνους διὰ τὰ
 ἐλεγχθῆναι περὶ αὐτῆς καὶ τῶν Διὰ τὰ μη σιμ
 θῆναι λαοὶ εἰς τὰς Ἐκκλητίας αὐτῶν ζῶνται παρὸς
 αἱ αἰταὶ ταραχὰ καὶ ὁ φόβος δὲ να πρὸς καλὴν πρὸς
 σὺν εἰς πάντα ἐφ' ἣν εἰς ἡμᾶς καὶ ὅσα ὅπως διὰ φαντα
 τῶν να ἡμῶς ἀντικεινται καὶ ἀνταθλῆται τὰς γὰρ τα
 πρὸς δεῖ πρὸς ὅσα ὅσα ἀργαίους χρόνους τῶν δεῖ πρὸς
 μνημοῖς θεῖτας ἀπομνησθῆναι ἀπὸ τῆς κοινῆς τῆς
 Ἐκκλησίας τῆς Ἐξ ἡμεῶν τοῦ καὶ πρὸς ἐξημερῶ
 σιν τῆς ἐκείνης σοὺ ἐδωκαμεν ἔδωκα εἰς τὰς ἀπε
 σταλμένους μας να φέρῃν ἡμῶν σοὺ διὰ τῆς ἐπ
 σιμῆς ἡμῶν τὴν γὰρ τῆς σὺν δὲ εἰς τοὺς ἀπε
 σταλμένους πρὸς σε ἐδωκαμεν ἐπεὶ ἡν να φρονισθῆναι
 πρὸ πάντων ἄλλοι να κατὰ μέρους τὴν ἀληθείαν με
 το να ἀληθεύειν αὐτῶν εἰς τὰς μαρτυρίας τῶν ἀλλῶν
 καὶ τῶν ὁ καὶ ὁ ἀνδρῶν οἱ ὅσοι θα θεῖται σοὺ τὴν
 εἰσεβῆται σοὺ ὅτι ἡ εἰρήνη δεῖ ἡπορεῖ να διατηρηθῇ
 μετὰ τὴν ἀνατροπὴν τῶν δικαίων δεσποτῶν καθὼς εἶπον
 ὁ Οὐρανός καὶ ὁ Οὐρανός Δὲ τὴν πῶς εἶναι δὲ αὐτῶν να
 φέρουν εἰρήνην οἱ κατὰ τὴν τῆς εἰρήνης Δὲ τὴν τῶν
 ναντίων, ἡ ἀπο τούτων φλοκίας καὶ ἡ ἀναταραχὴ αὐτῶν
 μετὰ τὰς ἄλλας πόλεις θα συνταράξῃ καὶ τὴν Ἐκκλη
 σίαν τῶν Ρωμαίων.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἱκετεύομεν τὴν ἐπιείκειαν σου,
 ὅπως ἐπιδεδῆς τοὺς ἀπεσταλμένους μας μετὰ ἐμμελῆς
 ἀκούας καὶ γαλήνην ὁ θλεῖμα καὶ μὴ ἐπιτρέψῃς να τὰ
 θροῖν τιποτε καὶ νεκρῶν, ποὶ θα ἔχῃ ὡς ἀποτελεῖσμα να
 ἀτμοσθῶν μεθ' ὁ θάνατον ἀλλὰ ἀφήσῃς ἡμᾶς ἐλευθεροὺς
 να μὲνῶμεν πιστοὶ εἰς ἐκεῖνα τοῦ ὡρ ὁ θροῖν καὶ ἐνο
 μοθετήθησαν ἀπὸ τοὺς προγόνους μας οἱ ὅσοι, ὡς ἐπι
 τραπῇ, εἰς ἡμᾶς να εἰπώμεν, ἔθεσθαι τα πάντα μετὰ εὐφρο

ἡμᾶς αὐτὴς αὐτῆς ἔκθεσιν περὶ πίστεως, που συνέταξαν ἔξω ἀπὸ τῆς συνόδου— ἴδιοι, που ἦτο ἐντελῶς ἐνὶ τῇ τῇ πρὸς τῆς ἀγιοτατης Ἐκκλησίας, τῇ, ὅποιαν ἡμεῖς ἐθεωρήσαμεν, ὅτι δὲ ἡμπερὸν σαρμεν νομῶς να δεχθῶμεν. Διότι ἐπειδὴ οὗτοι ἦσαν ἀπο παλαιότερα καὶ τώρα ἀκόμη ἀπεδείχθησαν ὅτι εἶνα αἰρετικοὶ εἰς τοὺς ὅποιους δὲ ἐπὶ τῇ πομεν να συνέρχωται εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς συναῖες μας καὶ δια τοῦτο ὁμοφώνως κατεδύκαμεν αὐτοὺς παρόντας καὶ καθήρεσαμεν. Τώρα λοιπὸν αποφασάτε αὐτοὺς που θα φαῖται καλοὶ εἰς σᾶς ὥστε ἑνὸς ἑκάστου ἡ ψήφος να πιστοποιηθῇ δια τῆς ἱπογραφῆς αὐτοῦ. Οἱ ἐπίσκοποι ὁμοφώνως ἀποφασίζουσιν ὅτι ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῶν ὁποῶν ἐγενετο αὐτῶ τέρῳ λόγος ἄς καθαρῶν διὰ να μείνῃ ἀδιάταρακτος ἐν εἰρήνῃ ἡ καθολικὴ πίστις.

Καὶ ὅσα μὲν ἀπεφασισθῇ εἰς τὴν Ἀρίμινον γρηγορὰ καὶ κατ' αὐτοὺς τροποὶ ἐλαβοῖτε τέλος. Διότι καὶ νῦν δὲ σφωτῆσαι ἐκεῖ ἄλλ' ὅλα ὁμοφώνως ἐπεγράφαν τα ἀποφασισθέντα καὶ καθήρεσαν τοὺς Ἀρειανούς.

12 Ἐκτὶνα δὲ ποι ἐγὼ νῦν εἰς τὴν Τραχεῖαν τῆς Σελευκείας εἰσι τα ἐξῆς. Ταῦτα ἐγὼ νῦν καταγγίλλω που κατα μὲν τοὺς Ῥωμαίους ὀνομαζέται Σεπτεμβριος κατὰ δὲ τοὺς Αἰγυπτίους Θωθ, καὶ κατὰ τοὺς Μακεδονίους Γορπαιός καὶ ἡμερὰι 16 τοῦ μηνός κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους, κατὰ τὴν ὁποῖαν προσήλθοι ὅλα ὅσοι προσεκλήθησαν εἰς τὴν συνόδον. Ἦσαν δὲ καὶ ἐκεῖ περὶ τοὺς 160 περίπου. Ἐπειδὴ ἦσαν μετὰ αὐτῶν πολλοὶ οἱ κατηγορούμενοι καὶ οἱ κατηγοροὶ ἐφωναζοι ἐλαττοῖς τῶν ὁ Αἰκάκιος καὶ ὁ Πατροφίλος, καὶ ὁ Οὐρανίος ὁ ἐπίσκοπος Τυρκῶν καὶ ὁ Εὐδόξος, ποὶ εἰσεπήδησε παραφρόνως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Αντιόχειας, καὶ ὁ Λεόντιος καὶ ὁ Θεοδόσιος καὶ ὁ Εὐαγρίος, καὶ ὁ Θεοδουλος καὶ ὁ Γεωργίος ὁ ὁποῖος εἶχε ἐκδιωγθῇ ἀπὸ ὅλην τὴν οἰκουμένην, υἱοθετησάν μίαν κακὴν μέθοδον. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, ἐφοβήθησαν τὰς κατηγορίας τῶν κατηγορῶντων, προσεταρτισθῇσαν τοὺς ἄλλους ἀπὸ τῆς μερίδα τοῦ Ἀρείου, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐξαγορασμένα ὄργανα τῆς ἀσεβείας, καὶ εἶχον χειροτονηθῇ ἀπὸ τῶν Σεκοῦνδων ὁ ὁποῖος καθήρεθῇ ἀπὸ τῆς μεγάλῃς συνόδου. Ἦσαν δὲ οὗτοι, ἀπὸ μὲν τῆς Λιβυῆς ὁ Στέφανος καὶ ὁ Σεράς καὶ ὁ Πι

λυδευκής καὶ κατηγοροῦντο διὰ διαφορὰ ἐγκλημάτων
καὶ ἐν σινεχῇ οὐ Πάγκρατος καὶ κατὰ σὺν Μεταμωσ
ὀνόματι Πτολεμαῖος καὶ μετὰ τὴν πρῶσαν ἦν δὴθεν
αὐξήτοισι περὶ πιστεως δὲν ἡμῶν ὅτι καὶ κρυφόντι
ἐφοβόμην τὰς κατηγορίας τῶν καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν
ὕπνουσιν τὴν σίαν. ὅστερ' οὐκ ἐδηρέθησαν με-
ταξὺ τῶν καὶ οὐκ ἀκόλουθον τῶν Ἀκακῶν ἦσαν οἱ
περισσότεροι ἐποπτοὶ πληθύνοντες, καὶ ἄλλοι
το πολὺ πλῆθος καὶ οἱ μὲν τῶν Ἀκακῶν κερ-
μένον ἀποτὴν ὁπαγῶσιν ἤρην τὸ μεθ' ἑαυτοῦ ὁμο-
σπασματα τῆς Νικαίας καὶ κατηγορήσαντες τὴν Συνοδόν,
οἱ δὲ ἄλλοι (ἦν τὸ ἐξ ἑσθίου τοῦ πρῶτου) παρεδεδόχατο ὅλα
τὰ ἄλλα τὸ ἐθέσπισεν ἡ Συνοδὸς μὲν δὲ τὴν λέξιν
τοῦ ὁμοσπασίου ἄλλοις τὸ ὅτι εἴπερ ἡ πρῶτος παρε-
νευγὴς λόγος τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν
πρῶτην ἐκείνῃ οὐ καὶ οἱ μὲν κατηγοροὶ ἐπέμ-
ναν τὰ πραγματικά οἱ δὲ κατηγορούμενοι προεβαλόντες δικα-
λογίας καὶ ὅτι αὐτοὶ ἐπὶ περισσότεροι ἐξετρεπόντο εἰς
ἀσέβεις ἐκφράσεις καὶ ἐβλάσφημας εἰς τὸν Κύριον,
ἢ καὶ οἰότης τῶν ἐπισκόπων ἢ ἀναικτῆσαι καὶ καθή-
σαν μὲν τοῖς Ἀκακῶν τοῖς Πατροφίλοις τῶν Οὐρανίων, τὸν
Ἐκδόσιον καὶ Γεωργίον τοῖς ταμίαις καὶ ἄλλοις ἀπὸ τὴν
Ἀσια, τὰς Λαοτίους Θεόδωρον, Ἐπίσκοπον καὶ Θεο-
φίλον καὶ ἀφῶσαν τοῖς Ἀστέριον, τοῖς Ἐκδόσιον καὶ Αἰ-
κλῶν, τοῖς Βασίλειον καὶ τοῖς Φειβόν, καὶ τοῖς Φρόνιμον καὶ
τοῖς Ἐκδόσιον καὶ τοῖς Εὐαγγέλιον καὶ τοῖς Μαρίνον Ἐπὶ
ἐκείνῃ δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπεδεδόχατο καὶ ἐκκληθῆσαι καὶ ἀπόλο-
γηθῆναι δι' ὅσα πάλιν κατηγορήσαντες αὐτοὺς ἡγήθη-
σαν καὶ ἀπεφασάκειν ὡς παραμεινόντες ἕως ὅτου ἀφ' ὧν
ἀπελογησάντο ἡμπορεσοῦν καὶ ἀποδείξουν, ὅτι εἴνα ἀθῶ-
οι ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα τοῦ ἀπ' ὧν ἦσαν εἰς αὐτοὺς καὶ
ἀφ' ὧν ἀνῆγγελλον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν ἐνὸς ἑκάστου τὴν
ποινὴν, ποὺ ἐπέβαλον εἰς τὸν καθένα, παραμεινόντες
εἰς τοὺς ἀσεβέστατον Ἀγχινοῦσι Κωστάσιον καὶ δόσαντες
ἀφ' ὧν εἰς αὐτοὺς τὰς ἀποφάσεις τῶν ὁμοσπασίων τοιαύ-
την διαταγὴν καὶ τοῦτο ἦτο καὶ τῆς συνόδου καὶ συ-
νήλθεν εἰς τὴν Σελεύκειαν, τὸ τέλος

13 Ποῖος λοιπὸν θα ἡμποροῦσε καὶ μὴ ἐγκρινῇ μὲν
τὴν εὐσέβειαν τῶν ἐπισκόπων, ποὺ συνῆλθον εἰς τὴν συ-
νοδὸν τοῦ Ἀριμίνου, οἱ ὅποιοι ὑπεστήσαν τόσους κό-
πους ἐκ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τοὺς κινδύνους τοῦ ταξιδίου

διὰ θαλάσσης. οὕτως ὥστε μέ τας δικαίας καὶ κανονικὰς ἀποφάσεις τῶν τῶν με ὁμοφρονίας τοῖς Ἀρείοις να καταδικάσουσιν τοὺς δε ὁμοῦς τῆς πίστεως τῶν Πατέρων να ἀφυλάξουσιν ἀπαρρησινεταίς. Διὸ το καθὲς ἐξ αὐτῶν αἰτελαμβύτω ὅτι ἐὰν τα θεωτηθεῖ τα σπὸ τοὺς προαιτῶν Πατέρας κατηγοροῦντο θα ἐδιδετο ἡ προφασίς εἰς τοὺς μετὰ, ἐντετέρας τῶν να καταργησούν καὶ αὐτά, ποὺ οἱ Ἰδοὶ τώρα ἀπέφασσαν. Ποὺς δε δεῖ θὰ κατεδικασθῇ τὴν εὐκρίνεια με τὴν ὁποία, οὗ περὶ τοὺς Εἰσέβητα, Ἀκακὸν περὶ ὁδοῦ, τὴν τὴν τῶν πατέρων τῶν, πρὸς χάριν τῆς αἰρέσεως τῶν Ἀρειομαντῶν. Διὸ ποίαν ἐπιστολὴν ἡμῶν εἰς ἡμεῖς καὶ ἐξ ἡμεῖς τα πρᾶττομενα παρ' αὐτῶν εἶναι ὁ αὐτῶν ἀναιρεπῶντα, αἱ ἀποφάσεις τῶν πατέρων τῶν, Ἡ πῶς ἡμῶν να ὁ ὁμοῦς, Πατέρας καὶ τοὺς ἐαυτοὺς τῶν διαδοχῶν ἐκείνων τῶν γυνώσκων τῶν ὁμοῦς, οἱ Ἰδοὶ, κατηγοροῦν, Προπατατῶν δε ὁ Ἀκακὸς τι ἡμῶν να εἴπη πρὸς τοὺς Εἰσέβητα τὴν διδασκαλίαν τοὺς ὁ ὁμοῦς ὅχι μόνον, ὑπερῶς τοὺς ὁμοῦς τῆς Σινοδοῦ τῆς Νίκαιας ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὁμοῦς ἐπιστολῆς τοῦ ἐξηλῶσεν εἰς τὸν λαόν τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ ὅτι, ἡ ἀληθὴς πίστις εἴναι ἐκείνη, τοῦ ἐκκλήρου χθὲς εἰς τὴν ἐν Νίκαια Σινοδοῦ. Διὸ ἀνὰ καὶ ἐξῶς ἐξήγησας εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ κατὰ τοὺς τρεῖς ποὺ ὁ Ἰδὸς ἠθέλει ἐν ταῦτα οὐ μόνον δε ἔφερεν, ἀλλὰ πρὸς εἰς τὰς λέξεις ποὺ ἐγρήσαμεθα, ἡ Σινοδὸς ἀλλὰ καὶ κατηγορήσας τοὺς Ἀρείους ὅτι, μετὰ να λέγουν, δεῖν ἦτο ὁ Ὑλὸς πρὶν γεννηθῇ εἰλεῖν, ὅτι οὐτε πρὸ τῆς Μαρίας ὑπῆρχεν. Επομένως τὸ θα διδάξουν τοὺς λαοὺς τοὺς ὁποῖος ἐκείνο ἐδιδάξαν. Ὅτι, Πατέρες ἔκαμιν λῆθος καὶ τῶς οἱ Ἰδοὶ θα γίνουσι πιστευταί ἀπὸ ἐκείνων ποὺ διδάσκουσιν αὐτοὺς να παρακούσιν εἰς τοὺς διδασκάλους τῶν. Καὶ μετὰ ταῦτα θα βλέπουσιν καὶ εἰς τοὺς ταφῶν τῶν Πατέρων τοὺς ὁποῖους τώρα διόμαζουσιν αἰρετικούς. Καὶ δεῖν δεσφῶν τοὺς Οὐαλεντιανούς καὶ τοὺς Φρυγίους καὶ τοὺς Μανιχαίους ἐνὶ ὀνομαζοῦν «ἀγούς» ἀκομῇ καὶ ἐκείνους ποὺ φρὶνοῦν καὶ λέγουν ὁμοῦς με ἐκείνους, Ἡ πῶς οὗτοι ἡμποροῦν να εἶναι ἐπισκοποὶ εἶναι ἐχειροτονηθῆσαι ἀπὸ ἐπισκοπῶν τοὺς ὁποῖους κατηγοροῦν ὡς αἰρετικούς, Ἐὰν δὲ καὶ τα φρονήματα τῶν ἦσαν ἐσφῶμενα καὶ μετὰ ταῦτα συγγραμματα τῶν ἐπληθύνον τὴν οἰκουμένην, ὅς παισὶ ἐντελῶς καὶ ἡ μνημῆ τῶν. Καὶ εἰς ἀποδοκιμαζετε τὰ

οι γράμματα τῶν τότε πῆντε εἰς τὰ κοιμητήρια
καὶ ζεθαίνετε τὰ λείψανα τῶν καὶ ἀποφρίκατε αὐτὰ μα-
κρὰ ὅτι να μῶθουν ὅλο, ὅτι ἐκεῖνοι, με, ἦσαν πλανοί,
σεῖς δὲ πατροκτόνοι.

14 Ὁ μὲν μακάριος Ἀποστολὸς ἐπαίνει τοὺς Κο-
ρινθίους λέγων, ὅτι ἐνθυμίσθε ὅλα ὅσα σᾶς εἶπα καὶ
φυλάττετε τὰς παραδόσεις ὅπως σᾶς τὰς παρεδώσα.¹⁶
αὐτοὶ ὅμως με τὸ να φέρω εἰς τὴν μίσην τῶν τοσού-
τας γνώμας διὰ τοὺς προκατοχοὺς τῶν, θα τόλμησεν
ὅπωςδήποτε να εἶποι, εἰς τοὺς λαοὺς τοὺς πομῖνοι,
ἀκριβῶς τὰ ἀντιθετά, ἦτο, «Δεῖ σας ἐπιτιοῦμεν διότι
ἐνθυμίσθε τὴν πίστιν τῶν Πατέρων ἄλλα μᾶλλον διότι
δὲν φυλάττετε τὰς παραδόσεις αὐτῶν» Καὶ ὑπερα ἄς
κατηγορήσων φανερά καὶ τὴν φαυλὴν καταγωγὴν τῶν
καὶ ἄς λέγουν ἡμεῖς δὲν κατανοεσθα ἀπὸ εὐσεβεῖς
ἀλλ' ἀπὸ αἰρετικούς προγόνους. Διότι τέττα ἀρμόζει
να λέγουν διὰ τοὺς ἐσέτους τῶν ἐκεῖνοι, που καθὼς
πρὸς τὰς προδίδου τὴν τμὴν τῶν πατέρων τῶν καὶ διὰ
κινδυνεύου τὴν σωτηρίαν τῶν διὰ τὰ ἀκολοιθησάντων
τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν καὶ ποι δὲν φοβοῦνται να ἀκού-
σουν τὸν λόγον τῆς θεᾶς παροιμίας, «Τὸ κακὸν τέκνον
καταράται τοὺς πατέρα του» καὶ τὴν τιμωρίαν με τὴν
ὅποιαν ὁ νόμος ἀπέλε ἀίτους. Ἐλεῖται λοιπὸν ἐνεκα
τοῦ ζήλου τῶν ὑπερ τῆς αἵρεσεως ἐστὶ ἐριστικὴ εἶχον
καὶ τὴν διάθεσιν, σεῖς ὁμῶς μὴ θορυβηθῆτε διὰ τοῦτο συ-
τε να ὑμῖς ὅτι ἡ τόλμη τῶν ἐνα ταυτοσημῶς με τὴν
ἀλήθειαν. Διότι εἰς τὴν πραγματικότητά διαφωνοῦν καὶ
μετ' ἐξ τῶν λόγων τοῦ ὅτι ἐπε δὴ ἀπεστατήσαν ἀπὸ τοὺς
Πατέρας δὲ, ἔχου μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γνώμην, ἄλλα κο-
λιμθοῦν εἰς τὸ πέλαιος διαφωρῶν καὶ ἀντιθετῶν πρὸς
ἀλλήλας μεταβολῶν. Καὶ με τὸ να φιλοικου με τὴν πῖ-
στιν τῆς Συνόδου τῆς Νίκαιας ἔκαμιν καὶ αὐτοὶ πολλὰς
συνόδους καὶ εἰς καθ' ἑμῖαι ἀπὸ αὐτὰς ἐξεθεσάν διαφο-
ροὶ πίστιν καὶ δὲν ἔμειναν σταθεροὶ εἰς καμῖαι ἀπὸ αὐ-
τάς. Ἀλλὰ καὶ δὲν σταματοῦν ἀπὸ τοῦ να κάμνουν πάν-
τοτε τὸ αὐτό, ἐπε δὴ με τὸ να ζητοῦν κακῶς οὐδέποτε θά
εὗρουν τὴν σοφίαν, τὴν ὁποῖαι ἐμῖσησαν. Κατ' ἀνάγκην

16. Α' Κορ. 11, 2.

17. Περ. 30, 11.

λοιπόν παραθετω κατωτέρω περὶ καὶ περὶ κοπῆς ἀπο ἐκείνου, που ἐνρίψεν ὁ Ἄρειος καὶ οὐκ ἔλα ἡμπορεῖσαι νὰ συγκεντρώσω ἀπὸ ἐκεῖνα, που οὕτω ἐξεθεσάμην εἰς δ' ἀφόρους συνοδοὺς τῶν δ' αὖτε μαθετέκα νὰ θαύμασσετε δ' αὖ ποῖον λόγον ἀντιμαχονται τῇ Οἰκῇ μελλικῇ Σινοδοὶ καὶ τοὺς Πατέρας τῶν χωρὶς νὰ κρυπτοῦν τὸ πρόσωπον ἀπὸ ἐντροπῆν,

15 Ὁ Ἄρειος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐπεὶ δὴ ἐπιστεύον καὶ ἔλεγον ὅτ' ὁ Θεὸς ἔκαμε τὸν Υἱὸν ἐκ τοῦ μηδέεντος καὶ ἔκαλεσεν αὐτὸν Υἱόν, τοῦ καὶ ὅτ' ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐκ ἀπὸ τὰ κτισμάτα καὶ ὅτ' ἦτο κάποτε χρόνος, που δὲν ἵπῃργε καὶ ὅτι ἦτο τρεπτός που ἡμπορεῖσεν ὅταν ἤθελε νὰ τραπῇ ἐκλείσθῃσαι ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλησίαν ἀπὸ τὴν μακαριτῇ Ἀλεξανδρῶν Ἀλλ' ὅταν ὁ Ἄρειος ἐξεδιωχθῇ καὶ συνεδεθῇ μετὰ Εὐσεβίῳ καὶ τοὺς ὁπαδούς του συνεγράψεν εἰς βιβλίον, τὴν ἀρετὴν τοῦ κατὰ μῆμῃσιν ὅπως εἰς τὴν Ὁσλειαν ὄχ' πρὸς κάποιον φρονίμον, ἀλλὰ πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους Σωσάτην ἢ τοῦ ὁποίου ἐμιμήθη τὸ θηλ' ἡρεπὲς ἦθος καὶ τὸ ἐκκλυτὸν μέλος, γράφει ἐκεῖ πολλὰ, μέρος τῶν ὁποίων εἶναι τὰ ἀκολουθῶσα.

Βλασφημία τοῦ Ἀρείου

Αὗτός λοιπόν ὁ Θεὸς, κατὰ τὴν φύσιν τοῦ εἶναι ἀκατάληπτος εἰς ὅλους Οὐτως μόνος, οὔτε ἴσον οὔτε ὅμοιον ἔχει οὐτε τὴν αὐτὴν μετ' ἐκείνῳ δοῦναι Ὁ νομαζόμενος αὐτὸν ἀγέννητον ἐν συγκρίσει μετὰ τὸν κατὰ φύσιν γεννητὸν Δεξάζομεν αὐτὸν ὡς ἀναρχόν ἐν συγκρίσει μετὰ τοῦ ἔχει ἀρχὴν Προσκυνούμεν αὐτὸν ὡς αἰώνιον ἐν συγκρίσει μετὰ τὸν ἐν χρόνῳ τοθῆντα Ὁ ἀναρχὸς εἰς τὴν ἀρχὴν πρὸ τῶν κτισμάτων ἔκαμε τὸν Υἱόν τοῦ ὁποῖον ἀφοῦ υἱοθέτησε, προηγάγεν εἰς Υἱόν τοῦ Ὁ Υἱὸς δὲν ἔχει τίποτε κοινὸν μετὰ τὸν Θεόν τοῦ νὰ ὑπαρξῇ ὡς ἰδιότης, διστιστάτω ἴσος, ἀλλ' οὔτε ὁμοουσιος εἶναι μετὰ τὸν Ὁ δὲ Θεὸς εἶναι σοφός, διότι αὗτός εἶναι διδά-

171 Σωσίγης, ἑλὰν, γράφει Σωσίγης, ἑλ' ἔπειτα ἀποφασίζει ὅτι οὐκ

σκαλός της σοφίας. Υπάρχει πλήρης απόδειξις, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀόρατος εἰς πάντα τα ἅπαντα εἰς αὐτὰ ποιῆσαι διὰ τοῦ Υἱοῦ καὶ εἰς αὐτὰ τοῦ Υἱοῦ ἀόρατος. Θα εἴπω δὲ ἀκριβῶς πῶς ὁ ἀόρατος εἶναι εἰς τὸν Υἱὸν ἀόρατος μετὰ τὴν δύναμιν, ποῦ ἡμπορεῖ να φλεῖν ὁ Θεὸς καὶ μετὰ τὴν κατὰ τοῦ μετρά ὁ Υἱὸς περιμένει να ἰσῇ τοῖς Πτερά καθὼς εἶναι ἐπιτρέπται. Υπάρχει δηλαδὴ Τριάς οὐκ εἰς τοὺς αὐτοὺς βαθμοὺς δόξης ἐπεὶ δὴ αἱ ὑποστάσεις τῶν δυνάμεων ἡμποροῦν να ἀσμεχθῶν. Ἡ μὲν εἶναι ἐνδοξότερα τῆς ἄλλης εἰς δόξαν, εἰς βαθμὸν ἀπερὸς. Ὁ Πατὴρ εἶναι ἕως τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὴν οὐσίαν ἐπεὶ δη εἶναι ἀναρχος. Εὐώρησεν οὖν, ὑπῆλθεν ἡ μονὰς ἢ διὰς δὲν ἦτο πρὶν ὑπαρξῆναι τοῦ αὐτοῦ καὶ δὲν ὑπῆρχεν Ὑἱὸς ὁ Πατὴρ ἦτο Θεός. Ἐπεὶ τοῦ Ὑἱοῦ μὴ ὑπαρχόντων (ὑπῆρχε δὲ μετὰ τὴν πατρικὴν θελήσιν) εἶναι μονογενὲς Θεὸς καὶ εἶναι ἕως καὶ ἀπὸ τοῦς δυοῖν. Ἡ σοφία ὑπῆρξεν ὡς σοφία μετὰ τὴν θελήσιν τοῦ σοφοῦ Θεοῦ.

Ἔτι λοιποὶ οὗτος γίνεται ἰσότης μετὰ ἀναρχήτους ἐκείνας ὡς πνεῦμα δυνάμεις σοφία, δόξα Θεοῦ ἀληθεῖα καὶ εἰκὼν καὶ Λόγος. Νόησεν οὖν τοῦ καὶ ὡς ἀπαγασσάται καὶ φῶς. Ὁ εἰς ἴσος μὲν μετὰ τοῦ Υἱοῦ, ὁ ἀνωτέρως δυνάμει, να γένῃ οὐκ ὁμοῦς ἀφωρύτεροι, ἢ καλλίτεροι, ἢ μετὰ, ἀλλ' ἑκατέρωθεν. Μετὰ τὴν θελήσιν τοῦ Θεοῦ ὁ Ὑἱὸς εἶναι αὐτὸς καὶ ἐκείνως ποῦ εἶναι. Ὅταν καὶ ἀφ' ὅτι ἀπὸ τότε ὑπάρχει ἐκ τοῦ Θεοῦ εἶναι Θεὸς δυνατὸς καὶ ἰμὲν ἐν τῷ μετρά τοῦ βαθμοῦ τοῦ αὐτοῦ ἀνωτεροῦ. Ἐν ὀλίγοις ὁ Θεὸς εἶναι ἀκαταλήπτως εἰς τὸν Υἱὸν διότι εἶναι καθ' ἑαυτοὺς ὅτι εἶναι δηλαδὴ ἀπεργραπτός ὥστε ὁ Υἱὸς να μὴ ἐκνοῇ καὶ να εἴπῃ τι ποτε ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ λεγόντα, καταλήπτια. Διὸ εἶναι ἀδύνατον εἰς αὐτοὺς να ἐρενησῇ τα τοῦ Πατρὸς ποῦ εἶναι μόνος καθ' ἑαυτοὺς. Διότι ὁ Υἱὸς δὲν γνωρίζει τὴν ἰδικὴν τοῦ οὐσίαν. Διότι το να εἶναι Υἱὸς ἐγένεν ἀληθῶς μετὰ τὴν θελήσιν τοῦ Πατρὸς. Ποῖος λόγος λοιποὶ ἐπιτρέπει εἰς αὐτὸν ποῦ εἶναι ἐκ τοῦ Πατρός να γνωρίσῃ διὰ μέσου κατανοήσεως τοῦ νοῦ τοῦ γεινησάντα αὐτόν, διότι εἶναι φανεροὶ το δυνάμει ποῦ ἔχε ἀρχὴν τὸ πῶς εἶναι ὁ ἀναρχος εἶναι ἀδύνατον να ἐκνοῇ καὶ να συλλάβῃ ἀκριβῶς.

16. Εκείνα δε που ἔγραψαν δι ἐπιστολῆς τῶν πρὸς τοὺς μακαρίτην Ἀλεξάνδρῳ, ἔσαν τὰ ἑξῆς

Πρὸς τοὺς μακαρίων παπὰν κα ἐπισκόπων ἡμῶν Ἀλεξάνδρῳ, οἱ πρεσβύτεροι κα οἱ δ' ἀκούοντες. Κιρῶχαρὲν Ἡ ποτις ἡμῶν ἡ ὁποία παρεδόθη εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν προγόνων μας καὶ τῆς ὁποίας ἐδόξαθημεν ἀπὸ σε ματὰ ρε πατὴρ εἶναι ἡ ἀκολουθοῦς Γνωμὴ ὅρμει ἔα Θεοὶ τοὺς μόνους ἀγέννητον μόνον αἰῶνι οἱ μόνοι ἀναρχοὶ μόνοι ἀληθινὸν μόνον ἔχοντα ἀθανάσια, μόνον σφόν μόνον ἀγαθοὺς μόνον κυραρχοὺς κατὰ πάντα, προνοητὴν, συντηρητὴν ἀτρέπτου κα ἀνάλαιστον δικαστὴν κα ἀγαθὸν Θεὸν τοῦ κόσμου κα τῶν προφητῶν κα τῆς Καινῆς Διαθήκης Θεοὺ ποιεῖ, ἐκίνησεν ὅτι οἱ μὲν γεννῆ προ χρόνων αἰώνων, δὲ καὶ τῶν ἀποστόλων ἐποίησε καὶ τοὺς αἰῶνας κα τὰ πάντα ὁ ὁποῖός ἐγενήσεν ὅγ καταφάνταται, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ τοὺς ὁποῖους ἐπετάζει εἰς τὸ ἰδὸν τοῦ θελήματος ἀτρέπτου κα ἀνέλλοιτο κτισμα τοῦ Θεοῦ τέλειον, ἀλλ' ὅχι ὥσαν ἔ. ἀπο τα ἀλλὰ κτισματα γεννημα ἀλλ' ὅχι ὥσαν ἐν ἀποδοσι εἶναι γινε οὔτε ὅπως ὁ Οὐρανός ἐδογματισε, ὅτι τὸ γεννημα εἶνα ἀπερροή ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς οὔτε ὥς ἐδίδασκεν ὁ Μενεχάιος ὅτι τὸ γεννημα ἦτο μέρος τοῦ Πατρὸς ὁμοουσιον με αὐτῷ. Οὔτε καθὼς εἶπεν ὁ Σαββαίος ποὺ διαιρούσε τὴν μονίαν εἰς δυο κα, ὠνομαζεν αὐτὴν ἐσθάτωρα οὔτε καθὼς ἐλεγεῖν ὁ Ιερώνυμος ὅτι ἦτο λευχὸς ἀπὸ λευκοῦ ἢ ὥς λαμπρὸς ποὺ διηρεθῆ εἰς δυο οὔτε ὅτι ἐκεῖνος ποὺ ἐπῆρχε πρωτοτερα, ἐγεννήθη ἰστέροι ἢ ἐδημοιργηθῆ εἰς Υἱόν καθὼς καὶ οὐ μακάριε πάπα, εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ καὶ ἐνώπιον σφελείσεως τῶν πιστῶν, πολλὰς φορές κατεδικάσας ἐκείνους, ποὺ διδάσκον αὐτὰ ἀλλὰ καθὼς ἡμεῖς λεγομεν ὅτι ἀφοῦ ἐκτίσθη με τὸ θελημα τοῦ Θεοῦ πρό χρόνων κα, προ αἰώνων κα ἐλαβεν ἀπὸ τὸν Πατέρα τὴν ζωὴν κα τὴν ἰπαρξιν. Ἐλαβεν ἐπίσης καὶ τὴν δόξαν τοῦ Πατρὸς με τὸ να συνιπαρχῆ μετ' αὐτοῦ ὁ Πατήρ. Διότι ὁ Πατήρ ἀφοῦ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν κληρονομίαν πάντων τῶν ὀντων, δὲν ἐστερηθῆ ὁ ἴδιος ἐκεῖνα, ποὺ εἶχεν ἰδικὰ τοῦ ἀναρχοῦς ἐπεδη αἴτιος εἶναι ἡ πηγὴ τῶν πάντων. Ὡστε αἱ ὑποστάσεις εἶναι τρεῖς. Καὶ ὁ μὲν Θεὸς ἐ-

περὶ δὲ εἶνα ἀναρχὸς μόνον αὐτὸς εἶνα αὐτὸς τῶν πα-
 τῶν, αὐτὸς δὲ Υἱὸς, ἐπεὶ δὲ ἐγενήθη ἀναρχῶς ὑπο τοῦ Πατρὸς
 καὶ ἐδημιουργήθη καὶ ἐθεμελιώθη προ τῶν αἰώνων, πρὶν
 γεννηθῆναι ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, ἀλλ' ἐγενήθη ἀχρόνως προ παν-
 τῶν τῶν ὄντων αὐτὸς μόνος ὑπο τοῦ Πατρὸς καὶ ἐλάβεν
 ὑπαρξίν. Δοτὶ οὐτε τῶνός ἐστίν οὔτε συστατός, ἢ
 συναγενητός μετὰ τοὺς Πατέρας οὐτε ἔχει τὸ εἶναι συ-
 χρόνως μετὰ τοὺς Πατέρας, καθὼς λέγουσιν μερικοὶ εισαγον-
 τες σχεδὸν δύο ἀγεννητοὺς ἀρχὰς εἰς τὴν θεότητα ἀλλ'
 ὁ Θεὸς εἶνα, πρὸ πάντων τοῖν ὄντων ὡς μόνος καὶ ἀρχὴ
 πάντων. Δια τοῦτο καὶ ὑπαρχεῖ, προ τοῦ Υἱοῦ, καθὼς ἐ-
 διδαχθῆμεν καὶ παρασεί, ὅταν ἐδιδάξεις τοῦτο εἰς τὸ
 μέσον τῆς ἐκκλησίας. Εἴ ὅσοι λοιποὶ, ὁ Υἱὸς ἔχει τὸ εἶ-
 ναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δοξαν καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὰ πα-
 τὰ παρεδόθησαν εἰς αὐτοὺς εἶνα κατὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀρ-
 χὴ αὐτοῦ. Δοτὶ ὁ Θεὸς εἶνα ὑπερῶν αὐτοῦ καὶ εἶνα
 Θεὸς αὐτοῦ καὶ ὑπαρχεῖ, πρὶν ἀπ' αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ αἱ γρα-
 φικαὶ ἐκφράσεις τοῦ «ἐξ αὐτοῦ» καὶ τοῦ «ἐκ γαστροῦ» καὶ
 τὸ «ἐξῆλθον ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἦλθον»¹⁹ σημαίνει ὅτι
 οὗτος εἶνα μέρος τοῦ Πατρὸς ὁμοουσιον καὶ ὡς ἀπὸ
 ροῆς, ὡς ἐρμηνεύοντα ἀπὸ μερικοῦς, τότε ὁ Πατὴρ θα-
 εἶνα συνθετός καὶ διαίρετός καὶ ἀλλοιωτός καὶ σῶμα,
 κατ' αὐτοὺς καὶ συμφῶνα με ὅσα πιστεύουσιν, ὁ σῶμα-
 τος Θεὸς πάσχει ὅτι, πάσχει καὶ τὰ ὁλικά σῶματα.

17. Αὐτὰ εἶνα μέρος ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ὁ Ἀρειὸς καὶ
 οἱ ἀκόλουθοι τοῦ ἐξερῶσαι ἀπὸ τὰς ἀρετικὰς καρδίας
 τῶν Πρὶν δεῖνα γινῆναι ἢ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος ἔγραψαν ὁ-
 μοῖα μετὰ αὐτὰ καὶ οἱ γύρω ἀπὸ τοῦ Εὐσεβίου καὶ τὸν
 Ναρκεσσίου καὶ τὸν Πατραφίλου καὶ τοὺς Μαρίν καὶ τὸν
 Παλλῆνον καὶ τὸν Θεοδώρου καὶ τὸν Ἀθηνασίον τοὺς ἀ-
 πὸ τῆς ἐπαρχίας τῶν Ναζαρεθῶν. Καὶ ὁ μετὰ Εὐσεβίος ἀ-
 πὸ τῆς Νικομηδείας ἔγραψε κατ' ἐπαναληψίν πρὸς τοὺς
 Ἀρειοὺς ὅτι «ἐπεὶ φρονεῖς ὁρθῶς νὰ εὐχεσθαι ὅπως ὁ
 λαὸς φρονεῖν ἔσται, διότι εἶνα εἰς ὅλους φανεροὶ ὅτι τὸ
 δημιουργημὰ δὲν ὑπῆρχε πρὶν γινῆναι Πάν δε ὅτι γινετα
 ἔχει ἀρχὴν ὑπαρξέως» ὁ δὲ Εὐσεβίος ἀπὸ τῆς Καισάρειας.

19. Ψαλμ. 100, 3.

20. Ἰω. 8, 42.

αν τῆς Παλαστίνης εἰς ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς Εὐφρατίωνα τοῦ ἐπισκόπου· δὲν ἐδόξασε νὰ εἰπῇ φανερά ὅτι ὁ Χρῆστος δὲν εἶναι ἀληθινὸς Θεός· καὶ ὁ Ἀθανάσιος ἐκ Ναζαρεθῶν ἀκομὴ πρὸ ἐξουμώτα ἐφάνερωνε τὴν αἵρεσιν μετὰ τὴν λέγειν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι εἰς ἅπαντα ἑκατὸ προβάτα τοῦ Θεοῦ· διότι εἰς ἐπιστολῇ τοῦ πρὸς τοὺς Ἀλεξανδρίους τὸν ἐπίσκοπον ἀπέστολυσεν νὰ εἰπῇ ταῦτα ἐξῆς· «Διὰ μέμφεσθαι τοὺς γυρῶ ἀπὸ τοῦ Ἀρείου· εἰν λεγουν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐδημιουργήθη ἐκ τοῦ μηδενὸς καὶ εἶναι ἐν ἅπαντα ἑκατὸ κτισματα, ὅτι ὅσα πάντα τα ποιήματα παρβαλλωνται, με ἑκατον προβατα· εἰς ἐξ αὐτῶ εἶναι καὶ ὁ Υἱός· Εἰν λοιπον τα ἑκατον δὲν εἶναι κτισματα καὶ ὅσα που ἐγιναι, ἢ εἰν ἐκτος τῶν ἑκατον τοιῶν, ὑπαρχουν καὶ ἄλλα ὅσα τότε καὶ ὁ Υἱὸς ἄς μὴ εἶναι κτισμα καὶ εἰς ἐκ πάντων τῶν κτισμάτων· Εἰν δὲ ὅσα τα ἑκατον εἶναι κτισματα καὶ ἐκτος τῶν ἑκατον οὐδὲν ἄλλο ὑπάρχει, πλην τοῦ Θεοῦ τὰ ἅπαντα λεγουν οἱ γυρῶ ἀπὸ τοῦ Ἀρείου· εἰναι ὡς τὸ ἅπαντα περιλαμβάνουν ἐν μέσῳ εἰς τα ἑκατον, καὶ ἀρθοῦν εἰς αὐτα τὸν Χρῆστον· λεγουν ὅτι εἶναι εἰς ἐκ πάντων τῶν κτισμάτων· Ὁ δὲ Γεωργίος τῶρα ἐπίσκοπος Λαοδικείας που τότε ἦτο πρεσβύτερος τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ διεμενεν εἰς τὴν Αντιόχειαν, πρὸς μὲν τὸν ἐπίσκοπον Ἀλέξανδρον ἔγραφε ὅτι· «μὴ μέμψασα τοὺς περὶ τοὺς Ἀρείου· εἰν λεγουν ἦτο κάποτε χρόνος, πάλιν δὲν ἦτο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· διότι καὶ ὁ Ἡσαΐας ἐγενεν υἱὸς τοῦ Ἀμώς· καὶ ὡς ὁ Ἀμώς ἦτο πρὶν ὁ Ἡσαΐας ἐλθῇ εἰς τὸ εἶναι· ὁ δὲ Ἡσαΐας δὲν ὑπῆρχε πρωτύτερα, ἄλλα μετὰ ταῦτα ἐγενεν· Πρὸς δὲ τοὺς Ἀρειανούς ἔγραφε· «διὰτι μέμψεσθε τοῖς παπᾶν Ἀλεξανδρίους που λέγε· ὅτι ὁ Υἱὸς ἐγενήθη ἀπὸ τοῦ Πατέρα, διότι καὶ σεις δὲν πρέπει νὰ φοβῆσθε νὰ εἰπῇτε καὶ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ· διότι, ἂν ὁ ἀπόστολος ἔγραφε· τα δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ·²¹ καὶ εἶναι, γνωστὸν ὅτι τὰ πάντα ἐποήθησαν ἐκ τοῦ μηδενός· εἰν καὶ ὁ Υἱὸς εἶναι κτισμα καὶ εἰς ἐκ τῶν κτισμάτων· ἡμπορεῖ νὰ λεγεται ὅτι εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἔτσι, ὅπως ἀκρῶς λέγονται τα πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ· Ἀπὸ ἐκείνων λοιπὸν ἔμαθον οἱ ὁμόφρονες

21 Πρ²¹· Ἡσα· 15· 4

21 Πρ²¹· Ἡσα· 1· 1

23 Α· Κορ· 11· 12

τοῦ Ἀρ. οὐ να προφερῆν ὑποκριτικῶς τὴν φράσιν· ἐκ τοῦ Θεοῦ ὥστε να λέγουν μὲν τὴν φράσιν, οὐκ ὁμῶς με το ὀρθόν, ἰσημῶς τῆς. Ὁ ἰδιος δὲ ὁ Γεωργ. οὐ κατήρεθῃ παρα τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ δι' ἄλλους μετ' λόγους, ἀλλὰ προσέτι διότι ἀπέδεχθῃ καὶ ἀσεβῆς, καθόσον ὁ ἰδιος ἦτο πρᾶσιτερος, καθὼς προελεχθῇ.

16. Καὶ ἐν τῷ συνόλῳ τῶν οὕτω τετοια ἐγγραφῶν ὡς εἰς δ' ἐφωτοῦν πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐφ' ἑαυτοὺς, ποῖος να προαγαγῇ περισσοτεροὶ τὴν ἀσεβείαν τῆς χρεσέως καὶ να παρανοήσῃ αὐτὴν, ὅπως το δεικναι, περισσοτεροὶ ὁλογοῦνται. Καὶ τὰς μετ' ἐπιστολάς τῶν δευτέρων εἰς χεῖρας μου, δια να σὰς τὰς ἀποστείλω, ἄλλως θὰ σὰς ἐστείλω, ἀντιγράφα αὐτῶν· εἰς δὲ ὁ Κυρὸς θελήσῃ καὶ εὐκαιρήσῃ θὰ πράξω καὶ ταῦτα. Καὶ κάποιος Ἀσπερὸς ἀπὸ τῆς Καππαδοκίας πολικεφίλος σοφιστῆς· ἔς ἐκ τῶν ὁμοφρονούντων τοῦ Εἰσεβίου· ἔπεδὴ κατὰ τὴν προφητοῦμενον διωγμὸν πο· ἐγένετο εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ περὶ τοῦ Κωνσταντίνου ἐθυσιασμοῦ εἰς τὰ εἰδωλὰ καὶ δεῖ, ἢ μποροῦσιν να εἰσελθῇ καὶ προσχθῇ εἰς τὴν ταξίαν τοῦ κληρικῶν, γράψῃ με τὴν γαῶμην τοῦ Εἰσεβίου καὶ τῶν ὁπαδῶν τοῦ μικροῦ θιβέλου μετὰ τοὺς τῶν Συνταγματῶν, το περιεχόμενον τοῦ ὅπου ἦτο ἀκρῶς ὁπως αὐτοὶ ἠθλοῦν αὐτοῖς· ἰσὺν δὲ εἰς θιβέλον πρὸς το ἐγκλημα τῆς ταξίης αὐτοῦ να θεσπισθῇ εἰς τὰ εἰδωλὰ. Δοτ' μεστὰ εἰς αὐτὸ ἐκαμνὲ συγκρᾶσιν τῆς ἀκριβοῦς καὶ τῆς κάμπτῃς μετὰ τὸν ληιστὸν καὶ ἐπρωτμήσῃ· ἄλλοι, ἀντ' τοῦ Χριστοῦ να εἴπῃ ὅτ' ἄλλη εἶναι ἢ ἐν τῷ Θεῷ σοφία ἢ ὅπου αὐτοὶ ἐδημιουργήσῃ τοσοῦτον Χριστοῦ ὅσον καὶ τοῖς κοσμοῖς, καὶ περιηεῖτο τὰς ἐκκλησίας τῆς Συρίας καὶ τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν μεσεσιατικὰ γράμματα τοῦ Εὐσεβίου καὶ τῶν ὁπαδῶν τοῦ, πρὸς τὸν σκοποῖν ὁπως ἀφοῦ ἀπαξ ἐμελέτησεν καὶ ἠρῆθη τὴν πίστιν, οὕτω καὶ τώρα φανερῶσιν τὸ θράσος τοῦ κατὰ τῆς ἀληθείας· Ἔτσι, λοιπὸν οὗτος, ὁ τα πάντα τολμῶν, εἰσηρχετο εἰς ἀπαγορευμένους εἰς αὐτοὺς τόπους, καὶ ἀφοῦ ἐκστήτο εἰς τὴν θέσιν τῶν κληρικῶν ἀνεγινώσκε δημοσίᾳ τὸ Συνταγματῶν ἀδιαφορῶν δια τὴν γενικὴν ἀγανάκτησιν ἐναντίον τοῦ Κα' τοῦ μὲν Συνταγματῶν ὅν ἐγράφε πολλὰ, μέρος δὲ αὐτῶν εἶναι τα ἐξῆς· «Δὲν εἶπεν ὁ μακάριος Παῦλος ὅτι κηρύσσει δι' ὁ Χριστὸς εἶναι ἢ ἰδία δυνάμεις αὐτοῦ, ἢ ἡ σοφία αὐτοῦ δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ χωρὶς τὴν προσθήκην δυναμὶν Θεοῦ καὶ Θε-

οὐ σοφίαν²⁴, με το να κηρύσσει ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ ἰδία αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ δύναμις ἡ ὅποια εἶναι ἐμφαντος εἰς αὐτοὺς καὶ συνιπάρχει εἰς αὐτοὺς ἀγενήτως καὶ εἶναι μὲν γεννητικὴ δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ δημιουργικὴ δὲ τοῦ συμπαντος κόσμου. Περὶ τῆς δυνάμεως αὐτῆς διδάσκων λέγει εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολήν, ὅτι αἱ ἀόρατα ἰδιότητες αὐτοῦ ἦτοι ἡ αἰωνία δύναμις καὶ ἡ θεότης αὐτοῦ βλέπονται καθαρά ἀφ' οὗτου ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος καὶ γίνονται κατανοητὰ δια μέσου τῶν δημιουργημάτων του. Ὅτι καθὼς ἀκριβῶς ἡ θεότης περὶ τῆς ὁποίας ἐδῶ γίνεται λόγος δεῖ ἡμῶν καί τις να εἴπῃ ὅτι εἶναι ὁ Χριστός, ἀλλ' αὐτὸς οὗτος ὁ Πατὴρ ἔστι νομίζω καὶ ἡ ἁθὺς αὐτοῦ δύναμις δεῖ εἶναι ὁ μονογενὴς Θεός ἀλλ' ὁ γεννησας αὐτὸν Πατὴρ. Ἀλλὰ δε δυνάμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν ἐξέτοκε ἐκείνην, δηλαδὴ ποὺ ἐκφαινέται δια τοῦ Χριστοῦ καὶ γίνεται γνωστὴ ἀπὸ ταῖς ἔργα τῆς διακονίας Του. Καὶ παλιν «καὶ το θεόθεν ἡ μὲν αἰώνιος δύναμις αὐτῆς καὶ ἡ σοφία τῆς ὁποίας οἱ ἀληθινοὶ συλλογισμοὶ ἀπαιτοῦνται εἶναι ἀνεργος καὶ ἀγενήτος καὶ μετὰ θεοπαθότητος, μὴ καὶ ἡ αὐτὴ ἐν τοῦτοις εἶναι, πολλὰ αἱ ἄλλα δυνάμεις ποὺ ἐκτίσθησαν ἀπ' αὐτοῦ ἡ μὴ μετὰ τῇ ἄλλῃ ἐκ τῶν ὁποίων πρωτογενήτος καὶ μονογενὴς εἶναι ὁ Χριστός οὐ προσδιήκατε διὼς ὅλοι ἐξαρτῶνται ὁμοῦς ἀπὸ τοῦ κατεχόμενα αὐταί, καὶ ὅλοι αἱ δυνάμεις καλοῦνται δικαίως δυνάμεις τοῦ κτισσαντος, ὁ ὅποιος μεταχειρίζεται αὐτάς. Παραδειγματικὸς χάριν ὁ μὲν προφήτης λέγει ὅτι ἡ ἀκρις, ἡ ὁποία ἐστάλη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς τιμῶν τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρτημάτων καλεῖται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ὅχι μόνον δύναμις Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ μεγάλη δύναμις²⁵. Ὁ δὲ μακάριος Δαβὶδ εἰς τοὺς περισσότερους τῶν Ψαλμῶν προσκαλεῖ ὅχι μόνο τοὺς ἀγγέλους να ὕμνοῦν τὸν Θεόν ἀλλὰ καὶ τὰς δυνάμεις. Καὶ ἐνῶ οὗτος προσκαλεῖ ὅλας τὰς δυνάμεις να λάθουν μέρος εἰς τὸν ὕμνον παρουσάζει εἰς ἡμᾶς τὸ πλῆθος αὐτῶν καὶ δεῖ ἀποφασίζει να καλῇ αὐτάς λετουργοὺς τοῦ Θεοῦ καὶ διδάσκει αὐτοὺς να πράττουν τὸ θελημα τοῦ Θεοῦ²⁷.

24. Α' Κορ. 1, 24.

25. Ρωμ. 1 20.

26. Π.βλ. 1ωτ. 2 26.

27. Π.βλ. Ψαλμ. 109, 91.

19. Αφοῦ ἐταλμησε νὰ εἰπῇ ταῦτα κατὰ τοῦ Σωτῆρος, δὲν ἤρκεσθῃ εἰς αὐτὰ ἀλλὰ προχωρεῖ εἰς τὰς θλασφημίας αὐτοῦ λέγων, ὅτ' ὁ Υἱὸς εἶναι εἰς μετὰ τῶν παίδων· ὅτ' εἶναι τὸ πρῶτον τῶν κτισμάτων καὶ εἰς ἓκ τῶν λογικῶν ὄντων, καὶ ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἡλῶς μετὰ τῶν ὄρατῶν δημιουργημάτων εἶναι εἰς ἓκ τῶν φαινομένων φαινομένων· ζεῖ δὲ ὅλον τὸν κόσμον, συμφωνοῦν μετὰ τὴν προσταγὴν τοῦ δημιουργοῦ, ἔστι καὶ ὁ Υἱὸς ἐνῶ εἶναι εἰς ἓκ τῶν λογικῶν ὄντων φωτίζει καὶ λαμπεῖ καὶ αὐτὸς ὅλα τὰ διὰ τὸ νοητοῦ κόσμου. Καὶ λέγει παλιν· ἤτο καποτε χρόνος ὅτε δὲν ὑπῆρχε μετὰ τὴν γραφὴν ταῦτα καὶ πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ ὁ Πατὴρ εἶχε προϋπαρχοῦσα εἰς αὐτὸν τὴν γένωσιν τοῦ πῶς τὰ γενέσθαι ὅπως καὶ ὁ ἰατρός πρὶν θεραπείῃ καποιον εἶχε γνώσιν πῶς νὰ θεραπεύῃ. Καὶ πάλιν λέγει· ὁ Υἱὸς ἐκτίσθη ἀπὸ τῆς φιλά, αἰθρῆς ἐκ τῆς μιᾶς τοῦ Πατρὸς, ὁ ὅποιος ἔκαμεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς περισεύσεως, δυνάμει αὐτοῦ· καὶ παλιν· ἔστι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ὁ ἀπεράστος κατὰ διαδοχὴν ὅλα τὰ ποιήματα, εἶναι φανερόν, ὅτι καὶ ὁ Υἱὸς, πρὶν εἶναι ποιητὴς ἤλθει εἰς τὸ εἶναι καὶ ἐποιήθη ἀπὸ τῆς θέλησιν τοῦ ποιησαντος αὐτόν. Καίτοι δὲ ὁ Ἀστέριος ἐγράφει ταῦτα ἀπὸ ἰδίων τοῦ μόνον ἐμπνευστοῦ ὁ Ἐὐσεβὴς καὶ οἱ περὶ αὐτοῦ ἐπρέσβευον ὅλοι μαζί τα αὐτὰ με ἐκείνους.

20. Αἷτα εἶναι τὰ φρονήματα ὑπὲρ τῶν ὁποίων οὗτοι ἀγωνίζονται, διὰ ταῦτα πολεμοῦν τὴν ἀρχαίαν Σύνοδον· ἔπε δὴ οἱ συνελθόντες εἰς αὐτὴν δὲν ἔγραφαν τὰ ὁμοία με αὐτοὺς, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνθεματίζουσιν τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν τῆς ὁποίας οὗτοι ἐφρόντιζον τόσοι πολὺ νὰ στερεώσουν. Διὰ τοῦτο καὶ προέβαλλον συνηγορίαν καὶ ὑπερασπιστὴν τῆς ἀσεβείας τῶν τῶν Ἀσέρων, πρὶν ἦτο σοφιστὴς καὶ ἐβουσίασεν εἰς τὰ εἰδῶλα, διὰ νὰ μὴ δισταῖ νὰ ὁμολῇ ἐναντίον τοῦ Κυρίου καὶ νὰ πλατῇ μετὰ ἀληθοφανῆ σοφίσματα τοῦ τοὺς ἀπλοικοὺς ἄνθρωπους. Καὶ οἱ ἀμαθεῖς ἠγνόησαν ὅτι ταῦτα ἐπραττεῖν εἰς θάρος τῶν. Διότι ἡ κακοσμία τῆς θυσίας τοῦ συνηγοροῦ εἰς τὰ εἰδῶλα ἀπεκαλύπτειν ἀκομὴ περισσότερον τὴν χρυσόμαχον αἵρεσιν. Διὰ τοῦτο καὶ τῶρα βεταῖν εἰς κίνησιν τα πάντα καὶ θορυβοῦν μετὰ τὴν σκέψιν ὅτι, μετὰ τὴν θανάτωσιν ὅσοι τὸ δυνατόν περισσότερους καὶ μετὰ τὰς κάθε μὴν συνόδους τῶν θὰ κατορθώσουν ὥστε κάποτε νὰ παύσῃ ἡ δύναμις τῆς ἀποφάσεως κατὰ τῆς Ἀρειανῆς αἵρεσε-

ως φαίνοντα, δε πάλιν ὅτι ἀγνοοῦν, ἢ ὅτι γνωρίζουν μὲν προσπαθοῦνται, δε ἀγνοοῖν ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ἡ αἵρεσις ἦτο σιχαμερὴ, ὅταν ὁ Ἀρτεμῆς κατέβαλλε τὰ σπερμᾶτα αὐτῆς καὶ πρὸ αὐτοῦ τοι σινεδριοὶ τοῦ Καϊάφα καὶ τῶν τότε Φαρισαίων. Παντοτε δὲ ἡ σπερὰ τῶν χριστομάχων εἶνα σιχαμερὴ καὶ ποτε δὲν θα παύσῃ νὰ εἶνα μισητὴ, ἐνῷ το δῶμα τοῦ Κυρίου εἶνα ἀγαπήτὸν καὶ πᾶσα ἡ κτίσις θα καμπτη γόνα ἐνώπιον αὐτοῦ δια νὰ ὁμολογῇ ὅτ' ὁ Ἰησοῦς Χρὶστος εἶνα Κύριος εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς.²⁰

21 Καὶ ὁμῶς οὗτοι δὲ ἐκουράσθησαν ἀκόμη νὰ συγκροτοῦν συνεχεῖς συνόδους ἐναιτιον τῆς Οἰκουμένης τοιαυτῆς. Διοτι, μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ Συνόδον, ὁ Εὐσέβιος καὶ οἱ φίλοι τοῦ καθηρέθησαν Ἀλλὰ μετὰ τὴν χρόνον, ἀφ' οὗ εἰσεπηδήσαν, χωρὶς ἐντροπῆς εἰς τὰς ἐκκλησίας ἤρχισαν νὰ σινωμοτοῦν ἐναιτιον τῶν ἐπισκοπῶν οἱ ὅποιοι ἐπρόβαλαν ἀντιστάσει ἀντὶ τοῦτων ἐγκαθίστοῦν εἰς τὰς θeses τῶν εἰς τὰς ἐκκλησίας ἀνθρώπων τῆς αἱρέσεως ὥστε ὅταν θελήσῃ νὰ κάμνουν σινόδους νὰ ἔχουν ἐκείνους ποὺ θα βοηθοῦν αὐτοὺς εἰς τὰ σχεδῶτά των, τοὺς ὁποίους καὶ ἐχειροτόνησαν δι' αὐτοὺς ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν Ἐν συνεχείᾳ σινερχονται εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐκεῖ γράφουν τὰ ἐξῆς.

Ἡ ἀγαθὴ σύνοδος, ποὺ με τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ συνήλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν καὶ τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς διακόνους ὅλης τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Θηβαΐδος καὶ τῆς Λιβυῆς καὶ τῆς Πενταπόλεως καὶ ὅλης τῆς οἰκουμένης ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Εἰς ὅλους μὲν ἡμᾶς, ποὺ συνήλθομεν ὅλοι μαζί ἀπὸ τὰς ἐπαφόρους ἐπαρχίας με τὴν εὐκαιρίαν τῆς μεγάλης πανηγυρεως δια τὴν τελετὴν τῆς καθιερωσεως τοῦ ἱεροῦ ναοῦ εἰς τὸν τόπον τοῦ σωτηρίου μαρτυρίου, τὸν ὁποῖον ὁ θεοφιλέστατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐφρόντισε νὰ ἀνεγείρῃ εἰς τὸν βασιλεῖα Θεόν τῶν ὅλων καὶ τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἐτελέσαμεν, ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ ἐδω-

σεν εἰς ἡμῶς περισσότεραν ψυχικὴν εὐχαριστοῦμεν μετὰ
 πρὸς ὑμᾶς ἐγγραφῶν τοῦ ὁ ἰδίου ὁ θεοφιλεστάτος βα-
 σιλεὺς ἔγραψεν εἰς ἡμᾶς ὅπως ἐχρεάζετο προτρέπον
 νὰ ἐκδύωμεν ἔξω καὶ μακριὰ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ
 πάντα φθόνους καὶ πᾶσαι κακὴν ἐπιτηδεύειν ἐξ αἰτίας τῆς
 ὁποίας τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ πάλαι παλαιότερα εἶχον ὁμο-
 σθη, καὶ νῦν δεῖν θῆναι εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐκκλησίας
 τοῦ Ἀρείου καὶ τῆς περὶ αὐτοὺς τοῖς ὁποίοις ὁ ἡγήτης
 τοῦ καὶ αὐτοῦ φθόνου ἐγίνετο ὡς ἀφορμὴ πρὸς δι-
 νῆς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. Διὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ δεσποτῆς
 ὁ θεοφιλεστάτος βασιλεὺς ἐμάρτυροῦσεν ὅτι ἡ πᾶσις τῶν
 ἀνδρῶν αὐτῶν ἦτο ὀρθόδοξος, τῇ ὁποίᾳ οὗτος ἀφοῦ ἐ-
 ζητήσεν νὰ μάθῃ καὶ ὁ αἰσώσεως φωτὴς ἤκουσε πρὸς αὐ-
 τῶν παρεδέχθη καὶ κατέστησε καὶ εἰς ἡμᾶς φανερόν, με-
 τοχὰ παραθεσὶς ἐν χειρὶ εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἐγγρα-
 φῶν ἡμῶν καὶ ἀνδρῶν περὶ τῆς ὀρθοδοξίας αὐτῶν, τὴν
 ὁποίαν ἀνεγινώσκουμεν οἱ πάντες ὅτι εἰς αὐτῆς καὶ ἐκ-
 κλησιαστικῇ ἡμᾶς, ὡς οὗτος αἰνεσθήσεται, ὅπως ἐπι-
 γίνονται δεκτοὶ νὰ ἐνισθῶμεν μετὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ,
 καθὼς καὶ σεῖς οἱ ἰδιοὶ θα πληροφορηθῆτε ἀπὸ τὰς αἰτι-
 γρῶν τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς, τὰ ὅποια ἀπεστὶ λαμβάνετε πρὸς
 τὴν εὐλαθεῖαν σας. Πιστεύομεν ὅτι καὶ σεις οἱ ἰδιοὶ ὡς
 εἶναι νὰ υποδεχέσθε τὰ πραγματικὰ μέλη τοῦ ἰδιοῦ σας
 σωματος, θα αἰσθανθῆτε μεγάλην χαρὰν καὶ ἀγαλλασσιν
 μετὰ τὴν ἀνεγινώρσην καὶ ὑποδέχεσθῆτε τὰ ἰδιοὺς σας
 σπασμένα καὶ τοὺς ἰδιοὺς σας πατέρας καὶ ἀδελφούς,
 εἰς τὰς τρεῖς μὲν ὅχι μόνον τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν γύ-
 ρω ἀπὸ τοῦ Ἀρείου, ποὺ ἀποδίδονται πάλιν εἰς σὺς ἀλ-
 λά καὶ ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ πληθοῦς τῶν πιστῶν,
 οἱ ὅποιοι ἐξ ἀφορμῆς τῶν περὶ αὐτῶν ὁ λόγος ἀνδρῶν ἐπι-
 μακρόν χρόνον ἦσαν χωρισμένοι ἀπὸ σας. Καὶ βεβαίαν
 πρέπει καὶ σεις, ἀφοῦ γινώσκετε ἀκριβῶς ὅσα ἐγίναν,
 καὶ οἱ ἄνδρες οὗτοι ἦλθον εἰς ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν
 καὶ ἐγίναν δεκτοὶ ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν σύνοδον, θὰ
 ἀποδεχθῆτε μετὰ προθυμίαν καὶ σεις τὴν ἐπανασυνδεσιν
 καὶ εἰρήνην μετὰ τὰ μέλη σας πρὸ πάντων δὲ ὅτι ἡ ὑπὸ αὐ-
 τῶν ἐκτεθεῖσα πίστις διασωζει βεβαίαν τὴν ἀπὸ ὅλων
 παραδεδεγμένην ἀποστολικὴν παραδοσιν καὶ διδα-
 σκαλίαν.

22. Αὕτη ἦτο ἡ ἀρχὴ τῶν συνόδων, ποὺ ἐγίναν ἀπὸ
 αὐτοὺς, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἀπεκάλυψαν ἀμέσως τοὺς

σκοπούς των καὶ δὲν ἠμπορεῖσαν νὰ ἀποκρύψουν αὐτοὺς Διοτ' ἔλεγον ὅτι εἶχον ἀπαρτίωσι καὶ θε φθονοὶ καὶ ἔ-
 γραφοὶ μετὰ τῇ ἐξορίᾳ τοῖ ἐπ' σκοποὶ τῆς Αλεξάνδρει-
 ας Ἀθανασίου ὅτι πρέπει νὰ γίνουσι δεκτοὶ εἰς ἐκκλη-
 σίαστικὴν κοινότητα ὁ Ἀρείου καὶ οἱ ὁμοφρονεῖς αὐτοῦ
 ἀπεδέξαντο ὅτι δια τοῦτο ἐπ' κοφαινοῖσιν τὸν Ἀθανάσιον
 καὶ ὁλοκρῖν τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους τοῖς δεσφώνουσιν με αὐ-
 τοῖς, ἀκρῶς δια νὰ διγθῶν τοῖ Ἀρείου καὶ τοὺς φ-
 λος τοῦ καὶ δια νὰ εἰσαγάγῃν τὴν ἀρεσὴν εἰς τὴν ἐκ-
 κλησίαν. Κατὰ δὲ εἰς τὴν συνοδὸν τῶν αὐτῶν ἐξουλη-
 σάν οὐκ τὴν κακοδοσίαν τοῦ Ἀρείου καὶ ἔλαβον ἀπο-
 φασιν ὅπως γίνουσι οἱ τοῖ δεκτοὶ εἰς κοινότητα, καθὼς οἱ
 ἴδιοι εἶχον κἀκεῖ πρῶτον ἐν τοῖς με τοῖς παροῦσιν
 νῶνται, ὅτι κατ' ἔλεπεν ἀκόμη ἀπο ἐκείνου ποὺ ἠθέλων
 συγκροτοῦν νῆσαι συνοδοὶ εἰς τὴν Ἀντιοχείαν με τὴν εὐ-
 καιρίαν τῶν λεγόμενων Ἐκκλησιῶν καὶ ἐπεὶ δὴ πάντες
 κατηγοροῦντο ἀπο ὅλοις ἐξ αὐτῶν τῆς αἵρεσεως τῶν
 γραφοῦν τώρα διαφόρους ἐπιστολάς, εἰς τὰς ὁποίας λε-
 γοῦν εἰς μὲν ταύτας εἰς δὲ ἐκείνας ἄλλως καὶ ἐκεῖ
 νὰ μὲν ποὺ ἐγραφήσαν παρ' αὐτῶν εἰς μίαν ἐπιστολήν,
 εἶναι τὰ ἑξῆς:

Ἡμεῖς οὐτε ὁπαδοὶ τοῦ Ἀρείου ἐγίναμεν ὅτι πῶς
 ἀφ' οὗ εἰμεθα ἐπισκοποῦν ἠμποροῦμεν νὰ εἴμεθα ἀκόληθοι
 πρεσβύτεροι οὐτε ἐδεχθῆμεν καποῖαν ἀλλήν τισιν ἐ-
 κτος ἐκείνης ποὺ παρεδόθη εἰς ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆς. Ἀλλ' ἐφ'
 ὅσον καὶ οἱ ἴδιοι ἐδεχθῆμεν νὰ γινώμῃ ἐξεταστοὶ καὶ νὰ
 κρινώμεν τὴν πίσιν αὐτοῦ ταιριαζέ νὰ λέγεται μᾶλλον
 ὅτι αὐτὸς ἠκολούθησεν ἡμᾶς παρὰ ἡμεῖς αὐτόν, ὥς θὰ
 ἀντιληφθῇτε ἀπο τὴν κατωτέρω ὁμολογίαν πιστεως ἡς

Διοτι ἔχομεν μαθεῖ ἐξ ἀρχῆς νὰ πιστεῦωμεν εἰς ἓνα
 Θεόν, τὸν Θεόν τῶν δλων τοῖ δημιουργῶν καὶ προνοη-
 τὴν παντῶν τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν ὄντων καὶ εἰς ἓνα
 Υἱόν τοῦ Θεοῦ μονογενῆ ὁ ὁποῖος ὑπάρχει προ πάντων
 τῶν αἰώνων καὶ συνεπαρχει με τὸν Πατέρα ποὺ ἐγενή-
 σεν αὐτόν, δια τοῦ ὁποῖου ἐγίναν τα πάντα, καὶ τὰ ὁρατὰ
 καὶ τὰ ἀόρατα ὁ ὁποῖος καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους χρό-
 νους, συμφωνῶν με τὴν ἀγαθὴν προθεσίαν τοῦ Πατρὸς κα-
 τέβη ἀπὸ τοὺς οὐρανούς καὶ ἔλαβε σῶμα ἐκ παρθένου,
 καὶ ἐξεπληρώσεν οὐλόκληρον τὸ πατρικὸν θελημα καὶ ἔ-
 παθε καὶ ἀνίστηθη καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανούς καὶ
 ἐκάθησεν εἰς τὰ δεξιά τοῦ Πατρὸς, καὶ ποὺ θὰ ἔλθῃ πάλ-

λοι δ' αὖτε κρινῇ ζῶντας καὶ νεκρούς. ὁ ὁποῖος δ' ἀμείνει
βασίλευς καὶ Θεὸς εἰς τὰς αἰῶνας. Πιστεύομεν δὲ καὶ
εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα καὶ εἰς εἷνα ἀναγκαῖον, ἵνα προσ-
θεσώμεν, πιστεύομεν εἰς ἀνίστασιν σαρκὸς καὶ εἰς ζῶ-
ντ' αἰῶνιον.

23 Ἐκεῖνα δὲ περὶ ἔγγραφαι εἰς δευτέραν ἐπιστολὴν
κατὰ τὰ ἴδια ἔγραψα ἐπὶ ἰδῆ ἄλλαξαι γυνωμῇ, διὰ τὰ
πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐπειρήσαν κατὰ νεώτερα καὶ περισσό-
τερα εἶναι τὰ ἐξῆς:

Πιστεύομεν συμφώνως πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν καὶ
ἀποστολικὴν παραδόσιν εἰς ἓν Θεὸν Πατέρα Παντο-
κράτορα τοῦ δημιουργοῦ καὶ ποιητῆ καὶ προνοητῆ τῶν
ὅλων, ἀπο τοῦ ὅπου οἱ ἔγγραψα ὅλα ταῦτα. Καὶ εἰς ἓνα
Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ μονογε-
νοῦ Θεοῦ ὁ αὐτοῦ ὅπου οἱ ἔγραψα ὅλα ταῦτα τοῦ γεννηθε-
ντος ἐκ τοῦ Πατρὸς προ πάντων τῶν αἰώνων Θεοῦ ἐκ Θε-
οῦ ὁλοκλήρως μοῖον ἐκ μοῖας τελευτῶν ἐκ τελευτῶν θα-
σάλευς ἐκ θασάλευς Κυρίου ἀπὸ Κυρίου Λόγον ζωῶντα
σοφῶς ζῶσαν φῶς ἀληθῆς ὁδοὶ ἀληθεῖς ἀνίστασιν
τοῦ μὲν θανάτου αἰρέτητον καὶ ἀταλῶτον ἀπαραλλά-
κτον εἰκόνα τῆς οὐσίας καὶ τῆς θελησεως καὶ τῆς δι-
αμείως καὶ τῆς δοξῆς τῆς θεότητος τοῦ πρώτου γεννητοῦ ὄ-
ντων τῶν κτισμάτων, ὁ ὁποῖος ἦτο εἰς τὴν ἀρχὴν μετὰ τοῦ
Θεοῦ Λόγον ὅπου συμφωνῶνς τὸ λεγόμενον εἰς τὸ Εὐ-
αγγέλιον καὶ Θεὸς ἦτο ὁ Λόγος· ὁ δὲ τοῦ ὁποῖου ἐγ-
γράψα ὅλα ταῦτα, καὶ ἀπε τοῦ ὁποῖου ὅλα ἐξαρτῶνται καὶ
συντηροῦνται ὁ ὁποῖος εἰς τοὺς τελευταίους καιροὺς καὶ
τέθῃ ἀνωθεν καὶ ἐγενήθη ἐκ παρθένου κατὰ τὰς Γρα-
φὰς καὶ ἐγενήθη ἀνθρώπος μετὰ τῆς μετὰ τὸν Θεὸν καὶ ἀν-
θρώπου ἀποστολῆς τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ ἀρχηγὸς τῆς
ζωῆς, καθὼς λέγει ὅτι· κατέβη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· ἢ διὰ
τὸ ἀμύναι τὸ ἰδικόν μου θεῖον ἄλλα τὸ θελημα ἐκεί-
νου τοῦ με ἐστέ· λέγει· ὁ ὅπου ἐπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ
ἀνίστηθη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρα-
νοὺς καὶ ἐκάθηται εἰς τὰ δεξιά τοῦ Πατρὸς, καὶ θα ἔλθῃ
παλιν με δοξάν καὶ δυναμὶν ἵνα κρινῇ ζῶντας καὶ νεκρούς

29. Ἰω. 1, 1.

30. Ἰω. 6, 38.

Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ὁποῖον διδεται εἰς αὐτοὺς, οἱ πιστεύοντες πρὸς παρηγορίαν καὶ ἁγασμὸν καὶ ἠθικὴν ἐκτελέσιν των, ὅπως καὶ ὁ Κύριος ἡμεῶν Ἰησοῦς Χρὶστος διέταξε τοῖς μαθηταῖς λέγων· ἀποστείλατε οὖν ὑμᾶς οἰδατε εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ κτερεῖτε καὶ βαπτίζετε αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· δηλαδὴ Πατρός που εἶνα ἀληθῶς Πατὴρ Υἱοῦ δὲ που εἶνα ἀληθινὸς Υἱός, τοῦ δὲ ἁγίου Πνεύματος που εἶνα ἀληθῶς ἅγιον Πνεῦμα ὥστε τὰ ὀνόματα δεῖ λέγονται χωρὶς σημαίνει οὐτε χωρὶς σκοποῖν ἀλλὰ οἷα νὰ σημαίνουν ἀκέρως τὴν ἰδιότητα τοῦ κυρίου τῶν ἀναμαρτύρων· ὑποστάσει καὶ τὴν ταξίν καὶ οὕτω οὕτως ὥστε ὡς πρὸς τὰς ὑποστάσεις εἶναι τρία, ὡς πρὸς τὴν συσφύσταν δὲ εἷς.

Ἐχόντες λοιπὸν ταύτην τὴν πίστιν ἐξ ἀρχῆς καὶ θα ἐγώμει μέχρι τελοῦς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, ἀναθεματίζομεν καθὲ αἵρετικὴν κακοδοξίαν. Καὶ ἂν καποιος ὁδασκεῖ ἔκτος ἀπὸ τῆς οὐγᾶ καὶ ὀρθῆς πίστεως τῶν Ἱερῶν λέγων ὅτι ἦτο χρόνος ἢ καὶρος ἢ αἰὼν ἢ ὁ Υἱὸς ἦτο, εἶται ἢ εἶχε γινε πρὶν γεννηθῆ ἢς εἶναι ἀναθεματισμένος. Καὶ ἂν καποὶος λεγῇ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶται, κτισμὰ ὅπως ἐν ἐξ ὧν τῶν κτισμάτων ἢ γεννημα ὡς ἐν ἐκ τῶν γεννημάτων, ἢ ποιημα ὡς ἐν ἐκ τῶν ποιημάτων καὶ ὁχθῶπως αὐθεῖα. Γράφαι ἔχουσ παραδῶσει καὶ τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα ἀρθῆα πιστεύως, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, ὁ λαμβανόμεν ἢ εἶναι ὁδασκῇ ἢ κηρυττῇ κατ' ἄλλο, ὁ ἀφορὸν ἀπὸ ἐκείνου που παρελάβομεν ἢς εἶναι ἀναθεματισμένος. Διοτι ἡμεῖς πιστεύομεν ἀληθῶς καὶ ἀκολουθοῦμεν μετὰ φόβου ἐκείνου που παρεδοθησάν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τῆς θείας Γραφᾶς ἀπὸ τοὺς προφῆτας καὶ τοὺς ἀποστόλους.

24. Καὶ καποὶος Θεοφρόνιος ἐπίσκοπος Τυάνων ἀφοῦ συνεθεσε καὶ αὐτὸς ἐξεθεσεν ἐνώπιον ὧν τὴν ἀκόλουθον πίστιν εἰς τὴν ὁποίαν ὧν ὑπεγραψαν, δεχθέντες τὴν πίστιν τοῦ ἀνθρώπου τούτου.

Ὁ Θεὸς τὸν ὁποῖον ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα τῆς ψυχῆς μου γνωρίζε, ὅτι πιστεύω ὡς ἐξῆς πιστεύω εἰς Θεὸν Πατέρα Παντοκράτορα, τὸν κτιστὴν καὶ ποιητὴν τῶν ὁ-

λυν από τον ὅποιοι ἔγιναι ὅλα τα ἔντα καὶ εἰς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τοι μοιγενῇ Θεῷ Λο ὁ δυνάμι κα σφ.αν τοι Κ ρ.ιοι ἡμῶν ἱησοῦν Χρῆστο δα τοῦ ὁποιοῦ ἐγίναν τα πάντα, τοι γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς προ τῶν αἰώνων Θεοὶ τέλειον ἐκ Θεοῦ τέλειον, ο αὐτοῖς ἦτο με τὸν Θεοὶ υποστάτ κῶς κατὰ δε τας ἐσγ.ιτας ἡμέρας κατέθῃ καὶ ἐγεν. ἡδὴ ἐκ τῆς παρθεν. κατὰ τας Γραφας ἐνθ. θρωπήσεν ἔπαθε κα, ἀνέστη ἀπο τῶν νεκρῶν καὶ ἀνέθῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκάθῃσεν, ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς καὶ θα ἐλθῇ πάλιν με δοξά, κα δυνάμι να κρη ζώτας καὶ νεκρὸς κα, μένει εἰς τοὺς αἰῶνας. Κα εἰς τὸ Πνεῦμα το ἅγιον, τὸν παρακλήτοιν, το πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὸ ὅποιο, ὁ Θεὸς ἔπεσχεθῇ δια τοῦ προφητοῦ ὅτ θ.χ. μεταβ. ἡ εἰς τοὺς δοκ.ους τοῦ¹ καὶ ὁ Κύριος ὁ πεσχεθῇ να πεμψῇ εἰς τοὺς μαθητάς τοῦ το ὁποῖον κα ἐστελεν ὅπως μαρτιροῦναι Πρυξες τῶν Απεστόλων². Εὰν δὲ καπο.ος διδάσκῃ ἢ προσθέσῃ ἄλλα, διαφορα ἀπο τὴν π.σιν ταυτην, ὅς ἔχῃ ἐπὶ τῶν το ἀναθεμα Ἡ εἰσι φρονήματα τοῦ Μαρκελλοῦ Αγκιρας, ἡ τοῦ Σοθελίου ἢ τοι Παιλο, τοι Σαμοσατεως, ὅς ἔχῃ το ἀναθεμα καὶ αὐτος καὶ ὅλα ἐκεῖνο, τοι ἔχουν κοινωνίαν με αὐτόν.

25 Οἱ δε ἐπίσκοποι τοῦ συνήλθον εἰς τα Ἐγκαί-νια ἦσαι ἐνενηκοντα ἐπ. τῆς ἐπατείας τοῦ Μαρκελλοῦ καὶ τοῦ Προβίνου τῆς 14ῃς τῆς Ἰουδαίου παρουσίας καὶ τοῦ ἀσεβεστοῦ Κωνσταντοῦ. Αφοῦ ἐπράξαν τα ἀνωτέρω εἰς τα Ἐγκαίνια τῆς Αἰτιογενίας ἐπ. δὴ ἐνόμισαν ὅτι δέν ἦσαι πληρῆ ὅσα ἐγγραφῇ καὶ ἡ σκεψ. τῶν ἐκουμενικ.ετο ἀπο τὴν ἀμφιβελ.αι, μετὰ ἀπο ὀλίγους μῆνας συνετάξαν πάλιν ἄλλω γραμμῇ δῆθει περὶ π.στω.ς καὶ ἀπεστείλαν αὐτα εἰς τας Γαλλίας με τοι Ναρκίσσον, τὸν Μάριν, τὸν Θεόδωρον καὶ τοι Μᾶρκον. Καὶ ἐκεῖνοι, ὡς ἀπεσταλμένοι ἀπο συνόδου ἐπέδωσαν αὐτο εἰς τὸν μακαρίσις μνημης Κωνσταντα καὶ εἰς πάντας ἐκεῖ, εἰς τὸ ὁποῖον Ἐγγραφον:

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα Παντοκράτορα,

32 Joh 13 16

33 Πρξ. Ιουδα 3, 1

34 Πρξ. Πράξ 2 3

κτιστὴν καὶ ποιητὴν τῶν ὅλων· ἀπο τὸν ὁποῖον καθέ γε-
νος εἰς τοὺς οὐρανούς καὶ εἰς τὴν γῆν λαμβάνει τὸ ὄνο-
μα³⁵. Καὶ εἰς τὸν μωυσενεὶ ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς προ-
πάντων τῶν αἰώνων Θεοῦ ἐκ Θεοῦ φῶς ἐκ φωτός, διὰ
τοῦ ὁποίου ἔγιναν τὰ πάντα ὅσα ὑπάρχουσιν εἰς τὰς οὐ-
ράνας καὶ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν τὰ ὁρατά καὶ τὰ ἀόρατα,
ὁ ὁποῖος εἶνα Λόγος καὶ σοφία καὶ διάνους καὶ ζωὴ καὶ
φῶς ἀληθινὸν καὶ εἰς τὰς ἐσχάτας ἡμέρας ἐνηθρονη-
σεν ἡμᾶς καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου καὶ ἐ-
σταυρώθη καὶ ἀπεθάνει καὶ ἐτάφη καὶ ἀνεστήθη ἀπὸ τῶν
νεκρῶν τὴν τρίτην ἡμέραν καὶ ἀεληήθη εἰς τοὺς οὐρα-
νὸν καὶ ἐκάθησεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς καὶ πού θα ἔλ-
θῃ εἰς τὸ τέλος τοῦ αἵωνος νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκ-
ροὺς καὶ νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν καθένα συμφῶνα μετὰ τὰ ἔργα
τοῦ τοῦ ὁποίου ἡ βασιλεία μετὰ τὴν εἶναι ἀκατάλυτος
διαμενεῖ εἰς τοὺς ἀπείρους αἰῶνας. Οὗτος καθίτα εἰς τὰ
δεξιά τοῦ Πατρὸς, ὅχι μόνον κατὰ τοὺς παρόντας αἰῶνας,
ἀλλὰ καὶ καθίτα καὶ εἰς τοὺς μελλόντας.

Πιστευομεν καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦτ' ἔστιν
εἰς τὸν παράκλητον, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος ἀφοῦ πρῶτον
ὑπεσχέθη εἰς τοὺς ἀποστόλους, μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸν
ἀνάληψιν αὐτοῦ, ἀπεστείλει εἰς αὐτοὺς διὰ τὴν διδασκίαν
καὶ υπειθυμίσῃ εἰς αὐτοὺς τὰ πάντα, διὰ τοῦ ὁποῦ θα
ἐξαγιαζῶνται αἱ ψυχαὶ ἐκ νεκρῶν, ποὺ ἐλίκρινως πιστεύ-
ουν εἰς αὐτόν.

Ἐκείνους δὲ ποὺ λέγουσιν ὅτι ὁ Υἱὸς ἐγενεῖ ἐκ τοῦ μη-
δενός, ἢ ἀπο ἄλλης ὑποστάσεως καὶ ὅχι ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι
«ἦτο καποτε χρόνος, ὅτε δὲν υπῆρχεν» ἡ Καθολικὴ Ἐκ-
κλησία θεωρεῖ ξένους καὶ ὄχι ἰδιόκους τῆς

26. Καὶ ὥσπερ ἀκριβῶς νὰ μετενοήσαν δι' αὐτὰ με-
τὰ τρία ἔτη συγκαλοῦν πάλιν τὴν συνόδον τῶν, καὶ ἀπο-
στέλλουσιν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἰταλίας τὸν Εὐδόξιον, τὸν Μαρ-
τυρίον καὶ τὸν Μακεδόνιον ἀπὸ τῆς Κιλικίας καὶ μερι-
κοὺς ἄλλους μαζί με αὐτοὺς, εἰς τοὺς ὁποῦς, παρέδω-
σαν ὁμολογίαν πίστεως, ποὺ εἶχον γράψῃ εἰς μεγάλην

ἔκτασιν μέ περισσότερας προσθήκας ἀπο τὰς προηγου-
 μένας ὡσαν δηλαδὴ νὰ ἐπεσησάν μερικά νεώτερα, καὶ
 οὗτοι ἀνεχωρησαν ἔχοντες μαζί των τὴν πιστὴν αὐτὴν
 ποὺ περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς

I Πιστεύομεν εἰς ἓνα Θεόν Πατέρα παντοκράτορα,
 κτίστην καὶ ποιητὴν τῶν οὐρανῶν καὶ τῶν ἐπὶ τῇ γῇ
 καὶ ἐκαστοῦ γένους εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐπὶ τῇ γῇ λαμβάνει τὸ
 ὄνομα. Καὶ εἰς τοὺς μονογενῆ υἱὸς τοῦ Κυρίου ἡ-
 μῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποὺ ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς προ
 πάντων τῶν αἰώνων, Θεὸν ἐκ Θεοῦ φῶς ἐκ φωτός διὰ
 τοῦ ὁποίου ἔγεναν ὅλα ὅσα ὑπάρχουσιν εἰς τοὺς οὐρανοὺς
 καὶ ὅσα ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῇ γῇ καὶ τὰ ὁράτα καὶ τὰ ἀόρατα,
 ποὺ εἶναι Λόγος καὶ σοφία καὶ δυναμὶς καὶ ζωὴ καὶ φῶς
 ἀληθινόν, ποὺ εἰς τὰς ἐσχάτας ἡμέρας ἐτηνθρώπησε δι'
 ἡμᾶς καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἀνίας παρθένου, καὶ ἐσταυρώ-
 θη καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη καὶ ἀνέστηθῃ ἀπὸ τοὺς νε-
 κρούς τὴν τρίτην ἡμέραν καὶ ἀνελήφθῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς
 καὶ ἐκάθισεν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ποὺ θα ἔλθῃ
 εἰς τὸ τέλος τοῦ αἵωνος νὰ κρινῇ ζῶντας καὶ νεκρούς
 καὶ νὰ ἀποδώσῃ εἰς τοὺς καθενα συμφῶντα μὲ τὰ ἔργα τοῦ
 τοῦ ὁποίου ἡ βασιλεία ἐπεδή εἶναι ἀτελευτήτος διαμένει
 εἰς τοὺς ἀπέρους αἰῶνας. Διότι οὗτος καθήται εἰς τὰ
 δεξιὰ τοῦ Πατρὸς ὁχ μόνον, κατὰ τοὺς παρόντας αἰῶνας
 ἀλλὰ θα καθήται καὶ εἰς τοὺς μελλόντας. Πιστεύομεν καὶ
 εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, δηλαδὴ εἰς τὸν Παράκλητον
 τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος ὑπέσχεθῃ εἰς τοὺς ἀποστόλους καὶ
 μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀπέστελε, αὐ-
 τοὶ διὰ νὰ διδάσκῃ καὶ ἐπενθέρμῃ εἰς αὐτοὺς τὰ πάντα,
 διὰ τοῦ ὁποίου θα ἐξανιάζωται αἱ ψυχαὶ ἐκείνων ποὺ
 πιστεύουν εὐληκρυνῶς εἰς αὐτόν.

II Ἐκείνους δὲ ποὺ λέγουσιν ὅτι ὁ Υἱὸς ἔγενεν ἐξ
 οὐκ ὄντων ἢ ἐξ ἄλλης ὑποστάσεως καὶ ὅχι ἐκ τοῦ Θεοῦ
 καὶ ὅτι ἦτο κάποτε χρόνος ἢ αἶων, ὅτι ὁ Υἱὸς δὲν ὑπῆρχεν
 ἢ καθολικὴ Ἐκκλησία δὲν θεωρεῖ ἰδικούς της ἀλλὰ ξέ-
 νους. Ὁμοίως καὶ ἐκείνους ποὺ λέγουσιν ὅτι εἶναι τρεῖς
 θεοὶ ἢ ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι Θεὸς ἢ ὅτι προ τῶν αἰώ-
 νων δὲν ἦτο οὔτε Χριστὸς οὔτε Υἱὸς Θεοῦ, ἢ ὅτι ὁ ἴδιος
 εἶναι Πατὴρ καὶ Υἱὸς ἢ ἅγιον Πνεῦμα, ἢ ὁ Υἱὸς εἶναι ἀ-
 γέννητος ἢ ὅτι ὁ Πατὴρ ἐγέννησε τὸν Υἱὸν ὅχι μὲ τὴν ἐκ-
 λογὴν οὔτε μὲ τὴν θέλησιν του, ἀναθεματίζει ἢ ἀγία καὶ
 καθολικὴ Ἐκκλησία.

III. Διότι δεν είναι ασφαλές να λεγῇ κανείς διότι ὁ Υἱὸς ἐγένεν ἐκ τοῦ μηδενός, ἐπεὶ δὴ εἰς καθεὶ μέρος τῶν θεοπνευστῶν Γραφῶν, δεν ἀναφέρεται τοῦτο, ἀλλ' οὔτε διότι ἐγένεν ἐξ ἄλλης ὑποστάσεως πρὶν προσπῆρχειν ἐκτος τοῦ Πατρὸς, ἀλλ' διότι ἐγεννήθη γνησίως ἐκ μονοῦ τοῦ Πατρὸς ἐπο. ἀποφασισόμεθα Διότι ἐστὶν αἰ το ἀγεννητον καὶ τὸ ἀναρχον ὁ Πατὴρ τοῦ Χριστοῦ διδάσκει ὁ θεὸς λόγος Ἄλλ' οὔτε ἐπιτρέπεται να νομιθεσώμεν τὴν ἐπὶ κ. διον ἐκφρασιν ἢ το καποτε χρόνος, διότι ὁ Υἱὸς δεν ὑπῆρχεν ἀπὸ μη γραφικῆς πηγῆς καὶ να φανταζώμεθα καποτον χρονικὸν διάστημα ὑπαρχειν προ αὐτοῦ παρὰ μονοῦ τον Θεοῦ, που ἀχροίως ἐγέννησεν αὐτόν, διότι καὶ οἱ χρόνοι, καὶ οἱ αἰῶνες ἐγὼναι δ' αὐτόν Ἄλλ' οὔτε ἐπιτρέπεται να νομιζώμεν διότι ὁ Υἱὸς εἶνα σ. ἀναρχος καὶ σ. ἀναγέννητος με τον Πατέρα, διότι καὶ εἰς κ. ρ. ως Πατὴρ ἢ Υἱὸς δεν ἤμπορεῖ να λεγεται σ. ἀναρχος ἢ σ. ἀναγέννητος με τον ἄλλον Ἀλλὰ μονοῦ εἶνα ἀναρχον καὶ ἀγεννητον γνωρίζομεν τον Πατέρα ὁ ὅποιος ως ἀναρχος καὶ ἀγεννητος πιστεύομεν διότι ὑπαρχει κατὰ τρόπον ἀπρόοιτον καὶ ἀκαταληπτόν εἰς παντα καὶ διότι ὁ Υἱὸς ἐγεννήθη προ τῶν αἰώνων καὶ οὐτι δεν εἶνα ὁ ἀγέννητος κα' αὐτός ὁμοίως με τον Πατέρα, που ἐγέννησεν αὐτόν διότι κεφαλὴ Χριστοῦ ὁ Θεός.¹⁸

IV. Οὔτε θεβῶναι, ὅταν ὁμολογοῦμεν τρία πράγματα καὶ τρία πρόσωπα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, συμφωνοῦν με τὰς Γραφὰς, καμνομεν δια τοῦτο τους θεους τρεῖς, ἐφ' ὅσον ὁμολογοῦμεν διότι ὁ αὐτοπαρκτος καὶ ἀγεννητος καὶ ἀναρχος Θεός εἶνα εἰς, ὁ Θεός καὶ Πατὴρ τοῦ μονογενοῦς ὁ υἱος που ἔχει τὸ εἶναι ἀπὸ τον ἑαυτον του καὶ ὁ μόνος που χαρζει ἀφθύνως τὸ εἶναι εἰς ὅλα τα ἄλλα ὄντα Οὔτε θεβῶναι, με τὰ να λέγωμεν διότι μονοῦ εἰς εἶνα Θεός, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ μόνος ἀγεννητος ἀρνιομεθα δια τοῦτο διότι καὶ ὁ Χριστός εἶνα Θεός προ τῶν αἰώνων, ὅπως οἱ μαθηταὶ τοῦ Πουλου τοῦ Σαμοσατεύως, που λέγουν διότι ὕστερον μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν ἐθεοποιήθη συνεπεὶα ἠθικῆς προκοπῆς ἀπὸ ἀπλοῦς ἀνθρώπος που

εἶχε γίνει. Διότι ὁμολογοῦμεν ὅτι καὶ αὐτός, αἰ καὶ ἦτο ὑποτεταγμένος εἰς τοὺς Πατέρας τοῦ καὶ Θεοῦ, ἐν τοῖς χρόνοις μετὰ τὸ νὰ ἔχη γεννηθῇ προπατρίων, τῶν αἰώνων, ὡς καὶ Θεοῦ, εἶνα καταφύξις τελευτῆς Θεὸς καὶ ἀληθής, ὁ ὅποιος δὲν ἔγενε κατόπιν ἀπὸ ἀνθρώπου Θεός, ἀλλὰ ἀπὸ Θεοῦ ὅς ἐγενε δι' ἡμᾶς ἀνθρώπος καὶ οὐδέποτε ἔχασε τὸ νὰ εἶναι Θεός.

V Ἐπὶ πλέον ἀπεχθαινόμεθα καὶ ἀναθεματίζομεν καὶ ἐκεῖνους ποὶ λεγούσι, φειδύς ὅτι ὁ Λόγος εἶναι, κατὰ τὸ φαινόμενον Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνὴρ παρκετός καθ' ἑαυτὸν καὶ ἔχει ὑπερβῆ εἰς καποὺν ἄλλαν, καὶ τῶρα μὲν καλεῖται ἀπὸ μερικοῦς λόγους τροφικὸς ὑπερβαίνων δὲ λόγος ἐνδ' αἰθέρος καὶ ὅτι οὗτος δὲ εἶνα Χριστός καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ μεσθης καὶ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ προ τῶν αἰώνων ἀλλ' ὅτι ἔγενε Χριστὸς καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ποὺ ἀνέλθει σάρκα ἐκ τῆς Παρθένου, οὐχι πρὶν ἀπὸ τετρακοσίων ἔτη. Καὶ ἀπὸ τότε θελοῦν νὰ ἔλαθῃ ἀρχὴ, ἢ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ ἢ ὅποιον θὰ ἔχη τέλος μετὰ τὸ τέλος τοῦ κόσμου καὶ τὴν γενικὴν κρίσιν.

VI Τέτοιο εἶναι καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Μαρκέλλου καὶ τοῦ Σκοτενοῦ ἀπὸ τῆς Ἀγκυρᾶς τῆς Γαλατίας οἱ ὅποιον, καθ' ὅμοιον τρόπον με τοὺς Ἰουδαίους ἀρνούμεται τὴν προαιωνίον παργένειαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν θεότητα καὶ τὴν ἀτελευτήτην βασιλείαν τοῦ μετὰ τὴν προφασιν, ὅτι ἔτσι νομίζουσι πως ὁ χριστιανισμὸς ἢ βασιλεία εἰς τὴν θεότητα. Δὲν ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι οὗτος δὲν εἶναι ὁπλῶς προφορικὸς ἢ ἐνδ' αἰθέρος λόγος τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ ζῶν Θεὸς Λόγος ὁ ὅποιος παργε καθ' ἑαυτὸν, καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Χριστός καὶ σὺν παργε καὶ συμπαραμένει μετὰ τὸν Πατέρα τοῦ προ τῶν αἰώνων, καὶ ὅχι, κατὰ προγνωσιν, προωρισμένος νὰ προσφέρῃ καθ' ὑπηρεσίαν εἰς αὐτὸν διὰ τὴν δημιουργίαν, τῶν ὁρατῶν καὶ τῶν ἀόρατων ὄντων. Διότι αὐτὸς εἶπεν ἐκεῖνος πρὸς τοὺς ὁποῖον ὁ Πατήρ, εἶπεν ὅτι «ὡς ποῖσωμεν ἀνθρώποι κατὰ τὴν ἰδικὴν μας εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοιωσὶν μας» καὶ ἐκεῖνος, ποῦ ἐφάνη αὐτοπροσωπῶς εἰς τοὺς πατρ.άρχας, ἔδωκε τὸν νόμον καὶ ὡμίλησε διὰ στόματος τῶν προφητῶν, καὶ εἰς

τὸ τέλος ἔγινεν ἄνθρωπος καὶ ἐφανερώσας τοὶ Πατέρας τοὶ εἰς ἄλλους τοὺς ἄνθρωπους καὶ θασιμεύει εἰς τοὺς ἀτλήτους αἰῶνας Δὲν ὁ Χρῆστος δὲν προπελαθεὶν ἐκ τῶν ὕστερων καὶν ἄλῳα ἀλλ' ὡς πιστευομεν εἶναι ἀνωθεν, ἐξ ἀρχῆς τελεος καὶ κατὰ πάντα ὁμοῖος μετὰ τὸν Πατέρα

VII Καὶ ἐκεῖνους ποὶ λέγουσιν, ὅτι εἰς καὶ ὁ αὐτὸς εἶναι Πατὴρ καὶ Υἱὸς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ κατὰ τροπὴν ἀσεβῆ ἐκλαμβάνουσιν τὰ τρία ὀνόματα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πρᾶγματος καὶ προσώπου, ἐλλογῶς ἀποκηρύσσουσιν ὡς ξένους ἀπὸ τῆς Εκκλησίας ἐπεὶ δὴ τοῦ ἀπερχομένου καὶ ἀπαθῆ Πατέρα πολαμθανοῦσι, ὅτι ἔγινε χερσητός καὶ παθητός συγχρότως διὰ μέσους τῆς ἐνανθρωπήσεως Δὲν τετοιοὶ εἶναι ἐκ τῶν τοῦσιν οὗσιν οὐ μὲν Ρωμαῖοι ὀνομάζουσιν Πατροπασχάτας ἡμεῖς δὲ Σαβελλιανούς Διότι ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι ὁ μεν Πατὴρ ποὶ ἀπέστελε παρέμεινε, ὁ αὐτὸς εἰς τὴν ἰδίαν κατὰστασιν τῆς ἀναλλοιωτοῦ θεότητος αὐτοῦ ὁ δὲ Χρῆστος ποὶ ἀπεστάλη, ἐπέτελεσε πληρῶς τὴν θείαν οἰκονομίαν τῆς ἐνανθρωπήσεως.

VIII Καὶ ἐκεῖνους ἐπίσης ποὶ ἀντιλαβῶς διδάσκουσιν, ὅτι ὁ Υἱὸς δὲν ἐγενήθη μετὰ τὴν προθεσίαν αὐτῆς καὶ μετὰ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔτσι παρστίσιν τοὺς Θεοὺς νὰ ἐνεργῇ ὑποτὸ κράτος τυφλῆς καὶ ἀσπύλου ἀνέγκης ὥστε νὰ γεννησῇ τὸν Υἱὸν χωρὶς νὰ θελῇ λογαριασθῆναι ὡς διουσεβειστατοῦ καὶ ἐντελῶς ξένους ἀπὸ τῆς Εκκλησίας, διότι ἐτόλμησαν ἐκτὸς ἀπὸ τὰς γνωστάς ἐνοχίας περὶ Θεοῦ καὶ καλὰ στα ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ θέλημα τῆς θεοπνευστοῦ Γραφῆς, νὰ ἀποδώσουν τοιαύτας ἀδυναμίας εἰς τοὺς Θεοὺς Διότι ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι αὐτοκράτωρ καὶ κύριος ἑαυτοῦ, καὶ θεωροῦμεν αὐτὸν, ὡς πρέπει εὐσεβῶς ὅτι ἐγέννησε τὸν Υἱὸν μετὰ τὴν ἐλευθερὰν θέλησιν καὶ προαίρεσιν τοῦ Πιστευομεν δὲ με φόβου καὶ εἰς ἑκείνους ποὶ λέγει διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ Κύριου με ἐκτὸς ἀρχῆς τῶν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ³⁸, ἀλλὰ δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι οὗτος ἔγινε καθ' ὁμοῖον τροπον μετὰ τὸν ὁποῖον ἔγιναν δι' αὐτοῦ τὰ ἄλλα κτίσμα

τα ἢ δημιουργήματα. Διότι εἶναι ἄσβεστος καὶ ξένον τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως τὸ νὰ παραβαλλώμεν τὸν κτ. στην μετὰ τὰ παρ' αὐτοῦ ποιηθέντα δημιουργήματα, καὶ τὸ νὰ νομιζώμεν ὅτι καὶ αὐτός ἐστι μετὰ τοῖς ἴδιοις τρόποις ποὺ ἔγιναι τὰ ἄλλα κτιστά. Διότι αὐθεΐα Γραφαὶ δὲ διασώζει ἡμᾶς ὅτι μόνος καὶ κατὰ μοναδικὸν τρόπον ἐγενήθη γνησίως καὶ πραγματικῶς ὁ μονογενὴς Υἱός.

ΙΧ. Ἄλλα μὲν τὸ νὰ λέγωμεν ὅτι ὁ Υἱὸς καθ' ἐαυτὸν ζῇ καὶ ἵπარχει ὁμοίως μετὰ τοῖς Πατέρα, δὲ χωρίζομεν αὐτοὺς δια τὰς τοῦ ἀπὸ τοῦ Πατέρα φανταζομένων κατὰ τρόπον ὁμοιωτικῶν τόποις καὶ διαστάσεων μεταξὺ τῆς ἐνοήσεως αὐτῶν. Διότι πιστεύομεν ὅτι οὕτως εἶναι κατὰ τὸ αὐτὸν τρόπον ἠνωμένοι μεταξὺ τῶν καὶ ὑπάρχουν ἀχωριστως, χωρὶς μεσάζουσιν τινα δυνάμεις ἢ ἀπόστασιν εἰς τρόπον, ὥστε ὁλοὺς ὁ Πατὴρ φέρει εἰς τοὺς κολποὺς τοῦ τοῦ Υἱοῦ, ὁλοὺς δὲ ὁ Υἱὸς ὑπακούει θεληματικῶς καὶ εἶναι στενῶς συνδεδεμένος μετὰ τοῖς Πατέρα καὶ μόνος αὐτός ἀναπαύεται, εἰς τοὺς πατρικοὺς κολποὺς διαρκῶς. Μὲν το νὰ πιστεύωμεν λοιπὸν εἰς τὴν πατελειὸν Τριάδα, δηλαδὴ μετὰ τοῖς Πατέρα, εἰς τὸν Υἱὸν καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ μετὰ το νὰ λέγωμεν μὲν τοῖς Πατέρα Θεὸν Θεὸν δὲ καὶ τὸν Υἱὸν δὲν πιστεύομεν ὅτι οὗτοι εἶναι δύο θεοὶ, ἀλλ' ὅτι τὸ ἀξίωμα τῆς θεότητος εἶναι ἓν καὶ μὴ ἀκριδῶς συμφωνεῖν τῆς βασιλείας, καὶ ὅτι ὁ μὲν Πατὴρ εἶναι ἡ μόνη πατὴρδυναμὸς ἀρχὴ ὅλων τῶν ὄντων καὶ αὐτοῦ τοῦ τοῦ Υἱοῦ ὁ δὲ Υἱὸς ὑποτάσσεται εἰς τὸν Πατέρα ἐκτός δ' αὐτοῦ καὶ μετὰ ἀπ' αὐτοῦ βασιλεύει ἐπὶ ὅλων, ὅσα ἐγίναν δι' αὐτοῦ, καὶ στέλλει πλουσίως εἰς τοὺς ἁγίους τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, σύμφωνα μετὰ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. Διότι τέτοια εἶναι ἡ διδασκαλία περὶ τῆς μοναρχίας τῆς θεότητος σχετικῶς μετὰ τὸν Χριστόν, τὴν ὅποιαν παρέδωσαν εἰς ἡμᾶς οἱ ἱεροὶ λόγοι.

Χ. Τὰ ἀνωτέρω ταῦτα, ὑπερὰ ἀπὸ τὴν πίσιν, ποὺ ἐξεθέσαμεν προηγουμένως ἐν συντομίᾳ, εὐρεθῆμεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκτενίσωμεν ἐκτενεστέρον, ὅχι πρὸς τοὺς σκοποὺς περιττῆς ἐπιδείξεως, ἀλλὰ διὰ τὰς ἀποκλεισόμεν καθεὶ ἀδελφὸν ὑποψίαν ὡς ξενὴν πρὸς τὰς γινώμας μας, μετὰ ἐκείνων, ποὺ ἀγνοοῦν τὰ φρονήματα μας, καὶ νὰ πληροφορηθοῦν ὅλοι μαζὶ οἱ ζῶντες εἰς τὴν Δύσιν τὴν ἀναισχυντίαν τῆς ἐναντίον μας σκοφαντίας τῶν ἑτερο-

δοξάν και ποῦον εἶπε τοῦ κατὰ κείμενου ἐκκλησιαστικόν φρονημα τῶν ἀνατιθέμενων τοῦ ὁτιοῦν μυστηρίου, χωρίς καμμία θείαν τε θεογνωστα Γραφαί ἐκεῖ που ὁ ἀνθρώπου, δὲν εἶχον παθεῖ δ' αὖτε τροφή.

27 Ἀλλ' οἷτε εἰς αὐτὰ ἔμεναι σταθεροῦ. Διότι ἀφ' οὗ παλιν ἀνῆλθον εἰς τὸ Σελῶν, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Φωτεινοῦ, τότε συνετάξαντο καὶ ἐπ' αὐτοῦ, ὅχι πλεονεξίας μακρὰν εἰς ἑκτασ, ἀλλ' ἐπὶ τοῦτον ἐπιπαρακαλεῖται εἰς λόγους ἀφ' οὗ δὲ ἀφηρησάντα περὶ σοφότερα καὶ ἐπιδροσθεύσαν ἄλλα, ὅπως ἀκριβοῦς ἠκούσαι αὐτὰ κατ' ἐνσέλησιν, ἁλλων, ἔγραψαν τὰ ἑξῆς:

Πστευομεν εἰς εἰνα Θεοῦ, παντοκράτορα τοῦ κτιστοῦ καὶ ποιητῆν τῶν πάντων ἀπο τοῦ ὁποῦ, καθε γειος εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐπ' τῆς γῆς λαμβάνει τὸ ὄνομα καὶ εἰς τὸν μετάνεστη αὐτοῦ Υἱόν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τοῦ γεννηθέντος ἐκ τοῦ Πατρὸς προ πάντων τῶν αἰώνων Θεοῦ, ἐκ ὁποῦ φῶς ἐκ φωτός δια τοῦ ὁποῦ ἐγενήσαντο πάντα τὰ ὄντα τῶν παρχοῦ εἰς τοὺς οὐρανούς καὶ ἐπ' τῆς γῆς τὰ ὀρατά καὶ τὰ ἀόρατά, ὁ ὁποῖος εἶναι Λόγος καὶ σοφία καὶ φῶς ἀληθινόν καὶ ζωὴ, ποὺ εἰς τὰς ἐσχότας ἡμέρας ἐνηνθρώπησε ἐ ἡμᾶς, καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἀνίας παρθένου καὶ ἐσταύρωθη, καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη καὶ ἀνέστη ἀπο τῶν νεκρῶν τῇ τρίτῃ, ἡμέρᾳ καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανούς καὶ ἐκαθήσθην εἰς τὰ δεξιά τοῦ Πατρὸς, καὶ ποὺ θα ἔλθῃ εἰς τὸ τέλος τοῦ αἵωνος νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς καὶ νὰ ἀποδώσῃ εἰς τοὺς καθένα συμφωνὰ μετὰ τὰ ἔργα τοῦ ὁποῦ ἡ θάσ λεια εἰναι ἀτελευτήτος καὶ διαμένει εἰς τοὺς ἀπέρους αἰῶνας. Διότι θα καθῆται εἰς τὰ δεξιά τοῦ Πατρὸς ὅχι μόνον εἰς τοὺς αἰῶνα τοῦτοῦ ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μελλόντα. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τοῦ ἁγίου, δηλαδὴ εἰς τὸν παρακλητόν, τὸν ὁποῖον ὑπέσχεθη εἰς τοὺς ἀποστόλους νὰ στείλῃ μετὰ τὴν ἀνάδοι αὐτοῦ εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ ἔστε λεν αὐτὸν διὰ νὰ διδάξῃ καὶ ὑπεσθυμίσῃ εἰς αὐτοὺς τὰ πάντα, διὰ τοῦ ὁποῦ καὶ ἐξ ἀν' αἴρονται αἱ ψυχαὶ ἐκ τῶν, ποὺ ἐλίκρινως πιστεύουν εἰς αὐτόν.

1. Ἐκείνους δὲ ποὺ λένου, ὅτι ὁ Υἱὸς ἐγενεν ἐκ τοῦ μηδενος ἢ ἐξ ἄλλης ποσάσεως, καὶ ὅχι ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ἦτο χρόνος ἢ αἰὼν ὅτε δὲν ἦτο, ἢ ἀγία καὶ. Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ θεωρεῖ ξένους.

2 Πάλι, λοιποὶ θα εἰπώμ'· ἔάν τις κάποιος λέγει ὅτι ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱὸς εἶναι δύο θεοὶ ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

3 Καὶ ἂν κάποιος ἂν καὶ λέγῃ ὅτι ὁ Χρῆστος εἶναι Θεὸς, πρὸ τῶν αἰώνων, Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δὲν ὁμολογῇ ὁμῶς ὅτι αὗτος ἐπηρέτησε τὸν Πατέρα εἰς τὸ ἔργον τῆς δημιουργίας τῶν ὅλων ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

4 Ἐάν τις κάποιος τολμᾷ νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ ἀγγελιοφόρος ἢ μέρος αὐτοῦ ἐγεννήθη ἐκ τῆς Μαρίας ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

5 Ἐάν τις κάποιος λέγῃ ὅτι ὁ Υἱὸς ἦτο κατὰ πρόγνωσιν πρὸ τῆς Μαρίας καὶ ὅτι δὲν ἐγεννήθη πρὸ τῶν αἰώνων, ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἦτο μετὰ Θεοῦ καὶ δι' αὐτοῦ ἐγέναντα πάντα ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

6 Ἐάν τις κάποιος λέγῃ ὅτι ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ διαστελλεταὶ ἢ συστελλεταὶ ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

7 Ἐάν τις κάποιος λέγῃ ὅτι ὁ Υἱὸς καμνεὶ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ νὰ διαστελλεταὶ ἢ ὅτι τὴν διαστολὴν τῆς οὐσίας αὐτοῦ ὀνομαζῇ Υἱόν, ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

8 Ἐάν τις κάποιος λέγῃ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁ ἐκείνου ἀθετος ἢ ὁ προφορικός λόγος τοῦ Θεοῦ ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

9 Ἐάν τις κάποιος λέγῃ ὅτι ὁ ἐκ τῆς Μαρίας υἱὸς εἶναι μόνον ἄνθρωπος ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

10 Ἐάν τις κάποιος μετὰ τὸ νὰ λέγῃ ὅτι ὁ ἐκ Μαρίας γεννηθεὶς εἶναι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος θεωρῇ ἔτι Θεὸν τὸν ἀγεννητὸν, ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

11 Ἐάν τις κάποιος τὸ ρητὸν «Ἐγὼ Θεὸς πρῶτος καὶ ἐγὼ ὁ τελευταῖος καὶ ἐκτός ἐμοῦ δὲν ἐπαρχεῖ Θεός»³⁹, τὸ ὁποῖον ἔχει λεχθῇ πρὸς ἀναιρεσὶν τῶν εἰδωλῶν ποὺ δὲν εἶναι θεοὶ, ἐρμηνευσθῇ ἔτι ὥστε νὰ ἀρνήται, κατὰ τρόπον ἰουδαϊκόν τὸν πρὸ τῶν αἰώνων μονογενῆ Θεόν, ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

12 Ἐάν τις κάποιος, ὅταν ἀκούῃ τὸ «ὁ Λόγος ἐγένε

39. Ἰω. 41, 5.

σάρξ.⁴⁰ νομιζῇ ὅτι ὁ Λόγος μετεβλήθη εἰς σάρκα ἢ ὅτι ὑπεστή μεταβολή, ὅταν ἀνέλαβε τὴν σάρκα ἅς εἶναι, ἀνάθεμα.

13. Ἐάν τις κάποιος, ὅταν ἀκούῃ ὅτι ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐσταυρώθη, λεγῇ ὅτι ἡ θεότης αὐτοῦ ὕπεστη φθορᾷ, ἢ πάθος ἢ ἀλλοιωσῇ ἢ ἐλάττωσιν, ἢ διαφθορᾷ ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

14. Ἐάν τις κάποιος λεγῇ, ὅτι το «ποιήσωμεν ἄνθρωπον»⁴¹ δὲν εἶπει ὁ Πατὴρ πρὸς τὸν Υἱόν, ἀλλὰ ὅτι ὁ Θεὸς εἶπε τοῦτο πρὸς τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

15. Ἐάν τις κάποιος λεγῇ ὅτι ὁ Ἀβραάμ δὲν εἶδε τὸν Υἱόν, ἀλλὰ τὸν ἀγεννητὸν Θεόν ἢ μέρος αὐτοῦ ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

16. Ἐάν τις κάποιος λεγῇ ὅτι ὁ Ἰακώβ δὲν ἐσάλαισε μὲ τὸν Υἱόν ὡς ἀνθρώποι, ἀλλὰ μὲ τὸν ἀγεννητὸν Θεόν ἢ μὲ μέρος αὐτοῦ ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

17. Ἐάν τις κάποιος ἐκλαμβάνῃ τὸ «ἔβρεξεν ὁ Κύριος πῶρ κατὰ Κυριοί»⁴² ὅτι δὲν σημαίνει κατὰ τοὺς δύο τοὺς Πατέρας καὶ τὸν Υἱόν, ἀλλὰ ὅτι αὐτὸς μόνος ἔβρεξεν ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ, ἅς εἶναι ἀνάθεμα, διότι ὁ Κύριος Υἱὸς ἔβρεξεν ἀπὸ τὸν Πατέρα, τοὺς Κυρίων.

18. Ἐάν τις κάποιος, ὅταν ἀκούῃ Κυρίου τοὺς Πατέρας καὶ τὸν Υἱὸν Κυρίου καὶ Κυρίου, μαζὶ τοὺς Πατέρας καὶ τὸν Υἱόν, ἐπεδῇ ὁ Υἱὸς εἶναι, Κύριος ἐκ Κυρίου, λεγῇ ὅτι, εἶναι δύο οἱ Θεοί, ἅς εἶναι ἀνάθεμα. Διότι δὲν θετομεν τὸν Υἱόν εἰς τὴν ἰδίαν τάξιν μὲ τοὺς Πατέρας, ἀλλὰ εἰς κατωτέραν τοῦ Πατρὸς τάξιν. Διότι δὲν κατεβῇ εἰς τὰ Σόδομα χωρὶς τὴν θέλησιν τοῦ Πατρὸς, οὔτε ἔβρεξεν ἀπὸ μόνος τοῦ ἀλλ' ἀπὸ τὸν Κυρίων, δηλαδὴ κατ' ἐντολὴν τοῦ Πατρὸς, οὔτε καθῆται, ἐκ δεξιῶν ἀπὸ μόνος τοῦ ἀλλὰ ὑπακούει εἰς τὸν Πατέρα λεγόντα «καθου ἐκ δεξιῶν μου»⁴³.

19. Ἐάν τις κάποιος λεγῇ, ὅτι ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἓν πρόσωπον, ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

40. Ἰω. 1. 14

41. Ἰω. 8. 26

42. Γεν. 19. 24

43. Ψαλμ. 109, 1.

20 Εάν κάποιος λέγῃ ὅτ το παράκλητο, ἅγιον Πνεῦμα εἶναι, ὁ ἀγείνητος Θεὸς ἅς εἶναι ἀνάθεμα

21 Εάν κάποιος λέγῃ ὅτ ὁ Κυριος ἐξεδάξεν ἡμᾶς, ὅτ ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι ἀλλος ἀπὸ τοῦ παρακλητοῦ καθὼς τὸν ρητὸς εἶπεν· καὶ ἄλλος, παρακλητοῦ, θα στελῇ ὁ Πατήρ, τὸν ὁποῖον ἐγὼ θα παρακαλέσω,⁴⁴ ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

22 Εάν κάποιος λέγῃ ὅτ, το ἅγιον Πνεῦμα εἶναι, μέρος τοῦ Πατρὸς ἢ τοῦ Υἱοῦ ἅς εἶναι ἀνάθεμα

23 Εάν κάποιος λέγῃ ὅτ ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἶναι τρεῖς θεοὶ ἅς εἶναι ἀνάθεμα

24 Εάν κάποιος λέγῃ ὅτ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγενε μέτῃ, θελήσει τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐν ἄπο τα ποιήματα, ἅς εἶναι ἀνάθεμα.

25 Εάν κάποιος λέγῃ ὅτ ὁ Πατήρ ἐγέννησε χωρὶς νά θελῃ τὸν Υἱόν ἅς εἶναι ἀνάθεμα. Διότι, οὐκ ἐπέσθη, ὡς ἀπὸ κατὰ αἰ φυσικῆς ἀνάγκης, ὁ Πατήρ ὠδηγήθη χωρὶς νά θελῃ καὶ ἐγέννησεν τὸν Υἱόν, ἀλλ' ἐθύς ὡς ἠθέλησεν ἀμείσως ἐγέννησεν αὐτὸν ἀχρότως καὶ ἀπαθῶς ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ καὶ ἐφανερώσει αὐτοῖς

26 Εάν κάποιος εἴπῃ ὅτ ὁ Υἱὸς εἶναι, ἀγείνητος καὶ ἀναρχος ὡς ἀνὰ λέγῃ δυο ἀναρχοὶ καὶ δυο ἀγείνητα, καὶ καμνὴ δυο θεοὺς ἅς εἶναι ἀνάθεμα. Διότι κεφαλὴ, ποὺ σημαίνει ἀρχή, παντῶν ὁ Υἱὸς «Κεφαλὴ δὲ τοῦ σημαίνει ἀρχὴν τοῦ Χριστοῦ ὁ Θεός»,⁴⁵ ὅστις ἔσται εὐσεβῶς ἀναγομὲν ὅτι τοῦ Υἱοῦ τα πάντα εἰς μίαν τὴν τῶν ὅλων ἀναρχὸν ἀρχήν.

27 Καὶ παλὺν δια να ἐκθεσώμεν ἀκριβῶς ὅλοι μαζί τὴν ἐκκοιὰ τοῦ Χριστο-πισμοῦ λεγομένη, ὅτ ἐστὶ κάποιος δὲν παραδέχεται ὅτι ὁ Χριστός, εἶναι Θεὸς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ προαιωνίου, ποὺ υπηρετῶν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Πατρὸς τῆς δημιουργίας τῶν ὅλων· ἀλλ' ὅτι ἀφοῦ ἐγενήθη ἐκ τῆς Μαρίας ἀπὸ τότε ὠνομασθῇ Χριστός καὶ Υἱὸς καὶ ἔλαβεν ἀρχήν, τοῦ νά εἶναι Θεός, ἅς εἶναι ἀνάθεμα

⁴⁴ Ἰω. 14, 16.

⁴⁵ Α' Κορ. 11, 3.

28 Καὶ ὥσπερ ἀκέρως καὶ ἐπεπεισθησάν κατ' ἀλλό-
τερον ἀφήσαν κατὰ μέρος τὰ τὰ τὰ ἀνωτέρω καὶ εἰς τὸ
Σύμμιον δογματίζον, ἀλλήν, πιστὴν καὶ γραφὴν εἰς τὴν
Ρωμαϊκὴν γλῶσσαν, τὰ ἐξῆς τὰ ὅποια μεταφρασθέντα
εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἔχουσιν ὡς ἀκολουθῶς

Ἐπειδὴ ἐφανή καλόν, ὅτι, ἔπρεπε νὰ γινῇ συζητησίς
περὶ πιστεως ἐζητηθῇ τοιοῦτο καὶ ἡρενηθήσων μετὰ προ-
σοχῆς ὅλα τὰ σημεῖα εἰς τὸ Σύμμιον ἐνωπιοῦ τοῦ Οὐ-
αλειτος καὶ τοῦ Οὐρσακίου καὶ τοῦ Γερμίου καὶ τῶν
ἄλλων ὅλων Πιστευόμεν, μετὰ θεβασιότητος δι' ὃ Θεὸς
εἶναι εἰς Πατὴρ Παιτοκράτωρ, καθὼς κηρύσσεται εἰς
ὅλην τὴν οἰκουμένην, καὶ εἰς ὅς αὐτοῦ μονογενὴς ὁ
Κυριὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Πατρὸς
πρὸ τῶν αἰώνων. Ὅτι, δὲν πρέπει νὰ λεγώμεν δυο θεούς
ἐπειδὴ ὁ ἰδιὸς ὁ Κυριὸς εἶπε πηγαίνω πρὸς τὸν Πατέρα
μοῦ καὶ Πατέρας σας καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν σας.⁴⁶ Διὰ
τὸ καὶ εἶναι Θεὸς πατέρων τῶν ἀνθρώπων καθὼς καὶ ὁ
ἀπεσταλτὸς ἐδίδασκεν, ἢ ὁ Θεὸς εἶναι Θεὸς μέγας τῶν
ἀνθρώπων καὶ ὅχλου τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἐθνῶν
ἐπεὶ δ' ἀκέρως εἶναι εἰς Θεὸς ὁ ὁποῖος ἐκ πιστεως θα-
οικαίωσιν τοὺς περιτέμνημενους καὶ διὰ τῆς πιστεως
τοὺς ἀπεριτέμνητους.⁴⁷ Καὶ τὰ μετὰ ἄλλα πάντα συμφω-
νούν καὶ αὐδῆμα ὑπαρχει ἀμφόβολα. Ἐπειδὴ δὲ πολ-
λοὶ φιλονεικοῦν διὰ τὴν ἀκριθεῖς ἐννοίαν, ποὺ σημαίνει,
ἡ λέξις, ποὺ εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν λεγεται «συνθετάντα»
(ὑπόστασις) εἰς δὲ τὴν Ἑλληνικὴν σημασία δὲ νὰ γινώ-
σθῃ δηλαδὴ ἀκριθεστερον το ὁμοουσιον ἢ το λεγομενον
ὁμοουσιον δὲν πρέπει νὰ γινετα καμμια μνεία τῶν λέ-
ξεων αὐτῶν οὔτε νὰ δοῖται ἐξηγήσις αὐτῶν εἰς τὴν ἐκ-
κλήσαν λόγῳ τῆς αἰτίας ταύτης καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι εἰς
τας θείας Γράφας δὲν ἔχει γραφῇ τιποτε δι' αὐτάς, καὶ
ὅτι ταῦτα υπερβαίνουν τὴν ἀνθρώπινην γνῶσιν καὶ τὴν
ἀνθρώπινην κατανοήσιν καὶ, ὅτι κανεὶς δὲν ἡμπορεῖ νὰ
περιγράψῃ τοῖν τρόποι τῆς γεννήσεως του, καθὼς ἔχει
γραφή ὁποῖος θα δηγηθῇ τὴν γεννήσιν αὐτοῦ.⁴⁸ Διότι,
εἶναι φανερόν ὅτι μόνον ὁ Πατὴρ ἐγέννησε τὸν Υἱόν, καὶ

46. 1^ο 29 17

47. 1^ο 30 1 29 - 30

48. Η 2 33 8

παλιν ὅτι ὁ Υἱὸς ἐγεννήθη ἀπο τοῦ Πατέρα. Καί τις δὲ
 δὲν ἀμφιβάλλει, ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι μεγαλύτερος. Οὔτε
 κανεὶς ἡμπορεῖ νὰ ἀγνοῇ ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι μέγαλ-
 ρος κατὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν θεότητα καὶ
 το πατρικὸν ὄνομα ἐφ' ὅσον ὁ ὁὖτος ὁ Υἱὸς μαρτυρεῖ
 ὅτι Πατὴρ ποῦ με εἴστε λέγει εἶναι μεγαλύτερος ἐν
 καὶ κατὰ ἐπίσης θεὸς ἄντι ὅτι τοῦτο εἶναι καθολι-
 κὸν δόγμα ὅτι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς εἶναι δύο προσώπα,
 καὶ ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι μεγαλύτερος, ὁ δὲ Υἱὸς ὑποτασσά-
 σεται εἰς τὸν Πατέρα, μὴ μὲν τα ὅλα τα ὅποιον ὁ Πα-
 τὴρ ὑπεταξεν εἰς αὐτοὺς καὶ ὅτι ὁ Πατὴρ δὲν ἔχει ἀρχὴν
 καὶ εἶναι ἀόρατος καὶ ἀθάνατος καὶ ἀπαθὴς ὅτι ὁ Υἱὸς
 ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς. Θεὸς ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός,
 καὶ ὅτι τὴν γενέτησιν αὐτοῦ δὲν νικωρεῖ, κανεὶς καθὼς
 προελεχθὲν παρὰ μετὰ ὁ Πατὴρ. Καὶ ὅτι αὐτός ὁ Υἱὸς
 εἶναι Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν ὅτι ἀνέλαβε σὰρκα ἥτοι
 σῶμα, δηλαδὴ ἀνθρώπου ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου, κα-
 θὼς ἀκρῶς καὶ ὁ ἄγγελος προεῖπε, καὶ καθὼς διδα-
 σκούς ὅλοι αἱ Γραφαὶ, καὶ προπαύτων ὁ ἰδὼς ὁ ἀπο-
 στολὸς ὁ διδασκαλὸς τῶν ἐθνῶν Ἀνθρώπων ἀνέλαβεν
 ὁ Χριστὸς, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ ἔπαθεν. Ἡ δὲ πίστις ὅλο
 κληρὸς συγκεφαλαιεῖται καὶ γίνεταί θεσσα εἰς τοῦτο,
 ὅτι πρέπει νὰ διαφυλασσέται πάντοτε ἡ Τρίσις καθὼς
 ἀναγινώσκουμεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον. «ἡγαγετε πάν-
 τοῦ καὶ βαπτίζετε ὅλα τα ἔθνη εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς
 καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.» Εἶναι δὲ ὁ ἀρι-
 θμὸς τῆς Τριάδος ἀκεραὺς καὶ τέλειος. Ὁ δὲ Παρα-
 κλητὸς τὸ Πνεῦμα το ἅγιον το ὅποιον ἀπεσταλὴν διὰ
 τοῦ Υἱοῦ ἦλθε, συμφωνοῦ με τὴν ὑπόθεσιν, διὰ νὰ δι-
 δάξῃ πάλιν καὶ ἀγίασῃ τοὺς ἀποστόλους καὶ ὅλους
 τοὺς πιστοὺς

29 Ἀφοῦ ἔγραψαν ταῦτα, καὶ πάλιν μετέβαλον
 γνώμην, καὶ συνετάξαι τὴν πίστιν ἐκείνην, μετὰ τὴν ὅπο-
 ὦν παρουσιασθῆσαν εἰς τὴν ὑπατεῖαν καὶ ἐπέδεξαν
 αὐτὴν ἐκοκκίισαι ἀπο ἐντροπῇ. Καὶ ἀφοῦ κατὰ τὴν
 οὐκ ἔθεαν τῶν κατεδύσαν καὶ αὐτὴν ἐδωσαν ἀφορμὴν
 εἰς τὸν ναταριὸν Μαρτίνον νὰ ἀφαιρέσῃ διὰ τῆς θείας

49. Ἰω. 14, 28.

50. Ματθ. 28, 19.

τα ἀντίγραφα αὐτῆς, ἀπο ἐκείνους που εἶχον αὐτά. Καὶ ἀφοῦ ἐπισηγήθησαν εἰς τοὺς ὁσάκις Κωνσταντῖνον καὶ ἐκ δώση δατάγμα ἐναντίον αὐτῆς συνετάξαν παλιν ἄλλο δαγμα πιστεως καὶ ἀφοῦ ἐπρόσθεσαν μερὶκάς λέξεις, ὅπως συνηθίζουσι ἔγραψαν εἰς τὴν Ἰσαυρίαν ταῖς ἐξῆς

Δεν ἀποφειγόμεν νὰ φερῶμεν εἰς φῶς τὴν αἰθερι-
κὴν πίστιν που ἐξετεθη εἰς τὰ Ε', καὶ νὰ εἰς τὴν Ἀγίαν
χρῆσιν, ἀνὰ καὶ θεβῶς ὁ Πατερὸς ἡμῶν κτλ. ἐκεῖν τὸν
καρὸν συνηλθοὺν δατὰ ἐρευνήσαν. Ὅρῳμεν νὰ θεμα πτω-
εἶχε τεθῇ ὑποσῆτησι. Ἐπεὶ δὲ δε τοῦ ἡμῶν σῶν, καὶ τὸ
ὁμορροισιὸν πολλοὺς ἐσκαυδαλῶσαν κατὰ τοὺς χρόνους,
ποὶ ἐπεράσαν μεχρὶ σήμερον. Ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμέρας αὐ-
τὰς διαδὶστα δὲ μερικοὶ εἴση, οὔτ' αὖ τὴν κοινότητα
ὅτι ὁ Υἱὸς εἶνα ἀνόμοιος μετὰ τὸν Πατέρα πρὸς χάριν
αὐτῶν τοῦ ὁμορροισιῶν καὶ τοῦ ὁμορροισιῶν ὡς ἀγίαστα
εἰς τὰς Γραφάς, ἀπορριπτῶμεν τὸ δε ἀνόμοιον ἀντιθε-
ματιζόμεν καὶ ἄλλους ἐκεῖνοὺς ποὶ πρεσβεύειν τὸ ἴδιον
θεωροῦμεν ἕξους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὁμολογῶ-
μεν σαφῶς τὸ ὁμορροισιῶν τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα αὐτοῦ,
συμφωνῶν μετὰ τὸν ἀπρωτολογὸν ὁ ὁποῖος λεγεί, διὸ τὸν Υἱὸν
«ὁ ὁποῖος εἶναι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀόρατου». Ὅμολο-
γεῖται δὲ καὶ πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα παν-
τοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς παντὶν τῶν ὄρα-
τῶν καὶ τῶν ἀόρατων. Πιστεύομεν δε καὶ εἰς τὸν Κυριὸν
ἡμῶν Ἰησοῦν λόγον τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ ὁ ὁποῖος ἐγενήθη
ἐξ αὐτοῦ ἀπαθῶς προπαντῶν τῶν αἰώνων. Θεοὶ Λόγον
Θεοῦ ἐκ Θεοῦ μονογενὴ φῶς ζωὴν, ἀλήθειαν, σοφίαν,
δυναμίν, δα τοῦ ὁποῖου ἐγέναντα πάντα, ὅσα ὑπάρ-
χουν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν γῆν, εἴτε ὄρατα
εἴτε ἀόρατα εἶναι ταῦτα. Πιστεύομεν δὲ οὕτως εἰς τὸ
τέλος τοῦ προσδιωρισμένου χρόνου δα νὰ καταργήσῃ
τὴν ἁμαρτίαν, ἔλαθε σὰρκα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου καὶ
ἐγένεν ἄνθρωπος, ἐπάθε διὰ τὰς ἁμαρτίας μας καὶ ἀν-
στηθῇ, καὶ ἀνέληθῇ εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκάθισεν
εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς που θα ἔλθῃ παλιν με δόξαν
διὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς. Πιστεύομεν καὶ εἰς τὸ
ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁπτεῖον καὶ Παρακλητὸν ὠνόμασεν ὁ
Σωτὴρ καὶ Κύριος ἡμῶν καὶ ὑπεσχέθη νὰ ἀποστείλῃ

αὐτοὺς εἰς τοὺς μαθητάς κατὰ τὴν ἀναχωρήσιν τῶν τῶν
ὅτι οἱ καὶ ἀπεστάλιν διὰ τῶν ὁπείου καὶ ἀναζέει τοὺς
εἰς τοὺς τῆς Ἐκκλησίας πνεύματος τῶν ἐβηπτισθησάν εἰς τὸ
ὄνομα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος ἑκείνους
δὲ ποιητὴς ἄλλη, πρὶν διαφέρει ἀπὸ τὴν πρὶν
στὴν ταύτην ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία θεωρεῖ ἕως οὗ ὅτι
ὅτι μετὰ τὴν πρὶν αὐτῇ, ἰσχυρισμὸς καὶ ἡ ταύτης, τοὺς ἐξε-
τέση πρωτοτερεῖα εἰς τὴν Σελῆν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ εὐ-
σεβὸς Θεοφίλου ἡμῶν γνωρίζου ἐκείνῳ που μέλει
τοῦν αὐτῇ.

30 Ἀφοῦ ἔγραψαν τα αὐτῶν εἰς τὴν Ἰσαρίαν
ἐπὶ τὴν αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐκεῖ ἔστασαν με-
τέβαλεν γνώμην ἡλλαξάν αὐτὰ κατὰ τὴν συνηθεῖαν
τῶν καὶ ἀφ' οὗ ἐπρόκειτο μὴ καὶ φρασθῶν ἀπεφύγον
να κάμω χρῆσιν ἀκομῇ καὶ τοῖς ὅροις πρὸς τὴν περὶ
τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ
δεδοκασα, αὐτὰ εἰς ἐκείνους που ἦσαν εἰς τὴν Ἀρμε-
νίαν καὶ ἐπὶ αὐτοὺς εἰς τὰ μέρη αὐτὰ νῦν περὶ αὐτῶν
δοσὶν ἡρῶντο ἐστελλόντες, εἰς τὴν ἔξοριαν ἀπὸ τοῦ
Κωνσταντίνου ἦσαν λοιπὸν ταῦτα τὰ ἐξῆς

Πιστεύομεν εἰς εἰς Θεοὺ Πατέρα Παντοκράτορα,
ἀπὸ τοῦ ὁποῦν ἐγενήθη ταῦτα καὶ εἰς τὸν μονογενῆ
Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῦς ἐγέννηθη ἐκ τοῦ Θεοῦ προ πάν-
των αἰώνων καὶ ταύτης ἀρχῆς διὰ τοῦ ὁποῦ ἐγ-
γίσαν ὅλα ταῦτα τε ὄντα καὶ τα ἀόρατα ὁ ὁποῦς
ἐγέννηθη μονογενὴς, ὁμοῦς ἐκ μείζονος τοῦ Πατρὸς Θεός
ἐκ Θεοῦ, ὁμοῦς μετὰ τὸν Πατέρα που ἐγενήθη αὐτὸν,
κατὰ τὰς Γραφὰς τῇ γεννηθῆναι τοῦ ὁποῦς κατεῖς δὲν
γνωρίζει παρὰ μοῖνοι ὁ Πατὴρ πο ἐγενήθη αὐτοῖς Ἀδ-
τὸ ὁμολογούμεν μονογενῆ Υἱὸν Θεοῦ τοῦ ὁποῦ ἐστὶ
λεῖ ὁ Πατὴρ καὶ ἄλλῃ ἀπὸ τῶν εἰρηνικοῦ, καθὼς ἔχει
γραφὴ διὰ τὴν καθάρτησιν τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανά-
του καὶ ἐγέννηθη ἐκ Πνεύματος ἁγίου ἐκ τῆς παρθενικῆς
Μαρίας κατὰ τὴν σαρκὶ καθὼς ἔχει γραφὴ, καὶ πνευ-
ματιογραφῇ μετὰ τοὺς μαθητάς καὶ ἀφ' οὗ ἐξεπληρώσε τὴν
ὅλην οἰκονομίαν σύμφωνα μετὰ τὴν πατρικὴν θελήσιν,
ἐσταυρώθη, καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη καὶ κατεῖς εἰς τὰ
κατωτέρα μέρη τῆς γῆς τοῦ ὁποῦ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀδὴς
ἐφοβήθη ὁ ὁποῦς ἀνέστη ἀπὸ τοὺς νεκροὺς τῇ τρι-
τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἔμεινε μαζί με τοὺς μαθητάς καὶ ἀφοῦ

συνεπληρώθησαν. τεσσαράκοντα ἡμέρα ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθέτω εἰς τὰ δεξιά τοῦ Πατρὸς καὶ θὰ ἔλθῃ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἐνικῆς ἀποστάσεως περιβεβλημένος τὴν τιτλήν δοξάζει δὲ τὸν ἀποστείλας εἰς τὸ καθεύδον φωνάζει μετὰ τῶν ἔργων τοῦ Κυρίου εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα τοιοῦτον, ὁ Θεὸς ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Χριστὸς ὁ Κεφαλὴ καὶ Θεὸς ἡμεῶν πεσχεθῇ ἵνα στείλῃ παρ' ἐκείνου εἰς τὸ τέλος τῶν ἀνθρώπων καὶ θῶς ἀκριβῶς ἐχέῃ νύμφην τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὸ ὁποῖον, ἔστε λέγει, εἰς τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀνάβητες τοὺς οὐρανοὺς. Ἦν δὲ λέγει, ὅτι, ἡ ὁποία ἐχρησμεύσῃ ἐπὶ τοὺς ἀπλεωτέρους ὑπο τῶν Πατέρων, περὶ τοῦ ἁγίου ἀγνώστου εἰς τὸν ἴσον. Ἐνταῦθα αἰτιάσκει δαδὸς, ὅτι οὐτε αἱ Γραφαὶ περιέχουσιν αὐτὴν ἐφ' ἣ καλεῖται αὐτὴ λεγόμεν, ὥστε καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ εἶδος καὶ ἀμαρτίας αὐτῆς, ἐπεὶ δὴ ἀκριβῶς καὶ αὐτὴ Γραφαὶ δεκτικὰν καμμίαν ἀπολύτως μνίαν περὶ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ. Δὲ ἐπιστῆς οὕτως ὅπως ἐπιστῆς, πρὸς τὸ χρῆσθαι μάλιστα περὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Λέγομεν οὖν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοῦς μετὰ τὸν Πατέρα καθὼς λέγουσιν καὶ ὁ δασκούμενοι θεῶν Γραφαὶ. Ὅλα δὲ αὐτὰ αἰρέσεις αἱ ὁποῖαι ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ παρελθόν καὶ κατεκαίθησαν μέχρι τώρα, καὶ ἐκεῖνα, ποὺ πιθανὸν θὰ ἐμφανίσθωσιν εἰς τὸ μέλλον καὶ τυχόντες εἶναι αὐτῶν πρὸς τὴν ἐκτεθεῖσαν ταύτην πίστιν, ὡς εἶναι ἀνάθεμα.

31 Ἄλλ' οὐτε εἰς αὐτὰ ἐσταυμάτησαι. Δὲ ὅτι ἀπὸ τῆς κωστάει τούτοια ἐπῆσαν εἰς τὴν Αἰτοχίαν, μετεβαλὸν ἐτελῶς γινώσκοντες τὸ ὅτι, ἔγραψαν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοῦς μετὰ τὸν Πατέρα ὅπως λέγουσιν αἱ Γραφαὶ. Καὶ ἀφοῦ συνετάξαντο ἐκεῖνα ποὺ τώρα ἐπελόντων ἤρχσαν πάλιν νὰ ἐπαυερῶνται εἰς ὅσα προηγουμένως ἐπείστον καὶ νὰ λέγουν ὅτι, ὁ Υἱὸς εἶναι ἐντελῶς ὁμοῦς μετὰ τὸν Πατέρα καὶ κατ' οὐδεὶα τροπὴν ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοῦς μετὰ τὸν Πατέρα. Τόσον πολὺ ἡλλάξαντο γινώσκοντες, ὥστε νὰ παραδεχῶνται καὶ ἐκείνους ποὺ χωρὶς ἐπιφυλάξεως ἐκήρυττον τὰ φρονήματα τοῦ Ἀρείου καὶ νὰ παραδίδουν εἰς

αὐτοὺς τὰς ἐκκλήσεις μετὰ τὴν ἀδελφὰν να διαδιδόναι ἐλευ-
θερώς τὰ θλάσφημα δὲ δαμότα τῆς αἰρέσεως. Ἐνεκα
λοποῖν τῆς πολλῆς ἀναδελφείας τῆς ἀσεβείας τῶν ἀνομα-
σθησαν ἀπο ἄλλους Αἰνόμενοι μετὰ τὸ πᾶν καὶ τὴν
ἐξουκοντοῦν ὀνομασθῆναι καὶ τοὺς ἀρετκὸν Κωνσταν-
τῶν πρεσβυτέρων τῆς ἀσεβείας τῶν ὁ ὁπμιος ἀφοῖ ἐπεμετε-
να μείνη μέχρι τέλος εἰς τὴν ἀσεβείαν, ἵστερον δὲ τὸν
ἐπράκε τὸν ἀποθανῆ ἱερόμισε καὶ ὑπερῶν να βεπτισθῇ
ὅχι παρ' ὁρθοδόξων ἀνδρῶν ἀλλ' ἀπο τοῖς ἑξῆσι οἱ ὁ
ὁποῖος καθηρεθῇ ὅχι μόνον μετὰ ἀλλὰ πολλὰς φορές,
ἀλλὰ τῶν ἀρεσιῶν ἀρετκῶν φρονημάτων τῶν καὶ το-
τε δὲ τὸν διακόνος καὶ δὲ τὸν ἐκάθησεν εἰς τὸν θρόνον
τῆς Ἀντιόχειας

32 Ὅταν οἱ προαναφερομενοὶ ἐφθασοῖν ἐως ἐδῶ
υπεχρεωθῶσι να σταματηθῶσι καὶ καθηρεθῶσι. Ἀλλὰ
γνωρίζω καλῶς ὅτι οὔτε ἔτσι θα σταματηθῶσι ὅσοι καὶ
τώρα ὑπεκρίθησαν θα κἀμῶν δε πανταπῶς ἀνωμασθίας
ἐναντὶ τῆς ἀληθείας ἐως ἡμεῖς ἀφοῖ ἐλθῶν εἰς τοὺς
ἐαυτοὺς τῶν, εἰποῦν καὶ αὐτοὶ ὅτι σὴν κωθῶμεν δὲ να
πορευθῶμεν πρὸς τοὺς Πατέρας μας, καὶ να εἰπῶμεν
εἰς αὐτοὺς ἀναθεματίζομεν τὴν Ἀρεανὴν αἵρεσιν καὶ
ἀναγνωρίζομεν τὴν Σύνοδον τῆς Νικαίας ὅτι με αἰτήν
εὐρίσκονται εἰς φλογὶν καὶ Ποῖος λοποῖν ἔστω καὶ ἀν-
ἀκομή ἔχη ὀλίγη ἀντιλήψιν, θα ἀνεχθῇ αὐτοὺς περὶ
σότερον, Ποῖος δὲ τὸν βλέπῃ εἰς καθὲρ Σύνοδον αἰτῶν να
ἀφαιρουῖνται μερικά, ἀπο ὅσα εἶχον γραφῇ πρωτοτερα
καὶ να προστιθεῖνται ἄλλα δὲ ἀντ' λαμβανέται ὅτι ἡ δι-
ἀνοια τῶν σκέπτεται ὑποῦλα ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ, Ποῖ-
ος, δὲ τὸν βλέπῃ αὐτοὺς να δίδουν τόσην μεγάλην ἔκτασιν
εἰς τὴν ἑκθεσὶν τῆς πίστεως τῶν καὶ εἰς τὰς ἀπολογίας
τῶν δι' ὅσα κατηγοροῦνται δὲ ἀντ' λαμβανέται ὅτι κα-
ταδικάζουν τοὺς ἐαυτοὺς τῶν καὶ ἐπιτηδὲς γραφούν πολ-
λά, ἔπε δὲ νομίζουν ὅτι μετὰ τοῖς ἀποστολῶν ζῆλοι καὶ τὴν ται-
αυτὴν πολυλογίαν τῶν θα ἡμπορεσοῖν να προσελκύσων
τοὺς ἀπλοϊκοὺς καὶ να διαφυγῶν οἱ ἴδιοι τὴν προσοχὴν

32 Ὁμοιωθέντες, ἀλλ' ὅτι συνθετοῖς, ἔκ τινος ἐξουκοντοῦν εἰς τὸν Χριστόν
τὸν ἑαυτὸν ἀποκαταστήσαντες, ἀλλ' ὅτι τὸν Χριστόν ἀποκαταστήσαντες, ἀλλ' ὅτι
σχετικῶς, ἡ δὲ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρῆναι τῶν ἑαυτὸν

περί τοῦ ποῖος ἀρεσεως εἶναι ὁπαδο· Ἀλλ' ὅπως ἀκριβῶς οἱ εἰδωλεατραι καθως εἶπε, ὁ Κύριος που λέγειν πολλά καὶ αἰοητα εἰς τας προσευχάς τωι δε ωφελοῦνται· ἵπποτε· ἔτι καὶ οὕτω αἱ καὶ ἐφάρησαν τόσον πολλά δὲν ἠμπορεσαι να σβυσουν την καταδίκην ἐναντίον τῆς Αρειανῆς ἀρεσεως· ἀλλὰ τὰς καὶ τὰ καὶ ἀφ' αὐτῶν περισσότεραι ἄτεδες γηται αὐτὰ καὶ καθημεθρησαι καὶ δὲ καὶ ως βεβαια· Δὲ τοῖς ποιοι ἐκθεσιν πιστεως τωι θα παραδεχθῇ ὁ ἀκούων τὰ τῆν· Ἡ εἰς ποιοι πιστὸν θεὸν τολμησούν οὕτω να κατηχῶσιν ἐκείτους που πηγαίνουσιν πρὸς αὐτούς, Διότι ἐὰν δλαξ ἀ' ὁμολογια πιστεως τωι ἔχουν μιαν καὶ τῆν αὐτὴν συμφωνίαν ποια ἡ ἀνάγκη τῶσων πολλῶν, Ἐὰν υπήρχεν ἀνάγκη τῶσων πολλῶν εἶναι φανερον· ὅτι ἡ καθέ μια ἀπο αὐτέες εἶνα ἑλλας καὶ ὁχ· πλήρης καὶ τοῦτο αὐτοὶ βεβαιῶσιν καλύτερον ἀπὸ ἡμᾶς με τὸ να ἀλλάσσωσιν καὶ μεταποιῶν δλαξ· Ὁ δὲ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν συνοδῶν τῶν καὶ ἡ διαφορα μεταξὺ τῶν γραφίμεων τῶν μαρτυροῦν· ὅτι οἱ σκενδαλισμοὶ εἰς αἰτας πολεμοῦν τῇ ἐν Νικαία Συνοδοι καὶ χωλαίνουσιν εἰς τὴν πίστιν.

33. Ἐπειδὴ ὁμως οὗτο διαφωροῦν ἔτσι μεταξὺ τῶν καὶ με τοὺς προγενεστέρους τῶν, ὅς ἐξετασῶμεν λοιπον καὶ ἡμεῖς διὰ να μάθωμεν ἀπο τοὺς ἰδοὺς ποιοι ἀποπαν εἶδον ἴσως, ἢ ποια λεξις δὲν ἀρεσει εἰς αὐτούς ἀπο δσας παρελαθόμεν γραμμένας, καὶ γινονται ἀπειθείς πρὸς τοὺς γοιτεῖς· καὶ πολεμοῦν ἐναντιοὶ τῆς Οἰκουμένης Συνοδοι· Αἱ φρασεις λεγουσι· ἐκ τῆς οὐσίας· καὶ το ὁμοουσιον· δὲν ἤρεσεν εἰς ἡμᾶς διότι αὐτοὶ ἐσκανδαλισαν μερικους καὶ πολλους κατεθροῦθησαν καὶ ἐκεῖνοι μεν ἔτσι ἀπήντησαν γραπτῶς, πρέπει δὲ δὲ καὶ ως να ἀπαντήσῃ κανεὶς εἰς αὐτούς ὡς ἐξῆς· «Λοιπον, ἐὰν μεν αὐτὰ καθ' ἑαίτῃ τὰ λεγομενα εἶναι ἢ αἰτία εἰς αὐτούς να σκανδαλισθοῦν, θα ἔπρεπε να μὴ σκανδαλισθοῦν μόνον μερικοι, αὐτὲ να θορυβηθοῦν οἱ πολλοι, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι να παθῶμεν τὰ αὐτὰ με ἐκενους ἐξ αἰτίας τῶν φρασεων αὐτῶν· Ἐὰν δε τῶν ἐναντίον ὅλοι ἀγαποῦν τὰς ἐκφρασεις, αὐτοὶ δὲ, που τὰς ἔγραφαι, δὲν

54. Πρὸς, Μκ-θ 6, 7.

55. Πρὸς, Ρωμ 1, 30.

ἦσαν τυχαῖο ἄνθρωποι ἅλ' ἐπισκοπῇ ποιησάμενοι
ἐκεῖ, ἀποσταθῆναι καὶ ἐπισκοπῇ ποιησάμενοι
σαν μὲ αὐτοὺς καὶ οἱ τῶν τετρακοσίων καὶ πλεον.
ἐπισκοπῇ ποιησάμενοι ἐπὶ τῇ Αὐτοῦ, δὲ ἀποδε-
κνύει τοιοῦτο ἀκρόβωτον ἀποθεῖναι εἰς θάλασσαν
κατηγοροῦν τὴν Σουλῶν, ὅτι δὲ εἶναι αἱ φράσεις αὐ-
ταὶ τὰ ἴσα ἀλλὰ ἢ ἐμφανῆ, ὡς ἐκεῖνοι ποιεῖ-
ν ἐμφανῆ, αὐτοὺς Πύσιν καὶ τοὺς μετὰ τὸν μελετοῦν
ἐμφανῆ, τὰς θείας Γραφὰς καὶ τὰς παλαιὰς αἰτίας,
κατηγοροῦν τοὺς ἁγίους τέτοιοι ἦσαν, οἱ παλαιοὶ Ιου-
δαῖοι, οἱ ὅποιοι δὲ παρεδεχθῆσαν, τὴν Κυρίαν καὶ οἱ
τῶν Μοιχαίων ποιεῖν, ἐκαστὸν τὸν νόμον καὶ δὲ
ἦσαν αἱ Γραφαὶ δὲ αὐτοὺς ἡ αἴτις ἀλλ' ἢ κακὴ διω-
τικὴ κατάσταση τῶν ἰδίων. Αὐτοὶ εἰ μὴ ἠμπορήσαν
ἀποδείξετε ὅτι αὐτοὺς εἶναι ἐμφανῆ, κατέπε-
κα, τότε ὡς ἐκκρίνει ὁ λόγος τῆς ἀποδείξεως καὶ μὴ
προβαλλετε ὡς δικαιοσύνην, τὸς σκανδαλίζουσιν
δὲ νὰ μὴ παθετε καὶ τοὺς τοῖς μετὰ τοὺς τότε Φιρι-
σσοῦς. Δὲ καὶ ἐκεῖ οὗτοι ἐπιφανίζονται ὅτι ἐκκα-
θαρίζονται, ἀποτὴν, ὁ δὲ σκοπὸς τοῦ Κυρίου, ὁ Κύριος
ἔλεγεν εἰς αὐτοὺς ἡ ἐμφανῆ τοιοῦτο ὅτι ἐκκα-
θαρίζονται, ὁ Πατήρ μου ὁ αἰνῶς θα ἐκκρίνηται. Καὶ τὸ
να λεγέτω ὁ ἐμφανῆς, ὅτι πραγματικῶς δὲν ἦσαν τὰ
λόγια τοῦ Πατρὸς ποιεῖν, ὁὗτος ἐμφανῆς ἡ αἴτις ποῦ
ἐκκαθαρίζεται, αὐτοὺς ἀλλ' οἱ ἰδὲ ποιεῖν ἐκκαθαρίζονται, κα-
κῶς τὰ λεγόμενα καλῶς ἐκκαθαρίζονται τοὺς ἐκκαθα-
ρίζονται. Ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνοι ποιεῖν ἐμφανῆ τὰς ἐπιστολάς
τοῦ ἀποστόλου, δὲ κατηγοροῦσιν τοὺς Πατέρας, ἀλλὰ
τὴν ἰδικὴν τὴν ἀμαρτανὴν καὶ διωστραμμένην ὁ ἀνοίσει

34 Ἐπειδὴ (καλοὶ εἶναι νὰ ἐρωτήσωμεν αὐτοὺς
τοιοῦτο), ἐρωτῶμεν εἶπατε μας, ποῖον εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ
ὅποιοι προφανίζονται ὅτι σκανδαλίζονται καὶ θορυβοῦν-
ται ἐξ αἰτίας τῶν ἐκκαθαρίσεων τούτων. Διότι ἀπὸ ἐκείνων
μὲν, ποιεῖν ποιεῖν ὁρθῶς ἵς τοι Χριστόν, δὲ ὑπαρχει
κανεῖς ποιεῖν σκανδαλίζονται, τοῖς αἰτίαι δὲ ὅλοι πιστεύουν
εἰς αὐτάς καὶ τὰς υπερασπίζονται. Ἐάν δὲ ἐκεῖνοι, ποῦ

παθαίνουν αυτά εἶναι Ἀρετανοὶ τοι τοῖς ἅξις θαυμαστοῦ
 εἶναι οὗτοι διὰ τὸ ἀσχετοῦ, ἢ αὐτὰ ποιοῦν ἀντρέπου, τὴν
 ἀρεσίν τω. Διὰ τοῦτο, οὐκ αἰδοῦναι τοὺς πλεῖστους,
 ἀλλὰ ἡ λυπηρὸς αὐτῶν, στυγερὰ τὴν ἀσέβειαν τὴν
 ἑπομένως παύσατε νὰ γογγύετε ἐναντὶ τοῦ Πατέ-
 ρων καὶ νὰ προβαλλετε τοιαύτας προφασεῖς ἐπὶ δὴ ἐστὶ
 θα καταλήξετε νὰ διατιπώσετε ὑμῶν, καὶ κατὰ τοῦ
 σταυροῦ τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῷ ὄρει, ὅτι εἶναι, διὰ μέντοι τοὺς
 Ἰουδαίους σκανδαλόν, διὰ δὲ τοὺς εἰδωλολάτραις μω-
 ρίας.²⁴ καθὼς εἶπεν ὁ ἀποστολὸς Ἀλλὰ ὡς ὁ σταυ-
 ρος δὲν εἶναι προξενὸς κακῶν, ὅτι δὲ ἡμᾶς ποιούμενο
 μὲν ὁ Χρῆστος εἶναι Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία.²⁵
 ἔστω καὶ ἂν οἱ Ἰουδαῖοι κοριζοῦνται ἀπὸ μᾶς, ἔστω
 καὶ τὰ λογία τῶν Πατέρων, διὰ εἶναι αἰτία σκανδαλίων,
 ἀλλὰ τοι ναιτίον καὶ πολὺ ὥφελ' μα εἰς ἐκείνοις ποιμε-
 λετοῦν· αὐτὰ μὲν γινώσκουσιν ἀπλοῦτητα καὶ ἀντρέπου, καθὲν
 ἀσέβειαν ἔστω καὶ ἂν οἱ Ἀρετανοὶ διαρρηγνύονται ἀπὸ
 ὀργῆν διότι καὶ δικάζοντα παρ' αὐτῶν Ὅταν λοπόν
 ἢ προφασίς περὶ ἐκείνων που σκανδαλίζονται ἀποδεικνύ-
 εται ἀστήρικτος εἰπατε μᾶς σεῖς οἱ ἴδιοι διατί δὲν σας
 ἀρεσεῖ το ὄνομα ἐκ τῆς οὐσίας Διότι αὐτὸ πρέπει
 πρῶτον νὰ ἐξακρωθώμεν καίτοι καὶ σεις ἔγραψατε
 ὅτι ὁ Υἱὸς γεννᾶται ἐκ τοῦ Πατρὸς Λοιπὸν εἰς μέντοι
 τοῦ νὰ ὀνομάζετε τὸν Πατέρα, ἢ νὰ προφέρετε τὸ ὄνομα
 Θεός δὲν ἐννοεῖτε οὐσίαν αὐτὴν ἐκείνην που ὑπάρχει
 πραγματὶ καὶ εἶναι κατ' οὐσίαν ἀλλὰ ὑπονοεῖτε κάποιον
 ἄλλον ἔξω ἀπ' αὐτὸν ἢ διατιπῶν, καὶ τοῦτο χειροτερον, διὰ
 νὰ μὴ λεγεται αὐτὸ παρ' ἐμοῦ, που θέλετε νὰ εἴπητε
 δι' αὐτῶν τότε θα ἔπρεπε νὰ μὴ γραφετε ὅτι ὁ Υἱὸς εἶ-
 ναι «ἐκ τοῦ Πατρὸς» ἀλλ' «ἐξ ἐκείνων που εἶναι ἐν αὐτῷ», καὶ μετὰ τοῦ
 ἀποφesyγετε νὰ εἴπητε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πράγματι Πατὴρ
 καὶ νὰ φανταζεσθε τὸν ἀπλοῦν οὐκ ἐκείνον καὶ κατὰ τὸν
 πῶν σωματικόν, διὰ νὰ γινώσκετε ἔστω ἐφευρετὰ μᾶς ἀκόμη
 καινουργίας βλασφημίας Μετὰ τοῦ νὰ σκεπτεσθε δὲ κατ'
 αὐτὸν τοῦ τρόπου, φανταζεσθε κατ' ἀνάγκην ὅτι καὶ ὁ
 Λόγος καὶ ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι οὐσία ἀλλὰ μόνον ὄνομα,

24. Α' Κορ. 1, 23.

25. Α' Κορ. 1, 24.

κα' ἐπομένως ἡ φαντασία σας περιορίζεται μόνον εἰς
τα ὀνόματα, καὶ ὅσα λεγεσθε δεῖ πιστεῖτε ὅτι ὑπάρχουν·
ἀλλὰ νομίζετε, ὅτι δὲν ὑπάρχουν.

35 Τούτο ὁμῶς εἶναι σφαλμαδμοῦν πρὸς ἐκείνο τῶν
Σαδδουκαίων μᾶλλον· καὶ ἐκείνων πάλιν μετὰ τῶν Ἑλ-
ληνῶν, ἐλέγοντο ἄθεοι. Διὰ τοῦτο καὶ σεις θα εἴπητε, ὅτι
οὔτε ἡ δημιουργία εἶναι ἔργον τοῦ ὄντως ὄντος Θεοῦ
ἐὰν θεθαιῶς, καθὼς λεγέτε· το Πατήρ καὶ το Θεὸς δὲν
σημαίνουν αὐτὴν ταύτην, τὴν οὐσίαν τοῦ ὄντος Θεοῦ· ἀλλὰ
κάτι ἄλλο· τοῦ σείς μετὰ τὴν φαντασίαν, σας δημιουργεῖτε.
Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι διςσεβές καὶ πολὺ ἀπρεπές ἀκομῆ καὶ
να ἐνθυμῆται μόνον κανεῖς. Ἐὰν δὲ ὅταν ἀκουῶμεν· ἐγὼ
εἶμα, ὁ ὑπάρχων·⁶⁰ καὶ· εἰς τὴν ἀρχὴν, ὁ Θεὸς ἔκαμε
τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν·⁶¹ καὶ ἀκούει Ἰσραὴλ Κυρὸς
ὁ Θεὸς τοῦ εἶναι, εἰς Κυριὸς·⁶² καὶ αὐτὰ λέγει· ὁ παντο-
κρατωρ Κυρὸς·⁶³ δὲν ἐννοοῦμε κατὰ ἄλλο ἀλλ' αὐτὴν
τὴν ἀπλὴν, καὶ μακαρίαν καὶ ἀκαταλήπτου τοῦ ὄντος οὐ-
σίαν· ἔστω καὶ αἱ ἀδυνατοῦμεν νὰ καταλάβωμεν τι
ἀκριβῶς εἶναι· ἀλλ' ὅταν ἀκουῶμεν το Πατὴρ, καὶ το
Θεὸς καὶ το παντοκρατωρ σὺ δὲν ἄλλο ἐννοοῦμεν· ἀλλ'
αὐτὴν ταύτην, τὴν οὐσίαν, τοῦ ὄντος δι' αὐτῶν σημανομέ-
νην· Ὅταν δὲ καὶ σεις οἱ ἰδοὶ εἴχετε εἶπει· ἐκ τοῦ Θεοῦ
τὸν Υἱόν, ἔχετε δηλαδὴ εἶπει· ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πα-
τρός· τὸν Υἱόν· Ἐπειδὴ δὲ καὶ πρωτίτερα ἀπὸ σᾶς αἱ
Γραφαὶ λεγοῦν· ὅτι ὁ Κυριὸς εἶναι Υἱὸς τοῦ Πατρός καὶ
πρωτίτερα ἀπὸ αὐτῶν ὁ Πατήρ ὁ ἴδιος εἶπει· οὗτος εἶ-
ναι ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός·⁶⁴ Υἱὸς δὲ δὲν εἶναι τιπότε
ἄλλο παρὰ μόνον ἐκείνο που γεννᾶται ἐκ τοῦ Πατρός,
δὲν εἶναι φανεροὶ ἀπὸ αὐτῶν ὅτι οἱ Πατέρες, ὅταν εἶπον
ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός, εἶχον κατὰ
νοῦν, ὅτι εἶναι ἐξ ἴσου ὀρθόν, τὸ νὰ εἶπουν· ἐκ τοῦ Θεοῦ·
καὶ τὸ νὰ εἶπουν· ἐκ τῆς οὐσίας, Διότι ὅλα μὲν τὰ κτί-
σματα ἂν καὶ λεγόντα· ὅτι ἐγίναν ἐκ τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ
δὲν εἶναι· ἐκ τοῦ Θεοῦ· ὅπως ὁ Υἱός, διότι, ὡς πρὸς τὴν

60 Ψ 3, 11

61 1α· 1, 1

62 Δα· 6, 4

63 Π Βα· 7, 8

64 Μα· 3, 17

φύσιν των δέν εἶναι γεννηματα ἀλλὰ ποιήματα. Εἰς τὴν ἀρχὴν λοιπόν, ὁ Θεὸς δὲν ἐγέννησεν ἀλλ' ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.³⁶ λέγει ἡ Γραφή. Καὶ δὲν εἶπεν ἡ γεννῶν ἀλλ' ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ φλογὸς πυρός.³⁷ Εἰαι δὲ ὁ ἀπεστόλος εἶπει εἰς εἶναι ὁ Θεὸς ἐξ οὗ τα πάντα.³⁸ ἀλλὰ δὲν λέγει τοῦτο μὲ τὴν ἔννοian διὰ εἰς τα πάντα περιεχεται καὶ ὁ Υἱός. Ἐπεὶ δὲ ὅμως μερκο ἀπο τοὺς Ἑλληνας νομίζουσι, ὅτ' ἡ δημιουργία ἐγένε κατα τὴν καὶ αὐτομάτως καὶ ἐκ τῆς συλλεσεως ὁμοίων κατα τὴν φύσιν στοχεῶν καὶ ὅτ' κατα τὰ τα δὲν ἔχει οἰτίαι εἰς τὴν ὁποῖαν ὀφθαλμοὶ τὴν ἱπαρξιν τῆς ἀλλοι δὲ διὰ τὴν δημιουργία ἐγένεν ἀπο κάποαν αἰτίας ὅχι ὅμως ὅτ' ἐγένε δια τοῦ Λόγου ὁ καθείς δὲ ἀπο τοὺς ἀρετικούς ἐπλασε με τὴν φαντασίαν τοῦ περ τῆς αιτίας τῆς δημιουργίας καὶ λέγει μύθους δια τοῦτο ὁ ἀπόστολος εἶπε κατ' ἀνάγκην μὲν καὶ τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ δια να κάμῃ ἔτα μωστοὶ καὶ τοὶ ποιητὴν καὶ να ἀποδείξῃ ὅτ' ἡ δημιουργία τῶν πάντων ἐγένε μὲ τὴν θέλησιν αὐτοῦ ἀμεσῶς δὲ ἔπειτα προσθετεῖ καὶ εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δια τοῦ ὁποῖο ἐγέναν τα πάντα.³⁹ δια να ἐξαιρέσῃ τοὶ υἱοὶ ἀπὸ τα πάντα. Δὲν δὲν λέγονται ὅτ' ἐγέναν ἐκ τοῦ Θεοῦ ὅλα ταῦτα ἐγέναν δια τοῦ Υἱοῦ καὶ ὅτ' δὲν εἶναι δυνατόν τα δημιουργήματα να ἔχουν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τῆς ἱπαρξεως αὐτῶν με τοὺς δημιουργοὺς, καὶ δια να διδαξῇ ὅτ' τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, που λέγεται ἐδῶ λεγεται με ἄλλην σημασίαν ἀναφορικῶς με τα δημιουργήματα καὶ με ἄλλην. ὅταν λέγεται δια τὸν Υἱόν. Δὲν ὁ μὲν Υἱός εἶναι γεννηματα δὲ ἀλλὰ πάντα εἶναι δημιουργήματα. Δια τοῦτο καὶ ὁ μὲν Υἱός εἶναι γνησιοὶ γεννηματα τῆς οὐσίας πάντα δὲ τὰ ὄντα δημιουργήματα τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ

36 Ἐπομένως καὶ ἡ Σύνοδος μὲ το να ἀντιλαμβάνεται ταῦτα κατ' αὐτοὺς τοὺς τροποὺς, καὶ να γνωρίξῃ ὅτι αἱ αὗται λέξεις ἔχουν ἀναλογως τῆς χρησεως διαφορὰν ἔννοιαν διὰ να μὴ ὑπάρχῃ κανεὶς, ποὺ να ὑποθέσῃ ὅτι

104 Γε. 1 1
 36 Τζ. 1 103 4 Εξ. 1 7
 37 Α. 1 105 8 6
 38 Α. 1 105 8, 9

καὶ ὁ Υἱὸς λέγεται ἐκ τοῦ Θεοῦ κατα τὴν αὐτὴν ἐννοίαν ποῦ, λεγόμενα τὰ κτίσματα ἔργα καθαρώτερα ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἐκ τῆς οὐσίας. Διότι ἀπὸ τῆς ἐκφράσεως αὐτῆς αἰαγ. ωρίζεται ἀληθῶς ἡ γνησιότης τοῦ Υἱοῦ πρὸς τοὺς Πατέρας ἀπὸ δὲ τῆς ἐκφράσεως ἐκ τοῦ Θεοῦ γίνεται φανεροὺς τὸ θελημα τοῦ κτιστοῦ τῆς δημιουργίας. Ἐπομένως εἶναι μὲν καὶ αὐτοὶ μετὰ τὸ ἔργον ὁ Λόγος εἶναι ἐκ τοῦ Πατρὸς εἶχεν κατανοῶν αὐτὴν τῇ ἐνώσει, ἀλλὰ μὴ μέμφαντα τῇ συνόδῳ. Ἐστὶν δὲ ἐννοεῖν τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν περιπτωσὶν τοῦ Υἱοῦ ἀπὸ τῆς ἐνώσεως που ἔχει γραφῇ ἀνεφάρκτως πρὸς τὴν δημιουργίαν. Ἐπρεπεῖ δὲ ἀναφεῖσθαι εἰς τὰ κτίσματα νὰ μὴ ὀνομαζομένῳ Υἱῳ, διὰ νὰ μὴ φανώμεθα ὅτι σιμφορῶν τὴν θλίσσομεν, καὶ τὴν εὐσεβεῖν καὶ νὰ παύσομεν νὰ λογιζομένῳ τὸν Κυρίον μετὰ τὰ κτίσματα ἢ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἀποφεύγουσιν νὰ γραφοῦν διὰ τοῦ Υἱοῦ ἀναξίως καὶ ἀνερμόστους ἐκφράσεις. Δὲν εἶναι εἶναι Υἱὸς δὲν εἶναι κτίσμα εἶναι δὲ εἶναι κτίσμα δὲν εἶναι Υἱός. Μετὰ τὴν πρεσβυτέρου τοῦ αὐτοῦ ἀπόβειν θα ἀμνηθῶν. ὅπως καὶ τὸ ἅγιον θαπτήσῃ, διότι ταῦτο διδεται εἰς ὁρμα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου, εἰς κτίσιν καὶ κτίσμα, καθὼς αὐτὸ νομίζουσιν. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἔχουσιν γραφῇ λεγόντων καὶ ἀπορροπώμεν τὰς ἐκφράσεις ὡς ἀνερμόστους. Ὅμως καὶ ταῦτα παλιν εἶναι προφασίς τοῦ προβαλλομένου χωρὶς νὰ ἐντρέπωνται. Δὲν εἶναι νομίζουσιν ὅτι τὰ μὴ γραμμένα εἰς τὰς Γραφὰς πρέπει νὰ ἀπορροπῶνται ὅτι ἐκείνοι, τῇ ἀουσιότητι, σοφείαν τόσων πολλῶν ἀγραφῶν φρασίδων, τοὺς ἐφεῖροντο περὶ τοῦ Ἀρείου ὅπως τὸ ἐξουσιάζοντες καὶ τὸ δὲν ἦτο ὁ Υἱὸς πρὶν γεννηθῆναι καὶ ἦτο κάποτε χρόνος ὅτι δὲν ἦτο ὁ Υἱός καὶ εἶναι, τρεπτός καὶ ὁ Πατὴρ εἶναι ἀπεργαστός καὶ ἀόρατος εἰς τοὺς Υἱοὺς καὶ ὁ Υἱὸς δὲν γινώσκει οὔτε τῇ οὐσίᾳ τοῦ καὶ ὅσα φρονήματα αὐτοῦ ἐξερασαν ὁ Ἀρείος ἐκ τῆς γελοίας καὶ ἀσεβῆς θαλάσσης τοῦ δὲν ἔφεραν καμμίαν ἀντήρρησην ἀλλὰ τοῖς ναντίον ἀνωλεῖται, ὑπὲρ αὐτῶν καὶ δι' αὐτὰ εὐρίσκειντα εἰς διαμαχὴν μετὰ τοὺς Πατέρας τῶν, Εἰς ποίαν δὲ Γραφὴν εὐδοκίαν καὶ οἱ ἴδιοι τὸ ἀγεννητὸν καὶ τὸ ὄνομα τῆς οὐσίας καὶ τρεῖς ὑποστάσεις ὑπάρχουσιν καὶ ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ἀληθινὸς Θεός· καὶ εἰς νὰ εἰς ἀπὸ τὰ ἑκατὸν προβάτα καὶ ἡ μὲν σοφία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀγέννητος καὶ ἀναρχός, πολλοὶ δὲ εἶναι αἱ δυνάμεις που ἐκτισθῆσαι, μὴ ἀπὸ τῆς οὐσίας εἶναι καὶ

ὁ Χριστός, "Ὡς εἰς τὰ λεγόμενα Ἐγκαίῃ αἰ περὶ
των Ἀκαθίτων καὶ τὸν Εὐαγγέλιον ποιεῖ ἔχρησιν ποῦ
ἀγράφους λέξεις καὶ εἴποι ὅτι ὁ πρωτοτοκος τῆς κτί-
σεως εἶνα ἀπαράλλακτος ἐκ τῶν τῆς οὐσίας καὶ τῆς δι-
νὰμειος καὶ τῆς θεότητος καὶ τῆς δοξῆς· ὡς γὰρ καὶ ἐναν-
τίον των Πατέρων ἐπειδὴ ἔκαμιν χρῆσι ἀγραφῶν λέξε-
ων καὶ τοῦ ὅρου οὐσία· Διότι ἐκεῖνοι ἐπρεπεῖν ἢ αὐτὰ
θάλουσι με τοὺς ἑσώτους των ἢ καὶ μὴ αὐτῶν δια-
ποτε τοὺς Πατέρας.

37 Λοιπὸν ἔαν μὲν μετριοὶ ἄλλοι ἐλασθῶσι ὥς πρόφασιν τὰς λέξεις τῆς Συνόδου θὰ ἤμποροῦσαν τῶς νὰ ἔχουν ἐλαφρύνει τοὺς ἀντιθέτους, ἢ τὴν ἐλάβεαι. καὶ ὅσων μὲν ἀφερὰ εἰς τὸν Γεωργίου ἀπὸ τῆς Καππαδοκίας, ὁ ὁποῖος ἐξεδιώχθη ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, οἱ δὲ ἡμπορεῖ νὰ γλῆ λόγος καθορῶν ἦτο ἀνθρώπος ὁ ὁποῖος οὔτε τὴν μαρτυρίαν ἢ καὶ θῆσιν εἶχε, οὔτε κἀν Χριστιανὸς ἦτο ἄλλα ἐπεκρίνετο διὰ τὴν περιστάσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστιανοῦ καὶ διότι ἐδέξατο τὴν εὐσεβείαν ὥς ἐὺκαιρὰν πορίσμον ὕλικον κερδαίνον. Διὰ τοῦτο οὔτε ἀμεμφθῆ καὶ αὐτοὶ ἡμπορεῖ δικαιολογημένοι ὅτι ἔσφαλιν εἰς τὴν πίστιν ἀνθρώπων. «ποὶ δὲ ἐπὶ τοῖς ὅσα λέγει οὔτε ἔκεῖνα ὅσα ταῦτα ὅπου παρεχέ διαβεβαιώσιν» ἄλλα συμφωνοῦν μὲν τοῦ γεγραμμένου ἀκολουθεῖ ὅπως ἀπὸ τοῦ καθενός, ὥσπερ τοῦ πτηνοῦ κέπφος. Ἀλλ' ὁ Ἀκακὸς καὶ ὁ Ευδόξος καὶ ὁ Πατρόφλος πρὸς τοὺς ταῦτα πῶς νὰ μὴ εἶναι ἄξιοι καταδικῆς. Διότι ἐνῶ καὶ αὐτοὶ ἐγράψαν λέξεις πρὸς τὴν εὐρίσκοντα, εἰς τὴν Γραφήν καὶ πολλὰς παρεδέχθησαν ὥς καλὸν τὸ ὄνομα τῆς οὐσίας, τὴν θάλασσαν πρὸ παιτῶν καὶ κατὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Εὐσεβίου καὶ ἐναντίον ἐκείνων ποὺ πρὸ αἰτῶν ἐχρησιμοποίησαν τὰς αὐτὰς ἀγραφὰς λέξεις. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι, εἰπον. «Θεὸν ἐκ Θεοῦ καὶ λόγον ζῶντα καὶ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἀπαρραλλακτὸς εἰκὼν τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, ἐν τοῖς τῶν πατέρων κατηγοροῦν τοὺς Πατέρας τῆς Νίκαιας, διότι εἶπον τότε ἐκ τῆς οὐσίας καὶ ὁμοοῦσιον τὸν γεννηθέντα πρὸς τὸν γενήσαντα αὐτοὺς Πατέρα». Ποῖον λόγον;

[illegible]

70	A	$r = 1.7$
----	---	-----------

71 11.6. 11.12. 1 22

πὸν εἶναι το ἀξ. ο. θαυμασμοῖ ἐστὶ οἱ τοι εἰρίσκω. τὰ εἰς διαστολὴν με τοὺς προγενεστεροὺς τῶν καὶ με τοὺς ἰδ. κους τῶν πατέρας ὅταν καὶ οἱ ὅσοι διαφωνοῦν μετὰ τῶν καὶ σκαθαρίζω. τὰ ἀπο ἐκεῖνα τοι οἱ ἴδιοι ἔγραψαν. Διότι ἀφοῦ ἐξεθεσάιν κατὰ τὰ λεγόμενα Ἐγκαινὰ εἰς τὴν Αὐτοχέαν, ὁ Υἱὸς εἶναι ἀπαράλλακτος εἰκὼν τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, καὶ ἔδωσαν ὁρκοὺς ὅτι ἔσται πιστεύουσι καὶ ἀνεθεματίσαι ἐκείνους ποὺ πιστεύουσι διαφορετικὰ προσεῖτε καὶ ἀφοῦ ἔγραψαν εἰς τὴν Ἰσαυρίαν, δὲν ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τῆς ἐπισημῶν πιστιν ποὺ ἐξετέθη κατὰ τὰ Ἐγκαινὰ εἰς τὴν Αὐτοχέαν. (κατὰ τὰ Ἐγκαινὰ δὲ ἔγραψεν τὸ ὄνομα τῆς οὐσίας, ὥς εἰαν νὰ ἐλησμονῆσαι αὐτὰ ὅλγοι ἀρ. στεροὶ εἰς τὴν Ἰσαυρίαν. ἔγραψαν τὰ ἀντιθετὰ λεγόντες ἀπορριπτομεν το ὁμοουσιον καὶ το ὁμοουσιον, ὥς λέξεις ποὺ εἶναι ἐκεῖνα ἀπὸ τὰς Γραφὰς καὶ τοὶ ὅροι οἷσιαν ἀποδοκιμαζόμεν ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει εἰς τὰς Γραφὰς.

38 Ποῖος λοιπὸν ἡμπορεῖ πλέον νὰ νομίζει αὐτοὺς Χριστιανούς. Ἡ ποίαν πιστὴν ἔχουσι οἱ τοι εἰς τοὺς ὁποῖους δὲν ὑπάρχει σταθερὸς ἐστὶ λόγος οὔτε Γραφή ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς κάθε εἰκαιρὴν ἀλλάσσαν καὶ μεταβάλλοντα. Διότι ὦ Ἀκακέ, καὶ Ἐδοξέε ἐστὶ δὲν ἀπομακρυνεσθε ἀπο τῆς πιστιν ποὺ ἐξετέθη εἰς τὰ Ἐγκαινὰ, ἔχε δὲ γραφῇ εἰς αὐτὴν, ὁ Υἱὸς εἶναι ἀπαράλλακτος εἰκὼν τῆς οὐσίας, πῶς γράφετε εἰς τὴν Ἰσαυρίαν, ἀπορριπτομεν το ὁμοουσιον, Διότι ἐστὶν ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν ὁμοῖος μὲ τὸν Πατέρα πῶς εἶναι ἀπαράλλακτος εἰκὼν τῆς οὐσίας. Εἰαν δὲ ἀφοῦ ἔγραψατε τὸ εἶναι ἀπαράλλακτος εἰκὼν τῆς οὐσίας, ἀλλάξατε γνώμη, πῶς ἀνεθεματίζετε ἐκείνους ποὺ λέγουσι ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἀνόμοιος, Διότι ἐστὶν δὲν εἶναι ὁμοῖος κατ' οὐσίαν, εἶναι ἀσφαλῶς ἀνόμοιος. Ἐκεῖνο δὲ ποὺ εἶναι ἀνόμοιον δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἶναι εἰκὼν. Ἐὰν δὲ ὥς σεις πιστεύετε εἶναι, ἔτσι τότε δὲν ἀληθεύει τὸ ἐκεῖνος ποὺ θέλει τοῦ Υἱοῦ, θέλει τὸν Πατέρα. ὁ ἐπεὶ δὴ εἶναι μεγάλη ἡ μεταξύ Υἱοῦ καὶ Πατρὸς διαφορὰ, ἢ μᾶλλον ὁ εἰς εἶναι ἐντελῶς ὁ ἀφορος τοῦ ἄλλου. Καὶ

το ἀνόμοιον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λέγεται ὁμοῖον. Με ποι-
 ον λοιπὸν πανουργοὺς τέχ' ασμα ἡμπορεῖτε νὰ λέγετε τὸ
 ἀνόμοιον ὁμοῖον καὶ νὰ πιστεύετε τὸ ὁμοῖον ἀνόμοιον
 καὶ νὰ προσποῖσθε λέγοντες «ὁ Υἱὸς εἶναι εἰκὼν τοῦ Πα-
 τρός», Διότι εἰναι ὁ Υἱὸς δὲ εἶναι κατ' οὐσίαν ὁμοῖος μὲ
 τοῦ Πατέρα, τότε λέγετε κατ' ἀπὸ τὴν εἰκόνα καὶ δὲν
 εἶναι τέλει εἰκὼν οὔτε τέλει οὐ ἀπαύγασμα. Πῶς λοι-
 πον ἀναγνώσκετε τὸ «εἰς αὐτοὺς κατὰ κεῖ ὁλοκληροῖν τὸ
 πληρῶμα τῆς θεότητος ἰωμαντικῶς» καὶ «ἀπὸ τοῦ πλή-
 ρωματος ἐκεῖνου ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν»,⁷³ Πῶς τοὶ Α-
 ρεταῖοι Αἰρετοὶ ἀναθεματίζετε ὡς ἀρετικῶν καὶ τοὺς και-
 σεις λέγετε τὰ αὐτὰ μὲ ἐκεῖνοι. Καὶ ὁμοῖως εὖτος εἶναι
 ἰδικὸς σου συντροφος, ὦ Ἀκακέ τοῦ δε Εὐδελίου ἐχρη-
 ματίσας διδασκαλίας εἰς τὴν τοσση μεγάλη ἀσέβειαν πρὸς
 χάριν τῆς ὁποίας καὶ ὁ Λεοντίος ὁ ἐπισκοπὸς ἐχειροτό-
 ησεν αὐτὸν δάσκαλον διὰ νὰ ἡμπορῇ μὲ τὸ προσχημα
 τῆς διακονίας νὰ φέρῃ ἐνδυμὰ πρῶτος καὶ νὰ ἐχῇ τὴν
 ἀδειαν νὰ ξερνᾷ τὰ λογία τῆς βλασφημίας.

39. Τί λοιπὸν εἶναι τὸ τόσο σοβαρὸν ὥστε νὰ σᾶς
 πείσῃ νὰ περιπέσετε εἰς διαφωνίαν μεταξὺ σας καὶ νὰ
 προκαλεσθε τὸσσην μεγάλην ἐντροπὴν εἰς θάρος σας.
 Ἀλλὰ δὲν ἡμπορεῖτε τιποτὲ νὰ εἴπτετε ποὺ νὰ στεκῇ
 εἰς τὴν λογικὴν. Τοῦτο δὲ μόνον ἀπεμνεῖ νὰ ὑποθέσω-
 μέν, ὅτι τώρα ὑποκρινέσθε τὰ πάντα καὶ, μὲ τὸ νὰ προσ-
 ποιῆσθε, ἐπ' ὧσετε ψευδαῖς τὰ πάντα διὰ νὰ ἔχετε τὴν
 προστασίαν τοῦ Κωνσταντινίου καὶ τὸ κερδὸς ποὺ περ-
 μένετε ἀπὸ αὐτὴν. Καὶ κατηγορεῖτε μὲν με πολλὴν εἰκο-
 λίαν τοὺς Πατέρας μὲ τὴν ἀπλὴν πρόφασιν ὅτι αἱ λέ-
 ξεις ποὺ ἐκεῖνοι ἐχρησιμοποίησαν εἶναι ἀγραφοὶ καὶ
 συμφωνοὶ μὲ τὸ γεγραμμένον «δηιοῖξτε τὰ σκελῆ σας
 εἰς πάντα θάνατον» ὥστε νὰ ἀλλάξετε γνώμην τόσας
 φορές, ὅσας φορές θέλομεν ἐκεῖνοι ποὺ σᾶς ἔχουσιν μισθω-
 σει καὶ σᾶς ἐπιχορηγοῦν. Καὶ ὅταν ἀκόμη καποῖος προ-
 φέρῃ ἀγραφους λέξεις εἰς τιποτὲ δὲν διαφωνεῖ μετὰ τῆς
 συγμῆς ποὺ ἔχει τὴν διάνοιαν εὐσεβῆ. Ὁ δὲ αἰρετικὸς
 ἀνθρώπος ἀκόμη καὶ ὅταν χρησιμοποιοῖ λέξεις ἀπὸ τὰς

73. Καλ. 2, 9.

74. Ἰω. 1, 16.

75. Πρῶλ. Ἰω. 15, 25.

Γραφάς δὲν εἶα κατὰ τιποτέ ὀλιγωτερον υποπίτος καὶ εἰς τοὺς διεφθάρμενος καὶ θαλάσσης παρὰ τοῦ Πνευματος διατρεφόμενοι κληντες τα δικαιώματα σου καὶ λαμβάνεις εἰς τὸ στομα σου τὴν δικήν σου. ⁷⁶ Τούτοις τὸ πάρος ὁ μὲν ὁ αἰσθητός ἀνὴρ καὶ σωλοῦται ἀπὸ τὰς Γραφάς ἐφωώθη ἀπὸ τοῦ ἡεροῦ. Ὁ δὲ ὑπερβόλος Παιὼς ἀνὴρ καὶ ὁ μὴ λογιστὴς ποὺ ἀντεγράφει ἀπὸ κοσμητικῶν συγγραφεὶς ὡς οὐ ἐξῆς καὶ κληντες εἶναι τὰ τότε μενόμενα καὶ ὅτι τούτου καὶ ἐμὲτα μενόμενα καὶ φθέρουσι. ⁷⁷ Ἐχρηστοῦ ἦθη αἰ κακαὶ σπαστροφαί⁷⁸, ἀλλ' ὁμῶς ἐπειδὴ ἦτο ἀγὼς καὶ ἐχρηστοῦ ἦθη τὴν δυνάμει καὶ ἐχρηστοῦ Χρὶστ⁷⁹ εἶναι διδασκαλὸς τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀληθειαν⁸⁰ καὶ ὅσα λέγει λέγει αὐτὰ ἀπολυτῶς εἰσεθῶς. Ἡ αἰσθητοῦ περὶ στικότης ἐπαρχει εἰς τὰ ἀρετὰ φρασιδὰ εἰς τὰ ὅποια ἡ καμνη καὶ ἡ ἀκρὴς πρὸς μενόμενα ἀντι τοῦ Σωτῆρος καὶ αὐτὸς πρὸς μενόμενα ἀπὸ αἰσθητῶν λέγοντας «δὲν ὑπάρχες καποτε καὶ ἐδημιουργηθῆς καὶ εἶσαι ἕνός κατὰ τὴν οὐσίαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ» καὶ γεννητῶς κανε. εἶδος θλασφῆμους δὲν παραλείπουσι ποὺ καὶ μὴ ἐκστομίζουσι εἰς θαρὸς τοῦ. Τὶ δὲ παρελεφαν οἱ Πατέρες χάριν τῆς εἰσεθεῖας ἢ ἄλλοι δὲν ἐπαρχει εἰς αὐτοὺς ὅλους ἐψηλὴ σκέψης καὶ φιλόχρηστος εἰσεθεῖα καὶ ὁμῶς οἱ Ἀρειανοὶ ἐγράφειν ὅτι ἀπορριπτομένη αὐτὰ ἐνῶ ἐκείνας τὰς ἀποδορίας κατὰ τὸν ἡεριοὶ εἰχαρσῶς ἀνέχονται καὶ καμνοὶ τὰς εἰσαυτοῦ τῶ φανερῶς εἰς ὅλους, ὅτι διατρεφόμενοι ἄλλο δὲν ἀνὴρ ζῶνται ἐναντίον τῆς Σωτῆρος ἐκείνης τῆς μεγάλης, παρὰ μοῖαν ὅτι κατεδύσσε τὴν Ἀρειαιτὴν αἵρεσιν. Ὅτι διατρεφόμενοι τὸν λόγο οὗτο κακῶς σπαστροφῶν καὶ τὴν λέξιν ὁμοουσιον ὅτι ἐσφαλμένως ἐρμηνεύουσι αὐτὴν. Διὸς εἶα ἐπιστεῦον ὀρθῶς τὸν μὲν Πατέρα θα ὁμολογεῖσθαι ὅτι εἶα ἀληθῶς Πατὴρ τὸν δὲ Υἱὸν θα ἐπιστεῦον ὅτι εἶα γνησὸς Υἱὸς καὶ φῶς ἀληθινὸς Λόγος καὶ Σοφία τοῦ Πατρός καὶ θα ἐλεγὼν τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ δια τοῦ Υἱοῦ ὅχι ὅπως ἀκρῶς λέγεται τούτο διατρεφόμενα καὶ περὶ τοῦ Υἱοῦ ἀλλὰ θα ἐν

76. Ἡλμ. 19, 16.

77. Τίτ. 1, 12.

78. Ἡλμ. 1, 12.

79. Ἡλμ. 1, 12.

80. Α' Κορ. 2, 16.

81. Α' Τιμ. 2, 7.

νοούσαν ὀρθῶς ὅτι οὗτος εἶναι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς
γενήσιον· γέννημα ὅπως ἀκριβῶς εἶναι το ἀπαυγάσμα
ἐκ τοῦ φωτός καὶ δὲν θὰ κατηγοροῦσαν ὁ καθὲς τους
Πατέρας· ἀλλὰ θὰ ἐδεχόντο ὅτι καλῶς ἔγραψεν ἡ Συνο-
δος καὶ αὕτη εἶναι ἡ ὀρθὴ πίστις περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

40 Ἀλλὰ λέγουν· ἡ σημασία τῶν τετοιῶν λέξεων
εἶναι σκοτεινὴ δ' ἡμᾶς· Διότι καὶ τοῦτο ἐπροβαλεῖν ὡς
πρόφανιν, λέγοντες, ὅτι· ἐπεὶ δὲ δεῖ ἡμποροῦμεν νὰ συλ-
λάβωμεν τὸ νόημα αὐτῶν ἀπορριπτομεν τὰς λέξεις ταν-
τας· Ἐὰν ὁμῶς ἐλέγοι τοῦτο ἀληθινὰ ἀντι νὰ λέγουν
τὰπορριπτομεν αὐτὰς θὰ ὠφελοῖν καὶ ζητήσουσι νὰ μά-
θουν ἀπὸ ἐκείνους πῶς γνωρίζουσι καλῶς τὴν ἐννοαν
ταῖν, ἐπεὶ δὲ ἀλλως θὰ πρέπει νὰ ἀπορριפוῦν καὶ ὅλα ἐ-
κεῖνα ποὺ ὑπάρχουσι εἰς τὰς θείας Γραφάς· τὰ ὅποια δὲν
ἡμποροῦν νὰ ἐκτιησοῦν καὶ νὰ κατηγοροῦν αὐτοὺς
ποῦ τὰ ἔγραψαν· Ἀλλὰ τὸ τολμημα τοῦτο ἡμποροῦν νὰ
καρπύσῃ μόνον ἀρετικὴν καὶ ὅχι ἡμεῖς οὐ Χριστιανοί· Δὲ
τι ὅσα ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Γραφῆς ἀγνοοῦμεν δὲν ἀπορρι-
πτομεν αὐτὰ, ἀλλὰ ἀναζητοῦμεν ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποί-
ους ὁ Κύριος ἀπεκατέφευγε τὸ νόημα αὐτῶν, καὶ ἀπὸ ἐκε-
ῖνους ζητοῦμεν νὰ μάθωμεν· Ἐπεὶ δὲ δεῖ καὶ παλιν προ-
βαλλοῦν ὡς προφανὴ τῇ ἀσάφειαν τῶν τοσούτων λέξε-
ων, ὅς ὁμολογήσουσι τοῖς λαχοῖς ἐκεῖνα ποὺ προσετί-
θησαν ἀμεσῶς εἰς τὴν συνέχειαν καὶ ὅς ἀναθ' ἑματιζοῦν
ἐκείνους ποὺ πιστεύουσι· ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἐξ οὐκ ὄντων,
καὶ δὲν ὑπῆρχε πρὶν γεννηθῆναι καὶ ὅτι· ὁ Λόγος τοῦ Θε-
οῦ εἶναι κτίσμα καὶ ποιήμα· καὶ ὅτι· εἶναι φυσικῶς τρε-
πτός· καὶ ἀπο ἀλλῆς ὑποστάσεως, καὶ, με λίγα λόγια,
ὅς ἀναθεματίζουν τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν ἢ ὅποια ἐφεῖρε
τὴν τοιαυτὴν ἀσέβειαν· Καὶ ὅς μὴ λέγουσι πλέον· ἀπορ-
ριπτομεν τὰς λέξεις, ἀλλὰ μόνον ὅτι· ἀκόμῃ δὲ κατα-
νοοῦμεν αὐτὰς· διὰ νὰ ἔχουν ἔτσι καποιαὶ ἀληθοφανῆ
προφάσις νὰ ἀποφευγοῦν αὐτὰς· Γνωρίζω δὲ καλῶς καὶ
εἶμαι βεβαίος ὅτι καὶ οἱ ἴδιοι γνωρίζουσι τοῦτο, ὅτι· ἐάν
ὁμολογήσουσι αὐτὰ καὶ ἀναθεματίζουν τὴν Ἀρειανὴν αἵ-
ρεσιν, δὲν θὰ ἀρνηθοῦν καὶ τὰς λέξεις ἐκεῖνας τῆς Συνό-
δου· Διότι διὰ τοῦτο καὶ οἱ Πατέρες ἀφοῦ εἶπον· ἐκ τῆς
οὐσίας γεννητον ὁμοουσιον μὲ τὸν Πατέρα· εὐθύς ἐπρόσ-
θεσαν· «τοὺς δὲ λέγοντας» αὐτὰ ποῦ ἀνωτέρω εἶπομεν,
τὰ ὅποια εἶναι φρονηματα τῆς Ἀρειανῆς αἱρέσεως, «ἀ-

ναθεματίζομεν· δια να δείξουν ὅτ αἱ ἐκφράσεις τῶν εἶνα παραλλήλοι καὶ ὅτι αἱ λέξεις τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως ἔχουν τὸ αὐτὸ νόημα με ἐκεῖνας καὶ ἐκεῖνος, ποὺ ἤθελεν ὁμολογήσῃ ἐκεῖνας ἀσφαλῶς θὰ δυνάμειται συμφωνῆσαι πρὸς τὸ νόημα τούτων· Ἐκεῖνος, δὲ ποὺ ὅτε τὰ ἴσα πρῶτον ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα ἀμφισβητοῦν, οἱ τοιοῦτοι ἀνθρώποι πρὸς τοὺς ἀπὸ ὅλας τὰς ἀποχὰς ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ.

41 Καὶ ὅσον μὲν σαφὲς εἰς ἐκείνους τὰ ἀρνούτα ἐντελῶς ὅλα ὅσα ἐδόξαται ἡ Συνοδος ταύτη· τὰ εἶνα ἄρκετα πρὸς ἐλέγχον τῶν, ὅσοι, δὲ ἀφοραὶ εἰς ἐκείνους ποὺ παραδεχόμεθα ὅλα τὰ ἄλλα ποὺ ἐγγραφήσονται εἰς τὴν Νίκαιαν ἀμφισβητοῦν οὕτως μοι, τὸ ὁμοῦσιον δὲν πρέπει νὰ λαμβανώμεν σίτην ἐχθρὴν ἐκείνων τῶν Διοτῶν ἀληθῶς καὶ ἡμεῖς ἐδῶ δε, μεταγενεστέρως ὡς Ἀρεομανίτας οὔτε οἱ πολεμιοὶ τῶν Περσῶν, ἀλλ' ὡς ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφούς συζητοῦμεν μαζί, τῶν, ἐπεὶ δὲ ἔχουν μὲν τὰ αὐτὰ φρονηματα μετὰ ἡμᾶς, διαταξοῦν δὲ μόνοι νὰ συμφωνήσῃ μετὰ τὸ ὄνομα Διοτῶν, πραγματῶς, μετὰ τὸ νὰ ὁμολογοῦν ὅτ ὁ Υἱὸς εἶνα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς καὶ οὐκ ἐξ ἄλλης ὑποστάσεως, καὶ οὐκ κτίσμα οὔτε ποιῆμα ἀλλὰ γνήσιον καὶ φυσικόν γέννημα τοῦ Πατρὸς καὶ ὅτ οὗτος πρῶτος παρῇ προαιώνως μετὰ τὸν Πατέρα τοῦ ὁποῦν εἶνα Λόγος καὶ Σοφία, δὲν εὑρίσκονται μακριὰ ἀπὸ τοῦ νὰ παραβῇ, καὶ τὸν ὄρον ὁμοουσίους· Τέτοιος δὲ εἶναι ὁ Βασιλεὺς ἐπισκοπὸς Ἀγκυρας ποὺ ἐνταῖς περὶ πίστεως Διοτῶν τὸ νὰ λέγωμεν μόνοι ὅτ ὁ Υἱὸς εἶνα ὁμοὸς κατὰ τὴν οἰοῦσιν, ἀσφαλῶς δὲν σημαίνει καὶ τὸ «ἐκ τῆς οὐσίας», ἀπὸ τῶ ὁποῦν καίτα, μάλλιν, καθὼς καὶ ἐκεῖνοι, λέγουσιν, τὸ γνήσιον τοῦ Υἱοῦ μετὰ τὸν Πατέρα Διοτῶν, καὶ ὁ κασσύτερος εἶνα, ὁ μόνος ποὺ εἶνα ὁμοὸς μετὰ τὸν ἄργυρον καὶ ὁ λύκος μετὰ τὸν σκυλλοῦ καὶ ὁ χαλκός ποὺ χρυσιζει μετὰ τὸν ἀληθινὸν χρυσόν· ἀλλὰ οὔτε ὁ κασσύτερος γινέτα ἐκ τοῦ ἀργύρου οὔτε ὁ λύκος ἡμπορεῖ νὰ ἐκλαμβανέται, ὡς υἱὸς τοῦ σκυλλοῦ· Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦς εἶποι αὐτοὶ καὶ «ἐκ τῆς οὐσίας» καὶ «ὁμοούσιον» τί ἄλλο ἐννοοῦν μετὰ τὰ παρὰ μόνον τὸ ὁμοούσιον, Διοτῶν, πραγματῶς, ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος, ποὺ λέγει ὁμοούσιον, δὲν ἐννοεῖ ἀναγκαιῶς καὶ τὸ «ἐκ τῆς οὐσίας», ἔτσι ἀντιστρόφως αὐτοὺς ποὺ λέγει ὁμοούσιον, ἐννοεῖ καὶ τὰ δυο, καὶ τοῦ ὁμοουσίου καὶ τοῦ

ἐκ τῆς οὐσίας τὴν σημασίαν Ἐπομένως καὶ αὐτοὶ πα-
 λιν πάλιν διαφωνοῦν με ἐκείνοις περὶ λέγουσιν ὅτι ὁ Λόγος
 εἶναι κτιστὰ καὶ δὲν θελοῦν ἀπολογησθαι ὅτι εἶναι ἄ-
 ληθινος Υἱὸς λαμβάνει τὰς ἀποδείξεις ἐναντίον αὐτῶν
 ἀπο τα ἀνθρώπινα παραδειγματα τοῦ καὶ πατρός μετὰ τὴν
 ἐξαιρέσει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἄνθρωπος ὥστε ὅτι ἡ γέν-
 νησις τοῦ Υἱοῦ εἶναι ὅπως ἡ ἀνθρώπινη γεννησις ἀλλὰ
 τέτοια, πού ἀρροῦν εἰς τοὺς Θεοὺς καθὼς πρέπει, καὶ ἡμεῖς
 νὰ νοοῦμεν. Διότι ἀληθῶς καὶ πηγὴ τῆς σοφίας καὶ τῆς
 ζωῆς εἶπεν τοὺς Πατέρας τοὺς δὲ Υἱοὺς ἀπαύρασμα αἰωνίου
 φωτός καὶ ὅτι αὐτοὺς εἶναι τὸ γέννημα ἐκ τῆς πηγῆς, ποὶ
 λέγει, «Ἐγὼ εἶμα ἡ ζωὴ» καὶ «Ἐγὼ εἶμα ἡ σοφία» ποὶ
 κατοικῶ μετὰ τὴν φρονήσειν. Ὡς δὲ ἀπαύρασμα ἐκ τοῦ
 φωτός καὶ το γέννημα ἐκ τῆς πηγῆς καὶ τοὺς Υἱοὺς ἐκ τοῦ
 Πατρός, πῶς θα ἠμποροῖσε καὶ τὸς καταλλήλως νὰ ὀνο-
 μασθῇ ἄλλως παρὰ ὁμοουσίον, Ἄρα λοιπὸν μὴπως εἶπεν
 δὴ τὰ ἐξ ἀνθρώπων γεννώμενα τέκνα εἶναι ὁμοουσίον μετὰ
 τοὺς γονεῖς τῶν, φοβείσθε μὴπως εἶναι καὶ ὁ υἱὸς ὀνομα-
 ζεταὶ ὁμοουσίως μετὰ τοὺς Πατέρας λαμβάνει καὶ αὐτοὺς ὡς
 γέννημα ἀνθρώπων μὴ γένοιτο δὲν εἴξει ἔτσι τὸ πρᾶγμα.
 Ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸν ὑπόλογος εἶναι ἡ ἐξήγησις αὐτοῦ, ὅτι
 ὁ Υἱὸς εἶναι Λόγος καὶ Σοφία τοῦ Πατρός, ἐκ τούτων δὲ
 διδασκόμεθα τὸ ἀπαθές καὶ ἀδιαφύκτον τῆς γεννησιᾶς
 τοῦ Υἱοῦ ἐκ τοῦ Πατρός. Διότι οὔτε ὁ Λόγος τῶν ἀνθρώ-
 πων εἶναι μέρος τοῦ ὁμιλοῦντος οὔτε προέρχεται ἐξ αὐ-
 τοῦ λόγου καποίας μεταβολῆς. Πολλὴ ὀλιγωτέραν ὁ Λό-
 γος τοῦ Θεοῦ τοὺς ὁποῖοι αὐτοὺς ὁ Πατὴρ ἐφανέρωσεν ὅτι
 εἶναι Υἱὸς τοῦ, δὲν εἶναι μέρος τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἴη νο-
 μισθῇ κανὼν, ὅταν ἀκούη μόνον Λόγον ὅτι τέτοιος εἶναι
 καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὡσαύτως ἀνθρώπων νομίζον ἀνπό-
 στατος, ἀλλ' ὅταν ἀκούη ὅτι ὁ Λόγος εἶναι καὶ Υἱὸς τοῦ
 Θεοῦ γνωρίζει ὅτι οὗτος εἶναι ὁ ζῶν Λόγος καὶ ἡ ἐνυπο-
 στατος Σοφία.

42. Ἐπειτα, ὅπως ὅταν λεγώμεν γέννημα δὲν
 ἐννοοῦμεν αὐτὸ κατ' ἀνθρώπινον τρόπον καὶ μολοῦντι
 γνωρίζομεν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι Πατὴρ δὲν ἔχομεν εἰς τὸν
 νοῦν μας σωματικὴν τινα ἐννοίαν περὶ αὐτοῦ ὡς Πατρός.

ἀλλ' ἐνῶ ἀκολουμοῖ τὰ πρᾶξιμα καὶ τὰς τοιαύτας
 λέξεις ἐννοοῦμεν αὐτὰς καθὼς ἀρροῦναι σκεπώμεθα
 περὶ τοῦ Θεοῦ. Διότι ὁ Θεὸς δὲ νοεῖται ὡς ἄνθρωπος.
 Ἐπομένως ὅταν εἰς ἀκρίτως καὶ το ὁμοουσίου οφε-
 λόμεναι ἀνέβαινωμεν τῇ σκέψει μας περὶ αὐτοῦ ἀπο καθε-
 σωματικῇ αἰσθησὶ καὶ συμφωνοῦμεν τῇ θείᾳ παροίμ-
 ῃ. ἵνα ἐννοῶμεν πνευματικῶς πάν. ὅτι παρὰ θετα. ἐμ-
 πρὸς μας. ὥστε νὰ γινώσκουμεν μετὰ θεδοσότητος ὅτι
 ὅχι μετὰ. θελήσει, ἀλλ' ἀληθῶς εἶναι Ὑὸς ἐκ Πατρὸς
 γνησίως ὅπως ἡ ζωὴ ἐκ πηγῆς καὶ το ἀπαύγισμα ἐκ φω-
 τὸς. Ἡ διατί το μεν γέννημα καὶ το Υἱὸς νοεῖται ὅχι σω-
 ματικῶς το δε ὁμοουσίου ἀντ λαμβανόμεθα κατὰ τὸν
 τρόπον που νοοῦμεν αὐτο σχετικῶς μετὰ τὰ σώματα. Καί
 προκρίνεται διὰ τὰ λόγια δὲν χρησιμοποιοῦνται ἐ-
 νῶ δια διαφορετικὰ θέματα ἀλλὰ δι' ἐκείνοι ἐκ τοῖ ὁ-
 ποῦ το γέννημα δι' αὐτοὶ ἐλέγθη καὶ το ὁμοουσίου
 καὶ πρέπει νὰ διασωγῇ. ἡ αὐτὴ σημασία καὶ δι' αὐτὰς
 δυο λέξεις ὅταν ἀποφραγῇ εἰς τοὺς Σωτήρα καὶ ὅχι
 το μεν γέννημα νὰ ἐρμηνεύεται ὀρθῶς το δε ὁμοουσίου
 διαφορετικὰ ἐπεὶδὴ εἶναι ἐπομενοι. ὅταν σεῖς εἰσθε εἶσι.
 διατεθειμένοι καὶ ὅταν λεγέτε ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι Λόγος καὶ
 Σοφία τοῦ Πατρὸς νὰ ἐγείτε περ' αὐτῶν διαφορετικῇ ἀν-
 τιλήψει καὶ ἄλλως μεν νὰ εἰπῆτε τοὺς Λόγους καὶ κατ'
 ἄλλον τρόπον τῇ Σοφίᾳ. Ἀλλὰ καθὼς ἀκριβῶς εἶναι
 τοιῦτο ἄσπορον ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι Λόγος καὶ Σοφία τοῦ
 Πατρὸς εἶσι μία ἴα ἡ εἶσα τοῦ γέννηματος καὶ τοῦ
 ὁμοουσίου, καὶ ἐκεῖνος ποι. φρονεῖ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι γέν-
 νημα τοῦ Πατρὸς, ὀρθῶς φρονεῖ ὅτι εἶναι καὶ ὁμοουσίου
 τοῦ Πατρὸς.

43 Ταῦτα μεν εἶναι ἀφ' ἑαυτῶν, ἀρκετὰ νὰ δείξουν
 ὅτι ἡ σημασία τῶν ἀγατητῶν δὲν εἶναι οὔτε ξενὴ οὔτε
 ἀπέχε. πολ. ἀπο τῇ ἐκείνῃ τοῦ ὁμοουσίου. Ἐπεὶδὴ ὁ-
 μως, καθὼς ἐκεῖνα λέγουσι (διότι ἐνῶ δὲν ἐλαβον γινώ-
 σιν τῆς ἐπιστολῆς) οἱ ἐπισκοποὶ που κατεδικασαν τὸν
 Σαμοσαταεὶ ὅταν ἐγγράφοι εἶποι ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν
 εἶναι ὁμοουσίου μετὰ τὸν Πατέρα καὶ ἐξ αὐτῶν τουτοῦ,
 αὐτοὶ, λόγῳ σεβασμοῦ πρὸς ἐκείνους, που εἶποι αὐτά,
 ἐλαβον τέτοιαι θέσιν ἐναντι τῆς λέξεως καλὸν εἶναι νὰ

συζητήσωμεν μετ' αὐτῶν με πολλῇ προσοχῇ, καὶ περὶ αὐτοὺ. Νὰ φερώμεν εἰς οἱ γκρουσι, αὐτοὺς ἐδῶ με ἐκεῖ, τοὺς εἶνα ἀπρεπτεῖς διότ' ὅλο τῶν εἶναι Πατέρες. Νὰ καμώμεν πάλιν διακρίσιν μεταξύ τῶν, καὶ νὰ εἴπωμεν, ὅτι αὐτοὶ μὲν καλῶς εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ τοῦσαντ' οὐ δέν εἶναι εὐσεβεῖς διότ' ὅλο ἐκκωιωθησαν ἐν Χριστῷ. Δέν πρέπει δὲ ἐλθόντες ἐκ φανεικῶν, οὔτε νὰ παραβαλλώμεν τὸν ἄρθρον, οὕτως, πλὴν σὺ ἐκροτήσῃ τὰς Συνόδους, διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι οἱ περισσότεροὶ παραμερίζουσιν εἰς τὴν σκίαν τοῦς ὀλιγωτέρους, οὔτε πάλιν νὰ σημειώσωμεν τὰς χρονολογίας, διὰ νὰ μὴ φαίνεται ὅτι νομίζομεν, ὅτι οἱ προγενέστεροι, παρακωιδίζουν εἰς τὴν ἀφαισίαν ἐκείνους, ποὺ σιμῶλθοι υστερον, διότι ὅλοι τῶν καθὼς προελεγχθῆναι. Πατέρες, καὶ ὁμῶς οὔτε οἱ τριακοσιοὶ ἀφοῦ ἐπινοήσαν κατ' ἑωτερον, ἐγράψαν, οὔτε ἀπο πολλῇ, ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ὑπεστηρήξαν, ἀντιφύκας λέξεν, ἀλλ' ἀφοῦ πρῶτοι ἀπετρέξαν εἰς τοὺς Πατέρας ἐχρησιμοποίηται, καὶ αὐτοὶ τοὺς ὅρους ἐκείνων. Διότι ὑπάρχον, δύο Δόγματα, πολεμώμενα ἀπὸ τοῦς ἐβδόμη, καὶ ταῖς ποὺ καθήρεται τοῖς Σαμάριταις, ἐκ τῶν ὑπῆλθον ὅλες ἦτο ἐπισκοπὸς Ρώμης, ἡ δὲ ἀλλοτὴ ἐπισκοπὸς Ἀλεξανδρινῆς. Ἐπεὶ δὴ ὁμῶς μερικὸν κατηγορήσαν, πρὸς τοὺς ἐπισκοποὺς Ρώμης τοὺς ἐπισκοποὺς Ἀλεξανδρινῆς, ὅτι λεγέται πεινῶν καὶ ὀχι ὀρτοῦσαν τοῖς Υἱοῖς, με τοὺς Πατέρας, ἡ μὲν Σύνοδος ποὺ σὺν κληθῇ εἰς τὴν Ρώμην, ἡ ἀνακτῆται, ὁ δὲ ἐπισκοπὸς Ρώμης ἐγράφε τὴν ὁμόφωνον γνώμην ὁλων τῶν ἐπισκοπῶν, πρὸς τοὺς ὁμῶς τοῖς. Καὶ ἐκείνος ἐν συνεχείᾳ διατάσσων ἐξηγήσεις ἐγράφε βιβλίον, με τὸν τίτλον, Ἐλέγχος καὶ ἀπολογία. Γράφε δὲ καὶ πρὸς ἐκείνους τὰ ἑξῆς:

44. Ὁ Ἐγγραφα καὶ ἄλλην ἐπιστολὴν δια τῆς ὁποίας μεταξὺ ἄλλων ἀπεδείξα ὅτι τὸ ἐγκλήμα δια το ὅποιον με κατηγοροῦν, ὅτι, δῆθεν λεγώ, ὅτι ὁ Χριστὸς δέν εἶναι ὁμοουσιος με τὸν Θεόν, εἶναι ψεῦδος. Διότι ἐγὼ καὶ λέγω ὅτι, οὔτε εἶρον οὔτε ἀνέγνωσα τὸ ὄνομα καποῦ εἰς τὰς ἁγίας Γραφάς, ἐν τοῖς ταῖς ἐπιχειρήματά μου πρὸς ἀκούλουθον, τα ὅποια ἐκεῖνο, ἀπεσιώπησαν, δέν ἀντίκεινται πρὸς τὴν ἐννοίαν ταυτήν. Διότι ἐχρησιμοποίησα ὡς παράδειγμα τὴν ἐξ ἀνθρώπων γέννησιν ποὺ εἶναι φανερόν, ὅτι εἶναι ὁμογενής, καὶ εἶπον, ὅτι ἀσφαλῶς οἱ γονεῖς διαφέ-

ρουν από τα τέκνα των μοιρι κατα το ότ είναι άτομα ἀλλ
 λα από εκείνα τῶν τέκνων οτ δηλαδή αἰτεῖται δει εἶναι,
 τα τέκνα ἢ οτ δεν εἶναι αναγκαῖον να υπάρχουν, οἷτε γο
 νεις οὔτε τέκνα. Καί τὴν μέν ἐπιστολὴν καθὼς τρεῖς πα
 λῶν τῶν περιστάσεων δει ἡμετέρῳ ἀποστείλω, ἀλ
 λως θα σοι εἶχον ἀποστείλει αὐτοῖς τὰ λόγια ποι ἐ
 χρῆσασθαι τότε μάλλον δε καὶ ἀντιγραφῶν ὁλοκλη
 ροῦ τῆς ἐπιστολῆς τὸ ὁποῖον καὶ θα πράξω εἰς ἔχων τὴν
 ευκαιρίαν. Ἀλλὰ γνωρίζω καὶ ἐθελῶμα ὅτ ἐπρόσθεσα
 παραλλήλως καὶ ἄλλα περισσότερα σιγῇ, εἰ ἢ περιττέι
 γματα. Διὸτ πρῶτον καὶ τὸ φυτόν, εἶπα, τὸ ὁποῖον ἐ
 φυτρώσεν ἀπο σπορῶν ἢ ἐβλαστήσεν ἀπὸ ριζῶν εἶναι, ἀλ
 λο ἀπὸ ἐκεῖνο σπορὸ το ὁποῖον ἐβλαστήσεν καὶ ὁμῶς ἐν
 τελῶς τὸ αὐτό κατα τὴν φύσιν τοῦ ἐκεῖνο. Καὶ ὁ πο
 ταμός, εἶπα, τοῦ τρεχέσθαι ἀπὸ τῆς πηγῆς, ἀλλὰ τοῦ πο
 ρφῆν καὶ ὁκομα ὅτ οὔτε τὴν τῆς λεγομένης ποταμολο
 γίαν τὸν ποταμὸν πηγὴν καὶ τοῦ ὁποῖον καὶ ταῦτα δύο, καὶ
 ἡ μὲν πηγὴ εἶναι, τροπὸν τὰς ὁ πατηρ ὁ δε ποταμός το
 γέννημα τῆς πηγῆς. Ἔτσι ἀπηιτηρεῖ ὁ ἐπισκοπος.

45. Εάν λοιπόν κάποιος κατηγορή τους συνελθόν
 τας εἰς τὴν Νίκαιαν, ὅτ ἐδογματῶσαν ἀντιθετὰ ἀπὸ τὰς
 ἀποφάσεις τῶν προγενεστερῶν τῶν, ὁ ἴδιος ἡμπορεῖ ἐξ
 ἴσου δικαίως να κατηγορησῇ καὶ τοὺς ἐβδομηκοῖτα, οἱ
 δὲν ἐτήρησαν τὰ δογματα τῶν προ αὐτῶν Πατέρων. Ἦ
 σαν δὲ προ αὐτῶν οἱ δύο Διοτίστω καὶ οἱ ἐπισκοποὶ που
 συνῆλθοι τότε εἰς τὴν Ρωμῇ. Ἀλλ' οὔτε τοὺς οἱτι ἐ
 κενοὺς εἶναι εἰσεβες να κατηγορήσου διὸτ ὅλο ἐπρέ
 σθουσιν τὴν ἀλήθειν πιστὴν περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ φρο
 νίς ὅλων ἦτο ἡ ἀνατροπὴ τῶν αἰρετικῶν καὶ οἱ μὲν κα
 τεδικάσαν τον Σαμοσατεα, οἱ δὲ κατεκρίναν τὴν Ἀρει
 νὴν αἵρεσιν. Ὅρθως δὲ καὶ καλῶς ἐγραψαν καὶ οὗτοι καὶ
 ἐκεῖνοι περὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως. Καὶ ὅπως ἀκρι
 βῶς ὁ μακάριος ἀποστολὸς εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς
 Ρῶμα οὖς ἔλεγεν «ὁ νόμος εἶναι πνευματικός»⁸⁵, καὶ ὁ
 νόμος ἅγιος καὶ ἡ ἐντολὴ δικαία καὶ ἀγαθὴ⁸⁶, καὶ μετ'
 ὀλίγον «ὅτι τὸ ἀδύνατον τοῦ νόμου που δεν ἡμποροῦ

85. Ρωμ. 7, 14

86. Ρωμ. 7, 12.

σε.⁸⁷ πρὸς δὲ τοὺς Ἑβραίους ἔγραφεν· «ὁ νόμος δὲν ἐδ-
καίωσε κανένα»⁸⁸ καὶ πρὸς μὲν τοὺς Γαλάτας «διὰ τοῦ
νόμου κανεὶς δὲν γίνεται δίκαιος»⁸⁹ πρὸς δὲ τὸν Τ. «ὁ
θεὸς ὅτι· «ὁ νόμος εἶναι καλὸς καὶ κανεὶς καμὴν νόμον
χρήσιν αὐτοῦ»⁹⁰ καὶ καί τις δὲ ἤμπορεῖ καὶ κατὰ κρη-
σὴν τοῦ ἀγίου ὅτι ἔγραψε τραγμάτων ἀνίσταται καὶ πάλιν
κρούονται μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ θά θυσίαν ἀλλοίαν
ἐπιβίη εἰς τὰς ἐπιστάλας τοῦ ἔγραψε τα πρεσβύτεροι εἰς
τοὺς καθένας διὰ τὰ μαθητοὺς μὲν Γαλαταῖοι καὶ ἀφῆσαν
τὸ γράμμα καὶ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ
οἱ δὲ Ἑβραῖοι καὶ οἱ Γαλάται διδάσκονται τὰ στήριζαν
τὰς Ἀπιδας τῶν ὅχι εἰς τὸν νόμον ἀλλ' εἰς τὸν Κύριον
ποῦ ἔδωκε τὸν νόμον, ἔτι· ἐὰν οἱ Πατέρες τῶν δυο Συνο-
δῶν ἔκαμον χρήσιν τοῦ ὁμοουσιου μετὰ ἀφῆσαν ἐν
τοῖς ἀσφαλῶς δὲν πρεπε ἡμεῖς καὶ ὁμοουσιον μετὰ
τοῦ, ἀλλὰ νὰ ἐξεταζώμεν τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποῖους ἔ-
χρησαν διαφορετικὰ ὅποτε ἀσφαλῶς θα λέρωμε· ὅτι καὶ
αἱ δυο Συνοδοὶ συμφωνοῦν· Διότι αὐτοὶ μὲν τοῦ καθηρε-
σαν τοὺς Σαρμαστέας ἐξελαβόν μετὰ σωματικῶν ἐννοίαν τὸ
ὁμοουσιον τοῦ Παυλοῦ· ὁ ὁποῖος ἐπεὶ δὴ ἠθέλει νὰ χρησ-
μοποίηση σοφισματα ἔλεγεν· «ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἔγενεν
ἐξ ἀνθρώπου εἶναι Θεὸς καὶ ἐπομένως εἶναι ὁμοουσιος
μετὰ τὸν Πατέρα, ὅποτε εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχουν τρεῖς
οὐσίαι, ἡ μὲν μία που προηγείται· αἱ δὲ ἄλλαι δύο που
προηλθοῦν ἐξ ἐκείνης» διὰ τοῦτο ἐπεὶ δὴ ἠθέλει νὰ πολε-
μήσουν τὸ σόφισμα τοῦτο τοῦ Σαρμαστέως εἶπον πολὺ
λογικά ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ὁμοουσιος διότι· ἡ σχέ-
σις τοῦ πρὸς τὸν Πατέρα δὲ, εἶναι ἔτσι ὅπως ἐννοοῦσεν
ἐκεῖνος. Ἐκεῖνο δὲ, που ἀνεθεμάτισαν τὴν Ἀρεατὴν αἰ-
ρεσιν, μετὰ τὰ ἔχον ὑπ' ὀψιν τῶν τῆς ποιηρίας τοῦ Παυ-
λου καὶ σκεφθέντες ὅτι τὸ ὁμοουσιον δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν
ἐννοίαν ὅταν χρησιμοποιοῦται διὰ τὰ ἀσώματα ὄντα, καὶ
εἰδικῶς διὰ τὸν Θεόν· καὶ ἐπεὶ δὴ ἐγνωρίζον ὅτι ὁ Λόγος
δὲν εἶναι κτίσμα ἀλλὰ γεννημα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πα-
τρὸς, καὶ ὅτι ἡ οὐσία τοῦ Πατρὸς εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ρίζα

87 Ρωμ. 8, 3

88 Πρβλ. Εβρ. 7, 19

89 Γαλ. 3, 11

90 Α. Τ. 1, 8.

καὶ ἡ πηγὴ τοῦ Υἱοῦ καὶ ὅτι ἡ ὁμοιότης αὐτοῦ ἦτο ἀφ' ἑαυτῆς ἀληθῆς μετὰ τὸν γεννησάμενον αὐτὸν καὶ ὅχι ἐξ ἄλλης οὐσίας καθὼς εἴμεθα ἡμεῖς τοῦ ἡμπορεῖν ἐκ γυναικὸς ἀπο τοῦ Πατέρα ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι Υἱὸς ἐξ αὐτοῦ εἶναι ἀδ' αἰρετός ἀπο τοῦ Πατέρα ὅπως τὸ ἀπαγγέλλεται καὶ το φῶς Ἐκτος δὲ τούτων ἐπεὶ δὴ ἔχοι εἰς τοὺς νεώτερον καὶ τὰ παραδόξματα τοῦ Διόνυσου τὴν πηγὴν καὶ τὴν ὑπερασπίζον τοῦ ὁμοουσίου παρ' αὐτοῦ καὶ τὴν πρό αἰώνων φωνὴν τοῦ Σωτήρος ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ εἴμεθα ἔτι⁹¹ τὴν δηλωτικὴν τῆς ἐσότητος Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ τοῦ αὐτοῦ που εἶδεν ἐμὲ εἶδε τοὺς Πατέρας⁹² ἐπ' αὐτῶν στηρίζομενοι ὁ καὶ ὡς εἶποι καὶ αὐτὰ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοουσίου μετὰ τοῦ Πατέρα Καὶ ὅπως καθὼς προεῖπα δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ κατηγορήσῃ τοὺς ἀποστολοὺς ἐὰν σχετικῶς πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἐγράψεν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἔτσι πρὸς τοὺς Ἑβραίους ἄλλως διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους δὲν πρέπει οὔτε οἱ σημερινοὶ ἐπισκοποὶ νὰ ἀπειδύκων σφαλίσματα εἰς τοὺς προγενεστεροῦς τῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἑομνησίου αὐτῶν νὰ διαφέρῃ ἀπὸ ἐκεῖθεν τῶν νεωτερον ὅτε οἱ προγενεστεροὶ νὰ μεμφώμεται τοὺς μεταγενεστεροὺς ἀλλὰ νὰ λαμβάνουσι ἐπ' ὧν τῶν ὁ καθεὶς τὴν ἐρμηνεύει αὐτῶν καὶ τὴν ἀνάγκην διὰ τὴν ὁποῖαν ἐγράψαν ἔτσι περὶ τοῦ Κυρίου Διότι ἀληθῶς καὶ καθεμία Σύνοδος ἐγὼ ὁ καιολογῶμεν αἰτίαν ἕνεκα τῆς ὁποίας ἀπεφανθῇ ἡ μὲν ἔτσι ἡ δὲ ἄλλως

Διότι ἐπειδὴ ὁ Σαμοσατεύς ἐπιστελεν ὅτι ὁ Υἱὸς δὲν ἦτο πρὸ τῆς Μαρίας ἀλλ' ἐλάττει ἀπ' αὐτῆς ἀρχῇ τῆς ἐπαρξέως αὐτοῦ ἐξ αἰτίας ταῦτα οἱ τότε συνελθόντες εἰς Σύνοδοι ἀπεφανθῇσαν ὅτι εἶναι αἰρετικός καὶ καθήρεσαν αὐτὸν Ἀλλ' ὅταν ἐγράψον περὶ τῆς θεότητος τοῦ Υἱοῦ ἐξέθεσαν ὅσοι τὸ δυνατόν ἀπλουστερον τὴν πίστιν καὶ δὲν ἡσυχολήθησαν πολὺ μετὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς σημασίας τοῦ ὁμοουσίου ἀλλὰ καθὼς ἐνόησαν αὐτῇ ἔτσι καὶ ἐγράψαν Διότι ὅλη ἡ φροντίς τῶν περιωριζέτο εἰς τὸ πῶς νὰ ἀνατρέψουν τὸ φρονῆμα που ἐπειθήσει ὁ Σαμοσατεύς καὶ νὰ δείξουν ὅτι ὁ Υἱὸς ἐπῆρχε πρὸ πάντων τῶν ὄντων καὶ ὅτι δὲν ἐγίνετο ἀπὸ ἀνθρώπου Θεὸς ἀλλὰ τοῦ

91 2^α 1^α 30.92 1^α 14, 9.

νάτιον ὅτι ἐνῶ ἦτο Θεὸς ἐνεδόθη τῇ μορφῇ δουλεύειν, καὶ ἐνῶ ἦτο Λόγος ἔγενε σὰρξ⁹³· καθὼς εἶπει ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐτα ἀπεφαιθῆσαι κατὰ τῆς βλασφημίας τοῦ Παύλου. Ἐπεδὴ ὅμως ὁ Εἰσεθὺς καὶ ὁ Ἀρειὸς καὶ οἱ ὀπαδοὶ, τῶν ἐλθόντων μεν ὅτι ὁ υἱὸς ἡγήρχε πρὶν τὰ γέννη ὁ χρόνος, ἀλλ' ἐδιδάσκον ὅτι ἐπορήθη καὶ οὐκ εἰς ἓκ τῶν κτισμάτων καὶ τὴν ἔκφρασιν ἐκ τοῦ Θεοῦ⁹⁴ δει ἐπιστεῖον ὅτι σημαίνει, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα γνητὸν Υἱόν, ἀλλ' ὅτ' ἔγενε καὶ σῆτος ὅπως τὰ κτισμάτα ἔτοι καὶ ἐπὶ τοῦ θεμάτος ταῦτοι ἡρμήνευον το «ἐκ τοῦ Θεοῦ εἶναι». Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐνότητά τῆς ὁμοιώσεως τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, δει ὠμολογοῦσαι, ὅτι ὁ Υἱὸς εἶνα ὁμοῦς κατὰ τὴν οὐσίαν οὔτε κατὰ τὴν φύσιν καθὼς εἶνα ὁ ἴος ὁμοῦς με τοῖν πατέρα παρὰ μοῖον λόγῳ τῆς συμφωνίας αὐτῶν εἰς τὰ δογμάτα καὶ τὴν διδασκαλίαν ἐπὶ πλεον δέ καὶ διχωρίζον καὶ παριστάνον ἐτελῶς ξένῃ τῇ οὐσίαν τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα με το νὰ ἐπνοοῦν δι' αὐτὸν ἄλλην ἀρχὴν, ὑπαρέχως ἔκτος ἀπο τοῖν Πατέρα, καὶ νὰ κατατάσσων αὐτοὶ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κτισμάτων. Δια τοῦτο οἱ Πατέρες περὶ οὐκ ἦλθον εἰς τὴν Νικαίαν, ἀφοῦ διεπιστώσαν τὴν ποιηρίαν ἐκείνῳ, ποῦ ἐπιστεῖον ἔτοι καὶ ἀφοῖ ἀπο τῆς μελετῆς τῶν Γραφῶν, ἐξηκρῶσαν τὸ ἀληθὲς νόημα τῶν διευτυπώσαν γραπτῶς καθαρῶτερα τὸ ὁμοῦσον δια νὰ γνῇ γνωστότερον ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀληθῶς γνηστοὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ, ὅτ' τὰ κτισμάτα δὲν ἔχουν τιποτε το κοινόν με αὐτοῖν. Δὲν ἡ ἀκριβεῖα τῆς ἐννοίας τῆς λέξεως ταυτῆς φέρει εἰς τὸ φανεροὶ καὶ τὴν ὑποκρίσιν αὐτῶν, ἐὰν λέγουσι το μῆτόν «ἐκ τοῦ Θεοῦ», καὶ ὅλας τὰς πιθανοφαιεῖς ἀπαδείξεις τῶν με τὰς ὁποίας οὕτο, ἐξαπατοῖν τοὺς ἀπονηρετοὺς ἀχρηστεῖ. Διότι ἐνῶ ἡμποροῖν με σοφιστίας νὰ μεταβαλλοῦν τὰ παντὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῶν μόνων τῇ λέξει ταύτῃ φοβοῦνται ἐπεδὴ ἀναιρετε τὴν αἴρεσιν τῶν λέξιν τῇ ὀποαν οἱ Πατέρες ἔγραψαν ἀκρῶς δια νὰ περιφρουρήσουν τὴν ὀρθὴν πίστιν ἐναντίον ὁλων τῶν αἰρετικῶν ἐπινοήσεων αὐτῶν.

46. Ἄς σταματήσῃ λοιπὸν καθὲ φιλονεικία με αὐ-

93. Πρὸς Φίλιπ. 2, 7.

94. Πρὸς Ἰω. 1, 14.

τους, καὶ ἡμεῖς ἅς μὴ σκανδαλίζωμεθα πλεονεξάντων, αἱ Συνόδοι διαφορεῖται ἀλλοτρίως τῇ, περὶ πτωσεως ἐξέλαβον τὴν λέξιν τοῖς ὁμοουσιῶσι. Δὲ ἐγὼ, ἀποστὰς ἀπὸ τοῦ ἀρκετάς καὶ ἀδιασειστούς ἀποδείξεις τὰς ὁποίας προεθέσθαι, ἀκόμῃ δὲ καὶ τῇ ἐξῆς. Τοῦ ἀγεννητοῦ τοῦ Θεοῦ, αἱ καὶ δὲν ἐχόμεν, μαθεῖν τοῦτο ἀπὸ τὰς Γραφῶν (διότι παρὰ τὰς αἱ Γραφαὶ δὲ λέγουσιν ἀγεννητοῦ τοῦ Θεοῦ) ἐπεὶ δὴ ὅμως πολλοὶ ἐνόμισαν ὀρθοῦνα κάμουν χρῆσιν τοῦ ὀνόματος, ἀπὸ ἀγάπῃ πρὸς τὴν γνώσιν, ἠρωτήσαμεν καὶ ἐμαθόμεν ὅτι καὶ τοῦτο το ὀνομα ἔχει διαφορῶς σημασίας. Καὶ μερικοὶ μὲν λέγουσιν ἀγεννητοῦ ἐκεῖνο πρὶς τὴν γένεσιν, ἀλλὰ αὐτὲ ἐγεννήθη οὐτε ἔχει τὸν αἴτιον τῆς ὑπαρξεως αὐτοῦ, ἄλλο δὲ τὸ ἀδὴμ ὁυργητοῦ. Ἐφ' ὅσον λέγοντες ταῦτα σημαίνει ἔστι ἕαν μὲν κάποιος πρὶν ἔχει κατὰ νόμῳ τῇ πρώτῃ σημασίαν τῆς λέξεως, που σημαίνει τὸ μὴ ἔχον τὸν αἴτιον, ἐλεγεῖν ὅτι, ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι ἀγεννητός, δὲ θα κατηγόρουσε κάποιον ἄλλον, που μετὰ τὴν ἀντὶ λαμβάνεται ὅτι ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι ποῦμα οὐτε κτισμα, ἀλλὰ προαιωνίῳ γέννημα καὶ λέγουσιν ἀγεννητοῦ. Διότι, καὶ οἱ δύο μετὰ τὴν ἀποσθλεποῖν εἰς τὸν αὐτὸ σκοποῦν ὀρθῶς εἰποῖν, ὁ μὲν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι γεννητός, ὁ δὲ ὅτι, εἶναι ἀγεννητός. Ἐτοί καὶ ἡμεῖς, κατὰ τοὺς Πατέρας εἶπο, οἱ μετὰ οὕτως, ὁ δὲ ἄλλως περὶ τοῦ ὁμοουσιῶσι, ἅς μὴ φλονεῖκῶμεν, ἀλλὰ ἅς δεχόμεθα μὲν ἐλάττειν ὅσα ἐκεῖνο εἶπεν, ὅταν αὐτοὶ προπαντός ἄλλου, ἐφροντίζον να κατεχυρώσουν τὴν ἐξομείαν.

47 Ὁ Ἰγνάτιος λοιπὸν ὁ ὁποῖος μετὰ ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους ἐγένει ἐπίσκοπος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἐγενε μάρτυς τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ ἐγραφε περὶ τοῦ Κυρίου εἶπεν, «εἰς εἶναι ὁ ἱατρός σαρκικός καὶ πνευματικός γεννητός καὶ ἀγεννητός Θεός ἐστι ἀνθρώπων ζωὴ ἀληθινή ἐν θανάτῳ καὶ ἐκ Μαρίας καὶ ἐκ Θεοῦ». Μερικοὶ δὲ διδάσκαλοι ἀπὸ ἐκείνους που ἐζησαν μετὰ τὸν Ἰγνάτιον γραφοῦν καὶ αὐτοὶ, «εἰ εἶναι τὸ ἀγεννητοῦ καὶ εἰς Υἱὸς γνήσιος ἐξ αὐτοῦ γέννημα ἀληθινόν, Λόγος καὶ Σοφία τοῦ Πατρός». Ἐάν λοιπὸν καὶ πρὸς τουτοῖς εὐρισκόμεθα εἰς ἀντίθεσιν, τότε ἅς φλονεῖκῶμεν καὶ μὲ τὰς Συνόδους. Ἐάν δὲ μὲ τὸ νὰ γνωρίζωμεν τὴν πίστιν αὐτῶν, ἐχωμεν πεισθῇ, ὅτι καὶ ὁ μακάριος Ἰγνάτιος ὀρθῶς ἐγρα-

ψε λέγων ὅτι, ὁ Χρὶστος εἶναι γεννητὸς ἐκ τῆς σαρκὸς (οἷοιτι, ὁ Χρὶστος ἐγένετο σὰρξ) καὶ ἀγεννητὸς, ἐκείνων δὲ, εἶναι εἰς ἓκ τῶν πνευμάτων καὶ τῶν γεννητῶν. Ἄλλ' υἱὸς ἐκ Πατρὸς χωρὶς να ἀγνωσκῶμεν, ὅτι καὶ ἐκεῖνοι, ποὺ εἶπον ἐν τοῖς ἀγεννητοῖς εἶπον τὸ ὅτι τὸ Πατέρα, δὲν ἔγραψαν ὁμῶς ἐπὶ μετὶ τῆς ἐννοίας, ὅτι ὁ Λόγος ἦτο γεννητὸς καὶ πνεῦμα ἄλλ' ὅτι, ὁ Πατὴρ δὲ, ἔχει ἄλλαν αἰτίαν τῆς ὑπαρξέως αὐτοῦ ἄλλα μάλιστα, ὅτι, ὁ ἰδιὸς εἶναι Πατὴρ τῆς Σοφίας καὶ ὅτι, ἐξ σοφίας ἐποίησε πάντα τὰ γεννητὰ. Διατὶ, δὲν λαμβανόμεν ὅλους τοὺς τοῖς Πατέρας καὶ ἐκείνους ποὺ καθήρεσαν, τοὺς Σαμοσατέας καὶ ἐκείνους ποὺ ἐστῆσαν ἐν τῇ Αἰρετικῇ αἵρεσιν, ὡς διδασκαλὸς τῆς εὐσεβείας ἀλλὰ κατὰ τὸν ὁμοῦλον μετὰ, αὐτῶν καὶ μάλιστα δὲν ἔχοντες ὅλοιο ὀρθὴν γνώμην, δι' αὐτῶν καὶ ἐκεῖνοι καθὼς πρῶτον, μετὰ τοῦ να ἔχοντες, πρὸς τὴν τοῖς Σαμοσατέως καὶ τῆς ἐσφαλμένης ἐρμηνείας τοῦ ἔγραψαν, «δὲν εἶναι ὁμοούσιος» καὶ οὕτω πάλιν μετὰ τοῦ να ἐκείνων καλῶς τὸ πνεῦμα τῆς ἀλήθειας εἶποι, ὅτι ὁ υἱὸς εἶναι ὁμοούσιος. Διὸ καὶ ἐγὼ ἀπὸ καθήκοντος πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς πιστοὺς εἰς τὸν Χρὶστον ἔγραψα ταῦτα μετὰ πάντας συντομίας, ἐάν δὲ γινῇ δυνατόν να ἀπαιτηθῶμεν καὶ τὴν ἐπιστολήν, τῇ ὁποίᾳ λέγουσι ὅτι ἔγραψαν ἐκεῖνοι νομίζω, ὅτι, θα εὐρεθῶν περισσότερα αἰτιολογίας, διὰ τὰς ὁποίας ἠναγκάσθησαν να γραφοῦν αὐτὰ σὺν καλῶς ἐκεῖνοι ἄνδρες. Διὸτι εἶναι ἀνάγκη καὶ πρέπει ἡμεῖς να αισθανώμεθα καὶ να ἐμμένωμεν σταθερῶς εἰς τὴν πίστιν ἐκείνων καὶ να διατηρώμεν ἀγαθὴν συνήθειαν πρὸς τοὺς Πατέρας ἐκείνους δὲν εἴμεθα νοθα τέκνα, ἀλλ' ἔχοντες ἀπὸ αὐτοὺς λαβεῖν τὰς παραδόσεις καὶ παρ' αὐτῶν ἐδιδάχθημεν τὴν εὐσεβείαν.

48 Τοιαύτη λοιπόν, ὅπως ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν αὐτὴν ὡς λέγωμεν καὶ ὡς πιστεύωμεν, ὅτι, ἦτο ἡ σκεψὶς τῶν Πατέρων. Ἄς ἐξετάσωμεν δὲ καὶ πάλιν μαζί με αὐτοὺς τὸ θέμα ἐν συμφωνίᾳ μετὰ αὐτῶν ἡρεμῶς καὶ μετὰ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἔχοντες εἰς τὸν νοῦν μας καὶ ὅσα προηγουμένως εἴπομεν, μήπως πραγματικῶς ἀποδεικνύεται ὅτι δὲν ἀπεφανήσαν ὀρθῶς οἱ ἐπίσκοποι, ποὺ συνήλθον εἰς τὴν Νικαίαν. Διὸτι ἐάν μὲν ὁ Λόγος εἶναι ποιήμα καὶ ξένος πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς, ὥστε καὶ να

εἰς τὰς κινήσεις καὶ εἰς τὴν συμμετοχὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ δημιουργοῦ καὶ εἰς τὸν νόμον τοῦ, ὅπου αἰετῶς διεισφύλαξεν ὁ ἀπόλλος ἐξ ἐσώγηθαι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὁ δὲ Υἱὸς ἐπειδὴ εἶναι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς γεννημα εἶναι εἰς τὴν οὐσίαν ἐν αὐτῷ καὶ ὁ γεννησας αὐτὸν Πατὴρ

49 Δια τοῦτο δηλαδὴ εἶναι ἴσος με τὸν Πατέρα, συμφωνῶν καὶ με τὰς φωνὰς τῶν Γραφῶν, που ἐκφράζουσιν τὴν ἐνότητα ταυτὴν καὶ αὐτὸς εἶπα ὁ λόγος πυνδῶς λεγόντων δια τοῦ Πατέρα, τὰ ἴδια λέγειν αἱ Γραφαὶ καὶ δια τὸν Υἱὸν ἕκτος μόνον τοῦ να ὀνομαζομεν αὐτὸν Πατέρα. Διότι ὁ ἴδιος ὁ Υἱὸς εἶπεν «πάντα ὅσα ἔτε ὁ Πατὴρ εἶπα ἴδικα μοι»⁹⁹ καὶ εἰς τὸν Πατέρα λέγει «πάντα τὰ ἔμασα ἐστὶ καὶ τὰ σα ἔμα»¹⁰⁰ ὡς παρῶν γράματος χάριν το Θεὸς ὅτι Θεὸς ἦτο ὁ Λόγος¹⁰¹ το παντοκράτωρ τὰ ἐξ ἧς λέγει ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ ὁ ἐρχόμενος ὁ παντοκράτωρ¹⁰² το ὅτι εἶναι φῶς ἔγω εἶμα, το φῶς¹⁰³ λέγει. Το αἶτιον τῆς δημιουργίας ὅτι τὰ πάντα ἐγένον δι' αὐτοῦ¹⁰⁴ καὶ ἕκαστος ποιῶν τὸ καλὸν τοῦ Πατρὸς ταῦτα καμνω καὶ ἔγω¹⁰⁵ το ὅτι εἶναι αἰώνιος «ἡ αἰώνιος δυναμὶς αὐτοῦ καὶ ἡ θεότης»¹⁰⁶ καὶ «ἐν ἀρχῇ ἦτο ὁ Λόγος»¹⁰⁷ καὶ «ἦτο το φῶς το ἀληθινόν, το ὅπου φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, που ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον»¹⁰⁸ το ὅτι εἶναι Κύριος «διότι ὁ Κύριος ἔθρεξε θεῖον καὶ πᾶς παρὰ Κύριον»¹⁰⁹ καὶ ὁ μὲν Πατὴρ λέγει «Εγὼ Κύριος» καὶ ταδε λέγει ὁ υἱὸς ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ¹¹⁰ δια δὲ τοῦ Υἱοῦ λέγει ὁ Πατὴρ «εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δια τοῦ ὁποίου ἐγένον τὰ

99	1a	1	15
100	1a	1	10
101	1a	1	1
102	1a	8	8
103	1a	8	12
104	1a	1	5
105	1a	5	19
106	1a	1	20
107	1a	1	1
108	1a	1	9
109	1a	19	21
110	1a	3	13 12a 1a 1 15

παντα.¹¹¹ Καὶ τοι μὲν Πατέρα ὑπηρετοῦν οἱ ἄγγελοι, ὁ δὲ Υἱὸς προσκυνεῖται παρ' αὐτῶν· καὶ ἄς προσκυνήσουσιν αὐτὸν, ὅλοι οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ.¹¹² λέγει δὲ ἡ Γραφή ὅτι εἶναι καὶ Κύριος ἄγγελων· «διότι, οἱ ἄγγελοι ὑπηρετοῦσάν αὐτον»¹¹³ καὶ «ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θα ἀποστείλῃ τοὺς ἄγγελους αὐτοῦ»¹¹⁴· το ὅτι τιμαται καὶ θῶς ὁ Πατήρ· «διὰ τὸ τιμᾶν τὸν Υἱόν· λέγει ὅπως τμοῦν τὸν Πατέρα»¹¹⁵· τὸ ὅτι εἶναι ἴσος μετὰ τὸν Θεόν· οὐχ ἄρπαγμα ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ.¹¹⁶ τὸ ὅτι, εἰς ἀλήθειαν ἐξ ἀληθείας καὶ ζωὴ ἐκ ζωῆς τῆς ὁποίας πηγὴ εἶναι ὁ Πατήρ, τὸ νὰ δίδῃ ζωὴν καὶ νὰ ἀνασταίῃ τοὺς νεκροὺς καθὼς καὶ ὁ Πατήρ· «διότι, ἔτι ἔχει γραφὴ εἰς τοὺς Εὐαγγέλιον· καὶ διὰ μὲν τὸν Πατέρα ἔχει γραφὴ· «Κύριος ὁ Θεὸς Κύριος εἰς ἔσθ»¹¹⁷ καὶ «Ὁ Θεὸς τῶν θεῶν ὠμίησε καὶ ὠνόμασε τὴν γῆν»¹¹⁸· δὲ αὐτὸν Υἱόν· «Θεὸς Κύριος καὶ ἔστι ἐν τῷ φῶς τοῦ εἰς ἡμᾶς»¹¹⁹ καὶ «ὁ Θεὸς τῶν θεῶν θα φανερωθῇ εἰς τὴν Σιών»¹²⁰· καὶ παλιν ὁ Ἰσραὴλ λέγει διὰ τὸν Υἱόν· «Ὅποιος Θεὸς εἶνα ὅπως Σὺ, ὁ ὁποῖος συγχωρεῖς καὶ παραβλέπεις ἀδικίας»¹²¹, ὁ δὲ Υἱὸς ἔλεγεν εἰς ἐκείνους τῶν ὁποίων, ἤθελε νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἀμαρτίας· «ἀφαιώματα σου αἱ ἀμαρτίαι»¹²², τότε ποὺ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι διεμαρτυροῦντο ἐφαίνων· «μέγαν τὴν συγχωρήσιν· διότι, ἔλεγεν εἰς τοὺς παραλυτικόν· «σηκώ παρὲς τὸ κρεῖθραι, σοὶ καὶ πηγάγε εἰς τὴν οἰκίαν σου»¹²³· καὶ διὰ μὲν τὸν Θεόν ὁ Παῦλος ἔλεγε· «εἰς δὲ τὸν βασιλεῖα τῶν αἰώνων»¹²⁴· δὲ αὐτὸν Υἱόν ὁ μὲν Δαβὶδ ἐψάλλον· «σηκώσατε τὰς πυλὰς οἱ ἄρχοντες

111 Α Κορ 8, 6

112 Εβρ 1, 6

113 Μτθ 4, 11

114 Μκθ 9, 31

115 Λκ 9, 23

116 Φλ 2, 6

117 Δευτ 10, 1

118 Ψαλμ 139, 1

119 Ψαλμ 139, 27

120 Ψαλμ 86, 8

121 Μτθ 9, 18

122 Μτθ 9, 2

123 Μτθ 9, 6· Μκθ 9, 11

124 Α Τιμ 1, 17

καὶ σείς πάλαι αἰωνία· ἀνοίξετε διὰ πλάτα διὰ νὰ εἰσέλθῃ ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης·¹²⁵ ὁ Δαυὶδ ἤκουσεν· ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἶναι βασιλεία αἰώνος·¹²⁶ καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ δὲν θὰ καταστραφῇ·¹²⁷ Καὶ γενικῶς ὅσα θὰ εὐρῆς νὰ λεγόντα εἰς τὰς Γραφὰς περὶ τοῦ Πατρὸς θὰ εὐρῆς ἐπίσης τόσα εἰς ἀριθμὸν νὰ λεγόντα, καὶ διὰ τοῦ Υἱοῦ, ἔκτος μόνον ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι Πατήρ, καθὼς προελέχθη.

50 Εἰναι λοιπὸν κάποιος σκεπτεται κάποαν ἄλλην ἀρχὴν καὶ ἄλλον Πατέρα διὰ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν ἰσότητά τῶν ὀνομάτων τούτων ἢ σκέψῃ εἶνα τρελλή· Εἰναι ὁμῶς λογὸν τοῦ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἐκ τοῦ Πατρὸς ὅλα ὅσα εἶναι τοῦ Πατρὸς εἶναι καὶ τοῦ Υἱοῦ ὥσαι εἰς εἰκόνα καὶ τροποὶν ἐκφράσεως ἅς σκεφθῶμεν χωρὶς προκατάληψιν ἂν ἡ οὐσία ποὺ εἶναι ξένη ἀπὸ τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς καὶ ἂν ὁ τοιοῦτος ποὺ εἶναι διαφορὰ φύσεως καὶ ἀπὸ ξένης οὐσίας καὶ ὄχι ὁμοῦσος μετὰ τοὺς Πατέρας, εἶνα κατ'ἀλλήλους διὰ νὰ ἀποδώσωμεν εἰς αὐτὸν τὸ αὐτὰς ἰδιότητας· Διότι πρέπει νὰ προσέξωμεν μετὰ φόβου μήπως ἂν μεταφέρωμεν τὰ ἀνηκόντα εἰς τοὺς Πατέρας εἰς ἐκεῖνον ποὺ εἶναι ἄνομοιος μετὰ αὐτὸν εἰς τὴν οὐσίαν καὶ ἐκφράσωμεν τὴν θεότητα τοῦ Πατρὸς ὃ ἐκεῖνου ποὺ εἶναι ἄνομοιογενής καὶ ξένος πρὸς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, εἰσαγάγωμεν εἰς τὴν θεότητα κάποαν ἄλλην οὐσίαν ξένην μὲν πλὴν κατάλληλον νὰ δεχθῇ τὰ ἰδιώματα τῆς πρωτῆς οὐσίας καὶ μήπως ἔτσι ἐντροπισθῶμεν ἀπὸ αὐτοὺς τὸν Θεὸν ποὺ λέγει· τὴν δόξαν μοι δὲν θὰ δώσω εἰς ἄλλον·¹²⁸ καὶ εὐρεθῶμεν νὰ προσκυνῶμεν τοὺς ξένους καὶ λογαριασθῶμεν τέτοιον ποὺ ἦσαι οἱ τότε Ἰουδαῖοι, λέγοντες· διὰ τὴν οὐκ εἶσαι ἄνθρωπος κάμνεις τὸν ἑαυτὸν σου Θεόν·¹²⁹ ὅταν μὲν τοὺς μεταφέρουν εἰς αὐτοὺς τὰς ἰδιότητας τοῦ ποιητοῦ πνεύματος ἐβλασφήμου, λέγοντες ὅτι· ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ

125 Mt 23, 7

126 Mt 4, 31

127 Mt 7, 14

128 Mt 42, 8

129 Mt 13, 33

Βεβαίως α. 26 Ἐάν δε τοῦτο εἶναι, ἀνάρμοστοι γίνε-
ται φερεῖν, ὅτι ὁ υἱὸς δὲν ἡμπερεῖ νὰ εἴναι, ἀνομοίου-
σος ἀλλὰ ὁμοουσίου μετὰ τὸν Πατέρα. Δοτὶ τραγικῶς,
εἶναι τὰ ἰδιώματα τοῦ Πατρὸς εἶναι φυσικῶς καὶ ἰδιώματα
τοῦ Υἱοῦ τότε καὶ ὁ υἱὸς ὁ υἱὸς εἶναι ἐκ τοῦ Πατρὸς
καὶ λόγῳ τῆς τοιαύτης ἐκότητος τῆς θεότητος καὶ τῆς
φύσεως αὐτοῦ καὶ ὁ Πατὴρ εἶναι ἐκ καὶ ὁ βλέπων τοῦ
Υἱοῦ βλέπει τὸν Πατέρα, πολὺ ὀρθῶς ἐλεγχθὲν ἀπὸ τοῦ
Πατρὸς, ὅτι εἶναι ὁμοουσίου, ὅτι ἐκεῖνος ποὺ εἶναι
ἐξ ἄλλης οὐσίας δὲν δικοῦνται νὰ ἔχη τοιαῦτα ἰδι-
ώματα.

51 Καὶ πάλιν εἶναι καθὼς προεπιπομεν ὁ υἱὸς δὲν
εἶναι ἐκ μετουσίᾳς υἱός, ἀλλὰ τὰ μὲν κτῶματα ἔχουν
ὅλα τῇ, παρὰ θεοῦ γὰρ νὰ ἰσχυρὸς συμμετοχῆς, αὐτὸς δὲ
εἶναι Σοφία καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς καὶ λόγῳ τῆς ἐξ
αὐτοῦ γεννήσεως ἔχει πάντα τὰ τοῦ Πατρὸς εἶναι φα-
νερὸν ὅτι μετὰ τὸν εἶναι αὐτὸς ἡ θεοτοῦ καὶ ἡ φω-
τιστικὴ δύναμις τοῦ Πατρὸς διὰ τῆς ὁποίας ὅλα θεοπο-
οῦνται καὶ ζωοποιοῦνται δὲν εἶναι ξενοῦ, ὡς πρὸς τὴν
οὐσίαν ἀπὸ τὸν Πατέρα ἀλλ' ὁμοουσίου. Δοτὶ μετὰ τὸ νὰ
μετεχωρῇ αὐτοῦ μετεχομεν τοῦ Πατρὸς λόγῳ τοῦ ὅτι
οὗτος εἶναι τοῦ Πατρὸς ἡγεῖνος Λόγος. Ὅθεν εἶναι καὶ
αὐτὸς ἦτο λόγῳ μετουσίᾳς καὶ ὄχι ἐκ τοῦ Πατρὸς ἡ
κατ' οὐσίαν θεότης καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Πατρὸς δὲν θὰ ἡμ-
ποροῦσε νὰ θεοποιησθῇ ἐπειδὴ θὰ ἔπρεπε νὰ θεοποιηθῇ
καὶ ὁ ἴδιος Διότι δὲν εἶναι δυνατόν ἐκεῖνος ποὺ ἔχει κα-
τὰ λόγῳ μετοχῆς νὰ μεταδῶσιν εἰς ἄλλους ἐκεῖνον ποὺ
ἔχει ἐκ μετελήψεως διότι αὐτοῦ ποὺ ἔχει δὲν εἶναι ἰδι-
κὸν τοῦ ἀλλὰ ἐκεῖνου τοῦ τοῦ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς καὶ
ἐκεῖνος ποὺ ὁ ἴδιος ἔλαθε ἔλαθε μόλις τὴν χάριν τοῦ
ἦτο μόνον ἀρκετὴν διὰ τὸν ἰδίον.

Καὶ τώρα ἂς ἐξετάσωμεν μετὰ προσοχὴν καὶ τὴν αἰ-
τίαν διὰ τὴν ὁποίαν μερκοῦ καθὼς λέγεται, ἀπορρι-
πτὸν τὸ ὁμοουσίου, μήπως ἴσως ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης
ἀποδεικνύεται μᾶλλον ὅτι ὁ υἱὸς εἶναι ὁμοουσίου μετὰ
τὸν Πατέρα. Λέγουσιν λοιπὸν, καθὼς σὺ ἐγράψατε, δὲν

πρέπει να λεγώμεν τον Υιόν ὁμοουσίον με τὸ Πατέρα· διότι ὁ λέγων ὁμοουσίον λέγει τρία πράγματα· καποικισμοῦσαν· που προϋπαρχει καὶ ἐκεῖνο· ποὺ γεννῶνται ἀπὸ αὐτῆν· εἶναι ὁμοουσίον· Καὶ συμπέρασμα· εἶναι λοιπὸν ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοούσιος με τὸν Πατέρα· ἀνάγκη νὰ προϋπαρχῇ αὐτῶν οὐσία ἀπὸ τῆς ὁποίας καὶ ἐγεννήθησαν· καὶ ὅτ' δὲν εἶναι ὁ μὲν εἰς πατὴρ· ὁ δὲ ἄλλος οὐκ ἄλλα καὶ οἱ δύο ἀδελφοί· Ταῦτα αἱ καὶ εἶναι ἐρμηνεῖαι Ἑλλήνων καὶ δὲν εἶναι δι' ἡμᾶς ἀναγκαῖα ὅσα ἐκεῖνοι λέγουσιν ἐν τοῦτοις ἃς ἴδωμεν· εἶναι τὰ πράγματα· ποὺ λέγονται ὁμοούσια καὶ ἀδελφαὶ ἐκ προπρὶνθεμένης οὐσίας· τι ἐκ τῶν δυο εἶναι ὁμοούσια μετὰ τῶν ἢ ὁμοούσια μετὰ τῆς οὐσίας ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐγεννήθησαν· Διότι εἰναι μὲν εἶναι ὁμοούσια μετὰ τῶν θὰ εἶναι ἑτερούσια καὶ ἀνόμοια πρὸς τῆς ὁποίας· ποὺ ἐγεννήθη αὐτῶν· Διότι τὰ ἑτερούσια ἀντίκειται πρὸς τὸ ὁμοούσιον· Εἰναι δὲ τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ὁμοούσιον μετὰ τῆς οὐσίας· ποὺ ἐγεννήθησαν· αὐτὰ εἶναι φανερόν· ὅτι αὐτὸ ποὺ γεννᾷται ἀπὸ καποικισμοῦ εἶναι ὁμοούσιον μετὰ τοῦ γεννήσαντα· αὐτὸ καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη πλέον νὰ ζητοῦμεν τρεῖς οὐσίας, ἀλλὰ μόνον νὰ ἐρευνῶμεν εἰναι εἶναι ἀληθές· ὅτι τὸ ποὺ εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνο· Διότι καὶ ἀνισυμμετρία νὰ μὴ ἐγεννήθησαν δύο ἀδελφοὶ ἀπὸ ἐκεῖνην τῆς οὐσίας· ἀλλὰ μόνον εἰς· δὲν θὰ εἴπη κανεὶς ὅτι οὗτος εἶναι ἄλλος κατὰ τὴν οὐσίαν· ποὺ τοῦ ἐγεννήθη· ἐπεὶ δὲν ὑπαρχει ἑτερος ποὺ ἐγεννήθη ἀπὸ αὐτῆν· ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀκόμη εἶναι ὁ μόνος καὶ αὐτός θὰ εἶναι ὁμοούσιος μετὰ τοῦ γεννήσαντα αὐτόν· Ἐπεὶ δὲ τι θὰ εἴταμεν διὰ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰεφθά· ἐπεὶ δὲ «ἦτο μονογενὴς καὶ δὲν ἦτο» λέγει· «ἄλλο τέκνον αὐτοῦ»¹³¹· καὶ διὰ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος ἀνεστήσεν ἐκ τῶν νεκρῶν, ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτος δὲν εἶχεν ἄλλον ἀδελφόν· ἀλλ' ἦτο μονογενὴς¹³², ἄρα δὲν ἦτο ὁμοούσιος ὁ καθένας ἀπ' αὐτοῦς μετὰ τὸν γεννήσαντα αὐτόν, καὶ ὁμοῦς ἦσαν ὁμοουσίον· διότι ἦσαν τέκνα καὶ τὸ ὁμοούσιον εἶναι ἰδιόζον γνώρισμα τέκνων πρὸς γονεῖς· Ἔτσι καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ποὺ οἱ Πατέρες εἶπον ὅτι ἦτο ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς ὁρθῶς εἶπον, ὅτι εἶναι

131. Κριτ. 11, 34

132. Πρὸς Λαοὺς, 7, 12

και ὁμοουσιος μὲ αὐτοῖς. Διότι, τὴν αὐτὴν ἰδιότητα ἔχει και τὸ ἀπαυγασμα με τὸ φῶς. Ἀλλως θὰ ἔπρεπε νὰ δεχθῶμεν ὅτι οὔτε ἡ κτίσις ἐγένεν ἐκ τοῦ μηδενὸς διότι, ἐφ' ὅσοι αἱ ἀνθρώποι γεννοῦν παθητῶς οἱ ἰδοὶ κατεργάζοντα τῇ ἰλμῇ που προϋπάρχει δι' αὐτοὺς διότι ἄλλως δὲν θὰ ἤμπορούσαν νὰ κατασκεύασουν τιποτέ. Ἐὰν δὲ ἐννοῶμεν, ὅτι ἡ κτίσις δὲν ἐγένεν ἀπὸ τὸν Θεὸν κατὰ τοὺς τρόπους που δημιουργοῦν οἱ ἀνθρώποι, κατὰ μείζονα λόγον δὲν πρέπει νὰ ἐννοῶμεν ὅτι ὁ Θεὸς γεννᾷ κατὰ τρόπον ἀνθρώπινον οὔτε νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὸ ὁμοουσιον ὥς νοοῦμεν αὐτὸ διὰ τὰ ἑλκεα σώματα ἄλλα πρέπει, νὰ θεωρῶμεν κατὰ μέρος τὰ κτισμάτα, καὶ ἀποὺ παραμερισῶμεν εἰς καίποιαν δευτερεύσαν θέσιν τὰς ἀνθρώπιναις εἰκόσιαις καὶ ὅλας γενικῶς τὰς σωματικὰς παθησεις νὰ ἀναθῶμεν με τὸν νοῦν καὶ εἰς τὸν Πατέρα καὶ ἅς μὴ καμῶμεν τὸ λαθος νὰ ἀποχωρίζωμεν τὸν Υἱὸν ἀπὸ τὸν Πατέρα με τὸ νὰ προσθέτῶμεν αὐτὸν εἰς τὰ δημιουργήματά του.

52 Ἀλλ' ἐὰν καὶ κατ' ἄλλον τρόπον με τὸ νὰ ὁμολογοῦμεν τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν ὁμιλοῦμεν διὰ δύο ἀρχας ἢ δύο θεοὺς ὅπως ὁ Μαρκίων καὶ ὁ Οὐαλεντίνος ἢ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι κατ' ἄλλον τρόπον Θεὸς καὶ δὲν εἶναι ὁ Υἱὸς εἰκὼν καὶ χαρακτὴρ τοῦ Πατρὸς λόγῳ τοῦ ὅτι ἐγενήθη ἐξ αὐτοῦ τότε ἂν εἶναι ἀτομοῖος. Ἐὰν δὲ μὴ ὁμολογοῦμεν μίαν καὶ μόνην θεότητα, τὴν θεότητα τοῦ Πατρὸς καὶ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι Λόγος καὶ Σοφία αὐτοῦ καὶ με τὸ νὰ πιστεῶμεν ἔστι δὲν ὁμολοῦμεν περὶ δύο θεῶν καὶ πιστεύομεν ὅτι ἡ ἐνότης τοῦ Υἱοῦ με τὸν Πατέρα δὲν συνίσταται εἰς τὴν ὁμοιότητα τῆς διδασκαλίας, ἄλλα πραγματικῶς εἰς τὴν οὐσίαν τῆς θεότητος, καὶ οὕτω πιστευόντες δὲν ἤμποροῦμεν νὰ ὁμολῶμεν διὰ δύο θεοὺς ἄλλ' ὅτι εἰς εἶναι ὁ Θεὸς ἐπειδὴ ἓν εἶναι καὶ τὸ εἶδος τῆς θεότητος, ὅπως τὸ φῶς καὶ τὸ ἀπαυγασμα. Διότι, τοῦτο ἐφανερώθη εἰς τὸν πατριάρχην. Ἰακώβ, καὶ λέγει ἡ Γραφή· «ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν εἰς αὐτόν, ὅταν ἔπαυσε νὰ φαίνεται ἡ ὄψις τοῦ Θεοῦ»¹³³. Καὶ οἱ ἅγιοι προσφῆται με τὸ νὰ βλέπουν τοῦτο καὶ νὰ κατανοοῦν ὀρθῶς,

133. Γεν. 32, 31.

τινος εικων εἶναι ὁ Υἱος ελεγον· «ἔγχε Λογος Κυριος, προς ἐμε»¹³⁴· ὁ ὅτι ἐπιωριζον τον Πατερα που εἰς το φανερος καὶ ἀπεκαλυπτετο διὰ τοῦ εἶπαι μετα θεδα οπητος· ἐφανερωθη εἰς ἐμε ὁ Θεος τῶν Πατέρων· ἡμῶν, ὁ Θεος τοῦ Αβρααμ τοῦ Ισαακ καὶ τοῦ Ιακωβ·¹³⁵ Εφ' ὅσον τοῖτα ἔχε· ἔτσι, ὅτι ἐκεῖνον ὁ ὁποιος εἶνα εἰς με τον Πατερα καὶ ἐμφανίζεται, ὅπως εἶναι ὁ Πατηρ κατα τῆν ὁμοοτητα καὶ τὴν μίαν θεοτητα δι σταζομεν· να εἰπῶμεν αὐτοῖς ὁμοούσιον· Διοτι, εἰαι μὲν ὅπως πολλακις εἰπομεν· δεν ἔχε οὗτος το προσον της πατρικῆς ουσιας οὔτε τῆν ὁμοότητα ὡς Υἱος ὀρθῶς δι σταζομεν· Εαν ὁμως οὗτος εἶναι ἡ φωτιστικη καὶ δημιουργική, ἡ κατ' ἐξοχην εἰδικη δυναμις του Πατρὸς ἀπὸ τῆς ὁποιας οὔτε δημιουργει οὔτε γινετα γνωστός· ὁ ὅτι τὰ πάντα δι' αὐτοῦ ἔγχε· καὶ ἀπ' αὐτον συντηροῦνται·¹³⁶ διατι, ἐφόσον ὀρθῶς ἐννοοῦμεν το πρᾶγμα ἀποφεύγομεν να εἰπῶμεν τὴν λέξιν· που σημαίνει τοῦτο, Διότι, τι ἄλλο εἶνα· που εἶναι ἔτσι τῆς αὐτῆς φυσικῆς με τον Πατερα, παρα μόνον τὸ ὁμοούσιον με αὐτόν, Διοτι ὁ Θεος δεν προσελαβη τον Υἱόν· ως κάποιον ξενον, ὡσαν να ἔγχε αἴετο κάποιον ὑπηρέτην· εἰς τὸ ἔργον του· οὔτε τα ἔργα εἶναι ἰσῆς ἀξίας με τον κτισα· τα ὡστε να τιμῶντα ὅπως ἐκεῖνος· ἢ να νομιζῶνται ὅτι αὐτα καὶ ὁ Πατηρ εἶνα· ἐν· Ἡ δὲ τολμηση καποιος να καμῃ διακρισιν καὶ να εἴπη· ὅτι δυο φῶτα ὑπάρχουν, ὁ ἥλιος καὶ τὸ ἀπαυγασμα· ἢ εἶναι διαφορετικα εἰς τὴν οὐσίαν, ἢ ὅτι, τὸ ἀπαυγασμα ἔγινει ὑστερον· καὶ ὅτι δεν εἶναι καθαρὸν καὶ γνήσιον γέννημα ἐκ τοῦ ἡλίου, ὡστε ὁ ἥλιος καὶ τὸ ἀπαυγασμα να εἶναι δύο· ἐν δὲ τὸ φῶς λόγῳ τοῦ ὅτι εἶναι γέννημα ἐκ τοῦ ἡλίου· Επειδὴ ὁμως τοιαυτη εἶναι ἡ φυσικὴ τοῦ Υἱοῦ· πρὸς τον Πατερα ἀδιαιρετος· καὶ ἡ θεότης δεν προσετεθη ἐκ τῶν ὑστερων εἰς τον Υἱόν, ἀλλ' ἡ θεότης τοῦ Πατρὸς εἶναι ἐν τῷ Υἱῷ· ὡστε ἐκεῖνος που βλέπει τον Υἱόν· να βλέπη εἰς αὐτον τον Πατέρα· διατι ὁ τοιοῦτος να μὴ ὀνομαζεται ὁμοούσιος.

134· Iep. 1, 11

135· Εξ. 3, 16

136· Ιω. 1, 10.

53 Και ταῦτα μὲν εἶνα ἄρκετα ὅτι να σὰς πεισῶν να μὴ κατηγόρητε ἐκεῖνους, που εἶπον ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ομοουσιος με τοῖ Πατερι. Εἰ, τουτο εἰς ἄς ἐξετάσωμεν καὶ αὐτὴν τὴν λέξιν τοῦ ἁγίου πατρὸς καθ' ἑαυτὴν δια να μαθῶμεν εἰς πρέπει να χρῆσθαι τοῖς ὁμοίοις καὶ καθολοῖς καὶ εἰς εἶνα ἢ καταλλήλου λέξις ἢ ὁποία ἀρμόζει να λεγεται δια τοῦ Υἱοῦ. Δοτι καὶ οὕτως γινώσκετε καὶ δὲν ἤμπορε κανεὶς να ἀμφισβῆται ὅτ το ὁμοιοι δὲν λεγε-
ται ἐν σχέσει με τὰς οὐσίας, ἀλλ' ἐν σχέσει με τὰ σχή-
ματα καὶ τὰς ποιότητας χρῆσθαι τοῖς ὁμοίοις. Δοτι, σχετ-
κῶς με τὰς οὐσίας δὲν ἤμπορει να χρῆσθαι τοῖς
ποιήτοις ἢ λέξις ὁμοιότητος ἀλλ' ἢ λέξις ταυτότητος πρέπει
να λεγεται. Παραδειγματος χάριν ἄνθρωπος λεγεται ὁ
μοιος πρὸς ἄνθρωπον, ὅχι κατὰ τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ κατὰ
τὴν μορφήν καὶ τοὺς χαρακτήρα, ὅτι κατὰ τὴν οὐσίαν
εἶνα τῆς αὐτῆς φύσεως. Καὶ παλιν ὁ ἄνθρωπος πρὸς
τὸν σκύλλον, δὲν λεγεται ἀνθρώπος ἀλλ' ὅτι εἶνα δια-
φορετικῆς φύσεως ἐπομένως εἰὼ οἱ δύο τοῦ πρώτου πα-
ραδειγματος εἶνα τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ὁμοιοι, οἱ
δύο τοῦ δευτέρου παραδειγματος εἶνα διαφορετικῆς φύ-
σεως καὶ ἐξ ἄλλης οὐσίας. Δια τούτο καὶ ἐκεῖνος που
λεγε κατὰ ὁμοιοι κατὰ οὐσίαν, λεγει τοῦτο ὁμοιον λό-
γῳ μετοχῆς, ὅτι το ὁμοιον εἶνα ποιότης ἢ ὁποία ἤμ-
πορεῖ να προστεθῇ εἰς τὴν οὐσίαν. Ἀλλὰ τοῦτο ἤμπορεῖ
να ἐφαρμογῇ δια τὰ ποιήματα, ὅτι ταῦτα δια μετοχῆς
ὁμοιωται με τοῖ Θεοῖ. Δοτι λεγε ὅτι φατερωθῇ
θα εἰμεθα ὁμοιοι με αὐτόν. Ἡ δὲ ἀλήθεια ὁμοιοι, ὅχι εἰς τὴν
οὐσίαν ἀλλ' εἰς ἰσότητα τὴν ὁποίαν θα ἔχομεν λάβε-
ται παρ' αὐτοῦ ἐκ μετοχῆς. Εἰς λοιποὺς λεγετε ὅτι καὶ ὁ
Υἱὸς εἶνα Υἱὸς ἐκ μετοχῆς ἄς λεγεται ἀπὸ σὰς ὁμοιο-
ουσιος. Ἀλλ' ἀν οὗτος λεγεται με αὐτῇ τὴν εἰσοίαν ὁ-
μοιοουσιος τότε δὲν εἶνα καθολοὶ καὶτε φῶς οὔτε φύσει
Θεοὺ διότι τα ὁμοιοι λογῳ μετοχῆς δὲν εἶνα κατὰ ἀλή-
θειαν ἀλλὰ κατὰ ὁμοιοτητα τῆς ἀληθείας ὁμοιοι ὥστε να
ἤμπορουν να μεταπλάτουν εἰς ἀνομοιοτητα καὶ να ἀφαι-
ρῆται ἀπὸ αὐτὰ ἐκεῖνο τοῦ εἶναι ἐκ μετοχῆς. Τοῦτο δὲ
πάλιν ἀρμόζει εἰς τὰ κτισματα καὶ τὰ ποιήματα. Ἐπο-
μένως ἀν τοῦτο εἶναι ἀτοπον, δὲν ἤμπορεῖ να εἶναι Υἱὸς

ἐκ μετοχής ἀλλὰ κατὰ φύσιν καὶ ἀληθινὸς Υἱός, φῶς σοφία Θεός. Ἐφ' ὅσων δὲ εἶνα Υἱὸς κατὰ φύσιν καὶ οὐκ ἐκ μετοχῆς δὲ, ἡμπορεῖ νὰ λέγεται ὀρθῶς ὁμοουσιος ἀλλ' ὁμοφύσιος. Ὅτι δὲ δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῇ εἰς ἀλλας περ πτωσεις δι' ὅτ' ἀπέδωχθη δι' τὸ ὁμοῖον δὲν λέγεται ὀρθῶς σχετ' κὼς με τὰς εἰς κς πὼς καὶ μὴ εἶναι ἀνόητοι. Ἐὰν μὲν ἐπικρατεῖ καὶ ἐπικρατοῦναι λέγεται τοῦτο δια τὸ Υἱὸν ἀπὸ τοῦ ὁμοουσιος.

54 Δια τοῦτο καὶ ἡ Σκοδος εἰς τὴν Νικαίαν, καλῶς ἔγραψεν ἐκεῖνο ποῦ ἐπρεπε νὰ εἰπῇ ὅτ' ὁ Υἱὸς περ ἐγεννηθῇ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς εἶνα ὁμοουσιος με τῷ Πατέρει. Καὶ ἡμεῖς ἀφοῦ ἐμαθόμεναι τοῦ ἀς μὴ πολεμώμεν σκιος καὶ προπύτων, ὅταν γινώσκωμεν ὅτ' καὶ ἐκ νῦν ποῦ ἔγραψαν αὐτοὶ δὲ τὰ ἔγραψαν με σκοποὶ νὰ παρερμηνεύσῃ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ μὲν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, νὰ ἀνατρέψῃ δὲ τὰς κατ' αὐτοῦ θλασφημίας τῶν Ἀρειοματιῶν ἐξεθεσίου ἐπὶ τὴν πίστιν. Δι' ὅτ' πρεπε νὰ σκοπώμεθα καὶ νὰ κατανοώμεν ἀκριβῶς δι' ὅτ' ἡμεῖς λέγωμεν ὁμοουσιος καὶ ἐξ ἑτέρας οὐσίας δὲ, εἰν οὐ μὲν τοὺς ἀληθινὸν Υἱόν, ἀλλὰ κατεῖλεν ἀπὸ τὰ κτισμάτα καὶ καποιοὺς υἱοθετημένον καὶ θετοὺς Υἱόν, πράγμα ποῦ ἄρесеῖ εἰς τοὺς αἵρετικους. Ὅταν δὲ λέγωμεν χωρὶς ἀντιλογίας τὸ ὁμοουσιος Υἱόν, σημαίνωμεν τοὺς γνησίους Υἱόν ποῦ ἐγεννηθῇ ἐκ τοῦ Πατρὸς. Ἐστὼ καὶ ἀν' ἐξ τοῦτο σκιζοῦν τὰ ροῖχ' αὐτῶν ἀπὸ ὀργῆς οἱ χριστομαχίαι. Αὐτὰ λοιπόν τὰ ὁποῖα ἐγὼ ἐμαθὼν καὶ ἤκουσα ἀπὸ ἀνθρώπων φρονιμικους νὰ συζητοῦν. Ἐγραψα συντομῶς, σεῖς δὲ στερεωμένοι ἐπαυο εἰς «τοὺς θεμελιοὺς τῶν ἀποστόλων»¹⁴⁸, καὶ πιστοὶ εἰς τὰς παραδόσεις τῶν Πατέρων, νὰ εὐχεσθε ὅπως σταματήσῃ, καποτε εἰς τὸ ἐξῆς κάθε φιλονικία καὶ φανατικὸς ζῆλος, καὶ καταδικασθοῦν αἱ ἀνόητοι συζητήσεις τῶν αἱρετικῶν καὶ κάθε λογομαχία καὶ ὅπως ἡ μὲν κακὸφημος καὶ ἀνθρωποκτόνος αἵρεσις τῶν Ἀρειανῶν ἀφανισθῇ, δαλαμνηθῇ δὲ εἰς τὰς καρδίας ὅλων ἡ ἀλήθεια, ὥστε ὅλοι εἰς ὅλα τὰ

μέρη να λέγουν τὸ αὐτό»³⁹ καὶ να πιστεύουν τὴν αὐτὴν πίστιν. Καὶ ἐστὶ ἀφοῦ πλεον δεῖ μείνει καμμία ἀρεσὴν δυσφημησίς να προφερετα καὶ να ὁμολογῆται εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας «εἰς Κύριον μὴ πίστις, ἐν βαπτισμα»⁴⁰ εἰς Χριστὸν ἡσθαί τοι Κύριον ἡμῶν, δὲ τοῦ ὁποῦ ἡ δόξα καὶ το κράτος ἀνῆκε εἰς τὸν Πατέρα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

55 Αφοῦ εἶχα γραψεὶ τὰ γεγονότα ποὺ ἐλαθὼν χωρὰν εἰς τὰς συνόδους ἐπληροφρηθῆ, ὅτι ὁ ἀσεβέστατος Κωνσταντὸς ἔγραψεν εἰς τοὺς ἐπισκόπους ποὺ παρέμεναν εἰς Ἀρίμινον. Καὶ ἀρεσῶς ἐφροντίσα να λαθῶ ἀντιγραφα διὰ μέσου ἀληθινῶν ἀδελφῶν καὶ να ἀποστείλω πρὸς σὰς καὶ τὰς ἀπαντήσεις τῶν ἐπισκόπων, διὰ νὰ πληροφορηθῆτε ἀφ' ἑνὸς μετὰ τὴν ἀσεβῆ παταργίαν τοῦ θασλεως ἀφ' ἑτέρου δε τὴν σταθερότητα καὶ τὸ ἀμετακίνητον τῆς γνώμης τῶν ἐπισκόπων πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Ἑρμηνεία τῆς ἐπιστολῆς

Ὁ Κωνσταντῖος Νικητὴς καὶ Θριαμβευτὴς Αὐγουστος πρὸς ὅλους τοὺς ἐπισκόπους, ποὺ συνῆλθον εἰς Ἀρίμινον.

Ὅτι ἡμεῖς πάντοτε ἐφροντιζομεν καὶ προηγουμένως ὑπὲρ τοῦ θεοῦ καὶ προσκυνητοῦ νόμου δεῖ ἀγνοεῖ οὔτε ἡ ἰδικὴ σας χρηστότης ἀλλὰ δεῖ ἡδυνήθημεν να δώμεν τοὺς εἴκοσιν ἐπισκόπους, τοὺς ὁποίους ἀπεστελε τῶρα ἡ συνείσας σας, οἱ ὁποῖοι ἐπεφορτισθησαν τὴν πρεσβειαν, τὴν ὁποῖαν ἀνεθέσατε εἰς αὐτοὺς. Διὸ ἐβ'αζει ἡμᾶς ἡ ἀνάγκη νὰ ἐκστρατεύσωμεν ἐναντίον τῶν θαρβάρων καὶ ὥς γνωρίζετε ἡ ψυχὴ πρέπει να εἴλω, ἐλευθερὰ ἀπὸ καθέ φροντιδα ὅταν κανεὶς ἀσχολῆται μετὰ θεμάτων περὶ τοῦ θεοῦ νόμου. Διὰ τοῦτο ἐδώσαμεν ἐντολὴν εἰς τοὺς ἐπισκόπους νὰ περιμένουν τὴν ἐπανοδὸν ἡμῶν, ὥστε δύνανται τακτοποιηθοῦν πρῶτον καλῶς αἱ ὑποθέσεις τοῦ κρα-

139. Δ' Κορ. 1, 10.

140. Ἐφεσ. 4, 50.

τους, νὰ ἡμπορεύωμεν ὑπερὰ τὰ ἀκουσώμεν καὶ μελετήσωμεν ἐκεῖνα ποὺ θα ἡμᾶς ἐπὶβάλουν. Ἄς μὴ φαῖ ὅμως βαρὺ εἰς τὴν στερρότητα τῶν σὰς τὸ νὰ περιμένετε τὴν ἐπανοδὸν αὐτῶν οὕτως ὥστε ὅταν ἐπανέλθουν μετὰς ἀποκριεῖς ἡμῶν ἡμπορεσετε νὰ συμβῇσαστε τὰς ἀντιθέσεις γινωμῶν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Καθολικῆς Εκκλησίας.

Αὐτὰ ἦσαν ἐκεῖνα ποὺ ἔλαβον οἱ ἐπίσκοποι διὰ χειρὸς τριῶν ἀπεσταλμείων.

Ἀπαντήσεις τῶν Ἐπισκοπῶν

Ἐλαθομὲν τὰ γράμματα τῆς φιλανθρωπίας σου κυρίε θεοφιλέστατε βασιλεῦ, τὰ ὑπὸ ἀ πληροφροῦ ἡμᾶς ὅτι, λόγῳ τῆς ἀπασχολήσεως σου με ἐπειγουσας ὑποθέσεις τοῦ κράτους δὲν ἡμπορέσεις μεχρὶ τώρα νὰ δεχθῇς εἰς ἀκρόασιν τοὺς ἀπεσταλμένους μας καὶ διατάσσεις ἡμᾶς νὰ περιμένωμεν τὴν ἐπανοδὸν αὐτῶν ἕως ὅτου ἡ εὐσεβεῖς σου εὐκαιρήσῃ νὰ λαβῇ γινῶσιν παρ' αὐτῶν αἷτα ποὺ ἀποφασίσασιν ἐν ἀρμονίᾳ με ἐκεῖνα ποὺ ἐξεθέσαν οἱ πρόγονοί μας. Ἀλλὰ καὶ τώρα διὰ τῶν γραμμάτων τούτων ὁμολογοῦμεν καὶ παρέχομεν διαβεβῶσιν ὅτι, δὲν προκεταὶ καθόλου νὰ ἀλλάζωμεν τοὺς σκοποὺς μας συμφῶνα καὶ με τὰς ἐντολὰς τοῦ ἐδωσάμεν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους μας. Ζητοῦμεν λοιπὸν ὅπως διαταξῇς με εἰρηνικοὺς πρόσωποι ὅπως ἀναγινωσθοῦν τὰ παρόντα γράμματα τῆς μετριοτητος ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποδεχθῇς εὐχαριστως καὶ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀπεστείλαμεν με τοὺς ἀπεσταλμένους μας. Ἡ σὴ ἡμερότης ἀντιλαμβανεται, μαζί με ἡμᾶς πόσον μεγάλη εἶναι ἡ λυπη καὶ ἡ κατῆφεια ποὺ ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς εὐλογημένους χρόνους τῆς βασιλείας σου, λόγῳ τοῦ γεγονότος ὅτι, τόσα, πολλὰ Ἐκκλησία, εἶναι, χωρὶς ἐπισκόπους. Καὶ δι' αὐτὸ παρακαλοῦμεν καὶ πάλιν τὴν φιλανθρωπίαν σου, κύριε θεοσεβέστατε βασιλεῦ ὅπως, πρὶν νὰ εἰσβάλῃ ὁ δριμύς χειμὼν, ἐὰν θέθῃς ἀρέσκει τούτο εἰς τὴν εὐσέθειαν σου,

ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἡμῶν νὰ ἐπισκελθῶμεν εἰς τὰς Ἐκκλησίας μας
ἵνα ἐπὶ ἡμπορούμεν μαζὶ με τοὺς λαοὺς μας νὰ ἀναπέμ-
πῶμεν πρὸς τὸν παντοκράτορα Θεὸν καὶ τὸν μονογενῆ
Υἱὸν αὐτοῦ, τὸν Δεσποτὴν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Χριστὸν
τὰς συνεθόμενας ἡμᾶς ὑπὲρ τῆς βασιλείας σου, κα-
θὼς καὶ παντοτε ἐπράξαμεν καὶ τώρα πράττομεν εὐχό-
μενοι.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Τῶν κατ' Αἴγυπτον καὶ Λιβύην ἐνενήκοντα καὶ
τοῦ Μακαρίου Ἀθανασίου κατὰ ἐπισκόπων Ἀ-
ρειανῶν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀφρικῇ τιμιωτάτους
Ἐπισκόπους

Εἰσαγωγή

Ἡ ἐπιστολὴ, αὐτῇ, ἔγραψεν, ἀπὸ τοῦ Ἀθανασίου τῆς ἐνεμήκοντα ἐπισκόπων τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Λιβύης, οἱ ὁποῖοι συνήλθον εἰς συνέδον τοῦ ἱεροῦ ἐν τῇ Λυβυανόρει πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνημέρωσιν τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Δι' αὐτῆς, Ἀφρικῆς περ τῶν προσπαθῶν τῶν Ἀρειανῶν καὶ παρεστῶτων, ἃ ἀποφασθέντα εἰ, τὴν ἐν Ἀριανισμῷ τῆς Ἰουλας γενόμενης Συνόδου ὡς τῇ τελικῇ διατύπωσιν τῆς πίστεως συμπληροῦσαν ὅλην, τὰς εἰσερχομένης τῆς πίστεως, τῆς ὁποίας ὁ ἐκπαισὶς τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας. Ἀπὸ παλαιούτων τῆς Συνόδου, αἱ ὁποῖαι συνέλθον ἐν τῷ ἱερῷ χρόνῳ πρὸς τῇ Συνόδῳ τῆς Νικαίας, πομπικῶς δὲ τῇ Συνόδῳ τῆς Νικαίας ἐβόλυσαν, αὐτὴν εἶπε τῇ Ἀρειανικῇ ἀρεσῇ καὶ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ συγγενεῖς ἐκκλησιαστικοῦ Πάσχα ἀπὸ θεμελίων Ἀριστοκρατῶν κατὰ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, αἱ δὲ ἅπαντα τὰ συνέλθον, μετ' αὐτῇ, συνέλθον ἀπὸ τῆς πίστεως τῆς ἔξοχης, ὅς, ὡς ἀν' ἅπασι τῆς ἐκκλησίας (ἐκκλησιαστικῆς Συνόδου (κεφ. 2)

Εἰς συνέχεια ἀποδεικνύει δὲ τὴν ἀποτυχὴν τῆς πίστεως τῆς Νικαίας εἶναι συμφωνοῦς πρὸς τὰς ἀρχαίας Ἱερὰς καὶ τὴν ὁδοκαλίαν τῶν παλαιότερων Πατέρων, καὶ ἀναφέρεται εἰς τοὺς λόγους ὅς, τοὺς ὁποίους ὁ θεὸς ὁμοούσιος, ἀλλ' καὶ μὴ ἀπέναντι, εἰς τὰς Γραφάς.

Μεθεύθην, ὡς ἡ Πύρρις ἔκφρασε, τῆς ὁρθοδόξου πίστεως. Τούτου
 - ἡ, ἡμεῖς τῶν Ἀρεαίων, ὁ ὁ Γίος, εἶνα γὰρ εἶνα ἐπὶ τῶν
 ἀσχημάτων καὶ ἀσχημάτων, πρὸς τὰς, πρὸς, Ἰβρίων. ὁ ὁ
 σιαν, τῶν Γίον πρὸς τῶν Πατέρων εἶνα τρεῖς σιαν καὶ σιαν ποιο-
 τήτος καθὼς πρὸς τῶν Ἀρεαίων, οἷον, ἀπορροπῶν, τὸ ομο-
 σπον, ἔλεγε, ὁ ὁ Θεὸς, ὅτι, ἔλεγε, πρὸς τῶν, ὅτι, πρὸς τῶν
 Θεῶν, πρὸς τῶν, ὅτι, πρὸς τῶν Θεῶν ἀπορροπῶν, ὁ ὁ Μην-
 σέω. Ἐγὼ εἶπα, ὁ ὁ πρὸς τῶν (ὁ πρὸς τῶν) (ἐγὼ 3 14)

Περὶ τούτου χάρις γινώσκω, ὅτι ἡ συνοδὸς ἔγραψε καὶ πρὸς τὸν
 Γίον, Δάκρυον, πρὸς τῶν Ἀρεαίων, ὅτι, ἐγκατεστάθη, ὁ ὁ Θεός, ὡς
 ἐπισκοπῶν, τῶν Ἀρεαίων καὶ ἔκφραζε, πρὸς τῶν, ὅτι, οἷον, ὅτι
 καθήρεθη, μέχρι τούτου, ὡς Ἀρεαίων, πρὸς τῶν, τῶν ἁγίων
 αὐτοῦ Γίον καὶ πρὸς τῶν, πολλὰ κακὰ, εἰς τὴν Ἀρεαίων
 δραστή, (κεφ 10) Ἐ, ἔλεγε (κεφ 11) ἐγκατεστάθη, ὅτι ἡ Συνο-
 δὸς τῆς Ἀρεαίων, ἐξέθετο, πρὸς τῶν, τῶν, ὅτι, ὅτι, τῶν
 μετὰ τὸ πρὸς τῶν, εἰς τὸ πρὸς τῶν, Σιαν, εὐθὺς
 μετὰ τῆς, πρὸς τῶν, εἰς τῶν, Θεῶν, καὶ, τῶν, ἁγίων, τῶν
 Γίον καὶ, τῶν, πρὸς τῶν, εἰς τῶν, Θεῶν, καὶ, τῶν, ἁγίων
 τῶν τοῦ ἁγίου Πατρός, πρὸς τῶν Πατέρων καὶ τῶν Γίον, εἰπὼν
 ὅτι, πρὸς τῶν, καὶ, εἰς τὸ Πνεῦμα τοῦ ἁγίου, καὶ, οἷον, αὐτῶν, ἀλλήως
 σιαν, πρὸς τῶν, κατὰ τῶν, ἀρεαίων, εἰπὼν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

1 Εἶνα, μὲν ἄρκετά τα ὅσα ἐγράφησαν κα' ἀπο τοῦ ἀγαπῶντος σὺ λλειτοῦργον ἡμῶν Δαμασκῶ, τοῖ ἐπίσκοπον Ρώμης κα τοὺς ἄλλους τόσους πολλοὺς ἐπισκόπους, που συνηλθον εἰς συνόδοι μαζ με αὐτόν, ὅχι, ὀλιγωτερον ἄρκετά εἶνα, καὶ ὅσα ἐγράφησαν ἀπο τὰς ἄλλας συνόδους που ἐγιναν κα εἰς τὴν Γαλλίαν κα τὴν Ἰταλίαν περὶ τῆς ἐγιατεύσεως πιστεως τῆς ὁποίαν ὁ μὲν Χρ.στος ἔχαρσεν, οἱ δὲ ἀποστολοὶ ἐκήρυξαν κα οἱ Πατέρες, που συνηλθον ἀπο ὅλα τα μέρη τῆς καθ ἡμᾶς οἰκουμένης εἰς τὴν Νίκαιαν μᾶς παρέδωσαν. Διότι, τόση ἦτο τότε ἡ φρονιτις λογῶ τῆς Ἀρειανικῆς αἵρεσεως, ἵνα, ἐκεῖνο μὲν που ἐξεπείσαν εἰς αὐτὴν ἐπαναφερθεῖν, εἰς τὴν ὀρθὴν πίστιν, γινουσι δὲ φανεροὶ ἐκεῖνοι που τὴν ἐφευρον. Με τὴν πίστιν αὐτὴν λοιποὶ συνεφαιήθητε παλαιότερα καὶ ὅλη ἡ οἰκουμένη καὶ τώρα μετὰ τὰς τοσὰς πολλὰς συνόδους που ἐγιναν ἀφοῦ ἐγινεν ὑπομνησις αὐτῆς, ὅλοι ἐκεῖνοι που ζοῦν εἰς τὴν Δαλματίαν κα τὴν Δαρδανίαν, καὶ τὴν Μακεδονίαν κα τὴν Ἥπειρον κα τὴν Ἑλλάδα κα τὴν Κρήτην κα τὰς ἄλλας νήσους τὴν Σικελίαν κα τὴν Κύπρον κα τὴν Παμφυλίαν, κα τὴν Λυκίαν, κα τὴν Ἰσaurίαν, κα εἰς ὅλην τὴν Αἰγυπτίον, καὶ τα μέρη τῆς Ἀβυθῆς κα οἱ περισσότεροι κατοικοὶ τῆς Ἀραβίας ἔμαθον καλῶς αὐτὴν καὶ ἐθαύμασαν αὐτοὺς, που ὑπεγράφαι αὐτὴν διότι, ἐὰν ἔμεινε καὶ κάτι κατάλοιπον εἰς αὐτοὺς το ὅποιον θλαστανεὶ ἀπο τὴν ρίζαν τῶν Ἀρειανῶν τοῦτο εἶνα, ἡ πικρία ὁ Αὐξεντος λέγομεν καὶ ὁ Οὐρσάκιος καὶ ὁ Οὐάλης, κα ἐκεῖνο, που φρονοῦν ὁμοῖα με αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι δ αὐτῶν γραμμάτων τούτων ἀπεκόπησαν κα ἀπερρίφθησαν ἔξω τοῦ περιθόλου τῆς Εκκλησίας κα, λοιποὶ εἶνα, μὲν ἄρκετά, ὅσα ὡμολογήθησαν εἰς τὴν Νίκαιαν κα αὐτάρκη καθὼς προείπομεν, διὰ τὴν ἀνατροπὴν πάσης ἀσεβοῦς αἵρεσεως καὶ πρὸς περιφρούρησιν καὶ ὠφέλειαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἠκούσαμεν, ὅτι, μερικοὶ, μὲν τὸ νὰ θέλουν νὰ πολεμήσουν αὐτὴν ἐπιχειροῦν νὰ ἐπικαλοῦνται, καποῖαν συνόδον, ποῦ ἐγινεν εἰς τὴν Ἀριμι-

νοι καὶ φίλοι κοῖνι ἰσχυριζόμενοι ὅτι αὐτὴ μὲλλον πα-
ρα ἐκείνῃ τῆς Νικαίας εἶναι σγῆμα ἐθεωρήσαμεν ἀναγ-
κασιον νὰ γράφωμεν, πρὸς ὑμᾶς ὡς μὴ ἄλλοις τού-
τοις οὐτοὺς διότι οὕτω οἶδε, ἀλλ' εἶναι παρὰ μὲν παρα-
φύσει τῆς Ἀρειανικῆς αἵρεσεως. Διότι ἐκεῖνοι που
δὲν παραδέχονται τὴν συνόδον ποὺ ἐγένετο (εἰς δὲ αὐ-
τὴν ἐκείνῃ ποὺ ἐγένετο εἰς τὴν Νικαίαν) τὸ ἄλλο ἐπιθι-
μοὺς παρὰ νὰ ἐπικρατήσουν τὰ φρονήματα τοῦ Ἀρειαν-
οῦ ὡς ἄλλως λοποιν ἀξίον νὰ διενεργῶνται οὗτο παρὰ
μονοὺς Ἀρειανοὺς ἀξίον νὰ τοῦτοι τῆς αἰτήσεως τιμωροὺς
ποὶ ἤξουν καὶ ἐκεῖνοι. Οἱ ὅποιοι οὕτω τὸν Θεὸν ἐφύθη-
θησαν τοῦ λεγεῖν· «Μὴ μεταθετὴς τὰ αἰώνια σῶρα ποὺ
ἔθεσαν οἱ πατέρες σου» καὶ ἐκείνους, ποὺ κακολογεῖ
πατέρα ἢ μητέρα νὰ θανατώνεται οἱ ὅποιοι αὐτοὺς τοὺς
Πατέρας ἐσεβάσθησαν ποὺ παρήγγειλεν νὰ ἀναθεματ-
ίζονται ἐκεῖνοι, ποὺ πιστεύουν τὰ ἀντιθετὰ πρὸς τὴν ὁμο-
λογίαν των.

2. Διότι δια τοῦτο ἐγένετο καὶ ἡ οἰκουμένη Συνο-
δος τῆς Νικαίας ἐκ τοιαύτῳ, δεκά ὀκτώ ἐπισκόπων
ποὺ συνεληθάν, ἐκεῖ νὰ ἀποφασίσουν περὶ τῆς πίστεως καὶ
δια τὴν Ἀρειανικὴν αἵρεσιν πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ μὴ
γίνωνται τέτοια πράγματα πλεονάζοντες ἀπὸ μερῶν χριστι-
ανῶν μὲν προφασίν τὴν πίστιν ἄλλα καὶ αἰ ποτε γὰρ
νὰ μὴ ἐπικρατοῦν. Διότι, τὸ λεγέτε ἀπὸ ἐκείνῃ δια νὰ
ζητήσῃ καὶ εἰς νεώτερα. Εἶναι πλήρης εὐσεβείας ἡ πί-
στις τῆς Νικαίας, ἀγαπήτοι αὕτη δεδόθη καὶ ἐπεκράτη-
σει εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην. Τὴν πίστιν ταύτην ἐγνωρίσαν
καὶ οἱ Ἰνδοὶ καὶ ὅσοι ἄλλοι χριστιανοὶ μεταξὺ τῶν θαρ-
σάρων λαῶν. Ἐπομένως μάταιος ἦτο ὁ κόπος ἐκείνων,
ποὺ ἐπεχειρήσαν πολλοὶ ἐναντίοι τῆς Διότι τώρα οἱ δὲ
καὶ καὶ πλεον τοιοῦτοι ποὺ ἔκαμναι σινοδούς καὶ ἀλλασ-
σοῦν γινώμην καθ' ἡμέραν καὶ ἀφαροῦνται ταῦτα μὲν ἀπο-
τὰς πρώτας σινοδοὺς ἐκεῖνα δὲ ἀφ' οὗ μεταβαλλοῦν αὐ-
τά προσθετοῦν εἰς τὰς σινοδοὺς ποὺ ἐγένετο μετὰ ταῦτα.
Καὶ δεῖ ἔχασαν καμμίαν ἐκείνην μετὰ, τώρα ποὺ νὰ
μὴ γράφουν, νὰ μὴ δὲ ἀγραφοῦν καὶ νὰ μὴ θιαζῶνται νὰ

1. Παρ. 22, 28.

2. Έξ. 31, 16.

ρον ὅτι οἱ Ἰδ.ο. γίνονται κατηγοροὶ τῆς καθ' ἑμὲς ἀπο-
 τας συνόδους τῶν Πατρῶν· δε κατὶ τέτοιον ὥσαν ἐκεί-
 νο τοὺς ἐπάσχον τότε καὶ οἱ προδότες Ἰουδαῖοι· Διότ
 καθὼς ἐκεῖνοι μετὰ τὸ νὰ ἐγκυκαταλέγκων τὴν μὲν τὴν
 γῆν τοῦ ζῶντος ὕδατος κατεσκεύασαν δια τὸ ἐαυτῶν
 τῶν στερνῶν μετὰ ῥήματα ποὶ δὲ, ἡμποροῦν νὰ συγκρα-
 τήσων ὕδωρ· ἔχε δὲ τοῦτο γραφὴ εἰς τὸν προφήτην
 Ἰερεμίαν· Ἔσται καὶ αὐτοὶ μετὰ τὸ νὰ πολεμοῦν τὴν μὲν
 Σύνοδον ποὺ εἶνα καὶ Οἰκουμένη καὶ σκεκαλεσθῶν ἰδικῶς
 τῶν συνόδους πολλὰς καὶ ὅλα· εἶνα ἀδεια αἱ ὁποῖαι
 ἐφανῆσαν καὶ εἰς τοὺς ἰδίους ὥσαν λσθη νὰ πιασθῶν,
 ποὺ δὲν ἔχε δύναμιν· Ἄς μὴ παραδεχόμεθα λσπὸν ἐ-
 κείνους ποὺ τὴν Ἀριμνὸν ἢ ἄλλην ὀνομάζουσι σύνοδον,
 ἔκτος ἀπὸ ἐκείνης ποὺ ἔγινεν εἰς τὴν Ν.καίαν· Διότι καὶ
 σεις ἀγαπητοὶ, γνωρίζετε μετὰ τὸ νὰ ἐμαθετε ἀπὸ ἐκεί-
 νους ἀπὸ σᾶς ποὺ ἦλθον ἀπὸ τῆς Ἀριμνῶν· ὅτι ὁ Οὐρσά-
 κος καὶ ὁ Οὐαλὴς ὁ Εὐδοξίος καὶ ὁ Αὐξέντιος ἐκεῖ δὲ
 μαζί με αὐτοὺς ἦτο καὶ ὁ Δημοφῶς καθηρέθησαν δὲ
 ἠθέλησαν νὰ γραφῶν ἄλλα ἀπὸ ἐκείνα, ποὺ εἶπει ἡ ἐν
 Ν.καίαν Σύνοδος· Καὶ ὅταν ἐζητηθῇ ἀπὸ αὐτοὺς νὰ ἀνα-
 θεματισθῶν τὴν Ἀρεανικὴν αἵρεσιν ἡρνήθησαν, καὶ ἡ-
 θελοὶ μᾶλλον νὰ εἶναι προστατὰ αὐτῆς· Οἱ δὲ ἐπισκοποὶ
 θεβαιοὶ οἱ ἀληθινὰ γνήσιοι δοῦλοι τοῦ Κυρίου, καὶ πι-
 στευνόντες ὀρθῶς ἦσαν δὲ περίπου διακοσὸς ἔγραψαν
 ὅτι ἀρκοῦνται εἰς μὲν τὴν Σύνοδον τῆς Ν.καίας καὶ
 τίποτε περισσοτεροὶ ἢ ὀλιγωτεροὶ ἀπὸ ἐκείνης, δὲν ζη-
 τοῦν ἢ πιστεύουν· Ταῦτα ἐδηλώσαν καὶ εἰς τὸν Κωνσταν-
 τιν, ὁ ὁποῖος καὶ εἶχε διατάξει νὰ γινῇ ἡ σύνοδος·
 Ἀλλ' ἐκεῖνο, ποῦ καθηρέθησαν εἰς τὴν Ἀριμνὸν, ἀφοῦ
 παρουσιασθῆσαν εἰς τὸν Κωνσταντῖνον ἐληργήσαν ὥστε
 νὰ ὑβρισθῶν μὲν αὐτοὶ ποὺ ἀπεφανίσθησαν ἐναντίον
 τῶν, νὰ γίνων δὲ ἀπειλαὶ ὅπως μὴ ἐπανέλθων εἰς τὴν
 ἐπαρχίαν τοῦ ὁ καθ' ἑμὲς, νὰ ἀσκηθῇ δὲ εἰς θαρὸς τῶν θία
 εἰς τὴν Θράκην μέσα εἰς αὐτοὺς τοῦτον τὸν χειμῶνα, δὲ
 νὰ ἐξαναγκασθῶν νὰ δεχθῶν ὅσα παρ' αὐτῶν καίνοντο-
 μουντα.

4. Εάν λοιπόν μερικοί ονομαζούν συνάδοι τὴν Ἀρίμινον ὡς φαίνεται πρῶτον τῇ καθαρεύσει τῶν προαναφερομένων, καὶ ἐκεῖνα που ἔγραψαι, οἱ ἐπίσκοποι, λέγοντες καὶ αὐτοὶ, ὅτι δεῖ ζητοῦν τιποτε περισσότεροι ἐκείνων που ὡμολογήθησαν εἰς τὴν Νικαίαν παρὰ τῶν Πατέρων, οὔτε ονομαζέσθαι ἐκτος αὐτῆς ἀλλοτρίῃ συνάδοι. Ἀλλὰ αὐτοὶ ταῦτα μὲν κρυπτοὺν ὑποστηρίζουσι δὲ ἐκεῖνα που ἔγραψαι εἰς τὴν Θρακίην μετὰ τῆς θείας. Ἀπο αὐτὰ ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι τῆς μὲν Ἀρειανικῆς αἵρεσεως, υποκριταὶ ξένοι, δεῖ πρὸς τὴν ὕψαινονσαι ὁρθὴν πίστιν. Καὶ ἂν δεῖ κατεῖς θελήσῃ ἐκείνη παραλλήλως τὴν μεγάλην συνάδοι καὶ ἐκεῖνας που ἔγραψαι παρ' αὐτῶν θὰ διαπιστώσῃ τὴν ἐκείνων αὐτῶν μὲν, τῶν δὲ τὴν ἀνοήσιαν. Οἱ Πατέρες που συνήλθον εἰς τὴν Νικαίαν δὲν ἦσαν καθηρημένοι ὅτι συνήλθον ἄλλα καὶ ὡμολόγησαν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς· αὐτοὶ δὲ ἀφοῦ καθηρέθησαν καὶ μίαν καὶ δύο φορές, καὶ τρίτην εἰς αὐτὴν ταυτὴν, τὴν Ἀρίμινον, τολμοῦσι γράφειν, ὅτι δεῖ πρέπει νὰ λεγεται ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει ὑπόστασιν ἢ οὐσίαν. Ἀπο αὐτὰ λοιποὶ ἐπιτρέπεται νὰ σκεφθῶμεν ἀδελφοί, ὅτι οἱ μὲν Πατέρες τῆς Νικαίας ἐμπνεόντα ἀπο τῆς Γραφῆς, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς λέγει εἰς μὲν τὴν Ἑξέδοι· «Εγὼ εἰμὶ ὁ ὢν»⁶ δια στόματος δὲ τοῦ Ἰερεμίου· «Ποῖος εἶναι μεσὰ εἰς τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ καὶ εἶδε τὸν Λόγον του»· Καὶ μετ' ὀλίγον· «Καὶ ἐὰν ἐστιάθῃσαν ἐμπρὸς εἰς τὴν ὑπόστασιν μου, καὶ ἤκουσαν τοὺς λόγους μου»⁷. Ἡ δὲ ὑπόστασις εἶναι οὐσία καὶ τιποτε ἄλλο δὲν σημαίνει παρὰ αὐτὸ τοῦτο τὸ εἶναι, τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Ἰερεμίας ονομάζετο ὑπαρξίν, λέγων· «Κοι, δεῖ ἡκούσαν τὴν φωνὴν τῆς ὑπαρξεως»⁸. Διότι ἡ ὑπόστασις καὶ ἡ οὐσία εἶναι ὑπαρξίς· Διότι εἶναι καὶ ὑπαρχεῖ. Τοῦτο ἐννοῶν καὶ ὁ Παῦλος ἔγραψε πρὸς τοὺς Ἑβραίους· «Ὁ ὁποῖος (Υἱὸς), ὑπαρχὼν προαωνίως καὶ φῶς ἐκ τοῦ φωτός τῆς ἐνδόξου φουσεως τοῦ Πατρὸς ἦτο καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστασεως αὐτοῦ»⁹. Οὗτοι δὲ, οἱ νομίζον

6. Ἑξέδ. 3. 14

7. Ἰερ. 23, 18

8. Ἰερ. 23, 22

9. Ἰερ. 9. 10

10. Ἑβρ. 1, 3

[illegible]

Ἀλλὰ ἐπειδὴ οὗτος ὁ Χριστὸς αὐτὸς φησὶν τῇ
 ἐκκλησίᾳ τῇ τῇν καὶ ὡς αὐτὸς τὸν
 ἑαυτοῦ ἀποστόλου καὶ ὑποτακτικῶς Θε-
 οῦ καὶ ἐπειδὴ ὁ ὁ Χριστὸς αὐτὸς φησὶ
 ὡς αὐτὸς τὸν Θεόν· αὐτοὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ
 τῇ ἐκκλησίᾳ ὅτι ὁ Χριστὸς αὐτὸς φησὶ
 ἐκ τοῦ Θεοῦ αὐτὸς φησὶ ὡς αὐτὸς τὸν
 Πατέρα διότι τὸ εἶναι προσωπικόν· γὰρ ὁ
 μονογενὴς καὶ ἀληθινὸς Λόγος πρὸς Πατέρα· καὶ περὶ
 μέντοι ὅτι ἔχει φανή ἐκ τῆς κείνης αὐτῆς εἶναι ἡ
 τολογία· Ὅτι αὖτε οἱ ἐπισκοπῶν ἐρωτοῦσαι πάλιν αὐ-
 τοὺς, ποῦ ἐσμεν, οὐλοῦντες ἐὰν λέγῃ ὅτι ὁ Χριστὸς
 εἶναι κτιστὴ ἀλλὰ δυναμὶς μετὰ τὸν Πατέρα καὶ
 εἰκὼν ἀναρχός, ἀπαράλλακτος καθ' ὅλα μετὰ τὸν Πατέρα

15 A' Soc. 8, 6.

16 B' Kop. 5, 17—19.

ρα, και Θεον ἀληθινοὶ· αὐτὸν περὶ τὸν Εὐσέβιον ἐφανήσαν, καὶ συνειννοῦντο μὲν νεύματα μεταξὺ τῶν ὅτι καὶ αὐτὰ ἐμφυρμόζουσιν καὶ εἰς ἡμᾶς· Διὸς καὶ ἡμεῖς καὶ εἰκὼν καὶ ὁμοία Θεοῦ λεγόμεθα καὶ δι' ἡμᾶς ἔχει λεχθῆ· «Διότι πάντοτε ἡμεῖς οἱ ζῶντες· Καὶ πολλὰ δυνάμεις ὑπάρχουν· καὶ ἐξήλθε μὲν ὅλη ἡ δύναμις τοῦ Κυρίου ἐκ τῆς Αἰγύπτου»· Ἡ δὲ καρπὴ καὶ ἡ ἀκρίς λεγεται δύναμις μεγάλη¹⁷· Καὶ ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων εἶναι μεθ' ἡμῶν, ὑπερασπιστὴς ἡμῶν ὁ Θεὸς τοῦ Πατρὸς· Ἀλλὰ θεβαιῶς καὶ ἡμεῖς οἱ ὅσοι εἰμεθα τοῦ Θεοῦ ὅχι ἀπλῶς ἀλλὰ διὸς καὶ ἀδελφούς μᾶς ὡς ἑαυτοὺς· Ἐάν δέ τις λέγουν τοὺς Υἱοὺς ἀληθινὸν Θεοὺς τοῦτο δὲν μᾶς στενοχωρεῖ διότι ἀφοῦ εἰπεί, εἶναι ἀληθινός

6 Αυτὴ εἶναι ἡ διεφθαρμένη διανοία τῶν Ἀρειανῶν· Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ οἱ ἐπισκοποὶ ἀφοῦ ἀντεληφθῆσαν τὴν βολιότητα αἰτῶν, ἐπέειξαν ἀπὸ τὰς Γραφὰς τὸ ἀπαυγασμα καὶ τὴν πηγὴν καὶ τοὺς ποταμοὺς, καὶ τὸν χαρακτήρα πρὸς τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ «Ἐν τῷ φωτὶ σου θὰ ἰδῶμεν φῶς»¹⁸ καὶ τὸ «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ εἰμεθα ἓν»· Καὶ ὑστερον καθαρωτέρα καὶ μὲν συντομία ἐγραψαν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοουσιος μὲν τῷ Πατρί, διότι ἀληθῶς τὰ προηγουμένως λεχθέντα ἔχουν ὅλα αὐτῇ τὴν σημασίαν· Καὶ ὁ θορυβὸς αἰτῶν ὅτι αὐτὰς λέξεις δὲν περιέχονται εἰς τὴν Γραφήν, ἐλέγχεται ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἀσκοποὺς μετὰ τὸ νὰ ἀσεβοῦν οἱ ἴδιοι μετὰ ἀγραφους λέξεις ἀγραφα δὲ εἶναι τὸ Ἐξ οὐκ ὄντων καὶ τὸ Ἦτο καποτε δὲτε δὲν ἦτο καὶ ἐτοὶ κατηγοροῦντα ὅτι ἀπὸ ἀγραφους λέξεις, λουόμενας εὐσεβῶς κατεκριθῆσαν· Καὶ αὐτοὶ μὲν ὡς καταγομῆνοι ἐκ τῆς κοπρίας, ὡμίλησαν ἀληθῶς ὡς χοικοὶ ἀνθρώποι, οἱ δὲ ἐπισκοποὶ, μετὰ τὸ νὰ μὴ ἐπεισθῶσαν οἱ ἴδιοι τὰς λέξεις, ἀλλ' ἔχοντες τὴν μαρτυρίαν τῶν Πατέρων ἐτοὶ ἐγραψαν· Διότι προηγουμένοι παλαοὶ ἐπισκοποὶ προ ἐτῶν περὶ τοὺς ἑκατὸν τριακοντα πε-

17. Πρβλ. Ψαλμ. 118, 26.

18. Πρβλ. Ιωάν. 2, 25.

19. 4 ααρ. 45, 8.

20. Ψαλμ. 86, 10.

21. Ίω. 10, 30.

ριτου τῆς μεγάλης Ρώμης καὶ τῆς ἰδικῆς μας πόλεως, οἱ ἐξαφ' ὧν κατηγόρησαν ἐκεῖνοὺς ποὺ ἔλεγον ὅτι ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι ὁμοουσιος μὲ τὸν Πατέρα. Καὶ τοῦτο ἐγνωρίζει ὁ Εὐσεβὸς ποὺ ἔγινε ἐπισκοπὸς τῆς Καισαρείας, ὁ ὁποῖος πρωτύτερα μὲν ἐπιστηρίζε τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν, ἀφ' οὗ ἐπεγράφη τὸν ὄρον τῆς ἰδίας Σύνοδος τῆς Νίκαιας, ἔγραψεν εἰς τοὺς ὁμοῦς τοῦ κα' ἐθεβαίνω, αὐτοὺς δὲ γινώσκοντες καὶ ἀπὸ τῶν παλαιῶν μεγάλων λογίων καὶ ἐπιφανεῶν ἐπισκόπων καὶ συγγραφεῶν, οἱ ὁποῖοι ἐν σχέσει με τὴν θεότητα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐχρησιμοποίησαν τὸν ὄρον ὁμοούσιος.

7 Πρὸς τι λοιπὸν ἀνοράζουσιν ἀκομὴ τῶν Ἀριμνίων, εἰς τὴν ὅποιαν καθηρέθησαν, Διὰ τὴν ἀπαριουσίαν τῆς ἐν Νίκαιᾳ Συνόδου εἰς τὴν ὅποιαν οἱ Πατέρες πάλιν πεγράφαν καὶ ὡμολόγησαν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ ὁμοουσιος μὲ τὸν Πατέρα. Πρὸς τι τρεχούσιν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, Διότι δὲν διαφωνοῦν μόνον με τοὺς ἐπισκόπους, ποὺ οἱ ἦλθοι εἰς τὴν Νίκαιαν ἀλλ' ἀληθῶς καὶ πρὸς τοὺς ἰδικούς τινι μεγάλους ἐπισκοποὺς καὶ μὲ τοὺς ἰδικούς τινι λοιπὸν ἐπισκοποὺς εἰς ὁμαχίαν. Ἰσχυῶν λοιπὸν εἶναι, οὗτοι κληρονομοὶ καὶ διαδόχοι. Πῶς ἡμποροῦν νὰ ἀνταρᾶσιν Πατέρας ἐκείνους τῶν ὁποίων δὲν παραδεχόντα τὴν ὁμολογίαν τοῦ ἐξαφ' ὧν καλῶς καὶ συμφωνῶν με τὴν πίστιν τῶν ἀποστόλων. Ἐπεὶ δὲ, εἰν νομίζουσιν ὅτι ἡμποροῦν νὰ ἀντιλεγοῦν, ἅς εἴπουν, μᾶλλον δὲ ἅς ἀπακριθῶν δια νὰ ἐλεγχθῶν ὅτι διαφωνοῦν καὶ πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἑαυτῶν πιστευοῦν εἰς τὸν Υἱόν, ποὺ λέγει· Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ εἴμεθα ἓν· καί, «Ἐκεῖνος ποὺ εἶδεν ἐμὲ εἶδε τὸν Πατέρα»²²· Ναι, θὰ εἴπουν ἴσως, ἔπε δὴ εἶναι γεγραμμένον, πιστευομεν· Ἀλλ' ἂν ἐρωτηθῶν νὰ εἴπουν καὶ Πῶς εἶναι εἰ καὶ πῶς ὁ θλεπων τὸν Υἱόν θλεπει καὶ τὸν Πατέρα, θὰ εἴπουν ἐξάπαντος περιτοῦ ἔτσι δι' ὁμοιότητα, εἰν δὲν συμπίπτουν τελείως με τοὺς ἀδελφικά πιστευοντας με αὐτούς, τοὺς λεγομενους Ἀνομοίους²³. Ἀλλ' εἰν πά-

22. Ἰω. 14, 9.

23. Ἀνομοίους λέγονται οἱ ἐκ τῆς ἀρετῆς καὶ ἀρετῆς καὶ ἀρετῆς.

[illegible][illegible]

20	1	1	1
30	1	1	1
31	1	1	1

κως έωρακε τόν Πατέρα.⁸² Εξ άλλου πάλιν καλόν είναι να δεξώμεν και από αίτο την έννοήσαν των έαν από την άρετην έξαρτάτα το να θελή κανείς ή να μη θελή και ή καλλίτεροις της συμπεριφοράς ο Υίος είναι όμοιος μέ τοι Πατέρα κατά την έννοιαν που είμεθα και ημείς. Ταύτα όμως είναι χαρακτηριστικά ποσότητος λέγεται δηλαδή ότι ο Θεός είναι ασιμετος έκ ποσότητος και ουσίας. Και πότος από σās θα ανεχθή αέτως λέγοντας αίτα, Διότ ο Θεός ό οποίος ασιμετος τα πατα είς το είνα έκ τοῦ μηδενος δέν είνα ασιμετος οὔτε τετοος όμοος μέ αύτα που είναι παρ αίτοῦ δια τοῦ Λόγου, μη γενοίτο! Διότ είναι άπλοῦς είς την ούσαν, είς την όποιαν δέν υπάρχει ποιοτης κα καθως είπεν ό ακωθος «Δέν υπάρχει είς τον Θεόν καμμι αλλοιωσις ή σκια μεταβολής».⁸³ Επομένως εάν αποδεικνυεται ότ οχι λόγω άρετής όστ δέν υπάρχει ποοτης είς τόν Θεόν οὔτε είς τοι Υόν αποδεικνύεται δηλαδή ότ είναι γνήσιοι της ουσίας γεινημα και το το θα παραδεχθητε ασφαλώς εάν δέν άπωλεσθη τελειως από σās ή Ικανοτης της νοήσεως. Το δέ ίδιον και το αύτο που συμβαινει είς την οίσιαν τοῦ Θεοῦ και το έξ αῦτης φυσκόν γεινημα, τί θα ήμπορούσε να είναι παρα πάλιν και κατά τουτο όμοουσαι μέ τόν γεινησαντα όστ τοιτο είνα το άσφαλες γινώρισμα Υιοῦ προς Πατέρα. Κα αύτός που δέν λεγει τοιτο δέν φρονει ότ ο Λόγος είναι κατά την φυσιν αληθινός Υίός.

9. Μέ το να έννοήσουν έτσι οι Πατέρες έγραψαν, ότ ο Υίος είναι όμοουσος μέ τόν Πατέρα και αναθεματισαν έκεινους που λέγουιν ότ ο Υίος είναι έξ άλλης υποστάσεως, όχι ότ. έπεινησαν μονοι των τας λεξεις αλλά άφου και αύτοι έμαθον αύτας από τούς πρό αϊτών Πατέρας, καθως προειπομει. Εφ όσον δέ έτσι αποδεικνυονται όρθα ταύτα, είναι περιττη ή συνoδος αῦτών είς την Άρίμωνα, περιττη και ή άλλη, που όνομάζεται από αύτους συνoδος περί πίστεως. Διότ, άρκει ή Συνoδος της Νικαίας, που είναι σύμφωνος και μέ τούς άρχαίους

82. 'Ιω. 14, 9.

83. 'Ιαν. 1, 17.

ἐπισκόπους, κατα την ὁποίαν οἱ Πατέρες περιέγραψαν αὐτά τοὺς ὁποίους οὗτοι ἐπρεπε νὰ σεβασθῶν, ὥστε νὰ μὴ νομισθῶν ὅτι εἶναι, μᾶλλον καθε τι ἄλλο παρὰ ληστανόι. Εἰναι δὲ καὶ μετὰ ταῦτα πολλα μετὰ καὶ τῆς μαρτυρίαν τῶν ἀρχαίων ἐπισκοπῶν, καὶ ὑστερὰ ἀπὸ τὴν ὑπεγραφήν τῶν αὐτῶν Πατέρων προσποιούνται ὥς νὰ ἀγνοοῦν ὅτι φοβούνται τὴν λέξιν ὁμοουσιος ἅς εἰπουν καὶ ἅς πιστεύσῃν ἀπλουστεροὶ μὲν ἀλλ' ἀληθῶς ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι φύσει Υἱὸς ἅς ἀναθεματισοῦν διὰ καθὼς παρηγγέλλεν ἡ Σύνοδος ἐκείτους τοὺς λεγόντας, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι κτίσμα ἢ πνεῦμα ἢ ἐξ οὐκ ὄντων ἢ, ἢτο κάποτε χρόνως ποὺ δὲν ὑπῆρχεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι εἶναι τρεῖς τοὺς καὶ ἄλλο ὡς τοὺς, καὶ ἐξ ἄλλης ὑποστάσεως καὶ ἔτσι ἅς φυγοῦν ἀπὸ τῆς Ἀρεαίνης ἀίρεσι. Καὶ νομίζουσι ὅτι εἶναι ἀναθεματίζουσι γνησίως ταῦτα, ὁμολογοῦν εὐθεως ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ ὁμολοσιος τοῦ Πατρὸς. Διὰ τοῦτο σεβασθῶν καὶ οἱ Πατέρες ἄφορ ἐποιεῖν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοουσιος εἶπον ἀμεσῶς. Ἐκείτους δὲ τοὺς λεγόντας τὸν Υἱὸν κτίσμα ἢ πνεῦμα, ἢ ἐξ οὐκ ὄντων ἢ ἢτο κάποτε χρόνως ὅτε δὲν ὑπῆρχεν ἀναθεματίζει ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, διὰ νὰ καμῶν με αὐτὰ φατερόν ὅτι ταῦτα σημαίνουν τὸ ὁμοουσιον. Καὶ ἡ δύναμις τοῦ ὁμοουσιου γίνεται γνωστὴ ἐκ τοῦ ὅτι δὲν εἶναι κτίσμα ἢ πνεῦμα ὁ Υἱὸς καὶ ὅτι ὁ λεγὼν τὸν Υἱὸν ὁμοουσιον δὲν δέχεται ὅτι ὁ Λόγος εἶναι κτίσμα καὶ ὅτι αὐτὸς ποὺ ἀναθεματίζει τα προλεχθέντα, ὁμολογεῖ συγχρόνως ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοουσιος μετὰ τοὺς Πατέρας καὶ ὁ λεγὼν ὁμοουσιον λέγει καὶ γνησίον καὶ ἀληθινόν τον Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ λεγὼν γνησίον ἐννοεῖ τὸ «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἓν ἐσμέν» καὶ «Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα».

10. Λοιπόν, ἐπρεπε μὲν νὰ γραφῶμεν ταῦτα διὰ περισσοτέρων ἐπεὶ δὴ ὁμῶς γραφομεν πρὸς σᾶς, ποὺ γνωρίζετε, διὰ τοῦτο ἐγράψαμεν αὐτὰ μὲ συντομίαν καὶ εὐχόμεθα νὰ διατηρῆται μὲ ὅλους ὁ συνδεσμός τῆς εἰρήνης καὶ ὅλοι οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν νὰ λεγουν τὸ αὐτὸ καὶ τὸ αὐτὸ νὰ πιστεύουσιν. Καὶ δὲν γραφομεν ὥς διὰ νὰ διδάξωμεν, ἀλλ' ὥς διὰ νὰ ὑπομνησῶμεν. Εἴμεθα δὲ ὅχι μόνοι ἡμεῖς τοὺς γραφομεν, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι, εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Λιβύης ἐνενηκοντα περίπου τὸν ἀριθμόν. Δὲν

[illegible]

ΑΠΑΝΤΑ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΤΟΜΟΣ 7

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΔΙΚΑΙΑΙ ΣΤΗΣΕΩΣ
ΠΕΡΙ ΔΙΟΝΕΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΥΞΑΝΔΡΕΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ ΑΙΓΗΤΟΥ ΚΑΙ ΑΙΦΗΣ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΡΙΜΙΝΩ ΚΑΙ ΣΕΑΣΤΙΚΕΤΑ ΣΥΝΟΔΩΝ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΑΦΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ

Κείμενον : Ἀποστολικῆς Διακονίας
«Βιβλ.οθήκη Ἑλλήνων Πατέρων
καί Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων»,
Ἀθήναι 1962, τ 31, σελ 135 - 193, 202 - 239 290 339

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ·

ΟΤΙ Η ΕΝ ΝΙΚΑΙΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΩΡΑΚΥΙΑ ΤΗΝ ΠΑΝΟΥΡΤΙΑΝ
ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΕΥΣΕΒΙΟΝ ΕΞΕΘΕΤΟ ΠΡΕΠΟΝΤΩΣ ΚΑΙ ΕΥΣΕΒΩΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΕΙΑΝΗΣ ΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΑ ΟΡΙΘΕΝΤΑ ·

- 5 ἡλῶ, ἐποίησας διαλώσας μοι τὴν γενομένην παρὰ σοῦ ζήτησιν 1,1
πρὸς τοὺς τὰ Ἀρεῖου προσβεβόντας, ἐν οἷς ἦσαν καὶ τῶν Εὐσεβίου
τίνες ἑταῶν· καὶ πέριστοι δὲ τῶν τῆς ἐκκλησίας φρονούντων ἀδελ-
φῶν τὴν μὲν ἐν σὺν ῥιλαχρίστῳ νῆφιν ὁπεδεξαμένη καλῶς διελέγξα-
σαν τὴν τῆς ἡμετέρας ἀσέβειαν τὴν δ' ἐκ τῶν καίσιχον¹ ἀντιθέσιν
10 μάχῃ διεκρίθησαν τῶν Ἀρεαίων λογισμῶν διεχθέντων σαφῶς τε καὶ
μασίῳι· ἀλλὰ καὶ παρὰ ταύτων αἱ οὐ κατ' ἀνωσθεντες ἐπὶ πάσῃ
κακ' φροσυνῇ ὁμῶς καὶ μετὰ ταῦτα διεκοννύζον κατὰ τοὺς Ἰου-
δαίους λέγοντας δικτα οἱ ἐν τῇ δικτα συνελθόντες ἐγράψαν ἀγρά-
φως λέξεις, ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ὁμοουσίου· σὺ μὲν οὖν ὡς λόγιος 2
15 ἀνὴρ καὶ οὕτως αὐτοὺς σχηματίζομενοι, οὐδὲν ἥττον ἀπέδειξας
καὶ ολογοῦντας ἐκεῖ· καὶ οὐδὲν ζῆλον γὰρ ἰσχυρῶς κακονοῦσι τραπεύ-
σι πλοῦτομενοι προφασίᾳ εἰσι· γὰρ τοῖς τοῖς καὶ παρὰ πολλοὺς καὶ
γνώμας ὡς οἱ χαλαροῦντες ἐν τοῖς χρωμασί, καὶ ἐλεχόμενοι, μὲν
ἐρριπῶσιν ἀνακρινόμενοι δὲ ἀποροῦσι καὶ λῶται· τὰ δὲ κινενοὶ προ-
20 φασίζονται· ἀνδρῶν δὲ ἐν τοῖς καὶ ἐν τοῖς διελέγχει, καμνοῦσιν ἐκ
τῶν ἐπινοήσων τὰ μὴ ὄντα καὶ κατὰ τὸ γεγραμμένον λογισμῶνται μά-
ταια², ἵνα μόνον διαμεινωσιν ἀσεβοῦντες· τὸ δὲ τοιοῦτον ἐπιχει- 3
ρημα οὐδὲν ἑτερόν ἐστιν ἢ γνώρισμα μὲν ἐντικρυς τῆς ἀλογίας αὐτῶν,
μεινῆσι δὲ καθά προεῖπον τῆς ὁυδικῆς κακονοίας· καὶ γὰρ ἐλεγ-
25 χόμενοι· κάκεινοι παρὰ τῆς ἀληθείας καὶ μὴ δυνάμενοι πρὸς αὐτὴν
ἀντιβλέπειν ἐπροφασίζοντο λέγοντες· ἐπὶ ποιεῖς σὺ σημείον, ἵνα
ἴδωμεν καὶ πιστευσωμέν σοι, τι ἐργαζῇ,³ καὶ τοὶ σημείων, τοσού-
των γενομένων, ὥστε λέγειν καὶ αὐτοὺς· ἐπὶ ποιεῖς ὅτι οὗτος
ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεία,⁴ νεκροὶ γὰρ ἠγειρόντο, χωλοὶ
30 περιεπάτουν, τυφλοὶ ἀνέβλεπον, λεπροὶ ἐκαθαρίζοντο⁵, καὶ τὸ ὕδωρ,
οἶνος ἐγένετο⁶, καὶ ἀπὸ πεντε ἔρτων ἐκορέσθησαν πεντακισχίλιοι⁷
καὶ οἱ μὲν πάντες ἔθαυμαζον καὶ προσεκύνουν τὸν κύριον, ὁμολογοῦντες 4
ἐν αὐτῷ πληροῦσθαι τὰς προφητείας⁸ καὶ αὐτὸν εἶναι θεὸν τοῦ θεοῦ

* Κατὰ τὴν ἐκδοσιν H. G. Opitz, Athanasius Werke, Berlin und Leipzig, 1934, τ. II, σ. 145.

1 Πρβλ. Λοκ. 15, 2 19, 7 2 Πρβλ. Ἠε 82, 6 3 Ἰω 6 30
4 Ἰω 11 47 5 Πρβλ. Ματθ. 11, 5 6 Πρβλ. Ἰω 2, 145. 7. Πρβλ.
Ματθ. 14, 21 8 Πρβλ. Ἰω. 6, 14.

- τὸν υἱὸν μόνοι δὲ οἱ Φαρισαῖοι, εἰ καὶ λαμπρότερα ἡλίου φαινόμενα
 ἦν τὰ σημεῖα ὁμῶς, πάλιν ἐροῦντες ὡς ἀκαθεῖς καὶ ἔλεον ἐπὶ τοῦ
 οὐκ ἀνθρώπου ὧν ποιεῖ, σιγῶν θεόν;¹ ἢ ἄφρονες καὶ ὡς ἐστὶν τὸν
 τὴν διαβολὴν θεὸν τοῦ ἐκπαλιν αὐτοῦ λέγειν διὰ τοῦ θεοῦ ὧν ἀνθρώπου
 5 πρὸς γὰρ ὄντας, τὰ γὰρ ἔργα θεῶν αὐτὸν ἐδεικνύον, ἵνα τὴν μὲν ἀνθρώπου
 τοῦ πατρὸς προσκλήρωσι, τῇ δὲ δι' ἡμᾶς αὐτοῦ σκηνήν κτισθῆναι
 σῶσαι τοῦτο μὲν οὕτως εἰσὶν, ἀλλ' οὕτως ταῖς ἡμετέρας βλέπειν ἐβου-
 λοντο ὅτι ἐβίβον μὲν εἰς ἀνακρίνας γὰρ ἦν ὄρα, αὐτὰ πάλιν δὲ ἐροῦν
 γυζὼν με ἀβλαβέως διὰ τὸ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύειν τὸν παραλυ-
 10 τικόν² καὶ ὅτι ἐν γενετῇς τυφλὸν ὥστε παῖς ἀναβλέπειν³ τοῦτο
 δὲ πρόφασιν πάλιν ἦν καὶ μόνον, οὐ γινώσκοντες καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἡμέραις
 ἡμετέραις θεραπεύοντος τοῦ κυρίου πάσχει νότον καὶ τὰσαν μαλακίαν
 ἐκείνοις συνήθειαν ἔμελλον, οὐ καὶ μᾶλλον ἔθελον ἀθεοῦτο, ἔργον
 ὑπόνοιαν τὴν Πιλάτου βουλήσαντες⁴ ὅτι ἀρεσκέμεθα τῇν ὁδὸν τοῦ
 15 νηρίων ἀλλὰ καὶ οὕτως τοῦ σωτῆρος πολυμερὲς καὶ πολυτρόπον⁵
 δεικνύοντος ἑαυτοῦ τὴν βουλήν καὶ σιγήσαντες, καὶ τὸν πατέρα
 οὐδὲν ἔπαινον ὡςτε εἰς κέντρα λαχέοντες⁶ ἀνέλεγον ἐν τῇ κωρο-
 λογούντες, ἵνα μόνον κατὰ τὴν Πιλάτου παρομφανέσθωσαν προφασίς ἐρεῖρ
 σκευές⁷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῆς ἀληθείας.
- 20 Ἰουδαῖοι μὲν οὖν οἱ τότε τοιαῦτα πονηροῦμενοι καὶ ἀνοήτοι
 τὸν κύριον εἰκότως τὸν τε ἰσχυρὸν καὶ τὸν πρὸς τοὺς πατέρας ἐκτε-
 λῶν⁸ ἔξω γινώσκοντες καὶ Ἀρεῖνοι δὲ τὸν ἰσχυρὸν καὶ τὸν
 δοκοῦντα πάσχειν τῷ Κεῖρα καὶ τοῖς τότε Φαρισαῖοις οὐδὲν γὰρ
 25 ἐρῶν ἐς εὐλόγον ἐρῶσαν ἐκείνων τὴν αἵρεσιν⁹ τοῦτο οὕτως ἐπισκοπεῖται
 διὰ τοῦτο καὶ μὴ τοῦτο γινώσκοντες, καὶ μήτε, θαυμάζοντες, εἰς ἐκείνους
 νῦν μηχανῶνται μετ' ὀλίγον γὰρ καὶ εἰς ὅσον ἐκτραπύσονται καὶ
 30 μετὰ ταῦτα τὴν σπείραν καὶ τὸν γίλιρχον¹⁰ ἀποστασίου ἐν ταῖς
 γὰρ ἔστιν αὐτῶν ἡ δοκοῦσα σκισμασίου τῆς κακοῦς εἰς τὴν γὰρ τοῦ
 θεοῦ λόγον ἀρνούμενοι εἰκότως καὶ λόγου παντὸς ἔστιν ἐρημαί
 35 κατὰ γὰρ εἰδὼς οὐδὲν ἂν ἀπεκρινάμεν ἐρωτήσιν ἐκείνους ἐπεὶ δὲ
 ἡ σὴ διάθεσις ἀπῆλθε γινώσκοντες ἐν τῇ συνόδῳ πρὸς θεοῦ
 ὑπεριθέμενη ἀλλ' εὐθύς, ὡς τότε γινώσκοντες, δεδιωκτοὶ δὲ ὅλη
 γων ὅσον εὐσεβεῖς φρονήσεως ἡ ἀρεσκέμεθα αἵρεσι, ἐσπερήσονται μόνον
 προφασίς πλατύνονται σκοπεῖ δὲ καὶ συ, ἀγαπήσεται εἰ μὴ οὕτως
 4 ἔχει εἰς θάρρουςιν οἷς ἐφείρον αὐτοὶ κακοῖς ἐπισπείραντος αὐτοῖς
 τοῦ διαβόλου τὴν κακοφροσύνην, ἀπολογισθώσαντες περὶ ὧν ἐγκλη-
 θέντες ἀπεδείχθησαν ἀρετικοί, καὶ ὅτε λοιπὸν κατασθώσαν, εἰ
 δύνανται, τα κατ' αὐτῶν ὀρισθέντα οὐδεὶς γὰρ ἐλεγχθεὶς ἐπὶ φόνῳ

1 ἰω 10 33 2 Πρβλ ἰω 5 16 3 Πρβλ ἰω 9 1 & 4 Πρβλ
 Μάρκ 3, 22 5 Πρβλ Εὐ 1 1 6 Πρβλ Πρβλ 26 16 7 Πρβλ
 Παρμ 18 1 8 Πρβλ Πρβλ 1, 32 9 Πρβλ Πρβλ 15, 5 10 Πρβλ
 ἰω 18, 12

- καὶ μοιχεύει μετὰ τὴν δίκην, ὥραν ἔχει, τὴν ἀπόφασιν τοῦ κρίναντος
αἰτιάσθαι, διὰτι μὴ οὕτως καὶ ἐκείνως ἐλάττωσι τοῦτο γὰρ οὐκ
ἐλευθεροὶ τὸν κρῖνεντα ἀντὶ καὶ μᾶλλον αὐτοῦ το ἔγκλημα διὰ τὴν
προπέτευσαν καὶ τὴν οὐκ ἐπὶ τῇ οὐκ αὐτῇ οὐκ αὐτῇ καὶ αὐτῇ ἢ δευτε- 5
ρῶσαν το φρόνημα ἐκ τῶν εὐσεβείων κατηνάρχθentes γὰρ ἡτέγγχθη-
σαν, οὐ μεμψόμενοι προτερον καὶ δικαίον ἐστὶ τοὺς αἰτιαθέντας μηδὲν
ἕτερον ποιεῖν ἢ ἀπολογεῖσθαι. ἢ εἰ τὸ συνειδὸς ἔχουσι ρυπαρὸν καὶ
συναρρεσιῖν ἐκ τῆς πειθοῦς, μὴ αἰταποθῶσαν δ' ἀγνοοῦσιν ἵνα
μὴ καὶ διπλοῦν ἁμαρτία ἐκλήπῃ καὶ ἀποδοῦναι ἀπεινέγκωνται, μέμ- 6
φιν εἰσεπίττει ὡσαν, δὲ μᾶλλον φιλῶναι ἵνα ἐπὶ γινώσκοντες δ' πρό-
τερον ἡγήσαντο ἁμαρτίας τὰς ἁγίας ἰσοβείας ἀκρίβως πῶ τῇ ἀλή-
θείας νομῶν καὶ τῇ τῆς εὐσεβείας δογμασιν οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῇ
κατὰ Νίκαν, συνειδὸς γένοντο τοὺς περὶ Εὐσεβίου
ἵνα ἐφαρθετο καὶ πειθοῦν καὶ θεομαχεῖν ἐπεχειροῦν, τὰ μὲν 3, 1
15 λογιόμενα παρὰ τῶν ἀσεβείων ἐν μέσῃ οἱ δὲ συνειθύντες ἐπίσκο-
ποι ἦσαν δὲ πλεον ἢ ἑλγιστὸν τριακίσιοι, πρῶτος καὶ φιλανθρώπως
ἀπτόουν αὐτοὺς, περὶ τῶν ἐτερον δίδοναι λόγον καὶ ἀποδείξεις εὐσε-
βείας ὡς δὲ καὶ μόνον φθονοῦμενοι κατενόσκοντο καὶ πρὸς αὐτοὺς
διεμαχοντο πολλὰν ὥραντες τῆς αὐτῶν αἰρέσεως τὴν ἀπορίαν,
20 ἀγνοοῦν μὲν ἔμμενον οὗτοι καὶ διὰ τῆς σωτῆς ὡρμήσαντες τὴν ἐπὶ τῇ
κενοδοξίᾳ αὐτῶν αἰσχυρῆν, οἱ τοῖνυν ἐπίσκοποι λαοὶν ἀνελόντες
τὰ παρ' αὐτῶν ἐπισκοπῶντες ῥήματα οὕτως εἰσέθεντο κατ' αὐτῶν 2
τὴν ὑγιαίνουσαν καὶ ἐκκλησιαστικὴν πίστιν πάντων τε ὑπογραψάντων
ὑπεγράψαν καὶ οἱ περὶ Εὐσεβίου τοῖς τοῖς ἱεροῖς, οἱς αἰτιανταὶ
25 νῦν οὗτοι λέγω διὰ τῶν ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τῶν ὁμοουσίων, καὶ οἱ μῆτε
κτίσμα ἢ ποιήμα μῆτε τῶν γεννητῶν ἐστὶν ὁ τοῦ θεοῦ υἱός, ἀλλὰ γέν-
νημα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς ἐστὶν ὁ λόγος καὶ το γε παράδοξον, 3
Εὐσεβίος ὁ ἀπὸ Καισαρείας, τῆς Παλαιστίνης, καί-οι, πρὸ μιᾶς ἀρνού-
μενοι, ὁμοῦς ὑστερον υπογράφως ἐπεστείλε τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ,
30 λεγὼν ταύτην εἶναι τῆς ἐκκλησίας τὴν πίστιν καὶ τῶν πατέρων τὴν
παράδοσιν πᾶσι τε φανεραῖς ἐδείξεν, ὅτι προτερον ἐσφαλλόντο καὶ
ματὴν ἐφίλονεικον πρὸς τὴν ἀλήθειαν, εἰ γὰρ καὶ ἡσιγνήθη 4
τότε ταῦταίς τίς λέξεσι γράφαι καὶ ὡς ἡθέλησεν αὐτὸς ἀπελογή-
σατο τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ γε διὰ τῆς ἐπιστολῆς τὸ ἁμάρτυριον καὶ τὸ ἐκ
35 τῆς οὐσίας μὴ ἀρνησάμενος φανερώς τοῦτο σημᾶναι βούλεται, καὶ
πέπονθε τι δεινὸν ὡς γὰρ ἀπολογισμένος κατηγόρησε λαοὶν τῶν
'Αρειανῶν, ὅτι γράφοντες, 'οὐκ ἔν ὁ λόγος γεννηθῆναι' οὐκ ἡθέλον
σοφον εἶναι οὐδὲ πρὸ τῆς κατὰ σάρκα γενέσεως, καὶ τοῦτο οἶδε 5
καὶ Ἀλακας, ὅτι μὴ καὶ αὐτὸς τοῦτο γὰρ, καὶ διὰ τὸν καιρὸν ὑποκρί-
4 νηται, καὶ ἀρνησάμενος τὴν ἀλήθειαν ὑπετάξατο γοῦν ἐν τῷ τέλει τὴν
ἐπιστολὴν Εὐσεβίου, ἵνα ἐκ ταύτης νῶς τῶν τε χριστομάχων καὶ
κατὰ περιττὸν τὴν Ἀλακίου πρὸς τοὺς αὐτῶν διδασκάλους ἀγνωμο-
σύνην.

- Πῶς τοίνυν οὐα ἀδικοῦσιν οὗτοι, κἄν ἐνθυμούμενοι μόνον ἀντι-
 λέγειν τῇ τοσαντῇ, καὶ ἀκούμενικῇ συνόδῳ πῶς οἱ παρανομοῦσι
 τολμώντες, ἀντιβλέπουν τοῖς καλῶς οὐσθεῖσι, κατὰ τῆς ἀρειανῆς κηρέ-
 σεως καὶ μαρτυρουμένους ὑπὸ τῶν αὐτῶν πρότερον ἀσεβεῖν διδράξαν-
 5 των. εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸ ὑπογράψαι μεταβαλόντες οἱ περὶ Εὐσέβιον 2
 καὶ ὡς κύνες εἰς τὸ ἴδιον ἐξέγραψε¹ τῆς ἀσεβείας ἐπέστρεψαν πῶς
 οὐχὶ καὶ μᾶλλον ἄξιοι μισοῦς οἱ νῦν ἀντιλέγοντες, διὰ τὴν ἐλευθερίαν
 τῆς ἐκείνων ψυχῆς ἄλλοις προτινόντες τοὺτας καὶ καθηγεμένους
 τῆς αἰρέσεως ἔχειν ἐθέλουσιν ἀνθρώπους ὡς εἶπε, ὁ Ἰάκωβος,
 10 «διψύχοι καὶ ἀκαταστάτοι, ὄντας ἐν πάσις ταῖς ἡδοῖς αὐτῶν²»,
 καὶ μὴ μίαν μὲν ἔρουντι, ἡνωμένην δὲ ἄλλως μετὰβλημένους,
 καὶ νῦν μὲν ἐπαινοῦνται ὅτι λέγουσι μετ' ὀλίγον δὲ γεγονότας ὅπερ εἰ-
 ρήκασι, καὶ πάλιν ἐπαινοῦνται, ὅπερ πρὶ μικρῷ διαβαλόντες τοὺς ἄλλους,
 ὡς ὁ Πόλιμνος εἰρήκει, ἔκγονον ἐστὶ διαβαλόντων καὶ κατήνων δὲ μᾶλλον 3
 15 καὶ οὐ διδασκαλίων ἐστὶ, γνῶρισμα ἐστὶ, γὰρ, ὡς οἱ ταπερεῖς ταρτίδεω
 κκσίον, ὄντως διδασκαλία καὶ διδασκαλίων ἀλλοθῶν τοῦτο τεκμηρίον
 τὸ τὰ αὐτὰ ἀλλήλοις ὁμολογεῖν καὶ μὴ ἀμφισβητεῖν μήτε πρὸς ἐκείτους
 μήτε πρὸς τοὺς ἐκείτων πατέρας οὐ γὰρ μὴ τοῦτον διακείμενοι τὸν
 τρόπον μαχέθηναι, μᾶλλον καὶ οὐκ ἀλλοθῶν ἀν' ἀλλοθῶν διδασκαλίας
 20 Ἐλλήνες τοῦν οὐκ ὁμολογοῦντες ταῦτα, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀλλήλους 4
 ἀμφισβητοῦντες πᾶσι ἀλλοθῶν τὴν διδασκαλίαν ἔχουσιν οἱ δὲ ἄγιοι καὶ
 τῷ ὄντι τῆς ἀληθείας κηρύττει, ἀντιλέγουσι συμφανέως, καὶ οἱ διαφέ-
 ρονται πρὸς ἐκείτους· εἰ γὰρ καὶ διαφορᾶς ἡμεῖς ἐτόνασιν, ἀλλ'
 εἰς ταῦτόν ἀλλήλοις ὁμῶς ἐνός ὄντες τοῦ Θεοῦ προφῆται καὶ τὸν
 25 αὐτὸν συμφῶνως εὐαγγελίζομενοι λόγον
- Ἄ γοῦν Μωσῆς ἐδίδουκε ταῦθ' Ἀβραάμ ἐφυλάττειν ἃ δὲ 5,1
 Ἀβραάμ ἐφυλάττει, ταῦτα Νῶε καὶ Ἐνῶχ ἐγνωσκον διακριναντες
 καθαρά καὶ ἀκάθαρτα καὶ εὐάρεστοι γινόμενοι τῷ Θεῷ καὶ γὰρ
 καὶ Ἄβελ οὕτως ἐμαρτυρήσεν ἐπιστάμενος ταῦτα, ὅπερ ἦν μαθὼν
 30 παρὰ τοῦ Ἀδάμ τοῦ καὶ αὐτοῦ μαθόντος, παρὰ κυρίου, ὅς καὶ ἐπὶ
 συντελείᾳ τῶν αἰώνων ἐλθὼν εἰς ἀβέστησιν τῆς ἀμαρτίας ἔλεγεν
 οὐκ ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν παλαιάν, ἣν ἤκου-
 σατε ἀπ' ἀρχῆς³» διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρ' αὐτοῦ μαθὼν ὁ μακάριος 2
 35 ἡθάλησεν εἰναὶ διδούγους⁴, μήτι γὰρ ἐπισκόπους, τοῖς δὲ Γαλαταῖς
 ἐπιπλήττων ἀπερνήνατο καθόλου λέγων καὶ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεσθαι
 παρ' ὁ παρελαβέτε, ἀνάθεμα ἐστω καθὼς προειρηκα, καὶ πάλιν
 λέγων⁵· ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελισαίμεθα
 ὑμᾶς παρ' ὁ παρελαβετε, ἀνάθεμα ἐστω⁶· τοῦ τοίνυν ἀποστόλου 3
 60 ταῦτα λέγοντος ἢ καὶ οὗτοι τοὺς περὶ Εὐσέβιον μεταβαλλομένους

1. Πρβλ. Β' Πέτρ. 2, 22. 2. Ἰακ. 1, 8. 3. Α' Ἰω. 2, 2. 4. Πρβλ.
 Α' Τίμ. 3, 8. 5. Γαλ. 1, 9. 6. Γαλ. 1, 8.

- καὶ λέγοντας ἕτερα παρὰ τὰ ὑπέγραψαν ἰνάθεμα ποιήσωσαν, ἢ
εἰ μινώσκουσιν αὐτοὺς καλῶς ὑπογράφοντας μὴ γογγυζήτωσαν
κατὰ τῆς ἐκκλησίης συνοδοὺ· εἰ δὲ μήτε τοῦτο μήτ' ἐκεῖνο ποιήσῃ,
δὴλοὶ εἰσὶ καὶ αὐτοὶ παντὶ ἀνεμῶ καὶ ὕδατι περιφερόμενοι¹ καὶ μὴ
5 τῆς ἰδίας ἀλλὰ ἀλλοτρίᾳ ἐλκόμενοι γνώμῃς· τοιοῦτοι δὲ 4
ὄντες οὐδὲ ὥν τοιαύτας προβαλλόμενοι προφασεὶς ἀξιοπιστοὶ εἰσιν
ἀλλὰ καὶ παρορθώσιν αἰτιώμενοι ἃ μὴ γινώσκουσιν· ταχὺ δὲ οὐδὲ
διακρίνειν εἰδότες· ἀπλῶς αὐτοὶ μὲν πονηρὸν λέγουσι καλόν, τὸ δὲ
καλὸν πονηρὸν καὶ νομίζουσι, τὸ μὲν πικρὸν εἶναι γλυκί, τὸ δὲ γλυκὺ
10 πικρὸν²· ἀμέλει τὰ μὲν κριθέντα κακὰ καὶ ἀποδοκιμασθέντα κρατεῖν 5
εὐθέως· τὰ δὲ καλὰ ὀρισθέντα βιάζονται διαβάλλειν· εἶδει μὲν οὖν
μήθ' ἡμᾶς, ὅτι τὰ ταύτων ἀπολογὸν το εἶσθαι καὶ πρὸς τὰς ματαίας
αὐτῶν προφασεὶς κατακρίνεσθαι μήτ' ἐκείνους ὅτι φιλονεικεῖν ἀλλὰ
συνεβέβηκε· οἷς ὑπεγράψαν· οἱ ἡγεμόνες τῆς αἵρέσεως αὐτῶν, εἰδότες
15 ὡς ἡ μὲν μετὰ τὰ τα μεταβολὴ τῶν περὶ Εὐσέβιον ὑποπτος ἔστι καὶ
κακοήθης· τὸ δὲ ὑπογράφει μετὰ τὸ δυνεθῆναι καὶ τὸ βραχύτατον 6
ἀπολογησασθαι τοῦτο δεόμεσιν ἀληθῶς· ἀσέβη· τὴν ἀρειανὴν αἵρεσιν
καὶ γὰρ οὐ πρότερον ὑπέγραψαν εἰ μὴ κατέγνωσαν αὐτῆς καὶ οὐ
πρότερον κατέγνωσαν, εἰ μὴ πανταγῶθεν ἀπορήσαντες ῥαχύνθησαν
20 ὥστε τὸ μεταβαλλέσθαι τῆς εἰς κοίβειαν φιλονεικίας ἐλαφρὸς ἔστι.
δὴ εἶδει μὲν, καθάπερ εἰρηται, καὶ τοιοῦτος ἡρμεῖν· ἐπεὶ δὲ, δε δεινοὶ 7
τῆς ἀναισχυντίας εἰσὶ, καὶ νομίζουσιν ἴσως αὐτοὶ μᾶλλον ἐκείνων
δυνασθῆαι προσεῖναι τῆς διχβολικῆς καὶ τῆς ἀσέβειας· εἰ καὶ ἐβήσασα
διὰ τῆς προτερας ἐπιστολῆς τῆς πρὸς σὲ γραφείσης πλατυτέρῳ
25 τῷ κατ' αὐτῶν ἐλέγχῳ κεχρημένος· ὁμοῦς φέρε καὶ νῦν τοιούτους ὥσπερ
ἐκείνους καθ' ἑκάστον τῶν ὑπ' αὐτῶν λεγομένων ἐξετάσωμεν· δει-
χθήσεται· γὰρ οὐδὲν ἤττον καὶ νῦν οὐχ ὕγιής, ἀλλὰ τις δαιμονιώδης
αὐτῶν ἡ αἵρεσις.
- Φασὶ τοίνυν, ὥσπερ καὶ ἐκείνους ἐδόκει, καὶ τετολημήκασιν λέγειν·^{8,1}
30 αἰὶ πατὴρ, οὐκ αἰὶ υἱός· οὐκ ἦν γὰρ ὁ υἱὸς πρὶν γεννηθῆναι, ἀλλ' ἐξ οὐκ
ὄντων γέγονε καὶ αὐτὸς διὸ καὶ οὐκ αἰὶ πατὴρ ὁ θεὸς γέγονε τοῦ
υἱοῦ, ἀλλ' ὅτε γέγονε καὶ ἐκτίσθη ὁ υἱός, τότε καὶ ὁ θεὸς ἐκλήθη
πατὴρ αὐτοῦ· κτίσμα γὰρ ἔστι καὶ ποίημα ὁ λόγος καὶ ξένος καὶ ἀνο-
μοῖος κατ' οὐσίαν τοῦ πατρὸς ἔστιν· οὔτε δὲ φύσει καὶ ἀληθινὸς λόγος
35 τοῦ πατρὸς ἔστιν ὁ υἱός· οὔτε ἡ μὴ καὶ ἀληθινὴ σοφία αὐτοῦ ἔστιν,
ἀλλὰ κτίσμα καὶ εἰς τῶν ποιημάτων ὧν καταχρηστικῶς λέγεται
λόγος καὶ σοφία· λόγῳ γὰρ τῷ ὄντι ἐν τῷ θεῷ γέγονε καὶ αὐτὸς
ὥσπερ καὶ τὰ πάντα· διὸ οὐδὲ ἀληθινὸς θεὸς ἔστιν ὁ υἱός·² ἐγὼ 2
δὲ τοῦτο πρῶτον καὶ τοιούτους ἐρωτῆσαι βούλομαι, τί ἔστιν ὅλως υἱός,
40 καὶ τίνας ἔστι τὸ ὄνομα τοῦτο σημαντικόν, ἐν' οὕτως αὐτοὶ τὰ λεγόμε-
να παρ' αὐτῶν καὶ οὕτως νοῆσαι δινηθῶσιν· ἡ μὲν γὰρ θεία 3

- γραφῇ δεπλὴν τὴν ἐκ τοῦ δυνάματος τούτου διάνοιαν ἡμῶν σημαίνει, μίαν μὲν περὶ τῶν Μωυσῆς ἐν τῇ νόμῳ φησὶν «ἐὰν εἰσακούσῃτε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, φυλάσσειν πάσας τὰς ἐντολάς κυρίου», ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι σοὶ σήμερον, ποιεῖν τὸ καλὸν καὶ ἀρεστὸν ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου¹, υἱοὶ ἐστε κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν²», καθὼς καὶ ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ φησὶν ὁ Ἰωάννης «θεοὶ δε λαβὼν αὐτὸν ἐδίδακκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι³» ἑτέραν δὲ διανοοῖαν, καθ' ἣν Ἰσαὰκ τοῦ Ἀβραάμ ἐστὶν υἱὸς καὶ ὁ Ἰσκαῶβ τοῦ Ἰσαὰκ καὶ οἱ πατριάρχαι τοῦ Ἰσκαῶβ αὐτοὶ δὲ κατὰ ποσὶν ἄρα τούτων νομίσαντες εἶναι τὸν τοῦ θεοῦ υἱὸν τοιαῦτα περὶ αὐτῶν μυθολογοῦσιν, εἰς γὰρ τὴν αὐτὴν ἀσέβειαν εὐ οὐδ' ὅτι συνδραμοῦνται τοῖς περ. Εὐσεβίου, εἰ μὲν οὖν κατὰ τὴν πρώτην οἱ εἰσιν οἱ ἐκ βελτιώσεως τρωτῶν ἐπιτιμώμενοι τὴν τοῦ δυνάματος χάριν καὶ λαμβανόντες ἐξουσίαν, ἵνα υἱοὶ θεοῦ γένωνται (ταῦτο γὰρ ἔλεγον κάκεινα), οὐδὲν διαφέρειν ἡμῶν δοξῆν οὐδὲ μονογενῆς ἂν εἴη ἐξ ἀρετῆς καὶ αὐτὸς ἐσχηκώς τὴν τοῦ υἱὸς προστιγορίαν. καὶ γὰρ, ὡς φησι, προγνωσθεὶς ἐσεσθαι τοιοῦτος προλαμβάνη καὶ ἅμα τῷ γενέσθαι δεχεται τὸ τε ὄνομα καὶ τὴν τοῦ ὀνόματος δόξαν, ἀλλ' οὐδὲν διόισι τῶν μετα τὰς πράξεις λαμβανόντων τὸ ὄνομα ἕως οὕτω καὶ αὐτὸς υἱὸς εἶναι μεμαρτυρηται. καὶ γὰρ Ἀδὰμ προλαμβάνων τὴν χάριν καὶ ἅμα τῷ γενέσθαι, τεθεὶς ἐν τῇ παραδείσῳ οὐδὲν διήνεγκεν οὐτε τοῦ Ἑνώχ, ὃς μετὰ χρόνον τῆς γενέσεως εὐαρεστήσας μετετέθη⁴ ὥστε τοῖς ἀποστόλοις καὶ αὐτοῦ μετὰ τὰς πράξεις ἀρπαγέντος εἰς τὸν παραδεισον⁵, ἀλλ' οὐδε τοῦ ποτε ληστοῦ, ὃς διὰ τὴν ὁμολογίαν ἐπαγγελίαν ἔλαβεν εὐθὺς εἰς τὸν παράδεισον ἐσεσθαι⁶.
- Ἄλλ' ἐν τούτοις διωκόμενοι λέξουσιν ἱσως, ὃ πολλάκις λέγοντες ἠσχύνθησαν· αὐτοὺς νομίζομεν τὸν υἱὸν πλέον ἔχειν παρὰ τὰ ἄλλα καὶ διὰ ταῦτα μονογενῇ λέγεσθαι, ὅτι μόνος μὲν αὐτὸς ὑπὸ μόνου τοῦ θεοῦ γέγονε, τὰ δ' ἄλλα πάντα παρὰ τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ υἱοῦ ἐκτίσθη· τις ἄρα ταυτὴν ὑμῖν τὴν μαρτὴν καὶ καινὴν ἐπίνοιαν ὑπέβλεπεν ἵνα εἰπτε· τὸν μὲν υἱὸν μόνον μόνος ὁ πατὴρ αὐτοῦργησε, τὰ δ' ἄλλα πάντα διὰ τοῦ υἱοῦ γέγονεν ὡς δι' ὑποουργοῦ· εἰ μὲν γὰρ διὰ τὸ κάμνειν ἠρκέσθη μόνον αὐτοῦργησιν τὸν υἱὸν ὁ θεός, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἐτι, ἀσεβὲς τοιαῦτα περὶ τοῦ θεοῦ λογίζεσθαι μάλιστα τοὺς ἀκούσαντας Ἠσαίου λέγοντος· θεὸς αἰώνιος, θεός ὁ κατασκευάσας τὰ ἔκτρα τῆς γῆς, οὐ πεινάσει οὐδὲ κοπιάσει οὐδὲ ἐστὶν ἐξέφρεσις τῆς φρονήσεως αὐτοῦ⁷· καὶ γὰρ μᾶλλον αὐτὸς τοῖς πεινώσι δίδωσιν ἰσχύν καὶ διὰ τοῦ λόγου ἑαυτοῦ τοὺς κάμνοντας ἀναπαύει· εἰ δὲ ὡς ταπεινὸν ἀπηξίωσεν αὐτὸς τὰ μετὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦργησαι, καὶ τοῦτο μὲν ἀσεβὲς οὐκ ἐστι γὰρ τύφος ἐν τῷ θεῷ, ὃς γε μετὰ τοῦ Ἰσκαῶβ εἰς Αἰγύπτου καταέρχεται, καὶ

1. Δευτ. 10, 19. 2. Δευτ. 14, 1. 3. Ἰω. 1, 12. 4. Γεν. 5, 24.
5. Πρβλ. Ε' Κορ. 12, 4. 6. Πρβλ. Λουκ. 23, 43. 7. Ἠσ. 40, 28.

δικά μὲν τὸν Ἀβραάμ διορθοῦναι τὸν Ἀβραάμ, μὴ τῆς Σάρρας
 1 ἵκεν ἵστασθαι ἀνθρώπων ἐν σωματικῇ σπουδῇ καὶ εἰς μὲν τὸ
 ἵστασθαι κατέχευε τὴν δὲ τῶν πνευματικῶν κρητὶς τὸν
 Ἀβραάμ³ μετέθετο δὲ ἑαυτὸς καὶ ἑστῆς, ὡς οὕτως· πᾶσι γὰρ
 2 ἐστὶν πνευματικῶν ἀποστολῆς ὁ Χριστός· ὁ δὲ Χριστός τοῦ λόγου ἐκ τοῦ
 πνεύματος καὶ τῆς μεγαλειότητος τοῦ πατρὸς καὶ οὐκ ἔστι. διὰ τὸν
 3 ἵστασθαι ὥστε εἶπεν τοῦτο μὲν τοῦ πατρὸς, τοῦτο δὲ τοῦ υἱοῦ,
 καὶ τὸ ἐστὶν θεοῦ ὡς παρ' ἑαυτοῦ· τῷ ἴδιῳ λόγῳ καὶ ἐν αὐτῷ
 4 ποιοῦνται τὰ πάντα καὶ τὰ ἐκ τούτου· τὸν ὁ Θεὸς δεκτικὸς ὄντων
 10 καὶ χεῖρ μου ἐπέκεινται ἐπ' αὐτὰ· καὶ ὁ Πάτριος τοῦτο πρῶτον ἰδι-
 ῶσθαι· πᾶσι γὰρ ἐξ ἑσέως καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ· Ἰησοῦς Χριστὸς δι'
 5 αὐτοῦ καὶ τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀγγέλων καὶ ἀνα-
 γγέλων· καὶ δὲ νεφέλαι ὡς ἔστασαν καὶ ὕψος· ἐπὶ μίαν μερίδα ἐπ'
 6 ἐν δὲ οὐ βρέχε· ἔκρηκεν αὐτὰ καὶ τὸ μὲν ἦν κατελεῖν τοὺς καρπὸς
 7 κατελεῖν τὸν δὲ ἱερὰν ἐν τῇ ἀποστολῇ· καὶ εἰ δὲ ταῦτα οὐκ
 8 ἔστιν ὡς οὐκ ἔστιν καὶ τὸν ὁμοῦ καὶ τῆς ἀποστολῆς ἀπο-
 9 ἔστιν αὐτὸς τὰ πάντα δικὰ τοῦ λόγου ποιῆσαι μέντοι καὶ τῶν ὁμοῦ
 ἐστὶν αὐτὰ

11 καὶ δὲ ἐπὶ μὴ ἐδίδαντο τὰ λοιπὰ κτισμὰ τῆς ἀκράτου χειρὸς τοῦ
 12 ἀνεκτότου, τὴν ἐρῶσαν βλασφημίαν· μόνος ὁ υἱὸς τοῦ μόνου τοῦ Θεοῦ
 13 εἶπεν τὰ δ' ἄλλα ὡς δι' ἑαυτοῦ καὶ βοηθοῦ τοῦ λόγου· εἶπεν
 14 καὶ οὕτως γὰρ Ἀστέριος ὁ Θεολόγος· ὁ δὲ Ἀρκίος μετὰ ῥάβδα
 15 ἡδεύει τοὺς ἴδιους καὶ λαοὺς ὡς κληρονομία τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν
 16 ῥημάτων τοῦ Θεοῦ ἀννοοῦντες τὸ ἐν τῷ πνεύματι οἱ πατέρες καὶ
 17 ὁ υἱὸς ὁ υἱὸς τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἐστὶ δὲ
 18 καὶ ἡμεῖς ὁ υἱὸς εἰς τὸν οὐρανόν, τὸς αὐτοὺς ἡδυνῶν, γενέσθαι
 19 παρὰ μόνου τοῦ Θεοῦ καὶ εἰ ἴνα τὰ γενεὰ γενεᾶς, μετὰ τὸ
 20 γενεᾶς γενεᾶς δὲ καὶ ἡμεῖς, ἐστὶν ὁ υἱὸς, ἔδωκε καὶ πρὸ αὐτοῦ, μέσον
 21 τῶν εἰναι ἴνα κτισθῇ τὸν δὲ μεσίτου, πατρὸς καὶ υἱοῦ κτισμὰτος
 22 τῶν ἀνθρώπων· ἔστιν ὅτι κακὸς ἐδέετο μεσίου ἐπὶ πρῶτον τὴν
 23 ἴδιαν συστάσιν καὶ τις ἄλλαν ἐπινόησεν, προετινόησεν τὸν ἑαυτοῦ
 24 μεσίτην, ὥστε καὶ εἰς ἄπειρον ἐκτεσεῖν οὕτως δὲ αὐτὸς μεσίτης
 25 ζήτων, οὐδὲ ἡ καὶ οἱ συστάσιν δυνάμεται, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι
 26 ὡς λέγετε, μηδὲν τῶν γενεῶν βλασφημίας· τὴν ἀκράτου χεῖρα τοῦ
 27 υἱοῦ· εἰ δὲ τὸ ἀκράτου συνορῶντες ἀρχισθε λέγειν, ὅτι ὁ
 28 υἱὸς κτίσμα ὡν ἱκανὸς γέγονεν, ὥστε ἐπὶ τοῦ ἀγενήτου γενέσθαι,
 29 ἐξ ἀναγκῆς καὶ τὰ ἄλλα πάντα γενεὰς ὅντας δυνατὴ ἦν παρὰ τοῦ ἀγε-
 30 νήτου ὑπουργηθῆναι κτίσμα γὰρ καὶ ἡμεῖς κακὸς ὡς οὐκ ὄντων
 31 καὶ ταῦτα πάντα ἐστὶ καὶ περὶ τοῦ λόγου ἡ γένεσις κατὰ
 32 τὴν ἀσβεστὴ καὶ μωρὰν ὑμῶν ἐπινόειαν, αὐτάρκους ὄντος τοῦ Θεοῦ τὰ

- παντα αὐτοργεῖν πάντων τε τῶν γεννητῶν δυναμένων τὴν ἀκρατον
 χεῖρα βραχύνει τοῦ θεοῦ ἀνοήτου δὲ οὕτως αὐτῶν τῆς ταπεινῆς
 φρενοβλαβείας, ἴδωμεν εἰ μὴ καὶ τὸ λεγόμενον τοῦτο τῶν ἀσεβῶν
 τὸ σοφισμα πλέον τῶν ἄλλων αἰσῶν ἀλογώτερον ἀναφανεῖ· ἄρχη
 5 μόνος ὑπὸ μοναχῶν τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ λόγου τὸ γενεῖσθαι οὐκ ἐν τῷ
 πάλιν τὸν Ἀδὰμ πλέον τι τῶν πάντων ἀνθρώπων, ἔχειν ἢ διαφέρειν
 τῶν μετ' αὐτὸν ἂν τις φήσκειν, εἰ μόνος μὲν κατὰ τοῦ μόνου τοῦ θεοῦ
 πεποίηται καὶ πεπλασται, ἡμεῖς δὲ πάντες, ἐκ τοῦ Ἀδὰμ γεννωμεθα
 καὶ κατὰ διαδοχὴν τοῦ γένους συνιστάμεθα, ἕως μόνον καὶ αὐτὸς
 10 ἐκ γῆς ἐπλασθῇ καὶ μὴ ὡς πρότερον ὕστερον γεγενῆσθαι
 Εἰ δὲ καὶ πλέον τις τῷ πρωτοπλαστικῷ δοῖται διὰ τὸ κατεβῆσθαι
 τῆς τοῦ θεοῦ χειρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἐν τῷ καὶ μὴ τῇ φύσει τὸ πλέον εἰς
 αὐτόν ὁ τοιοῦτος λογισθῆσθαι ἐκ γῆς γὰρ γεγενῆσθαι ὥσπερ καὶ πάντες
 καὶ ἡ χειρὶ δὲ ἢ πλασασα τότε τὸν Ἀδὰμ αὐτῇ καὶ νῦν καὶ αἰεὶ τοὺς
 15 μετ' ἐκεῖνον πάλιν πλάττει καὶ διασπασίτησιν καὶ τοῦτο ὁ θεὸς
 αὐτὸς τῷ μὲν Ἱερεμίᾳ, ὡς προειπὼν φησὶ, πρὸς τοὺς μετὰ πλάσαι
 ἐν κοιλίᾳ ἐπιστάμαι σε¹ καὶ περὶ δὲ τῶν πηγῶν ἔλεγεν ἡ χειρὶ μου
 ἐποίησε ταῦτα πάντα² καὶ πάλιν διὰ Ἡσαίου φησὶν οὕτως λέγει
 κύριος ὁ λειτουργησὺν σε καὶ πλάσσων τε ἐν κοιλίᾳ ἐγὼ κύριος ὁ
 20 συντελὼν πάντα ἐξέτεινα τὸν οὐρανὸν μοναχῶν καὶ ἐσπερέωσα τὴν γῆν³
 ὁ δὲ Δαυὶδ τοῦτο γινώσκων ἐβόησεν καὶ χειρὶς σου ἐποίησεν με
 καὶ ἐπλάσάν με⁴ καὶ ὁ ἐν τῷ Ἡσαίᾳ λεγὼν οὕτως λέγει κύριος
 ὁ πλάσας με ἐν κοιλίᾳ δούλον ἐποίησά⁵ τοῦτο σπλάγχνος καὶ κατὰ
 τὴν φύσιν οὐδὲν ἡμῶν διαφέρει καὶν προάντη χρόνῳ ἔγωγε καὶ τῇ
 25 αὐτῇ χειρὶ συνιστάμεθα καὶ κτίζομεθα πάντες εἰ τοίνυν οὕτως,
 ὡς Ἀρειανοὶ καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ φρονεῖτε, οὕτως καὶ αὐτὸς
 ὑπέστη καὶ ἔγενεν οὐδὲν καθ' ὁμοῖαν τῶν ἄλλων κατὰ τὴν φύσιν
 διοίσει, ἕως καὶ αὐτὸς οὐκ ἦν καὶ γέγονε καὶ ἐξ ἀρετῆς καὶ αὐτῇ
 συνεκτίσθη τοῦ οὐράνου καὶ χάρις εἰς γὰρ ἐστὶ καὶ αὐτός, ἀφ' οὗ
 30 λέγετε, περὶ οὗ ἐν Ψαλμοῖς τὸ πνεῦμά φησιν αὐτὸς εἶπε, καὶ ἐγε-
 νήθησαν· αὐτὸς ἐντεταίχτο, καὶ ἐκτίσθησαν⁶ τίς τοίνυν ἐστίν, ὃ
 ὁ θεὸς ἐντεταίχτο, ἵνα καὶ αὐτὸς κτισθῇ εἶναι γὰρ δεῖ λόγον, ὃ
 ἐντέλλεται ὁ θεὸς καὶ ἐν ᾧ τὰ ποιήματα κτιζέται· ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοιτε
 δεῖξαι ἕτερον παρα τὸν ἀρνεῖσθε λόγον, εἰ μὴ, ἀρχὴ τινὰ πάλιν ἐννοῶν
 35 ἐπινοήσητε καὶ γὰρ, φήσουσιν, εὕρομεν ἦν ποτε λεγόντων καὶ τῶν
 περὶ Εὐσέβιον ἠκούσα· διὰ τοῦτο πλέον ὡς ἄλλων ἔχειν τὸν τοῦ θεοῦ
 υἱὸν καὶ λέγεσθαι μονογενῆ τοῦτον νομίζομεν, ἐπειδὴ μόνος μὲν αὐτὸς
 μετέχει τοῦ πατρὸς τὰ δ' ἄλλα πάντα τοῦ υἱοῦ μετέχει· κεκμηκασί
 μὲν οὖν ἤδη μετὰβλλόμενοι καὶ μεταλλάσσοντες τὰ ῥήματα ὡς τὰ
 40 χρώματα, δειχθήσονται δὲ ὁμοῦ καὶ οὕτως ὡς οἱ ἐκ τῆς γῆς⁷ κε-

1. Ἱερ 1 5 2. Ἡσ 66, 2 3. Ἡσ 44 24 4. Ψαλμ 118, 73.
 5. Ἡσ 49 5 6. Ψαλμ 32, 9 7. Πρβλ. Γω 3, 31

νολοῦντες καὶ κυλόμενοι ὡς ἐν βορβόρῃ¹ τῆς ἰδίας ἐνοίας

Εἰ μὲν γὰρ ἐκεῖνος μὲν τοῦ θεοῦ υἱός, ἡμεῖς δὲ τοῦ ἰσθ' υἱοὶ 10,1

καλοῦμεθα ἢ πύκνως τὸ πλάσμα· εἰ δὲ τοῦ θεοῦ καὶ ἡμεῖς υἱοὶ λεγόμεθα οὐ κατ' αἴτιος ἔστιν ἡμεῖς, δηλονότι, καὶ ἡμεῖς τοῦ πατρὸς μετ'

5 γοῦεν τοῦ λέγοντος αἰόλι, ἐν ἑαυτῷ καὶ ἑαυτῷ²· καὶ εἰ μὴ ἀρμενέ-
χουμεν αὐτοῦ, οὐκ ἐλάττω ἐγέννησά· εἰδε χύσε, ἐγέννησεν οὐκ ἔπαρος

ἀλλ' ἀπὸς ἑμῶν ἐστὶ πατὴρ καὶ τὸ διαφέρει, παλιν, εἰ πλέον 2

ἐκείνου, ἔρε καὶ πρῶτον γέγονεν ἡμεῖς δὲ εἰ, ἐλάττω καὶ ὑστερον

γεγόμενα, ἕως τοῦ αὐτοῦ πάντες μετεχόμεν καὶ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς

10 υἱοὶ λεγοῦμεθα τὸ γὰρ λέον καὶ ἐλάττω ἐν τῇ φύσει ἀλλήν δεικνύσιν

ἐκάστῳ· ἀρ τῇ ἀρετῇ τὸ πρῶτον, τοῦτο προστίθεται καὶ ὁ μὲν ἐπὶ

δέκα πόλεων³ ὁ δὲ ἐπὶ πάντε καθίσταται⁴ καὶ οἱ μὲν καθεζόμενοι

ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρανύοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ⁵, οἱ δὲ ἀκολουτοὶ

15 ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ἢ τοῦτο μὲν οὖν ἐκείνοι φρονούντες εἰκότως 3

φαντάζονται, τοῦτου υἱοὶ εἶναι, μὴ εἶναι τὸν θεὸν πατέρα μηδὲ τὸν

τοιούτου υἱὸν εἶναι, ἀλλ' ἐξ οὐκ ὄντων κτῆμα γεγονέναι καὶ εἶναι

πρὶν γεννηθῆναι ἄλλος γὰρ ἔστιν οὗτος παρὰ τὸν ἀληθινὸν τοῦ θεοῦ

υἱόν· ἐπειδὴ δὲ ταῦτα λεγέτω ἐπὶ τοῖς οὐκ ἔστιν εὐαγέας, μάλλον 4

20 γὰρ Σαδδουκαίων καὶ τοῦ Σαμασατέως ἐστὶ τοῦτο τὸ φρονήμα

λείπει ἔρα κατὰ τὴν ἑτέραν διανοίαν καθ' ἣν Ἰσραὴλ τοῦ Ἀβραάμ

ἐστὶν υἱός, λέγειν εἶνα καὶ τὸν τοῦ θεοῦ υἱὸν τὴ γὰρ ἐκ πινος φασὶ

γεννώμενον καὶ μὴ ἐξ ὄντων ἐκτεταμένον υἱὸν εἶδεν ἢ φῶς, καὶ τοῦτο

τοῦ ὀνόματός ἐστι τὸ σημαίνον· ἀρ' οὖν ἀνθρωποπαθὴς ἢ 5

25 τοῦ υἱοῦ γέννησις, τοῦτο γὰρ ἴσως κατ' ἐκείνους καὶ αὐτοὶ θελησούσιν

ἀντιθεῖναι μὴ γινώσκοντες, οὐδελως, οὐ γὰρ ὡς ἀνθρώπου ὁ θεός,

ἔπει μηδὲ οἱ ἄνθρωποι ὡς ὁ θεός οἱ μὲν γὰρ εἰς ὅλης καὶ αὐτὸς

οὐσὴς παθητικῆς ἐκποθήσαν, ὁ δὲ θεὸς ἄυλος καὶ ἐσώματος ἰ δὲ 6

αἱ αὐταὶ λέξεις ἐπὶ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἐν ταῖς θεαῖς ποτὲ κείναι

30 γραφαῖς ἀλλ' ἀνθρώπων ἐστὶ διδακτικῶν, ὡς πρὶν εἶπεν ὁ Παῦλος,

προσέχειν τῇ ἀναγνώσει⁶ καὶ οὕτω διακρίνειν καὶ κατὰ τὴν ἐκκρίσιν

τῶν σημασινομένων φύσιν τὰ γραμμένα διακρίνειν καὶ μὴ τὴν φύσιν

τὴν διανοίαν ὥστε τὰ τοῦ θεοῦ μὴ ἀνθρωπίνως νοεῖν, ἀλλὰ τὰ τῶν

ἀνθρώπων ὡς περὶ θεοῦ ποτε λογίζεσθαι, τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸν οἶνον

35 οἶον μίξαι⁷ καὶ πῦρ ἄλλοτριον ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον

τῷ θεῷ πυρὶ⁸· 11,1

1 Πρβλ. Β' Πέτρ. 2, 22

2 Ἡγ. 1, 2

3 Πρβλ. Λουκ. 19, 17

4 Πρβλ. Λουκ. 19, 19

5 Μαρθ. 19, 28

6 Μαρθ. 25, 34

7 Μαρθ. 25, 23

8 Πρβλ. Α' Τιμ. 4, 13

9 Πρβλ. Ἡσ. 1, 22

10 Πρβλ. Λευκ. 10, 1

- καὶ τοῦτο λαβόντες ἔχεν ἄρ' οὐν οὕτως ὁ θεὸς κτίζει ὡς ἄνθρωπο
 ὃ οὕτως ὡς ἔστιν ὡς ἄνθρωπος καὶ τοσοῦτος ὡς ἐπὶ θεοῦ τὰς
 εἰδὲς λαμβάνομεν καὶ ἑτέρας ἐπὶ τῶν κτισμάτων τούτων ὁ αὐτὸς καθὼς
 ὁ μὲν παρ' θεοῦ κτίζει καὶ ὡς ἀπὸ θεοῦ εἶναι τοῦ εἶναι οὐδενός ἐπὶ αὐτοῦ
 5 μόνος· οἱ δὲ ἄνθρωποι τὴν ὑποκειμένην ἔχουσιν ἐργαζόμενοι καὶ ἔχοντες
 πρότερον καὶ τὴν ἐπιστημὴν τοῦ ποιεῖν λαβόντες παρὰ τοῦ παντός
 ἡμῶν ὁσάποτε θεοῦ διὰ τοῦ λόγου πάλιν τοῦ εἶναι μὲν ἄνθρωποι
 10 οὐκ ὄντες καὶ ἐκείνου εἶναι ἐν τοῦτο τυγχάνοντες εἰσι περι-
 ρήμενοι καὶ σπενδόμενοι ἐν τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ, ὁ δὲ θεὸς ὢν ἐστὶ κατὰ
 αὐτὸν παρέχων τὰ πάντα καὶ πρ' οὐδενός περιεργόμενος, καὶ ἐν
 πᾶσι μὲν ἐστὶ κατὰ τὴν ἐκείνου ἀγαθότητα καὶ δυνάμιν, ἔξω δὲ τῶν
 πάντων πάλιν ἐστὶ κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ὥστε οὐκ ὄντων αὐτῶν
 τρόπον οἱ ἄνθρωποι κτίζουσιν, ὅπερ τρόπον ὁ θεὸς κτίζει, οὐδ' οὕτως
 εἰσιν οἱ ἄνθρωποι ὥστε ἔστιν ὁ θεὸς οὕτως ἄλλως ἐστὶν ἢ τῶν ἄν-
 15 θρώπων ἑκαστος καὶ ἄλλως ἐστὶν ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ πατρὸς τῶν μὲν
 γὰρ ἀνθρώπων τὰ σωματικὰ μὲρ πᾶσι τῶν γεννώντων ἐκείνῃ ἐπέ-
 καὶ αὐτῶν τὰ σώματα ἢ φύσις οὐκ ἀπὸ τῆς ἐστίν, ἀλλὰ ἰευστή,
 καὶ ἐκ μαρῶν ἔχει τὴν σύνθεσιν ἀπορρέουσι τι ἄνθρωποι γεννῶντες
 καὶ πάλιν ἐπιρρεῖ τὰ ἐκ τῶν τροφῶν εἰς αὐτοὺς εἰσαγόμενα δι' ἣν
 20 αἰτίαν καὶ πολλῶν κατὰ καιρὸν τέκνων γίνονται πατέρες, οἱ ἄνθρωποι
 ὁ δὲ θεὸς ἀμετάθετος ὢν ἀμετακίνητος ἐστὶ καὶ ἀπαθὴς τοῦ υἱοῦ πατὴρ
 οὕτως γὰρ ἀπορροή τοῦ σώματος ἐστὶν οὐκ ἐπιρροή τις εἰς αὐτὸν
 γένεσθαι ὡς ἐπὶ ἀνθρώπων ἀπλῶς δὲ ὢν τὴν φύσιν ἑνὸς καὶ μόνου
 τοῦ υἱοῦ πατὴρ ἐστὶ διὰ τοῦτο γὰρ καὶ μονογενὴς ἐστὶ καὶ μόνος
 25 ἐν τοῖς κόλποις τοῦ πατρὸς ἐστὶ· μόνον τε αὐτὸν ἐξ αὐτοῦ δεκκυῖν
 ὁ πατὴρ λέγων· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἡ ἀγάπη
 λόγος δὲ ἐστὶν οὗτος τοῦ πατρὸς, ἐν ᾧ τὸ ἀπαθὲς καὶ ἀμετάθετος πα-
 τὴρ νοεῖν δυνατόν, λόγος γὰρ οὗτος ὁ τῶν ἀνθρώπων κατὰ πάθος
 καὶ μέρος γεννᾶται, μήτι γὰρ ὁ τοῦ θεοῦ διὸ καὶ καθέζεται μὲν
 30 αὐτός ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς ὡς λόγος ἐνθα γὰρ ἐστὶν ὁ πατὴρ ἐκεῖ
 καὶ ὁ τοῦτο λόγος ἐστὶν ἡμεῖς δὲ σπενδομεν κινούμενοι παρ' αὐτοῦ
 ὡς παῖδα καὶ προσκυνεῖται μὲν αὐτός διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν υἱὸν
 τοῦ προσκυνήτου πατρὸς, ἡμεῖς δὲ προσκυνούμεν κυρίον καὶ θεὸν
 αὐτὸν ὁμολογούντες διὰ τὸ εἶναι ἡμᾶς κτίσματα καὶ ἄλλους παρ'
 35 ἐκείνου.
- Τούτων δὲ οὕτως ὄντων σκοπεῖται λοιπὸν ὁ βουλόμενος αὐτῶν 12,1
 καὶ γενέσθαι τις αὐτοὺς ἐντρέπων, εἰ τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ ἰδίον αὐτοῦ
 γέννημα θέμις εἰπεῖν ἐξ οὗκ ὄντων ἢ λόγον ἔχει καὶ εἰς ἐκδημησίαν
 τινος ὅπως ἐλθεῖν, ὅτι τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐπισυμβέβηκεν αὐτῷ εἶναι καὶ
 40 τολμήσας εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἐστὶν αἰεὶ ὁ υἱὸς καὶ γὰρ ἐν τούτῳ πάλιν
 τὰς ἀνθρώπων ἐννοίας ὑπερεξῆλθε καὶ ὑπεραναβέβηκεν ἢ τοῦ υἱοῦ

- γέννησις. ἡμεῖς μὲν γὰρ τῶν ἁλίων πνευμάτων ἐν χρόνῳ γινόμεθα 2
πατέρες, ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ οὐκ ὄντες πρότερον ὑστέρον γεγόναιεν.
ὁ δὲ θεὸς γε ὡς αἶψα τοῦ πατρὸς ἐστὶ καὶ τῶν ἀνὴρ ἡ γένεσις ἐκ
τῶν ἡμεῶν ὕψαν ἔχει τὴν φύσιν. ἔτι δὲ κοῦδει, οἶδε ὅτι ὁ υἱὸς
5 εἰ μὴ ὁ πατήρ, οἶδε τὸν πατέρα τις ἐκινῶται εἰ μὴ ὁ υἱός. καὶ ὁ
ὢν ὁ υἱὸς καὶ ὁ πατήρ, ὁ υἱὸς οὐκ ἔστιν ὁ πατήρ, οἱ ἀπὸ τοῦ οἵου
ἐκείνου καὶ ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ ἡμεῖς ἐκ τῶν ὁριζήσεων λέγοντες, τοῦ ὢν
ἀπαρασμία τῆς ὁμοῦ καὶ ἰσότητος τῆς ὑποστάσεως, τὸ ὡς, καὶ
πάντες, ὅτι τοῦτο σὺν τῇ γυναικὶ ἐν τῷ φασί σου ἐφαιμένον πρὸς
10 ὅτι καὶ μετὰ τὴν τὴν ἱσότητα ὁ λόγος, φησὶν καὶ κατεργασίας
τὴν πηγὴν τῆς σοφίας καὶ αὐτὸν δὲ ἐστὶν ἡ πηγὴ, ἡ ἡγεσία καὶ ἡ
ἐγκατελευσμένη, ὁ δὲ υἱὸς καὶ ὁ υἱὸς καὶ ὁ υἱὸς καὶ ὁ υἱὸς καὶ ὁ υἱὸς
δειγμάτων καὶ τῶν ἡμεῶν πρὸς τὸ ποθεύμενον δυνάμει καὶ ὁμοῦ
15 αὐτοῦ πλέον τῆς ἀνθρώπου φύσεως κατεργασίαν καὶ μὴ ὁμοῦ καὶ ὁμοῦ
τὴν ἡμεῶν εἶναι καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ γένεσιν, τίς γὰρ ὁμοῦ καὶ ὁμοῦ
λογισασθαι, μὴ εἶναι ποτε τὸ ἀπαύγασμα, ἵνα καὶ περὶ τῶν εἰρη-
μῶν εἶναι, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ υἱὸς, τὸν γεννητὸν ἢ καὶ ὁμοῦ καὶ ὁμοῦ
διέτερον ἀπὸ τοῦ ἁλίου τὸ ἀπαύγασμα ἢ τὴν πηγὴν ἐκλήσκει ποτε
τῆς ζωῆς ἔρημον, ἵνα καὶ μανὲς εἴπῃ, ἔξ οὐκ ὄντων ἐστὶν ὁ υἱὸς
20 ὁ λέγων ἀντὶ ἐμοῦ ἡ ζωὴ καὶ ὁ υἱὸς καὶ ὁ υἱὸς καὶ ὁ υἱὸς καὶ ὁ υἱὸς
λέγων, ὃς ἐμεῖς ἐωρκεσθῶμεν ἐωρκεσθῶμεν τὴν τιμὴν καὶ ὁμοῦ καὶ ὁμοῦ
ἀπὸ τοῦ βουλομένου, καὶ τὸν υἱὸν καὶ ὁμοῦ καὶ ὁμοῦ καὶ ὁμοῦ καὶ ὁμοῦ
ἐστὶν ἀποπνῶν καὶ ὁμοῦ ἀσπεθῆς τοιαύτας ἐκείνης τῆς γραφῆς, τὰς εἰ-
κόνας ἐξ ἁλλων ἡμεῶν, περὶ τοῦ κυρίου διανοεῖσθαι τῶν μήτε γεγραμ-
25 μένων μήτε τινὰ διάνοιχεν εἰς εὐσεβείαν ἐχόντων.
- Οὐκοῦν λοιπὸν λεγέτωσαν πόθεν ἄρα καὶ οὗτοι μαθηταίς ἢ τίνος 13,1
αὐτοῖς παραδεδωκένος τοιαύτα περὶ τοῦ σωτῆρος ὑπονοεῖν ἤρξαντο
ἀνέγνωμεν, φήσουσιν, ἐν τῇ Παροιμιαίᾳ· ἀκριβὴς ἐκτίσέ με ἀρχὴν
ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ, καὶ γὰρ καὶ οἱ περὶ Εὐσεβίου τοῦτο 2
λέγειν ἔδοκον καὶ σὺ δὲ γραφῶν ἐδήλωσας, ὅτι διὰ πολλῶν μὲν
ἀποδείξεων ἀνατρεπόμενοι, καὶ οὗτοι κατεγινώσκοντο, τοῦτο δὲ ὁμοῦ
αὐτοῖς τὸ βῆθαι ἔγω καὶ κατὰ περιφέρειαν ἐν τῶν κτισμάτων ὅτι
3 τοῦτο εἶναι εἶπον καὶ τοῖς γεννητοῦ καὶ τῶν συνηθῶν, ἀλλὰ καὶ
τοῦτο δοκᾷ μοι μὴ νενοήκεναι, καλῶς ἔχει γὰρ τὴν διάνοιαν εὐσεβῆ
35 καὶ λιαν ὀρθήν, ἢν εἰ καὶ αὐτοὶ νενοήκεισαν, οὐκ ἔστι τὸν κύριον τῆς
δόξης ἐβλασφήμησαν, καὶ γὰρ προειρημένα εἰς τὸ βῆθαι τοῦτο συμ-
βαλλέτωσαν, καὶ ὄντως πολλὴν ἐν αὐτοῖς οὖσαν τὴν διαφορὰν
τίς γὰρ οὐ συνορᾷ διάνοιαν ἔχον ὀρθήν, ὅτι τὰ μὲν κτιζόμενα καὶ 4
ποιούμενα ἐξῶθεν τοῦ ποιούντος, ὁ δὲ υἱός, ὡς ἐν τοῖς ἐμπροσθεν

- ἔδεξεν ὁ λόγος οὐκ ἐξώθεν ἀλλ' ἐκ τοῦ γεννώντος πατρός ὑπαρχει, καὶ γὰρ ἄνθρωπος κτίζει μὲν οἰκίαν, γεννᾷ δὲ υἱόν, καὶ οὐκ ἂν τις ἀναστρέφει εἰποι τὴν μὲν οἰκίαν καὶ τὴν καὶν γεννᾶσθαι παρὰ τοῦ κατασκευάζοντος τὸν δὲ υἱὸν κτίζεσθαι καὶ ποιῆσθαι, παρα τοῦ αὐτοῦ, οὐδὲ πάλιν τὴν μὲν οἰκίαν εἰκόνα τοῦ κτίζοντος, τὸν δὲ υἱὸν ἀναμοιοῦν τοῦ γεννώντος ἀλλὰ μᾶλλον τὸν μὲν υἱὸν εἰκόνα τοῦ πατρὸς ὁμοιωται τὴν δὲ οἰκίαν τέχνης εἶναι δημιουργήματα εἰ μὴ τις ἄρα τὴν οἰκίαν νοσήσῃ καὶ τὰς φρένας παρεξέστηκώς τυγχάνοι ἀμελεῖ πάντων μάλλον ἢ θεὸς νύκτῃ ἐκώσκειται τὴν ἑκάστου φύσιν περιμένει τὰς κτισμένων διὰ Μουσέων φησὶν ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἵνα περι δὲ τοῦ υἱαύ οὐκ ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἄρα σημαίνει λέγοντα ὅτι γαστρός προεισφορὸν ἐγέννησας αὐτὸν καὶ πάλιν καὶ ὁς μου εἰ σύ, ἐκώ σημερινὸν γεγεννηκας σε ἡ σὺ τέκος τε περ. αὐτοῦ ὁ κύριος ἐν Πραμοις λέγει. ἡπρὸς δὲ πάντων βουλὴν γεννᾷ με καὶ περὶ μὲν τῶν γεννητῶν καὶ κτιστῶν ὁ Ἰωάννης φησὶ «πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο» περὶ δὲ τοῦ κυρίου εὐαγγελιστὴς λέγει «ὁ μονογενὴς υἱός, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο» εἰς τὸν κόλπον οὐκ οὐκ κτισμα, εἰ δὲ κτισμα, οὐκ ἔστι πολλὰ πρὶν αὐτοῖς ἢ διαφορά καὶ οὐκ ἂν εἴη πῶς υἱός καὶ κτισμα ἵνα μὴ καὶ ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ ἐξώθεν τοῦ θεοῦ ἡ οὐσία αὐτοῦ νομίζῃται ἄρα τὸν μακρὸν γεγραπταὶ τοῦτο τὸ ῥητόν, τοῦτο γὰρ πάλιν ἐκεῖνο περιβαμβύττειν ὡς ἀγένη κτιστῶν οὐκ ἔστι, οὐ μάτην γέγραπται, ἀλλὰ καὶ μάλ' ἀντικαθίσταται καὶ γὰρ καὶ κτίζεσθαι λέγεται, ἀλλ' ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος ἀνθρώπων γὰρ ἴδμεν τοῦτο τὴν δὲ διάνοιαν ταύτην εὐρήσει καλῶς ἐν τοῖς λόγοις κειμένην ὁ μὴ πάρεργον ἡγούμενος τὴν ἀναγνώσιν ἀλλὰ καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὰ προσώπα καὶ τὴν χρεῖαν τῶν ἐκτεταμένων ἐρευνῶν καὶ οὕτω τὰ ἀναγνώσματα διακρίνων καὶ διανοοῦμενος τὸν μὲν οὖν καιρὸν τοῦ ῥητοῦ τοῦτο εὐρήσει καὶ γνώσεται ὅτι αἱ ὧν ὁ κύριος ὑπερὶν ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων γέγονεν ἄνθρωπος καὶ υἱὸς ὧν τοῦ θεοῦ γέγονε καὶ υἱὸς ἀνθρώπου τὴν δὲ χρεῖαν νοήσας ὅτι τὸν ἡμῶν θάνατον καταργῆσαι θέλων ἔλαβεν ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας, ἵνα τοῦτο προσενέγκας οὐσίαν ὑπὲρ πάντων τῶν πατρὶ ἀπαλλάξῃ πάντας ἡμᾶς ὅσοι φόβου θανάτου διὰ παντός τοῦ ζῆν ἐνοχοὶ ἔμεν δουλείας τὰ δὲ πρόσωπον τοῦ μὲν σωτήρος ἐστὶ, τότε δὲ λέγεται, ὅτε λοιπὸν λαβὼν τὸ σῶμα λέγει ἀκούσιος ἐκτιστέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ ὡς γὰρ υἱὸς θεοῦ ἔστι ἀρμοῖζει καλῶς τὸ αἰδίως εἶναι καὶ ἐν κόλποις εἶναι τοῦ πατρὸς, οὕτως καὶ ἀνθρώπων γενομένων

1. Γεν. 1, 1. 2. Ψαλμ. 109, 3. 3. Ψαλμ. 2, 7. 4. Παρμ. 8, 25
5. Ψαλμ. 1, 3. 6. Ψαλμ. 1, 18. 7. Πρβλ. Ἑβρ. 2, 14. 8. Ἑβρ. 2, 13
9. Παρμ. 8, 22.

πρέπουσα φωνή τὸ κύριος ἐτίσέ με· τότε γάρ λέγεται περὶ αὐτοῦ
καὶ ἐβίβασαι καὶ ἐδίδωσαι καὶ ἐπυνθάνετο τοῦ Λαζάρου κτ'· καὶ
πέπονθε καὶ ἀνέστη καὶ ὡς περ ἀκούοντες αὐτὸν κύριον καὶ θεόν καὶ
φῶς ἀληθινὸν νοοῦμεν αὐτὸν ὄντα ἐκ τοῦ πατρὸς, οὕτως δικαίον
5 ἐστὶν ἀκούοντας τὸ ἐτίσεν καὶ τὸ δαῖλος καὶ τὸ πέπονθε μὴ τῇ θεό-
τητι λαλῆσαι, ἀνοικεῖον γὰρ ἀλλὰ τῇ σαρὶ ταῦτα μετρεῖν, ἣν
δι' ἡμῶν ἐφάρσε τῆς γὰρ ἰδέα τὰς καὶ κατὰ τὴν σαρὶ οὐ, ἑτέρου
ἀλλὰ τοῦ λόγου, τῆς ἐλπίδος· εἰ δὲ καὶ τὸ ἐκ τούτου γρησιμὸν ἐθέλοι
10 προσενέγκει τὸ, τὸ ὑπερ πάντων καὶ γὰρ ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ
μεταλαβόντες θεοποιεῖσθαι δυνάμεθα, ἀλλὰ οὐκ ἐν τούτῳ τῷ
χόντες, εἰ μὴ το κατὰ τὴν ἡμῶν αὐτοῦ, ἐνεδύσασθαι σῶμα οὕτω γὰρ καὶ
ἄνθρωποι θεοῦ· λογὸν καὶ ἐν Χριστῷ ἄνθρωποι, γὰρ καὶ ζῆν ἔχοντες
θα ἀλλ' ὡς περ ἡμεῖς τὸ πνεῦμα λαμβανόντες, οὐκ ἀπολαύμεν τὴν διαν
15 ἐκ τούτων οὐκ οὕτως ὁ κύριος γενομένος δι' ἡμῶν ἄνθρωπος καὶ σῶμα
φορέσας οὐδὲν ἦτορ ἐν θεῷ, οὐ γὰρ ἡλκίστατο τῇ περιβολῇ τοῦ
σώματος ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐθεοποιεῖτο τοῦτο καὶ ἀθάνατον ἀπετελεῖ
Ἰκανὰ μὲν οὖν ταῦτα στήληται τὴν αἵρεσιν τῶν Ἀρειανῶν 15,1
καὶ γὰρ ὡς ὁ κύριος δέδωκεν ἐξ ὧν ἔλαγον αὐτοῦ διελέν/θησαν ἀπε-
20 βοῦντες φέρε δὴ καὶ ἡμεῖς προτείνωμεν καὶ ἀπαγγέλλωμεν καὶ αὐτοὺς
ἀποκρίνασθαι· καὶ γὰρ ἔσαν ἀπερησαντες αὐτοὺς ἐν τοῖς ἰδέαις
ἐρωτᾶσθαι λατρίαν παρ' ἡμῶν· τὰς καὶ οὕτως ἐντραπέντες ἀναβλέ-
ψουσιν, ὅθεν κατέπεσαν οἱ κακίαι· τὸν οὖν τοῦ θεοῦ μεμαθη- 2
καμεν ἐν τῶν θεῶν γραφῶν ὡς προτείνωμεν, αὐτὸν εἶναι τὸν λόγον
25 καὶ τὴν σοφίαν τοῦ πατρὸς ὁ μὲν γὰρ ἱπποκρίτης φησὶ· Χριστὸς
θεοῦ ἡννομα καὶ θεοῦ σοφία· ὁ δὲ Ἰσακκὺς, ἐκλεκτῶς ἐκ τοῦ λόγου
σάρξ ἐγένετο· ἐπεναντιν ἐλθὺς καὶ ἐθεασαμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ,
δόξαν ὡς μονογενοῦς πατρὶ πατρός, πατρὸς καὶ ἀληθείας· ὁ
ὡς τοῦ λόγου ὄντος μονογενοῦς, ὅς ἐν τῷ τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τῇ
30 σοφίᾳ γεγενῆσθαι· τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς
καὶ αὐτὴς τῆς σοφίας, τῆς ἐλπίδος, τὸν θεόν ἐν τῷ Βαρούχ, μεμα- 3
θήκαμεν αἰνεθῆντος τοῦ Ἰσακκὺ, ὅς· ἐλπίδα τὴν πηγὴν τῆς
σοφίας· εἰ μὲν οὖν ἔχοντες τὰ νενηχμέντα κατὰ τὸν ἀλλότριον
καὶ τοῦ οὐνόματος ὄντες, οὕτως ἐν καλῶν καὶ κατὰ τῶν καλῶν ἔχοντες
35 καὶ χριστομάχοι οὕτως γὰρ ταῦτα ἐπινώμεσαν καὶ αὐτοὶ· εἰ
δὲ συνομολογοῦσιν ἡμῖν εἶναι θεοπνεῦστα τὰ τῆς γραφῆς ῥήματα,
τολμησάτωσαν φανερώς εἰπεῖν ὅτι κεκρυμμέναι φρονέουσιν ὅτι ἄλογος
καὶ ἄσπορος ἦν ὁ θεός, τότε καὶ ἀνέναντα, εἰπωσιν· ὅτι οὐκ ἦν καὶ
ἔμπρην γεννηθῆναι οὐκ ἦν ὁ Χριστὸς· πάλιν τε ἀποφηνασθῶσαν τὴν

1. Πρβλ Παρμ 8, 22. 2. Ἰσακ 1, 16. 3. Πρβλ Α' Τιμ 2, 11.
Β' Τιμ 3, 17. 4. Πρβλ Β' Κορ 12, 2. 5. Α' Κορ 9, 24. 6. Ἰω. 1, 14.
7. Βαρ 3, 12.

- πῆγην μὴ ἐξ ἑαυτῆς γεννητῆκῆναι τὴν σοφίαν, ἀλλ' ἐξωθεν ἑαυτῆς
 κεκτηθῆναι ταύτην ἵνα καὶ τοιαυτῶσιν εἰπὴν ἔξ οὗκ ἑν-ἑνὸν ἐόντων
 ὁ υἱὸς, τούτου γὰρ οὐκ ἐστὶ πῆγην ταύτην δεῖκνυσθαι ἀλλὰ τινα λαοικόν
 ὥσπερ ἐξωθεν ἰδὼν λαβόντα κεκλημένον τῷ ὀνόματι τῆς πηγῆς.
- 5 Ὅστις μὲν οὖν ἀσεβείᾳ ἐστὶ τούτου μεσάν, οὐδὲνα τῶν καὶ 16,1
 βραχείαν αἰσθῆσιν ἐχόντων ἀμφιβάλλειν ἡγοῦμαι. ἐπεὶ δὲ τανθού-
 ρύζοντες λέγουσιν, ὀνόματα μόνον εἶναι τοῦ τοῦ λόγου καὶ σιφίλα,
 ἀναγκαῖον ἐρωτῆσαι τούτους εἰ ὀνόματα μόνον ἐστὶ τὰ τὰ τοῦ τοῦ
 ἄλλου ἀν' αὐτοῦ εἶη παρα ταῦτα καὶ εἰ μὲν βελτιῶν ἐστὶ τῶν ἰσο- 2
 μάτων οὐχ ὅτιον ἐκ τῶν ἰσομάτων τὸν βελτιῶνα σημαίνεισθαι εἰ
 δὲ ἐλάττω ἐστὶ τῶν ὀνομάτων, πάντως ἔχει καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἐπὶ
 τὸ κάλλιον προσεγορίας τοῦτο δὲ πάλιν προκατὴν αὐτοῦ σημαίνει,
 καὶ οὐ μείον ἐστὶ τῶν προτέρων καὶ τοῦτο τὸ ἀσεβημα τὸν γὰρ ἐν
 τῷ πατρὶ ὄντα, ἐν ᾧ καὶ ὁ πατὴρ ἐστὶ, ὃν λέγοντα πηγὴ καὶ ὁ πατὴρ
- 15 ἐν ἑαυμένῃ, ὃν καὶ αὐτὸς ἑωρακώς ἑωρακε τὸν πατέρα², ὀνομάζειν ὑπό-
 τινος, ἐξωθεν βελτιώσθαι, πᾶσαν ὑπερβάλλει μανίαν ἀλλὰ τούτων 3
 ἐκπίπτοντες καὶ κατὰ τοὺς περὶ Εἰσεβίου πρὸ τολλῆς συνεχόμενοι
 τῆς ἀπορίας τοῦτο λατὴν ἔχουσιν ὑπολειπόμενοι, ὃ καὶ ἐν ἀσισίαις
 Ἀρείου καὶ ἐν τῇ, ἑαυτοῦ θαλία ὡς ἐκπαρῶν μεθολογεί ἡ ἀλλοῶς
- 20 λαλεῖ λόγους ὁ θεός³ ποῖαν αὐτῶν ἀρα λέγομεν ἡμεῖς υἱὸν καὶ λόγον
 μονογενῆ τοῦ πατρὸς, ἀνθρώποι καὶ πάντα μᾶλλον ἢ Χριστιανοί
 πρῶτον μὲν γὰρ τοιαῦτα λαλοῦντες περιθεοῦ μικροῦ δεῖν ἀνθρώπων τὸν 4
 θεὸν πολλαμβάνουσιν, οὕτω λαλοῦντα καὶ παραμειβόντα τοῦ, προ-
 τέρους τοῖς δευτέρου λόγους, ὥσπερ οὐκ ἀρκούντες ἐνὸς τοῦ ἐκ
- 25 τοῦ θεοῦ λόγου πᾶσαν τὴν ἐκ τοῦ βουληματος τοῦ πατρὸς δημιουργίαν
 καὶ τὴν τούτου πρόνοιαν πληρῶσαι τὸ μὲν γὰρ πολλὰς αὐτὸν 5
 λαλεῖν λόγους ἀσθένειαι τῶν πάντων ἐστίν, ἕκαστος λεητομένου τῆς
 τοῦ ἑτέρου χρείας, τὸ δὲ ἐνὶ κεχρησθῆναι λόγῳ τὸν θεόν ὡς καὶ ἐστὶν
 ἀληθεύς, τοῦτο καὶ τοῦ θεοῦ τὴν δυνάμιν δείκνυσθαι καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ
- 30 λόγου τὴν τελειότητα καὶ τῶν οὕτω φρονούντων τὴν εἰσεβῆ σίνεσιν 17,1
 Εἶθε δὲ καὶ οὗτοι καὶ ἐξ ὧν λέγουσι νῦν ἐθέλησουσιν ὁμολογεῖν
 τὴν ἀληθειαν. εἰ γὰρ ἀπαξ διδάσκει τὸν θεὸν προφέροντα λόγους, ἴσασιν
 ὅπως αὐτὸν πατέρα τοῦτο δὲ γινώσκοντες σκοπεύουσιν, ὅτι μὴ
 θέλοντες ἕνα διδόναι τοῦ θεοῦ λόγον πολλῶν αὐτὸν εἶναι πατέρα φαντά- 2
 35 ζονται. καὶ το μὲν ὅπως εἶναι τοῦ θεοῦ λόγον οὐ θέλουσιν ἀρνεῖσθαι,
 τὸ δὲ εἶναι τοῦτον τοῦ θεοῦ υἱὸν οὐχ ὁμολογοῦσιν ἐστὶ δὲ τοῦτο τῆς
 ἀληθείας ἀγνωσία καὶ τῶν θείων γραφῶν ἀπειρία. εἰ γὰρ ὅπως 2
 ὁ θεὸς πατὴρ ἐστὶ λόγου, διὰ τὴν μὴ καὶ ὁ γεννώμενος υἱὸς ἐστίν,
 υἱὸς δὲ πάλιν τοῦ θεοῦ τίς ἐν εἴῃ ἢ, ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ γὰρ οὐ πολλοὶ
 40 λόγοι, ἵνα μὴ ἕκαστος ἐνδεής, ἀλλὰ εἰς ὁ λόγος, ἵνα τέλειος μόνος
 αὐτός, καὶ ὅτι ἐνὸς ὄντος τοῦ θεοῦ μίαν εἶδει καὶ τὴν εἰκόνα εἶναι αὐτοῦ,

1. Ίω. 10, 30

2. Ίω. 16, 9.

ἥτις ἐστὶν ὁ υἱός, καὶ γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ἐξ αὐτῶν τῶν ἰσ- 3
 τῶν ἐστὶ καθεὶς αὐτός ἐστιν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ
 εὐκλεία καὶ ἡ χεὶρ καὶ ἡ δύναμις ἐν γὰρ ἐστὶν ὁ τοῦ Θεοῦ γέννημα καὶ 4
 τὰς αὐτὰς τῆς ἐκ τοῦ πατρὸς γεννησεώς εἰσι νηρησώματα ἀντι- 5
 τὸν κεν εἶπε, ποῦ ἐξ αὐτοῦ φησὶ δεδωκεῖν, ἀντι- τὸν λόγον ἐνθυ-
 μήτης, καὶ ἐξ αὐτοῦ πάλιν καὶ τὸ ἀδελφεόν αὐτοῦ λονίζῃ, καὶ τὴν
 σοφίαν δὲ λέγων οὐδὲν ἦσαν τοῦ πατρὸς ἐξωθεν, ἀλλὰ τοῦ ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐν
 αὐτῷ πάλιν φρονεῖν, τὸ δὲ καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν χεῖρα ὁμοιωσά-
 τὸ ἴδιον πάλιν τῆς οὐσίας λέγου, καὶ τὴν εἰκόνα δὲ λέγων, τὸν κεν 6
 σῆμαινε, τὴν γὰρ ἀντι- τὸν Θεῷ ὅτι ἐξ αὐτοῦ γέννημα,
 ἀμέλει, ὅπερ διὰ τοῦ λόγου γίνονται πάντα τῆς σοφίας τεθεμελιεύεται 7
 καὶ ὁ ἐν τῇ σοφίᾳ τεθεμελιεύεται, τὸ πάντα ἐν τῇ χεὶρ πεποιηται καὶ
 διὰ τοῦ λόγου γένηται καὶ τούτων οὐκ ἐξωθεν ἔχει, ἀλλὰ ἐκ αὐ-
 τῶν γέννηται, τὴν πᾶσιν ὁ μὲν παρ' ἑαυτοῦ διὰ τὴν 8
 τοῦ προφῆτου λέγει, «ἡ χεὶρ μου ἐθεμελίωσε τὴν γῆν καὶ ἡ δεξιὰ μου
 ἐστήριξε τὴν οὐρανὸν»¹ καὶ πάλιν «καὶ τὴν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
 καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἐκταταὶ τὴν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν»²
 καὶ δὲ Δαυὶδ ὁ, «ἐπὶ τὴν γῆν καὶ εἰδὼς, τὴν χεῖρα τὴν ἰσχυρὰν τὴν σοφίαν
 ἐπέθηκε ἐπάνω ἐπὶ σοφίᾳ ἐπέθηκε, ἐπέθηκε τῇ, ὅτι ἐκταταί.
 καὶ οὐκ ἔστιν ὡς καὶ Σατολιαν παρὰ θεῷ λαβὼν ἐκ ἐν' αὐτοῦ τὴν σοφίαν
 ἐθέλει λαβεῖν τὴν γῆν»³. Ἰωάννης τε γέννησεν τὴν χεῖρα καὶ τὴν 9
 σοφίαν εἶναι τὸν λόγον εἰρηγία, καὶ πάλιν πάλιν ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ
 λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν καὶ ὁ λόγος ὡς ὁ λόγος αὐτός ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν
 Θεόν, πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένεκε οὐδέν⁴.
 10 ὁ δὲ ἀποστολὸς βλέπων τὴν χεῖρα τὴν σοφίαν, τὸν λόγον αὐτὸν ὄντα
 τὸν λόγον φησὶ ὑπομνηστικῶς καὶ παρρησιαστικῶς, τὰς αὐτὰς τῶν ἡμερῶν τούτων
 ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ ὃν ἐθηκεν κληρονομία πᾶσιν δι' αὐτοῦ καὶ ἐποίη-
 σεν τοὺς αἰῶνας⁵, καὶ πάλιν καὶ κατὰ ἰσοῦς Χριστός, δι' αὐτὰ
 11 πάντα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ⁶. εἰδὼς δὲ πάλιν τὸν λόγον, τὴν σοφίαν,
 τὸν υἱὸν αὐτὸν ὄντα τὴν εἰκόνα τοῦ πατρὸς, φησὶ ἐν τῇ πρὸς Κο-
 λασσαεὺς ἐπιστολῇ, «ἐγγαρυσθόντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τῷ ἰκανώ-
 σαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου» τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτὶ ὃς
 ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκοτοῦ, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν
 12 βασιλείαν τοῦ αὐτοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολυτρωσιν
 τὴν ἁφῆσιν τῶν ἁμαρτιῶν ὃς ἐστὶν εἰς τὸν Θεόν τοῦ ἀγαπᾶν,
 πρωτοτοκος πάσης κτίσεως, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη, τα πάντα τα τε ἐν
 τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὅσα καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρο-
 νοὶ εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι τα πάντα δι' αὐτοῦ
 13 καὶ εἰς αὐτὸν ἐκτίσται καὶ αὐτός ἐστι, πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα

1. 1^ο Παρ. 48, 13. 2. 1^ο Κορ. 51, 15. 3. 1^ο Παρ. 103, 24. 4. 1^ο Παρ. 3, 19.
 5. 1^ο Παρ. 1, 1-3. 6. Εβρ. 1, 1-2. 7. 1^ο Κορ. 8, 6.

- ἐν αὐτῷ συνέστηκεν¹, ὡς γὰρ διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ εἰκότως αὐτοῦ
 ὅντος ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη· καὶ πάντα οὕτως, ὥς τις περὶ τοῦ φανερῶς
 νοσημένου οὐ προσκυνεῖ τὸ ὄνομα τοῦ προσκυνημένου, ἀλλὰ μάλιστ'
 πορεύεται πρὸς τὴν λαμπρὴν κατέναντι τῆς φωτὸς τῆς ἀληθείας,
 5 τοῦτο γὰρ ὅπως ἐστὶ τῆς εὐσεβείας τὸ φανερόν, καὶ ὁ πρᾶγμα οὗτοι
 οὗτοι φιλονικικοῦντες ἀπὸ τὸν θεὸν σεβόμενοι μὴ ἐ τοῦ, ἐκ τῶν ἀπο-
 δείξεων ἐστὶ λόγος ἐν-ρεπόμενοι.
- (1) Μὲν οὖν περὶ Εὐσέβιον οὗτον, ἐξε-κλόμενοι τότε διὰ πολλῶν
 καὶ καταγνοῦντες ἐκείνῳ καθὼς προσηύχοντες ἔρχονται καὶ μετὰ νῦν ἐκ
 10 ἡρεμήσαν καὶ ἀνεμαρτήσαν ἐπεὶ δὲ οὗτος νεκρὸς ὄντων, τὰς ἀστυ-
 βείας καὶ σκοποδυνάμεις περὶ τὴν ἀλήθειαν ἰδεῖν ἑτέρον ἢ ἴσμεν
 γορεῖν τὴν συνόδον ἐπιχειροῦσιν, καταπύσαι ἑμὲν, ἐκ τῶν αὐτῶν
 γραφῶν μαθόντες ἢ, παρὰ τίνος ὧν ἀγίων ἀκούσαντες συμπεφο-
 ρήκασιν αὐτοῖς ῥήματα, οὗ ἔξωθεν ὡν καὶ οὗ τῆς γεννηθῆ
 15 καὶ τὸ ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ
 ὀφθαλμοῦ ἐν τῇ κατὰ τοῦ κυρίου τῆς ἡμέρας, καὶ οὗ μὲν
 2 γὰρ μακροῦ Παύλου ἐν τῇ τῶν Ἑβραίων ἐστὶ καὶ ἐκ νεώτερον
 κατηρησάμενοι τοὺς αἰῶνας ὅτι καὶ θεοῦ ἐστὶ μὲν ἐν τῇ κατὰ τὸν
 20 αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ προσκυνητὸς τῶν ἀνθρώπων ἢ ἡ καὶ οὗ καὶ
 γὰρ οὐκ ἐστὶν ἐν δὲ τῇ Παύλου ἐπιγράφεται, ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο καὶ οὗ
 3 μὴ ὄν ἐκ τοῦ κανόνος προφέρουσιν ὑπερὶ τὸν πάντων πίστεισιν, ὅτι
 εἰς ἐστὶν ὁ θεὸς ὅτι τὰ πάντα κτίσας καὶ καταρτίζας, καὶ πάντα ἐκ
 τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα· ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ πατρὸς οὐδὲν
 25 πρὸς τὴν υἱὸν ἐστὶ περὶ γὰρ τῶν πάντων λέγει τῶν δι' αὐτοῦ γενο-
 μένων, ὧν καὶ ἄλλοι ἐστὶν ἀπὸ οὗ γὰρ ὅν τε τὴν δημοκρινόνην
 τοῖς ὕπ' αὐτοῦ γενομένοις συγκαταριθμεῖν εἰ μὴ καὶ τὸν ἀρχιτέκτονα
 τοῦ ὕπ' αὐτοῦ γενομένου οἰκοδόμου· καὶ τὸν αὐτὸν ἐν τις παραφρο-
 νῶν λέγει διὰ τοίνυν ἀρχαῖον, αὐτὸς λέξεις τῶν ἀσέβων ἐφ' ἃ
 30 ρόντες, αἰτιῶνται τοὺς ἄγραφους λέξεις ἐν εὐσεβούντας· τὸ μὲν γὰρ
 ἀσέβων παντελῶς κεκώλυται, καὶ τὸν τικτὸς ῥήμασι καὶ πιθανοῖς
 σοφίσμασι περιβαλλεῖν αὐτὸς τις ἐπιχειρῇ· τὸ δὲ εὐσεβῶν θεὸν παρὰ
 πάντων ὁμολογῶνται, καὶ ξενίζουσιν λέξεσι τις χρηστῆ, αἰ, εἰς μόνον
 ὁ λέγων εὐσεβεῖ, ἔχει τὸ φροῦμα καὶ δι' αὐτῶν ὁ νεότης ἐν εὐσεβῶς
 35 βούλεται σημαίνει· τὰ μὲν οὖν προσηρμένα ὧν χριστομαχῶν
 χαμαίετλα ῥήματα προαπέδειξεν ὁ λόγος καὶ τότε καὶ νῦν πάσης
 ἀσέβειας ὅντα μετὰ τὰ δε τὰς τῆς συνόδου γραφέντα καὶ ὀρι-
 σθέντα κατ' αὐτῶν ἐάν ἐρευνήσῃ τις ἀκριβῶς, εἰρήσῃ πάντως ἐν
 αὐτοῖς τὸν τῆς ἀληθείας νοῦν περιεχόμενον, ἐν μάλιστα καὶ τὴν τρύ-
 40 φασιν τῶν τοιούτων λέξεων ἔχουσιν τὸ εὐλογον φιλομαθῶς ἐρωτήσας
 ἀκούσῃ· ἐστὶ γὰρ αὕτη

1 Κολ 1, 12-17 2 Πρβλ. Ῥωμ 9, 32 3 Ἑβρ. 11, 3

- Τῆς συνέθετος βουλομένης τὰς μὲν τῶν Ἀρειανῶν ἥς ἀσβετίας λέ- 19,1
 ξεις ἀνελεῖν, τὰς δὲ αὐτῶν γραφῶν ἐμολογουμένης φωνᾶς γράψαι, ὅτι το
 υτοῦ ἐστὶν οὐκ ἐξ οὐκ ὄντων, ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ λόγος ἐστὶ καὶ σοφία,
 ἀλλ' οὐ κτίσμα οἷδε ποιήμα· ἴδιον δὲ ἐκ τοῦ πατρὸς γέννημα, οἱ περὶ
 5 Εὐσεβίου ὑπὲρ τῆς ποικιλοφρονίας κακοδοξίας ἐκείνων ἐλκόμενοι ἐβου-
 λοντο τὸ ἐκ τοῦ καὶ κεινὸν εἶναι πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸν τοῦ θεοῦ λόγον
 μὴδὲν τε ἐν τούτῳ διατρέσιν ἡμῶν αὐτὸν δια τὸ γεγραπθῆαι αἰεὶ
 θεὸς ἐξ οὗ καὶ πάντα ἔσθαι, καὶ πάλιν ἀπὸ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγο-
 νε ὡς πάντα κτίσις, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ²· ἀλλ' οἱ πατέρες 2
 10 θεωρήσαντες, ἐκείνων τὴν πανουργίαν καὶ τὴν τῆς ἀσβετίας κακοτε-
 χνίαν ἐναντιώσασθαι λατὸν λευκότερον εἰπεῖν τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ
 γραφῆαι· ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν υἱὸν ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ ἐκ τοῦ
 θεοῦ καὶ τὸν καὶ ἴσον τοῦ τεκνίου καὶ τῶν γεννητῶν νομίζεσθαι· ἀλλὰ
 τὰ μὲν ἄλλα πᾶν κτίσμα, τὸν δὲ λόγον μόνον ἐκ τοῦ πατρὸς πιστευ-
 15 σθαι· κἔν γάρ ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πάντα λέγεται, ἀλλὰ ἄλλως ἢ ὡς
 ἐστὶν· υἱὸς εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ κτίσματα διὰ τὸ μὴ εἶναι· εἰκὴ καὶ
 ἐκ ταυτομάτου καὶ κατὰ τύχην ἔχειν τὴν γένεσιν κατὰ τοὺς λόγον-
 τας ἐξ ἀπομῶν συμπλοκῆς καὶ ομοιομερῶν, ἢ ὡς τινες τῶν αἰρετικῶν
 ἄλλον δημιουργὸν λέγουσιν ἢ ὡς πάλιν ἄλλοι ὑπὸ τινων ἀγγέλων
 20 λέγουσιν εἶναι τὴν τῶν πάντων συστάσιν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ θεοῦ ὄντος
 καὶ πάντα παρ' αὐτοῦ δια τοῦ λόγου οὐκ ὄντα προτερον εἰς τὸ εἶναι
 γέγονε, δια τοῦτο εἰρηται τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ λόγος, ἐπεὶ μὴ 4
 κτίσμα ἐστίν, εἰρηται καὶ ἐστὶ μόνος ἐκ τοῦ πατρὸς, τῆς δὲ τοιαύτης
 διανοίας γνωρισμα· τὸ εἶναι τὸν υἱὸν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς οὐδενί
 25 γὰρ τῶν γεννητῶν ὑπάρχει τοῦτο ἀμέλει τὰ πάντα λέγων ὁ Παῦλος
 ἐκ τοῦ θεοῦ εὐθύς ἐπηγάγε· καὶ εἰς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ
 καὶ πάντα³· ἵνα δείξῃ πᾶσιν, ὅτι ἄλλος μὲν ἐστὶν ὁ υἱὸς τῶν πάντων
 τῶν ἐκ τοῦ θεοῦ γενομένων· τὰ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ γεγόμενα διὰ τοῦ
 γέγονε τῆς δὲ δημιουργίας χάριν τῆς παρα τοῦ θεοῦ γενομένης ταύτ'
 30 εἰρηκει καὶ οὐ δια τὸ εἶναι καὶ τὰ πάντα ὡς ἐστὶν ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ πατρὸς.
 οὔτε γὰρ τὰ πάντα ὡς ὁ υἱὸς οὔτε ὁ λόγος εἰς τῶν πάντων ἐστὶ τῶν
 γὰρ πάντων κύριος καὶ δημιουργός ἐστι διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἀγία
 σύνοδος λευκότερον εἰρηκεν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτὸν εἶναι τοῦ πατρὸς,
 ἵνα καὶ ἄλλος παρὰ τὴν τῶν γεννητῶν φύσιν ὁ λόγος εἶναι πιστευθῇ
 35 μόνος ὢν ἀλκθῶς ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ μηκέτι πρόφασις πρὸς ἀπάτην
 ὑπολείπεται ταῖς ἀσβεβοῦσι· περὶ μὲν οὖν τοῦ γεγραπθῆαι ἐκ τῆς οὐσίας
 ἢ πρόφασις αὕτη.
- Τῶν δὲ ἐπισκόπων πάλιν λεγόντων δεῖν γραφῆναι δύναμιν ἀλη- 20,1
 θινὴν καὶ εἰκόνα τοῦ πατρὸς τὸν λόγον ὁμοῖον τε καὶ ἀπαράλλακτον
 αὐτὸν κατὰ πάντα τῷ πατρὶ καὶ ἀρεπτον καὶ αἰεὶ καὶ ἐν αὐτῷ εἶναι
 40 ἀδιαιρέτως οὐδέποτε γὰρ οὐκ ἦν, ἀλλὰ ἦν ὁ λόγος αἰεὶ ὑπάρχων

- αὐθις παρὰ τοῦ ὁμοῦ ἀπὸν τὰς φωνὰς, εἰ περὶ Εὐαγγέλιον
 ἦν ἔχοντα ἀνὰ τὴν αἰσθησίνην τὴν ἐκείνην
 ἐφ' οὗς ἴδεντες ἡμεῖς καὶ ἀποφύγεταί, δεῖ πάλιν τὴν ἐκείνην τὴν
 ὁμοῦτητα καὶ ὁμοῦτητα τοῦ λόγου τοῦ, δεῖ καὶ τοῦ ὁμοῦ καὶ τὸ
 καὶ καὶ τὸ τοῦ ὁμοῦ καὶ τὸ ἐν αὐτῷ καὶ τὸ ἐν
 τῷ καὶ τὸ ἐν τῷ καὶ τὸ ἐν τῷ καὶ τὸ ἐν τῷ καὶ τὸ ἐν τῷ
 τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 οὐ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 10 ἐστὶν ὁμοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 15 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 20 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 25 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 30 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 35 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ
 καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μετὰ τοῦ

ἡ τρεπτόν ἢ ποίημα ἢ ἐξ ἐτέρας αἰσίας τούτους ἀναθεματίζει ἡ ἀγία καὶ καθολικὴ ἐκκλησίαι· τὰτα δὲ εἰρηκότες ἐδήλωσαν φανερώς· 6
ὅτι τὸ ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ οὐροῦ ἀνακρετικὰ τῶν ἐκ τῆς αἰσ-
βείας, λογαρίων εἰσὶν ἅπερ ἐστὶ κτίσμα καὶ ποίημα καὶ γέννητον καὶ
τρεπτόν καὶ οὐκ ἦν πρὶν εἰνῆθαι· ὁ γὰρ ταῦτα φρονῶν ἀντιτεταγὴ τῇ
συνόδῳ ὁ δὲ ταῖς ἁγίαις, μὴ φρονῶν ἐξ ἀνγκῆς ταῖς τῆς συνόδου
φρονεῖ καὶ διανοεῖται καὶ ὡς αὐτὰ βλέπων ὅπως ἐστὶ τὸ ἀπαυήασμα
πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἐξ αὐτῶν τὴν εἰκόνα τῆς ἀληθείας λαμβάνων.

- (Ὁσέων εἰς αὐτὰ ρήματα καὶ ὅσοι ἐκ τῆς προφασίζοντα, φρονεῖ 21,1
1) τῶσαν τὴν διανοίαν καθ' ἣν ἡ συνόδος, οὕτως ἐγραψεν, ἀναθεματι-
ζούσας ὅπερ ἀνεθεματίσεν ἡ συνόδος, καὶ λοιπὸν εἰς ὕμνα, μεμψέ-
ουσαν ταῖς λέξεσι, εἰς δὲ εἶδεν ὅτι φρονήσαντες τὴν διανοίαν τῆς συν-
όδου καὶ ταῖς ῥήματι τῇ διανοίᾳ παντὶ ἀποδεξόντες, ἀνδρὶ καὶ τῇ τῇ
αἰτιασθῆναι θελήσασιν ὅσων καὶ σὺν εἰσι μάρτυς καὶ περ ἐκείνων λέγον-
1, τας καὶ μόνων ἀφωρμῆς ἐκαστοῖς εἰς ἀσέβειαν ἐπιστρέφοντες, ἡ μὲν 2
οὖν τριτάτοις τῶν πέντε ταῖς λέξεων αὐτῶν εἰς ἃ ὅτι καὶ μὴ ἐγγραφῶν
εἰς τὰ νῦν γὰρ ὅσοι αὐτοῖς μὲν αὐτοὶ ἐκβύβουλον ὡς κε-
κρυμμένους, καὶ τῶν ὁσων ὅσοι γινώσκοντες, ἐκ τῶν δὲ καὶ ἐν τοῖς
ἐκ τῆς προφασίζοντες τὴν ταύτην πρόφασιν ἐξ
ἐκ τῶν μαρτυρῶν θεολογικῶν ἐκείνων ἐκ τῶν μαρτυρῶν δὲ ὅσων, εἰς ὅσον ἐστὶ φιλο-
σοφία, ὅτι εἰ καὶ μὴ ὅσων ἐν αὐτῇ γραφῇ εἰσὶν αἱ λέξεις, ἀλλὰ,
καθὼς ἐρρηται πρότερον, τὴν ἐκ τῶν ρημάτων διανοίαν ἔχουσι καὶ
κατὰ τὴν ἐκφώνησιν σημαίνουσι τῶν ἐκείνων εἰς εὐσέβειαν τὴν
κατὰ τὴν ὁλοκληρὸν σκαπεῖν δὲ τοῦτο σὲ μὲν ἐξέστιν ἐκείνους δὲ 3
2) κατακυλοῖν τοὺς ἀπειθεῖς δέδεικται ἐν αὐτῇ ἐμπροσθεν, καὶ τοῦτ'
ἐστὶν ἀληθές· πιστεύειν, τὸν λόγον ἐκ τοῦ πατρὸς εἶναι καὶ μόνον
ἴδιον αὐτοῦ καὶ φύσει γέννημα· πόθεν γὰρ ἴδιον ἔχοντες νοησέ τις τὸν
υἱόν, ὅς ἐστιν ἡ σοφία καὶ ὁ λόγος ἐν ᾧ τα πάντα γέγοναν, ἢ ἐξ αὐτοῦ
τοῦ θεοῦ, ὅμως δὲ τοῦτο καὶ παρα τῶν γραφῶν μαθητήκαμεν, 4
30 τῶν μὲν πατρὸς διὰ τοῦ Δαυὶδ λέγοντος· «ἐξέτελλετο ἡ καρδία
μου λόγον ἀγαθόν· καὶ ἡ καρδία μου ἐκ τῆς καρδίας ἐγέννησά με», καὶ
τοῦ δὲ ἱεροῦ περι αὐτοῦ δεικνύοντος τοῖς ἱεροῖς καὶ ὁ θεὸς πατὴρ
ἡμῶν ἦν, ἡγαπάτε ἂν ἐμὲ ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐξῆλθον· καὶ
πάλιν αὐτοῦ ὅτι τὸν πατέρα τις ὥρακεν εἰ μὴ ὁ υἱὸς παρὰ τοῦ θεοῦ,
35 οὗτος ὥρακεν τὸν πατέρα· καὶ μὴν καὶ τὸ αὐτῶν καὶ ὁ πατὴρ ἐν
ἐσμέν· καὶ ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· ἴσον ἐστὶ τῷ
λεγεῖν ἐγὼ ἐκ τοῦ πατρὸς εἶμι καὶ ἀδιαίρετος αὐτοῦ καὶ ὁ Ἰωάννης
δὲ λέγων· «ὁ μονογενὴς υἱὸς ὁ ὢν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος
ἐξηγήσατο», μαθὼν ταῦτα παρὰ τοῦ πατρὸς εἰρηκε. τί γὰρ ἄλλο τὸ
40 ἐν κόλποις σημαίνει ἢ τὴν γέννησιν ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ υἱοῦ γέννησιν,

1 Ψαλμ. 64, 2 2 Ψαλμ. 109, 3 3 Ἰω. 8, 42 4 Ἰω. 6, 46.
5 Ἰω. 10, 30. 6 Ἰω. 14, 10 7 Ἰω. 1, 16.

- Εἰ μὲν οὖν τὸν θεὸν ἡγεῖται τις εἶναι σύνθετον ὡς ἐν τῇ οὐσία 22,1
τὸ συμβεβηκὸς ἢ ἐξωθεν τινα περιβολὴν ἔχειν καὶ καλυπτεσθαι ἢ
εἶναι τινα περὶ αὐτὸν τὰ συμπληρῶντα τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ὥστε
λέγοντας ἡμᾶς θεὸν ἢ ὀνομαζόντας πατέρα μὴ αὐτὴν τὴν ἀρατοὺν
5 αὐτοῦ καὶ ἀκατάληπτον οὐσίαν σημαίνειν, ἀλλὰ τι τῶν περὶ αὐτὸν,
μεμψέσθωσαν μὲν τὴν συνοδὸν γράψασιν ἐκ τῆς οὐσίας εἶναι τοῦ
θεοῦ τὸν υἱόν, κατανοεῖτωσαν δὲ ὅτι θεοὶ ταῦτα βλασφημοῦσιν οὕτω 2
διανοοῦμενοι. τὸν τε γὰρ θεὸν σωματικὸν ἵνα εἰσάγῃσι καὶ τὸν
κύριον οὐκ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τῶν περὶ αὐτὸν εἶναι υἱὸν κατα-
ψεύδονται· εἰ δὲ ἀπλοῦν τι ἐστὶν ὁ θεός, ὥστε, οὖν καὶ ἐστὶ, δηλονότι,
10 λέγοντες τὸν θεὸν καὶ ὀνομαζόντες τὸν πατέρα οὐδὲν τι, ὡς περὶ αὐτὸν
ὀνομάζομεν, ἀλλ' αὐτὴν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ σημαίνομεν· κἂν γὰρ κατα-
λαβεῖν ὁ τί ποτὲ ἐστὶν ἢ τοῦ θεοῦ οὐσία, μὴ ἢ δυνατόν, ἀλλὰ μόνον
νοοῦντες εἶναι τὸν θεὸν καὶ τῇ γραφῇ ἐν ταῖς αὐτῶν σημαίνου- 3
15 σης οὐκ ἄλλον τινα καὶ ἡμεῖς τῇ αὐτῶν σημαίνειν θέλοντες λεγόμεν
θεὸν καὶ πατέρα καὶ κύριον ὅταν γούν λεγῇ «ἐγώ εἰμι ὁ ὢν¹»,
καὶ τὸ «ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός²» καὶ ὅπου ποτὲ λέγῃ ἡ γραφή
«ὁ θεός», ἡμεῖς ἀναγινώσκοντες οὐδὲν ἕτερον ἢ αὐτὴν τὴν ἀκατάληπτον
αὐτοῦ οὐσίαν σημαίνομένην νοοῦμεν καὶ ὅτι ἐστὶν ὅνπερ λέγουσιν
20 οὐκοῦν μὴ ξενίζέσθω τις ἀκούων ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν 4
υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀποδεχέσθω τοὺς πατέρας διακαθά-
ραντας τὸν νοῦν καὶ λευκοτέρου καὶ ὡς ἐκ παραληλίου τὸ ἐκ τοῦ
θεοῦ γράψαντας τὸ ἐκ τῆς οὐσίας ταῦτόν γάρ ἡγχεσαντο τὸ λέγειν
ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ τὸ λέγειν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν λόγον,
25 ἐπεὶ καὶ τὸ θεός, καθὰ προεῖπον, οὐδὲν ἕτερον ἢ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ 5
τοῦ ὄντος σημαίνει· εἰ μὲν οὖν μὴ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ λόγος,
ὡς ἂν εἴη υἱὸς φύσει γνήσιος ἐκ πατρὸς, ἀλλ' ὡς τὰ κτίσματα διὰ τὸ
δεδημιουργῆσθαι λέγεται καὶ αὐτὸς ὡς τὰ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ, οὕτε
ἐκ τῆς οὐσίας ἐστὶ τοῦ πατρὸς οὔτε αὐτὸς ὁ υἱὸς κατ' οὐσίαν ἐστὶν
30 υἱός, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς, ὡς ἡμεῖς οἱ κατὰ χάριν καλούμενοι υἱοὶ· εἰ δὲ
ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶ μόνος ὡς υἱὸς γνήσιος, ὥστε οὖν καὶ ἐστὶ, λεχθεὶς
ἀνελκόμενος καὶ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ θεοῦ ὁ υἱός.
- Καὶ γὰρ καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ φωτός καὶ τοῦ ἀπαυγασματος 23,1
τοιοῦτον ἔχει τὸν νοῦν· οὐ γὰρ κατὰ τὸ ἐξαπτόμενον ἐκ τῆς θέσεως
35 τοῦ ἡλίου πῦρ, ὅπερ καὶ σβεννύσθαι· πάλιν εἰωθεν, εἰρήκασιν οἱ ἅγιοι.
εἶναι τὸν λόγον πρὸς τὸν θεόν, τοῦτο γὰρ ἔργον ἐξωθεν καὶ κτίσμα
τοῦ ποιούντος ἦν, ἀλλὰ ἀπαύγασμα³ αὐτὸν εὐηγγελισαντο πάντες,
ἵνα τὸ ἐκ τῆς οὐσίας ἴδιον καὶ ἀδιαίρετον καὶ τὴν πρὸς τὸν πατέρα
ἐνότητά δηλώσωσι· καὶ γὰρ οὕτω καὶ τὸ ἀτρεπτον καὶ ἀναλλοίω- 2
40 τον αὐτὸν ἀληθῶς εἶναι σωθήσεται· πῶς γὰρ ἂν ἄλλως εἴη τοιοῦτος,
εἰ μὴ τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας ἴδιόν ἐστι γέννημα, ἀνάγκη γὰρ καὶ

- ἐν τούτῳ τὴν ταυτότητα πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα σώζειν οὕτως δὲ τοῦ λόγου φανέντος εὐσεβοῦς ἀκολουθοῦν ἂν εἴη μὴδὲ ἐπὶ τῷ ὁμοουσίῳ ἔκλεισθαι τοὺς χριστομάχους ἐχούσης καὶ τῆς λέξεως ταύτης ὑγιὴ τὴν διανοίαν καὶ τὴν αποδείξιν· εἰ γὰρ δὴ φαμεν ἐκ τῆς οὐσίας 3
- 5 εἶναι τοῦ θεοῦ τὸν λόγον (λοιπὸν γὰρ ἡ λέξις ὁμολογεῖσθαι καὶ παρ' αὐτῶν), τι ἂν εἴη τοῦτο ἢ τὸ ἀληθῶς καὶ αἰδιον τῆς οὐσίας, ἐξ ἧς καὶ γενένηται, οὐ γὰρ ἑτεροειδέξ, ἵνα μὴ ἕνὸν καὶ ἀνόμοιον τῇ οὐσίᾳ τοῦ πατρὸς ἐπιμνησθῇται, οὐδὲ ἔξωθεν ἀπλῶς ὁμοίος, ἵνα μὴ καθ' ἑτερον ἢ ὁλως ἑτεροούσιος φαίνεται, ὥσπερ χαλκὸς
- 10 στίλβων καὶ χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ κασσίτερος ταῦτα γὰρ ἕνα καὶ ἑτεροφυῆ ἀλλήλων καὶ ἀπεσχοινισμένα τῇ φύσει καὶ τῇ δυνάμει τυγχάνουσι καὶ οὕτε ὁ χαλκὸς ἴδιος τοῦ χρυσοῦ οὕτε ἡ φάσσα ἐκ τῆς περιστερᾶς, ἀλλὰ ὅμοια μὲν νομίζεται εἶναι, ἑτεροοῦσια δὲ ἀλλήλων ἐστίν· εἰ μὲν οὖν καὶ ὁ υἱὸς οὕτως ἐστίν, ἐστὼ κτισμα
- 15 ὥσπερ καὶ ἡμεῖς καὶ μὴ ὁμοούσιος· εἰ δὲ υἱὸς ἐστὶ λόγος, σοφία, εἰκὼν τοῦ πατρὸς, ἀπαύγασμα εἰκοτως ὁμοούσιος ἂν εἴη· εἰ (μὴ) γὰρ τὸ μὴ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὡς ὄργανον ἑτεροφυῆς καὶ ἑτεροούσιον δεικνύται, καλῶς ἄρα ἡ σύνοδος ἔγραψε καὶ νενόηκεν ὁρθῶς 4
- 20 Ἐξηρήσθω δὲ πάλιν ἐν τούτοις πᾶς λογισμὸς σωματικὸς, φαν- 24,1
 τασίαν τε πασης αἰσθησεως ὑπερβάντες καθαρὰ τῇ νοήσει καὶ μόνῳ τῷ νῷ νοῶμεν ἵνα πρὸς πατέρα τὸ γνήσιον καὶ λόγου τὴν πρὸς τὸν θεὸν ἰδιότητα καὶ τὴν ἀπαράλλακτον ὁμοιότητα τοῦ ἀπαυγίσματος πρὸς τὸ φῶς, ὡς γὰρ τὸ γέννημα καὶ τὸ υἱὸς οὐκ ἀνθρωπινον, ἀλλ'
- 25 ὡς θεῷ πρόπον ἐστίν, εἰρηται τε καὶ ἐστὶ, τὸν αὐτὸν τρόπον τὴν λέξιν τοῦ ὁμοουσίου ἀκούοντες μὴ εἰς τὰς ἀνθρωπίνας αἰσθήσεις πίπτοντες μερισμοὺς καὶ διαιρέσεις τῆς θεότητος λογίζόμεθα ἀλλ' ὡς ἐπὶ ἀσωμάτων διανοούμενοι τὴν ἐνότητα τῆς φύσεως καὶ τὴν ταυτότητα τοῦ φωτὸς μὴ διαιρῶμεν τοῦτο γὰρ ἴδιον πρὸς πατέρα καὶ τοῦτο
- 30 δεικνύσι τὸν θεὸν ἀληθῶς ὄντα πατέρα τοῦ λόγου· πάλιν γὰρ τὸ παράδειγμα τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ ἀπαυγίσματος ἀναγκαῖον εἰς τοῦτο· τίς τολμήσει λέγειν τὸ ἀπαύγασμα ἕνὸν καὶ ἀνόμοιον εἶναι τοῦ ἡλίου, ἢ τίς μᾶλλον ἐνορῶν οὕτως τὸ ἀπαύγασμα πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὴν ταυτότητα τοῦ φωτὸς οὐκ ἂν εἰποι θαρρήσας ὄντως τὸ φῶς
- 35 καὶ τὸ ἀπαύγασμα ἐν εἰσι καὶ τοῦτο ἐν εἰσὶν δεικνύται καὶ τὸ ἀπαύγασμα ἐν τῷ ἡλίῳ τυγχάνει ἐν, ὥστε τὸν ὄρωντα τοῦτο βλέπειν κάκεῖνο· τὴν δὲ τοιαύτην ἐνότητα καὶ φυσικὴν ἰδιότητα πῶς ἂν οἱ πιστεύοντες ὁρθῶς καλέσαιν ἢ ὁμοούσιον γέννημα, τὸ δὲ τοῦ 3
- 40 θεοῦ γέννημα τί ἂν τις οἰκείως καὶ κρεπόντως νοήσειεν ἢ λόγον καὶ σοφίαν καὶ δύναμιν, ἥτις οὕτε τοῦ πατρὸς λέγειν ἕνῃ ὁσίῳ ἐστὶν οὕτε μὴ διδῶς εἶναι παρὰ τῷ πατρὶ κἂν φαντάζεσθαι θέμις ἐστί· τούτῳ γὰρ τῷ γεννήματι τὰ πάντα πεποίηκεν ὁ πατὴρ καὶ τὴν ἐκ πάντων πρόνοιαν ἐκτείνων δι' αὐτοῦ φιλανθρωπεύεται καὶ οὕτως

- ἐν αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ εἰσαν¹, ὥσπερ εἴρηται, εἰ μὴ ἄρα οἱ κακόφρονες
 πολλήσαντες πάλιν | εἶπον ἐν ἑαυτοῖς εἶναι τὴν τοῦ λόγου ἑστίαν
 καὶ ἄλλο τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ φῶς, ἐν² ἢ τὸ μὲν ἐν τῷ νύφ φῶς
 ἐν πρὸς τὸν πατέρα, αὐτὸς δὲ ζῆτος κατ' οὐσίαν ὡς κτίσμα· ἀλλὰ
 5 τοῦτο τοῦ Κακὰ καὶ τοῦ Σαρματικῶς ἀτεχνῶς ἐστὶ τὸ φρόνημα,
 ὅπερ ἡ μὲν ἐκκλησία ἐξέβαλεν οὗτο. δὲ νῦν ὑποκρίνονται διὸ καὶ
 αὐτοὶ τῆς ἀληθείας ἐκπεσόντες ἀπειδείθηςαν αἱρετικοί. εἰ γὰρ
 ὅλως μετεχει τοῦ ἐκ τοῦ πατρὸς φωτός, διατί μὴ μᾶλλον αὐτός ἐστι
 τὸ μετεχόμενον ἵνα μὴ μέτον αὐτοῦ τι καὶ τοῦ πατρὸς εὐρίσκηται
 10 εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἐστίν, οὐκέτι δεικνύται διὰ τοῦ υἱοῦ γεγενῆσθαι
 τὰ πάντα, ἀλλὰ δι' ἐκείνου, οὗ καὶ αὐτὸς μετεχει. εἰ δὲ οὕτως ἐστὶν
 ὁ λόγος, ἡ σοφία τοῦ πατρὸς, ἐν ᾧ ὁ πατὴρ ἀποκαλύπτεται καὶ γνω-
 σκεται καὶ δηκουργεῖ καὶ οὐ ἄνευ οὐδὲν ὁ πατὴρ ποιεῖ. | δηλονότι
 αὐτός ἐστι τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γὰρ καὶ πάντα τὰ γεννᾶ μετεχει
 15 μετέχοντα τοῦ ὁμοίου πνεύματος οὕτως δὲ ἂν οὐκ ἔσται ἐξ οὐκ
 ὄντων οὔτε ὅλως κτίσμα ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τοῦ πατρὸς ἴδιον γέννημα
 ὡς ἐκ φωτός τὸ ἀπαύγασμα
- Οἱ μὲν οὖν ἐν τῇ Νίκαιᾳ συνελθόντες ταύτην ἔχοντες τὴν διὰ- 25,1
 νοιαν τοιαύτας καὶ τὰς λέξεις ἐνέγραψαν διτι δὲ οὗ ἐαυτοὺς πλάσανται
 20 ἐπινόησαν ταύτας, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο προφασίζονται, ἀλλ' ἀντιθεν
 παρὰ τῶν πρὸ αὐτῶν παραλαβόντες εἰρήκας, φέρε καὶ τοῦτο διενε-
 ξωμεν ἵνα μηδὲ αὐτῆς αὐτοῖς ἡ προφασὶς περιλειπῇται. μαθετε
 τολύμν ὡς χριστομάχοι Ἀρειανοὶ, διτι Θεογνωστὸς μὲν ἀνὴρ λόγιος,
 οὐ παρητησατο τὸ ἐκ τῆς σοφίας εἰπεῖν γραφὴν γὰρ περ. λόγος ἐν
 25 τῷ δευτέρῳ τῶν ὑποτάσεων οὕτως εἴρηκεν καὶ ἐξῆθεν τις ἐστὶν
 ἐφευρεθείσα ἡ τοῦ υἱοῦ οὐσία οὐδὲ ἐκ μὴ ὄντων ἐπεστήθη ἀλλὰ
 ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας ἐφ' ὡς τοῦ φωτός τὸ ἀπαύγασμα, ὡς
 ὕδατος ἀπὸς οὕτω γὰρ τὸ ἀπαύγασμα οὕτω ἡ κτίσις ἀπὸ τοῦ ὕδατος
 ἐστὶν ἡ αὐτὸς ὁ ἥλιος οὕτε ἑλκτρίον, καὶ οὕτε (ἡ τοῦ λόγος οὐσία)
 30 αὐτός ἐστὶν ὁ πατὴρ οὕτε ἄλλοτριος, ἀλλὰ ἀπόρροια τῆς τοῦ πατρὸς
 οὐσίας, οὐ μερισμὸν ὑπομεινάσης τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας ὡς γὰρ
 μένων ὁ ἥλιος ὁ αὐτὸς οὐ μεινύται ταῖς ἐκχεομέναις ὑπ' αὐτοῦ αὐ-
 γαῖς, οὕτως οὐδὲ ἡ οὐσία τοῦ πατρὸς ἀλλοίωσιν ὑπείκειν εἰκόνα
 ἑαυτῆς ἔχουσα τὸν υἱόν » ὁ μὲν οὖν Θεογνωστὸς τὰ πρότερα ὡς ἐν
 35 γομνασία ἐξετάσας, ὕστερον τὴν ἑαυτοῦ δοξάν τιθεὶς οὕτως εἴρηκεν.
 Διονύσιος δὲ ὁ | γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας κατὰ Σα-
 βελλίου γραφὴν τὴν τε κατὰ σάρκα οἰκονομίαν τοῦ σωτῆρος διὰ
 πλείονων ἐξηγούμενος καὶ ἐξ αὐτῆς διελέγχων τοὺς Σαβελλίζοντας,
 60 ὅτι μὴ ὁ πατὴρ ἐστὶν ὁ γινόμενος σὰρξ, ἀλλ' ὁ τοῦτου λόγος³, ὡς
 εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ἐπειδὴ ὑπενήθη ὡς ποίημα καὶ γεννητὸν λέγων
 τὸν υἱὸν καὶ μὴ ὁμοούσιον τῷ πατρί, γράφει πρὸς τὸν ὁμώνυμον αὐτῷ

1. Πρβλ. 2^{ου} 10, 302. Πρβλ. 1^{ου} 1, 14.

- καινήν διαθήκην κηρύττουσαν οὐ μείον δ' ἢ τις καταμέμφοιτο
καὶ τοὺς τοῦτοια τοὺν υἱὸν εἶπε δοξαζόντας καὶ γεγονέναι τὸν κύριον
ὡς περ ἐν τῇ τῶν ὁντως γενομένων νομιζόντας τῶν θείων λογίων
γέννησιν αὐτῶν τὴν ἀρμόττουσαν καὶ πρέπουσαν ἀλλ' οὐχὶ πλάσιν
5 τινὰ καὶ ποιῶσιν προσμαρτυρουμένων βλαπτημον οὖν οὐ τὸ τυχόν,
μέγιστον μὲν οὖν χειροποιήτων τροπὸν πρὸς λέγειν τὸν κύριον. εἰ
γὰρ γέγονεν υἱός, ἦν δτε οὐκ ἦν ἀεὶ δὲ ἦν, εἰ γε ἦν τῷ πατρὶ ἐστίν¹,
ὡς αὐτὸς φησί, καὶ εἰ λόγος καὶ σοφία καὶ δυναμὶς ὁ Χρῆσ-²
ταῦτα γὰρ εἶναι τὸν Χριστὸν αἱ θείαι λέγουσι, γραφαὶ ὡς περ ἐπὶ
10 στασθε ταῦτα δὲ δυνάμει οὔσαι τοῦ θεοῦ, τυγχάνουσιν εἰ τοῖνυν
γένονεν ὁ υἱός, ἦν δτε οὐκ ἦν ταῦτα, ἦν ἄρα κείρο, δτε χωρὶς τούτων
ἦν ὁ θεὸς ἀτοπώτατον δὲ τοῦτο καὶ τι ἂν ἐπὶ πλέον περὶ τούτων
πρὸς ἡμᾶς διαλεγόμεν, πρὸς ἄνδρας πνευματόφορους καὶ σφῶς
ἐπισταμένους τὰ ἀτοπὰς τὰς ἐκ τοῦ ποιήματος λέγειν τὸν υἱὸν ἄντι
15 πούσας, αἷς μοι δοκοῦσι μὴ προσεσχθέναι τὸν νοῦν οἱ καθ' ἡσά-
μενοι τῆς δόξης ταύτης καὶ διὰ τοῦτο κομιδῇ τοῦ ἀληθοῦς διημαρτη-
κέναι, ἐτέρως ἢ βουλεται ταυτὴ ἡ θεία καὶ προφητικὴ γραφή, τὸ
κύριος ἐκτίσθαι με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ³· ἐκδεξάμενοι οὐ μὴ γὰρ ἡ
τοῦ ἐκτίσθαι, ὡς ἴστε, σημασία ἐκτίσθαι γὰρ ἐνταῦθα ἀκουστέον ἀντι
20 τοῦ ἐπέστειλε τοῖς ἱερεῖς αὐτοῦ γεγονόσιν ἔργα, γεγονόσι δὲ δι' αὐτοῦ
τοῦ υἱοῦ, οὐχὶ δὲ γε τὸ ἐκτίσθαι νῦν λέγοιτ' ἂν ἐπὶ τοῦ ἐποίησε διαφέρει
γὰρ τοῦ ποιῆσαι τὸ κτίσαι· οὐκ αὐτὸς οὗτός σου πατὴρ ἐκτίσας σε
καὶ ἐποίησέ σε καὶ ἐκτίσέ σε⁴· τῇ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ μεγαλὴ ὡδὴ
ὁ Μωσῆς φησὶ πρὸς οὓς καὶ εἶποι ἂν τις ὡς ῥιψοκινδυνοὶ ἄνθρωποι,
25 ποιῆμα ὁ πρωτότοκος πάσης κτίσεως⁵, ὁ ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφορου
γεννηθείς⁶, ὁ εἰπών ὡς σοφία πρὸ πάντων βουλῶν γεννᾷ με,⁷
καὶ πολλαχοῦ δὲ τῶν θείων λογίων γεγενῆσθαι, ἀλλ' οὐ γεγονέναι
τὸν υἱὸν λεγόμενον εὖροι τις ἂν ὑφ' ὧν καταφανῶς ἐλέγχονται τὰ
ψευδῆ περὶ τῆς τοῦ κυρίου γεννησεως ὑπολαμβάνοντες οἱ ποιῶσιν
30 αὐτοῦ τὴν θείαν καὶ ἀρρητον γέννησιν λέγειν τολμῶντες. οὐτ'
οὖν καταμερίζειν χρὴ εἰς τρεῖς θεότητες τὴν θαυμαστήν καὶ θείαν
μονάδα οὔτε ποιῆσαι, κωλύει τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ ὑπερβαλλόν μεγαθος
τοῦ κυρίου, ἀλλὰ πεπιστευκέναι εἰς θεὸν πατέρα παντοκράτορα καὶ
εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἡνωσθαι
35 δὲ τῷ θεῷ τῶν ὁλῶν τὸν λόγον· ἐγὼ γάρ, φησί, καὶ ὁ πατὴρ ἐν
ἑσμεν⁸ καὶ ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί⁹· οὕτω γὰρ ἂν
καὶ ἡ θεὰ τριάς καὶ τὸ ἅγιον κήρυγμα τῆς μοναρχίας διασώζοιτο.
Περὶ δὲ τοῦ αἰδίδως συνεῖναι τὸν λόγον τῷ πατρὶ καὶ μὴ (ἐξ)ἐτέ- 27, 1
ρας οὐσίας ἢ ὑποστάσεως, ἀλλὰ τῆς τοῦ πατρὸς ἰδίου (γέννημα)

1. Πρβλ. Ἰω. 14, 21.

2. Πρβλ. Α' Κορ. 1, 24.

3. Παρμ. 8 22

4. Δαντ. 32, 6.

5. Πρβλ. Κολ. 1, 15.

6. Πρβλ. Ψαλμ. 109, 3

7. Παρμ.

8. 25. 8. Ἰω. 10, 30

9. Ἰω. 14, 10.

- αὐτὸν εἶναι, ὡς εἰκότασιν οἱ ἐν τῇ συνόδῳ, ἐξέστω πάλιν ὑμᾶς ἀκού-
 σα καὶ παρα τοῖς φησιπόνου Ἰωριγένους ἃ μὲν γὰρ ὡς ζητῶν καὶ
 γυμναζῶν ἔγραψε ταῦτα μὴ ὡς αἰτοῦ φρονούντος δεγέσθω τις ἄλλα
 τῶν πρὸς ἔριν φρονεουσόντων ἐν τῇ ζήτησιν (ἃ δὲ) ἀθεῶς ὀρίζων
 5 ἀποφαίνεται, τοῦτε τοῦ φησιπόνου το φρονεῖν ἔστι· μετὰ γοῦν τὰ
 ὡς ἐν γυμνασίᾳ λεγόμενα πρὸς τοὺς αἰρετικούς εἰθὺς αὐτὸς ἐπιφέρει
 τὰ ἴδια λεγόντων ὡς καὶ ἐς τὴν εἰκόταν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, ἀόρατος
 εἰκὼν ἐγὼ δε τομησας προσέθειν ἂν, ὅτι καὶ ομοιότης ταγμένων
 τοῦ πατρὸς οὐκ ἔστιν ὅτε οὐκ ἦν· πότε γὰρ ὁ θεὸς ὁ κατὰ τὸν Ἰω-
 10 ἀννην φῶς λεγόμενος, ἢ θεὸς γὰρ φῶς ἐστίν¹· ἀπαύγασμα οὐκ εἶχε
 τῆς ἰδίας δόξης²· ἵνα τολμῶσας τις ἀρχὴν θω εἶναι, υἱοῦ πρότερον οὐκ
 ὄντος· πότε δὲ ἡ τῆς ἀρρητου καὶ ἀκατονομαστου καὶ ἀφθόγκτου
 ὑποστάσεως τοῦ πατρὸς εἰκὼν, ὁ χαρακτήρ (ὁ) λόγος ὁ γινώσκων
 15 ὅτε οὐκ ἦν ὁ υἱός³· ὅτι ἔρεῖ καὶ τὸ σοφία⁴· πότε οὐκ ἦν καὶ λόγος οὐκ
 ἦν καὶ ζῶή οὐκ ἦν⁵· καὶ πάλιν ἐν ἐτέροις οὕτω λέγει· ἀλλ' οὐ
 θεμὺς ἐστὶν οὐδὲ ἀκίνητος· ὅτι τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν τὸ ὅσον ἐφ' ἡμῖν
 ἀποστρεψέσθαι τὸν θεὸν τοῦ ἀεὶ συνόντος αὐτῷ λόγου μονογενούς,
 σοφίας ὅστις ἡ προσέχων⁶· οὕτω, γὰρ οὐδὲ ἀεὶ λαίρων νοηθήσεται·
 20 Ἰδοὺ ἡμεῖς μὲν ἐκ πατέρων εἰς πατέρας διεβεβηκέναι τὴν τοιαυ-
 τὴν διανοίαν ἀποδεικνυσμένον, ὑμεῖς δὲ, ὧ νεοὶ Ἰουδαῖοι καὶ τοῦ Κατὰ-
 φα μαθηταί, τίνας ἄρα τῶν ῥημάτων ἡμῶν ἔχετε δεῖξαι πατέρας
 ἀλλ' οὐδένα τῶν φρονίμων καὶ σοφῶν ἂν εἰποῦτε πάντες γὰρ ὑμᾶς
 ἀποστρέφονται· πλὴν μόνου τοῦ διαβόλου· μόνος γὰρ ὑμῖν οὕτως τῆς
 25 τοιαυτῆς ἀποστασίας πατὴρ γέγονεν, ὁ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἡμῖν
 ἐπιστεῖρας τὴν ἀσέβειαν ταυτην καὶ νῦν λοιδορεῖν τὴν οἰκουμένην
 σύνοδον πείσας ὑμᾶς, ὅτι μὴ τὰ ὑμέτερα ἀλλὰ ταῦτα γεγράφασιν,
 ἅπερ οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπέρται τοῦ λόγου γενόμενοι παρα-
 30 δεδώκασιν· ἦν γὰρ ἡ συνοδος ἐγγραφῶς ὡμολογήσῃ πίστιν, αὕτη
 τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐστὶ· ταύτην ἐκδικούντες οἱ μακαριοὶ
 πατέρες οὕτως ἔγραψαν καὶ κατέκριναν τὴν ἀρειανὴν αἵρεσιν διὰ μά-
 λιστα καὶ διαβάλλειν τὴν σύνοδον ἐπιχειροῦσιν· οὐ γὰρ αἱ λέξεις αὐτοὺς
 λυποῦσιν, ἀλλ' ὅτι ἐν αὐταῖς ἀπεδείχθησαν αἰρετικοὶ καὶ τῶν ἄλλων
 αἱρέσεων τολμηρότεροι·
 35 Ἀμέλει τῶν λεξειδίων αὐτῶν δειχθέντων τότε φαύλων καὶ ἀεὶ 28,1
 δὲ εὐελέγκτων ὄντων ὡς ἀσέβων ἐχρήσαντο παρ' Ἑλλήνων λοιπὸν
 τὴν λέξιν τοῦ ἀγενήτου, ἵνα προφάσει καὶ τούτου τοῦ ὀνόματος
 ἐν τοῖς γενητοῖς πάλιν καὶ τοῖς κτίσμασι συναριθμῶσι τὸν τοῦ θεοῦ
 λόγον, δι' οὗ αὐτὰ τὰ γενητὰ γέγονεν· οὕτως εἰσι πρὸς ἀσέβειαν ἀναί-
 40 σχυντοὶ καὶ καὶ πρὸς τὰς τοῦ κυρίου βλασφημίας φιλόνηκτοι· εἰ μὲν 2

1. Α' ἴμ. 1, 5. 2. Πρβλ. Ἑβρ. 1, 2. 3. Πρβλ. ἴμ. 10, 15.
 4. Πρβλ. Α' Κορ. 1, 24. 5. Πρβλ. Παρμ. 8, 80.

[illegible]

- τῷ ἀγενήτῳ καὶ παντοκράτορι καὶ τὸν τοῦτου λόγον καὶ τὴν σοφίαν, ὅτι ἐστὶν ὁ υἱός· ἀλλ' οἱ θεολογιστοὶ καὶ εἰς ἀσέβειαν ἐσφραγίσθησαν οὐ τῆς εἰς τὸν θεὸν τιμῆς ἔχοντες ἑσέβειαν· ὁ δὲ ὄνομα τοῦ ἀγενήτου ἧς δὲ κατὰ τοῦ σώματος, γὰρ ἡ κακονομία ἐκείνη ἐπέβη αὐτοῖς
- 5 τιμῆς καὶ εὐφροσύνης ἔδε· μᾶλλον καὶ τοῦτο βέλτιον ἦν, πατέρα τὸν θεὸν εἶδε· καὶ λέγειν κύριος ἦ, ἐκείνως ὀνομάζειν αὐτούς. λέγοντες μὲν γὰρ ἐκείνοι τὸν θεὸν ἡγεῖσθαι ἐκ τῶν γενομένων αὐτόν, ὅτι πᾶσι ποτε μὲν ὡς υἱὸν, ὡς καὶ τὸν λόγον τέλει
- 10 ἐν αὐτῷ καὶ τὸν λόγον σημαίνει καὶ οὐκ ἀγνοήσει διὰ τοῦ υἱοῦ ὅτι οὗτος διὰ τοῦ καὶ τὰ γενομένα ἐκείνου πάντα
- (ὁμοῦν καὶ ἴδιον ἀληθέστερον ὡς εἶναι τὸν θεὸν ἐκ τοῦ υἱοῦ ση
- 31,1 μαινεῖν καὶ πατέρα λέγειν ὅτι ἐκ μόνων τῶν ἔργων ὀνομάζειν καὶ λέγειν αὐτὸν ἀγέννητο· τοῦτο μὲν γὰρ ἐκ τοῦ βουληματος τοῦ θεοῦ
- 15 δια τοῦ λόγου γενομένα ἔργα σημαίνει· τὸ δὲ τοῦ πατρὸς ὄνομα τὸ ἴδιον ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ πνεῦμα γνωρίζει· ὅσα δὲ ὁ λόγος τῶν γεννητῶν διαφέρει, τοσαῦτον καὶ πλεον τὸ λέγειν τὸν θεὸν πατέρα τοῦ λέγειν ἀγενήτον διαφέρει ἄν· καὶ γὰρ τοῦτο μὲν ἀγραφον καὶ ὁρατον ποιεῖν ἔχον ἐστὶ τὴν σημασίαν, ἐκεῖνο δὲ ἀπλοῦν καὶ
- 20 ἡγεῖσθαι καὶ ἀληθεστέρον καὶ μόνον σημαίνει τὸν υἱὸν καὶ τὸ μὲν ἀπλοῦς παρ' Ἑλλήνων εὐρίσκειται τῶν μὴ γνωσκόντων τὸν υἱόν, τὸ δὲ πατὴρ παρὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐγνωσθῆναι καὶ κεχρησθῆναι καὶ γὰρ εἰδώς αὐτὸς εἷνος υἱός ἐστιν· Εἶπεν· ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἵδιον, καὶ ὑὸς ἐωρακώς ἐμὲ, ἐώρακε τὸν πατέρα ἵδιον,
- 25 καὶ λέγω καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἵδιον καὶ οὐδαμοῦ φαίνεται τὸν πατέρα καλῶν ἀγέννητον αὐτός, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς ἐκείνου διδασκῶν οὐκ εἶπεν ὅταν δὲ προσεῖχθητε, λέγετε· θεὸς ἀγέννητος, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτὸν προσεῖχθητε λέγετε πατέρα ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἵδιον καὶ τὸ κε
- 3 φάλαιον δὲ τῆς πίστεως ἡμῶν εἰς τοῦτο συντίθειν ἠθέλησεν ἐκέλευσε
- 30 γὰρ ἡμᾶς βαπτισθῆναι οὐκ εἰς ὄνομα ἀγενήτου καὶ γεννητοῦ οὐδὲ εἰς ὄνομα ἀκτιστοῦ καὶ κτίσματος ἀλλ' εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος ὁμοῦ γὰρ τελειούμενοι ὁλοκαυτωμένοι καὶ ἡμεῖς ἀληθῶς, καὶ τὸ τοῦ πατρὸς δὲ ὄνομα λέγοντες ἐπιγινώσκουμεν ἐκ τοῦ ὀνόματος τούτου καὶ τὸν ἐν τῷ πατρὶ λόγον· εἰ δὲ καὶ πατέρα
- 35 θέλει λέγειν ἡμῶν τὸν ἴδιον ἐαυτοῦ πατέρα οὐ χρὴ διὰ τοῦτο συνεκτείνειν ἐαυτοῦ τῷ υἱῷ κατὰ τὴν φύσιν καὶ τούτο γὰρ δι' αὐτὸν λέγεται παρ' ἡμῶν· ἐπεὶ δὲ γὰρ τὸ ἡμέτερον ὁ λόγος ἐφόρεσε σῶμα καὶ γέγονεν ἐν ἡμῖν, ἀκολουθῶν διὰ τὸν ἐν ἡμῖν λόγον καὶ ἡμῶν ὁ θεὸς λέγεται πατὴρ· τὸ γὰρ ἐν ἡμῖν πνεῦμα τοῦ λόγου δι' ἡμῶν τὸν
- 40 ἐαυτοῦ πατέρα ὡς ἡμῶν ὀνομάζει· οὗτος τοῦ ἀποστόλου νοῦς ἐστὶ

1. Ἰω. 14, 10.

2. Ἰω. 14, 9.

3. Ἰω. 10, 30.

4. Ματθ. 6, 9

5. Πρβλ. Ματθ. 28, 19.

λέγοντας «ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν κραζόν ἀββᾶ ὁ πατήρ ᾧ»

Ἄλλ' ἰσως καὶ διὰ τὸ ὄνομα το ἀγέννητον ἐλεγχθέντες πονηροὶ 32,1
τὸν τροπον ὄντες ἐβελήσουσι καὶ αὐτοὶ λέγειν ἔδει καὶ περὶ τοῦ κυ-
ρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ τῶν γραφῶν τὰ περὶ
5 αὐτοῦ γεγραμμένα λέγεσθαι καὶ μὴ ἀγράφους ἐπεισαγεσθαι. λέξεις
καὶ ἔδει, φαίνῃ ἦ καὶ ἐγωγε, ἀκριβέστερι γὰρ ἐκ τῶν γραφῶν μᾶλλον
ἢ ἐξ ἐτέρων ἐστὶ τὰ τῆς ἀληθείας γνωρίσματα ἀλλ' ἡ κακοηθεία
καὶ μετὰ πανουργίας καλιμβάσαι ἀσέβεια τῶν περὶ Εὐσεβίου ἔναγ-
10 κας, καθὰ προείπον, τοὺς ἐπισκοποὺς λευκότερον ἐκθέσθαι τὰ τὴν
ἀσέβειαν αὐτῶν ἀνατρέποντα ῥήματα καὶ τὰ μὲν παρὰ τῆς συνόδου 2
γραφόμενα διανοίαν ὀρθὴν ἔχοντα δέδεικται, τῶν δ' Ἀρειανῶν καὶ τὰ
λογάρια σαφῆ καὶ ὁ τρόπος πονηρὸς ἐφάνη, καὶ γὰρ καὶ τὸ ἀγέννητον
ὄνομα, ἰδίαν ἔχον διάνοιαν καὶ δυνάμενον εὐσεβῶς προφέρεσθαι, αὐτοὶ
15 πάλιν κατὰ τὴν ἰδίαν ἐνθυμησιν ὡς ἠβελήσαν ὀνομαζοῦσιν ἐπ' ἀπειρία
τοῦ σωτῆρος ἵνα μόνον ὡς ἡγεγντες θεωραχέιν φιλονεικῶσιν ἀλλ'
οὔτε ἐκεῖνα τὰ λογάρια προφέροντες ἔμενον ἀκαταγνώστοι | οὔτε τὸ
ἀγέννητον καλῶς καὶ εὐσεβῶς δυναμένον ὀνομαζέσθαι, ὁμοίως κακῶς
αὐτοὶ φρονούντες λαθεῖν οὐκ ἠδυνήθησαν κατησχυνθησαν γὰρ ἐν
20 πασι καὶ ἡ αἵρεσις αὐτῶν ἐσθλητευθη παναχοῦ

Ταῦτα μὲν, ὡς ἠδυνήθη, ἀπομνημονεύσας τὰ ἐν τῇ συνόδῳ τότε 4
πραχθέντα διεδηλώκα οἶδα δὲ ὅτι τῶν χριστομάγων οἱ φιλερίδες
οὔδὲ τούτων ἀκούσαντες μεταβάλλεσθαι θελήσουσιν ἀλλὰ περιδρα-
μοῦνται καλὴν ἐτέρας ζητοῦντες προφάσεις καὶ μετὰ ταύτας καλὴν
25 ἐτέρας ἐπινοήσουσι. κατὰ γὰρ τὸ προφητικόν «εἰ ἀλλάζεται Αἰθίοψ
τὸ δέρμα αὐτοῦ καὶ πάρδαλις τὰ ποικίλματα αὐτῆς ᾧ» καὶ αὐτοὶ θε-
λήσουσιν εὐσεβῶς φρονεῖν μεμαθηκότες ἀσεβεῖν. συ μέντοι, ἀγαπητέ 5
δεξιόμενος ἐντυχὲ κατὰ σαρτόν, καὶ εἰ δοκιμάσεις καλῶς ἔχειν,
ἀνάγνων καὶ τοῖς τότε παροῦσιν ἀδελφοῖς, ἵνα καὶ αὐτοὶ ταῦτα μα-
30 θόντες ἀποδέξωνται. μὲν τῆς συνόδου τὸν ζῆλον τῆς ἀληθείας καὶ τὴν
τῆς διανοίας ἀκριβείαν, καταγνώσι δὲ τῆς τόλμης τῶν χριστομάχων
Ἀρειανῶν καὶ τῶν ματαίων προφάσεων αὐτῶν, ὅς τῆς ἀσεβοῦς ἐαυ-
τῶν χάριν αἰρέσεως ἀναπλάττειν ἐν αὐτοῖς μεμελετήκασιν ὅτι τῷ
θεῷ καὶ πατρὶ πρόπει δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ συνανάρχει
35 αὐτοῦ υἱῷ καὶ λόγῳ ἅμα τῷ παναγῶ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι νῦν καὶ
εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν

Εὐσεβίου Καισαρέως τοῦ ἀρειανόφρονος
ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς τῆς παροικίας αὐτοῦ.

Τὰ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως πραγματευθέντα κατὰ τὴν 33,1

- 5 μέγαλην σύνοδον τὴν ἐν Νίκαιᾳ συγκροτηθεῖσιν εἰκός μὲν ὑμᾶς ἀγκυρῶν καὶ ἰλλοθῆν μετὰ λέγειν, ὅτι οὐκ ἀποτρέχειν εὐσεβὲς τὸν περὶ τῶν πρεσβυτέρων ἀκριβὲς λόγον καὶ ἵνα μὴ ἐκ τοῦ ἑσθίου ἀκούσῃ τὰ τῆς ἀληθείας ἐπερομένη ὑμῶν ἀπὸ ἐλαττωσιν αὐτονομάως δε-
 10 15 20 25 30 35
 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60
 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

[illegible]

- 1 ονητοῖς ζωῆς παρακλησίαις, οὕτε γὰρ κατὰ δικαιοσύνην τῆς οὐσίας οὕτε
 κατὰ ἀποστολήν ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὴν κληρίδα τῆς ἁγιοσύνης τῆς
 τοῦ πατρὸς οὐσίας τε καὶ δυνάμεως τῶν τῶν αὐτῶν ἀλλήλων
 εἶναι τῇ ἀκρίτειον τοῦ πατρὸς φύσιν **παραστατικὸν δὲ εἶναι τὸ** 13
 5 **ἰσομοῦσον τῷ πατρὶ** τοῦ μετέμειναν ἐμμένειν πρὸς τὰ γεννῆτα κτι-
 σματα τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ. γένοιτο μὲν οὖν καὶ τῷ πατρὶ τὸ γεννηθῆναι
 κατὰ πάντας τρόπους ἀφωροῦσθα καὶ ἀγὶ εἶναι ἐξ ἑτέρου τινος ὑπο-
 στασεως τε καὶ οὐσίας καὶ ἐκ τοῦ πατρὸς ὡς καὶ αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ
 10 νεύθῃ τὸν τροπὸν καὶ ὡς ἔχει ἔφανε, συνκαταχέσθαι, ἐπεὶ καὶ τῶν
 παλαιῶν τινες λογισαὶ καὶ ἐπιρρανεῖς ἐπισκοπεῖς καὶ συγγραφεῖς
 ἐγνωμέναι ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ θεολογίας τῷ τοῦ ἁγιοσύνης
 χρησαμένους ὁνόματι.
 Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς ἐκτεθείσης εἰρησθῶ πιστεύως ἢ συνεφω- 14
 νήσαμεν οἱ πάντες οὐκ ἀνεξέταστος ἰλλὰ κατὰ τὰς ἀποδοθείσας
 15 διανοίας ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ θεωρηστοῦ βασιλέως ἐξετασθεῖσας καὶ τοῖς
 εἰρημένους λογισμοῖς συνωμονογήσας, καὶ τῶν ἀναθεματισμῶν 16
 δὲ τὸν μετα τὴν πίστιν πρὸς αὐτὸν ἐκτεθέντα ἅλπου εἶναι ἡγησάμεθα
 διὰ τὸ ἀπεργεῖν ἀγαθὰς χρῆσθαι φωναῖς διὸ σχεδὸν ἢ πάντες γερονε
 συγχύσις καὶ ἀκαταστασία τῆς ἐκκλησίας μηδεμιᾶς γούν θεοπνευ-
 20 στοῦ γραφῆς τῷ «ἔξ οὐκ ὄντων» καὶ τῷ «ἦν τότε ὅτε οὐκ ἦν» καὶ τοῖς
 ἐξῆς ἐπιλεγόμενοις κεχρησμένοι, οὐκ εὐλόγων ἔφανε ταῦτα λέγειν καὶ
 διδάσκειν ὥς καὶ αὐτῶν καλῶς δοξάζοντες συνεθεσθῆμεν ἐπεὶ μηδὲ ἐν τῷ
 πρὸ τούτου χρόνῳ τοιούτοις εἰσώχμεν συγχεῖσθαι τοῖς ῥήμασιν.
 Ἐπεὶ μὴν τὸ ἀναθεματισθῆναι τὰ ἀπὸ τοῦ γεννηθῆναι οὐκ ἦν 18
 25 οὐκ ἀποτὸν ἐνομισθῇ τῷ πᾶσι πᾶσιν ἡμελογοῦσθαι, τὸ εἶναι τὸν υἱὸν
 τοῦ θεοῦ πρὸ τῆς κατὰ σάρκα γεννησεως ἥδ' ἐν τῷ θεορῆστοις
 ἡμῶν βασιλεὺς τῷ λόγῳ κατεσκεύαζε καὶ κατὰ τὴν ἐνθεον αὐτοῦ
 γέννησιν τὴν πρὸ πάντων αἰώνων εἶναι, αὐτόν, ἐπεὶ καὶ πρὶν ἐνεργεῖν
 30 γεννηθῆναι δυνάμει ἦν ἐν τῷ πατρὶ ἀγεννητως, ὄντος τοῦ πατρὸς
 αἰ. πατρὸς ὡς καὶ βασιλεως αἰ. καὶ σωτῆρος αἰ., δυνάμει πάντα
 ὄντος, αἰ. τε κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντος.
 Ταῦτα ὑμῖν ἀναγκαίως διαπεμφθέντα, ἀγαπητοί, τὸ κεκριμένον 17
 τῆς ἡμετέρας ἐξετασεως τε καὶ συγκαταθέσεως φανερόν ὑμῖν καθι-
 στῶντες καὶ ὡς εὐλόγως τότε μὲν καὶ μέχρι ἐσχάτης ὥρας ἐνιστά-
 35 μεθα, 80' ἡμῖν τὰ ἑτεροίως γραφέντα προσέκοπτε, ὅτε δὲ ἀφιλονει-
 κῶς τὰ μὴ λυποῦντα κατεδεξάμεθα 80' ἡμῖν εὐγνωμόνως τῶν λόγων
 ἐξετάζουσι τὴν διάνοιαν ἔφανε συντρέχειν τοῖς ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐν
 τῇ προεκταθείσῃ πίστει ὡμολογημένοις.

Καθαίρεσις Ἀρείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὑπὸ
 40 Ἀλεξάνδρου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

Ἀλέξανδρος πρεσβυτέρους καὶ διακόνους Ἀλεξανδρείας καὶ 34,1

Μαριώτου παρὼν παροῦσιν ἀναπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν

- Εἰ καὶ φθάσαντες ὑπερβύτατε εἰς ἀποστασίαν τοῖς μὲν Ἀρείον 2
προτρέπων αὐτοὺς ἀνήσασθαι μὲν τὴν ἀσεβείαν πεισθῆναι δὲ τῇ
ὕψις τῇ καὶ καθολικῇ πίστει, καὶ εἰδείξατε ἐκ τούτων ὀρθὴν τὴν
5 προαίρεσιν καὶ τὴν ἐν τοῖς δογμασὶ συμφωνίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλη-
σιας, ὅμως ἐπεὶ καὶ πρὸς τοὺς ἀπειταχτοὺς συλλειτουργοὺς ἐπέστε-
λα περὶ τῶν περὶ Ἀρείον, ἀναγκάσιον ἔγγραψα ἐν ᾧ, μὲν τοὺς τῆς
πόλεως κληρικῶν συναγαγεῖν ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ Μαριώτου με-
ταπέμφασθαι ἐπιστολὰς εἰς καὶ κρ' ὑμῶν Χανῆς καὶ Πιστοῦ πρεσβύ- 3
10 τεροι, καὶ Παρτισίου καὶ Παρμαριῶν καὶ Ζωστάρους καὶ Εἰρηναίου
διακόνων ἐπεκρίθησαν τοὺς περὶ Ἀρείον καὶ γαπητοὺς σὺν αὐτοῖς
καθαίρεθῆναι ἵνα καὶ ἡ νῦν γραφόμενα γινώσκῃ τὴν τε ἐν ταῖς
συμφωνίαις ἐκκλησίᾳ ἐπίδοξιν καὶ τῇ καθαιρέσει τῶν περὶ Ἀρείον
καταμένων περὶ ἡμῶν συμπίπτει γενέσθαι λέγει, κρ' τὰ παρ' ἐμοῦ 4
15 γραφόμενα γινώσκῃ ἡμᾶς καὶ ἕκαστον ὡς παρ' αὐτοῦ γραφόμενα ἐν
τῇ καρδίᾳ κατέχειν.

- Ἀντιγράφον ἴσως ἀγαπητοῖς καὶ τιμιωτάτοις συλλειτουργοῖς τοῖς 35,1
ἀπανταχοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας Ἀλεξάνδρος ἐν κυρίῳ χαίρειν.
Ἦν, σωμάτων ὅντος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐντολῆς τε εὐσεβείας 2
20 ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς γράειν τὸν συνδεσμὸν τῆς ὁμονοίας καὶ εἰρή-
νης ἁγιάσθαι ἐστὶ γράφειν ἡμᾶς, καὶ πείθεσθαι ἀλλήλους τὰ παρ'
ἕκαστου ἐνόμενα, ἵνα εἴτε πασχεῖ εἴτε χαιρεῖ ἐν μέλει τῇ συμπασχού-
μεν ἢ συγχαίρομεν ἀλλήλους ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τοῖνον παροικίᾳ ἐξηγῶν 3
νῦν ἄνδρες παρνομοὶ καὶ χριστομάχοι διδασκοντες ἀποστασίαν, ἣν
25 εἰκότως ἂν τις προδρομὸν τοῦ ἀντιχριστοῦ ὑπονοήσῃ καὶ καλέσειεν
καὶ ἐβουλόμην μὲν σιωπῇ παραδοῦναι τὸ τοιοῦτον, ὅπως ἐν τοῖς
προσταταῖς μοναῖς ἀναλωθῇ τὸ κακὸν καὶ μὴ εἰς ἑτέρους τόπους
διαβῇ τὸ τοιοῦτον ῥυπώσῃ τινῶν ἀκραιῶν τὰς ἀκοάς ἐπεὶ δὲ 4
30 ἐκκλησίας, ὅτι καταλείψας τὴν Βηρυτὸν καὶ ἐπορθαλίμιας τῇ ἐκκλη-
σίᾳ Νικομηθεῶν (καὶ) οὐκ ἐκδεδίχεται κατ' αὐτοῦ, προίσταται καὶ
τούτων τῶν ἀποστατῶν καὶ γράφειν ἐπεχέρῃσι πανταχοῦ συνιστῶν
αὐτοὺς, ὅπως ὑποσῶρῃ τινὰς ἀγνοούντας εἰς τὴν αἰσχιστὴν ταύτην
καὶ χριστομάχον αἵρεσιν, ἀνάγκην ἔσχον εἰδὼς, τὸ ἐν τῷ νόμῳ γεγραμ-
35 μένον μηκέτι μὲν σιωπῆσαι, ἀναγγεῖλαι δὲ πᾶσιν ὑμῖν, ἵνα γινώσκῃτε
τούς τε ἀποστατάς γενόμενους καὶ τὰ τῆς αἵρέσεως αὐτῶν δύσθηκα
ῥήματα καὶ, εἰάν γραψῇ, Εὐσέβιος μὴ προσχτήτῃ γὰρ αὐτοῦ κακόνειον
τὴν χρόνῳ σιωπῆθῃσιν νῦν διὰ τούτων ἀνανεῶσαι, βολόμενος ση-
ματίζεσθαι μὲν ὡς ὑπὲρ τούτων γράφειν, ἔργῳ δὲ δεικνύσιν, ὅτι ὑπὲρ
40 αὐτοῦ σπουδάζων τοῦτο ποιῶ.

11 μὲν οὖν ἀποστολῆς ἐννοεῖται εἶναι Ἀρειος καὶ Ἀγλαῖος καὶ
 Ἀεθελῆς καὶ Κασσιανὸς καὶ ἕτερος Ἀρειος καὶ Σαρματῆς ὁ ποτὲ
 πρεσβύτερος καὶ Εὐδῆος καὶ Λουκιῶς καὶ Ἰουλίος καὶ Μηνῆς
 καὶ Εὐχάρσιος καὶ Γάιος οἱ ποτὲ διακονοῦντες καὶ συν αὐτοῖς Σεκοῦνδος
 5 καὶ Θεωνᾶς οἱ ποτὲ λεγόμενοι ἐπισκοποὶ ποῖα δὲ παρὰ τὰς γραφάς
 ἐφωρῶνται ἀποδοῦναι, ἐστὶν αὐτῶν

- 11 μὲν οὖν ἰεὶ ὁ θεὸς πατὴρ ἦν καὶ ἦν ὅτε ὁ θεὸς πατὴρ οὐκ ἦν
 οὐκ αἰετὴν ἦν ὁ τοῦ θεοῦ λόγος ἀλλ' ἐξ οὐκ ὄντων γέγονεν ὁ γὰρ ὢν
 θεὸς τοῦ μη ὄντος ἐκ τοῦ μη ὄντος πεποιήκει διὸ καὶ ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ
 10 ἦν κτίσμα γὰρ ἐστὶ καὶ ποιημᾶ ὁ υἱός· οὕτε δὲ ὁμοῖος κατ' οὐσίαν
 τῷ πατρὶ ἐστὶν οὔτε ἀληθινός καὶ ὅτι τοῦ πατρὸς λόγος ἐστὶν
 οὔτε ἀνθρώπιν, σοφία αὐτοῦ ἐστὶν, ἀλλ' εἰς μὲν τῶν ποιημάτων καὶ γε-
 νητῶν ἐστὶ κατὰ κράτος καὶ δὲ λέγεται λόγος καὶ σοφία, γινόμενος
 καὶ αὐτὸς τῷ ὄντι τοῦ θεοῦ, ὅτι καὶ τῇ ἐν τῷ θεῷ σοφία ἐν ἡ καὶ τὰ
 15 πάντα καὶ αὐτὸν ποιεῖται ὁ θεὸς διὸ καὶ πρεσβύτερος ἐστὶ καὶ ἄλλο αὐτὸς
 τῇ φύσει ὢν καὶ πάντα τὰ ἄλλα καὶ ξένος τε καὶ ἀλλοτρίος καὶ ἀπεσχαι-
 νισμένος, ἐστὶν ὁ λόγος τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας καὶ ἄρρητος ἐστὶν ὁ πατὴρ
 τῷ υἱῷ· οὕτε γὰρ τελείως καὶ ἄκρβως γινώσκει, ὁ λόγος τὸν πατέρα,
 οὔτε τελείως ὁρᾶν αὐτὸν δύναται καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς τὴν οὐσίαν οὐκ
 20 οἶδεν ὁ λόγος ὡς ἐστὶ δι' ἡμᾶς γὰρ ποιεῖται, ἵνα ἡμᾶς δι' αὐτοῦ ὡς
 δι' ὄργανου κτίσῃ ὁ θεὸς καὶ οὐκ ἂν ἵκετο, εἰ μὴ, τὰ αὐτοῦ ὁ θεὸς ἠθέ-
 λησε ποιῆσαι ἡρώτησε γὰρ τις αὐτοῦ, εἰ δύναται ὁ τοῦ θεοῦ λόγος
 τραπῆναι ὡς ὁ διαβόλος ἐτραπῆν, καὶ οὐκ ἐφρονηθήσαν εἰπεῖν ὅτι δύ-
 νатаι πρεσβύτερος γὰρ φύσει ὢν ἐστὶ γενητός καὶ κτιστός ὑπαρχών
 25 Τὰτα λέγοντας τοὺς περὶ Ἀρειον καὶ ἐπὶ τοῖς ἀνασχυντοῦν
 τὰς αἰτίας καὶ τοὺς συνακολουθήσαντας, αὐτοῖς ἡμεῖς μὲν μετὰ
 τῶν κατ' Αἰγύπτιον καὶ τὰς Λιβύαν ἐπισκοπῶν ἐγγὺς ἑκατὸν ὄντων
 συνεληθόντες ἀνθεματισάμεν· οἱ δὲ περὶ Εὐσέβιον προσεδέξαντο
 30 τὴν ἀσέβειαν ἀλλ' οὐκ ὀλοχίσθησαν καὶ γὰρ ἡ ἀληθεῖα καὶ οὐδεμία
 ἐστὶ κοινωμία φησὶ πρὸς σκότος, οὐδὲ συμφωνήσις Χριστοῦ πρὸς
 Βελίαν¹· τίς γὰρ ἤκουσε πώποτε τοιαῦτα ἢ τίς νῦν ἀκούων οὐ
 ξενίζεται καὶ τὰς ἀκοὰς βίαι ὑπὲρ τοῦ μη τὸν ῥήκον τούτων τῶν ῥη-
 12 μάτων ψάλλει τῆς ἀκοῆς, τίς ἀκούων Ἰωάννου λεγοντος, «ἐν ἀρχῇ
 35 ἦν ὁ λόγος²» οὐ καταγινώσκει τούτων λεγοντων ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν,
 ἢ τίς ἀκούων ἐν τῷ εὐαγγελίῳ κρηνογενῆς λόγος³, «δι' αὐτοῦ ἐγένετο
 πάντα⁴», οὐ πιστεύει τοῖς αὐτοῦ φθεγγομένοις, ὅτι εἰς ἐστὶν τῶν ποιη-
 μάτων πῶς γὰρ δύναται εἰς εἶναι τῶν δι' αὐτοῦ γινομένων, ἢ πῶς
 μονογενῆς ὁ τοῖς πᾶσι κατ' ἐκείνους συναριθμούμενος, εἴπερ καὶ αὐτός
 40 κτίσμα ἐστὶ καὶ ποιημα, πῶς δὲ ἐξ οὐκ ὄντων ἂν εἴη τοῦ πατρὸς λέ-

¹ Πρβλ. Α' Εφεσ. 3, 12
² Ἰω. 1, 18

³ Πρβλ. Β' Κορ. 6, 14-15.

⁴ Ἰω. 1, 1

⁵ Ἰω. 1, 3

- γοντος «ἐξηρεῦξάτο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν¹» καὶ ἀπὸ γαστρος
 πρὸ ἐωσφόρου ἐγέννησα σε,² ἢ πῶς ἀνόμοιος τῇ οὐσίᾳ τοῦ πατρὸς 13
 ὁ ὢν εἰκὼν τελεία καὶ ἀπαλλαγμα τοῦ πατρὸς καὶ λέγων «ὁ ἐωρακὴς
 ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα,³» πῶς δὲ εἰ λόγος καὶ σοφία ἐστὶ τοῦ θεοῦ
 5 ὁ υἱός, ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν, ἴσον γάρ ἐστι αὐτοὺς λέγειν ἄλογον
 καὶ ἄσοφόν ποτε τὸν θεόν
 Πῶς δὲ τρεῖς καὶ ἄλλοιωτὸς ὁ λέγων δι' ἑαυτοῦ μὲν «ἐγὼ ἐν τῷ 14
 πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί⁴» καὶ «ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἑσμέν⁵»,
 διὰ δὲ τοῦ προφήτου αἰδετέ με ὅτι ἐγὼ εἶμι καὶ οὐκ ἡλλοιωμαι,⁶
 10 εἰ γάρ καὶ ἐπ' αὐτὸν τις τὸν πατέρα δύναται τὸ ῥητὴν ἀναφέρειν, ἀλλὰ
 ἀρμοδιώτερον ἂν εἴη περὶ τοῦ λόγου νῦν λεγόμενον, ὅτι καὶ γενόμενος
 ἄνθρωπος οὐκ ἡλλοίωται ἀλλ' ὡς εἶπεν ὁ ἀπόστολος «Ἰησοῦς
 Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας⁷» τίς δὲ
 ἀρα εἶπεν αὐτοὺς ἔπεισεν, ὅτι δι' ἡμᾶς γέγονε καίτοι τοῦ Παύλου γρά-
 15 φοντος «δι' ὅντα πάντα καὶ δι' οὐτὰ πάντα⁸» περὶ γάρ τοῦ βλασ- 15
 φημεῖν αὐτοὺς ὅτι οὐκ οἶδεν τελείως ὁ υἱὸς τὸν πατέρα, οὐ δεῖ θου-
 μαζεῖν ἀπαξ γὰρ προθέμενοι, χριστομαχεῖν παρακρονονταί καὶ τὰς
 φωνὰς αὐτοῦ λέγοντος «καθὼς γινώσκει, με ὁ πατὴρ καγὼ γινώσκω
 τὸν πατέρα⁹» εἰ μὲν οὖν ἐκ μέρους ὁ πατὴρ γινώσκει τὸν υἱόν,
 20 δῆλον ὅτι καὶ ὁ υἱὸς μὴ τελείως γινώσκεται τὸν πατέρα· εἰ δὲ τοῦτο
 λέγειν οὐ θέμις, οἶδεν δὲ τελείως ὁ πατὴρ τὸν υἱόν· δῆλον ὅτι καθὼς
 γινώσκει ὁ πατὴρ τὸν ἑαυτοῦ λόγον, οὕτως καὶ ὁ λόγος γινώσκει
 τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, οὐ καὶ ἐστὶ λόγος.
 Ταῦτα λέγοντες καὶ ἀναπτύσσοντες τὰς θείας γραφάς πολλὰκις 1
 25 ἐνετρέψαμεν αὐτοὺς, καὶ πάλιν ὡς χημαλέοντες μετεβαλόντο φιλο-
 νεικοῦντες εἰς ἑαυτοὺς ἐφαλκῦσαι τὸ γεγραμμένον «ὅ-αν ἐλθῇ ἀσιβῆς
 εἰς βάθος κακῶν καταφρονεῖν¹⁰» πολλὰ οὖν αἰρέσεις πρὸ αὐτῶν
 γεγόνασιν, αἵτινες πλὴν τοῦ δέοντος ~~παρήσασαι~~ πεπτώκασιν εἰς
 ἀφροσυνὴν οὗτοι δὲ δια πάντων ἑαυτῶν τῶν ῥημάτων, ἐπιχειρησαντες
 30 εἰς ἀναίρεσιν τῆς τοῦ λόγου θεότητος, ἐδικαίωσαν ἐξ αὐτῶν ἐκείνας
 ὡς ἐγγύτεροι τοῦ ἀντιχρίστου γενομένοι διὸ καὶ ἀπεκηρυχθῆσαν
 καὶ ἀνεθεματίσθησαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, λυπούμεθα μὲν οὖν 17
 ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τούτων καὶ μάλιστα, ὅτι μαθόντες ποτὲ καὶ αὐτοὶ
 τὰ τῆς ἐκκλησίας νῦν ἀπεπήδησαν οὐ ξενίζόμεθα δὲ τοῦτο γάρ
 35 καὶ Ὑμναιὸς καὶ Φίλητος πεπόνθασι¹¹ καὶ πρὸ αὐτῶν Ἰουδας ὁ
 ἀκολουθήσας τῷ σωτῆρι, ὅστερον γὰρ προδότης καὶ ἀποστάτης
 γέγονε.
 Καὶ περὶ τούτων δὲ αὐτῶν οὐκ ἀδίδακτοι μεμετήκαμεν ἀλλ' ὁ 18
 μὲν κυριὸς προεῖρηκε «βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ πολλοὶ γάρ

1 Ψαλμ. 44, 2. 2 Ψαλμ. 109, 3. 3 1^α Κορ. 14, 9. 4 1^α Κορ. 14, 10.
 5 1^α Κορ. 10, 30. 6 Ματθ. 3, 6. 7 Ἑβρ. 13, 8. 8 Ἑβρ. 2, 10.
 9 1^α Κορ. 10, 15. 10 Περμ. 18, 2. 11 Πρβλ. Β' Τιμ. 2, 17.

ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματι μου λέγοντες ὅτι ἐγώ εἰμι· καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικεν· καὶ πολλοὶς πλανήσουσι· μὴ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν·¹» ὁ δὲ Παῦλος μαθὼν ταῦτα παρὰ τοῦ σωτῆρος ἔγραφεν «ὅτι ἐν ὁσίοις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς ὑγιαίνουσας πίστεως προσέ-
 5 χόντες πνεύμασι πλάνοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων ἀποστρεφόμενων τὴν ἀλήθειαν·²» Τοῦ τοίνυν κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν 10 Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τὸ αὐτοῦ παραγγελλαντος καὶ διὰ τοῦ ἀποστόλου σημαναντος περὶ τῶν τοιοῦτων ἀκολούθως ἡμεῖς αὐτήκοοι τῆς ἀσεβείας αὐτῶν γενόμενοι ἀνεθεματίσαμεν, καθὰ προειπόμεν, τοὺς τοιού-
 10 τους ἀποδείξαντές ἑτε, αὐτοὺς ἁλοφροῦς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τε καὶ πίστεως.
 Ἐδελώσαμεν καὶ τῇ ἡμετέρᾳ θεοσεβείᾳ ἀγαπητοὶ καὶ τιμιώτα- 20 τοι σύλλεττορες·³ ἵνα μήτε τινὲς ἐξ αὐτῶν, εἰ προπιτευσαιντο πρὸς ἡμᾶς, εἰσθῆναι προσδεχέσθαι μήτε Εὐσεβίῳ ἢ ἑτέρῳ τινὶ γραφέντι περὶ
 15 αὐτῶν πεισθῆναι πράξει· γὰρ ἡμᾶς Χριστιανικοῦ ὄντος πάντας τοὺς κατὰ Χριστοῦ λέγοντας τε καὶ φρονούντας ὡς θεομαχεύς καὶ φθορέας τῶν ψυχῶν ἀποστρέφασθαι, καὶ μηδὲ κἂν χεῖρην τοῖς τοιοῦτοις
 λέγειν·⁴ ἵνα μήποτε καὶ τοὺς ἀμαρτωτοὺς αὐτῶν κοινωνοὶ γενώμεθα, ὡς παρήγγειλεν ὁ μακάριος Ἰωάννης· προσέπατε τοὺς παρ' ὑμῖν
 20 ἀδελφούς· ὑμᾶς οἱ συν ἐμοὶ προσαγορεύουσιν.

Ἀλεξανδρείας πρεσβύτεροι.

1 Κόλλουθος πρεσβύτερος συμψηφός εἰμι τοῖς γεγραμμένοις καὶ τῇ 21 καθαίρεισι Ἀρείου καὶ τῶν συν αὐτῷ ἀσεβησάντων.
 2 Ἀλέξανδρος πρεσβύτερος ὁμοίως. 3 Διόσκορος πρεσβύτερος
 25 ὁμοίως. 4 Διονύσιος πρεσβύτερος ὁμοίως. 5 Εὐσέβιος πρεσβύ-
 τερὸς ὁμοίως. 6 Ἀλέξανδρος πρεσβύτερος ὁμοίως. 7 Νετα-
 ρᾶς πρεσβύτερος ὁμοίως. 8 Ἀρποκρατίων πρεσβύτερος ὁμοίως.
 9 Ἀγαθος πρεσβύτερος. 10 Νεμέσιος πρεσβύτερος. 11 Λογγος
 πρεσβύτερος. 12 Σιλβανὸς πρεσβύτερος. 13 Περῶνιος πρεσβύ-
 30 τερὸς. 14 Ἀπίς πρεσβύτερος. 15 Προτέρτιος πρεσβύτερος.
 16 Παῦλος πρεσβύτερος. 17 Κύρος πρεσβύτερος ὁμοίως.

Διάκονοι.

18 Ἀμμώνιος διάκονος ὁμοίως. 19 Μακάριος διάκονος. 20 Πι-
 στὸς διάκονος ὁμοίως. 21 Ἀθανάσιος διάκονος. 22 Εὐμενῆς
 85 διάκονος. 23 Ἀπολλώνιος διάκονος. 24 Ὀλύμπιος διάκονος.
 25 Ἀφθόνιος διάκονος. 26 Ἀθανάσιος διάκονος. 27 Μακάριος
 διάκονος. 28 Παῦλος διάκονος. 29 Πέτρος διάκονος. 30 Ἀμυν-
 τισιανὸς διάκονος. 31 Γαῖος διάκονος. 32 Ἀλέξανδρος διάκονος.
 33 Διονύσιος διάκονος. 34 Ἀγάθων διάκονος. 35 Παλῦβιος διά-

κονος 36 Θεωνᾶς διάκονος. 37 Μάρκος διάκονος 38 Κώμοδος
διάκονος 39 Σεραπίων διάκονος. 40 Νεῖλος διάκονος 41 Ῥω-
μανὸς διάκονος ὁμοίως.

Μαρεώτου πρεσβύτεροι.

5 42 Ἀπολλώνιος πρεσβύτερος συμφηφός εἰμι τοῖς γεγραμμένοις
καὶ τῇ καθαιρέσει Ἀρείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀσεβησάντων
43 Ἰνγένιος πρεσβύτερος ὁμοίως 44 Ἀμμώνιος πρεσβύτερος.
45 Διδύσκος πρεσβύτερος 46 Σωστράς πρεσβύτερος. 47 Θέων
πρεσβύτερος 48 Τύραννος πρεσβύτερος 49 Κύπρης πρεσβύ-
10 ρος 50 Ἀμμωνᾶς πρεσβύτερος. 51 Ὡρίων πρεσβύτερος 52 Σε-
ρήνος πρεσβύτερος 53 Δίδυμος πρεσβύτερος 54 Ἡρακλῆς πρεσ-
βύτερος 55 Βόκκων πρεσβύτερος 56 Ἀγαθὸς πρεσβύτερος
57 Ἀχιλλᾶς πρεσβύτερος 58 Παῦλος πρεσβύτερος 59 Θαλά-
λαιος πρεσβύτερος. 60 Διονύσιος πρεσβύτερος ὁμοίως.

15 Διάκονοι.

6. Σεραπίων διάκονος ὁμοίως 61 Ἰουῆτος διάκονος ὁμοίως
62 Δίδυμος διάκονος 63 Ἀττήτριος διάκονος 64 Μαῦρος διά-
κονος 65 Ἀλέξανδρος διάκονος 66 Μάρκος διάκονος 67 Κό-
μειν διάκονος. 68 Τρυφὼν διάκονος 70 Ἀμμωνιος διάκονος.
20 71 Δίδυμος διάκονος. 72 Πτολλαριων διάκονος. 73 Σέρας διά-
κονος. 74 Γάιος διάκονος 75 Ἰσραὲλ διάκονος. 76 Μάρκος
διάκονος. 77 Θεωνᾶς διάκονος 78 Σεραπίων διάκονος. 79 Κάρ-
πιων διάκονος. 80 Ζώλος διάκονος ὁμοίως.

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τῆς ἐν Νικαίᾳ συνό-
25 δου κατὰ Ἀρείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ θεοῦ χάριτι Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς 36,1
κατ' Αἴγυπτον καὶ Λιβύην καὶ Πεντάπολιν ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς οἱ
ἐν Νικαίᾳ συναχθέντες καὶ τὴν μεγάλην καὶ ἀγίαν σύνοδον συγκρο-
τήσαντες ἐπίσκοποι ἐν κυρίῳ χαιρεῖν
30 Ἐπειδὴ τῆς τοῦ θεοῦ χάριτος καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως
Κωνσταντίνου συναγαγόντος ἡμᾶς ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων
ἡ μεγάλη καὶ ἀγία σύνοδος ἐν Νικαίᾳ συνεκροτήθη, ἐξ ἀπαντος ἀναγ-
καῖον ἐφαπτομένη παρα τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐπιτεθῆναι γράμ-
ματα, ἵν' εἰδέναι ἔχοιτε, τίνα μὲν ἐκινήθη καὶ ἐξητάσθῃ, τίνα δὲ ἐδόξε
35 καὶ ἐκράνηθη, πρῶτον μὲν οὖν ἀπάντων ἐξητάσθῃ τὰ κατὰ τὴν ἀσέ-
βειαν καὶ τὴν παρανομίαν Ἀρείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὑπὸ παρουσίᾳ
τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ παρελήφθαι ἐδόξεν
ἀναθεματισθῆναι τὴν ἀσεβῆ αὐτοῦ δόξαν καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ ὀνό- 3

- ματα τὰ βλάσφημα, οἷς ἐκέχρητο βλασφημῶν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, λέ-
 γων «ἐξ οὐκ ὄντων εἶναι» καὶ «πρὶν γεννηθῆναι μὴ εἶναι» καὶ «εἶναι
 ποτε ὅτε οὐκ ἦν», καὶ αὐτεξουσιότητι κακίας καὶ ἀρετῆς δεσποικόν
 τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ λέγοντος καὶ κείσματος ὀνομάζοντος καὶ πεινῶν
 5 ἅπαντα ἀνεθεμάτισεν ἡ ἁγία σύνοδος οὐδὲ δεῦν ἀκοῦσαι τῆς ἀσεβούς
 δόξης καὶ τῆς ἀπονοίας καὶ τῶν βλασφημῶν ῥημάτων ἀνασχομένη
 καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκείνον οἷον τέλους τετυγχε πάντως ἡ ἀκηκόαστε ἡ
 ἀκούσεσθε, ἵνα μὴ δόξωμεν ἐπιμβαινεῖν ἀνδρὶ δι' οἰκείαν ἀμαρτίαν
 10 ἄξια τὰ ἐπιχειρεῖν κομισαμένῳ τοσοῦτον δὲ ἰσχυρῶς αὐτοῦ ἡ ἀσέ-
 βεια, ὥς καὶ παραπολιχῶσαι Θεωνᾶν ἀπὸ Μαρμαρικῆς καὶ Σεκοῦνδον
 ἀπὸ Πτελεμαίδος, τῶν γὰρ αὐτῶν κακέينوι τετυγχήσασιν
 'Αλλ' ἐπεὶ δὴ ἡ τοῦ θεοῦ χάρις τῆς μὲν κακοδοξίας ἐκείνης καὶ τῆς
 βλασφημίας καὶ τῶν προσώπων τῶν τοληρησάντων διάστασιν καὶ διαί-
 15 ρεσιν ποιήσασθα τοῦ εἰρηνευομένου ἀνωθεν λαοῦ ἡλευθέρωσεν τὴν Αἰ-
 γυπτον, ἐλείπετο δὲ τὸ κατὰ τὴν προπέτειαν Μελιτίου καὶ τῶν ὑπ' αὐ-
 τοῦ χειροτονηθέντων καὶ περὶ τούτου τοῦ μέρους ἡ ἐδοξε τῇ συνόδῳ
 ἐμπανίζομεν ὑμῖν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. ἔδοξεν οὖν Μελιτίου μὲν φίλαν
 20 θρωπότερον κινηθείσης τῆς συνόδου κατα γὰρ τὸν ἀκριβῆ λόγον
 οὐδεμιᾶς συγγνώμης ἄξιος ἦν μένειν ἐν τῇ ἑαυτοῦ πόλει καὶ μηδε-
 μίαν ἐξουσίαν ἔχειν μήτε προχειρίζεσθαι μήτε χειροθετεῖν μήτε ἐν
 25 χώρᾳ μήτε ἐν πόλει ἑτέρα φαίνεσθαι ταυτὴς τῆς προφασίως ἐνεκα,
 φίλῶν δὲ τὸ ὄνομα τῆς τιμῆς κεκτῆσθαι τοὺς δὲ ὑπ' αὐτοῦ κατα-
 σταθέντας μυστικώτερα χειροτονία βεβαιωθέντας κοινωνήσασθαι ἐπὶ
 30 τούτοις ἐφ' ὅτε ἔχειν μὲν αὐτοὺς τὴν τιμὴν καὶ λειτουργεῖν δευ-
 τέρους δὲ εἶναι ἐξάπαντος πάντων τῶν ἐν ἐκάστῃ παροικίᾳ καὶ ἐκ-
 κλησίᾳ ἐξεταζομένων τῶν ὑπὸ τὴν τιμωτάτον (ἀδελφόν) καὶ συλ-
 λειταρχόν ἡμῶν 'Αλέξανδρον [προχειρισμένων], ὥς τούτοις μὲν
 μηδεμίαν ἐξουσίαν εἶναι τοὺς ἀρεσκοντας αὐτοῖς προχειρίζεσθαι ἢ
 35 ὑποβάλλειν ὀνόματα ἢ ὅλως ποιεῖν τι χωρὶς γνώμης τοῦ τῆς καθο-
 λικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπου. τῶν (δὲ) ὑπὸ 'Αλέξανδρον τοὺς χάριτι
 40 θεοῦ καὶ εὐχαίς ὑμετέραις ἐν μηδενὶ σχίσματι εὐρεθέντας, ἀλλὰ ἁκη-
 λιδῶτους ἐν τῇ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ ὄντας ἐξουσίαν
 ἔχειν καὶ προχειρίζεσθαι καὶ ὀνόματα ἐπιτάγασθαι τῶν ἁγίων τοῦ
 κλήρου καὶ ὁλως πάντα ποιεῖν [καὶ] κατὰ νόμον καὶ θεσμόν ἐκκλη-
 45 σιαστικόν εἰ δὲ τίνα συμβαλεῖ ἀναπαύσασθαι τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
 50 τῆς αὐτῆς προσαναβαίνειν εἰς τὴν τιμὴν τοῦ τετελευτηκότος τοὺς
 ἀρτί προσληφθέντας, μόνον εἰ ἄξιοι φαίνονται καὶ ὁ λαὸς αἰροῖτο
 συνεπιψηφίζοντος αὐτῷ καὶ ἐπισφραγίζοντος τοῦ τῆς 'Αλεξανδρείας
 55 ἐπισκόπου. τοῦτο δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασιν συνεχωρήθη, ἐπὶ δὲ
 60 τοῦ Μελιτίου προσώπου οὐκ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔδοξε διὰ τὴν ἀνέκαθεν αὐτοῦ
 ἀταξίαν καὶ διὰ τὸ πρόχειρον καὶ προπετὲς τῆς γνώμης, ἵνα μηδεμία
 ἐξουσία ἢ αὐθεντία αὐτῷ δοθῇ ἀνθρώπῳ δυναμένῳ πάλιν τὰς αὐτὰς
 ἀταξίας ποιῆσαι. ταῦτά ἐστι τὰ ἐξαιρετά καὶ διαφέροντα Αἱγύ-

- πρω καὶ τῇ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρέων εἰ δέ τι ἄλλο ἢ ἐνα-
 νοισθῇ ἢ ἐδογματισθῇ συμπρόκτος τοῦ κυρίου καὶ τιμωρατοῦ
 συνλειτουργοῦ καὶ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ἀλεξάνδρου, αὐτὸς παρὼν ἀκρι-
 βέστερον ἀνοίσει πρὸς ὑμᾶς ὅτε δὴ καὶ κυριὸς καὶ κοινωνὸς τῶν γε-
 5 γεννημένων τυγχάνων. εὐαγγελίζομεθα δὲ ὑμᾶς περὶ τῆς συμφω- 12
 νίας τοῦ ἁγίου πάσχα, ὅτι ὑμετέρας εὐχαίς κατωρθώθη καὶ τοῦτο
 τὸ μέρος, ὥστε πάντας τοὺς ἐν τῇ ἐκκλῆσιν ἀδελφοὺς τοὺς μετὰ τῶν Ἰου-
 δαίων τὸ πρότερον πομπῶντας συμφώνως Ῥωμαίοις καὶ ὑμῖν καὶ
 πᾶσιν ἡμῖν τοῖς ἐξ ἀρχαίων μεθ' ἡμῶν φυλάσσανσι τὸ πάσχα ἐκ τοῦ
 10 δεῦρο ἀγειν· χαίροντες οὖν ἐπὶ ταῖς κατωρθώμασι καὶ ἐπὶ τῇ κοινῇ 13
 εἰρήνῃ καὶ συμφωνίᾳ καὶ ἐπὶ τῷ πᾶσιν αἵρεσιν ἐκκοπῇ ἀποδέ-
 ξασθε μὲν μετὰ μείζονος τιμῆς καὶ πλείονος ἀγάπης τὸν συνλει-
 τουργόν ἡμῶν ἡμῶν δὲ ἐπισκοπὸν Ἀλέξανδρον τὸν εὐφρανάντα
 ἡμᾶς τῇ παρουσίᾳ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ τοσούτον πόνον ὑποστάντα
 15 ὑπὲρ τοῦ εἰρήνῃ γενέσθαι καὶ παρ' ἡμῶν· εὐχισθε δὲ καὶ περὶ
 ἡμῶν ἀπάντων ἵνα τὰ καλῶς ἔχειν δόξαντα ταῦτα βέλεια μέναι διὰ
 τοῦ παντοκράτορος θεοῦ καὶ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν
 ἀγίῳ πνεύματι, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.
- Οἱ ἐν Νικαίᾳ συνελθόντες ἐπίσκοποι ἦσαν δὲ ἑγγὺς τριακάσιοι. 37,1
- 20 κατακρίναντες τὴν ἀρεσκὴν αἵρεσιν καὶ καθαιρῆσαντες τοὺς περὶ
 Ἀρείου λοιπὸν ἐξέθεντο ἐγγραφικῶς τὴν ἐκκλησιαστικὴν πίστιν
 πρὸς ἑλεγχον κατὰ πάσας αἰρέσεις.
- Τὰ ἐν τῇ Νικαίᾳ ἐκτεθέντα, εἶδοξε τὰ ὑποτεταγμένα.
- Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεόν, πατέρα, παντοκράτορα, πάντων ὄρα- 2
- 25 τῶν τε καὶ ἀορατῶν ποιητὴν καὶ εἰς ἕνα κυρίον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν
 μόνον τοῦ θεοῦ γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τοῦτέστιν ἐκ
 τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, θεὸν ἐκ θεοῦ, πῶς ἐκ φωτός θεὸν ἀληθινόν
 ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοουσίον τῷ πατρί,
 δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τὰ τε ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ, τὸν δι' ἡμᾶς
 30 τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα καὶ σαρ-
 κωθέντα, ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ,
 ἀνελθόντα εἰς οὐρανοὺς, ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς καὶ
 εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, τοὺς δὲ λέγοντας ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν ἢ οὐκ ἦν
 πρὶν γεννηθῆ· ἢ ἔξ οὐκ ὄντων ἐγένετο· ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ
 35 οὐσίας φάσκοντας εἶναι ἢ κτιστὸν ἢ τρεπτὸν ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν μόνον
 τοῦ θεοῦ τοὺς τοιοῦτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ
 Ἐκκλησία.

- Κωνσταντῖνος Σεβαστὸς τῇ καθολικῇ Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίᾳ. 38,1
- Χαίρετε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τελειαν παρὰ τῆς θείας προνοίας εἰ-
 40 λήψαμεν χάριν, ἵνα πάσης πλάνης ἀπαλλαγέντες μίαν καὶ τὴν αὐτὴν
 ἐπιγινώσκωμεν πίστιν· οὐδὲν λοιπὸν τῷ διαβόλῳ ἔξεστι καθ' 2
 ἡμῶν· πᾶν ὅ,τι δ' ἂν κακοτεχνησάμενος ἐπεχείρησεν, ἐκ βέθρων

ἀνήρηται, τὰς διχονοίας, τὰ σχίσματα, τοὺς θορύβους ἐκείνους καὶ τὰ τῶν διαφωνούντων ἐν' οὕτως εἰπω θανάσιμα φάρμακα κατὰ θεοῦ, κέλευσιν ἢ τῆς ἀληθείας ἐνίκησε λαμπροτικῶς ἵνα τοιγαροῦν ἀπαντες (θεοῦ) καὶ πῶ ὁνόματι προσκυνούμεν καὶ εἶναι πεπιστευκαμεν

5 ἵνα δὲ τοῦτο γένηται, ὑπομνησε θεοῦ συνεκάλεσα εἰς τὴν Νικαίων πόλιν τοὺς πλείστους τῶν ἐπισκόπων, μεθ' ὧν καθάπερ ὡς εἰ, ἐξ ἡμῶν ἐγὼ συνθεράπων ὑμέτερος καθ' ὑπερβολὴν εἶναι χαίρων καὶ αὐτοὺς τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν ἀνεδεξαμένη ἡλάνχθη γὰρ ἕκαστα καὶ ἀκριβῶς ἐξήχασται, ὅσα δὴ ἀκριβολικῶς ἢ διχονοίας πρόφασιν 6 ἔδωκε γέναν, καὶ φείσασθαι ἢ θεῖα μεγαλειότης, ἡλικία καὶ ὡς δεῖνὰ περὶ τοῦ ἡμετέρου σωτήρος, περὶ τῆς ἐλπίδος καὶ ζωῆς ἡμῶν ἀπρεπῶς ἐβλασφήμουν τινὲς ἀναντία ταῖς θεοπνευστοῖς γραφαῖς καὶ τῇ ἀγία πιστεὶ φθιγγόμενοι τε καὶ πιστεύειν ὁμολογούντες

Τριακοσίων γὰρ καὶ πλεόνων ἐπισκόπων ἐπὶ σωφροσύνη τε 15 καὶ ἀγχινοῖα θαυμάζοντων μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πιστίν, ἢ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἀκριβῆς τοῦ θεοῦ νόμου πέφυκε πιστὶς, εἶναι βεβαιούντων, μόνος Ἀρειὸς ἐρωρώθη τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας ἡττημένος καὶ τὸ κακὸν ταύτην πρῶτον μὲν παρ' ἡμῖν, ἔπειτα δὲ καὶ παρ' ἐτέροις ἀσεβεῖ γνωμὴ διαστέραι· ἀναβεβώμεθα τοιγαροῦν ἡν ὁ παντοκράτωρ 20 παρέσχε γνῶμην ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τοὺς ἀγαπητοὺς ἡμῶν ἀδελφούς, ὧν ἡμᾶς τοῦ διαβάλου ἀνικητὴς τις ὑπηρετικῶς ἐχώρισεν, ἐπὶ τὸ κοινὸν σῶμα καὶ τὰ γνήσια ἡμῶν μέλη σποσθὴ πάσῃ ἰσμῇ· ταῦτο γὰρ καὶ 7 τῇ ἀγχινόᾳ καὶ τῇ πίστει καὶ τῇ ὁσιότητι, τῇ ἡμετέρᾳ πρέπει, ἵνα τῆς πλάνης ἐλεγχθεῖσιν ἐκείνους, ὃν τῆς ἀληθείας ἐχθρόν εἶναι συνέστηκε, 25 πρὸς τὴν θεῖαν ἐπισκελθῆτε χάριν· ὃ γὰρ τοῖς τριακοσίοις ἡμοῖς ἤρεσεν ἐπισκόποις, οὐδὲν ἔστιν ἕτερον ἢ τοῦ θεοῦ γνῶμη, μέγιστα ὅπου γε τὸ ἅγιον πνεῦμα τοιοῦτων καὶ τηλικούτων ἀνδρῶν ταῖς διανοαῖς, ἐγκείμενον τὴν θεῖαν βουλήν ἐξεφώτισε διὸ μηδεὶς ἀμφιβαλλέτω, μηδεὶς ὑπεριθέσθω, ἀλλὰ προθύμως πάντες εἰς τὴν 30 ἀληθεστάτην ὁδὸν ἐπανίτε, ἐν' ἐπειδὴν ὅσον οὐδέπω πρὸς ὑμᾶς ἀφῆκαμαι, τὰς ὀφειλόμενας τῷ παντεφόρῳ θεῷ μεθ' ἡμῶν ὁμολογήσω χάριτας, ὅτι τὴν εὐλαφινὴν πιστίν ἐπιδείξας τὴν εὐκταίαν ἡμῖν ἀγάπην ἀποδέδωκεν

καὶ ἄλλη χειρὶ, ὁ θεὸς ὑμᾶς διαφυλάξει, ἀδελφοί ἀγαπητοί.

35 Ἀντίγραφον ὧν ἐκόμισαν Συγκλήτιος καὶ Γαυδέντιος μαγιστρίανοί.

Νικητῆς Κωνσταντίνου Μέγιστος Σεβαστὸς ἐπισκόποις καὶ λαοῖς. 39,1

Τοὺς πανηρώδεις καὶ ἀσεβεῖς μνησάμενος Ἀρειὸς δίκαιός ἐστι τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ὑπέχειν ἀτιμίαν. ὥσπερ τοῖων Πορφύριος ὁ τῆς 40 θεοσεβείας ἐχθρὸς συντάγματα ἅττα παρανομα κατὰ τῆς θρησκείας συστησάμενος ἄξιον εὖρατο μισθὸν καὶ τοιοῦτον ὥστε ἔπονείδιστος

μὲν αὐτὸς πρὸς τὸν ἐξῆς γενέσθαι χρόνον καὶ τελείως ἀναπληροῦσθαι
 κακῶδες, ἱρακισθῆναι δὲ τὰ ἀσεβῆ αὐτοῦ συγγράμματα, οὕτω
 καὶ νῦν ἔδοξεν Ἀρεῖον τε καὶ τοὺς Ἀρειοὺς ἀγνωρίζουσι Πορφυριανούς
 μὲν καλεῖσθαι ἐν ᾧ τὰς προτάσεις μεταγίγναι, τούτων ἕως καὶ
 5 τῆς προτιγῆαι πρὸς δὲ τούτω καὶ εἰς τὸ συγγραμμὰ ὑπο Ἀρειοῦ 2
 συντεταχμένον εὐοισκῶν ἐπίτοπον, παρακλιδουθῆναι ἵνα μὴ μόνον
 τὰ φαῖναι αὐτοῦ τῆς ἡδυσκαταίας ἀφηνισθεῖν ἀλλὰ καὶ πτόμνημα
 αὐτοῦ, ὅλιον ὑπολείπονται ἐκείνο μέγιστον προανέρεται ὡς εἰ τις
 συγγραμμὰ ὑπο Ἀρείου συντεταγμένην φωραθεῖν κρύψας καὶ τὴν εὐθείας
 10 προσενεγκὼν καὶ περὶ κατὰ τὰ ὡσας, τούτω θανάτου, ἔσται ἕλπις.
 παραγρῆμα γὰρ ἄλλοι ἐπὶ τούτω κεραιῶν ὑποτίθεται τιμωρίαν.
 καὶ ἄλλῃ χειρὶ ὁ θεὸς ἡμᾶς διαφυλάττει, ἀδελφοί, ἀγαπήτοι

Κωνσταντῖος Σεβαστὸς Ἀρειοῦ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ Ἀρειανοῖς 40,1
 Κανὼν ἐργασίας, ἀπογράφει (ἐκείνους) καὶ ἀνδράς (ἐκείνους)
 15 τοῦ διαβόλου, ὥστερ' αὖ ἐκείνων οἱ δεινοὶ πλάσται πρὸς ἀπορίας
 δόλεον καταπορεύσιν, οὐκ ἐκείνους ἀπὸ τῶν ἐμπειρίαν προσημιχάνων
 μόνον τιμωρίαν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ τῶν φανερῶν ἀνὰ τὰς ταλχιπύρας
 ἀπολλύει, πλάσται αὐτοῦ προτιγῶν, τὴν αὐτὴν οὕτως ἀνὰ τὰς ἀνὰ τὰς
 20 ποιήσων ὡς μόνον σπουδῇ, ἔξον τοῦ εἶναι δοκεῖ τὸ τὰ τῆς οὐ- 2
 κείας ἐκαστοῦ δολιχέρειαν ἀφ' ὧς προβαλλεῖσθαι, τοιγάρτοι
 καὶ τὴν καὶ, ἀρ' οὐ γὰρ τὴν ἐκείνους οὐδὲ τὴν φανερῶν ἀνὰ τὰς
 25 σπῆας ἐσαγεῖσθαι, ὥστερ' οὐδὲ τῆς ἀνὰ τὰς ἀνὰ τὰς ἐκείνους
 φαίνεται τὸ κατὰ τὴν θεῶν ῥῆσι διηρηρωμένον, ἐπὶ πρὸς τὸ κακὸν
 εἰς πᾶσι τὸ δ' ἐν τῇ ἐκείνους ἐκείνους τὴν τοῦ βουλεσθῆναι 3
 25 γὰρ αὐτὴν ἀπολλυμένη κατὰ τὴν κατὰ τὴν ἐκείνους ἀνὰ τὰς
 ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους
 ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους
 30 αὐτὴ μόντοι ἐν τῇ νόμῳ καὶ τῇ περὶ τοῦ κατὰ τὴν ἐκείνους 4
 ἐκείνους καὶ τῇ κατὰ τὴν ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους
 ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους
 ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους
 35 ἀνομα ἀσεβήματα, νῦν μὲν τὰς γλώττας κατὰ τὴν ἐκείνους 5
 τάλιν ταῖς τῶν ἀθλίων σπουδαῖς ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους
 παρόντας ἐκείνους καὶ φθερεῖ.

Βουλομαι δὲ ἡδὴ τοῦ προέδρου αὐτῆς τὴν φωνὴν ἐξετάσαι 5
 γὰρ δὴ λέγει, «ἢ κατέχωμεν» φησιν, καὶ ἡδὴ ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους
 60 ἢ γενέσθω ὡς αὐτοὶ βουλομένης ἢ τῇ κατὰ τὴν ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους
 ἀπὸ τῶν ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους
 φέρεται, σπῆμα μόνον ἡγεῖται, ὁ δὲ κατὰ τὴν ἐκείνους ἐκείνους ἐκείνους

- ἐργῇ ἐπλήθη» φασὶν «ἔχοντες» τρυβέλια δὴ μικρὸν αὐτοὺς 6
 ἐκ τῆ προθέσεως ὡς ἂν τὸν ἴδιον μακάριον θεοῦ ἐκφράσει
 εἶναι, ἔργα ἐὼς προβήσονται τὸν ὅλον κόσμον καὶ πάντας τοὺς 7
 ἔθνη· ὅτι ἂν Ἄρεος ἄλκιμα ἀσπίδα ἐξέσται, ἡ δὲ ἡγεμονία 8
 τοῦ ἰσχυροῦς ἐπιστρέψει πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἀρετήν, ὡς οὐκ ὀφείλει 9
 σοὶ τῇ περὶ τὸν Χριστὸν εἰσέβεια προσήκει ἐκκαλεῖσθαι, ὅταν 10
 οὐκ ἔτι εἶς ἔσῃ καὶ οὐκ ὅλος παύσῃ, σκληρὸν μαρτυρεῖται, μὲν 11
 οὐκ ἐθέλω τῇ θεῷ, Χριστῷ, τεφρακίμην· πιστοὶ δὲ οὐκ ἀσπασθαι 12
 καὶ τοὺς ἄλλους ὑπακούειν, θοοῦμαι· τί οὖν φῆς ταῦτα πράττειν, 13
 ὁ (μὴ) τοῖς ἄλλοις προσήκει τοῖς τοῖς ἀλλὰ καθ' ὅπου ἡσυχίας, 14
 εἰπέ μοι ἵνα περιούσια περιβεβλημένος αἰώνιος δὲ ἐφ' ὅπου πρὸς 15
 πέποιθε ἑταίρως ὡς τὸν ἴδιον καρυῶν καὶ καὶ μεθυσθαι 16
 ἀκούσατε γὰρ οὐκ ἐθέλωκε πρὶν τὸν μετὰ τὸν ἀποσταλῆναι, ῥά- 17
 των οὐ καὶ καὶ ἀποδοῦναι, φησὶ, ἀπαστρεῖσθαι· εἰτ' οὐκ ἔστιν 18
 θεὸς οὐκ οὐκ ἄλλα σοβαρῶς πως καὶ ἀκριβῶς ἐξετασμένα, 19
 προὐκὼν πορρωτέρω οὐδὲν δὲ τῶν δεινῶν ἀπεισιωπῶσιν, ἀλλ' ὅλον, 20
 ὡς ἂν εἴπῃ τις, τὸν τῆς περὶ τὴν ἀνεύξει ἡσυχίαν ἀπτεταλνόν 21
 μεθαι· φησὶ καὶ τὴν τοῦ εὐδοκίαν τῆς ἁγίας ἔδωκεν ἀφ' ὧν τῶν 22
 ἀλλ' οὐδὲν τῶ ταῦτα πρὸς τὸ πρᾶγμα τοῖς δὲ ἐξῆς προσέτετε τὸν 23
 νοῦν καὶ οὐκ γὰρ ῥηθῆσθαι τοῖς ῥήμασι μεθυσθαι· φησὶ, καὶ ἐπὶ 24
 τῆς κατὰ ἐπιεικῆ τῶν, ὁ τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐπιστολῆς, ὡς οὐκ 25
 ἡμῶν τῶ λοιπῶν διδόναι κατὰ τὴν τοῦ νοῦν διατάξιν τὰς ἐνθεσμίαις 26
 καὶ ἀπαραίτητος θεοῦ τῆς εὐδοκίας· ὡς οὐκ ἔστιν· ὡς δὲ οὐκ 27
 ἀνέλεος ἵν' σπουδῇ τῆς ἀληθείας ἀπελῆξαι προσήκειν· ὁ γὰρ 28
 αὐτῷ καθ' ἡδονὴν ἐτυχάνειν ὅτι, τοῦτο τὸ συντάξι τῆς φράσεως 29
 ἀπετυπώσατο· τί φῆς ἄποπε διάστασιν ἐπ' ὅπως οὐκ ἔστιν τῶ 30
 ὁρῶ τῆς κατεργασίας σου διανοίας ἐπ' αὐτῷ μίχνα καὶ τοὺς ἐπὶ 31
 κακῷ σοὶ προσπαχύνοντας ἀπολέσαι σπουδαίς, αὐτὸς οὐκ, φησὶ, 32
 ἀπράξω εἰ μὴ θεὸς ἔξω ἡγεῖσθαι με δέξασθαι, τοῦτο γὰρ πολλὰς 33
 ἐκ τῆς ἀνοσίας φέρωντος ἐκβοῖς ἐγὼ δὲ τῶν τῶν ἑσθαι, σε 34
 ποῦ δὲ σαφὲς ἡνωσισμα καὶ μαρτύριον τῆς σεαυτοῦ διανοίας ἐπὶ 35
 δεῖξω, ἵν' ἐχρὴν σε διαπύξαντα καὶ τοῖς θεοῖς καὶ τοῖς κυβερνήταις 36
 σαφῇ καταστήσαι καὶ μὴ οὐ· ὅτι τὰ ἰσχυρὰ τῶν ἐρπετῶν τοῦ τῆνι 37
 καὶ τὰ μᾶλλον ἀγριαίνειν πέφυκεν, ὅταν αὐτὰ τοῖς τῶν φωλεῶν μυχοῖς 38
 ἐνδρυνθέντα χίσθῃται· 39
 Ἐκεῖνο δὲ με λίαν ἀστεῖον αὐτοῦ τὸ σπουδαίως εὐ μᾶλλον καθά- 40
 περ ὑπερ τῆ προσηγορίας αἰδοῦς αἰγὴν ταπεινῶσαι τῇ μεν τοῦ σῆ- 41
 ματος τέχνῃ οὐκ ἀσπὸν σεαυτοῦ καὶ χειροῦθη συ γὰρ ταρτέρας κακῶν 42
 δὲ μυρίων καὶ ἐπιβουλῶν ἐνδον γεμῶν τοὺς πολλοὺς λείψας ἀλλ' 43
 ὡς τῆς ἀθλιότητος ὡς ὁ πονηρὸς βεβουληται, οὕτως Ἄρεος ἡμῶν 44
 ἀνομίας ἐργαστήριον κατεστράφη· λέγε δὴ νῦν μοι ταρτέρας 45
 τῆς σεαυτοῦ πίστεως τὸ γινώρισμα καὶ μηδαμῶς γὰρ ἀπεισιωπῆσης, 46

- ὡ τὸ μὲν στόμα διάστροφον, τὴν δὲ φύσιν ἐξύρροπον πρὸς πονηρίαν
κακτημένη «ἐνα» λέγεις «θεόν,» σιωπῶν ἔχεις κάμψιν, οὕτω φρόνει
«τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀναρχον καὶ ἀτελεσιττον λόγον εἶναι» φῆς,
στέρῳ τοῦτο οὕτω πίστευε εἰ τι περαιτέρω προσπλέκεις, τοῦτ' 14
- 5 ἀναιρῶ εἰ τι πρὸς ἀσεβῆ χωρισμὸν συγκατατίεις, τοῦτο οὐτε ὁρᾷ
αὐτε νοεῖν ὁμολογῶ εἰ «τὴν τοῦ σώματος ξέναν πρὸς οἰκονομικὴν
τῶν θεῶν ἐνεργειῶν» παραλαμβάνεις, οὐκ ἀποδοκιμαζῶ εἰ «τὸ
πνεῦμα τῆς ἀδελφότητος ἐν τῷ ὑπερέχοντι λόγῳ γεγενῆσθαι» λέγεις,
δέχομαι εἰς ἐγὼ τὸν πατέρα, εἰ μὴ ὁ ἔλθων ἀπὸ τοῦ πατρὸς τίνα 10
ἐγὼ ὁ πατήρ, εἰ μὴ ὃν ἐδίωκας καὶ ἀνάρχως ἐξ αὐτοῦ γεγενῆσαι σὺ
μὲν «ἐκλήσασιν» ὑποτάττειν οἶς, δεῖν κακῶς δήπου πιστε-
ῶν, ἐγὼ δὲ τῆς ὑπερέχουσιν καὶ ἐπὶ πάντα δικαιοσύνης δυνάμεως τὸ
πλήρωμα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ οὐσιῶν μίαν εἶναι γινώσκω, εἰ τοῦτον 15
σύ ἀφαίρεις μὲν ἀπ' ἐκείνου ἀφ' οὗ χωρισθῆναι οὐδὲ διανοεῖσθαι τῶν
ἐρεσχελευμένων δεδίνηται οὐδεπώποτε οἶδεν προσθήκης δὲ παρα-
κτῆρας εἰδοποιεῖς καὶ ὅλως γνωρίσματα ζητήσεων διορίζεις, ἐν τῇ
ὧ ὁλοκληρον μὲν ἐξ αὐτοῦ τὴν αἰδιότητα δέδωκεν, ἀδιακρίτων δὲ 20
τὴν ἐννοαν ἀθανασίας δὲ δι' αὐτοῦ καὶ ἐκκρίσεως ἐνεκεν πιστὴν —
κατάβαλε οὖν δη, κατάβαλε τὸ εὐθὲς τοῦτο ἀνοήτω, ὡ ἴσως σὺ
καὶ εὐφώνως καὶ τὰ κακὰ πρὸς ἀπιστίαν τῶν ἀνοήτων ἐξέδωκας εἰ- 16
κότως ἄρα σε ὁ πονηρὸς τῇ αὐτοῦ κατεστρέφατο κακία, καὶ τοῖς
μὲν ἴσως ἤδη τὸ τοιοῦτον εἶναι ἔδωκε. (οὕτω γάρ (ἀσπεῖον) σαυτὸν
(προσ)πεποίηκας) ἔστι δὲ πάντῃ βλῆθριον τὸ κακόν, φέρε δὴ 17
τῆς ἐν τοῖς ἀσπεῖμασι διατριβῆς ἀπαλλαγὴς ἔχουε, ὡ δαιμόνιος
- 25 Ἄρειε σοὶ γάρ διαλέγομαι τῆς ἐκκλησίας δηπου τοῦ θεοῦ ἀποκε-
κρυγμένος οὐκ αἰσθάνῃ, ἀπόλωλας, εὐ ἴσθι, ἐάν μὴ βλέψας εἰς σα-
υτὸν τὴν περὶ σὴν σου κατακρινῆς ἀνοίαν ἄλλ' ἔρεις, ὡς ὄχλοι
συμπράττουσι, σοὶ καὶ τὰς φροντίδας ἀπελαφρονουσί
- Ἄκουε δὴ οὖν μικρὸν ὑποσχρὼν τὰ ὥτα, ὡ ἀνόσιε Ἄρειε, καὶ 18
- 30 σῖνες τὴν σαυτοῦ ἀνοίαν, σὺ δέ, ὡ πάντων κηδεμὼν θεός, εὐμνήτης
εἶης τῷ λεγομένῳ, εἰ πιστεύεις ἔχοιτο. ἐγὼ γὰρ ὁ σὸς ἄνθρωπος θεω-
ῶν τὴν παρὰ σοῦ προμήθειαν καὶ ἐξ Ἑλληνικῆς καὶ ἐκ Ῥωμαϊκῆς
γραφῆς πάνι ἀρχαιοτάτης σαφῶς ἀποδείξω τὴν Ἀρείου μανίαν πρὸ
τρισχιλίων που ἐτῶν ὑπὸ τῆς Ἑρυθραίας προρορηθεῖσάν τε καὶ προ- 35
φημιοθεῖσαν, ἔφη γὰρ ἐκείνη γε «οὐαὶ σοι, Λιβύη, ἐν παράλοις
κειμένη γῆραι, ἔξε, γὰρ σοι καιρὸς, ἐν ᾧ μετὰ τοῦ δήμου καὶ τῶν
σαυτῆς θυγατέρων δεινὸν ἀνῶνα καὶ ὠμὸν καὶ παγχαλεπόν ὑπελθεῖν
ἀναγκασθῆσθαι, ἀφ' οὗ κριτῆρων μὲν εἰς ἀπαντας πιστεύεις τε καὶ εὐ-
σεβείας διαδοθησεται, σοὶ δὲ πρὸς ἔσχατον ἀποκλινεῖ καταστροφῆς. 40
ὁμεῖς γὰρ τῶν οὐρανίων ἀνθρώπων τὸ δεκτῆριον ἀνασπάσαι τετολμή-
κατε καὶ δῆγματι σπαράξαι καὶ μέντοι σιδηροῖς ἐγχρᾶναι τοῖς
ὀδοῦσι.» εἰ δὴτα, ὡ πανούργε, ποῦ γῆς σαυτὸν εἶναι νῦν ὁμολο- 20
γεῖς; ἐκεῖ δηλονότι κατέχω γὰρ σοὶ τὰ γράμματα, ὃ τῷ τῆς μανίας

- καλαμῶ πρὸς με διευγάρξας ἐν οἷς φησὶ πάντα τὸν Αἰβαν δῆμον
 συμμύρον εἶναι σοὶ πρὸς σωτηρίαν θνητῶν, εἰ δὲ οὐ φέσεις ταύτην
 οὕτως ἔχει· μαρτυροῦμαι ἤδη τὸν θεόν, ἡ μὲν ἀρχαιότητα τῆς Ἐκ-
 5 κλησίας παλαιότερον Ἐκκλησιαστικὸν συνέταγμα μὲν γλωσσῇ εἰς Ἀλεξανδρείαν
 ἀποστέλλειν, ὡς ἂν θάσσον ἱεροῦ λόγῳ εἴτα τι ἀνικαροῦτος ὧ δι
 10 κρηναφορε, εἴτα οὐ σαφῶς ἀσέβως ὧ εἶθις τοῦτο δεινῶ περι-
 τισμένως, ἴσμεν, ἴσμεν σοὶ τὸ εἰρησμία ποιεῖ φροντικὸν πλὴν
 καὶ μετὰ θεοῦ οὐ ἀληθινὴν ἡμᾶς ἡ ἀληθινὴ καὶ καλὴτιμωρ ὧ τῆς
 ἀμβροσίας τῶν σῶν φροντῶν ὅς οὐδὲ τὴν νόσον καὶ τὴν χυμολογίαν
 15 ἢ περὶ τὴν ψυχὴν ἀκαστουεὶς ὧ ἐνόησε ὅς τὴν ἀληθείαν κοικίλων
 ὡς ἐπὶ τοῖς καὶ τοῖς τοῖς ὧν οὐκ ἴσμεν ἡμᾶς, ρέγων καὶ νῦν
 μένει τὸ γινώσκον ὡς γε οὐ νῦν δ' αὖτε καὶ τὴν νύκτα ὧν ὡς καὶ τοῖς
 20 ὡς τῶν, παρ' οὗτο δῆτα εἰ εἶθις ὡς ἐπὶ τὴν εὐαγγελίᾳ πορίζεσθαι
 γλῶσσῃ καὶ καὶ οὐδὲ συγγινεσθαι τῶν τοῖς ἐχθρῶν, οὐδὲ δαίως
 15 αὐτὴν προσεβλήθησαν, εἴτε τὴν ἐν τοῖς ὡς τοῖς τοῖς οὕτως ὡς ἡμᾶς
 τὴν τοῦ ὁρθῶς βίου ἐν δὲ τοῖς μετὰ τὴν ἀποκρίσθαι ὡς καὶ καὶ
 23 οὐκ ἔστι τοῖς τοῖς εἰ δὲ τοῖς ἀνθρώποις ὡς τῆς ἡμετέρας ἀνοίας,
 δοσοὶ τοῖς ἀνακατασκευάζειν τὴν ἔρα οὐσίαν τῆς χαλεπῆς τούτου
 γλῶσσῃ καὶ ὡς ἐπὶ τὴν ἀνακατασκευάζειν κατὰ τὴν ἀνάγκην
 25 ἦεν ἀλλ' ἐπ' αὐτοῖς ἔδωκε βαδίζοντα τὴν λόγῳ ὡς τὴν μετὰ τὴν
 ἡσυχίαν τὴν δὲ γλῶσσῃν συμμύρον δόπισσε δὲ τὴν φρένας δὲ, δὴ
 μοι τοῖς λόγῳ οὐκ ἀπρόσδοξός τι λέγει καὶ ἐκπηλατον πελὶον, ἀλλ'
 οὐκ κίχλον γε εὐπεριτοροφον μὴ σαθρὸν μόνον, ἀλλ' ἐρπυζόμενον τε
 30 καὶ στεγρὸν τὴν φύσιν ὡς ἀνοίσει δῆτα καὶ κτερεῖ καὶ κρηναῖν ἔξα-
 27 σκεπτεῖ τὴν ἀντὶ τὴν λένειν μὴ δὲ βροχὸν ἤδη, σοὶ περὶ τὴν καὶ
 ἀποδοῦναι τὴν λόγῳ εἰς μέσους σὺ κατὰ τὴν ὡς ἂν περὶ τὴν ἀπὸ
 τὴν σὺν καταμαθὴν φασὶν ὡς ἐπ' αὐτοῖς δὲ παρελθόντα ἤδη τὸ πρᾶ-
 25 γμα νενιμμένα, δηλωθέντα εἰσιν αἱ εἰρεῖς προσώμεν ταῖς εὐχαῖς
 ἐπικαλέσασθαι δὲ τὸν θεόν μᾶλλον δὲ μικρὸν ἐπιστῶν εἰς με, ὡς παντο-
 37 γε σὺ, τὴν θεὸν ἐπικαλέσθαι προβαλθεῖν ἀλλὰ γὰρ ἡρεμεῖν οὐ δύ-
 ναμα, ὡς τῶν πάντων ἔχων ὁ κυριὸς δέσποτα, ὡς τῆς ἀνθρώπου
 28 δυνάμειος κατὰ τούτου τὸν ἀνθρώπου ὡς δὲ τε καὶ μάλιστά, καὶ
 μέντοι καὶ οὐκ ἔστι καὶ ὁδὸς ἢ σὺ, ἔχει ἐκκλησία, ἡμεῖς σοὶ
 τόπον ἤδη προσκαρδίζεαι καὶ μάλιστά γε εὐφυνῶς ἐφ' οὗ καθύστερον οἶμαι
 35 τὴν συνόδον ἔαυτῳ τὴν παῖδα τὴν Χριστὸν τὸν σὺν τὸν ἐκ σοὶ τὸν τῆς ἡμε-
 τέρας ἐπικουρίας ἀρχιγένην θέσεως νόμῳ περιπετοῦται καὶ ἴσχει
 ἐπικουρῶν, ἀντιβολῶν σε, τῆς θαυμασίας πίστεως σε τὴν κατὰ τὸν
 40 τόπον κινεῖσθαι, δέσποτα κίνησιν οἴεται σὺ τῆς ἀφωρισμένης καθ-
 ἔδρας κύκλῳ περιγχεῖν τοῖς πόσιν γὰρ οὐκ ἔστιν ἢ σὺ, παρουσία,
 40 ἢ ποῦ τὴν σὺν οὐ πάντες ἐνέργειαν ἐκ τῶν ἐπὶ πάντα σοὶ διηκουσῶν
 νόμων αἰσθάνονται πάντα γὰρ αὐτὸς περιέχεις, καὶ ἔξω σου οὔτε
 τόπον οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἐπικουρῶν θέμις οὕτως ἢ σὺ δύναμις μετ'
 ἐνέργειας ἐστὶν ἀπειρος. σὺ μὲν δὲ ἐπικουρῶν, ὁ θεός, ἡμεῖς δὲ, 28

- πᾶς ὁ λαός, προσέχετε τὸν νοῦν ὁ γὰρ ἀναίσχυντος οὗτος καὶ ἀγρεῖος,
 ὁ ἐπ' ἄκρον μοχθηρίας τε καὶ ἀνομιᾶς ὡς ὡς ἐληλακώς εὐλαβείαν
 σκηπτέται· ἀπέχεσθαι φησὶ καὶ βουλομένη τὸν θεὸν ἐγὼ ὑβρεῖν
 πάθει δοκεῖν ἐνέχεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ὑποτίθεμαι, καὶ πάντῃ θαυ-
 5 μασία γε τῇ πίστει ὡς ὁ θεὸς νεογενῇ καὶ νεόκτον εὐσίαν Χριστοῦ
 ποιήσαντος βοήθειαν ἐκείνῳ πρεσβεύασατι ὡς γέ μοι δοκεῖ «ὅ
 γὰρ ἄν» φησὶ, «ἐπ' αὐτοῦ ἀφείλες, ἥτις ἐλάττωνα πεποιθκας»
 εἰτα ὡς ἡμεῖς καὶ ἐλάβομεν, οὐκ ἔστι πῶς σὺ καθ' ὑποθέσιν
 καὶ πλάσμα λαμβάνεις τὸν τῷ πλάσματι τῷ ἐθνῶν γατακριναντα,
 10 σὺ ἐπεισάκτων καθεῖς καὶ ὡς ἐπὶ καθήκοντων ὑπερέτην ὃν θεὸς
 ἐνθυμήσεως καὶ λογισμοῦ τῷ συνυπαρκεῖν τῷ πατρὶ ἀιδιότατι,
 πάντα διανοοῦντα ἐφαρμοσάντων, εἰ δὲ τοιαύτας ἐφαρμοσόν, φημι
 τῷ θεῷ καὶ τὸ εὐλαβεῖσθαι καὶ τὸ ἐλπίζειν το ἐκβροσόμενον· ἐτι δὲ τὸ
 ἐνθυμεῖσθαι, τὸ λογίζεσθαι τὸ σκεπτόμενον (τὸ) γνωστὴν αποφαινεσθαι
 15 καὶ διαβροῦν καὶ ὅπως τὸ τέρεσθαι, τὸ γεῖν, το λυκεῖσθαι τί
 τοίνυν φησὶ ὡς τῶν ἀθλιῶν ἀθλιώτερες, ὡς τῆς κακίας αὐτοχρημα μῆταρ,
 συνεχὲς δὴ, εἰ δύνασαι, ὡς ἐν αὐτῇ γέ σου τῇ πικρυῖα μοχθηρίας ὡν
 ἀλίσκη· «Χριστός» φησὶ, «δι' ἡμᾶς πέτασθαι» ἀλλ' ἤδη φθά-
 20 σας ἐγὼ γε εἶπον, ὡς μορφή σώματος ἀπὸστάλῃ «ναί», φησὶ, «ἀλλὰ
 θεός μὴ δοξάμεν κατὰ πειραστῶν» εἰτα ὡς τῶν θηρίων μεσιτα,
 ταῦτα λέγων οὐ μαινῇ καὶ σαφῶς λυττάς· ἰδοὺ γὰρ δὴ ὁ κόσμος αὐτὸς
 μορφή, ἡγουν σχῆμα τυγχάνει, ὡν καὶ οἱ ἀστέρες γε χαρακτῆρες προ-
 βέβληνται καὶ ὅπως τὸ πνεῦμα τοῦ σφισροειδούς τουτου κακίου
 εἶδος τῶν ὄντων τυγχάνει ὃν καὶ ὡς περ μόρφωμα καὶ ὅμως ὁ θεὸς
 25 πανταχοῦ παρῆστι ποῦ τοίνυν εἰσὶν ἐν τῷ θεῷ αἱ ὑβρεῖς, ἡ κατὰ τί
 ὁ θεὸς ἐλάττωται, ὡς παροκτανε τῆς ἐπεικείας σὺ, λόγισαι δὴ
 οὖν ἐξ αὐτοῦ τεκμαίρομενος καὶ ἐνθυμήθητι, εἰ ἀμαρτήματα τοῦτ' εἶναι
 δοκεῖ, τὸ ἐν Χριστῷ παρῆναι τὸν θεόν ἐκείνος μὲν οὖν κατεῖδε
 τὴν ἀτίμιαν τοῦ λόγου καὶ τὴν τιμωρίαν οὐ βραδέως ἐπήγαγε· χωρὶς
 30 δὲ τούτων καθ' ἑκάστην ἡμερᾶν ἀμαρτήματα ἐν τῷ κόσμῳ
 γίνεται καὶ ὅμως ὁ θεὸς παρῆστι καὶ τὰ τῆς δικῆς οὐχ ὑπερέχει,
 τί οὖν παρα τοῦτο ἐλάττωται, εἰ τὸ μέγεθος αὐτοῦ τῆς δυναμείας τὰ
 πανταχοῦ διασπασθάνεται, τὸ δὲν, οἶμαι ὁ μὲν γὰρ τοῦ κόσμου νοῦς
 34 διὰ τοῦ θεοῦ δι' αὐτοῦ τὰσα διαμονή δι' αὐτοῦ πᾶσα δική· ἡ δὲ τοῦ
 35 Χριστοῦ πίστις ἀνάρχως ἐξ αὐτοῦ, ὅλος δὲ θεοῦ νόμος ἐστὶ Χριστός,
 δι' αὐτοῦ τὸ ἄπειρον ἅμα καὶ ἀτελευτήτων ἔχων
 Ἀλλὰ γὰρ σὺ κατὰ σεαυτὸν ἐννοῶν φαίνῃ, ὡς τῆς μανίας λιαν
 36 περιστρέφον νῦν εἰς τὴν σεαυτοῦ ἀπώλειαν τὸ τοῦ διαβόλου ἔλφος.
 ὁρᾷτε δὴ, πάντες ὁρᾷτε, ὡς γοεράς ἤδη προύσχηται φωνὰς τῷ τοῦ
 40 ἔχειας ἐνσχυμένους δῆγματι, ὡς αἱ φλέβες αὐτοῦ καὶ σάρκες τῷ ἰψ
 ἐγκατεληγμέναι δεινὰς ἀνακινουῖσιν ὁδύνας, ὡς διεργήκειν αὐτοῦ τὸ
 σῶμα πᾶν κατεσχωθὲν — αὐχμοῦ τε καὶ βρυχῶν καὶ θρήνων καὶ ὡ-
 χριάσεως καὶ φοικῆς καὶ μυρίων τε γέμει κακῶν καὶ δεινῶς κατέ-

- σκληρὴν ὡς εἰδεχθῆς καὶ κατέρρυσεν τὸ τῆς κόμης δασος, ὡς
 ὁλος ἡμίτης καὶ ἐξαρθενῶν ἦδη το βλεμμα ὡς ἀναιμον τὸ προσωπον
 καὶ ὑπὸ μεριμνῆς ἐκτετηκός ὡς ὁμοῦ πάντα εἰς αὐτὸν συνδραμόντα,
 οἷστρος μανία τε καὶ ματαιότης, δια τὸ χρόνιον τοῦ πάθους ἄγριον τε
 5 καὶ θρωώδη σε πεποιήσασιν· αὐτίκα οὐδὲ ἐπαισθανόμενος οὐ δὴ 36
 κακοῦ τυγχάνει ὧν «αἰρέματα», φησιν, «ὑφ' ἡδονῆς καὶ τιδῶ γε σκιρ-
 τῶν ὑπὸ χαρᾶς καὶ περὶ οὐμαι· καὶ πάλιν νεανικῶς γε λαὸν «εἶεν», 37
 φησιν, «ἀπολωρόμεθα· τοῦτο μὲν γε καὶ ἀληθές ἐστι· σὺ γὰρ μὲν ἡ
 κακία τὰς παρ' ἐκείνης σπουδᾶς δι' αὐτῶς κεκορτυγῆκε καὶ ὁ πολλῆς
 10 ἔωνετο τιμῆς, τοῦτο σοι ῥᾶστα δέδωκε φέρε δὴ νῦν εἰπέ, ποῦ τὰ 38
 σεμνά σοι, ἐστὶ παραγγέλματα ἀποφῶνι δὴ τὰ τῷ Νικίῳ σαυτον, εἰ
 οἶόν τε, ὡ ἀτοπου γέμων ἀνθρώπῳ ἀναισθησίας καὶ οὐ σὺ γε τὴν
 οἰκουμένην ἄπασαν τοῖς σεκατοῦ κρεβήμασι διαπαράξαι ἐσπεύδακας
 ἄρα γε συνίης ὡς ἅπαντα ἦδη ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ἐγὼ ἐξεπσταμαι, 39
 15 ἀλλὰ γὰρ ἀπορῶ πότερον μένειν ἢ ἀπικνεῖν· δεῖ οὐτε γὰρ βλέπειν 40
 εἰς τοῦτον ἐπὶ δυναμει καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐπασιγνομαι ὡ Ἄρειε
 δὴ τὰ Ἄρειε ἡμᾶ, μὲν εἰς φῶς κατέστησας, σαυτον δὲ εἰς σκότος,
 ὡ ταλαίπωρε, κατεβαλες τοῦτο σοι τῶν πόνων πέφυκε τί τέλος
 Ἄλλ' ἐκείσε πάλιν ἐπαινέμι κληθὸς εἶναι πῆς τῶν περὶ σέ αὐτῶν 41
 20 μένων εἰκός, οἶμαι, καὶ δεχοῦ γε τούτους, δεχοῦ, φημι, λυκαῖς 42
 γὰρ ἐστυγὺς καὶ λέουσι βρωθισομένους ἐκδεδύκασι· πλὴν ἀλλὰ
 καὶ τῶν ἑκάστος προσήκτ κεφαλαίων δέκα καὶ τελέσματος τούτων
 πιεσθεῖς αὐτίκα δὴ μάλα ἰδρωθεῖ, ἐάν μὴ τὴν ταχιστὴν ἐπὶ τὴν σω-
 τήριον δραμῶν ἐκκλησίαν τὴν τῆς ἀγαθῆς εἰρήνῃ τῷ φιλτρῷ τῆς
 25 ὁμενοίας ἐπανεέλται· οὐδὲ γὰρ δὴ ὑπὸ σοῦ λοιπὸν ἐξχατηθῆ 40
 σονται ἐπὶ πονηρᾷ συνειδήσει κατεγνωσμένου, οὐδ' ἀνεξόνται τέλει
 ἀπολέσθαι ταῖς μιαιφαῖς σου ζητήσῃσι ἐμπλακέντες σαφὴ καὶ γνω-
 ριμα πασι πρὸς γοῦν τὸν ἐξῆς χρόνον τὰ σα ἐστὶ σοφίσματα καὶ
 μὴν οὐδὲ αὐτὸς ἀνύσαι τι δυνήσῃ, ἀλλὰ ματὴν σγηματῆ, ἐπιεικείαν
 30 τε καὶ πραότητα λόγων καθυποκρινόμενος καὶ ἀπλοστος ὡς εἰπεῖν
 προσωπεῖον ἐξωθεν περιτιθεμένος· μάταιον ἐστὶ σοι τὸ ὅλον τέ-
 χνασμα αὐτίκα γὰρ σε ἡ ἀλήθεια περιστήσεται αὐτίκα σου τὰς φλόγας
 ὁ τῆς δυνάμεως ὡς εἰπεῖν ὑμβρος ἀποσβέσει καὶ μέντοι καὶ τοὺς 41
 35 ἑταίρους καὶ ὁμογνώμονάς σου ἐνόχως ἦδη τῇ βουλῇ γενομένους αἰ
 τῶν δημοσίων λειτουργημάτων καταλῆγονται φροντίδες, ἐάν γε μὴ
 τὴν ταχιστὴν ἀποφειγοντες τῆς πρὸς σέ συνοσίας τὴν ἀδιαφθόρον
 ἀνταλλαζονται πιστίν· σὺ δέ, ὁ σιδηρόφρων ἀνὴρ, δεῖνμά μοι 42
 δὸς τῆς σῆς προαιρέσεως, εἰ σαυτῷ πιστεύεις καὶ ἐρωσαι τῷ βεβαίῳ
 τῆς πίστεως καὶ καθαρὰν ὁλως ἐγεις συνειδήσιν ἦκε πρὸς ἐμέ, ἦκε,
 40 φημί, πρὸς θεοῦ ἄνθρωπον πιστεύσον, ὡς ταῖς ἐμαυτοῦ πέσεις
 διερευνήσομαι· σοι τὰ ἀπόρρητα τῆς καρδίας· κἂν μὲν τι μανικὸν
 ἐνεῖναι δόξῃ, τὴν θέλαν ἐπικαλεσάμενος χάριν παραδειγματός σε
 κάλλιον λάσομαι· ἐάν δὲ ὑγιαίνων τὰ κατὰ ψυχὴν φανῇς, τὸ τῆς ἀλη-

θείας φῶς ἐπιγνούς ἐν σοὶ καὶ τῷ θεῷ χάριν εἶσομαι καὶ ἐμαυτῷ τῆς εὐσυνείας συνησθήσομαι.

Καὶ ἄλλῃ χειρὶ ὁ θεὸς ὑμᾶς διαφυλάξει, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί. 63

Διὰ Συγγλητίου καὶ Γαυδινίου μαγιστρίανων ἐκομισθῆ καὶ 5 ταῦτα, ὅτε Πατέρως ἦν ἐπαρχὸς Αἰγύπτου, καὶ ἀνεγνώσθη ἐν τῷ παλατίῳ.

Κατὰ Εὐσεβίου καὶ Θεογνίου.

Κωνσταντῖνος Σεβαστὸς τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ Νικομηθεῖον 41,1

Τὸν δεσπότην θεὸν δηλαδὴ καὶ σωτήρα Χριστὸν ἀκριβῶς ἅπαντες

10 ἴστε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, πατέρα τε καὶ υἱὸν εἶναι, πατέρα φημί ἀναρ-
χον ἀνευ τέλους γόντα τοῦ αἰῶνος πρῶτον, ἵον δέ, τούτῳ ἔστι τὴν τοῦ
πατρὸς βουλήσιν ἥτις οὔτε δι' ἐνθυμήσεώς τινος ἀνελίτται οὔτε
πρὸς τὴν τῶν ἔργων αὐτοῦ τελεσιουργίαν διαίτιος ἐξεζήτημένης

οὐσίας κατελήφθη, ὅς γὰρ οὗτος καὶ καὶ καὶ νοήσει, αὗτος ἐξεῖ πρὸς

15 ἅπαν τιμωρίας γένος ἀκαρπείων ὑπομονὴν ἀλλὰ γὰρ ὁ τοῦ θεοῦ 2

υἱὸς Χριστὸς ὁ τῶν ἁπάντων δημιουργὸς καὶ τῆς ἀθανασίας αὐτῆς
χορηγὸς ἐγεννήθη, ὅσον πρὸς τὴν πίστιν ἀνήκεν ἢ πεπιστευκαμένον
ἐγεννήθη — μᾶλλον δὲ προῆλθεν αὗτος ὁ καὶ πάντοτε ἐν τῷ πατρὶ ὢν
ἐπὶ τὴν τῶν ἐπὶ αὐτοῦ ἐγεννημένων διακρίσασθαι — ἐγεννήθη τοίνυν

20 ἀμερίστῳ προελθόντι, ἢ γὰρ βούλησας ὁμοῦ καὶ τῷ οἰκητηρίῳ ἐαυ-
τῆς ἐμπέπηγε καὶ ταῦθ', ὅπερ διαφόρῳ δεῖται ἐμελεσας, κατὰ τὴν
ἐκάστου ποιότητος πράττει, τε καὶ δίδωκε, τι οὖν ἔστι μετὰ τῷ 3

θεῷ καὶ πατρί καὶ υἱῷ οὐδὲν δηλαδὴ αὐτῇ, γὰρ ἡ τῶν πραγμάτων
συμπλήρωσις κινήσῃ, παρελήφθη τὸ τῆς βουλήσεως πρῶταγμα,

25 οὐ γὰρ μερθεῖσαν ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας τὴν βουλήσιν διαστήσεν 4

ὁ δὲ τούτοις ἐπιταί τις ἔστιν, ὅς τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐμοῦ δεσπότην
πάθος δι' αἰδοῦ, μᾶλλον ἢ μωρίαν δέδιεν, ἄρ' οὖν πασχει τὸ θεῖον,
ἐπειδὴν ἡ τοῦ σεμνοῦ σώματος οἰκησις πρὸς ἐπιγνώσιν τῆς ἰδίας
ἀγιότητος ὁρμᾷ, ἢ ὑποπίπτει, θίξει τὸ τοῦ σώματος ἐκκεχωρισμένον,

30 ἄρ' οὐχὶ διαστήσῃ τοῦθ' ὅπερ ἐκ τῆς τοῦ σώματος ἀφηρητὰ ταπει-
νότητος, οὐχὶ δὲ ζῶμεν, καὶ πρὸς θάνατον ἢ τῆς ψυχῆς εὐκλεία τὸ
σῶμα προσκαλέσθῃ, τι τοίνυν ἐνταῦθα ἢ ἀβλαβὲς τε καὶ εὐκρινὲς 5

πίστις ἀξίον ἀμφιβολίας κατεῖληφεν, ἢ οὐχ ὥρας ὅτι σεμνότατον σῶμα
ὁ θεὸς ἐπέλεξετο, δι' οὗ τῆς πίστεως τεκμήρια καὶ τὰ τῆς οἰκείας

35 ἀρετῆς ὑποδείγματα ἐμελλεν ἐμφανίζειν καὶ τὴν ἡδὴ συγκεχυμένην
ὀλεθρίῳ πλάνῃ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπώλειαν ἀποσεισασθαι
καινὴν τε θρησκείας δίδοναι διδασκαλίαν καὶ τῷ τῆς ἀγνείας ὑπο-
δείγματι τὰς ἀναξίας τοῦ νοῦ πράξεις καθαιρεῖν, ἔπειτα δὲ τὴν μὲν

τοῦ θανάτου βάσανον ἐκλίνειν, τὰ δὲ τῆς ἀθανασίας ἐπαθλα προανα-
40 φωνεῖν,

Ἄλλ' ὑμεῖς, οὓς λοιπὸν ἀδελφοὺς ἢ τῆς ἀγάπης κοινωνία εὐκρίτως 6

- ὑπ' ἐμοῦ προσαγορευεσθαι τοιεῖ, οὐκ ἀγνοεῖτε με τὸν ἡμέτερον συν-
 θεραπεύοντα, οὐκ ἀγνοεῖτε τὸ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ὄχημα, οὐ
 τὴν φροντίδα γενεῖως ἐκπληρῆσαι, καὶ δι' οὗ τῶν ἡμετέρων ἐχθρῶν
 οὐ μόνον τὰ ὄπλα καταμαχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ζῶντας ἐπὶ τὴν ψυχὴν
 5 σὺν καθιέρῳ πρὸς τὸ τῆς φιλοφροσύνης ἀντιπαραστήσαντες ἐφάρχει
 ἀλλ' ἐγὼ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοῖς δια τὴν τῆς οὐκωμένης πάλαι
 ἀνανέωσιν ἔχαιρον καὶ γὰρ θαύματος ἦν ὅσον ἀλθῶς εἶναι, οὐαὶ
 εἰς ὁμόνοϊαν ἐπαγαγεῖν, ἀ πρὸ βραχέος ἐκένετο τὸν θεὸν ἀγνοεῖν
 πλὴν τι ἐμελλε γινώσκαι τὰ εἶδη ταῦτα ὡς οὐδεμίαν φιλοφροσύνην ἐπὶ
 10 ἡμεῖς φροντίδα, τι οὖν νοεῖτε, ἀδελφοὶ ἰναπτοῖ, ὡς ἡμεῖς αὐτοὺς
 αἰτιώμεθα. Χριστιανοὶ ἔσμεν καὶ οἰκτῶρα διαθέσει διχονοούμεν αὐτοὺς
 8 ἄρα ἐστὶν ἡ ἡμετέρα πίστις, αὐτὴ, ἡ τοῦ ἀριστοῦ νόμου διδασκαλία
 ἀλλὰ τίς ἐστὶν αἰτία δι' ἣν ὁ τοῦ παρόντος καὶ ἐκείνου ἐξήγηται,
 οἱ τῆς ἀπορίας ὡς μισοὺς ὑπερβῶν, πιστοὶ ἰσχυροὶ ἐκείνου ὑπερ-
 15 βανούσῃ τις ἡμεῖς, ληστέριον τοῦτο, καταέφανται, δεινότης ἡ τὸν
 τοῦ θεοῦ λόγον ἀρνεῖται, ἐξ ἀμερστοῦ τοῦ τοῦ ἡμεῖς παρὰ τὴν ἐκείνου
 ἀρ' οὐχὶ πανταχοῦ ἐστὶν ὁ θεὸς καὶ οὐ γὰρ τὸν πάντοτε παρῆναι
 ἡμῖν αισθησόμεθα ἀρ' οὐχὶ δια τῆς αὐτοῦ δωρεῆς ἡ τὸν ὅτι ἐν συν-
 ἔστασιν οὐνοσμία καίτοι γε τῆς τοῦ χάριτος, ἡ ἀσπαστικῶς ἐστέρηται.
 20 Μὴ οὖν ἡμῖν τι πέπρακται, ἀγαπῶντες ἀδελφοί, καταμαθεῖτε νῦν
 9 ἀξίῳ, τίς βασανῶς τῆς παρῆναις ἀντιθέτου ὡς ἡμεῖς εἶναι
 τοῦτο ἐπὶ γέλλεσθε ὅν (θεὸν) εἶναι, ἀρνεῖσθε, τοῦτο ἡμεῖς τοῦ πα-
 νταχοῦ διδασκάλου περὶ τῆς ἐκείνου τῆς ἐστὶν ὁ διδάσκει, ταῦτα
 οὕτως ἀνακαταστήσας Εὐσεβίου δὲ καὶ τῆς τυραννικῆς ἀποστασίας
 25 συμμυσθῆς, ὅτι γὰρ πανταχοῦ τοῦ τυραννικοῦ γεγονέναι προσεβίβη
 πολλαχόθεν ἐστὶ συνῶν, τοῦτο γὰρ αἱ τῶν ἐπιστολῶν σφαγαὶ
 διαμαρτυροῦνται, ἀλλὰ τῶν ἀλθῶς ἐπιστολῶν, τοῦτο δὲ ἡ χαλεπω-
 τάτη τῶν Χριστιανῶν ἐκδιωκτικῆς διαρρηθῆναι βία, οὐδὲν γὰρ περὶ τῶν
 10 εἰς ἐμὲ γεγενημένων ὄψεων νῦν ἐρῶ δι' ὧν, ὅτι μάλιστα αἱ τῶν
 80 ἐναντιῶν μερῶν ἐκπραγματεύσαντο συνδρομαί, οὗτος καὶ ὀφθαλμοῖς
 κατασκόπους ὑπέπεμπε κατ' ἐμοῦ καὶ μόνον οὐκ ἐνέπλους τῇ τυράν-
 νῳ συνεσέφερον ὑπουργίας, καὶ ἐμὲ τις οἶσθε εἶναι πρὸς τὴν
 11 τούτων ἀπέδειξεν ἀπαράσκευν, διότι γὰρ ἐστὶν ἀκριβής, ὅτι τοὺς
 πρεσβυτέρους καὶ τοὺς διακόνους τοὺς Εὐσεβίου παρεπομένους φα-
 85 νερώς ὑπ' ἐμοῦ συνεβλήθη, συνέστηκεν ἀλλὰ ταῦτα μὲν παρημί,
 ἀ νῦν οὐκ ἀγανακτήσεως ἐνεκεν, ἀλλ' εἰς ἐκείνων ἀσχίνην ὑπ' ἐμοῦ
 προσηνέχεται, ἐκείνο μόνον δέδια, ἐκείνο διαλογίζομαι, ὅτι ὑμᾶς
 ὁρῶ πρὸς τὴν τοῦ ἐκκλησιασμοῦ καλεῖσθαι κοινωνίαν διὰ γὰρ τῆς Εὐ-
 σεβίου ἀγωγῆς τε καὶ διαστροφῆς συνεβήσιν τῆς ἀλθῆς καχωρι-
 90 σμένην ἀνεβλήθη. ἀλλ' ἐστὶν αὖ βραδεία θεραπεῖα, εἰ γε ἐπί-
 12 σκοπον πιστόν τε καὶ ἀκέραιον νῦν γοῦν λαβόντες πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ-
 δητε, ὅπερ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν ὑμῖν ἐστὶ καὶ πάλαι ἐχρῆν τῆς ἡμε-
 τέρας κρίσεως ἡρτῆσθαι, εἰ μὴ ὁ προειρημένος Εὐσεβίος (σύν) δίνῃ

τῶν συναγομένων αὐτῷ ἐν-αῖθα ἐληλυθεὶ καὶ τὴν τῆς τάξεως ὁρθό-
τητα ἀναισθητῶς συνετετραχεῖ.

- Ἄλλ' ἐπεὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ Εὐσεβίου πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην 13
ὀλίγα προσήκει φράσαι μεμνηταί· ἡ ὑμετέρα ἀνεξικακία ἐπὶ τῆς Νι-
5 καίων πόλεως γεγενῆσθαι συνοδὸν ἢ καὶ αὐτὸς ἐγὼ προπόντως τῇ
τῆς ἐμῆς συνειδήσεως λατρεία παρήμην, αὐδὲν ἕτερον βουλούμενος ἡ
ὁμένοισιν ἄπασιν ἐργασασθαι καὶ πρὸ πάντων ἐλεγεῖν τε καὶ ἀποσει-
σασθαι τὸ πρῆγμα τοῦτο, ὃ τὴν μὲν ἀρχὴν εἰληφεί, δια τῆς Ἀρείου
τοῦ Ἀλεξανδρείας ἀπονοίας, ἰσχυροποιεῖτο δὲ παραχρήμα δια τῆς
10 Εὐσεβίου ἀπόου· τε καὶ ὀλεθρίας σπουδῆς ἄλλ' αὐτὸς αὐτὸς 14
Εὐσεβίος, τροσφιλεστάτος καὶ τιμωτάτος, μεθ' ὅσης νομίζετε συν-
δρομῆς ἄτε δὴ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως αὐτῆς ἡττωμένος, μεθ' ὅσης δὲ
αἰσχυρῆς τῇ πανταχοθεν ἐκλεγμένῃ, ψευδοεργία συνίστατο, ὑπο-
πέμπων μὲν καὶ διαφοροὺς τοὺς ἀξιούντας ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐξαιτούμενος
15 δὲ παρ' ἐμοῦ συμμάχων τινα, ὅπως μὴ ἐπὶ τοσοῦτω ἐλεγχθεῖς πλημ-
μεληματι τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ τιμῆς ἐκβαλλομεν, μαρτυρῶ ἐστὶ μοι
τουτοῦ ὁ θεὸς αὐτός, ὃς ἐμοὶ τε καὶ ὑμῖν φιλαρεθῶς ἐπιμένει, ἐπεὶ
καὶ ἐμὲ ἐκεῖνος περιετρεφε καὶ ἀπριτως ὑψήρπασεν, ὃ καὶ ὑμεῖς
ἐπινώσασθε πάντα μὲν γὰρ ἐπραχθ' τότε, καθὼς αὐτὸς ἐπόθει
20 πᾶν ὑπερὶν κακὸν ἐπὶ τῆς ἐαυτοῦ διαποίας ἀποκρυπτομένος.

- Ἄλλα πρῶτον ἵνα τὰ λοιπὰ τῆς τοῦτου σκαιότητος παρῶ, τί 15
μάλιστα μετὰ Θεογνίου, ὃν τῆς γνώσεως ἔχει κοινωνόν, διαπραξάτο,
ἀκούσατε παρακαλῶ Ἀλεξανδρέας τινὰς τῆς ἡμετέρας πίστεως
ἀναχωρησάντας ἐνταῦθα κεκλεισμένον ἀποσταλῆναι, ἐπεὶ δὴ δια τῆς
25 τοῦτων ὑπηρεσίας ὁ τῆς διχονείας ἡγείρετο τυράννος ἄλλ' οὗτοι οἱ 18
καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ ἐπίσκοποι, οὓς ἀπαξ ἢ τῆς συνόδου ἀλήθεια πρὸς
μετανοῶν τετρήκει, οὐ μόνον ἐκείνους ὑπεδέξαντο καὶ παρ' ἐαυτοῖς
ἡσφαλίσαντο, ἀλλὰ καὶ ἐκοινωνήσαν αὐτοῖς τῆς τῶν τρόπων κακοη-
θείας. διὸ τοῦτο παρὶ τοὺς ἀχαριστοὺς τουτοὺς ἐκρίνα πρᾶξαι·
30 ἀρπαγέντας γὰρ αὐτοὺς ἐκκλυσσα ὡς παρρωτάτω ἐξορισθῆναι.
νῦν ὑμέτερόν ἐστι πρὸς τὸν θεὸν ἐκείνη τῇ πίστει βλέπειν, ἢ πάντοτε 17
καὶ γεγενῆσθαι [καὶ] συνέστηκε καὶ εἶναι πρέπει, καὶ διαπραξασθαι
οὕτως, (ἵνα) ἐπισκόπους ἄγνους τε καὶ ὁρθοδόξους καὶ φιλανθρω-
πους ἔχοντες χαίρωμεν εἰ τις δὲ ἢ πρὸς ἀνημῶν τῶν λυμενων
35 ἐκείνων ἢ πρὸς ἐκαινον ἀπρονοήτως ἐξαφθῆναι τολμήσῃ, παραχρήμα
τῆς ἰδίας τὸλμης διὰ τῆς τοῦ θεράποντος τοῦ θεοῦ τοῦτ' ἐστὶν ἐμοῦ
ἐνεργείας ἀνασταλῆσται.

Νικητῆς Κωνσταντίνου Σεβαστοῦ Θεοδότῳ.

42, 1

- Ὅση τῆς θαλάς ὀργῆς ἡ ἰσχύς πέφυκε καὶ ἐξ ὧν Εὐσεβίος τε
40 καὶ Θεογνίος πεπόνθασιν εὐχερὲς καὶ σὲ μαθεῖν, οἱ εἰς τὴν ἀγιωπάτην
παροινούντες θρησκείαν τὸ τοῦ σωτῆρος θεοῦ ὄνομα τῷ συστήματι
τοῦ οἰκείου λησστηρίου καὶ μετὰ τὸ τυχεῖν συγγνώμης ἐμίλαναν ὅτε
γὰρ μάλιστα μετὰ τὴν τῆς συνόδου ὁμογνώμονα συμφωνίαν ἐχρῆν

τὴν προτέραν ἐπανορθωσάσθαι πλάνην τότε τοῖς κυρίως ἀποπταμασιν
 ἐμμένοντες ἐπλώσαν δια τοῦτο γὰρ ἡ θεὰ προνοία τοῦτο, ὅτ
 2 ἐαυτῆς ἀπέσπαστο λαὸν ἐπειδὴ μὴδὲ ἔφερε τὰς ἀκακοὺς ψυχὰς ἰλι-
 γων ἀπονοία φθειρομένης καθορᾶν, καὶ νῦν μὲν ἀξίαν παρ' αὐτῶν
 5 ἦτησε δικην, μειζονα δὲ καὶ εἰ, το ἔξῃς διὰ τοῦ παντός αἰῶνος λή-
 γεται

Ὅπερ τῇ σῇ ἀγχινολᾷ δηλωθῆνα, δεῖν ἡγησάμεν, ἵν' εἴ τις κακὴ
 παραινέσις τῶν ποιητῶν ὡς ἔγωγε οὐκ οἶμαι, τῇ αὐτῇ ἐκκαθέσθῃ
 προαιρέσει, ταύτην τῆς ψυχῆς ἀφελόμενος καθαρὰν καὶ προσῆκε τὴν
 10 διάνοιαν εὐκρινῇ τε καθοσιώσιν καὶ ἀχραντὸν πιστὴν τῷ σωτῆρι
 θεῷ παρασχεσθαι προθυμηθῆς καὶ γὰρ τοῦτο προσήκον ἐστὶν ὑπο-
 τούτου πράττεσθαι, ὅς δ' ἂν ἀκεραίων τῶν τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐπά-
 θλων ἀξιοῦσθαι βουλευῆται.

καὶ ἄλλῃ χειρὶ

13 ὁ θεὸς σε διαφυλάξει, ἀδελφὲ ἀγαπητέ.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΟΤΙ ΚΑΙ
ΑΥΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΕΙΑΝΗΣ ΑΙΡΕΣΕΩΣ ΕΦΡΟΝΕΙ ΩΣ Η ΕΝ
ΝΙΚΑΙΑ ΣΥΝΟΔΟΣ, ΚΑΙ ΜΑΤΗΝ ΑΥΤΟΝ ΣΥΚΟΦΑΝΤΟΥΣΙΝ ΟΙ
ΑΡΕΙΟΜΑΝΙΤΑΙ ΩΣ ΟΜΟΔΟΣΟΝ ΕΑΥΤΩΝ *

- Βραδέως ἐδήλωσας περὶ τῆς νῦν διαλέξεως τῆς γενομένης παρ' ὕμιν πρὸς τοὺς χριστομαχούς· καὶ γὰρ πρὶν γράψαι τὴν σὴν διαθεσιν
ἐμαθὸν φιλοπευστῶν καὶ ἰδέσθαι ἀκουῶν περὶ τῶν τοιούτων τὴν
μὲν οὖν σὴν εὐλαβεῖαν ἀπεδείξαμην καλῶς φρονούσῃν περὶ τῶν μα-
καρίων πατέρων ἡμῶν, τῶν δ' Ἀρειομανιτῶν τὴν ὀλογίαν καὶ νῦν
ἐπέμψων οὐδὲν γὰρ οὐτ' ἐλόγον οὐτε πρὸς ἀπόδειξιν ἐκ τῆς θείας
γραφῆς ῥητὸν ἔχουσας τῆς αἵρέσεως αὐτῶν ἀεὶ μὲν προσάσεις ἀναι-
σχύντους ἐπορίζοιτο καὶ σοφίσματα πιθανά, νῦν δὲ καὶ διαβάλλειν
τοὺς πατέρας τετολμήκασι καὶ οὐκ ἀλλοτριὸν γε ἀλλὰ καὶ οἰκτεῖον
τοῦτο τῆς κακονοίας ἐστὶν πᾶσιν· οἱ γὰρ κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ
τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ¹ μελετῶν ἐπιχειρήσαντες, τί θαυμαστὸν εἰ καὶ
τὸν μακαριτὴν Διονύσιον τὸν ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας, ὡς ὁμό-
δοξον ἑαυτῶν καὶ ὁμόφρονα λοιδοροῦσιν, ὃν γὰρ εἴαν οὗτοι πρὸς
σύστασιν τῆς ἑαυτῶν αἵρέσεως δοξῶσιν εὐσημεῖν, κἂν μακάριον
αὐτὸν ὀνομαζῶσι, τοῦτον οὐχ ἀπλῶς ἀλλὰ καὶ μεγάλως διαβάλλου-
σιν ὥσπερ ἄρσται τινες καὶ τὴν τρέπον ἀσεμναί, οἱ ἐκτεῖδαν ἐπὶ τοῖς
ἰδίοις ἐπιτηδεύμασιν ὀνειδίζωνται, τοὺς σύμφρονας συναριθμοῦσιν
ἑαυτοῖς καταφουδόμενοι τῆς ἐκείνων σωφροσύνης.
- Εἰ μὲν οὖν θαρροῦσιν οἷς φρονοῦσι καὶ λέγουσι, | προφερέτωσαν
γυνήν τὴν αἵρεσιν καὶ δεικνύτωσαν ἐξ αὐτῆς εἰ τίνα νομίζουσιν ἢ
ἐκ τῶν γραφῶν ἔχειν ἢ κἂν ἀνθρώπινόν τινα λογισμόν εὐσεβεῖ² πρὸς
ἀπολογία, εἰ δὲ μηδὲν τι τοιοῦτον ἔχουσι, σιωπάτωσαν οὐδαμῶθεν
γὰρ εὐρήσουσιν εἰ μὴ μᾶλλον ἐλεγχόν καθ' ἑαυτῶν, ἀπὸ μὲν τῶν
γραφῶν, τοῦ μὲν Ἰωάννου λέγοντος «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος³», ὃν οὐ-
τοι λέγουσιν οὐκ ἦν πρὶν γεννηθῆναι, τοῦ δὲ Δαυὶδ ψάλλοντος ἐκ προσ-
ώπου τοῦ πατρὸς «ἐξερρίξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν⁴», ὃν
οὗτοι λέγουσι κατ' ἐπινοίαν εἶναι καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονῆσθαι, εἴτα
τοῦ μὲν Ἰωάννου πάλιν εὐαγγελιστομένου, ὅτι «πάντα δι' αὐτοῦ ἐγέν-
ετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν⁵», τοῦ δὲ Παύλου γράφον-

* Κατὰ τὴν ἔκδοσιν H. G. Opitz, Athanasius Werke. Berlin und Leipzig 1934 τ. II, σ. 46 B.

1 Πρβλ. Ψαλμ. 2 2 2 Ἰω. 1, 1 3 Ψαλμ. 44, 2 4 Ἰω. 1 3

- τας· «εἰς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα.¹», καὶ ἐν ἐτέ-
 ροις «ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα.²» ποίαν παρρησίαν ἐξουσιν
 οὗτοι καὶ οὐ μᾶλλον αἱς, νυνὶ ὀφλήσουσιν ἐναντιωμένοι τοῖς τῶν
 ἁγίων ῥήμασιν· ὅταν λέγωσι ποιῆμα εἶναι τὸν τῶν πάντων δημι-
 5 οουργόν καὶ κτίσμα τοῦτον, ἐν ᾧ τὰ κτίσματα γέγονε καὶ συνέστη-
 κεν, οὐδὲ ἀνθρώπινος δὲ τις αὐτοῖς λαγισμὸς εὐσεβείας εἰς ἀπο-
 6 λογίαν περιλείπεται. τίς γὰρ ἀνθρώπων ἢ Ἑλλήν ἢ βαρβαρος,
 ὃν ὁμοιοῦσι θεόν, τοῦτον ἐπιχειρήσει κτίσμα λέγειν ἢ ὅτι οὐκ ἦν
 πρὶν γένεσθαι, ἢ τις ἀνθρώπων ἀκούσας παρὰ τούτου, ὃν ἐπίστευσε
 10 μόνον εἶναι θεόν λέγοντος «οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός.³»,
 καὶ ἀξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν.⁴, τολμήσει κἂν εἰπεῖν
 ὅτι ὁ ἐκ καρδίας τοῦ θεοῦ λόγος ἐξ οὐκ ὄντων γέγονεν ἢ ὁ υἱὸς κτί-
 σμα ἐστὶ καὶ οὐκ ἴδιον τοῦ λέγοντος γέννημα· ταῖν δὲ τις ἀκούων
 τούτου, ὃν ἐπίστευσε κύριον εἶναι καὶ σωτήρα, λέγοντος «ἐγὼ ἐν τῷ
 15 πατρὶ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοὶ.⁵», καὶ «ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἑσμέν.⁶», ἐπι-
 χειρήσει διακρεῖν ὃ ἐκεῖνος ἔνωσε καὶ ἀμέριστα τετήρηκε,
 Ταῦτα μὲν καὶ αὐτοὶ συναρῶντες καὶ παρρησίαν οὐκ ἔχοντες
 ἐν τοῖς ἰδίοις καταφθεδύνονται τῶν εὐσεβῶν· ἀλλ' ἔδει πάντων αὐ-
 20 τοὺς ἐρήμους ὄντας καὶ συναρῶντας ἑαυτοὺς ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι παν-
 ταχόθεν ἀπεροῦντας καὶ χασμωμένους | μεταγινώσκειν μᾶλλον ἀπο-
 σσεφέντας ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς πλάνης καὶ μὴ συναριθμεῖν ἑαυτοὺς οὐς
 οὐκ ἴσασιν ἵνα μὴ καὶ παρ' αὐτῶν ἐλεγχόμενοι κλεῖονα τὴν αἰσχύνην
 ἀπενέγκωνται· ἴσως δὲ τῆς τοιαύτης πανουργίας οὗ θελήσουσιν
 2 ἀποστήναι ποτε καὶ | γὰρ καὶ τοῦτο τῶν περὶ Κατάρων ἐζηλώσαν,
 25 ὥσπερ καὶ τὸ ἀρνεῖσθαι τὸν Χριστὸν παρ' αὐτῶν μεμαθηκασί· καὶ
 γὰρ κάκεινοι τοσαῦτα τοῦ κυρίου πεποικηκότες ἔργα δι' ὧν ἐγνώρι-
 ζεν ἑαυτὸν εἶναι τὸν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἐλεγχο-
 μένοι τε παρ' αὐτοῦ πάντα παρὰ τὰς γραφὰς λοιπὸν καὶ φρονούντες
 καὶ λέγοντες καὶ μὴ δυνάμενοι κἂν πρὸς τὸ βραχὺ πρὸς τοὺς κατ'
 30 αὐτῶν ἐλέγγους ἀντιβλέπειν, εἰς τὸν πατριάρχην κατέφυγον λέγοντες
 «ἡμεῖς πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ.⁷», καὶ νομιζόντες ἐν τούτῳ δυ-
 νασθαι τὴν ἰλογίαν αὐτῶν ἐπικαλεῖσθαι· ἀλλ' οὕτε ἐκεῖνοι τοῦτο
 3 λέγοντες ὠνέσαν· τι οὕτε οὗτοι Διονυσίον ὀνομάζοντες φυγεῖν τὴν
 ὁμοίαν ἐκείνοις αἰτίαν δυνήσονται· καὶ γὰρ κάκεινους ἐφ' οἷς
 35 παρηνόμουν ἤλεγξεν ὁ κύριος λέγων πρὸς τοῦ Ἀβραάμ οὐκ ἐποίησας.⁸,
 καὶ τοὺς ἀσεβῶντας καὶ ψευδομένους ἢ αὐτὴ πάλιν ἀλήθεια
 διαλέγξει, ὅτι τὰ Ἀρείου Διονυσίου ὁ ἐπίσκοπος οὗς· ἐφρόνησεν οὕτε
 τὴν ἀλήθειαν ἠγνόησεν· ἀλλὰ καὶ οἱ τότε Ἰουδαῖοι καὶ οἱ νέοι νῦν
 παρὰ τοῦ πατρὸς ἑαυτῶν τοῦ διαβάλου τὴν χριστομάχον ἐκλήρωσαντο

1 Α' Κορ 8, 6 2 Κολ 1, 16 3 Ματθ 3 17 17, 5 4 Ψαλμ
 68 2 5 Ἰω. 14, 11 6 Ἰω. 10, 30 7 Ματθ 3, 9 Λουκ 3 8
 Πρβλ Ἰω. 8, 38-39 8 Ἰω. 8, 40.

- μανίαν μέγα μὲν οὖν τεκμήριον τοῦ μὴδε τοῦτο λέγειν αὐτοὺς 6
ἀληθές, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα συκοφαντεῖν διὰ μὲν τὰρ' ἐτέρων ἐπιστο-
πῶν ἐπ' αἰσβεῖα καταγνωσθεὶς ἀπεβλήθαι τῆς ἐπιστολῆς, ὥστε
οὗτοι τοὶ κληροῦ μὴτε αὐτὸς ὡς αἵρεσιν ἐδικαῶν ἐξῆλθε τῆς ἐκκλη-
5 σίας ἀλλ' ἐν ταύτῃ κεκοιμηται καλῶς καὶ ἡ μνηστὴρ μετὰ τὸν αὐτοῦ
μεγα τῶν πατέρων ἐστὶ καὶ γράπεται εἰ ἄρ' ἦν τὰ τοῦτων φρονή-
σας ἡ περὶ αὐτοῦ ἐγράφε μὴ ἦν ἀποιομενόμενος, οὐκ ἦν ἀμφιβολον, οὐκ
παντὶ τὰ αὐτὰ καὶ αὐτὸς αὐτοῖς ἐπεκύνθει
- Καὶ ἤρκει μὲν ταῦτα πρὸς πᾶσιν καταγνωσιν τῶν νέων Ἰου- 4, 1
10 δαίων τῶν καὶ τὸν κυρίον ἰννομένων καὶ τοὺς πατέρας διαβαλλόν-
των καὶ πάντας Χριστιανούς ἐπιχειροῦντων ἀπατᾶν ἐπειδὴ δὲ προ-
φάσεις ἔχειν νομίζουσι, τῇ εἰς τὸν ἐπισκοπὸν διαβολῆς μέρη τινα
ἐπιστολῆς αὐτοῦ, φέρε καὶ ταύτας ἰδωμεν, ἵνα καὶ ἐκ τούτων αὐτῶν
ἡ ματαιολογία δειθῇ καὶ παύσωνται μὲν καὶ ὑπερὶ τοῦ βλασφημοῦν-
15 τας παρ' ἐκ τούτων τὸν κυρίον, ὁμολογήσωσι δὲ καὶ μετὰ τῶν στρα-
τιωτῶν βλέποντες μαρτυροῦσαν τὴν κτίσιν, διὰ ἀλήθως οὕτως ὁ
υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστὶ καὶ οὐκ ἔστι τῶν κτισμάτων φασὶ τούτων 2
ἐν ἐπιστολῇ τοῦ μακάριον Ἀνυσίου εἰρηκέναι ποῖμα καὶ γενῆτόν
εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ μὴτε δὲ φησι ἰδεῖν, ἀλλὰ ἔχον κατ' οὐσίαν
20 αὐτὸν εἶναι, τοῦ πατρὸς, ὥστε ἐστὶν ὁ γεωργὸς πρὸς τὴν ἀμπελὸν
καὶ ὁ ναυπηγὸς πρὸς τὴν σκάφιν καὶ γὰρ οὐκ οἶσιν αὐτῶν οὐκ ἦν πρὶν
γένεσθαι καὶ ἐγράβην ὁμολογῶμεν καὶ ἡμεῖς εἶναι τοιαύτην ἐπι- 3
στολὴν αὐτοῦ, ἀλλ' ὥστε ταύτην ἐγράβην, οὕτως καὶ ἑτέρας πλεί-
στας ἐπιστολάς ἐγράφε καὶ εἶδε καὶ ταύτας ἐντυχεῖν αὐτοὺς ἵνα ἐκ
25 παστῶν καὶ μὴ μόνος ἐκ τῆς μετ' ἐπιστολῆς τοῦ ἀνδρός καὶ γὰρ
καὶ ναυπηγοῦ πολλὰς τριηρεῖς κατασκευασσάντος οὐκ ἐκ μετ' ἀλλ' ἐκ
παστῶν ἡ τοῦτου τέχνη κρινεταί· εἰ μὲν οὖν ἀπλῶς ὡς πιστὸν ἐκτε 4
θέμενος ἐγράβην ἦν λεγομένη ἐπιστολὴν ἢ ταύτην μόνην ἐγράβε, κατη-
γορείωσαν ὅς βούλονται κατηγορεῖν ἄρ' ἀληθῶς τὸ τοιούτου φρό-
30 νημα εἰ δὲ καιροῦ καὶ προσώπου τροπασίς εἰλωκεν αὐτὸν τοιαῦτα
γράβει, ἐγράφε δὲ πάλιν καὶ ἄλλας ἐπιστολάς ἀπολογούμενος περὶ
τῶν ὑπωπτεθῶν, εἶδε πάλιν αὐτοὺς μὴ κρύνειν τι αἰτία φθόνον ἐπά-
γειν τῷ ἀνδρὶ προπεπώς, ἵνα μὴ δόξωσι λειψιδία μὲν μόνον θηρᾶν,
παραπέμπεσθαι δὲ τῇ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστολαῖς ἀνθίσταν καὶ 5
95 γὰρ καὶ γεωργὸς τῶν αὐτῶν δένδρων ἄλλοτε ἄλλως ἐπιμελεῖται διὰ
τὴν ὑποκειμένην τῇ γῆς ποιότητα, καὶ οὐ διὰ τοῦτο μέμψαιτο ἀν-
τις αὐτόν, διὰ τούτου μὲν τέμνει, ἐκεῖνο δὲ ἐγκεντρύζει, καὶ τοῦτο μὲν
φυτεύει, ἕτερον δὲ ἐκτὶλλει· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον μαθὼν τὴν αἰτίαν θαυ- 6
μάσει τὸ ποικίλον αὐτοῦ τῆς ἐπιστήμης· οὐκοῦν εἰ μὴ παρέργως 6
60 ἐνέτυχον τοῖς γραμμασιν, ἐπάτωσαν καὶ τὴν ὑποθεσιν τῆς ἐπι-
στολῆς οὕτω γὰρ αὐτῶν ἡ τε συκοφαντία καὶ ἡ πονηρία τῆς προαι-

ρέσεως δειχθήσεται ἐπειδὴ δὲ ἡ οὐκ ἴσασιν ἢ αἰσχύνονται, λέγειν ἀναγκαῖον ἡμᾶς

- Ἐν Πενταπολείᾳ τῆς Ἰνῶ Λιβύης τινες τῶν ἐπισκόπων ἐφρονήσαν τα Σαβελλίου καὶ τοσοῦτον ἴσχυον αὐτὸς ἔτι καὶ ὡς ὅλιγον δεῖν μετέτι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κηρυττεσθαι τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦτο μὲν Διονυσίος ἀκούσας γὰρ εἶχε τὴν μέριμναν τῶν ἐκκλησιῶν ἐκείνων τελεῖν καὶ συμβουλεῖται τοῖς αὐτοῖς παρὰ σὺν τῇ, κακοδοξίᾳ, ὡς δὲ οὐκ ἐπαύοντο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀναιδέστερον ἰαβεῖν ἠναγκασθῇ πρὸς τὴν ἀναιδέαν ἐκείνων γραφεῖ τὴν ἑαυτοῦ ἐπιστολὴν καὶ τα κτηνώτατα τοῦ σωτήρος ἐκ τῶν εὐαγγελίων πρὸς θεοῦ, ἐν ἐπεὶ δὲ πλημμελέστερον ἐκείνοι τὸν υἱὸν ἠρῶντο καὶ τα ἀνθρωπῖνα αὐτοῖς, τοῦ πατρὸς ἀνέτιθεσαν οὕτως οὕτως δείξας, ὅτι οὐκ ὁ πατὴρ ἢ ὁ υἱὸς ἐστίν ὁ γενομένος, ὑπὲρ ἡμῶν ἀνθρωπῶν πείσῃ τοὺς ἀπείθεως μὴ εἶναι τὸν πατέρα υἱὸν καὶ οὕτως λατρεῖν κατ' ὅλιγον ἐνενοῦς εἰς τὴν ἀληθινὴν ἀναγκά, θρόνῳ τοῦ υἱοῦ, καὶ τὴν γνῶσιν τὴν περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τῆς ἐπιστολῆς ἡ ὑπόθεσις καὶ διατακτὴν τὴν αἰτίαν οὕτως ἔγραψε καὶ αὐτοῖς διὰ τοὺς οὕτως ἀναισχύνοντας θελήσαντας μεταθεῖναι τὴν τῇ κτηθείας πίστιν

- Τι τοίνυν ὁμοῖον ἢ Ἀρείου αἵρεσις καὶ ἡ Διοτυσίας διανοία, ἡ διὰ τι Διονυσίου, ὡς Ἀρείος νομαζέται πολλῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ τῆς διαφοράς, ὁ μὲν γὰρ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας διδασκαλικός ἐστιν, ὁ δὲ καὶ τῆς αἵρεσως ἐφευρετὴς, ἔγραψε καὶ ὁ μὲν Ἀρείος τὴν ἰδίαν κακοδοξίαν ἐκθεμενὸς ἔγραψε Οὐσίαν ἐκπεπληρωμένους καὶ γελοῖους ἤθεσι κατὰ τὴν Αἰγυπτίαν Σισιάτην, ὁ δὲ Διοτυσίας ἔγραψε μὲν καὶ ἄλλας ἐπιστολάς, ἀπελογησατο δὲ καὶ περὶ ὧν ἠνωπτερίθῃ, καὶ ἐφανή φρονῶν ὀρθῶς, εἰ μὲν οὖν ἐναντία αὐτῷ γράφει, καὶ ἐλέτῳσαν αὐτὸν πρὸς ἑαυτοῦς, οὐ γὰρ ἀξιόπιστος κατὰ τοῦτο εἰ δὲ γράψας τὴν πρὸς Ἀμμώνιον ἐπιστολὴν ὑποπτευθῇ, καὶ ἀπελογησατο θεραπεύων τὰ πρῶτα ἀπολογησάμενός τε οὐ μεταβέβηται δηλῶ ἂν εἶναι, ὅτι καὶ τὰ ὑποπτευθέντα κατ' οἰκονομίαν ἔγραψεν οὐ δὲ δὲ τὰ κατ' οἰκονομίαν γραφόμενα καὶ γενομένα ταῦτα κακοδοξίᾳ, δέχεσθαι καὶ ἐκ τὴν ἰδίαν ἔλαβεν ἑκάστον βούλησιν καὶ γὰρ καὶ ἱατρός πολλάκις τὰ δακρυόντά τισι μὴ εἶναι κατὰλληλα ταῦτα τοῖς ὑποκειμένοις τραυμασίᾳ, ὡς οἶδεν αὐτός ἐπιτίθειν οὐδὲν ἕτερον ἢ πρὸς τὴν ὑγίειαν ἔχων τὸν σκοπὸν καὶ διδασκαλῶν δὲ φρονίμου τρόπος οὕτως πρὸς τὰ τῶν διδασκομένων ἤθη διατίθεσθαι καὶ λαλεῖν, ὥς ἂν αὐτοὺς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τελειότητος μεταγάγῃ

- Εἰ δὲ ὅτι μόνον ἔγραψεν οὕτως ὁ μακαρίτης, αἰτιῶνται αὐτὸν (αἱ γὰρ τῶν Ἀρειανῶν ὑπὲρ αὐτοῦ προφασεῖς αἰτίαι κατ' αὐτοῦ τυγχάνουσι), τί ποιήσουσιν ἀκούοντες καὶ τῶν μεγάλων καὶ μακαρίων ἀποστόλων ἐν αὐτῇ Πράξει, τοῦ μὲν Πέτρου λέγοντος ἀνδρες Ἰσραηλῖται ἀκούσατε τοὺς λόγους τουτοῦς Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασιν

- καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησεν ὁ θεὸς δι' αὐτοῦ | ἐν μέσῳ ὑμῶν καθὼς οἴδατε, τοῦτον τῇ ὀρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ ἐκδο-
τον διὰ χειρὸς ἀνθρώπων προσήλκοντες ἀντιλάτρετε¹, καὶ πάλιν «ἐν
τῷ ὕμνῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε,
5 ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὡς ὁ κύριος²» τοῦ δὲ Παύλου ἐξηγουμένου ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς
Πισιδίᾳς, ὅτι ἀμεταστήσας ὁ θεὸς τὸν Σαῦλ ἤγειρε τὸν Δαυὶδ εἰς
βασιλείαν, ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας εὐρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰησοῦ |
ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει τὰ θεληματά μου τούτου
10 ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγαγε τῷ Ἰσραὴλ σω-
τῆρα Ἰησοῦν³», καὶ πάλιν ἐν ταῖς Ἀθήναις αὐτοὺς μὲν οὖν χρό-
νους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεὸς ταῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις,
πάντας πανταχοῦ μετανεῖν καθαρῶς. ἔστησεν ἡμεῖς, ἐν ᾧ μέλλει
κρίνειν τὴν αἰκλαμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὤρισεν, πιστὴν παρα-
15 σχῶν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν⁴· ὁ Στεφάνου τοῦ μεγαλο-
μάρτυρος, ὅταν λέγῃ «ἰδοὺ θεωρεῖτε τοὺς οὐρανοὺς διεπνοιγμένους
καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἐστῶτα τοῦ θεοῦ,⁵» ὥρα
γὰρ λοιπὸν αὐτοὺς ἀποθρασυνεσθαι καὶ λέγειν (οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς
ἀτόλμητον) ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀποστολοὶ τὰ ἄρειον ἐφρόνουν ἀνθρω-
20 πον γὰρ ἀπο Ναζαρέτ καὶ παθητὸν τὸν Χριστὸν ἀπαγγέλλουσιν.
Ἐκεῖνων τοίνυν τοιαυτὰ φανταζομένων, ἄρ' ἐπειδὴ τοῖς ῥήμασι
τούτοις ἐχρησάντο, μόνον ἀνθρώπων ᾔδεισαν τὸν Χριστὸν οἱ ἀποστολοὶ
καὶ πλέον οὐδὲν, μὴ γένοιτο οὐκ ἔστιν οὐδέ εἰς νοῦν ποτε τοῦτο λα-
βεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὡς ἀρχιτέκτονες σοφοὶ⁶ καὶ κοίκοι⁷
25 μυστηρίων θεοῦ⁸· πεποιθήκασι καὶ τὴν αἰτίαν ἔχουσιν εὐλογον.
ἐπειδὴ γὰρ οἱ τότε Ἰουδαῖοι πλανηθέντες τε καὶ πλανήσαντες Ἑλλη-
νας ἐνόμιζον τὸν Χριστὸν φιλὸν ἀνθρώπον μόνον ἐκ σπέρματος Δαυὶδ
ἔρχεσθαι καθ' ὁμοιοτητα τῶν ἐκ τοῦ Δαυὶδ ἄλλων γενομένων τέκνων,
οὔτε δὲ θεὸν αὐτὸν οὐδὲ θεὸν ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο⁹ ἐπίστευσαν, τούτου
30 ἕνεκα μετὰ πολλῆς τῆς συνέσεως οἱ μακάριοι ἀπόστολοι τὰ ἀνθρώπινα
τοῦ σωτῆρος πρῶτον ἐξηγούμενοι τοῖς Ἰουδαίοις, ἐν ὅλῳς πείσαντες
αὐτοὺς ἐκ τῶν φαινομένων καὶ γενομένων σημείων ἐληλυθέναι
τὸν Χριστὸν λοιπὸν καὶ εἰς τὴν περὶ τῆς θεοότητος αὐτοῦ πιστὴν αὐτοὺς
ἀναγάγωσι δεικνύοντες, ὅτι τὰ γενόμενα ἔργα οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου,
35 ἀλλὰ θεοῦ. ἀμέλει Πέτρος ὁ λέγων ἄνδρα παθητὸν τὸν Χριστὸν
εὐθύς συνῆπτεν «οὗτος ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς ἔστιν¹⁰», ἐν δὲ τῷ εὐαγγε-
λίῳ ὁμολογεῖ ὑπὸ εἰ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος¹¹,
ἐν δὲ τῇ ἐπιστολῇ φησὶν αὐτὸν ἐπίσκοπον ψυχῶν¹² καὶ κύριον¹³

1. Πράξ. 2, 22-23. 2. Πράξ. 4, 10. 3. Πράξ. 13, 22-23. 4. Πράξ.
17, 30-31. 5. Πράξ. 7, 55. 6. Α' Κορ. 3, 10. 7. Α' Κορ. 4, 1.
8. Πράξ. 17, 14. 9. Πράξ. 3, 15. 10. Ματθ. 16, 16. 11. Πράξ.
Α' Πέτρ. 2, 25. 12. Πράξ. Α' Πέτρ. 1, 3.

δὲ Λαζαρον ὡς θεός· καὶ πεινῶντα μὲν αὐτὸν καὶ διψῶντα οἶδε σω-
ματικῶς· θεικῶς δὲ χορτάζοντα ἀπὸ πάντε ἔρτων πεντακισχίλιους,
καὶ κερμαίων· ~~λέγει δὲ οὕτως ἐν μυημείῳ σῶμα ἀνθρώπινον, ἐγειρομένον~~
~~δὲ ὡς θεὸς πῶμα παρ' αὐτοῦ τοῦ λόγου~~

- 5 Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας διδασκῶν ἐν μὲν τῇ πρὸς Εὐφρανὸρα καὶ 10,1
Ἀρκωνίον ἐπιστολῇ περὶ τῶν ἀνθρώπων εἰρημένων περὶ τοῦ σω-
τῆρος· δια Σαβέλλιον ἐγράψεν ἀνθρώπινως· γὰρ ἔστιν εἰρημένα περὶ
αὐτοῦ τὰ ἰερωὴ ἢ ἡμετέροις· ὁ πατὴρ ὁ γεωργός¹· καὶ ὁ ἀπιστὸν
ὄντα τῇ τοιγάρ· ~~χρὶς~~²· καὶ ὁ ἀέκτιστος³· καὶ ἀποσοῦν κρείτ-
10 τῶν γενομένων ὡν ἡμετέροις⁴·) οὐκ ἦν ἄρα δὲ τὸ ἰερωὴ ἐν τῷ πατρὶ
καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἡμῶν⁵· καὶ τὸ εὐὸς ἐμὲ ἐωρακώς ἐώρακε τὸν πατέρα⁶·
ταῦτα γὰρ αὐτὸν ἐν ταῖς διδακτικαῖς ἐπιστολαῖς ἐγνωμὴν γραφάντα· 2
καὶ γὰρ κάκει· ταῦτα γράφων ἐμνημόνευσε τῶν ἀνθρώπινων τοῦ
κυρίου· ὡς περὶ γὰρ μὲν παρ' ἡμετέροις ὡν οὐκ ἀρραγμένον· ἵστατο τὸ
15 εἶναι ἴσα θεῷ· ἀλλὰ ταῦτον ἐκείνῳσε μαρτυρῶν δόξαι λαβῶν⁷· καὶ
ἀπλάσιος ὡν ἐπὶ ἡμετέροις δι' ἡμετέροις· οὕτως ἡμετέροις ἀπλάσιος καὶ πλου-
σιων τῶν περὶ τῆς θεότητος· ἵστατο λόγων ἐπὶ καὶ ἐπὶ τῆς ἐν-
σάρκου παρουσίας αὐτοῦ ταπεινῶν καὶ ἡμετέροις· ἵστατο δὲ ἐν 3
θρησκείᾳ εἰρημῶν· ταῦτα περὶ τοῦ σωτῆρος, καὶ ἐν τῇ ἐνταύθην τρυφῇ
20 ἦκει ὁ μὲν γεωργός, ἕκτος ἐστὶ καὶ οὐσίαν τῆς ἡμετέροις⁸· τα δὲ κλη-
ματα ὁμοουσίᾳ καὶ συγγενῇ, καὶ εὐχέλῳ τῇ ἡμετέροις τρυφῇ
ὄντα καὶ μὴν ἔχει καὶ τὴν αὐτὴν γενεάν⁹· καὶ περὶ καὶ ἡ ἡμετέροις
ἔστι δὲ ὡς εἶπεν ὁ κύριος, αὐτὸς ἡ ἡμετέροις, καὶ τὰ κλήματα¹⁰·
εἰ μὲν γὰρ ὁμοουσίους ἔστιν ἡμετέροις ὁ κύριος καὶ τὴν αὐτὴν ἡμετέροις ἔχει 4
25 γένεσιν, ἔστω κατὰ τοῦτο καὶ ὁ κύριος ἀπλάσιος καὶ οὐσίαν τοῦ πα-
τρός, ὡς περὶ καὶ ἡ ἡμετέροις τοῦ γεωργῶν, εἰ δὲ ἄλλος ἐστὶ ὁ κύριος
παρ' ὁ ἔσμεν ἡμετέροις, κάκεινος μὲν κύριος τοῦ πατρός· καὶ δὲ ἐκ τῆς
γεγονάμεν καὶ τοῦ Ἀδάμ ἔσμεν ἔχοντες, οὐκ ἔστιν αὐτὸς τὸν ἡμετέροις
τὴν θεότητα ἀναφέρεισθαι τοῦ λόγου, ἀλλὰ κατὰ τὴν τὴν ἀνθρώ-
30 πὴν αὐτοῦ παρουσίαν· ἐπεὶ καὶ οὕτως εἰρήκεν ὁ σωτὴρ· ἐγὼ ἡ ἡμετέροις
κύριος ὑμεῖς τὰ κλήματα¹¹, ὁ πατὴρ ὁ γεωργός¹²· ἡμετέροις γὰρ τοῦ
κυρίου κατὰ τὸ σῶμα συγγενεῖς ἔσμεν καὶ ἡμετέροις δια τοῦτο εἶπεν
ἀπαγγελῶν τὸ ὄνομα σου τοῖς ἀδελφοῖς μου¹³, καὶ ὡς περὶ ἐπὶ
τὰ κλήματα ὁμοουσίᾳ τῆς ἀμπέλου καὶ ἐξ αὐτῆς ὄντας καὶ ἡμετέροις
35 ὁμογενῇ τὰ σώματα ἔχοντες τῷ σώματι τοῦ κυρίου ἐκ τοῦ πατρώ-
ματος αὐτοῦ λαμβάνομεν¹⁴, κάκεινο ῥίζαν¹⁵· ἔχομεν εἰς τὴν ἀνάστασιν
καὶ τὴν σωτηρίαν· ὁ δὲ πατὴρ εἰρήται ὁ γεωργός αὐτός γὰρ εἰργά-
σατο διὰ τοῦ λόγου τὴν ἀμπέλον, ἥτις ἐστὶ τὸ ἀνθρώπινον τοῦ σω-

1 Ἰω. 15, 1 2 Ἐβρ 3, 2 3 Παρμ 8, 22 4 Ἐβρ 1, 4
5 Ἰω 14, 10 6 Ἰω 16, 9 7 Φίλπ 2, 6-7 8 Β Κορ 8, 9
9 Πρβλ Ἰω 15, 1 10 Ἰω 15, 5 11 Ἰω 15, 5 12 Ἰω 15, 1
13 Ψαλμ 21, 23 14 Πρβλ Ἰω 3, 16 15 Πρβλ Σοφ Σολ 15, 3

- μὲν οὖν καὶ τοὺς Ἀρειανούς, εἴπερ εἶχον ὑγιαίνοντα τὸν νοῦν, τοιαῦτα
 λογίζεσθαι, καὶ φρονεῖν περὶ τοῦ ἐπισκόπου· ταῦτα γὰρ ἐναντία τοῖς
 συνήτοισι ἔστι καὶ ἄρτα τοῦ ευσεβοῦς. οὕτως ἔπειθε δὲ μὴ μα-
 θόντες τὴν πίστιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας πεπτωκασιν εἰς ἀσέ-
 5 βειαν καὶ λοιπὸν τὸν νοῦν τετρωμένο νομίζουσιν εἶναι καὶ τὰ
 ὀρθὰ στρεβλά καὶ ἀναστῶν το μὲν φῶς σκότος, τὸ δὲ σκότος φωτισμοῦ
 εἶναι, φῶς ἀνερκαλέον καὶ πᾶ ἐκ τῶν ὁμῶν ἐπιστολῶν τοῦ Διονυ-
 σίου παραθεσθῆαι καὶ τὸ αἴτιον τῶν πρὶν πλεονα καταγνώσιν τῶν
 αἰρετικῶν· ἐξ αὐτῶν γὰρ καὶ ἡμεῖς μαθόντες οὕτω περὶ τοῦ ἀνδρός
 10 φρονούμεν καὶ γραφομεν.
- Ἢ δὲ προφασί, δι' ἣν ἔγραψε τὰς ἄλλας ἐπιστολάς, ἐστὶν αὕτη 13,1
 Διονυσίου, τοῦ ἐπισκόπου μαθόντος περὶ τῶν ἐν Πενταπλίᾳ καὶ
 Ζήλῳ τῆς εὐσεβείας γραμμένων καθὰ προείπον, κατὰ τῆς ἀπίστεως
 Σαβελλιανῆς πρὸς ἡγέρανορα καὶ Ἀρριανὸν ἐπιστάτην τῆς αἰ-
 15 ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀδελφῶν φρονούντες μὲν ὁρθῶς, μὴ ἐκτετακότες
 δὲ αὐτὸν ἵνα πρὸ αὐτοῦ μάθωσι πῶς ἐγράψεν ἡμεῖς τὴν
 Ῥώμην καὶ κατεργασθῶσιν αὐτῷ, τὰ τῆς οὐνοκρατίας αὐτοῦ Διονυ-
 σίου τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, κληνός αὐτοῦ εἶπε ἔγραψεν οὕτως 2
 κατὰ τὰ τῶν τὰ Σαβελλιανῶν δοξαζόντων καὶ κατὰ τῶν φρονούντων
- 20 ταῦτα, ὥστε καὶ Ἀρειὸς λέγων ἐξεβλήθη τῆς ἐκκλησίας, ἴσῃν καὶ
 κατὰ διαμετρον ἀσέβειαν εἶναι, λέγων τὴν τὴν Σαβελλιανῶν καὶ τὴν τῶν
 λεγόντων κτίσμα καὶ ποιεῖν καὶ γεννᾶν εἶναι τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον.
 ἐπέστευλε δὲ καὶ Διονύσιω δηλῶσαι περὶ ὧν εἶρηκας κατ' αὐτοῦ
 καὶ ἀνέγραψεν εὐθὺς αὐτὸς καὶ ἐπέγραψε τὰ ἑβραῖα ἐλέγου καὶ 3
 25 ἀπολογίας ἐνταῦθα τὸ μυσταριον ἐργαστηριον τῶν Θεομαχῶν κατα-
 νόει καὶ πῶς αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν τὴν αἰσχύνην ἐκνήσαν Διονυσίου
 γὰρ τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης γραμνός καὶ κατὰ τῶν λεγόντων κτί-
 σμα καὶ ποιεῖν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ δεικνύται, μὴ εἶναι πρῶτον ἢ ἄλ-
 30 λ' ἐκ κοίτης παρὰ πάντων ἀναθεματισθεῖσα τῶν Χριστομαχῶν Ἀρειανῶν
 ἢ Ἀρεισίων. ἔπειτα Διονυσίου τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπο-
 λογουμένου περὶ ἧς ἔγραψεν ἐπιστολῆς, φαίνεται καὶ αὐτοῖς μῆτε
 οὕτως φρονήσας, ὥς αὐτοὶ λέγουσι, μῆτε διὰ τὴν Ἀρείου κακοδο-
 ξίαν ἐσχηκώς
- Καὶ ἀρκεῖ μὲν εἰς τελείαν κατάγνωσιν τῶν Ἀρειανῶν καὶ εἰς 14,1
 35 ἀπόδειξιν τῆς συκοφαντίας αὐτῶν τὸ καὶ μόνον ἀπολογησάσθαι τὸν
 Διονύσιον καὶ περὶ ὧν οὗτοι τεθνήσκουσιν οὐ γὰρ ὥς φιλονεικῶν
 ἀνέγραψεν, ἀλλ' ἀπολογούμενος περὶ ὧν ὑπωπτεύθῃ ὁ δὲ ἀπολο-
 γούμενος περὶ ὧν κατηγορηθῇ τί ἕτερον ποιεῖ ἢ λύει μὲν πᾶν ἐγκλη-
 μα ὑποπτεύθῃ κατ' αὐτοῦ, ἐλέγχει δὲ καὶ ἐν τούτῳ συκοφαντας τοὺς
 40 Ἀρειομανίτας, ἵνα δὲ καὶ ἐξ ὧν ἀπολογούμενος ἔγραψε πλέον αἰ-
 σχυνῶσιν οὗτοι, φέρε σοι καὶ τὰς λέξεις αὐτοῦ παραθῶμαι. γνώσῃ 2

- γάρ ἀπ' αὐτῶν, ὅτι οἱ μὲν Ἀρειανοὶ κακὸφρονές εἰσιν ὁ δὲ Διονυ-
 σιος ἀλλοτρίος τῆς ἐκείνων ἑτεροδοξίας ἐστίν. πρῶτον μὲν οὖν ἐλεγ-
 χου καὶ ἀπολογίας ἐπεγράψεν αὐτοῦ τὴν ἐπιστολὴν τοῦτο δὲ τι
 ἐστίν ἢ ὅτι τοὺς μὲν ψευδομένους ἐλέγχει, περὶ δὲ ὧν ἔγραψεν ἀπο-
 5 λογεῖται, δεικνύς ὅτι μὴ ὡς Ἀρειος ἠπνοήσεν ἔγραψεν αὐτός, ἀλλ'
 ὅτι τῶν ἀνθρωπίνως εἰρημένων περὶ τοῦ κυρίου μνησθεὶς οὐκ ἤγνουε,
 εἶναι λόγον καὶ σοφίαν ἀδικίρετον τοῦ πατρὸς, ἔπειτα
 αἰτιάται τὰ κατεῖπν-τας αὐτοῦ ὡς μὴ ἀλοκλήρους λέγοντας ἀλλὰ
 περικόποντας αὐτοῦ τὰς λέξεις καὶ ὡς μὴ καλῇ συνειδησὶ ἀλλὰ
 10 τοῖς λαλοῦντας ὡς θέλουσι τοὺς τε τοὺς ἀπεικάζει τοῖς τα-
 ρα, ἡλικίᾳ, ἐπιστολῇ, δ' ἀβαλλοῦσιν ἐπιστολάς· ἡ δὲ τοιαύτη ἐμ-
 φως χίτου παρ' ὡς ἀπὸ φωνῆς ὑποφίας χίτων ἀπολαύει· εἰ γὰρ τοὺς
 Παύλους κατεῖπν-τας οὕτως ἤνειπ-ε ὡς τοὺς αὐτοῦ κατεῖπν-οντας,
 οὐδὲν ἕτερον δεκνύσιν ἢ ὅτι τὰ τοῦ Παύλου φρονῶν οὕτως ἔγραψεν
 15 ἀμέλει καὶ πρὸς ἐκαστον ὧν ὑπὸ τῶν κατηγορῶν εἰρημένων ἀπαν-
 τῶν πάντα τα παρ' αὐτῶν προσηρυμένα θεραπεύει, καὶ Σαβέλλιον
 μὲν ἐν ἐκείνοις ἀνατρέπει, ἐν αὐτοῖς δὲ δεκνύσιν ἀλοκλήρων αὐτοῦ
 τὴν εὐσεβῆ πίστιν· φεπκόντων τῶν ἐκείνων φρονεῖν τὸν Διονύ-
 σιον· οὐκ αὖτις ὁ θεὸς πατὴρ οὐκ αὖτις ἦν ὁ λόγος ἀλλ' ὁ μὲν θεὸς, ἦν
 20 χωρὶς τοῦ λόγου· αὐτὸς δὲ ὁ λόγος οὐκ ἦν πρὶν γεννηθῆ· ἀλλ' ἦν ποτε
 ὅτε οὐκ ἦν οὐ γὰρ αἰδώς ἐστιν ἐπὶ ὕστερον ἐπετέλεσεν· ὅρα πῶς
 ἀποκρίνεται· τὰ μὲν οὖν πλείστα τῶν χίτου ὀνόματων, ἀπερ ἡ
 ζητῶν ἐξετάζει ἢ ἀλλοιογίζομενος συναγεῖ ἢ ἐρωτῶν ἐλέγχει· ἢ τοὺς
 κατεργασίας αἰτιάται· ἔπειτα παρεκ δια τοῦ μήκος τῶν λόγων μόνα
 25 τὰ πρὸς τὴν κατηγορίαν ἀναγκαστικῶς ἀπολογούμενος τοῖνυν
 πρὸς ἐκεῖνα γράφει τὰς λέξεις· τούταις ἐν τῷ πρώτῳ τῷ ἐπιγραφο-
 μένῳ ἐλέγχῳ καὶ ἀπολογίᾳ μεθ' ἕτερα οὕτως·
 «Οὐ γὰρ ἦν ὅτε ὁ θεὸς οὐκ ἦν πατὴρ» καὶ τοῦτο οἶδεν ἐν τοῖς 15,1
 ἐξῆς· καὶ τὸν Χριστὸν εἶναι λόγον ὄντα καὶ σοφίαν καὶ δύναν·
 30 οὐ γὰρ δὴ τούτων ἀγνοῶς ὧν ὁ θεὸς εἶτα ἐπαιδοποιήσατο, ἀλλ' ὅτι
 μὴ παρ' αὐτοῦ ὁ λόγος ἀλλ' ἐκ τοῦ πατρὸς ἔχει· ὁ εἶναι καὶ μετ'
 ὀλίγα πάλιν περὶ τοῦ αὐτοῦ φησιν· ἀπαυγασμα δὲ ὧν φωτὸς αἰ-
 δίου²· πάντως καὶ αὐτὸς αἰδώς ἐστίν· ὄντος γὰρ αἰὶ τοῦ φωτὸς
 δῆλον ὡς ἐστίν αἰὶ τὸ ἀπαυγασμα· τούτω γὰρ καὶ ὅτι φῶς ἐστὶ τῷ
 35 καταυγάζειν νοεῖται, καὶ φῶς οὐ δύναται μὴ φωτίζον εἶναι· πάλιν
 γὰρ εἰλωμεν ἐπὶ τὰ παραδείγματα· εἰ ἐστὶν ἥλιος ἐστὶν αὐγή, ἐστὶν
 ἡμέρα· εἰ τοιούτων μὴδὲν ἐστὶ πολὺ γε δεῖ καὶ παρῆναι ἥλιον· εἰ μὲν
 οὖν αἰδώς ὁ ἥλιος, ἀπαυστος ἂν ἦν καὶ ἡ ἡμέρα νῦν δὲ (οὐ γὰρ
 ἐστὶν) ἀρξαμένου τε ἤρξατο καὶ παυομένου παύεται· ὁ δὲ γε θεὸς
 40 αἰώνιον ἐστὶ φῶς οὔτε ἀρξαμενος οὔτε λήξεν ποτε· οὐκοῦν αἰώνιον
 πρόκειται καὶ σύνεστιν αὐτῷ τὸ ἀπαυγασμα, ἀναργον καὶ ἀειγνές·

- προφαινόμενον αὐτοὶ ὅπερ ἐστὶν ἡ λέγουσα σοφία λέγω ἡμῖν ἢ
προσέχαιρε καθ' ἡμέραν δὲ προσφαινόμεν ἐν προσώπῳ αὐτοῦ ἐν
παντὶ καιρῷ· «) καὶ αὐθις ἐπάγει μετ' ἑαυτοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ λέγων· 4
«ὁ υἱὸς οὖν αἰωνίου | τοῦ πατρὸς αἰώνιος ὁ υἱὸς ἐστίν, ὡς ἐκ φωτός
ὧν ὄντος γὰρ γονεὺς ἐστὶ καὶ τέκνον· εἰ δὲ μὴ τέκνον εἴη, τὴν καὶ 5
τινος εἶναι δυνατὰ γονεὺς ἀλλ' εἰσὶν ἕμφω καὶ εἰσὶν ἀεὶ, εἴτα
πάλιν προστιθεῖται ταῦτα «πρῶτος μὲν οὖν ὄντος τοῦ θεοῦ ὁ Χρ.
στός ἐστὶν ἀπαύγασμα πνεύματος δὲ ὄντος πνεῦμα γὰρ φησὶν,
ὁ θεός· 2), ἀναλογίᾳ πάλιν ὁ Ἰησοῦς ἀπ' αὐτοῦ λέλεκται· 3) αὐτῶν γὰρ,
10 φησὶν, ἐστὶ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως· «) καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου, πάλιν
φησὶ «μόνος δὲ ὁ υἱὸς ἀεὶ συνὼν τῷ πατρί καὶ τοῦ ὄντος πληρου-
μενος καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὧν ἐκ τοῦ πατρὸς·»
Ταῦτα εἰ μὲν ἀμφότεροι εἰρήτως χρῶναι εἶχε τοὶ ἐρμηνεύοντες, 16, 1
ἐπειδὴ δὲ λευκῶς καὶ πᾶσι περὶ τῶν κατὰ ἐγγραφεὶ ὁ μὲν Ἀ-
15 ρεῖος τριζέτω τοῦ, ὁ δὲ ἄλλος ὁρῶν τῇ αἵρεσιν αὐτοῦ καταστρεφομένην
ὑπὸ Διονυσίου καὶ ἀποκρίσας ὅτι μὴ βούλεται, λέγοντος αὐτοῦ αὐτὸ
ὁ θεὸς πατὴρ ἦν καὶ ὁ υἱὸς οὐκ ἀπαύγας αὐτοῦ, ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦ πατρὸς
αἰδέου ὄντος ἰδιος ἀν' εἴη καὶ ὁ υἱὸς καὶ συνεστὶν αὐτῷ ὡς τῷ φωτὶ
τὸ ἀπαύγασμα· οἱ δὲ μὲν μόνον υπονοήσαντες Διονυσίου τα Ἀ- 3
20 ρεῖου φρονεῖν κατατιθέσθωσαν τὴν περὶ αὐτοῦ τοιαύτην δυσφημίαν.
ποία γὰρ κοινωνία τούτοις ἐστὶ, τοῦ μὲν Ἀρεῖου λέγοντος οὐκ ἦν
ὁ υἱὸς πρὶν γεννηθῆ, ἀλλ' ἦν ποτε διὰ οὐκ ἦν, τοῦ δὲ Διονυσίου δι-
δάσκοντος ὅτι θεὸς αἰώνιον ἐστὶ ὡς οὔτε ἀρχάμενον οὔτε λή-
ξόν ποτε οὐκοῦν αἰώνιον προκρίεται καὶ συνεστὶν αὐτῷ τὸ ἀπαύγασμα,
25 ἀναρχον καὶ αἰγενέες προφαινόμενον αὐτοῦ,· καὶ γὰρ καὶ πρὸς τὴν 3
ἄλλην ὑποψίαν τῶν λεγόντων, ὅτι πατέρα λέγων ὁ Διονύσιος οὐκ
ὀνομάζει τὸν υἱὸν καὶ πάλιν υἱὸν λέγων οὐκ ὀνομάζει τὸν πατέρα,
ἀλλὰ διακρίνει καὶ μακρύνει καὶ μερίζει τὸν υἱὸν ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ἀπο-
κρίνεται καὶ διασωπεῖ τούτους λέγων ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ
30 «Τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγόντων ὀνομάτων ἕκαστον ἐχώριστόν ἐστι 17, 1
καὶ ἀδιαίρετον τοῦ πληθύνοντος πατέρα εἶπον, καὶ πρὶν ἐπαγάγω τὸν
υἱόν, ἐσήμενα καὶ τοῦτον ἐν τῷ πατρὶ υἱὸν ἐπήγαγον, εἰ καὶ μὴ προ-
εῖρήκειν τὸν πατέρα, πάντως ἂν ἐν τῷ υἱῷ, προεληήτο. Ἅγιον πνεῦμα
προσέθηκα, ἀλλ' ἅμα καὶ πόθεν καὶ δια-ίτης ἦκεν ἐφήρμοσα οἱ δὲ
35 οὐκ ἴσασιν, ὅτι μήτε ἀπῆλλοτριώται πατὴρ υἱοῦ ἢ πατήρ, προκα-
τερκτικὸν γὰρ ἐστὶ τῆς συναφείας τὸ ὄνομα, οὔτε ὁ υἱὸς ἀπόφικισται
τοῦ πατρὸς· ἡ γὰρ πατήρ, προσηγορία δηλοῖ τὴν κοινωνίαν, ἐν τε
ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἐστὶ τὸ πνεῦμα μήτε τοῦ πέμποντος μήτε τοῦ φέ-
ροντος δυνάμενον στέρεσθαι· πῶς οὖν ὁ τούτοις χρώμενος τοῖς 2
40 ὀνόμασι μεμερίσθαι ταῦτα καὶ ἰσχυρῶς παρτελεῖς ἐλλήλων οἴομαι;»
καὶ μετ' ἄλλα ἐπάγει λέγων οὕτως μὲν ἡμεῖς ὡς τε τὴν τριάδα τὴν

μονάδα ταχυνόμεν ἀδ' αὐρετον, καὶ τὴν τριάδα πάλιν ἀμείωτον εἰς τὴν μονάδα συλκεφαλὰ καὶ μεθ' αὐτήν »

- Εἶτα καὶ αἰτιωμένων αὐτὸν ὡς ἓνα λέγοντα τῶν γεννητῶν εἶναι 19,1
τὸν υἱὸν καὶ μὴ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, αὐτὸς πάλιν ἐν μὲν τῷ πρώτῳ
5 βιβλίῳ τοὺς τοιοῦτους διέλεγε λέγων ἀπαλὴν ἐγὼ γενεὰ τίνα καὶ
ποιητὰ τίνα φησας νοεῖσθαι τῶν μὲν τοσούτων ὡς χρευστέρων ἐξ
ἐκιδρομῆς εἶπον παραδείγματα, ἐπεὶ μήτε το σφύτον (ταῦτόν) ἔφη
τῷ γεωργῷ μήτε τῷ ναυπηγῷ το σκῆφος εἶτα τοῖς λενομένοις 2
καὶ προσφεστέροις ἐνδιέτριψα καὶ πλέον διεξήλθον περὶ τῶν ἀλη-
10 θεπτέρων ποταμὰ προσεξευρών τεκμηρία, ὅπερ καὶ [σοί] δι' ἄλλης
ἐπιστολῆς ἔγραψα, ἐν οἷς ἤλεγξα καὶ ὁ προφέρουσιν ἐγκλημα, κατ'
ἐμοῦ ψεύδης ἐν, ὡς οὐ λέγοντος τὸν Χριστὸν ὁμοούσιον εἶναι τῷ θεῷ.
εἰ γὰρ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ φημι μὴ εὐρεῖσθαι μὴδ' ἀνεγνωσκῆναι πού
τῶν ἁγίων γραφῶν ἀλλὰ γε τὰ ἐπιχειρήματά μου τὰ ἐξῆς ἂ σσειω-
15 πῆκται, τῆς διανοίας ταύτης οὐκ ἀπέδει καὶ γὰρ ἀνθρωπεύσαν γυνήν
παρεθέμην δῆλον ὡς οὐσαν ὁμογενή, φῆσας πάντως τοὺς γονεῖς μόνον
ἐτέρους εἶναι τῶν τέκνων, ὅτι μὴ αὐτοὶ εἰεν τὰ τέκνα, ἢ μήτε γονεῖς
ἀναγκαῖον ὑπάρχειν εἶναι, μήτε τέκνα καὶ τὴν μὲν ἐπιστολήν, ὡς 3
προείπον, δια τὰς περιστάσεις οὐκ ἔχω προκομίσαι εἰ δ' οὖν, αὐτά
20 σοὶ τὰ τότε ῥήματα, μᾶλλον δὲ καὶ πάσης ἀν' ἐπεμψα τὸ ἀντίγραφον
ὅπερ ἂν εὐπορήσω, ποιήσω οἷδα δὲ καὶ μὲνυμαὶ τέλεινα προσθεῖς
τῶν συγγενῶν ὁμοιωματα καὶ χρ καὶ σφύτον εἶπον ἀπο σπέρματος ἢ
ἀπο ῥίζης ἀνελθόν. ἕτερον εἶναι τοῦ ἔθεν ἐβλῆσθηται, καὶ πάντως ἐκείνῳ
καθέστηκεν ὁμοφρεῖα καὶ κατὰ μὲν ἀπὸ πηγῆς ῥέοντα ἕτερον σχῆμα
25 καὶ ὄνομα μετετελέφθαι, μήτε γὰρ τὴν πηγὴν ποταμὸν μήτε τὸν πο-
ταμὸν πηγὴν λέγεσθαι καὶ ἀμφότερα ὑπάρχειν καὶ τὴν μὲν πηγὴν οἰο-
ναὶ πατέρα | εἶναι, τὸν δὲ ποταμὸν εἶναι τὸ ἐκ τῆς πηγῆς ὕδωρ ἀλλὰ 4
ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα μὴδὲ ὁρᾶν γεγραμμένα, ἀλλ' οἰοεὶ τυ-
φλώττειν ὑποκρίνονται τοῖς δὲ δυοῖ ῥηματίοις ἰσυνθέτοις καθάπερ
30 λίθοις μακρόθεν ἐπ' χειρὸς ἐμὴ βάλλειν ἀγνοοῦντες ὡς τῶν ἀγνοου-
μένων καὶ προσπαγωγῆς εἰς ἐπιγνωσιν δεομένων οὐ μόνον ἄλλοῖα
πολλάκις, ἀλλὰ καὶ ὑπεναντία τεκμήρια γίνεται τῶν ἐπιζητουμένων
δηλώματα » ἐν δὲ τῷ τρίτῳ βιβλίῳ φησὶ « ζωὴ ἐκ ζωῆς ἐγεννήθη 5
καὶ ὥσπερ ποταμὸς ἀπὸ πηγῆς ἔρρευσε καὶ ἀπὸ φωτὸς ἀσβέστου
35 λαμπρὸν φῶς ἀνήφθη »

- Τίς τούτων ἀκρίβειαν οὐ μανίας λοιπὸν καταψηφίσεται τῶν ὑπονο- 19,1
ούντων Διονύσιον τὰ Ἀρείου φρονεῖν, ἰδοὺ γὰρ διὰ τούτων φανερώς
πᾶσαν αὐτοῦ κατεῖ τὴν αἵρεσιν τοῖς τῆς ἀληθείας λογισμοῖς, τὸ μὲν γὰρ
« οὐκ ἦν πρὶν γεννηθῆ » καὶ « ὃ ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν » ἀναιρεῖ τῷ τοῦ ἀπαυ-
40 γάσματος λόγῳ καὶ λέγων, ὅτι τοῦ-τοῦ ὁ πατὴρ οὐκ ἦν ποτε ἄγονος,
τὸ δὲ ἐξ οὐκ ὄντων αὐτῶν ἀναιρεῖ ἐν τῷ λέγειν, τὸν λογὸν εἶναι ὡς
ποταμὸν ἀπὸ πηγῆς καὶ βλαστὸν ἀπὸ ῥίζης καὶ τέκνον ἀπὸ γονεῶς καὶ
φῶς ἐκ φωτὸς καὶ ζῶην ἐκ ζωῆς καὶ τὸ μὲν ἀποσχοινοῖεν καὶ διαι-

- ρεῖν αὐτοῖς τὸν λόγον ἀπο τοῦ θεοῦ διαβάλλει λέγων αὐτὸς ἀδια-
 ρετον καὶ ἀμειψόν τῇ τριᾷ εἰς μονάδα συγκεφαλαιοῦσθαι. τὸ δὲ
 λεγεῖν αὐτοὺς ἄλλοτριον εἶναι τὸν υἱὸν τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας ἄντι-
 κριτος πατέ· λέγων ὁμοουσιον εἶναι τοῦ πατρὸς τὸν υἱόν· ἐφ' ᾧ 2
 καὶ θαυμάσιον ἐν τῇ τῇ ἀναδείκναι τῶν δυοσεβῶν, πῶς Διωνυσίου
 ἐν λέγουσιν ὁμοδοῖον ἑαυτῶν εἶναι, λέγοντος ὁμοουσιον τὸν υἱόν,
 αὐτοὶ περιερρον· ὡς κωνώπες περιβομβούντες, ὡς οὐκ ὀρθῶς γρα-
 ψασθαι τὴν πνεύματος τοῦ ὁμοουσιον· εἰ γὰρ Διωνυσίως ἐστὶν αὐτοῖς 3
 φίλος, μὴ ἀρνεισθώσαν τὰ τοῦ ἁποφρονος· εἰ δὲ νομίζουσι μὴ ὀρθῶς
 εἰρησθαι, πῶς τὸν τοῦτο λέγοντα Διωνυσίου θηλοῦσιν ὡς τὰ αὐτῶν
 φρονούντα· μαλίστα ὅτι οὐδὲ ἐν τατέρῳ αὐτὰ λέγων φαίνεται,
 ἀλλὰ πρότερον ἑλλας ἐπιστολάς γραψας τοῖς μὲν κατεπιγρότας αὐτοῦ
 ὡς μὴ λέγοντος ὁμοουσιον τὸν υἱόν τοῦ πατρὸς διελέγχει βεβαιωμένους,
 τοὺς δὲ νομίζοντας αὐτὸν λέγειν γενεῶν τὸν λόγον παρακρούεται,
 15 ὅτι μὴ οὕτως ὡς νομίζουσιν ἐφρόντησεν, ἀλλ' εἰ καὶ αἱ λέξεις εἰρηκε,
 διὰ τοῦτο φησὶν εἰρηκεῖναι πρὸς τὸ μόνον λείπει· ὅτι μὴ ὁ πατήρ ἐστιν
 ἀλλ' ὁ υἱὸς ὁ τὸ ἐντὸν καὶ ἁπλοῦν καὶ πατρὸν ἐνδυσάμενος σῶμα
 διὸ καὶ γεννηθῆσθαι καὶ πεποιθῆσθαι καὶ ἐκείσθαι λέγεται ὁ υἱὸς
 ἡμεῖς, ἐπειδὴ προελήφθη· ἡμεῖς τὰς τοιαύτας λέξεις, τοῖς μὲν 20, 1
 20 Ἀρειανοῖς μακρὰ φράζει· χρεῖν παρὰ δὲ τῶν ἱερομένων συνελθῆ-
 σιν ἡραθὴν ἀπαιτῆται τοῦ δυοσεβῆ· ἡ γὰρ καὶ ὁ ἀπερδρακτοῦ τῶν
 ἡγουμένων προβαλλόμενος ἐν μὴ ταῖς λέξεσι ἀλλὰ τὴν διανοίαν
 τὴν γράφοντος κρίνωσι καὶ μάλιστα· διὰ τὰς πλείους μαρτυρῇ τῇ
 τοῦτο φρονήσῃ· ἐφρησε γοῦν καὶ αὐτός· ὅτι τῶν μὲν τοιούτων ὡς
 25 ἀχρειοτέρων ἐξ ἐπιδραμῆς εἶπον τὰ παραδείγματα τὸ φύτον καὶ τὸν
 γεωργόν· τοῖς δὲ προσφυσσέροις ἐνδιεφύα καὶ πλέον διεξῆλθον
 περὶ τῶν ἀληθεστέρων· ὁ δὲ τοῦτο λέγων δεικνύσιν ἀληθέστερον 2
 εἶναι· ὁ λέγειν αἰδίων καὶ ἐκ τοῦ πατρὸς τὸν υἱόν ὑπερ γεννητόν· ἐκ
 τούτου μὲν γὰρ τὸ σωμπακόν τοῦ κυρίου σημαίνεται ἐξ ἐκείνων δὲ
 30 τὸ αἰδίων τῆς θεότητος αὐτοῦ ἐν τοῖς γοῦν καὶ ἡλέγχθαι παρ'
 αὐτοῖς τοὺς ἐγκαλέσαντας, ὡς μὴ λέγοντος αὐτοῦ ὁμοουσιον τοῦ πα-
 τρός, διαβεβαιοῦται οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ μετὰ φρονήσεως καὶ ἀποδεί-
 ξεως ἀληθοῦς λεγών· εἰ καὶ μὴ τὴν λέξιν ταύτην εὖρον ἐν ταῖς γρα-
 φαῖς· ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν γραφῶν τὸν νοῦν συναγχαλῶν, ἔγνων ὅτι
 35 υἱὸς ὢν καὶ λόγος οὐ ξένος ἂν εἴη τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς· ὅτι
 γὰρ οὗ ἁπλοῦς οὐδὲ ποιημα φρονεῖ τὸν υἱόν εἶναι (καὶ γὰρ καὶ ἐν
 τούτῳ τεθρονηκασιν αὐτόν), οὕτως ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ φησὶν·
 υἱὸν δὲ τῶν σωματικῶν, ἐπειδὴ τῶν ἀπικτων ποιητὴν τὸν θεόν
 καὶ δημιουργόν· εἶπον, οἷμαι με καὶ τοῦ Χριστοῦ λέγειν ἀκουσάτω
 40 μοι, πρότερον πατέρα φήσαντος αὐτόν, ἐν ᾧ καὶ ὁ υἱὸς προσεγγράπται.
 λέγει γὰρ ὁ εἰπεῖν πατέρα ποιητὴν ἐπαγήσχα καὶ οὔτε πατήρ ἐστιν
 ὢν ποιητής, εἰ κυρίου ὁ γεννήσας πατήρ ἀκούοιτο (τὴν γὰρ πλατύ-
 τητα τῆς τοῦ πατρὸς προσηγορίας ἐν τοῖς ἐξῆς ἐπεξεργασόμεθα),

νοεῖν τίνα τοιαῦτα κατ' αὐτοῦ καὶ τα παραδείγματα δὲ τῆς πηγῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς ῥιζῆς καὶ τοῦ βλαστοῦ καὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἰμίδος κα-αἰσχναι τοὺς χριστομέλους τάναντια θρυλοῦντας κατ' αὐτοῦ

- 5 Ἐπειδὴ δὲ πρὸς πᾶσι τοῖς αὐτοῦ κακοῖς ὁ Ἄρειος καὶ τοῦτο 23,1
συμπεπορεύκεν ἐκ τῆς ῥήματιν ὡς ἐκ κορυφῆς καὶ προσέθησιν, ὡς
ἔρα ὁ υἱὸς οὐκ ἔστιν ἴδιος τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἄλλος μὲν ἔστιν ὁ ἐν
τῷ θεῷ λόγος, οὗτος δὲ ὁ κυριὸς ἔχων μὲν καὶ ἀλλοτριὸς ἔστι τῆς τοῦ
πατρὸς οὐσίας, κατ' ἐπίνοιαν δὲ μόνον λεγέται, λόγος καὶ οὐκ ἔστι
10 μὲν κατὰ φύσιν καὶ ἀληθινὸς τοῦ θεοῦ υἱός, κατὰ θεοὺς δὲ λέγεται.
καὶ οὗτος υἱὸς ὡς κτιστὰ καὶ τοιαῦτα λεγόμενα καλεῖται παρὰ τοῖς ἀγνο-
οῦσιν ὡς καὶ ἐν ταῖς ἔχων ὁμοδοξὸν τὸν Διονύσιον, ὅρα καὶ τὴν
περὶ ταύτων πίστιν τοῦ Διονυσίου καὶ πῶς λέγεται ταῖς τοιαύταις
Ἀρείου κακονομίαις γράφει ἐν τῷ ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ οὕτως 2
15 ἀποκρίνεται μὲν οὖν, ὅτι περὶ τῶν ἀναθῶν ἀπαντων ἔστιν ὁ θεός
ποταμός, δὲ ὡς καὶ προσημνοῦς ὁ υἱὸς ἀναγέγραπται ἀπορροια,
γὰρ ὁ λόγος καὶ ὡς ἐπ' ἀνθρώπων εἰπὲν, ἀπὸ καρδίας δια στό-
ματος ἐκροῦνται· ἕτερος γινώσκων τοῦ ἐν καρδίᾳ λόγου ὁ δια-
φωτιστὴς καὶ τροπῆδων ὁ μὲν ἄρ' ἔμενε προσημνοῦς καὶ ἔστιν
20 οἷος ἦν, ὁ δὲ ἐξέστη προσημνοῦς καὶ φέρεται πανταχοῦ καὶ οὗτος
ἔστιν ἑκάτερος ἐν ἑκατέρῳ ἑτέρος ὧν θάπτεται καὶ ἐν εἰσιν ὄντες δύο.
οὕτω γὰρ καὶ ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱὸς ἐν καὶ ἐν ἀλλήλοις ἐλέγχθησαν εἶναι·
ἐν δὲ τῷ τεταρτῷ βιβλίῳ οὕτως λέγει· ὡς γὰρ ὁ ἡμέτερος νοῦς ἐρεῖ-
3 γεται μὲν ἀπ' αὐτοῦ τὸν λόγον, ὡς εἶπεν ὁ προφήτης ἔζηρυνέμετο
τῇ καρδίᾳ μου λόγον ἀγαθόν· καὶ ἔστι μὲν ἑκάτερος ἑτέρου θατέρου,
25 ἴδιον καὶ τοῦ λοιποῦ κεχωρισμένον κληρώδους τόπον, ὁ μὲν ἐν τῇ καρ-
δίᾳ, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς γλώττης καὶ τοῦ στόματος οἰκῶν τε καὶ κινούμενος
οὐ μὲν ἀσπότησιν οὐδὲ καθάπαξ ἀλλήλων στέρονται οὐδὲ ἔστιν οὔτε
ὁ νοῦς ἀλογος οὔτε ἄνοος ὁ λόγος, ἀλλ' ὁ γε νοῦς ποιῇ τὸν λόγον ἐν
30 αὐτῷ φανεῖς καὶ ὁ λόγος δεκνύει τὸν νοῦν ἐν αὐτῷ γενόμενος, καὶ
ὁ μὲν νοῦς ἔστιν οἷον λόγος ἐγκείμενος, ὁ δὲ λόγος νοῦς προπηδῶν,
καὶ μεθίσταται μὲν ὁ νοῦς εἰς τὸν λόγον, ὁ δὲ λόγος τὸν νοῦν εἰς 4
τοὺς ἀκροατὰς ἐγκυκλεῖ καὶ οὕτως ὁ νοῦς διὰ τοῦ λόγου ταῖς τῶν
ἀκούοντων ψυχαῖς ἐνιδρύεται συνεισὼν τῷ λόγῳ καὶ ἔστιν ὁ μὲν
35 οἷον πατήρ ὁ νοῦς τοῦ λόγου ὧν ἀπ' αὐτοῦ, ὁ δὲ καθάπερ υἱὸς ὁ
λόγος τοῦ νοῦ, πρὸ ἐκείνου μὲν ἀδύνατον ἄλλ' οὐδὲ ἐξωθεν ποθεῖν
σὺν ἐκείνῳ γινόμενος βλαστήσας δὲ ἐπ' αὐτοῦ οὕτως ὁ πατήρ, ὁ
μέγιστος καὶ καθόλου νοῦς, πρῶτον τὸν υἱὸν λόγον ἐρμηνεία (καὶ)
ἄγγελον αὐτοῦ, ἔχει·»

- 40 Τούτων ἡ οὐκ ἤκουσέ ποτε Ἄρειος ἢ ἀκούσας οὐκ ἐνόησεν ὁ 24,1
ἀμαθής, οὐκ ἂν γάρ, εἴπερ ἦν νοήσας, καταφύετο τοσοῦτον κατὰ

- τοῦ ἐπισκόπου ἀλλὰ παντὶ καὶ αὐτὸν ὡς ἡμᾶς ἐλοιδόρε δια-
πρὸς τὴν ἀληθεῖαν μῖσος χριστουμάχος γὰρ ὢν οὐκ ὀκνήσει καὶ τοὺς
τὰ Χριστοῦ φρονούντας διώκειν ὡς αὐτὰς ὁ κύριος προεφάρκεν
καὶ ἐμε ἐδίδωκεν, καὶ ἡμᾶς διωξοῦσιν· ² ἢ εἰ νεκρίζουσιν οἱ προσ-
τάται τῆς ἀσεβείας ὁμῶφροντα τὸν Διονυσίου ἐκείνου εἶναι, γραφά-
τωσαν ταῦτα καὶ ὁμολογεῖτωσαν γραφάτωσαν τὴν ἀμπελον καὶ
τὸν γεωργόν, τὸ σκαφὸς καὶ τὸν ναυπηγόν, καὶ ἅμα ὁμολογεῖτωσαν
καὶ ἅπερ εἶπεν ἀπολογούμενος τὸ ὁμοουσιον καὶ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας
εἶναι τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸν νοῦν πρὸς τὸν λόγον τὴν τε πηγὴν
καὶ τὸν ποταμὸν καὶ τὰ ἄλλα, ἵνα κἂν ἐκ τῆς διαφορᾶς γινώσκιν πῶς
ἐκεῖνα μὲν κατ' οἰκονομίαν, ταῦτα δὲ ὡς ὁ-³ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως βου-
λεται λόγος εἴρηκε, καὶ λοιπὸν ταῦτα λεγόντες ἀναγνώσκιν ἅπερ κατ'
αὐτῶν τούτων ἐφρόντισαν· (ὁ γὰρ κἂν ἐγγυς ἔχει τῶν Ἀρείου
κακῶν ἢ Διονυσίου πιστικ, οὐχ ὁ μὲν Ἀρεῖος κατ' ἐπινοίαν λέγει
τὸν λόγον, ὁ δὲ Διονύσιος ἀληθινόν καὶ φρεσὶ ἵστων τοῦ θεοῦ, καὶ
ὁ μὲν ἀποξένοι, τὸν λόγον ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ὁ δὲ ἴδιον καὶ ἀδιαίρετον
τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας αὐτὸν εἶναι διδάσκει, ὡς ἐστὶν ὁ λόγος πρὸς
τὸν νοῦν καὶ ποταμός πρὸς τὴν πηγὴν· εἰ μὲν οὖν διαίρειν καὶ ἀπο-
ξενοῦν τὸν λόγον καὶ τὸν νοῦν τί δύναται ἢ τὸν ποταμὸν καὶ τὴν πηγὴν
μερίσαι καὶ τειχίσας διαλεῖν ἢ τὸν ποταμὸν ἐπερροῦσιν εἰπεῖν πρὸς
τὴν πηγὴν καὶ ζῆνον τοῦ ὕδατος δείξαι ἢ τὸ ἀπαυαίσμα τοῦ μὲν δικαίου
ἀπὸ τοῦ φωτός καὶ εἰπεῖν ἐξ εἰσπράς οὐσίας εἶναι τὸ ἀπαυαίσμα καὶ
μὴ ἐκ τοῦ φωτός, μανέσθαι μετὰ Ἀρείου ὁ ἀπ' αὐτοῦτος μετὰ νοῦν
ἀνθρωπίνον ἔχων ἐτι φανήσεται· εἰ δὲ ἀδιαίρετα ταῦτα οἶδεν ἢ
φύσις καὶ τὸ τούτων γέννημα ἴδον, μήτε τὰ Ἀρείου καὶ ἐτι λοιπὸν
φρονεῖτω μήτε Διονύσιον διαβαλλέτω· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐκ τούτων
αὐτοῦ θαυμάζεται τὴν τε τοῦ λόγου λευκότητα καὶ τὴν τῆς πίστεως
ὁρθότητα·
- Ἵτι γὰρ πρὸς τὴν μαρίαν Ἀρείου λέγοντος ἄλλον εἶναι τὸν ἐν
τῷ θεῷ λόγον καὶ ἄλλον, περὶ οὗ φησὶν ὁ Ἰωάννης· «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ
λόγος» καὶ ἄλλον μὲν ἴδιον σοφίαν εἶναι ἐν τῷ θεῷ, ἄλλον δὲ περὶ
τῆς φησὶν ὁ ἀπρόσολος· «Χριστὸς θεοῦ δυναμὶς καὶ θεοῦ σοφία», πάλιν
ὁ Διονύσιος ἀνθιστάται καὶ διαβάλλει τὴν τοιαύτην κακοδοξίαν· ὅρα
πάλιν πῶς ἐν τῷ δευτέρῳ γραφεὶ περὶ τούτων οὕτως· «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ
λόγος· ἄλλ' οὐκ ἦν ὁ λόγος ὁ τὸν λόγον προέμενος· ἦν γὰρ ὁ λόγος
πρὸς τὸν θεόν· ἡ σοφία γεγέννηται· ὁ κύριος οὐκ ἦν οὖν σοφία ὁ
τὴν σοφίαν ἀνείκ· ὡς γὰρ ἡμῖν, φησὶν, ἢ προσέχαιρεν· ἡ ἀλή-
θεια· ἐστὶν ὁ Χριστὸς καὶ λόγος θεοῦ, φησὶν, ὁ θεὸς τῆς ἀληθείας»·
ἐνταῦθα καὶ Σαβέλλιον καὶ Ἀρείον ἀναρέπει καὶ ἀμφοτέρους τὰς
αἰρέσεις ἴσας ἐν ἀσεβείᾳ δεικνύουσιν οὐτε γὰρ λόγος ἐστὶν ὁ τοῦ λόγου

1. Ἰω. 15, 20. 2. Ἰω. 1, 1. 3. Α' Κορ. 1, 24. 4. Ἰω. 1, 1.
5. Ἰω. 1, 1. 6. Παρ. Α' Κορ. 1, 30. 7. Παρ. Β, 30. 8. Α' Ἐσθρ. 4, 40.

- πατὴρ οὕτε ποιητὴς ἐστὶν οὐκ ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ ἴδιον τῆς οὐσίας
 αὐτοῦ γεννητὰς τὰς ἐν αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρὸς προελθὼν λόγος οὐδὲ πάλιν
 ἐκ πολλῶν εἰς ἑστὶν οὕτως ὡς καὶ ἀλλὰ μόνος ἐστὶ τοῦ πατρὸς υἱός,
 ἀληθινὴς καὶ φύσει ὡς υἱός, καὶ νῦν ὡν ἐν αὐτῷ καὶ ἀδίδως καὶ
 5 ἀδιακρίτως ὡν ἐξ αὐτοῦ οὕτως καὶ σοφία καὶ ἀλήθεια ἐστὶν ἡ κτῆ- 3
 ρισία καὶ οὐκ ἐστὶν ἑκτὸς σαρκὸς δεύτερος, ἀλλὰ μόνος οὗτος ἐστὶ,
 δι' οὗ τὰ πάντα κτίσθησαν ὁ πατὴρ καὶ ἐν αὐτῷ συνιστάσθαι τῶν
 γεννητῶν τὰς πρὸς αὐτὸς, δι' αὐτοῦ τε γνωρίζεται, οἷς ἂν ἐθέλῃ
 καὶ ἐν αὐτῷ τὴν τῶν πάντων πρόνοιαν πεποιταὶ καὶ ἐργάζεται, μόνον
 10 γὰρ τοῦτον οἶδε τοῦ θεοῦ λόγον καὶ Διουνοσίως αὐτῇ τοῦ Διουνοσίου 4
 ἡ πίστις ὁλόγῃ γὰρ ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ συναγαγὼν ἔγραψα
 δυναμένα ταρσχεῖν σοὶ μὲν ἀφορμὴν εἰς τὸ πλείονα προσθέσθαι,
 τοῖς δὲ Ἀρειανοῖς μεγίστην αἰσχύνην διὰ τὴν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου
 συκοφαντίαν ἐν ταῖς κτῆ καὶ καθ' ἑκάστον, δι' ὧν ἔγραψεν, ἤλεγ-
 15 ξαν κτῆ τὴν κακοφροσύνην καὶ τὴν αἵρεσιν αὐτῶν ἐστηλίτευσεν.
 Οἷόντιν ἀπὸ τούτων δεύει καὶ ἡ πρὸς Εὐφρόνορα καὶ Ἀμμώ- 26,1
 νιον ἐπιστολὴ ἡ φανερὰ διανοικὴ ἀλλὰ κατ' οἰκονομίαν γραφεῖσα παρ'
 αὐτοῦ τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ δείκνυσιν καὶ ἔστιν ἀληθῶς
 τοῦτος οὗτος τιμῶν πρὸς ἀπαρτοπὴν τῆς Σαβελλίου μανίας, ὥστε
 20 τὸν βαλλόμενον ταχέως διετέλεσε τοὺς πασσοὺς μὴ ἀπὸ τῶν ση-
 μαινόντων τὴν θεότητα τοῦ λόγου τοῦ εἶναι τὴν ἀρχὴν (ὅτι λόγος
 καὶ σοφία καὶ ὡς υἱός ἐστὶν ὁ λόγος, καὶ ὅτι ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν
 ἑσμέν¹, ὥστε μὴ τὰ κατὰ εἰρημὴν παρεξέχοντες ἐκείνοι προφασί-
 25 νοντες ὅτι ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἑσμέν² καὶ τοῦ ἐμὲ ἐωρακώς,
 εἰώκει τὸν πατέρα³, ἀλλὰ τὰ κτηροπτικῶς εἰρημὴν περὶ τοῦ πα-
 τῆρος προβαλλεῖν, ὥστε πρὸς πεποιτικὸν, ὅτι ἐστὶν τὸ πεινῆν, τὸ
 κακίαν καὶ ὅτι ἄμελος καὶ ἔχεται καὶ πέπονθεν ὅσα γὰρ ταῦτα 2
 ταπεινά λέγεσθαι, τοσοῦτον δεικνύει μὴ ὁ πατὴρ γενόμενος ἄνθρωπος
 30 ἀνάγκη γὰρ καὶ ἀπέναντι λεγόμενος τοῦ κυρίου εἶναι καὶ γενητὸν καὶ
 ἐχόμενον αὐτοῦ, εἶναι τὸν ὑπακούοντα καὶ αἰτοῦντος αὐτοῦ, εἶναι
 τὸν διδοῦντα τὰ δὲ τοιαῦτα μᾶλλον εὐκολώτερον τὴν τῶν Σαβελ-
 λιανῶν μανίαν δείκνυσιν, ὅτι ἔτερος ὁ εἰρημὸς, ἔτερος ὁ ὑπακούων
 καὶ ἄλλος ἡ ἄμελος καὶ ἄλλος ὁ γεωργός ὅσα γὰρ ὡς ἀποξέ- 3
 35 νοῦντα τὸν υἱόν, ἀπὸ τοῦ πατρὸς λέγεται, ῥητά, ταῦτα διὰ τὴν σαρκὰ,
 ἣν δι' ἡμᾶς ἐφύρασε, λέγεται περὶ αὐτοῦ εἶναι γὰρ τὰ γενετὰ κατὰ
 φύσιν ἐστὶ τοῦ θεοῦ διὰ τοῦτο γοῦν ἐπειδὴ τῆς σαρκὸς γενετῆς αἰ-
 σῆς γέγονεν, ὡς ὁ Ἰωάννης φησὶν, ὁ λόγος σὰρξ⁴ καὶ τοὶ κατὰ φύσιν
 ἴδιος καὶ ἀδιακρίτος ὡν τοῦ πατρὸς, ὁμοῦς δι' αὐτὴν λέγεται καὶ ὁ
 60 πατὴρ μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ τὰ γὰρ τῆς σαρκὸς ἴδια αὐτὸς ἀνέχεται

- περὶ αὐτοῦ λέγεσθαι, ἵνα δειγθῇ ὅτι οὐκ ἄλλου ἢ αὐτοῦ ἦν ἴδιον
τὸ σῶμα τοιαύτης δὲ τῆς διανοίας οὐσης ταχύτερον ἐλεγχθησά-
ται Σαβέλλιος, ὅτι μὴ ἔστιν ὁ πατήρ α γενόμενος σὰρξ, ἀλλ' ὁ τοῦ
του λόγος ὁ καὶ τὴν λυτρώμενος καὶ προσάγων τῷ πατρὶ οὕτω
5 δὲ διελθέας καὶ πείσας λοιπὸν καὶ περὶ τῆς τοῦ λόγου θεότητος στοι-
μότερον διδάξει, ὅτι ὁ λόγος καὶ σοφία, υἱὸς καὶ δύναμις, ἀπαύγα-
σμα, χαρακτήρ. ἀνάγκη γάρ καὶ ἐνταῦθα πάλιν νοεῖν, ὅτι τοῦ λόγου
ὄντος εἶναι δεῖ καὶ τὸν πατέρα τοῦ λόγου καὶ σοφίας οὐσης εἶναι, καὶ
τὸν ταύτης γονέα καὶ ἀπαυγασματος ὄντος εἶναι καὶ τὸ φῶς, καὶ οὕτως
10 εἶναι τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἓν.
- Ταῦτα Διονύσιος εἰδὼς ἔγραψε καὶ ἐν ταύταις μὲν Σαβέλλιον 27,1
ἐφίμωσεν, ἐν ταύταις δὲ τὴν ἀρειανὴν αἵρεσιν κατέστρεψε καὶ γὰρ
ὥσπερ ἀνατρέπει Σαβέλλιον τὰ ἀνθρώπινα τοῦ σωτῆρος, οὕτω καὶ
πρὸς τοὺς Ἀρειομάντας οὐκ ἀπο τῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν
15 σημαινόντων τὴν θεότητα τοῦ λόγου ποιεῖσθαι χρὴ τοὺς κατ' αὐτῶν
ἐλέγχους, ἵνα μὴ καὶ οὗτοι τὰ διὰ τὸ σῶμα λεγόμενα περὶ τοῦ κυρίου
παρεξηγουμένοι νομίσωσι τοιοῦτον εἶναι τὸν λόγον, οἳ ἔσμεν ἡμεῖς
οἱ ἄνθρωποι, καὶ λοιπὸν ἐπιμενωσὶ τῇ αὐτῶν μανίᾳ ἂν δε διδα- 2
χθῶσιν καὶ οὕτω περὶ τῆς θεότητος καταγνώσκονται μὲν τῆς αὐτῶν
κακονοίας εὐκολώτερον δὲ μαθόντες, ὅτι ὁ λόγος, σὰρξ ἐγένετο,
20 διακρινούσι λοιπὸν καὶ οὗτοι τὰ ἀνθρώπινα καὶ τὰ τῇ θεότητι ἀρμο-
ζόντα τοῦτων δὲ οὕτως ἔχοντων καὶ Διονυσίου τοῦ ἐπισκόπου
δειχθέντος ἐξ ὧν ἔγραψεν εὐσεβοῦς, τί ποιήσουσι λοιπὸν οἱ Ἀρειο- 3
μάνται, τίνας ἄρα πάλιν ἐλεγχθέντες ἀπὸ τούτων καταφύσονται,
25 ἀνάγκη γὰρ αὐτοῖς ἐκπεσόντας ἀπὸ τοῦ θεμελίου τῶν ἰστοριῶν
καὶ εὐσαλευτὸν ἔχοντας τὴν διάνοιαν ἵστασθαι ἔρεισμα καὶ μὴ εὐρί-
σκοντας καταφευδεσθαι λοιπὸν τῶν πατέρων ἀλλ' οὐδεὶς αὐτοῖς 4
ἔτι πιστεύσει, κἂν βιάσωνται συκοφαντεῖν καταγνώσθη γὰρ ἡ αἵρεσις
παρὰ πάντας, εἰ μὴ ἄρα περὶ τοῦ διαβόλου λοιπὸν φθέγγονται αὐτὸς
30 γὰρ μόνος ἔστιν αὐτοῖς συμφωνος, μᾶλλον δὲ αὐτός ἐστιν αὐτοῖς ὁ
καὶ τὴν αἵρεσιν ὑποβάλλων τίς οὖν ἔτι τοίτους, ὧν ὁ διαβόλος ἐστὶ
καθηγεμῶν Χριστιανούς ὀνομάσκει καὶ μὴ μᾶλλον διαβολικούς, ἵνα
μὴ μόνον χριστιανοὶ ἀλλὰ καὶ διαβολικοὶ καλῶνται, εἰ μὴ ἔρα με
ταβάλλωνται καὶ ἦν μὲν ἐπενόησαν ἀσέβειαν ἀρνήσωνται, τὴν δὲ ἀλή-
35θειαν ἐπιγνώσι τοῦτο γὰρ αὐτοῖς μὲν ὠφελήσεται ἡμᾶς δὲ πρέπει περὶ
πάντων τῶν πεπλανημένων οὕτως εὐχεσθαι

**ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΚΑΙ ΛΙΒΥΗΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
ΚΑΤΑ ΑΡΕΙΑΝΩΝ***

5

1 Πάντα μὲν δοκῶ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Σωτὴρ Ἰησοῦς Χριστός,
ὡς ἔγραψεν ὁ Ἀποστόλος, πεποιηθέντα καὶ ἐδίδαξεν¹ εἰς τὴν ἡμετέραν
φανερὰν σωτηρίαν ἀπεραξάτω. ἔλαθε γὰρ, ὡς ὁ Ἰωάννης φησὶν, οὐχ
10 ἵνα κρινῇ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ². Ἔστι δὲ
μετὰ πάντων καὶ τοῦτο θαῦμα, τῆς ἐγκρατείας αὐτοῦ, ὅτι καὶ περὶ
τῶν πρὸς ἡμᾶς μαχομένων οὐ παρεισιώπησεν, ἀλλὰ καὶ μάλα προει-
ρηκε³, ἵνα ἐπειδὴν ἐκείνη καταγένηται, εὐθέως εὐρεθῶμεν ἡσφαλι-
σμένην ἔχοντες τὴν ἀλήθειαν ἐκ τῆς ἐκείνου διδασκαλίας, λέγοντος
15 ἡ Ἐγερθεσονται νεκροὶ ἀποφύγετε καὶ μεθαρσύνεσθαι, καὶ δώσουσι σημεῖα
μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε πλῆθῆσθαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς
ἰδοὺ προσήκα ἡμῶν⁴. Ὅτι καὶ μὲν γὰρ ἀποτεθέντα μαθήματά τε
καὶ χαρίσματα παρ' αὐτοῦ πολλὰ καὶ ὑπερῷον ἄνθρωπὸν ἐστὶν οὐρανοῦ
γὰρ τοιοῦτος τύπος, καὶ δυνατὸν κατὰ δαίμωνων, υἱοποίησιν τε
20 καὶ τὸ πᾶν χάρισμα καὶ ἐξαρτέον ἢ περὶ τοῦ Πατρὸς γνώσις
καὶ αὐτοῦ τοῦ Λόγου καὶ δωρεὰ Πνεύματος ἁγίου. Ἡ δὲ τῶν ἀνθρώ-
πων διανοία ἐπιμελῶς ἐπὶ ταῦτα τούτῳ ἐγκρατεῖ καὶ μὴ ὁ ἀντίδικος
ἡμῶν διάβολος⁵ φθονῶν ἐπὶ τοῖς σοφοῖς ἡμῶν ἀγαθοῖς γενομένοις,
περιέρχεται ἡρώτων ἰσχυροῖς καὶ εἰς ἡμᾶς τοῦ Λόγου σπέρματα. Διὰ
25 ταῦτα γὰρ ὡς περὶ βλάστησιν καὶ μαθήματα σφραγίζων ἐν ἡμῶν
διὰ τῆς προρρησίας, ἐλεγεν ὁ Κύριος. «Βλέπετε μὴ ἐξ ὑμῶν πλανή-
σῃ πολλοὶ καὶ ἐλευσόντα ἐπὶ τῷ σωματί μου, λέγοντες. Ἐγὼ εἰμι
καὶ ὁ πατήρ, ἔρχομαι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω
κρίτων⁶.» Μεγαλὸν τι χάρισμα δέδωκεν ἡμῶν ὁ λόγος, ὥστε μὴ ἐκ τῶν
30 φαινομένων καταστῆναι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, κἂν ταῦτα κακαῶς μὲν
τιγῶνται, διακρίνειν τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι. Ἐπειδὴ γὰρ ὅλος ἐστὶ
μισθιὸς ὁ τῆς κακίας εὐρετής καὶ μέγας δαίμων ὁ διάβολος, μόνον

* Κατὰ τὴν ἔκδοσιν J. P. Migne, Patrologia Cursus Completus Series Graeca - 25, σελ. 537 ἔξ.

1 Πρ3 Πράξ 1, 1 2 Ἰω. 3 17 3 Ματθ 24, 24 4 Α' Πέτρ. 5, 8 5 Λουκ. 21, 8.

τε φαινόμενος βαλλεται παρὰ πάντων ὡς ὄφεις, ὡς δράκων, ὡς λέων
 ζητῶν τινὰς ἀρπάσαι καὶ καταπιεῖν διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἐστὶν αὐτός,
 ὑποκρύπτει καὶ σκέπτει, τὸ δὲ παρα πάντων παθεῖμενον ὄνομα ὑπο-
 κρίνεται πανουργίας, ἵνα, ἀπατήσας τῇ φαντασίᾳ λοιπὸν τοὺς πλανη-
 θέντας τοῖς ἰδίοις περιπειρῇ δεσμοῖς. Καὶ ὥσπερ ἂν εἴ τις, ἀνδραπο- 5
 δισασθὰ, θέλων ἄλλοτριους παῖδας, ἀποδημούντων τῶν γονέων,
 ὑποκρίνεται τὰς ἐκείνων δόψεις, καὶ τοθύνει τοὺς υἱοὺς ἀπάτησιν,
 καὶ λοιπὸν ἀπαγαγὼν αὐτοὺς μακρὰν, ἀπολεσθ', τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ
 ὁ κακοδαίμων καὶ σκολιὸς διαβολὸς, οὐκ ἔχων μὲν αὐτὸς παρηρσίαν,
 εἰδώς δὲ τὸν εἰς τὴν ἀλήθειαν ἐρωτᾶ τῶν ἀνθρώπων, ὑποκρίνεται μὲν 10
 ταύτην τῇ φαντασίᾳ, τὸν δὲ ἴδιον ἰὸν ἐπιβάλλει τοῖς ἐπακολουθήσασιν
 αὐτῷ.

2. Οὕτως καὶ τὴν Ἐβὼν ἠπάτησεν, οὐ τὰ ἱβὰ λαλῶν, ἀλλ' ὑποκρι-
 νόμενος μὲν τὰ τοῦ Θεοῦ ῥήματα, τὴν δὲ διανοίαν αὐτῶν παραποιῶν
 οὕτω καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην ὑπέβαλε, πείσας αὐτὴν ὑποκρινάσθαι 15
 μὲν φιλανδρίαν, διδάσας δὲ βλασφημεῖν εἰς τὸν Θεόν οὕτως τοὺς
 ἀνθρώπους ὁ δόλιος παίζει ταύτης φαντασίας, ὑποκρίσκει καὶ σύρων
 ἕκαστον εἰς τὸν ἴδιον τῆς κακίας βοθρὸν. Πάλαι μὲν οὖν ἀπατήσας
 τὸν πρῶτον ἀνθρώπον τὸν Ἀδάμ, καὶ νομιστὰς δι' ἐκείνου ὑποχειρίους
 ἐσχηκέναι τοὺς πάντας, ἐνῆλλετο θρασυνομενὸς καὶ λέγων· «Τὴν οἱ 20
 κοιμήμενὴν ὅλην καταλήψομαι, τῇ χειρὶ ὡς νοσσοίαν, καὶ ὡς καταλελειμ-
 μένα ὡς ἀρῶ, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς διαφεύξεται με ἢ ἀντεῖπῃ μοι.»
 Ὅτε δὲ ὁ Κύριος ἐπεδήμησε καὶ πειραν ἔσχεν ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀνθρω-
 πίνης οἰκονομίας αὐτοῦ, μὴ δυνάμεν ἀπατήσας τὴν ὑπ' αὐτοῦ φαρμα-
 κὴν σάρκα, τότε δὴ ὁ τὴν οἰκουμένην ὅλην ἐπαγγελλόμενος καταλαμ- 25
 βάνειν λοιπὸν ἐξ ἐκείνου καὶ δι' ἐκείνου παίζεται καὶ ὑπὸ παιδιῶν,
 ὡς στρουθίον, ὁ ὑπερηφανὸς. Παιδίον γάρ νῦν νηπιὸν εἰς τρώγλην
 ἀσπίδων βαλλὼν τὴν χεῖρα¹, γελᾷ τὸν ἀπατήσαντα τὴν Ἐβὼν καὶ
 πάντες δὲ οἱ ὀρθῶς πιστεύοντες εἰς τὸν Κύριον παύσει, τὸν εἰπόντα
 «Θήσομαι τὸν θρόνον μου ἐπάνω τῶν νεφελῶν, ἀναβήσομαι, ὁμοῖος 30
 ἔσομαι τῷ Ὑψίστῳ.»² Οὕτω μὲν οὖν πάσχει μετ' ἀίσχυνης ἐκείνης
 ὁμοῦς δέ, εἰ καὶ ταλμὰ πάλιν ὁ ἀναισχυρτὸς σχηματίζεσθαι, ἀλλὰ
 γινώσκεται καὶ νῦν μᾶλλον ὁ τάλας ὑπὸ τῶν τὸ σημεῖον ἐν τῷ με-
 τώπῳ φορούντων, καὶ δεινότερον ἀποστρέφεται τεταπεινωμένος καὶ
 κατησχυμένος. Κέν τε γὰρ ὡς ὄφεις νῦν ἔρπων μετασχηματίζεται 35
 εἰς ἄγγελον φωτός, ἀλλ' οὐκ εἰς ὕψιστον ἔξει, τὴν ὑποκρισὶν πεπαιδευ-
 μεθα γάρ, ὅτι κἂν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελιστῇ ἡμᾶς παρ' ὃ
 παρελάβομεν, ἀνάθεμα τοῦτον εἶναι.⁴

3. Ἐάν δὲ καὶ πάλιν τὸ ἴδιον κρύψῃ ψεύδος, καὶ λαλεῖν ὑποκρι-
 νηται διὰ χαλῶν τὴν ἀλήθειαν· ἀλλ' οὐκ ἐγνωσύντες αὐτοῦ τὰ νοή- 40

1. Ἦσ. 10, 14. 2. Πρβλ. Ἦσ. 11, 2. 3. Ἦσ. 14, 14. 4. Πρβλ. Γαλ. 1, 8.

ματα, δυνάμεθα λέγειν ὅτι ὑπὸ τοῦ Πνεύματος εἰς αὐτὸν εἰρημένα
 «Τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεὸς Ἰνα ἡ σὺ ἐκδιδῇ τὰ δικαιώματά
 μου¹· καὶ ἡ σὺ ἀράς αἶνος ἐν τῷ στόματι τοῦ ἀμαρτωλοῦ.²» Οὐδὲ
 γὰρ τὴν ἀληθεῖαν λέγων ἁγίαστος ἐστὶν ὁ πανούργος. Καὶ τοῦτο
 5 εἶδε· μὲν ἡ Γραφή διηγουμένη, τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ πρὸς τὴν Εὐάν
 αὐτοῦ κακοτεχνίαν ἡλεγχέει δὲ αὐτὸν καὶ ὁ Κύριος, πρῶτον μὲν ἐν τῷ
 ὄρει διαικῶν τὴν πύξιν τοῦ θαλάσσης αὐτοῦ, καὶ δεικνύει ὅτις ἐστὶν
 ὁ δουλὸς καὶ ἐλέγχων διὰ τὴν ἀνείκων εἰς ἐστὶν ὁ λαὸς Σατάνᾳ ἐστὶν
 ὁ πειραζὼν, ἐν τῷ λέγειν· Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ γέγραπται·
 10 γὰρ Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις³·
 καὶ ὅτε δε κραζόντας ἀπὸ τῶν μνηστικῶν ἐπὶ αὐτῷ δαίμονας·
 Ἦν μὲν γὰρ ἀληθὲς τοῦ παρ' αὐτοῦ λεγόμενον καὶ οὐκ ἐρεθίζοντα
 τότε λέγοντες· διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς τὸν Θεόν⁴, καὶ ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ⁵·
 ἀλλ' οὐκ ἤθελες δι' ἀκαθάρτου στομάτος τὴν ἀληθεῖαν προφέρειν,
 15 καὶ μάλιστα δι' ἐκείνων, ἵνα μὴ, προφασίᾳ ταύτης ἐπιμειψάμενοι τὸ
 ἴδιον θελήμα τῆς κακίας, ἐπισπειρῶσι τοῦτο καθέδουσι τοῖς ἀνθρώ-
 ποις⁶. Διὰ τοῦτο οὕτως αὐτὸς ἠνεσχάτο ταῦτα λαλοῦντων αὐτῶν,
 οὐδὲ ἡμᾶς ἀνασχέσθαι τῶν τοιοῦτων βουλομένους, παρηγγεῖλε δι'
 ἑαυτοῦ μὲν· «Προσέχετε λέγων, ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες
 20 ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς ἐν ἐνδομασί προβάτων, ἐσθῶν δὲ εἰσι λύκοι
 ἀρπαγες⁷·» διὰ δὲ τῶν ἀγίων ἀποστόλων· «Μὴ παντὶ πνευματι
 πιστεύετε.⁸» Τοιοῦτος γὰρ ὁ τρόπος τῆς ἀντικειμένης ἐνεργείας ἐστὶ
 τοιαῦτα δὲ τὰ τῶν αἱρέσεων συγκροτήματα τυγχάνει πατέρα γὰρ
 ἑκάστη τῆς ἰδίας ἐπινοίας ἔχουσα τὸν ἐξ ἀρχῆς ῥαπέντα καὶ γενο-
 25 μένον ἀνθρωποκτόνον καὶ ψευστὴν τὸν διαβολόν, καὶ αἰσχυρομένην
 τὸ τοῦτου μισθὸν ὄνομα προφέρειν, ὑπακρινεῖται τὸ καλὸν καὶ ὑπὲρ
 πάντων ὄνομα τοῦ Σωτῆρος, τὰς τε τῶν Γραφῶν λέξεις περιβαλλεται.
 Καὶ λέγει μὲν τὰ ῥήματα, κλέπτει δὲ τὴν διανοίαν τὴν ἀληθῆ καὶ
 λοιπόν, ἣν ἐπλάσεν ἴδιαν ἐπινοίαν ὡς ἐν δόλῳ τινὶ σκεπάσασα
 30 ἀνθρωποκτόνος καὶ αὕτῃ γίνεται τῶν πλάνωμάτων.

4. Ἐπὶ πόθεν Μαρκίῳ καὶ Μανιχαίῳ τὸ Εὐαγγέλιον ἀρνο-
 μένους τὸν νόμον, ἐκ γὰρ τῶν παλαιῶν τὰ νέα, καὶ τὰ νέα τοῖς παλαιοῖς
 μαρτυρεῖ. Οἱ τοίνυν ἀρνούμενοι ταῦτα πῶς ὁμολογήσουσι ὅτι ἐξ
 ἐκείνων, Παῦλος γὰρ ἀπόστολος Εὐαγγελίου γέγονεν, οὐ προεπηγγεί-
 35 λατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν Γραφαῖς ἀγίαις⁹. Ὁ δὲ Κύριος
 αὐτὸς εἶπεν· «Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφὰς ὅτι αὐταὶ εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι
 περὶ ἐμοῦ.¹⁰» Πῶς οὖν ὁμολογήσουσι τὸν Κύριον μὴ προκρευνῶντας
 τὰς περὶ αὐτοῦ Γραφάς. Ὅν γὰρ ἔγραψε Μωυσῆς καὶ οἱ προφῆται,
 τοῦτον εὐρηκέναι λέγουσιν οἱ μαθηταί.¹¹ Τί δὲ καὶ Σαδδουκαίους

1 Ψαλμ 49, 16. 2 Σοφ Σειρ 15, 9. 3 Ματθ 4, 10. 4 Πρβλ
 Ματθ 8, 29. 5 Πρβλ Μάρκ 1, 24. 6 Πρβλ Ματθ 13, 25. 7 Ματθ 23, 35.
 8 Α' Ἰω 4, 1. 9 Ρωμ 1, 2. 10 Ἰω 5, 39. 11 Πρβλ Ἰω 1, 45.

ὁ νόμος μὴ δεχομένους τοὺς προφῆτας; Ὁ γὰρ τὸν νόμον δεδοκώς
 Θεός, αὐτὸς ἐγείρειν ἐν τῷ νόμῳ καὶ τροφῇ, ἐπέχει λαόν, ὥστε
 τὸν αὐτὸν εἶναι Κύριον τοῦ τε νόμου καὶ τῶν προφητειῶν, καὶ τὸν
 ἀρνούμενον θατερον αὐτῶν ἀρνεῖσθαι πάντας καὶ τὸ ἕτερον Ἰ δε
 καὶ Ἰουδαίους λοιπὸν ἢ Παλαί, μὴ ἐπεγκρίνοσι τὸν ἐξ ἐκείνου προσδο-
 κώμενον Κύριον. Εἰ γὰρ ἐπιστεύουσιν τοῖς Μωυσέως γραμμασί, ἐπι-
 στεύουσιν ἂν τοῖς τοῦ Κυρίου ῥήμασι. «Περὶ γὰρ ἐμοῦ, ἔστιν ἐν ἐκείνῳ
 ἔγραψε¹» Τί δὲ καὶ τῷ Σαδοσαεὶ τὰ τῶν Γραφῶν ἀρνεῖται τὸν
 τοῦ Θεοῦ Λόγον καὶ τὴν ἐξ ἀμφότερων τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Καινῆς
 Διαθήκης σημαίνουμένην καὶ δεκνυμένην ἑνοαρχὸν τοῦ Λόγου παρού- 10
 σάν. Τί δὲ καὶ τοῖς Ἀρειανοῖσι αἱ Γρίπαι, καὶ τὰ κατὰ οὗτοι προφέ-
 ρουσιν, ἄνθρωποι κτίσμα λεγόντες εἶναι τὸν Θεόν, Λόγον, καὶ ὡς
 ἂν Ἕλληνες, λατρεύοντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτιστὴν Θεόν.²
 Πρὸς μὲν γὰρ τὴν ἰδίαν τῆς ἐπινοίας κἀβείαν ἐκάστη τούτων τῶν αἰ-
 ρέσεων οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὰς Γρίπας καὶ τοῦτο ἴσασι καὶ οἱ τὰ 15
 τούτων πρεσβεύοντες, ὅτι πολλοὶ, μᾶλλον δὲ οἱ ὄντες ἐστὶν ἐναντία,
 πρὸς τὸ ἐκάστης ἐκείνων φρόνημα ἀπάτης ἡ χάριν τῶν ἀπαισχημένων,
 οἱ οἱ εἰσι περὶ ὧν ἐν Παροιμίᾳ γέγραπται· Ἄδικος πείσεται κατὰ
 λόγῳ³· σχηματίζονται μετ' αὐτὴν καὶ ἀλγεῖν τὰς λέξεις ὡς· κατ' ἐρ-
 αὐτῶν διάβολος, ἵνα ἐκ τῶν λέξεων δοξάσῃν ὀρθὸν ἔχει καὶ τὸ φρο- 20
 νημα καὶ λοιπὸν πείσῃσι παρὰ τὰς Γραφὰς φρονεῖν τοὺς ἀλακτωμένους
 ἀνθρώπους. Ἀμείλει ἐν ἐκάστῃ τῶν αἰρέσεων οὗτοι σχηματισμένης
 ὁ διάβολος, λέξεις ὑπεβάλει μετὰς δοκίμουτος περὶ γὰρ τούτων
 ὁ Κύριος εἶρηκεν, ὅτι· «Ἐγερθήσονται ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδοπρο-
 φῆται, ὥστε πλανῆσαι πολλούς⁴» τοιγαρὸν ὁ διάβολος ἤλθε, λέγων 25
 δι' ἐκάστης· Ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ παρ' ἐμοὶ τὸ αὐτὸς ἐστὶ
 καὶ πάσαι ἰδίαι καὶ κοινῇ πεποιήκει ψεύδεσθαι ὁ συκοφαντῆς. Καὶ τό-
 γε παράδοξον, πᾶσαι πρὸς ἑαυτάς αἱ αἵρεσεις μαχόμεναι περὶ ὧν
 ἐπλάσεν ἐκάστη κακῶν, ἐν μόνῳ τῷ ψεύδεσθαι συνεδέθησαν ἀλλήλαις
 ἕνα γὰρ ἔχουσι πατέρα τὸν πᾶσαι ἐπισπεύραντα τὸ ψεῦδος.⁵ Ὁ μὲν 30
 οὖν πιστός καὶ τοῦ Εὐαγγελίου μαθητής, ἔχων χάριν τοῦ διακρίνειν
 τὰ πνευματικά, καὶ ἐπὶ τὴν πέτραν οἰκοδομήσας ἑαυτοῦ τὴν τῆς πί-
 στεως οἰκίαν⁶, ἑστηκεν ἑδραῖος καὶ ἀσφαλὴς ἀπὸ τῆς τούτων ἀπάτης
 διαμένων ὁ δὲ ἀπλούς, ὡς προείπον, καὶ μὴ κατηχηθεὶς ἰσχυρῶς,
 ὁ τοιοῦτος τὰ λεγόμενα μόνον σκοπῶν καὶ μὴ τὴν διανοίαν θεωρῶν, 35
 εὐθὺς ὑποσύρεται ταῖς ἐκείνων μεθοδείαις. Διὰ τοῦτο καλὸν ἐστὶ
 καὶ ἀναγκαῖον εὐχεσθαι λαμβάνειν χάρισμα διακρίσεως πνευμάτων,
 ἵνα ἕκαστος γινώσκῃ κατὰ τοῦ Ἰωάννου παραγγελίαν, τίνας μὲν
 ἀποβάλλειν ὀφείλει, τίνας δὲ προσλαμβάνεσθαι, ὡς φίλους καὶ τῆς
 αὐτῆς ὄντας πίστεως. Πολλὰ μὲν οὖν ἐν τῇ γράψει, εἰ βούλοιο 40

¹ Ἰω. 5, 46. ² Πρβλ. Ῥωμ. 1, 25. ³ Παροιμ. 14, 15. ⁴ Ματθ. 24, 24. ⁵ Πρβλ. Ματθ. 13, 25. ⁶ Πρβλ. Ματθ. 7, 24.

περὶ τούτων ἐπεξεργασθῆαι πολλὰ γὰρ καὶ ποικίλῃ τῶν αἵρέσεων
ἡ ἀσέβεια καὶ ἡ κακοφροσύνη φανήσεται, καὶ δεῖν ἵνα ἡ τῶν ἀπα-
ταύτων παντοφάνεια Ἐπειδὴ δὲ ἡ θεία Γραφή πάντων ἐστὶν ἱκανώ-
τέρα τοῦτο χάρις τοῦ βουλομένου τα πολλὰ περὶ τούτων γινώσκειν
5 συμβαλεσθαι ἐπιθυμῶμεν τοὺς θεοὺς λόγους αὐτοῦ νῦν τὸ κατεπεῖγον
ἐσποδίσαι ἀπαύσαι διὸ καλίστα καὶ οὕτως ἔγραψα

5. Ἦκουσα ἐν τοῖς μέρεσι τούτοις διατρίβων, ἀδελφοί γὰρ
γενήσιν καὶ τῆς εὐθὺς δόξης ὄντες, ἀπήγγειλαν ὡς ἄρα τινὲς συνελ-
θόντες τῶν τὰ Ἄρεα φρονούντων ἔγραψαν δήθεν περὶ τῆς αἵ-
10 ὡς ἤθελεσαν, καὶ θέλουσιν αποστεῖλαι πρὸς ὑμᾶς, ἵνα ἡ ὑπαρχομένη
κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, μᾶλλον δὲ καὶ ἐνέπνευσεν αὐτοῖς ὁ διαβόλος,
ἢ ὁ ἀνέλεγκτος ἐμὲ ἑαυτῶν. Καὶ γὰρ καὶ τοὺς ἐπισκόπους τῶν
μερῶν τούτων ἤδη ἀρχαῖον ἔρχονται. Ἐν τούτῳ αὖν ἡ τροπὴ τῶν
γραφούντων θέλει γενέσθαι. (1) γὰρ οὕτως φανέντες ὥστε τοῦ ἐκείνου
15 τῶν γραμματικῶν αὐτῶν ἐξουσίαν καὶ πλὴν τῆς τιμωρίας εἶναι τοῖς
ἀνέλεγκτοις ἢ Χριστιανῶν μὲν ἄλλοι, διαβόλου δὲ καὶ τῶν
ἐκείνου ἀσεβούντων πᾶσι μάλιστα δοτὶ, τοῦ θεοσεβέος αὐτοῦ βασιλέως
Κωνσταντίνου τοῦ παντρώπου ὄντος παρὰ τὴν ἐκκλησίαν ὡς ὁ βουλόμενος
θέλουσιν αὐτοὶ καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ποιοῦσι μετὰ πολλὰ μὲν πανουργ-
20 γίας, θεοῦ δὲ τῶν ἐκκλιστὰ χάριν, ὡς γὰρ μοι φαίνεται. Ὡς μὲν,
ἵνα καὶ, μὴ μὲν ὑπογράφουσιν, δόξωσι τὰ μὲν τῆς Ἄρεα κακω-
νομίαν, λαμβάνειν δὲ αὐτοὶ ὡς μὲν τῆς Ἄρεα φρονούντες ἑτέρου
δὲ ἵνα κατὰ γραφοῦντες, δόξωσι πάλιν ἐπικρατεῖν τὴν ἐν Νικαίᾳ
γενόμενῃ συνόδῳ καὶ τὴν ἐκτεθεῖσαν ἐν αὐτῇ ἀπὸ τῆς Ἀρειανῆς
25 αἵρέσεως πιστῶν. Ἄλλοι καὶ τοῦτο μᾶλλον ἐπιχειροῦσιν τὴν κακοφρο-
σίαν καὶ τὴν ἑτεροδοξίαν εἰ γὰρ ἐπιστῇ ἐν ὀρθῷ ἡρώδῃ τῇ
ἐν Νικαίᾳ ἐκτέθεσθαι πιστεῖ παρὰ πᾶσι τοῖς οἰκουμενικῇ συνόδῳ
καὶ ἐκκλησίᾳ ἐκαστοῖς συμφαντεῖσθαι καὶ ματὴν λεγομένους Ἀρειαν-
30 νους ἐχρῆν αὐτοὺς μὴ σπουδάζειν ἐναλλαττεῖν τὰ κατὰ Ἀρεῖαν
γραφέντα ἵνα μὴ, ὡς κατ' αὐτῶν ἡ ὀρθότης τα κατ' ἐκείνου προ-
φέντα. Νῦν δὲ τοῦτο μὲν οὐ ποιοῦσιν ὡς δὲ σπουδάζουσιν Ἀρεῖαν
ὑπὲρ αὐτῶν αγωνίζονται. Σκοπεῖτε γὰρ ὡς πῶς ἀντιθέτως μετὰ
τούτοις, ἀλλὰ πάντα δια τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν καὶ λεγούσιν κατὰ
35 τοῦτον. (2) γὰρ τολμῶντες διαβαλεῖν τὰ κατὰ ὀρθότητα καὶ φανέν
ἐπιχειροῦντες ἄλλα παρ' ἐκεῖνα, τι ἕτερον ποιοῦσιν, ἢ κατηγορεῖσθαι
μὲν τῶν Πατέρων, προσηλάντα δὲ τῆς αἵρέσεως, καθ' ἧς ἐκεῖνοι μεγ-
νασί τε καὶ ἐπεφάνησαν. Καὶ γὰρ καὶ νῦν ὁ ὡς ὁ βουλόμενος οὐκ ἀληθείας
φροντίζοντες γράφουσι καθὰ προείπον, ἄλλο μᾶλλον παίζοντες καὶ
τέχνη τοῦτο ποιοῦντες, πρὸς χεῖρα τῶν ἀνθρώπων, ἵν' ἐν τῇ δια-
40 πέμπεσθαι τῆς ἐπιστάσεως, τὰς μὲν τῶν λαῶν ἀκόλως ἀπασχολεῖσθαι
περὶ αὐτὰ ποιήσωσι, κερδανῶσι δὲ τὸν χρόνον τοῦ κατηγορεῖσθαι αὐ-
τοί, καὶ λαθόντες ὡς ἀσεβοῦντες, ἔχωσι χώραν ἐπεκτείνειν τὴν αἵρε-
σιν, ὡς γάγγραιναν, ἔχουσιν νομὴν πανταχοῦ.

6 Πάντα γοῦν κενῶσι καὶ παρπαύουσι, καὶ οὐδὲ οὕτω τοῖς
 ἱερεῶν ἀκούουσι καὶ ἐναυτὸν καὶ ὡς ἡ τις διαθήκεται γράφοντες
 σὺν ἑαυτοῖς καὶ αὐτοὶ προσποιούνται περὶ πίστεως γράφειν ἵνα
 κεν οὕτω ἑλῶτα μάλιστα καὶ ἀσέλην ὑψηλῶσιν ὅτι μὴ παρ'
 ἑαυτοῖς ἀλλὰ παρ' αὐτῶν τα χύτων ἐνβύλλε-σσι. Εἰ γὰρ ἐθαύρουσι οἱς
 ἱερεῖς τρεῖς ἑκατ., οὐκ ἂν δευτέρῳ γράφειν ἐξή-γουν οὐδὲ τάλιν ἀφέν-
 τε καὶ αὐτὰ τάλιν νῦν ἔγραφοι, ὅπερ, πάντως τοῦτο μελετήσαντες
 πάλιν ἀλλὰξοῦσιν ἐὰν ἄλλοις, τίς παρ' ἐξ ἡμετέρων, καὶ πρόσθεν
 αὐτοῖσι το σπύλως τὴν ἐπιβουλήν. Τότε γὰρ ὅταν ἐπιβουλεύ-
 σιναι, μάλιστα προσποιούνται, περὶ πίστεως γράφειν ἵνα, ὡς ὁ Πι- 10
 λῶτος ἐν γὰρ τα, μερὰς οὕτω καὶ οὕτοι, ἀρχόντες ἀποκτείνωσι
 τοὺς εἰς Χριστὸν εὐσεβοῦντας καὶ ἵνα ὡς περὶ πίστεως ἀφ' ὧντες
 δοξώσιν, ὡς πολλὰς εἶπον φευνεῖν το τῆς ἐπεροδοξίας ἐπιληψας
 'Αλλ' οὕτε λαθεῖν, ὡς τε φεγεῖν ἠνέησαν, τῶς παρ' ἐκ τοῖς ἀπολα-
 νοῦνται, ἐκ τῶν καὶ κατ' ἑαυτοῖς ἔχοντες, καὶ δικαίως γε οὐ γὰρ
 τοῖς ἐλέγχουσιν αὐτοὺς ἀποκρινόμενα καὶ ἑαυτοὺς ὡς βουλόνται
 πείθουσιν. Πότε οὖν, τοῦ ὑπεύθυνου κρίνοντος ἑαυτὸν λύσις γίνε-σθαι
 τοῦ ἐγκαληματός. Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ γράφουσι, καὶ αἰεὶ τα ἴδια
 μεταποιῶντες, ἀδύλον ἔχουσι τὴν πίστιν, μᾶλλον δὲ φανεράν ἔχουσι
 τὴν ἀπίστικον καὶ τὴν κακαφροσύνην. Πάσχειν δὲ μοι τοῦτο δοκοῦσιν 20
 εἰκότως. Ὑπεὶδὲ γάρ, τῆς ἀληθείας ἀποκρινόμενοι καὶ θέλοντες ἀνα-
 τρέφαι τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν γράφεισαν καλῶς, ἡγάπησαν, κατὰ τὸ
 γεγραμμένον, κινεῖν πόδας ἑστώντων, διὰ τοῦτο καὶ οὕτοι, ὡς ἔγωγε
 ἱεροσολαῖται, κεκοπιακῶσι καὶ κάμνουσιν ἐν ταῖς μεταβολαῖς, ἄλλοτε
 ἄλλὰ γράφοντες, μόνον ἵνα τοὺς ῥόνους κερδανώσι, καὶ διαμείνωσι 25
 χριστομάχοι τοὺς ἀνθρώπους πλανῶντες.

7 Τίς οὖν ὃ μάλιστα μέλει ἐκείνης ἐπὶ τούτων ἀνέχεσθαι
 θελήσει. Τίς γράφοντα αὐτοὺς οὐκ ἀποστραφησεται δικαίως. Τίς οὐκ
 ἂν καταγνώσεται τῆς ἀληθείας αὐτῶν, Ὅλοι οἱ γὰρ ὄντες τὸν ἀριθμὸν
 θέλουσι, τα ἑαυτῶν ὑπὲρ πάντων ἰσχυεῖν καὶ τα ἑαυτῶν συγκροτήματα 30
 ἐν γωνίαις γινόμενα καὶ ὑποπτα συγγαρόντα βουλόμενοι κρατεῖν, βί-
 ζονται λυεῖν καὶ ἀκυροῦν τὴν οἰκουμένην γενομένην ἔδωλον καὶ
 καθαρὰν σύνοδον καὶ ἀνθρώποις διὰ τὸ συνηγορεῖν τῇ χριστομαχίᾳ
 αἰρέσει προαχθέντες παρὰ τῶν περὶ Εὐσεβίου, τολμῶσιν ορίζειν περὶ
 πίστεως, καὶ ὀφειλόντες ὡς πείθονται κρινεσθαι, κρίνεται ὡς οἱ περὶ 35
 Καϊάφαν, ἐπιχειροῦσι καὶ αὐτοὶ καὶ θαλίαν ποιοῦσι πιστεύεσθαι
 θέλοντες οἱ μὲν πῶς πιστεύουσι γινώσκοντες. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν,
 ὅτι διὰ τὴν τοῦ Ἀρείου μαγίαν Σκοῦνδος μὲν ὁ Πεν-ἀπολι-τὴς ὁ
 πάλαι παλλάκις καθαρεθείς ἐδεχθὲ παρ' αὐτῶν προεβλήθησαν
 δὲ Γεώργιος, ὁ νῦν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ Λεοντίος ὁ ἐπίσκοπος, καὶ 40
 πρὸ αὐτοῦ Στέφανος, καὶ Θεόδωρος ὁ ἐν Ἡρακλείᾳ. Καὶ γὰρ

- καὶ πρότερον ἀπὸ τοῦ πρεσβυτέρου καθαρευέντες, ὑπὲρ διὰ τὴν
 ἀσέβειαν ἐκλήθησαν ἐπισκόποι, Ὑδρακτοί, τε καὶ Οὐαλὴν, οἵτινες καὶ
 τὴν ἀρχὴν ὡς νεώτεροι, παρ' Ἀρείου κατήχθησαν Ἀλακίᾳ, τε
 καὶ Πατρόφιλος καὶ Ναρκισσός, οἱ πρὸς πᾶσαν ἀσέβειαν τοιμενέστα-
 5 τοί· οὗτοι μὲν οὖν καὶ ἐν τῇ κατὰ Σαρδικὴν ἐνομήν μετ' αὐτῶν
 διὰ καθήρεθσαν Εὐσταθίος τε ὁ νῦν ἐν Σεβαστείᾳ, Διμενίος τε
 καὶ Γερμίνος καὶ Εὐδόξος, καὶ Βασίλειος συγκληροῦ τῆς ἀσέβειας
 ὄντες, εἰς τοῦτο προήχθησαν. Περὶ γὰρ τῶν νῦν κεκοιμήτων, καὶ τοῦ
 λεγομένου Αὐθέντου καὶ Ἐπικτήτου τοῦ Ἰσακρίτου περιτὴν ἐστὶ
 10 καὶ λέγειν φανεροῦ πᾶσιν ὄντος, πῶς καὶ διὰ ποίας προφασεῖς καὶ
 παρὰ τινῶν ἐχθρῶν καὶ οὗτοι προεβλήθησαν υποκρινάσθαι, τὰ κατὰ
 τῶν ἐπιβουλευθέντων ἐπισκόπων ἰεροδοξῶν συκοφαντίας, εἰ καὶ
 οὗτοι καίτοι ἀπο οὐδοήκοντα μόνων το γινούσας, καὶ μὴ, ἀντι-
 15 τοίκατοις τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισκόπου Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡμεῖς ἔχον
 ἀπὸ τῆς Καππαδοκίας τινα μισθωσάμενοι, θέλουσι νῦν ἀπεστεῖλαι
 πρὸς ἡμᾶς Ἄλλ' οὐδὲ περὶ τούτου λόγος οὐδεὶς. Φησὶ γὰρ ἐν τοῖς
 μέρεσιν ἐστὶ τούτοις, ὅτι μηδὲως Χριστιανός ἐστιν αὐτός, οὐκ ἄλλ-
 20 τοῦτον αὐτὸν ὄντα προσελίβοντο, ὥστε ἀδικεῖν, ἀρταξέει φανεῖν
 δύνασθαι ταῦτα γὰρ πλέον ἥσκησε, καὶ οὐδόλως οἶδε τὰ ἴδια τῆς εἰς
 Χριστὸν πίστεως.

- Ἐκεῖνοι, μὲν οὖν τοιαῦτα μηχανῶντα κατὰ τῆς ἀληθείας
 ἢ δὲ γνώμῃ τούτων ἐκδύλος ἔσται πᾶσι καὶ μνηστικῶς ὡς ἐγγέλους
 25 ἐξελείν ἐπιχειρῶσι καὶ λανθάνειν ὡς χριστομαχοί. Διὰ τοῦτο παρα-
 καλῶ, μηδεὶς ἡμῶν ἀπατασθῆναι, μηδεὶς ἡμῶν ἔφαρπαξέσθω ἀλλὰ
 μᾶλλον, ὡς Ἰουδαϊκῆς ἀσέβειας, ἐπιβαινομένης κατὰ τῆς εἰς Χριστὸν
 πίστεως, πάντες ζηλώσατε τῷ Κερῶ καὶ κατέγων ἕκαστος τὴν
 30 ἐκ Πατέρων πίστιν, ἣν καὶ οἱ ἐν Νίκαιᾳ συνελθόντες ὑπέμνησαν
 γράψαντες, μὴ ἀνασχέσθω τῶν κατ' αὐτῆς καινοταμίᾳ ἐπιχειρούντων.
 Κἂν γὰρ τὰς ἀπὸ τῶν Γραφῶν λέξεις ραφῶσι μὴ ἀνέχεσθαι τῶν
 γραφάντων καὶ τὰ ῥήματα τῆς ὁρθοδοξίας φθάγγωνται, μηδ' οὕτως
 τοῖς λαλοῦσι προσέχτε. Οὐ γὰρ ὀρθῇ διανοίᾳ λαλοῦσιν, ἀλλ' ὡς
 35 ἐνδύμα προβάτου τὰ ῥήματα περιβαλλόμενοι, ἐνδοθεν τὰ τοῦ Ἀρείου
 φρονοῦσιν, ὡς ὁ τῶν αἰρέσεων καθήρεμων διαβολός. Καὶ γὰρ χάρει-
 νος ἐλάλει μὲν τὰ ἐκ τῶν Γραφῶν, ἐφομῶθ' δὲ παρὰ τοῦ Σωτήρος.
 Εἰ γὰρ ἔλεγε, καὶ ἐφένει, οὐκ ἔν ἐξέπτεσιν ἐκ τῶν οὐρανῶν νῦν δέ,
 τῷ φρονήματι πεσὼν ὑποκρίνεται τοῖς ῥήμασιν ὁ πανουργός πολλῶς
 40 πλανᾷ ὁ κακοθελής. Εἰ μὲν οὖν παρα ὁρθόδοξον ἦν τὰ γραφόμενα,
 οἷα ἂν ἐγγίνετο παρὰ τοῦ μεγάλου καὶ ὁμολογητοῦ Ὁσίου, καὶ Μα-
 ξιμίνου τοῦ τῆς Γαλλίας, ἢ τοῦ διαδεξαμένου τούτου, ἢ παρὰ Φιλο-
 γονίου καὶ Εὐσταθίου τῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἢ Ἰουλίου καὶ Λιβερίου

τῶν ἐπισκοπῶν Ρώμης ἢ Κυριακοῦ τοῦ τῆς Μυσίας, ἢ Πιστοῦ καὶ Ἀριστάου τῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐπισκοπῶν, ἢ Συβέστρου καὶ Πρωτογένους τοῦ τῆς Δακίας, ἢ Λεοντίου καὶ Εὐθυχίου τῶν τῆς Καππαδοκίας ἐπισκοπῶν, ἢ Κεκκιανοῦ τοῦ τῆς Ἀφρικῆς, ἢ Εὐστοργίου τοῦ τῆς Ἰταλίας, ἢ Καπτιανός τοῦ τῆς Σικελίας, ἢ Μιχαρίου τοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἢ Ἀλεξάνδρου τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἢ Πιθιδράτου τοῦ τῆς Ἡρακλείας, ἢ τῶν μεγάλων Μελετίου καὶ Κασσιανοῦ, καὶ Ἀργιανῶ, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς τῶν ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας καὶ τοῦ Πόντου ἢ Λαυποῦ, καὶ Ἀμφιωνος τῶν ἀπὸ τῆς Κιλικίας ἢ Ἰακάρου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τῶν ἀπὸ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν, ἢ τοῦ μακρότερου τοῦ Μιχαρίου, Ἀλεξάνδρου, καὶ τῶν ἐμποδοζῶν αὐτοῖς, οὐδὲν ἦν ἐν τοῖς γραφομένοις υποκτείνειν ἄδολος γὰρ καὶ ἀπλοῦς ἐστὶν ὁ τῶν ἀποστολικῶν ἀνδρῶν ῥόπος.

Ὁ Ἐπίσκοπος δὲ παρὰ τῶν συνηγορεῖν τῇ αἵρεσι, χάρι μισθωθέντων ἐστὶ τὰ γράφοντα, κατὰ δὲ τὴν θεῖαν παροικίαν αἱ λόγοι τῶν ἀσεβῶν εἰσι δόλοιοι καὶ τὸ ὅσα ἀπεβῶν ἀποκρίνεται, κακὰ ἢ, καὶ ἡ Κυβερνήσις ἀσεβεῖς δόλους ὁ γρηγορεῖν δεῖ, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος, ἀδελφοὶ καὶ νῆρην, μή τις ἐν τῇ κοίτη κοιμώμενος καὶ πανουργίας ἀπατῇ, γίνεσθαι μὴ τῷ ὀνόματι τοῦ Θεοῦ λέγων, ὅτι Κατὰ τὸν Χριστὸν κατατρεῖται καὶ μετ' ἐμοῦ ἂν ἡμεῖς ἀντιχριστὸς γινώσκῃ, ἀντιχριστὸς δὲ οὗτος ὁ γὰρ οὐκ ἔστιν, ὅσοι δὲ τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἐρχονται πρὸς ἡμᾶς. Τί γὰρ λείπει παρ' ὑμῖν ἢ ἐκ ἐξωθεν τοῦ μὴ ἐπιδοκίμασι, ἢ τινος αἱ κατ' Αἰγύπτου καὶ Λιβύης, καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν Ἐκκλησίαι, χρὴν ἔχουσιν ἵνα ἐν ἡμῶν καὶ φροῶν πραγματευόμενοι, τὴν ἐπισκοπὴν ἐπιβάνωσι ταῖς μετ' ἐμοῦ προσήκουσαι λόγοι Ἐκκλησιαστικῆς. Τίς οὐκ οἶδε τίς οὐ θεωρεῖ λεκτικῶς ὅτι ταῦτα πάντα πράττεισι διὰ τὴν ὑπὲρ τῆς ἀσεβείας ἀνίστασι, διὰ τοῦτο, κἂν ἐκείνους ἐκπονοῦν ποιεῶσι, κἂν μέγιστα κρησπιδὰ τῶν Φαρισαίων περιδῆσιωσιν ἐκποταῖς, καὶ πλατυνῶσιν ἐκείνους τοῖς φθόμασι καὶ τὸν νόμον ἀσκήσωσι τῆς ρωνῆς, οὐκ οφείλουσι πιστεῦσθαι, οὐ γὰρ ἡ λέξις, ἀλλ' ἡ διανοία καὶ ἡ μετ' εὐσεβείας ζωὴ συνιστῇ τὸν πιστὸν διὰ τοῦτο οἱ Σαδδουκαῖοι καὶ οἱ Ἡρωδιανοὶ, καί περ τὸν νόμον δια χειρῶν ἔχοντες ἐνεδράπησαν παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἀκούσαντες «Πλανήσθε μὴ εἰδότες τὰς Γραφὰς καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ»¹ Καὶ δέδεικται πᾶσιν, ὅτι καὶ οἱ δοκοῦντες τὸν νόμον λαλεῖν ἠλεγχθήσαν τὴν διάνοιαν ὄντες αἵρετικοὶ καὶ θεομάχοι Ἀλλοὺς μὲν οὖν ἐπλανήσαν τοιαῦτα λέγοντες, τὸν δὲ Κύριον γενόμενον ἄνθρωπον οὐκ ἠδυνήθησαν ἀπατῆσαι ὁ Λόγος γὰρ σὰρξ ἐγένετο, ὁ γινώσκων τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι εἰσὶ μάταιοι² οὕτω γὰρ καὶ Ἰουδαίους ὑφαρπαζοντας ἠλεγξε, λέγων «Εἰ ὁ Θεὸς Πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἡγαπάτε με ὅτι ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ

1 Παρμ. 12, 6. 2 Παρμ. 15, 28. 3 Παρμ. 12, 5. 4 Ματθ. 22, 9. 5. Ψαλμ. 93, 11.

Πατρός ἐξῆλθαν, καὶ ἤκω πρὸς ὑμᾶς.¹» Οὕτω μοι καὶ νῦν οὗτοι δοκοῦσι ποιεῖν κρυπτοῦσι γὰρ ὃ φρονοῦσι, καὶ λοιπὸν εἰς τὸ γράφειν χροῦνται παρα τῶν Γραφῶν τὰς λέξεις. Ἰν' ἐν αὐταῖς δελεάσαντες ὑποσυρῶσιν εἰς τὴν ἰδίαν κακίαν τοὺς ἀγνοοῦντας

- 6 10 Θεάσασθε δέ, εἰ μὴ οὕτως ἔχει. Εἰ μὲν γάρ, μηδενὸς ὑποκειμένου, γράφουσι περὶ πίστεως, περιττὸν το ἐπιχειρημα ταχα δὲ καὶ ἐπιβλαβές, ὅτι μηδεμιᾶς ζητήσεως οὕση αὐτοὶ πρόφασιν λογομαχίας παρῆχουσιν ἀνασκευάζοντες τὰς ἀκακοὺς τῶν ἀδελφῶν καρδίας, καὶ παρασπειρόντες ὃ μὴδὲ εἰς νοῦν αὐτῶν ποτε ἀνέβη· εἰ δὲ διὰ
10 τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν ἀπολογούμενοι γράφειν ἐπιχειροῦσιν, ἴδει τῶν φύτων κακῶν τὰ σπέρματα προανελεῖν καὶ τοὺς τα σπέρματα παρασχόντας σθηλιτεῦσαι, καὶ οὕτως τὰ ἀντ' ἐκείνων γράφειν ὀρθῶς, ἢ ἐκδυσσεῖν φανερώς τὰ Ἀρείου, ἵνα μὴ κεκρυμμένως, ἀλλὰ φανερώς χριστομαχοὶ δεικνύωμεναι, καὶ πάντες αὐτοὺς φευγῶσιν ὡς ἀπὸ προσώπου ὄψεως. Νῦν δὲ κακίαινα κρυπτοῦσι, καὶ περὶ ἄλλων προσποιούμενοι γράφουσι καὶ ὡς περ ἱατρος κληθεὶς πρὸς πληγέντα καὶ κάμνοντα, καὶ εἰσελθὼν περὶ μὲν τῶν τραυμάτων μηδὲν λέγει, περὶ δὲ τῶν ὑγιαίνοντων μελῶν διαλέγεται, πολλῆς ἂν ἐμβροντησίας καταγνοσθεῖη, ὅτι ὧν μὲν χάριν εἰσηθε, σιωπᾷ, τῶν δὲ ἄλλων, ὧν οὐκ
20 ἔστι χρεῖα αὐτοῦ, διαλέγεται τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οὗτοι τὰ μὲν τῆς αἵρέσεως αὐτῶν ἀφῶσιν, ἕτερα δὲ γράφειν ἐπιχειροῦσιν. Ἐδει δέ, εἴπερ περὶ πίστεως ἐφρόντιζον, καὶ τὸν Χριστὸν ἡγάπων, πρῶτον τὰ κατ' αὐτοῦ βλάσφημα ῥήματα προανελεῖν, καὶ οὕτως ἀντ' ἐκείνων τοὺς ὑγμεινοὺς λέγειν τε καὶ γράφειν λόγους. Ἀλλ' οὔτε αὐτοὶ τοῦτο
25 ποιοῦσιν, οὔτε τοὺς θέλοντας ποιεῖν ἐπιτρέπουσιν, ἢ ἀγνοοῦντες, ἢ τέχνη πανουργίας χρώμενοι.

- 11 Εἰ μὲν οὖν ἀγνοοῦντες τοῦτο πάσχουσιν, προπετείας ἂν ἐγκαλοῖντο, ὅτι περὶ ὧν οὐκ ἴσασιν, διαβεβαίουνται· εἰ δὲ γινώσκοντες ὃ προσποιῶνται, μείζων κατ' αὐτῶν ἡ κατάγνωσις, ὅτι περὶ μὲν τῶν
30 ἰδίων βουλευόμενοι παρεργον οὐδὲν τίθενται περὶ δὲ τῆς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν πίστεως γράφοντες, παίζουσι, καὶ τὰντα μᾶλλον ἢ ἀληθεύουσι· καὶ κρύπτουσι μὲν περὶ ὧν ἡ αἵρεσις αὐτῶν ἐγκαλεῖται, λέγουσι δὲ τὰς ἀπὸ τῶν Γραφῶν λέξεις. Ἔστι δὲ τοῦτο κλοπὴ τῆς ἀληθείας ἀντικρυς, καὶ τάσης ἀδικίας μεστόν· καὶ τοῦτο εὖ οἶδ' ὅτι καὶ ἡ ὑμετέρα θεοσέβεια συνορᾷ ἐκ τούτων καλῶς δυνήσεται. Οὐδεὶς γάρ
35 ἐγκαλούμενος περὶ μοιχείας ἀπολογεῖται· περὶ κλοπῆς, οὐδὲ φόνου τις ἐγκλημα διώκων ἀνέχεται τῶν κατηγορουμένων, εἰ ἀπολογοῖντο λέγοντες, οὐκ ἐπιωρκήσαμεν, ἀλλὰ καὶ τὴν παρακαταθήκην ἐφυλάξαμεν μᾶλλον γὰρ ἔστι τοῦτο ταῖς τῶν ἐγκλήματος καὶ ἀληθείας ἀπόδειξις. Τί γάρ φόνος πρὸς παρακαταθήκην, ἢ τί μοιχεία πρὸς
40 κλοπὴν, Εἰ γάρ καὶ ἀλλήλων ἔχονται αἱ καὶ αἱ ἐκ τῆς αὐτῆς καρδίας

ἐξερχόμεναι ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ λῦσαι τὸ πλημμεληθέν, οὐδεμίαν εἰς τοῦτο πρὸς ἑαυτὰς ἔχουσιν. τὴν κοινωσίαν Ὁ οὖν Ἀχαρ, ὡς ἐν τῷ Ἰησοῦ τῷ τοῦ Ναυῆ γεγραπταί, ἐγκαλούμενος περὶ κλοπῆς οὐ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις εὐνοίαν προφερόντων ἀπειλογεῖτο, ἀλλ' ἐλεγχθεὶς ἐν τῷ κλέμει· λίθοις ἐβλήθη παρὰ πάντων. Καὶ Σαουλ δὲ ἐλ γυναικας καὶ παρανομίας ἐγκαλούμενος οὐδὲν ὠνήσεν ἐν ἄλλοις τροφασίζομενος. Ὁ δὲ γὰρ ἢ ἐν ἄλλοις ἱστολογια λύσιν ἄλλων ἐγκλημάτων ἐργάζεται, ἀλλ' εἰ ἄρα δεῖ νομίμως καὶ δικαίως πάντα πράττειν προσήκει περὶ ὧν ἐγκαλεῖται τις περὶ τούτων καὶ ἀπολογεῖσθαι καὶ ἡ δεικνύειν, ὅτι μὴ πεποιήκει, ἢ ὁμολογεῖν, εἰ ἐλέγχοιτο, μηκέτι. δρᾶν μὴδὲ ποιήσεν τὰ αὐτὰ. Ἀν δὲ ἄρα πεποιήκει καὶ δεδρακε, καὶ μὴτε ὁμολογήσῃ, ἀλλὰ καὶ κρύπτων, ἔτερα ἔνθ' ἑτέρων λέγοι· δηλὸς ἐστὶν οὐκ ὀρθῶς πράξας, ἀλλὰ καὶ συνεδῶς αὐτὸς ἑαυτῷ παρανομῶν. Τί δὲ δεῖ λόγων μακρῶν, ὅπου γε καὶ αὐτοὶ οὐτα κατηγοροῦ τῆς Ἀρειανῆς αἰρετικῶς εἶπεν. Εἰ γὰρ οὐ θαρροῦσιν εἰπεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον κρυπτοῦσι τὰ ἐκείνων τῆς βλασφημίας ῥήματα· δηλοῖ εἰσι γινωσκόντες ἔστην καὶ ἀλλοτρίαν τῆς ἀληθείας εἶναι τὴν αἵρεσιν ταυτήν. Ἰπτε δὲ δὲ κρυπτοῦσιν αὐτοὶ καὶ φοβοῦνται λέγειν, ἀναγκαῖον ἡμῶς ἀποδείξαι τὸ καλῶμα τῆς ἀσθενείας καὶ δευματοῦσαι τὴν αἵρεσιν, εἰδότες δὲ τότε οἱ περὶ Ἀρεῶν εἰεγον καὶ πῶς ἐξεβλήθησαν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ καθηρέθησαν ἀπὸ τοῦ κληρου συγγνωμὴν μέντοι πρότερον αἰτησαμένους, ἐφ' οἷς μέλλομεν προσφέρειν ῥητορικοῖς ῥήμασιν· ὅτι μὴ φρονοῦντες, ἀλλὰ ἐλέγχοντες τοὺς αἰρετικούς, λεγομένη ταῦτα.

12 Ὁ τοίνυν μακάριος τῆς Ἀλεξανδρίας ὁ ἐπίσκοπος ἐξέβαλε τὸν Ἀρειὸν τῆς Ἐκκλησίας φρονούντα καὶ λέγοντα ταῦτα· εἰ καὶ ὁ Θεὸς Πατὴρ ἦν οὐκ αἰετὸς ὁ Υἱός, ἀλλὰ πάντων ὄντων ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐξ οὐκ ὄντων ἐστὶ καὶ πάντων ὄντων κτισμάτων, καὶ αὐτὸς κτίσμα καὶ ποιητὴς ἐστὶ καὶ πάντων οὐκ ὄντων πρότερον, ἀλλ' ἐπιγενομένων καὶ αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ἦν ποτε, ὅτι οὐκ ἦν πρὶν γεννηθῆναι, ἀλλ' ἀρχὴν ἔχει τοῦ εἶναι τότε γὰρ γέγονεν ὅτε βεβούληται αὐτὸν ὁ Θεὸς δημιουργῆσαι· ἐν γὰρ τῶν πάντων ἔργων ἐστὶ καὶ αὐτὸς καὶ ὅτι τῇ μὲν φύσει τρεπτός ἐστι, τῷ δὲ ἰδίῳ αὐτεξουσίῳ, ὡς βούλεται, μένει καλός· ὅτε μέντοι, βέλει, δύναται τρέπεσθαι καὶ αὐτὸς ὡς περὶ καὶ τὰ πάντα. Διὰ τοῦτο γὰρ ὁ Θεός, προγινώσκων ἐσεσθαι καλὸν αὐτόν, προλαβὼν ταύτην αὐτῷ τὴν δόξαν δέδωκεν, ἣν ἂν καὶ ἐκ τῆς ἀρετῆς ἔσχε μετὰ ταῦτα ὥστε ἐξ ἔργων αὐτοῦ, ὧν προέγνω ὁ Θεός, τοιοῦτον αὐτόν νῦν γεγονέναι. Λέγουσι γοῦν, ὅτι «Οὐδὲ Θεὸς ἀληθινός ἐστιν ὁ Χριστός, ἀλλὰ μετοχὴ καὶ αὐτός, ὥς περ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, λέγεται Θεός.» Προσπιθέσκει δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι «Οὐκ ἐστὶν αὐτός ὁ ἐν τῷ Πατρὶ φύσει, καὶ ἴδιος τῆς οὐσίας αὐτοῦ Λόγος, καὶ ἡ ἰδία Σοφία, ἐν ᾗ καὶ τοῦτον πεποίηκε τὸν

- κόσμον ἀλλ' ἄλλος μὲν ἔστιν ὁ ἐν τῷ Πατρὶ ἰδιος αὐτοῦ λόγος, καὶ ἄλλη ἡ ἐν τῷ Πατρὶ ἰδίᾳ αὐτοῦ σοφία ἐν ᾗ σοφία, καὶ τοῦτον τὸν Λόγον πεποίηκεν χιὼς δὲ οὗτος ὁ Κύριος κατ' ἐπίνοιαν λέγεται λόγος διὰ τὰ λογικά καὶ κατ' ἐπίνοιαν λέγεται Σοφία διὰ τὰ σοφίζοντα ἢ ὁρμίζοντα ὡς ἂν φασιν οἱ Πατέρες, οὕτω καὶ χιὼς ξένος μὲν καὶ ἄλλοτριος κατὰ πάντα τῆς τοῦ Πατρὸς οὐσίας ἐστὶ, τῶν δὲ γεννητῶν καὶ κτισμάτων ἰδιος καὶ εἰς ὑπερῆκε κτίσμα γὰρ ἐστὶ καὶ ποιήμα καὶ ἔργον ὡς Παλιν τε φασιν οἱ ἅγιοι ἡμεῖς, ἔκτισε δι' ἐκείνον ἀλλ' ἐκείνον δι' ἡμᾶς ἦν γὰρ, φασί, μόνος ὁ Θεὸς καὶ εἷς ἐν ᾧ ὁ Λόγος σὺν αὐτῷ εἶτα θελήσας ἡμεῖς δημιουργῆσαι τὸτε πεποίηκε τούτων, καὶ ἔφ' οὗ γέγονεν ὁνόμασεν αὐτὸν Λόγον, καὶ Ἰῶν καὶ Σοφίαν ἵνα ἡμεῖς δι' αὐτὸν δημιουργῆσθαι καὶ ὡς περ τὰ πάντα βουλήματι τοῦ Θεοῦ οὐκ ὄντα πρότερον ἐπέστη, οὕτω καὶ χιὼς τῷ βουλήματι τοῦ Θεοῦ οὐκ ὄν πρότερον γέγονεν Ὁ γὰρ ἐστὶ τοῦ Πατρὸς ἰδιον καὶ φύσει ζώνοντα ὁ Λόγος, ἄλλα καὶ χιὼς γάρ, γένονεν Ὁ γὰρ ὢν Θεὸς τὸν μὲν ὄντα Ἰῶν πεποίηκε τῇ βουλῇ, ἐν ᾗ καὶ τὰ πάντα πεποίηκε καὶ ἐδημιουργῆσε καὶ ἔκτισε, καὶ ἐκείνῳ ἡθέλησε ὡς καὶ γὰρ καὶ ταῦτα λέγουσιν οἱ ἅγιοι ἡμεῖς ὅτι αὐτὸν ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ ζωὴ καὶ ἀληθινὴ 20 δυναμὶς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὥς περ ἡ κατὰ καὶ ὁ βροτῶνος δέοντα δημιουργῆσαι, οὕτω καὶ χιὼς λέγεται δυναμὶς τοῦ Πατρὸς ὡς Προστατοὶς ἔλεγετο ὅτι αὐτῷ Ἰῶν ὁ Πατήρ, ἔργον τοῦ, ὑπάρχει καὶ οὕτε ὄρῳ οὕτε γινώσκων τελειῶς καὶ ἀκριβῶς δύναται ὁ Ἰῶν, τὸν Πατέρα Ἀρχὴν γὰρ ἔχον τὸ εἶναι οὐ δύναται τὸν ἄναρχον γινώσκειν ἀλλὰ 25 καὶ ὁ γινώσκει καὶ βλέπει, ἀκαλόγως οἶδε τοὺς ἰδίοις μέτροις καὶ βλέπει, ὥς περ καὶ ἡμεῖς γινώσκωμεν καὶ βλέπομεν κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν ὡς Προστατὴς λέγει καὶ ταῦτα ὅτι αὐτῷ Ἰῶν οὐ μόνον τὸν Πατέρα τὸν ἰδιον οὐκ οἶδεν ἀκριβῶς, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἰδίαν ἐκαστοῦ οὐσίαν οἶδεν ὡς
- 30 13 Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα λέγων μὲν ὁ Ἀρειὸς αἵρετικὸς ἀπεδείχθη, Ἐγὼ δὲ καὶ μόνον γραφῶν, ἐκαστικῶν ἐμαυτὸν ἐνθυμούμενος τὰ κατὰ τούτων καὶ κρατῶν τὴν τῆς εὐσεβείας διάνοιαν, Καὶ γὰρ καὶ ἐν τῇ κατὰ Νικαίαν συνόδῳ οἱ συνελθόντες πάντες πανταχόθεν ἐπίσκοποι, τὰς μὲν ἀποδόξας ἐπὶ τούτοις ἐκράτουν, παμψηφεί δὲ πάντας 35 καὶ δια ταῦτα κατέκριναν τὴν αἵρεσιν, αὐτὴν καὶ ἀνθεμάτισαν εἰπόντες ἄλλοτρίαν εἶναι καὶ ξένην τὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως Οὐκ ἀνάγκη δὲ τοὺς κοινοῦς ἔργον ἐπὶ τούτο, ἀλλὰ πάντες προαιρέσει τὴν ἀλήθειαν ἐξεδικούν, πεποιθήκασι δὲ τοῦτο δικαίως καὶ ὀρθῶς Ἀθεότης γὰρ ἐκ τούτων εἰσαγεῖται, καὶ μᾶλλον παρὰ τὰς Γραφὰς 40 Ἰουδαϊσμός, ἔχων ἐγγὺς ἐπακολουθοῦντα τὸν Ἑλληνισμόν, ὥστε τὸν ταῦτα φρονούντα μηκέτι μηδὲ Χριστιανὸν καλεῖσθαι ταῦτα

γὰρ πάντα τῶν Γραφῶν ἐστὶν ἐναντία Ὁ μὲν γὰρ Ἰωάννης φησὶν
 «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος ¹» οὗτοι δὲ φασκούςιν Οὐκ ἦν, τρὶν γεννηθῇ
 Καὶ αὐτός δὲ πάλιν ἔγραψε «Καὶ ἐσμεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐν τῷ Ἰω
 αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ἡ ζωὴ ἡ
 αἰώνιος ²» Οὗτοι δὲ ὥσπερ ἀντιμαχομένοι φασκούσι μὴ εἶναι τὸν 5
 Χριστὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἀλλὰ κατὰ μετοχὴν καὶ αὐτὸν ὡς τὰ παντ.
 λέγεσθαι Θεόν Καὶ ὁ μὲν Ἀπόστολος αἰτιάται τοὺς Ἕλληνας
 ὅτι κτίσματα σέβουσι λέγων «Ἐλατρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτί
 σάντα Θεόν ³» οὗτοι δὲ κτίσμα λένοντες τὸν Κυρίον εἶναι καὶ ὡς
 κτισματι λατρεύοντες αὐτῷ ⁴ ἐ διαφέρουσιν Ἕλληνων, Πῶς γὰρ εἰς 10
 τοῦτα φρονοῦσιν, οὐχὶ καὶ κατ' αὐτῶν ἐστὶ τὸ ἀναγνώσμα καὶ ὡς
 αὐτοὺς μεμφομένός ἐστιν ὁ μακάριος Παῦλος Καὶ ὁ μὲν Κυρίος φησιν
 «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐσμεν ⁵» καὶ «Ὁ ἐμε ἑωρακώς ἑώρακε τὸν
 Πατέρα ⁶» καὶ ὁ παρ' αὐτοῦ δὲ κηρύττειν ἀποσταλεὶς Ἀπόστολος
 γράφει «Ὁς ὦν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτηρ τῆς ὑποστασεως 15
 αὐτοῦ ⁷» οὗτοι δὲ τολμῶσι διακρεῖν, καὶ ἄλλοτριον αὐτὸν τῆς τοῦ
 Πατρὸς οὐσίας καὶ ἀδιόητος λέγειν, καὶ τρεπτόν εισάγειν οἱ ἄθεοι,
 οὐ βλέποντες, ὅτι, ταῦτα λέγοντες οὐκέτι ποιοῦσιν αὐτὸν ἐν μετὰ τοῦ
 Πατρὸς, ἀλλὰ μετὰ τῶν κτισμάτων Τίς γὰρ οὐχ ὁρᾷ ὅτι ἀδιαιρέτον
 ἐστὶ τὸ ἀπαύγασμα πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἴδιον αὐτοῦ συνυπαρχόν του- 20
 τῷ φουσι, καὶ οὐκ ἐπιγέγονεν ὑστερον, Εἴτα τοῦ Πατρὸς λέγοντος,
 «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός ⁸», καὶ τῶν Γραφῶν λεγούσων
 τοῦτον εἶναι τὸν τοῦ Πατρὸς Λόγον, ἐν ᾧ καὶ οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώ-
 θησαν ⁹, καὶ ἀπλῶς πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο ¹⁰ οὗτοι καὶ νῦν ἐφρυε-
 ται δογμάτων καὶ πλάσματων γενόμενοι, ἕτερον ἐπιστάγουσι λόγον, 25
 καὶ ἄλλην σοφίαν τοῦ Πατρὸς εἶναι, τοῦτον δὲ κατ' ἐπίνοιαν δια τὰ
 λογικὰ λέγεσθαι Λόγον καὶ Σοφίαν, οὐχ ὁρῶντες ἐκ τούτου τὸ ἀτοπον.
 14 Εἰ γὰρ δι' ἡμᾶς λέγεται κατ' ἐπίνοιαν Λόγος καὶ Σοφία,
 τί ἂν εἴη αὐτός, οὐκ ἂν εἴποιεν Εἰ γὰρ ταῦτα αὐτὸν λέγουσιν εἶναι
 εἰ Γραφαί, οὗτοι δὲ ταῦτα εἶναι τὸν Κυρίον οὐ θέλουσι, φανερώς οὐδὲ 30
 ὑπάρχειν αὐτὸν θέλουσιν οἱ ἄθεοι καὶ τῶν Γραφῶν ἐναντίοι Καὶ
 τοῦτο οἱ μὲν πιστοὶ δύνανται παρ' αὐτῆς τε τῆς πατρικῆς φωνῆς,
 καὶ παρὰ τῶν προσκυνούντων αὐτὸν ἀγγέλων, καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ
 γραψάντων ἁγίων μαθεῖν οὗτοι δέ, ἐπεὶ τὴν διάνοιαν οὐκ ἔχουσι
 καθαρὰν, οὐδὲ δύνανται θείων ἐπακούειν καὶ θεολόγων ἀνδρῶν δύν- 35
 νανται καὶ παρὰ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς δαιμόνων μαθεῖν, ὅτι μὴ ὡς πολ-
 λῶν ὄντων ἀνεφώνουν ἀλλὰ τοῦτον μόνον εἰδότες ἔλεγον «Σὺ εἶ ὁ
 ἅγιος τοῦ Θεοῦ ¹¹, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ¹²» Καὶ γὰρ καὶ ὁ τὴν αἵρεσιν
 αὐτοῖς ὑποβαλέων, κειράζων ἐν τῷ ὄρει, οὐκ ἔλαγεν· Εἰ καὶ σὺ Υἱὸς

1. Ἰω. 1, 1. 2. Α' Ἰω. 5, 20. 3. Ρωμ. 1, 25. 4. Ἰω. 10, 30.
 5. Ἰω. 14, 9. 6. Ἐβρ. 1, 3. 7. Ματθ. 17, 5. 8. Πρβλ. Ψαλμ. 32, 6.
 9. Ἰω. 1, 8. 10. Μάρκ. 1, 24. 11. Ματθ. 8, 29.

αὐτὸς ὁ Πατήρ λέγων, «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός¹», οὐ
δὲνα ἕτερον εἶναι παρ' αὐτὸν σημαίνει.

16 Οὐκοῦν κατὰ τοῦτο καὶ Μανχαίσις οἱ θαυμαστοὶ λοιπὸν
προσέτεθήσαν. Καὶ γὰρ κάκεινοι μόνον ἔχρις ὀνόματος ἀγαθὸν Θεὸν
ὀνομάζουσι καὶ ἔργον μὲν αὐτοῦ οὔτε βλεπόμενον οὔτε ἀόρατον δει- 5
κνύειν δυνάμει. τὸν δὲ ἀληθινὸν καὶ ὡς ἦν τὸν Θεόν τὸν ποιητὴν οὐ-
ρανοῦ καὶ γῆς, καὶ πάντων τῶν ἀσράτων ἀρνέομενοι, παντελῶς εἰσι
μυθαλογοί. Τοῦτο δὲ καὶ οὗτο. πάσχειν μοι δακρύουσιν οἱ κακοφρονεῖς.
Τοῦ γὰρ ἀληθινοῦ Λόγου καὶ μόνο, ὅστις ἐν τῷ Πατρὶ τὰ ἔργα βλέ-
πουσι, καὶ τοῦτον μὲν ἀρνούνται, ἄλλον δὲ ἐκυτοῖς ἀναπλαττόνται λό- 10
γον, ὃν οὔτε ἐξ ἔργων οὔτε ἐξ ἱστοῦς ἀποδεκνύειν δυνάμει εἰ μὴ ἴρα
σύνθετον τὸν Θεὸν ὡς ἄνθρωπον λαλοῦντα καὶ ἀμειβόμενα τοὺς λόγους,
καὶ πάλιν οὕτως νοοῦντα καὶ σοφίζόμενον ὑπονοοῦντες μυθαλογοῦσιν,
οὐχ ὁρῶντες εἰς ὅσον ἀλογίαν ταῦτα λέγοντες ἐκπεπωκασιν. Εἰ
μὲν γὰρ ἐπισυμβαίνειντας ἔχει τοὺς λόγους, πολλὰ τοῦτο ἄνθρωπον νο- 15
μίζουσιν· εἰ δὲ καὶ ἐξ αὐτοῦ προφέρονται καὶ λοιπὸν ἀφανίζονται
μεζώνως ἀσβεβουσιν ὅτι καὶ ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ εἶναι ὀντολοῦσιν.
Εἰ γὰρ ὅλως γεννᾷν αὐτὸν ὑπονοοῦσι βελόν ἐστὶ καὶ εὐσεβεσσέρον
λέγειν ἐνὸς εἶναι Λόγου γεννήτορα τὸν Θεόν, ὅς ἐστι τὸ πλήρωμα
τῆς θεότητος αὐτοῦ, ἐν ᾧ καὶ οἱ ἡσαστοὶ τῆς γνώσεως πᾶσις εἰσὶν 20
ἀπόκρυφοι, καὶ τοῦτον λέγειν εἶναι τε καὶ συναρτρεῖν τῷ ταυτοῦ
Πατρὶ, δι' οὗ καὶ τα πάντα γέγονεν ἢ πολλῶν μὴ φαινομένων Πα-
τέρα νομίζειν τὸν Θεόν, ἢ ὡς ἐκ πολλῶν συνειμμένων, ὡς ἀνθρωπο-
παθῆ καὶ ποικίλον, τὸν ἀπλοῦν ὄντα τῇ φύσει φανταζέσθαι. Εἴτα
τοῦ Ἀποστόλου, λέγοντος «Χριστὸς Θεοῦ δυνάμις καὶ Θεοῦ σοφία²», 25
οἵτοι ταῖς πολλαῖς δυνάμεσι ἓνα καὶ τοῦτον συναριθμοῦσι καὶ τὸ γε
χείριστον, ὅτι τῇ κάμτῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀλόγοις τοῦ δι' ἐπιτιμίαν
πεμπομένου δι' αὐτοῦ, παραβάλλουσιν πῶτον οἱ παράνομοι. Εἴ-α,
τοῦ Κυρίου λέγοντος «Οἶδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν Πατέρα εἰ μὴ ὁ
Υἱός³», καὶ πάλιν, «Οὐχ ὅτι τὸν Πατέρα τὸ ἐώρακεν εἰ μὴ ὁ ὢν 30
παρὰ τοῦ Πατρὸς⁴» πῶς οὐκ ἀληθῶς εἰσὶν οἱ θεομάχοι, λέ-
γοντες μῆτε ὁρᾶσθαι μῆτε ἐπιγινώσκεισθαι τὸν Πατέρα παρὰ τοῦ
Υἱοῦ τελείως. Εἰ γὰρ ὁ Κύριος λέγει, «Καθὼς γινώσκει με ὁ Πα-
τήρ, καθὼς γινώσκω τὸν Πατέρα⁵» οὐκ ἐκ μέρους δὲ γινώσκει ὁ
Πατήρ τὸν Υἱόν· πῶς οὐ μαίνονται οὐανοῦντες, ὅτι ἐκ μέρους καὶ 35
οὐ πλήρως γινώσκει ὁ Υἱὸς τὸν Πατέρα. Εἴτα εἰ ἀρχὴν ἔχει ὁ Υἱὸς
εἰς τὸ εἶναι ἀρχὴν δὲ ἔχει καὶ τὰ πάντα εἰς τὸ γεγενῆσθαι τί τις
ἐστὶ πρῶτον, λεγέτωσαν Ἄλλ' οὔτε τι εἰπεῖν ἔρρασιν, οὔτε τοῦ
Λόγου τοιαύτην ἀρχὴν δεκνύειν δύναντα. αἱ πανουργοὶ Τοῦ γὰρ
Πατρὸς ἐστὶν ἀληθινὸν καὶ ἰδιὸν αὐτοῦ γέννημα, καὶ «Ἐν ἀρχῇ ἦν 40

1. Ματθ. 17, 5. 2. Α' Κορ. 1, 24. 3. Ματθ. 11, 27. 4. Ίω. 6, 46.
5. Ίω. 10, 15.

ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος ἢ Περὶ γὰρ τοῦ λήγειν αὐτοὺς μὴ εἰδέναι τὸν Υἱὸν τὴν αὐτοῦ οὐσίαν περιττόν ἐστι ἀποκρινέσθαι, εἰ μὴ μόνον μανίας αὐτῶν καταγνώσκαι· αἱ γὰρ ἐκείτων οὐκ αἰδὲν ὁ Λόγος ὁ τοῖς πᾶσι τὴν γνώσιν τὴν
5 περὶ τοῦ Πατρὸς καὶ αὐτοῦ χαριζόμενος, καὶ μεμφόμενος τοὺς μὴ γινώσκοντας αὐτοὺς.

17 Ἀλλὰ γέγραπται φασὶ· «Κυριὸς ἐκτίσεν με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ»¹· ἀπέχιδετο καὶ τὰς φρένας ἐμβαβροντημένοι· Καὶ δοῦλος ἐν ταῖς Γραφαῖς ἐτέχθη, καὶ παιδισκὸς υἱός, καὶ ἀρνίον καὶ πρό-
10 βατον, καὶ ὅτι κεκοπίακε, καὶ ἐδύνησε, καὶ ἐτυπτήθη, καὶ πέπονθεν· Ἀλλ' ἔχει τὴν πρόφασιν καὶ τὸ αἴτιον εὐλογον ἐγγὺς τὰ τοιαῦτα καλὴν ἐκ τῶν Γραφῶν σημειώμενα· Ἔστι δὲ τοῦτο διότι ἄνθρωπος καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου γέγονε, λαβὼν τὴν τοῦ δούλου μορ-
φήν, ἥτις ἦν ἡ ἀνθρωπινὴ σὰρξ· Ἄ'Ο γὰρ Λόγος», φησὶν ὁ Ἰωάν-
15 νης ὑπάρχει ἐγένετο²· ἢ Εἰ δὲ ἄνθρωπος γέγονεν, οὐ δεῖ τινας ἐπὶ ταῖς τοιαύταις φωναῖς σκανδαλίζεσθαι· ἄνθρωπον γὰρ ἰδίόν ἐστι τὸ κτίζεσθαι, τὸ γίνεσθαι, τὸ πλάττεσθαι, τὸ κοπιᾶν, τὸ πάσχειν, τὸ ἀποθνήσκειν, τὸ ἐκ νεκρῶν ἐγείρεσθαι· Καὶ ὡς περ Λόγος ὢν καὶ σοφία τοῦ Πατρὸς, ἔχει πάντα τὰ τοῦ Πατρὸς, τὸ αἰδίων, τὸ ἀτρέπτον, τὸ
20 κατὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ὁμοῖον, τὸ μὴ πρότερον καὶ ὕστερον, ἀλλὰ τὸ συνυπάρχειν τῷ Πατρί, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς θεότητος εἶδος αὐτὸν εἶναι, καὶ τὸ δημιουργικόν καὶ τὸ μὴ κτιζεσθαι ὁμοῖος γὰρ ὢν κατὰ τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς, οὐκ ἂν εἴη κτιστός, ἀλλὰ κτιστὴς, ὡς αὐτὸς εἰρηκεν Ἄ'Ο Πατὴρ μου ἕως ἄρ- ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι·³ ἢ οὕτως
25 ἄνθρωπος γεγὼς, καὶ σαρκὶ φορέσας, ἐξ ἀνάγκης κτίζεσθαι· λέγεται καὶ ποιεῖσθαι, καὶ πάντα τὰ τῆς σαρκὸς ἴδια, καὶ οὗτοι, ὡς Ἰουδαῖοι καπηλοὶ, τὸν οἶνον μισγῶσιν ὕδατι·⁴ ταπεινοῦντες τὸν Λόγον, καὶ τὴν θεότητα αὐτοῦ ταῖς τῶν γυναικῶν ἐννοίαις ὑποβάλλοντες· Διὰ τοῦτο γὰρ εἰκότως καὶ δικαίως οἱ μὲν Πατέρες ἡγανά-
30 κτησαν, καὶ ἀνεθεμάτισαν τὴν ἀσεβεστάτην ταύτην αἵρεσιν, οὗτοι δὲ ὡς εὐάγγελτον καὶ πανταχόθεν οὖσαν σαθρὰν φοβούνται, καὶ κρύπτουσι· Καὶ γὰρ βραχεία μὲν ταῦτα πρὸς κατάρνωσιν αὐτῶν ἡμεῖς ἐγράψαμεν· ἐν δὲ τις θελήσῃ πλατυτέρῳ τῷ κατ' αὐτῶν ἐλέγχῳ χρῆσασθαι εὐρήσει τὴν αἵρεσιν ταύτην· Ἑλλήνων μὲν οὐ μακρὰν
35 τῶν δὲ ἄλλων αἰρέσεων ἐσχάτην καὶ τρυφὴν τυγχάνουσιν· Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἢ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ἐνανθρωπήσιν τοῦ Κυρίου πλανῶνται, αἱ μὲν οὕτως, αἱ δὲ ἐκείνως καταψέθυμεναι, ἢ μηδόλως ἐπιδεδημυκέναι τὸν Κύριον ὡς Ἰουδαῖοι νομίζοντες ἐπλανήθησαν· αὕτη δὲ μόνη μανικώτερον εἰς αὐτὴν τὴν θεότητα κατατετόλμηκε, λέγουσα
40 μηδόλως εἶναι τὸν Λόγον, μηδὲ τὸν Πατέρα δεῖ Πατέρα εἶναι· Ὅθεν

1 Ἰω 1, 1. 2 Παρμ 8, 22. 3 Ἰω 9, 16. 4 Ἰω 5, 17.
5. Πρβλ. Ἦσ 1, 22.

- κλησίαν ὁ μὲν ἐπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀλέξανδρος ἀντειλεγεν ὁ δὲ ἅγιος ἐθάρρει τῇ βίᾳ καὶ ταῖς ἀπειλαῖς Εὐσεβίου σαββατον γὰρ ἦν, καὶ προσεδέχετο τῇ ἐξῆς συναγεσθαι. Πολὺς τοίνυν ἦν ἀγων ἐκείνων μὲν ἀπελογητῶν Ἀλεξάνδρου δὲ εὐχομένῳ.
- 5 Ἄλλ' ὁ Κύριος χρίτης γενόμενος ἐφάρβυσσε κατὰ τῶν ἀδικούντων. Οὕτω γὰρ ὁ ἅγιος Εὐσ. καὶ γρη῏ας κ' ἔτι ἐκκυσάσθαι εἰς ὅπον ἐκεῖ κατέπεσε καὶ ἀμφοτέρων τῆς τε κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους ἔσπετο ῥήθη. Καὶ ὁ μὲν μακρότης Κωνσταντίνου εὐθὺς ἀκούσας ἐθαυμασεν, ἰδὼν ἐλεγχθέντα τοῦτον ἐπ' ἔρχαν πᾶσι δὲ γέγονε τότε φανερόν, ὅτι
- 10 τῶν μὲν περὶ Εὐσέβιον πύθενται αἱ ἀπειλαί, καὶ ἡ ἐλπίς Ἀρείου ματαία γέγονεν. Ἐδείχθη δὲ πάλιν, ὅτι παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἀκοινωνήτος γέγονεν ἡ Ἀρειανή, μάλα καὶ ὧδε καὶ ἐν τῇ πρωτοτόκῳ ἐν οὐρανοῖς Ἐκκλησία. Τίς οὖν οὐκ ἀνθαυμαστικὸν ὁρῶν τοὺς ἀδίκους φιλονεικούντας, ὅς τις ὁ Κύριος κατέκρινε καὶ βλέπων αὐτοὺς
- 15 ἐκδικούντας τὴν αἵρεσιν, ἣν ὁ Κύριος ἀκοινωνήτην ἤλεγξε, μὴ ἀφείλῃ τὸν αὐτοῦ ἐξαργὸν εἰσέλθειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ μὴ φοβούμενους τὸ γεγραμμένον, ἀλλ' ἀδυνάτους ἐπιχειροῦντας. «Ἄ γὰρ ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος βεβήλειται, τίς διασχεύεται;» καὶ ὅν ὁ Θεὸς κατέκρινε, τίς ὁ δικάζων. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ὡς ἰδίας φαντασίας ἐκδικούντες, γραφέτωσαν ἃ θέλουσιν. ὅμως δὲ, ἀδελφοί, ὡς τὰ τοῦ Κυρίου σκευὴ φέροντες καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκδικούντες δόγματα, παρακαλῶ δοκιμασθαι γίνεσθε τοῦ πράγματος καὶ εἰ μὲν ἑτέρας παρὰ τὰς προειρημένους Ἀρεῖοι λέξεις γραφοῦσιν, ἐντεῦθεν ὡς ὑποκριτῶν τούτων καταγινώπτε, κρυπτόντων μὲν τὸν λόγον τοῦ φρονήματος, σαίνοντων δὲ
- 20 κατὰ τὸν ὅρον τοῖς ἀπὸ χειλέων ῥήμασι. Καὶ γὰρ ταῦτα γράφοντες ἔχουσιν, μεθ' ἑαυτῶν τοὺς ἐκβιβήσαντας τότε μετὰ Ἀρείου, Σιχοῦνδον τὸν Πενταπολίτην, καὶ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποτὲ ἐλεγχθέντας κληρικούς, τούτους τε γραφοῦσιν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τὸ γε θαυμαστόν, ἡμᾶς μὲν καὶ τοὺς μεθ' ἡμῶν ἐποίησαν διωχθῆναι, καίτοι τοῦ
- 25 εὐσεβεστάτου βασιλέως Κωνσταντίνου μετ' εἰρήνης ἀποστελλαντος ἡμᾶς εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ κηδομένου τῆς ὁμονοίας τῶν λαῶν. τούτοις δὲ παραδυσθῆναι νῦν πεποιθήκασι τὰς ἐκκλησίας καὶ πᾶσιν ἐδειξαν, ὅτι τούτων χάριν ἡ πᾶσα καθ' ἡμῶν ἐξ ἀρχῆς καὶ κατὰ τῶν ἑτέρων γέγονεν ἐπιβουλὴ.
- 30 20 Πῶς οὖν, ταῦτα ποιούντες, δύνανται ταῦτα γράφοντες πιστεύεσθαι. Εἰ γὰρ ἔγραφον ὁρθῶς, ἐξήλειπον ἦν ἔγραψεν ὁ ἅγιος Θεολέων καὶ ἀπέβαλλον ἂν τὰς τῆς αἵρέσεως παραφυσίας μαθηταί, γὰρ οὗτοι καὶ κοινωνοὶ τῆς τε ἀσεβείας καὶ τῆς ἐπιτιμίας γεγόνασιν Ἀρείου· οὐκοῦν, μὴ ἀποβαλλόντες τούτους, ἐδῆλοι πᾶσιν εἰσι μὴ
- 40 ἔχοντες ὁρθὸν τὸ φρόνημα, καὶ μυριάκις γράψωσι. Διὰ τοῦτο γρηγορεῖν προσήκει, μήποτε τῇ περιβολῇ τῶν γραμμάτων ἀπάτη τις

γένηται, καὶ παρενεγκῶσι τινὰς ἀπὸ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως Ἐάν δὲ
τολμήσαντες τὰ Ἀρείου γράψωσιν ὁρῶντες ἑαυτοὺς ἐλδομένους
καὶ εὐθηνουμένους, οὐδὲν ἐστὶ λοιπὸν ἢ πολλὴ τῇ παρρησίᾳ χρῆσα-
σθαι, μνημονεύοντας τῶν ἀποστολικῶν προερρτσεων, ἃς διὰ τὰς
τοιαύτας αἵρέσεις προμηνυῶν ἔγραψε, καὶ ἡμᾶς εἰπεῖν πρεπεῖ. Οἱ
δαμν, δὲν, ὡς γέγραπται, «Ἐν ἐσχάτοις καιροῖς ἀποστήσονται, τινες
τῆς ὑγιαίνουσας πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ δα-
σκαλίαις δαιμόνων¹», ἀποστρεφόμενων τὴν ἀλήθειαν καὶ «Ὅσοι
μὲν θέλωσιν εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ, διωχθήσονται πανηροὶ δὲ ἀν-
θρώποι καὶ γόνιτες προκαλοῦσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον πλανῶντες καὶ πλα-
νώμενοι²» Ἀλλ' ἡμᾶς οὐδὲν τι κείσει τούτων, οὐδὲ χωρίσει τῆς ἀγά-
πης τοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ αἰρετικοὶ θινάτων ἡμῖν ἀπειλῶσι Χριστιανοὶ
γάρ ἐσμεν, καὶ οὐχ. Ἀρειανοὶ. Εἴθε δὲ μηδὲ οἱ ταῦτα γράφοντες
ἐφρόνουν τὰ Ἀρείου³ Νε⁴ ἰδελφοί, τοιαύτης παρρησίας χρεῖαν νιν
οὐ γὰρ ἐλαβομεν πνεῦμα δουλείας παλιν εἰς φόβον⁵ ἀλλ' ἐπ' ἐλευθερίᾳ
κέκληκεν ἡμᾶς ὁ Θεός⁶ καὶ ἐστὶν ἀληθῶς, αἰσχρὸν καὶ λαν αἰσχρὸν,
ἐάν ᾖν παρὰ τοῦ Σωτῆρος διὰ τῶν ἀποστολῶν ἐσχομεν πιστὴν ταὶ τὴν
διὰ Ἀρείου ἢ τοὺς τὰ Ἀρείου φρονούντας καὶ τρεβευόντας ἀπολέ-
σωμεν. Ἡδὴ μὲν οὖν πλείστοι καὶ τῶν μερῶν τούτων, μαθόντες τὴν
τῶν γραφόντων πανουργίαν, ἐτοιμοὶ, μέγχι, αἱματος εἰσιν ἀντικατὰ
στῆνα, πρὸς τὰς ἐκείνων μεθοδεῖας ἀκούοντες μάλιστα περὶ -ης
ὑμῶν στερρότητος ἐπειδὴ δὲ ἀφ' ὑμῶν ἐξηγῆται ὁ κατὰ τῆς αἵρέ-
σεως ἔλεγχος, καὶ ὡς ὅπως ἐκ τῶν φαλεῶν γ, αἵρεσις ἀποκκαλεπται
παρ' ὑμῖν τετήρηται, τὸ παιδίον ὅπερ Ἡρώδης ἀνελειν ἐζητεῖ, καὶ
ζῇ ἐν ὑμῖν ἡ ἀλήθεια, καὶ ὑγιαίνει παρ' ὑμῖν ἡ πίστις
21 Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ἔχοντες μετὰ χεῖρας τὴν ἐν Νικαίᾳ
παρὰ τῶν Πατέρων γραφεῖσαν πίστιν, καὶ ταύτην ἐκδικούντες πολλῇ
τῇ προθυμίᾳ, καὶ τῇ εἰς τὸν Κύριον πεποιθήσει, τυποκ γένεσθε τοῖς
πανταχοῦ, δεικνύντες ἀγῶνα προκείσθαι, νῦν πρὸς τὴν αἵρεσιν ὑπὲρ
τῆς ἀληθείας καὶ ποικιλίας εἶναι, τὰ ἐχθροῦ τὰς μεθοδεῖας. Οὐ γὰρ
μόνον τὸ μὴ θῆσαι λίθον δεικνύσι μαρτυρας ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ ἀρνη-
σασθαι τὴν πίστιν, ποιεῖ τὸ μαρτύριον τῆς συνεδησεως λαμπρόν.
Καὶ οὐχ οἱ κλίναντες εἰς εἰδῶλα μόνον κατεκρίθησαν ὡς ἀλλότριοι,
ἀλλὰ καὶ οἱ προδεδωκότες τὴν ἀλήθειαν Ἰουδας γαὺν οὐ θυσας ἀπε-
βλήθη τῆς ἀποστολικῆς τιμῆς, ἀλλὰ προδότης γενόμενος. Καὶ Ὑμέ-
ναιος δὲ καὶ Ἀλέξανδρος οὐκ εἰς εἰδῶλα τραπέντες ἀπεπηδήσαν,
ἀλλ' ὅτι περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν⁷. Πάλιν τε Ἀβραάμ ὁ πατρι-
άρχης οὐκ ἀναίρεθείς ἐστεφανώθη, ἀλλ' ὅτι πιστὸς γέγονε τῷ Θεῷ.
Οἱ τε ἄλλοι ἄγιοι, περὶ ὧν ὁ Παῦλος φησι, Γεδεών, Βαρακ, Σαμψών
Ἰερθεά, Δαβὶδ τε καὶ Σαμουήλ⁸, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, οὐχ αἱματος ἐκ- 60

1. Α' Τιμ. 4, 1.
α. Πρβλ. Γαλ. 5, 13.

2. Β' Τιμ. 3, 12-13.
5. Πρβλ. Α' Τιμ. 1, 20.

3. Πρβλ. Ῥωμ. 8, 15.
6. Πρβλ. Ἑβρ. 11, 32.

[illegible]

22 Ὅρατε γὰρ ὡς τὸ πρότερον μαρτυροῦντο πρὸς ἑαυτοὺς νῦν,
ὡς Ἡρωδῆς καὶ Πόντιος, συνεισηκούσαντες ἐπὶ τὴν κατὰ τοὺς Κυρίων
ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν βλασφημίαν ἐφ' ἧ καὶ μιστοῦνεν ἂν τις αὐτοὺς
20 δικαίως, οὗτοι τῶν μετ' ἰδίων χαρὶ ἀπερθεύοντο πρὸς ἀλλήλους εἰς δὲ
τὴν κατὰ τῆς ἀρεθίας εὐχθραν καὶ ἐπὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀσέβειαν φίλοι
γέγονασιν καὶ ἀλλήλους δεξιῶνται πάντα τε παραγκωρῶν πάσχειν
ὑπομένοντες διὰ τὴν ἰδίαν ἕκαστος τῆς προθέσεως, ἣν αὐτοὶ Μελιτιανοὶ
25 μὲν διὰ τὴν προστασίαν καὶ τὴν μανίαν τῆς φιλοπόνησε, Ἀρειομα-
νοὶ δὲ διὰ τὴν ἰδίαν ἀσέβειαν ἐν' ἐν τῇ κακίᾳ συνωμοσία καὶ τὴν
ἰδίαν ἀλλήλοις κακόνοιαν προσκίχραν δουλοῦντες καὶ αὐτοὶ μὲν τὴν
ἀσέβειαν ταύτων ὑποκρινόμενοι, οὗτοι δὲ τῇ πονηρίᾳ συντρέχωσιν
ἐκείνων τῇ κακίᾳ καὶ λοιπὸν κοινῇ τὰ ἴδια ἐαυτῶν πονηρήματα,
οἷον τὰ τῆς Βαβυλωνῆος ποτηρίου κερασάντες ἐπὶ βουλευσάμενοι τοῖς
30 εὐσεβέουσιν ὁρθῶς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἦν μὲν
οὖν ἡ πονηρία καὶ ἡ συκοφαντία τῶν Μελιτιανῶν καὶ πρὸ τούτων πᾶσι
φανερὰ. Ἦν δὲ καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ θεομαχοὶ αἵρεσις τῶν Ἀρειανῶν
παλαιά πανταχῶς καὶ πᾶσιν ἐκδήλος. Οἱ γὰρ ολίγοι ἐστὶν ὁ χρόνος
ἀλλ' οἱ μὲν πρὸ πενήκοντα καὶ πάντα ἐτῶν σχισματικῶν γεγόνασιν
35 οἱ δὲ πρὸ τριακοντα καὶ ἑξ ἐτῶν ἀπεδείχθησαν αἱρετικοί, καὶ τῆς
Ἐκκλησίας ἀπεβλήθησαν ἐκ κριστῆς τάσεως τῆς οἰκουμένης συνό-
δου. Ἐξ ὧν δὲ νῦν ἔδρασαν, δέδεικται λοιπὸν καὶ τοῖς δοκοῦσιν αὐτῶν
προσποιεῖσθαι φανερώς, ὡς δι' οὐδὲν ἕτερον καθ' ἡμῶν καὶ κατὰ
παντῶν τῶν ὀρθοδοξῶν ἐπισκοπῶν τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπιβουλήν πεποιθ-
40 κασιν, ἥ διὰ τὴν ἰδίαν ἐαυτῶν τῆς ἀσέβειας αἵρεσιν Ἰδοῦ γὰρ τὸ πάλαι
σπουδαζόμενον τοῖς περὶ Εὐσέβιον γέγονε νῦν καὶ ἀφ' ἡμῶν μὲν

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ ΕΝ Τῇ ΑΡΙΜΙΝΩ ΤΗΣ
ΙΤΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝ ΣΕΛΥΓΚΕΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΥΡΙΑΣ ΣΥΝΟΔΩΝ *

- Ἐπει μὲν ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
1 μὲντες ὁ... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
γὰρ καὶ ἀκτα... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
μαθεῖν... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
ἅπτε... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
ἐπὶ... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
11 εἰκότως ἐκ... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
οὖν τῇ... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
δε... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
μέρεσιν... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
ἀνατολῇ... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
17 συγκρο... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
περὶ... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
τὴν... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
καὶ... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
φιλος... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
20 αἰετῆς... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
μήτε... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
σπέρματα... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
δοκουντων... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
δὲ... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
25 νομίζ... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
μεταπειθ... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
Πρῶτον μὲν οὖν... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
φραν... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
80 συν... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
προνοίας... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
πίστεως... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
ἐλεγχθῇ... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
φῶν... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
35 σαυτῆς... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
τί γὰρ... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν
ὥστε... ἰσχυρὸς καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν θρησκείαν

* Κατὰ τὴν ἐκδόσιν H. G. Opitz Athanasius Werke, Berlin und Leipzig, 1935, σελ. 231 ἐξ.

1. Α' Τιμ. 1, 7. 2 Γαλ. 2, 6

διαταραχθῆναι καὶ τοὺς λεγόμενους ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ κληρικούς
 διατρεχεῖν ἅκω καὶ κατὰ καὶ ζῆτειν, πῶς ἴσῃ μάθωσι πιστεῦσαι εἰς
 τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· εἰ γὰρ ἐπιστεῦσαν οὐκ ἂν ὥς μὴ
 5 ἔχοντες ἐξήκουον τοῦτο δὲ οἱ μὲν κατὰ λεγόμενους οὐκ ὀλίγον σκάνδα-
 λον, τοῖς δὲ Ἑλλήσιν οὐ τοσοῦτον ἄλλα καὶ πλείων γέλωτα παρέσχεον.
 εἰ Χριστιανοί, ἐξ ἑνὸς συν ἐγερθέντες ζήτῳσι πῶς δεῖ περὶ Χριστοῦ
 πιστεῦσαι οἱ δὲ λεγόμενοι κληρικοί τούτων κατὰ τοιαυτὰ πρεσβεῖα παρὰ
 τῶν λαῶν ἐκδικοῦντες ὡς διδασκαλοὶ νῦν ἡλεῖξαν ἑαυτοὺς ἀπιστοῦς
 10 ζητοῦντες ὅπερ οὐκ ἔχουσιν καὶ ἠγνόησαν οἱ περὶ τῶν Ἰουδαίων του-
 τῷ κυρίου διὰ μὲν τῶν ἁγίων ποταμοῦ ὅς τοιοῦτο ὄνομά μου βλασφημεῖ-
 ται ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, δια δὲ ἑαυτοῦ ἐν τοῖς ευαγγελιστοῖς «ὅς οὖν
 ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων συμφέρει αὐτῷ, ἵνα μύλος
 15 πελάγει τῆς θαλάσσης, ἢ ἵνα ὁ Λουκᾶς προσέθηκε, «σκανδα-
 λίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἓνα»»

Τί γάρ εἰπατε διδασκαλίας εἰς εὐσέβειαν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ,
 ἵνα νῦν περὶ πίστεως ζητῶσι καὶ τὴν ὑπατίαν τῶν παρόντων χρόνων
 προτάσσωσι τῶν παρ' αὐτῶν ἐκτιθεμένων ῥημάτων δῆθεν περὶ πί-
 20 στεύς, Οὐρσάκιος γάρ καὶ Οὐαλῆς καὶ Γερμανικός καὶ οἱ συν αὐτοῖς
 πεποιθήκασιν ὅ μὴτε γέγονε μὴτε ἤκουσθη, πῶς τε παρα Χριστιανοῖς
 Γραφάντες γάρ ὡς ἤθελον αὐτοὶ πιστεῦσαι προέβλεπον τὴν ὑπατίαν
 καὶ τὸν μῆνα καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ παρόντος χρόνου, ἵνα δείξωσι πᾶσι
 25 τοῖς φρονιμοῖς ὅτι μὴ πρότερον ἀλλὰ νῦν ἐπὶ Κωνσταντίνου ἀρχὴν
 ἔχει τούτων ἢ πίστις πάντα γὰρ πρὸς τὴν ἰδίαν αἵρεσιν βλέποντες
 ἔγραψαν. | πρὸς τούτοις περὶ τοῦ κυρίου προσποιημένο, γραφεῖν ἄλλον
 'δεσπότην' ὀνομαζοῦσιν ἑαυτοῖς Κωνσταντίνον αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ τὴν
 30 δυναστείαν τῆς ἀσεβείας αὐτοῖς παρεγων καὶ αὐτὸν δὲ αὐτὸν 'βασι-
 λέα' εἰρήκασιν οἱ τὸν ἰδὼν αἰδίων ἀνδρῶν οὕτως εἰσι πρὸς ἀσέβειαν
 30 χριστομάχοι. ἀλλ' Ἰσως αὐτοῖς ἐστὶ πρόφασις τῆς ὑπατίας ἢ τῶν
 ἁγίων προφητῶν χρονογραφία· ἀλλὰ καὶ τοῦτο τολμήσωσιν εἰπεῖν, πολὺ
 τὴν ἀμαθίαν ἑαυτῶν ἐξαγγέλλουσιν αἱ μὲν γὰρ τῶν ἁγίων προφητεῖαι
 χρόνων ἔχουσι μνήμην καὶ Ἡσαίας μὲν καὶ Ἰσοὴ ἀν ἡμέραις
 35 'Οζρίου καὶ Ἰωάθεμ καὶ Ἀχάζ καὶ Ἐζεκίου'» γεγονασιν, Ἰερεμίας
 δὲ ἐν ἡμέραις Ἰωσίου· Ἰεζεκίηλ δὲ καὶ Δανιὴλ ἐπὶ Κύρου καὶ Δα-
 ρείου· καὶ ἄλλοι ἐν ἄλλοις χρόνοις ἐπροφητεύσαν οὐ τῆς θεοσεβείας
 ἀρχὴν καταβαλλόμενοι· ἦν γὰρ καὶ πρὸ αὐτῶν καὶ αἰεὶ ἦν καὶ πρὸ
 καταβολῆς κόσμου ταύτην ἡμῖν ὁ θεὸς ἐν Χριστῷ προφητοῦμασεν.
 οὐδὲ τῆς αὐτῶν δὴ πίστεως τοὺς χρόνους ἐσημαῖνον ἦσαν γὰρ καὶ

1 Πρβλ. Ῥωμ. 2,5 2 Ῥωμ. 2,24 (Ἦσ 52,5) 3 Ματθ 18,6
 4 Λουκ. 17,2 5 Ἦσ 1,1 Ὡσ 1,1 6 Πρβλ. Ἰερ. 1,2. 7 Πρβλ.
 Δαν. 6,28.

- πρὸ τούτων τῶν χρόνων αὐτοὶ πιστοί, ἀλλὰ τῇ δὲ αὐτῶν ἀπαγγελίᾳ
ἦσαν οἱ ῥόνοι. Ἐν δὲ ἡ ἀπαγγελία προηγουμένη, μὲν περὶ τῆς
ἐπιδημίας τοῦ σωτήρος, επακολουθήμα δὲ περὶ τῶν ἐσομένων τῷ
Ἰσραὴλ καὶ τοῖς ἔθνεσι καὶ ἦσαν οἱ χρόνοι, σημαίνοντες οὐκ ἀρχῆς
5 πιστεύας καθὰ προείπον, ἀλλ' αὐτῶν τῶν προφητῶν, καθ' οὓς οὗτοι
γενόμενοι τοιαῦτα προσέφθεον. οὗτοι δὲ οἱ νῦν σοφοὶ οὐχ ἱστορίας
ἐξηγουμένοι οἱδὲ τὰ μέλλοντα προλέγοντες, ἀλλὰ γραψάντες ἔξετεθῇ
ἡ πίστις ἡ καθολικὴ εὐθὺς προσέθηκαν καὶ τὴν ὑπατίαν καὶ τὸν
μῆνα καὶ τὴν ἡμέραν ἵνα, ὥσπερ οἱ ἅγιοι, τῶν ἱστοριῶν καὶ τῆς
10 ἐαυτῶν διακονίας τοὺς χρόνους ἐγραφον, οὕτως οὗτοι τῆς ἐαυτῶν
πίστεως τὸν χρόνον σημαίνωσι καὶ εἴθε περὶ τῆς ἐκείνων ἐγραφον
ἔτι γὰρ ἤρξαντο καὶ μετὰ περὶ τῆς καθολικῆς ἐπεχειροῦν οὐ γὰρ
ἐγραφον οὕτω πιστεύομεν, ἀλλ' ὅτι ἔξετεθῇ ἡ καθολικὴ πίστις.
- Τὸ μὲν οὖν τολμηρὸν τῆς προαίρεσεως ἐλάττει, τὴν ἀμαθίαν αὐτῶν,
15 τὸ δὲ καινὸν ἐπινόημα τῆς γραφῆς ἴσον ἐστὶ τῆς ἀρειανῆς αἵρέσεως
οὕτω γὰρ γραψάντες ἐδείξαν, πότε μὲν ἤρξαντο πιστεύειν αὐτοί, |
ἀπὸ δὲ τοῦ νῦν βουλοῦνται τὴν πίστιν αὐτῶν καταγγέλλεσθαι καὶ
ὥσπερ κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν ἐτέθη δόγμα ἢ περὶ τῆς ἀπο-
γραφῆς καὶ τοῦτο τὸ δόγμα πρότερον μὲν οὐκ ἦν, ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν
20 ἐκείνων ἤρξατο, ἐν αἷς καὶ ἐτέθη παρα τοῦ γραψάντος, οὗτοι καὶ οὗτοι
γράφαντες ἔξετεθῇ νῦν ἡ πίστις ἐδείξαν ὅτι νεώτερον ἐστὶ τὸ τῆς
αἵρέσεως αὐτῶν πρόντημα καὶ οὐκ ἦν πρότερον. εἰ δὲ προστιθεασί
τῆς καθολικῆς. Διαθὼν ἐαυτοὺς πεπόντες εἰς τὴν παράνοκον τῶν ἀπὸ
Φρυγίας, ὥστε καὶ αὐτοὺς κατ' ἐκείνοισι εἰπεῖν ἡμῖν πρῶτον ἀπε-
25 καλίσθη καὶ ἀφ' ἡμῶν ἡ πίστις ἀρχεται, τῶν Χριστιανῶν, καὶ ὥσπερ
ἐκείνοι Μαξιμῆλλον καὶ Μοντανόν οὕτως οὗτοι ἀντι τοῦ Χριστοῦ
Κωνσταντίνου δεσπότην ἐπιγράφονται. εἰ δὲ κατ' αὐτοὺς ἀπὸ τῆς
νῦν ὑπατείας ἀρχῇ ἡ πίστις ἔχει, τί ποιήσουσιν οἱ πατέρες καὶ οἱ
μακάριοι μάρτυρες, τί δὲ καὶ αὐτοὶ ποιήσουσι τοὺς παρ' αὐτῶν
30 κατηχηθέντας καὶ πρὸ τῆς ὑπατείας ταύτης κοιμηθέντας, πῶς αὐτοὺς
ἐγείρουσιν, ἵνα ἃ μὲν ἔδοξαν δεδιδαχέναι τούτους ἀπαλείψωσιν,
ἃ δὲ νῦν ὡς ἐφευρόντες ἐγράψαν ἐπισπειρώσωσιν αὐτοῖς, οὕτως εἰσὶν
ἀμαθεῖς μόνον εἰδότες κλάττειν προφασίς καὶ ταύτας ἀκρεπείας
καὶ ἀπίθανους ἐχούσας ἐγγὺς τὸν Διόγρον.
- 35 Ἡ μὲν γὰρ ἐν Νίκαια συνόδος οὐκ ἀπλῶς γέγονεν, ἀλλ' εἶχε τὴν
χρεῖαν κατεπεύγουσαν καὶ τὴν αἰτίαν εὐλογον. οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς
Συρίας καὶ Κιλικίας καὶ Μεσοποταμίας ἐχώλειον περὶ τὴν ἐορτὴν
καὶ μετὰ τῶν Ἰουδαίων ἐποιουν τὸ πάσχα, ἥ τε ἀρειανὴ αἵρεσις
ἐπαναστάσῃ ἦν κατὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ προστάτας εἶχεν
40 εἰς τε τὴν ὑπὲρ ἐαυτῆς σπουδὴν καὶ εἰς τὴν κατὰ τῶν εὐσεβούντων
ἐπιβουλήν τοὺς περὶ Εὐσέβιον καὶ αὐτὴν αἰτία γέγονεν οἰκουμε- 2

- νικητὴν συναχθῆναι συνοδὸν ἵνα πανταχὶ ἡμεῖς τῆς ἐορτῆς ἡμέρα ἐπι-
 τελέσῃ καὶ ἡ παραφύλαξις αἵρεσις ἐκθεσματοσθῇ, νέγυνε τοῖν καὶ ἡ
 μὲν ἐκ τῆς Συρίας ἐκστῆσαν, ἣν δὲ ἀρειανὴν αἵρεσιν ἀπορνήσαντο
 προδόντες τὸ ἀντιχριστὸν καὶ κατ' αὐτῆς νεφάρως ἐκδικητικοί
 5 καλῶς καὶ ὁμῶς γράψαντες, καὶ τοποῖτοι οὕτως οὐδὲν ἄλλοτον
 τεταλμῆκασιν οἷον ἡμεῖς ἡ ἐπιστολὴ, οὗτοι οὐ γὰρ προσέθεν πα-
 τέρων καὶ μῆνα καὶ ἡμέραν ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν πατέρων ἔδοξε ταῦτα
 τε κεκμηῖν, τότε γὰρ ἔδοξε τὰς πατέρας περὶ δὲ τῆς ἐπιστολῆς
 10 ἔγραφον οὐκ ἔδοξε καὶ ἡ ἐπιστολὴ καὶ καθολικὴ ἐκκλησία καὶ
 εὐθὺς ὑπολόγησαν πως τισὶν ἐκείνων ἵνα δείξωσιν ὅτι μὴ νεωτερὸν,
 ἀλλ' ἀποστολικόν, ἐστὶν αὐτῶν τὸ φρονεῖν καὶ ὁ ἔγραφον οὐκ ἐξ
 αὐτῶν ἐκείνων, ἀλλὰ τῶν ἐκείνων ἐστὶν, ὅτι ἐξ ἑξῆς οἱ ἀποστολῶν.
 Αἱ δὲ τὸν κινουμένον γὰρ αὐτῶν, συνοδοῖ τοιαντοῦν ἔχουσιν ἐλλογόν
 οὐσίαν, αἱ μὲν γὰρ κατὰ τὰς ἐκκλησίας γένοντες αἵρεσις μετὰ τὴν ἀρεα-
 15 νή, ἐκπαύσαντα τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς βήματα καὶ οὐκ οἱ ταύτην
 ἐκείνων τισὶν, γραφοντες τε ἐκθεσματοσθῆσαν τῆς πρὸ τῆς συν-
 ὁδῆ, αὐτῶν αἵρεσις, ἐν αἷς ἐστὶ καὶ ἀρειανή, ὥστε οἱ ἐν Νικαίᾳ
 πεπενηκασι ἵνα δειξῶσι καὶ αὐτοῖς τὴν ἐκκλησίαν τινὰ προφασιν ἔχειν τοῦ
 καὶ ἡμεῖς ἵνα, εἰ δὲ μὲν τὸ ποῖτον γένοντι, μὴδὲ δύναται δεῖξαι.
 20 ἵνα τὰ δὲ πολλὸν ἐκείνων τὴν παρὰ τὴν ἀρεαίαν ταῦτα φησὶ γένονται
 καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν μεταβαλλοῦνται, τὰς ἡμεῖς τῶν συνόδων
 ἀρεαίαις τῆς ἐν Νικαίᾳ γενομένης πρὸς τὴν ἀρειανὴν καὶ τὰς
 ἄλλας αἵρεσις αἱ κατεργασάμεναι τὰς δὲ τῆς ἐκκλησίας πᾶσι τὰς
 καὶ τὰς ἡμεῖς ὁ ὁρῶμενος ἄλλος ὁ ἐκκλησίᾳ ἡμεῖς οὐκ ἴδιαν
 25 ἐκείνων μαναν ὁρῶμενος, ἀλλ' εἰς τὴν ἀρειανὴν ἐπεροδοῖεν χει-
 μαζόμενος ἐκκλησίᾳ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ἀπαχθέντων παρ' αὐτοῦ
 ματὴν τοῖν περὶ τὸν προφασίζονται διὰ τὴν ἡμεῖς
 γένεσθαι τὰς συνόδους ἐστὶν μὲν γὰρ ἰκανώτερα πάντων ἡ θεία γραφή,
 εἰ δὲ καὶ συνοδοῖ, χρειαζομένης τῶν πατέρων καὶ τοῦτου
 30 γὰρ οὐκ ἡμῶν οἱ ἐν Νικαίᾳ συνελθόντες, ἀλλὰ καὶ ἔγραφον οὕτως
 καλῶς, ὥστε οὐκ ἡμεῖς ἐκείνων τῶν πατέρων τὰς ἐκκλησίαν γραμμάσι
 δύνασθαι παρ' αὐτῶν ὑπομνήσασθαι, τὴν ἐν ταῖς θεαῖς γραφαῖς
 καταγγελλομένην εἰς Χριστὸν εὐσεβίαν.
 Οὐκ οὖν, ἐπειδὴ μὲν ἐλλογόν ἐστὶ παρ' αὐτοῖς ἀποροῦσι, δὲ
 35 πανταχῇθεν καὶ οἱ καὶ προφασίς πλάττοντες, τοῦτο λοιπὸν αὐτοῖς
 περιλείπεται λέγειν ἡμεῖς ἀντιδόντες τοῖς πρὸ ἡμῶν καὶ παραβαί-
 νοντες τὰς τῶν πατέρων παραδόσεις ἡμεῖς ἡμεῖς συνοδὸν γενομένην.
 ἀλλὰ πάλιν φοβηθέντες μὴ καὶ εἰς ἐν συνελθόντων ματαιὸς ἡμῖν ἡ
 σπουδὴ γένῃται, ἡμεῖς εἰς δύο διαφεθῆναι τὴν συνοδὸν ἵνα
 40 ἐν μέρει γενομένοι δείξαντες ὅτι ἐκείνων ὑπερτάτα: δυνάμεν
 τὸ πλέον ἀπειλοῦντες τὸν προσημασμένον τῆς ἀρεαίας Κωνσταντίνου,
 καὶ οὕτως τὰ μὲν ἐν Νικαίᾳ πραχθέντα σχολάσαι ποιησώμεν σχηματι-
 σάμενοι τὴν ἀπλότητα τῶν γραφέντων παρ' ἡμῶν. ταῦτα δὲ εἰ

- καὶ μὲν τοῖς ῥήμασιν ἡμεῖς ἐκείνους οὐκ ἐκείνους οὐκ ἐκείνους
 πέποιθετο τε καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐκείνους οὐκ ἐκείνους
 καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐκείνους οὐκ ἐκείνους οὐκ ἐκείνους
 ἀρέσκεις ὡς καὶ οὐκ ἐκείνους οὐκ ἐκείνους
 7 καὶ ἀρέσκεις ὡς καὶ οὐκ ἐκείνους οὐκ ἐκείνους
 συνθεῖς ἀπὸ τοῦ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 γινώσκεις εἶδε, καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 8 δι' αὐτῶν καὶ ἐπὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 τῶν καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 11 καὶ τῶν καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 λαοὶν, ἀρ. καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 12 Πρὸς τὸν προσηλυτισμὸν ἐκείνους οὐκ ἐκείνους
 βασιλέως καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 15 οἱ δὲ ἐν τῇ Ἀφρικήᾳ σὺν τῷ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 καὶ πλεονεξία καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 16 λης καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 τῶν πάντων, ὁ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 20 δείκνυσιν καὶ τῇ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 πάσης συνοδοῦ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 21 μηδὲ ἐρευνᾶσθαι καὶ ἐκείνους οὐκ ἐκείνους καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
 καὶ ἐστὶ τα γροφέντα παρ' αὐτῶν ταῦτα
- Ἐξετέθη ἡ πίστις ἡ καθολικὴ ἐπὶ παρουσία τοῦ δεσπότου ἡμῶν
 τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ καλῶς βασιλέως Κωνσταντοῦ Ἀύγου
 25 στοῦ τοῦ αἰνίου Σεβαστοῦ, ἡγουμένου Φλαυίου Εὐστάθιου, καὶ Ἰω-
 ακίου τῶν λαμπροτάτων ἐν Σικκίῳ τῇ πόλει καλανδῶν Ἰουλιανῶν
- Πιστεύομεν εἰς ἓνα τὸν μόνον καὶ ἀληθινὸν θεὸν πατέρα παντο-
 3 κράτορα καὶ κυριώτην καὶ δημιουργὸν τῶν πάντων, καὶ εἰς ἓνα μονογενῆ
 υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν πρὸ πάντων τῶν αἰώνων καὶ πρὸ πάσης ἀρχῆς
 30 καὶ πρὸ παντὸς ἐπισταμένου χρόνου καὶ πρὸ πάσης καταληπτέας
 οὐσίας γεγεννημένον ἀπαθῶς ἐκ τοῦ θεοῦ, δι' οὗ οἱ τε αἰῶνες κατηρτί-
 σθησαν καὶ τα πάντα ἐγένετο | γεγεννημένον δὲ μονογενῆ μόνον ἐκ
 μόνου τοῦ πατρὸς θεόν ἐκ θεοῦ, ὃς καὶ τῷ γενήσασθαι αὐτὸν πατρὶ
 κατὰ τὰς γραφάς, οὗ τὴν γένεσιν οὐδεὶς ἐπιστάει εἰ μὴ μόνος ὁ γεννή-
 35 σας αὐτὸν πατὴρ τοῦτον ἴσμεν τοῦ θεοῦ μονογενῆ υἱόν, νεύματι
 πατρικῶ παραγενόμενον ἐκ τῶν οὐρανῶν εἰς ἀθετήσιν ἁμαρτίας καὶ
 γεννηθέντα ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου καὶ ἰνασραφέντα μετὰ τῶν μα-
 40 θητῶν καὶ πάσαν τὴν οἰκονομίαν πληρώσαντα κατὰ τὴν πατρικὴν
 βουλήσιν, σταυρωθέντα καὶ ἀποθανόντα καὶ εἰς τὰ καταχθόνια κατελ-
 40 θόντα καὶ τὰ ἐκείσε οἰκονομήσαντα, ὃν ἀπὸ τῶν ἁδῶν ἰδόντες

ἐφρίξαν καὶ ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστράφηκα
 μετὰ τῶν μαθητῶν καὶ παῖσαν τὴν οἰκουμένην πληρώσαντα καὶ
 πενήτηντα ἡμερῶν τῶν προσκυμένων ἀναληφθέντα εἰς τοὺς οὐρανούς,
 καὶ καθέζομενον ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς καὶ ἐκτελομένον ἐν τῇ ἐσχάτῃ
 5 ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως τὴν ἀρχὴν τῆ πατρικῆ ἀποδόδοντα ἐκάστην
 κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἑκταν πνεῦμα ὁ αὐτὸς ὁ μακροχρόνιος
 ἐπηγγεिलाτο πέμψαι τῷ γένει τῶν ἰνθρώπων, τὸν παρακλητὸν, καὶ ὁ
 τὸ γεγραμμένον ἀπέρχομα πρὸς τὸν πατέρα τοῦ καὶ παρακαλέσω
 τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παρακλητὸν πέμψω ἡμῖν το πνεῦμα τῆς ἀληθείας,
 10 ὅστις ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήγεται καὶ διδάξει καὶ παραγγέλει ἡμᾶς πάντα ὅσα
 τὸ δεῖν ὄνομα τῆς οὐσίας, διὰ τοῦ ἀπολουστέρου πατρὸς τῶν πατέρων
 τεθεῖσθαι, ἀγνοοῦμενον δὲ ὑπο τῶν λαῶν σκάνδαλον φέρειν, διὰ το
 μήτε ἅς γραφαί τοῦτο περιέχειν ἤρασε τοῦτο περιεβεβλην καὶ
 παντελῶς μετέβαιεν μετὰ τὴν οὐσίαν ἐπὶ θεοῦ εἶναι τοῦ λοιποῦ, διὰ τὸ
 15 πᾶς θείας γραφᾶς μετέβαιεν περὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ οὐσίας μεμνησθαι
 ὁμοιον δὲ λέγομεν τὸν ἰόν τῷ πατρὶ κατὰ πάντα ὡς καὶ αἱ ἀγναι
 γραφαὶ λέγουσι τε καὶ διδάσκουσι

Τούτων ἀναγνωσθέντων οἱ μακρὰν ἐγνώσθη τῶν γραφάντων ἡ
 πανουργία. Τῶν γὰρ ἐπισκόπων προτειναντῶν ἀναθεματισθῆναι
 20 τὴν ἀρειανὴν αἵρεσιν μετὰ καὶ τῶν ἄλλων αἱρέσεων πάντων τε ἐπὶ
 τούτῳ συνθεμένων Οὐρσακίος καὶ Νικόλαος καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς ἀνέστησαν
 καὶ λοιπὸν κατεγνωσθησαν ὡς οὐ γνωστοί, καὶ ἐπὶ ἀναρρίψαν τὸν ἐν
 Νικαίᾳ παρθεθέντων γραφάντες πάντα, ἵνα τῇ δὲ συνωνύμῳ αἵρεσιν
 ἀντεσάξωσι θαυμάσαντες γοῦν ἐπὶ τοῖς δολίοις αὐτῶν ῥήμασι, καὶ
 25 πανουργῶν προεφασετο ἐλεγκτὸν ἡμεῖς οὐ δεόμενοι τοσούτοις πονηλομένοι
 (ἔχομεν γὰρ ἐν ταῖς τοῖς ἡμεῖς οὐ δεόμενοι τοσούτοις πονηλομένοι, ἀλλ' ἵνα τοὺς
 ἀντιλεγόντας τῇ ἀληθείᾳ καὶ κινετομεῖν ἐπιχειροῦντας ἐντρέψωμεν
 εἰ μὲν οὖν ἡμεῖς ὡς νῦν ἄρχομενοι πιστεύειν ἐγράψατε πάντα οὕτως
 ἐστὶ κληρικὸν ἀρχὴν ἔχοντες τοῦ κατερεῖσθαι, εἰ δὲ τῇ γνώμῃ ἡ
 30 συνήλθομεν ἡμεῖς ταύτῃ καὶ ἡμεῖς ἔχοντες ἀπηνήσατε, ἐστὼ πάν
 τῶν ὁμοφροσύνῃ καὶ πᾶς μὲν αἵρεσις ἀναθέματι, ἀναθεματισώμεν,
 τὰ δὲ τῶν πατέρων φυλάξωμεν ὑπερ τοῦ μηκέτι διατρέχειν προφασεῖς
 συνόδων ἀπαξ τρολίσκων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων καὶ ταντα
 πραξάντων ὑπὲρ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας' ἄλλα καὶ οὕτως τῶν
 35 ἐπισκόπων πάλιν πάντων συνθεμένων ἀνένευσαν οἱ προερχόμενοι,
 καὶ λοιπὸν καταγρόντες, αὐτῶν ὡς ἀμαθῶν δολίων τε καὶ μᾶλλον αἵρε
 τικῶν τῇ μὲν ἐν Νικαίᾳ γενομένῃ συνόδῳ συνεψηφίσαντο πάντες καὶ
 ταύτῃ πάντες ἐκρίναν ἀρκεῖσθαι τοὺς δὲ προεφημέτους Οὐρσακίον
 καὶ Νικόλαον Γερμανιον Αἰξέντιον Γάιον Δημόφιον αἱρετικούς ἀπε
 40 φηναν καὶ καθελόντες αὐτοὺς ὡς μὴ ὄντας ἀληθῶς Χριστιανούς

ἀλλ' Ἀρειανὸς ἐγχευαν κατ' αὐτῶν Ῥωμαῖστί μὲν, ἐρμηνευθέντα
δὲ Ἑλληνιστί κατα δυνάμιν ταῦτα

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς παρὰ τῆς συνό-
δου πρὸς τὸν Αὐγουστον Κωνσταντῖον

- 5 Ἐκ τε τῆς τοῦ θεοῦ κελύσεως καὶ τοῦ τῆς σῆς εὐσεβείας προστά- 10,1
γματος ταῦτα, δογματισθέντα γεγενῆσθαι πιστευομένῃς εἰς γὰρ
Ἀρειανὸν ἐκ τασῶν τῶν πρὸς δις πόλεων εἰς τὸ αὐτὸ πάντες οἱ
ἐπίσκοποι συναλθόμεν ἵνα καὶ ἡ πίστις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας
γνωρισθῇ καὶ οἱ τῶν πάντων φρονούντες ἐκδηλοὶ γίνωνται. ὥς γὰρ 2
10 ἐπὶ πλεῖστον διασκαποῦντες σὲ ἡμεῖς, ἀρεστὸν ἔρανη τὴν πίστιν
τὴν ἐκ παλαιῶν διακρινόμεν, ἣν καὶ οἱ προφῆται καὶ τὰ εὐαγγέλια
καὶ οἱ ἀπόστολοι διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκήρυξαν,
τοῦ καὶ τῆς σῆς βασιλείας φρουροῦ καὶ τῆς σῆς βίωσης προστατοῦ
ἵνα ταύτην κατασχόντες φυλάξωμεν καὶ φυλάττοντες μέχρι τέλους
15 διατηρήσωμεν. ἄτοπον γὰρ καὶ ἀθέμιτον ἔρανη τῶν ὁρθῶς καὶ δι- 3
καιῶς ὁρισμένων τι μεταλλάσσειν καὶ τῶν ἐν Νίκαια καὶ νῦν μετὰ τοῦ
ἐνδοξοτάτου Κωνσταντίνου τοῦ σοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως ἐσχεμμένων,
ὧν ἡ διδασκαλία καὶ τὸ φρονῆμα διήλθε τε καὶ ἐκηρυχθῇ εἰς πάσας
ἀνθρώπων ἀκούς τε καὶ διανοίας, ἥτις ἀντιστοίχος μόνη καὶ ὁλοκληρῶς
20 τῆς Ἀρείου αἵρέσεως ὑπερῆξε, δι' ἧς οὐ μόνον αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ αἱ λοι- 4
παὶ αἵρέσεις καθηρέθησαν ἐν ἡ δυνάμει καὶ τὸ προσθεῖναι τι σφαλερὸν
καὶ το ἀφελῆσθαι τι επικινδύνον ὑπαρχει, ὥς, εἴπερ τι θάπερον γένοιτο,
ἔσται τοῖς ἐχθροῖς ἀδεια τοῦ ποιεῖν ὅπερ βούλονται. ὁθεν Οὐρσά-
κιός τε καὶ Οὐλάης, ἐπειδὴ ἐκπαλαί μετοχοὶ τε καὶ συμφωνοὶ τοῦ
25 Ἀρειανοῦ δογματος ἦσαν καθεστῆκότες καὶ τῆς ἡμετέρας κοινωνίας
χωρισθέντες ἀπεφανήσαν, ἥς ἵνα μετέσχωσιν ἐφ' οἷς ταυτοῖς συνε-
γνώκεισαν πλημμελῆσαντες μετανόας τε καὶ συγγνώμης ἤξιον
τυχεῖν, ὥς καὶ ταῖς ἐγγραφαῖς ταῖς ὑπ' ἐκείνων γεγεννημένα μαρτυρεῖ,
δι' ὧν ἀπάντων φειδὼ γεγεννηται καὶ τῶν ἐγκλημάτων συγγνώμη
30 (ἦν δὲ ὁ καιρὸς καθ' ὃν ταῦτα ἐπράττετο ὅτε ἐν Μεδιολάνῳ τὸ συνέ-
δριον τῆς συνόδου συνεκροτεῖτο, συμπαρόντων δὲ καὶ τῶν πρεσβυτέρων
τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας), ἐγκωκότες δὲ ἅμα καὶ τὸν μετὰ
τελευτὴν ἄξιον μνήμης Κωνσταντίνον μετὰ τασῆς ἀκριβείας καὶ ἐξα-
τάσεως τὴν συγγραφείσαν πίστιν ἐκτεθεικότα ἐπειδὴ δὲ ὥς ἐξ 5
35 ἀνθρώπων ἐγένετο βαπτισθεὶς καὶ πρὸς τὴν ὀφειλομένην εἰρήνην
ἀνεχώρησεν, ἄτοπον εἶναι (ἐνομίσμεν) μετ' ἐκείνῳ τι κινετομεῖν καὶ
τοσοῦτους ἁγίους ὁμολογητάς μάρτυρας, τοὺς καὶ τοῦδε τοῦ δογμα-
τος συγγραφεῖς τε καὶ εὐρετάς ὑπεριδεῖν, οἵτινες κατὰ τὸν παλαιὸν
τῆς ἐκκλησίας θεσμὸν ἅπαντα φρονούντες διαμεμενῆκασιν, ὧν ὁ
40 θεὸς τὴν πίστιν καὶ εἰς τοὺς σοὺς χρόνους τῆς βασιλείας μετέδωκε
διὰ τοῦ δεσπότης ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ σοὶ καὶ τὸ βασιλεύειν

- οὕτως ὑπῆρχε εἰς καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
παλιν, οὐδ' ἔτι ἔτι καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
τῆς διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
ροισιν ἐκ τῆς διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
5 πρὸς τὴν διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
ἰθὺς καὶ τὴν διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
καὶ τὴν διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
τοῖς πρὸς τὴν διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
10 μὲν αὖτε πᾶν τὸ ἐκ τῆς διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
οὐχ' ἔτι τοῖς τῆς διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
κακῶς ἐφ' ἑαυτὴν εἰς τὸ ἐκ τῆς διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
δοκεῖν ἐκ τῆς διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
αὖτε ἐκ τῆς διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
15 πρὸς τὴν διττῆς καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
βέβαιον ἐφ' ἑαυτὴν τὰ πάλιν ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
φωλαττεν, τὸν δὲ πρὸς τὴν διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
ρίσθαι, δι' ἧς καὶ τὴν διττῆς, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
εὐκταὶ ἀπεσταλκαί, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
20 μηχανιστὰς τῆς διττῆς πρὸς τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
σακεῖν τὸ τὴν ἀλθῆσαν πιστωσάσθαι, ὡς ἔστιν καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
δικαίῳ ὁρμωμένους, ὡς καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
οὐχ' ὥστε ἐρεῖσαν, ὡς καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
25 εἰρήνην καταστρέφοντες, ὡς καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
ταῖς λαοταῖς τάδε καὶ τῇ τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ γενήσεται.
Διὸ δὲ ἐκτενέμεν τὴν σὺν ἐπισκοπῇ ἵνα πρὸς τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
καὶ γαλινναῖω βλέμματι τοὺς ἡμετέροισι πρεσβυτέρους ἀφ' ἑαυτῶν πρὸς
ὑβριν τῶν τετελευτησάντων καὶ τὴν κτθ' ἑτα. οὐκ ἔστιν ἄρα
30 ἑαυτῶν ἐμμένειν ἡμᾶς τοῖς ταρῶν τῶν προγόνων ὁρισθεῖν τε καὶ νομο-
θετημένοις, ὡς ἀπαντα μετὰ ἀγχινοῦς τε καὶ φρονήσεως καὶ
πνεύματος ἁγίου πεποιθέναι, φήσαιμεν ἂν τα γὰρ νῦν παρ'
ἐκείνων καινοτομούμενα τοῖς μὲν πιστεύουσιν ἀπιστίαν ἐμποιεῖ
τοῖς δὲ ἀπιστοῦσιν ὁμότητα ἐκτενέμεν δὲ ἐπὶ ἵνα κτενέμεν τοὺς
35 ἐπισκόπους τοὺς ἐν ταῖς ἀλθῆσαις διατρίβοντας, ὡς καὶ τὸ τῆς
ἡλικίας ἐπιπονὸν καὶ τὸ τῆς πένιας ἐνδίας τρυχεῖ, τὴν εἰς τὰ οἰκεία
ἀνακομιδὴν ῥάδιαν ποιησάσθαι, ἵνα μὴ ἐρημοὶ τῶν ἐπισκοπῶν ἴσως
σμέναν, αἱ ἐκκλησίαι διαμενεῖσιν, ἐπὶ δὲ πρὸς ἅπαντα καὶ τοῦτο
40 δεόμεθα ἵνα μηδὲν μῆτε ἐλλειπῇ τῶν προηπαρξάντων μῆτε πλεονέ-
κτις, ἀλλὰ πάντα ἀρρηκτὰ διαμενῇ ἐκ τῆς τοῦ σοῦ πατρὸς εὐσεβείας
καὶ εἰς τὸν νῦν χρόνον διαφυλαττόμενα, μῆτε λοιπὸν ἡμᾶς μοχθεῖν
καὶ τῶν οἰκείων παροικήσεων ἀλλοτρίους ἐπιτρέφειν γίνεσθαι,
ἀλλ' ἵνα οἱ ἐπισκοποὶ σὺν τοῖς ἰδίοις λαοῖς μετ' εἰρήνης εἰς εὐχας τε

καὶ λατρείας σχολὴν ἄγουσιν κατευόντες ὑπὲρ τῆς σῆς βασιλείας καὶ σωτηρίας καὶ εἰρήνης, ὅτι ἂν θεοῖς σοὶ εἰς τὸ διηγεκέας χαριῶνται οἱ δὲ ἡμέτεροι πρέσβεις τὰς τε υπογραφὰς καὶ τὰς τῶν ἐπισκοπῶν προσήγορας καλεῖσθαι, οἴκιστε, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν θείων γραφῶν
5 τὴν σὴν ἀναδιδαξούσιν ὁσιότητα

Ἀπόφσεις τῆς συνόδου.

Ἔως προσήκοι ἦν καὶ δυνατὸν ἰδελφοὶ τιμιωτάτοι, ἡ καθολικὴ 11,1
συνόδος, καὶ ἡ ἐκκλησία τῇ ἰδίᾳ ὑποταγῇ καὶ ἀνεξ. κακία ἐνεγκεν οὐκ ἀγενῶς ὁρῶντων καὶ ὁσίων καὶ Γαίον καὶ Γερμανίον καὶ
1) Αὐξέντιον, οἵτινες ἔλλατε ἄλλα φρονούντες πάσας τὰς ἐκκλησίας συνεάραξαν, οἱ καὶ νῦν ἐπιχειρῆσαι τετολμήκασι τὸν αἵρετικόν λογισμὸν τῇ τῶν ἐκκλησιῶν πίστει συνάγει καὶ διαλύει τὴν ἐν Νικαίᾳ 2
συνόδον, ὥς ἀνταρχος ὑπάρχει τῇ τῶν Ἀρειανῶν αἵρεσει, ἐξωθεν ἰδίαν τινὰ καὶ ἀλλοτρίωσται, ὅτι, ὑποταγῆς ἐκκλησίας συγγραφῇ
15 σαν πίστιν προσφέρουσι, ἵνα ἡμεῖς, δέξασθα, ἀθέμιτον ἡγήσασθε ἐκπαλα, γὰρ οὗτοι αἵρετικοὶ ὄντες καὶ παντοῖα φρονούντες καὶ νῦν ἀπέδεχθησαν, ὥς πρὸς τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν συνελθεῖν οὐκ ἐπιτρέπομεν τῇ ἰδίᾳ φωνῇ παρόντας αὐτοὺς κατακριναντες καὶ καθαίρουσιντες νῦν τοιούτων ὅπερ δοκεῖ ἀποφνησθε, ἵνα ἐνὸς ἐκάστου ἡ
20 γνῶσις ἐκ τῆς υπογραφῆς εἰς βέβαιον ὁμοθυμαδὸν οἱ ἐπίσκοποι 3
φάσκωμεν οἱ προσηγμένοι ἐχθροὶ καθαίρεθῶσιν, ἵνα ἡ καθολικὴ πίστις ἐν εἰρήνῃ διαμεινῇ.

Καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ Ἀριμενῶν πραχθέντα ταχέειαν καὶ τοιαύτην ἔσχε τὴν διαλλαγὴν οὐδεὶς γὰρ ἐκεῖ διαφώνησεν, ἀλλὰ πάντες συμφωνῶς
25 ἔγραψαν τὰ δόξαντα καὶ τοὺς Ἀρειανούς καθήρησαν
Τὰ δὲ ἐν Σελεύκειᾳ τῇ Τραπεζῇ γενόμενα ταῦτα ἐστὶ μὴν μὲν 12,1
ἦν ὁ κατὰ Ῥωμαίους καλούμενος Σεπτέμβριος, κατὰ δὲ τοὺς Αἰγυπτίους Θωὸ καὶ κατὰ Μακεδόνας Γορπιάδος καὶ ἡμέρα 15' τοῦ μηνὸς κατ' Αἰγυπτίους, εἰς ἣν συνεδραμον πάντες οἱ κληθέντες συνελθεῖν ἦσαν
30 δὲ καὶ ἐκεῖ που ρξ' πολλῶν δὲ ὄντιον τῶν ἐν αὐτοῖς κατηγορουμένων 2
καὶ τῶν κατηγορούντων βιῶντων κατ' αὐτῶν Ἀκακίος καὶ Πατρόφιλος καὶ Οὐράνιος ὁ ἀπὸ Τύρου καὶ Εὐδοξίος ὁ ἐπὶ ἐπιστηδῆσας τῇ Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίᾳ Λεοντίος τε καὶ Θεοδοσίας καὶ Εὐαγγέλιος καὶ Θεόδουλος καὶ Γεωργίος ὁ διωχθεὶς ἀπὸ τῆς οἰκουμένης πράττασι, τι
35 κακοῦργον φοβηθέντες γὰρ τοὺς κατ' αὐτῶν παρὰ τῶν κατηγορῶν 3
ἐλέγχους προσελάβαντο τοὺς ἄλλους τῆς Ἀρείου μερίδος τοὺς εἰς αὐτὸ τοῦτο μισθωτοὺς εἰς ἀσέβειαν γινομένους καὶ κατασταθέντας παρὰ Σεκαλῶδου τοῦ καθαίρεθέντος παρὰ τῆς μεγάλης συνόδου, ἀπὸ μὲν τῆς Λιβύης Στέφανον καὶ Σεραν καὶ Πολυδεύκην κατηγοροῦ
40 μένους ἐπὶ διαφόροις ἐγκλήμασι καὶ λοιπὸν Παγκράτιον καὶ Πτολε-

- μαῖον Μελετιανόν τινα· καὶ σχηματισάμενοι δῆθεν περὶ πίστεως ζητεῖν
οὐκ ἐλαβήκον τοὺς κατηγοροὺς δεδιότες. καὶ τὴν ἀρεσὴν ἐξεδι-
κούν καὶ λοιπὸν ἐσθλοθῆσαν καὶ οἱ μὲν μετὰ τῶν περὶ Ἀκακίον
ἦσαν ὑποπτοὶ καὶ ὀλίγοι παντελῶς, οἱ δὲ ὄλο, τὸ πλῆθος ἦσαν οἱ μὲν
5 οὖν περὶ Ἀκάκιον ἀπαρησάμενοι τῷ τῆ ἀπονοίας θρασεί τελειον
ἡρουντο τὰ ἐν Νίκαιᾳ γραφέντα καὶ τὴν συνόδον διεβάλλον, οἱ δὲ
ἄλλοι (τὸ πλῆθος δὲ ἦσαν οὗτοι) τὰ μὲν ἅλλα πάντα τῇ συνόδῳ
ἀπεδέχοντο, μόνον δὲ τὴν τοῦ ὁμοουσίου λέξιν ὡς ἐκ τῆς ἀσχετίας
ὑποπτον ἐπροφασίζοντο ἐγγροσίζοντων τοὺς ἐν τῇ τοπῇ καὶ
10 τῶν μὲν κατηγορῶν ἐπικριμένων, τῶν δὲ κατηγορουμένων φερόντων
καὶ διὰ τοῦτο πλέον ἐν ἰσχυρίᾳ, ἐξαγομένων καὶ βλασφημιῶντων
εἰς τὸν κύριον ἡγανάκτες το πλῆθος τῶν ἐπιστολικῶν καὶ καθήρησαν
μὲν Ἀκάκιον Πατριάρχην τὸν ἡμέτερον Εὐδοκίον καὶ τὸν ἀπὸ ὑποδικτῶν
Γεωργίον καὶ ἄλλους ἀπὸ τῆς Ἀσίας Λεόντιον καὶ Θεοδοσίον,
15 Εὐσάριον καὶ Θεοδούλον, ἀκουσμητῶν δὲ τοποηχασιν Ἀστέριον
Εὐσέβιον, Αὐγαστον καὶ Βασίλειον καὶ Φοιβὸν καὶ Φιλόθεον καὶ
Εὐσταθίον καὶ Εὐσυχίον καὶ Μαγνόν. τοῦτο δὲ τοποηχασιν
ἐπειδὴ κληθέντες ἀπολογήσασθαι ἐφ' οἷς αὐτῶν πλείστοι, κατηγοροῖν
οὐκ ἀπήντησαν καὶ ὤρισαν οὕτω μένειν αὐτοὺς, ὥς ἂν ἀπολογησα-
20 μένοι δείξωσιν αὐτοὺς καθαρούς ἀπὸ τῶν ἐπιφερομένων αὐτοῖς
ἐγκλημάτων. γράσαντες τε εἰς τὴν ἐκαστοῦ παροικίαν τὴν καὶ
αὐτῶν γενομένην κρίσιν ἀνέλθον παρὰ τὸν ἰσχυριστὴν Λουκαστὸν
Κωνσταντῖνον ἀπαγγελοῦντες· αὐτῷ τὰ πεπραγμένα ταύτην γὰρ εἶχον
πρόσταξιν καὶ τοῦτο τέλος γέγονε καὶ τῆς ἐν Σελευκίᾳ συνόδου
25 Τίς τοίνυν οὐκ ἂν ἀποδεχάτο μὲν τὴν ἰσχυρίαν τῶν ἐν τῇ Ἀρι- 13, 1
μίνῳ συνόδῳ συνελθόντων ἐπισκόπων, οἱ τοσούτον καμῶτον ὄντι
καὶ θαλαττῆς κινδύνους ὑπέμειναν, ἵνα τοὺς μὲν φρουρῶντας τὰ
Ἀρείου καθέλωσι, τοὺς δὲ τῶν πατέρων ὄρους ἀκερανοὺς φυλάξωσιν
ὁσῶς καὶ κανονικῶς τοῦτο βουλευσάμενοι ἡγήτο γὰρ ἕκαστος αὐτῶν,
30 εἰ λύσαντες τὰ τῶν πατέρων πρόσταξιν δίδοναι τοῖς μετὰ ταῦτα,
ὥστε λύσαι τὰ παρ' αὐτῶν νῦν γινόμενα. τίς δὲ οὐκ ἂν καταγνώσῃ
τῆς εὐχερείας τῶν περὶ Εὐδοκίον καὶ Ἀκακίον οἱ τὴν τῶν πατέρων
πατέρων τιμὴν προτίνουσι τῇ πρὸς τοὺς Ἀρειομανίτας σπουδῇ καὶ
χάρει, πόλα γὰρ πίστις τοῖς παρ' αὐτῶν γινόμενα, εἰ τὰ τῶν πατέρων
35 αὐτοὶ τῆς γνώμης κατηγοροὶ γίνονται. μέγιστα δὲ Ἀκακίος τίς ἂν
αὐτοὶ πρὸς Εὐσέβιον τὸν αὐτοῦ διδασκαλόν, ὅς οὐ μόνον ὑπέγραψεν
ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ, ἀλλὰ γὰρ καὶ δι' ἐπιστολῆς ἐδήλωσε
τοῖς ὑπ' αὐτὸν λαοῖς ταύτην εἶναι πᾶσιν ἀληθῆ τὴν ὁμολογηθεῖσαν
40 ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ, εἰ γὰρ καὶ ὡς ἠθέλησεν ἀπελογησάτο
διὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἀλλὰ γὰρ καὶ ὡς λέξεις οὐκ ἡρνήσατο, ἀλλὰ καὶ κατη-
γόρησε τῶν Ἀρειανῶν ὅτι λέγοντες οὐκ ἦν πρὶν γεννηθῆ ὁ υἱός,
οὐδὲ πρὸ Μαρίας αὐτὸν ἔχοντα εἶναι. τί ἄρα καὶ διδάξουσιν τοὺς 4

λαοὺς τοὺς παρ' ἐκείνων διδαχθέντας, ὅτι ἐσφάλησαν οἱ πατέρες, καὶ πῶς αὐτοὶ πιστευθήσονται παρ' αὐτοῖς οὓς διδάσκουσι παρακούειν τῶν διδασκάλων, τοίους δὲ ὁμῆσιν ἐμβλέψονται καὶ τοῖς μνημασι τῶν πατέρων οὓς ὀνομάζουσι ἄν αἰρετικούς, τί δὲ τοὺς ἀπὸ Οὐα 5 λεντίου καὶ Φρυγίας καὶ Μανικαίου διασπύρου, τοὺς δὲ τὰ ὁμοία φθιξαμένους, ὡς ὑπονοοῦσιν αὐτοί, ἄγιους ὀνομάζουσιν; ἢ πῶς αὐτοὶ ἐπὶ δύνανται εἶναι ἐπισκοποὶ, οἱ παρ' αἰρετικῶν ὥς αὐτοὶ διαβαλλοῦσι, κατεσταθῆσαν, ε. δὲ καὶ κακῶς ἐφρόνησαν καὶ γράφοντες ἐπλήνησαν τὴν οἰκουμένην, ταύτην τέλειον καὶ ἡ περι τούτων 10 μνημῆ, καὶ εἰ τὰ γράμματα αὐτῶν ἐκβάλλεται, ἐκβάλλετε ὑμεῖς ἀπελθόντες ἀπὸ τῶν κομητηρίων τὰ λείψανα τούτων, ἵνα γινώσκιν ἅπαντες ἐκείνους μὲν πλάνους, ἡμᾶς δὲ πατροκτόνους

(1) μὲν οὖν μακάριος ἀπόστολος ἀποδέχεται τοὺς Κορινθίους λέγων· «ὅτι πάντα μοι μνησθε, [καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς 15 παραδόσεις, οὕτω κατέχετε]», οὕτω δὲ τοικυα περί τῶν πρὸ αὐτῶν ἐνθυμούμενοι τάναντία πάντως τοῖς λαοῖς καὶ εἰπεῖν τοῖς λαοῖς οὐκ ἐπαινοῦμεν ἡμᾶς μνημονεύοντας τῶν πατέρων, ἀλλ' ἀποδεχόμεθα μᾶλλον ἡμᾶς ὅταν τὰς παραδόσεις αὐτῶν μὴ κατέχητε· καὶ λοιπὸν 2 διαβαλλέτωσαν τὴν ἐαυτῶν δυσγένειαν καὶ λεγέτωσαν ἡμεῖς οὐκ 20 ἐξ εἰσεβῶν ἀλλ' ἐξ αἰρετικῶν γεγονάμεν· τοικυα γὰρ ἀρμόζει λέγειν τοῖς, ὡς προείπον, προσκίνοισιν τὴν τῶν πατέρων τιμὴν καὶ τὴν ἐαυτῶν σωτηρίαν τῇ ἀρετῇ αἰρέσει καὶ μὴ φοβούμενος δοῦναι τὸ ἐν τῇ θείᾳ παροιμίᾳ γεγραμμένον· «ἐκγονον κακὸν πατέρα κατάρται» ἢ καὶ τὴν ἐν τῷ νόμῳ κατὰ τῶν τοιοῦτων κείμενην ἀπειλὴν· ἐκείνοι 25 μὲν οὖν δια τὴν ὑπὲρ τῆς αἵρέσεως σπουδῇ, τοιοῦτον φιλονεικὸν ἐσχήκασι καὶ τὸ φρόνημα ἡμεῖς δὲ μὴ διὰ τοῦτο παραχθῆτε, μηδὲ τὴν ἐκείνων τόλμην ἀληθείαν ἡγήσασθε καὶ γὰρ καὶ πρὸς ἐαυτοὺς ἐνθίστανται καὶ τῶν πατέρων ἀποστάντες μὲν οὐκ ἔχουσι τὴν γνώμην, ἀλλὰ ποικίλαις καὶ διαφόροις νήχονται μεταβολαῖς καὶ πρὸς τὴν ἐν 30 Νικαίᾳ σύνοδον ἐρίζοντες πολλὰς μὲν συνόδους πεποιήκασι καὶ αὐτοὶ, καθ' ἑκάστην δὲ πλῆσιν ἐπιτιθέμενοι ἐν οὐδαμῇ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ οὐ κενύονται γιὰ αὐτοῦ τοιοῦτο ποιοῦντες, ὅτι κακῶς ζητοῦντες οὐκ εὐρήσουσιν ἢν ἐμίσησαν σοφίαν· ὑπέταξα τοίνυν ἀναγκαίως ἀπὸ 6 | μέρους τὰ τε παρὰ Ἀρείου γραφέντα καὶ ὅσα συναγαγεῖν ἡδυνήθην 35 ὥν ἐν διαφόροις οὗτοι συνόδοις ἐξέθεντο, ἵνα γινώτε καὶ θαυμάσητε, τίνας ἐκείνα πρὸς οἰκουμένην συνόδον καὶ πρὸς τοὺς ἐκτῶν πατέρας φιλονεικοῦντες οὐ καταδύονται

Ἀρείος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ φρονήσαντες καὶ λέγοντες· ἔξ οὗκ ὄντων 15, 1 πεποιήκε τὸν υἱὸν ὁ θεὸς καὶ κτίσας αὐτὸν υἱόν, καὶ ἐν τῶν κτισμάτων ἐστὶν ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, καὶ ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν, τρεπτός δὲ 40 ἐστὶ δυνάμενος, ὅτε βούλεται, τραπῆναι· ἐξεβλήθησαν τῆς βουλῆσεως

παρὰ τοῦ μακαρίτου Ἀλεξάνδρου ἀλλ' ἐκβληθεὶς καὶ ἐπιτριβείς 2
 Ἀρείος παρα τῶν περὶ Εὐσέβιον συνέθηκεν αὐτοῦ τὴν πίρσιν ἐν
 χαρτῇ καὶ ὡς ἐν Ὑαλίᾳ ζήλωσας οὐδένα τῶν φρονιμῶν, ἀλλὰ τὸν
 Αἰγυπτίον Σωσαττὴν ἐν τῇ ἤθε, καὶ τῇ ἐκλύσει τοῦ μέλους γράφει
 5 μὲν πολλά, ἀπὸ μέρους δέ ἐστιν αὐτοῦ ταῦτα

Βλασφημία: Ἀρείου

Αὐτὸς γοῦν ὁ θεὸς καθὼς ἐστὶν ἀρρητος ἀπασιν ὑπάρχει
 ἴσον οὐδὲ ὁμοιον, οὐχ ὁμοδοξὸν ἔχει μόνος οὕτως
 ἀγέννητον δὲ αὐτὸν φάμεν διὰ τὸν τὴν φύσιν γεννητὸν
 10 τοῦτον ἀναρχον ἐκυμνοῦμεν διὰ τὸν ἀρχὴν ἔχοντα,
 αἰδίον δὲ αὐτὸν σέβουμεν διὰ τὸν ἐν χρόνῳ γεγαῶτα
 ἀρχὴν τὸν υἱὸν ἐθιμεν τῶν γεννητῶν ὁ ἀναρχος
 καὶ ἡγεῖται εἰς υἱὸν αὐτῷ τόνδε τεκνοποιήσας,
 ἴδιον οὐδὲν ἔχει τοῦ θεοῦ καθ' ὑπόστασιν ἰδιότητος,
 15 οὐδὲ γὰρ ἐστὶν ἴσος, ἀλλ' οὐδὲ ὁμοούσιος αὐτῷ
 σοφὸς δὲ ἐστὶν ὁ θεός, ὅτι τῆς σοφίας διδισκαλὸς αὐτός
 ἱκανὴ δὲ ἀπόδειξις ὅτι ὁ θεὸς ἀόρατος ἀπασιν,
 τοῖς τε διὰ υἱοῦ καὶ αὐτῷ τῷ υἱῷ ἀόρατος ὁ αὐτός
 20 ῥητῶς δὲ λέξω πῶς τῷ υἱῷ ὁράται ὁ ἀόρατος
 τῇ δυνάμει ἢ δυνατὸς ὁ θεὸς ἰδεῖν ἰδίῳις τε μέτροις
 ὑπομένει ὁ υἱὸς ἰδεῖν τὸν πατέρα ὡς θέμις ἐστὶν
 ἡγαῶν τριάς ἐστι δόξα καὶ οὐχ ὁμοίαις, ἀνεπίμυκτοι αὐταῖς εἰσὶν
 αἱ ὑποστάσεις αὐτῶν
 μία τῆς μᾶς ἐνδοξοτέρα δόξα καὶ ἐπ' ἀπειρον
 25 ἕνους τοῦ υἱοῦ κατ' οὐσίαν ὁ πατήρ, ὅτι ἀναρχος ὑπάρχει
 σύνες ὅτι ἡ μόνος ἦν, ἡ δυάς δὲ οὐκ ἦν, πρὶν ὑπαρῆν
 αὐτίκα γοῦν υἱοῦ μη ὄντος ὁ πατήρ θεός ἐστι.
 λοιπὸν ὁ υἱὸς οὐκ ὦν (ὑπῆρξε δὲ θελήσει πατρός)
 μονογενὴς θεός ἐστι καὶ ἑκατέρων ἀλλότριος οὗτος
 30 ἡ σοφία σοφία ὑπῆρξε σοφοῦ θεοῦ θελήσει.
 ἐπισκοπεῖται γοῦν μυριάς θσας ἐπινοίας πνεῦμα, δύναμις, σοφία,
 δόξα θεοῦ, ἀλήθεια τε καὶ εἰκὼν καὶ λόγος οὗτος
 σύνες ὅτι καὶ ἀπαυγασμα καὶ φῶς ἐπισκοπεῖται.
 ἴσον μὲν τοῦ υἱοῦ γεννᾶν δυνατός ἐστιν ὁ κρείττων,
 35 διαφορώτερον δὲ ἢ κρείττονα ἢ μείζονα οὐχί.
 θεοῦ θελήσει ὁ υἱὸς ἡλικας καὶ θσας ἐστίν,
 ἐξ ὅτε καὶ ἀφ' οὗ καὶ ἀπὸ τούτου ἐκ τοῦ θεοῦ ὑπόστη,
 ἰσχυρὸς θεός ὦν τὸν κρείττονα ἐκ μέρους ὑμνεῖ
 40 συνελόντι εἰπεῖν τῷ υἱῷ ὁ θεός ἀρρητος ὑπάρχει
 ἐστὶ γὰρ αὐτῷ ὁ ἐστὶ τοῦτ' ἐστὶν ἀλεικτός,

ὥστε οὐδεν ὧν λεγομένων κατὰ τὴν καταληψὶν συνέει ἐξείπειν ὁ υἱός·

δύνατα γὰρ αὐτῷ τὸν πατέρα τὴν ἐξ-ἐχναῖσαι, ὅς ἐστιν ἐφ' ἑαυτοῦ.

αὐτός γὰρ ὁ υἱὸς τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν οὐκ αἰδεν,

υἱὸς γὰρ ὧν θελήσει πατρός ὑπῆρξεν ἀληθῶς

τις γοῦν λόγος συγχωρεῖ τὸν ἐκ πατρὸς ὄντα

αὐτὸν τὸν γεννήσαντα γινώσκει, ἐν καταλήψει,

δῆλον γὰρ ὅτι τὸ ἄρχεν ἔχον, τὸν ἀναρχον, ὡς ἐστίν,

ἐμπερινοῖσαι ἢ ἐμπεριδράξασθαι οὐχ οἷον ἔστιν.

10 Ἡ δὲ καὶ δι' ἐπιστολῆς ἔγραψαν πρὸς τὸν μακαρίτην Ἀλέξανδρον τὸν ἐπίσκοπον, ἔπειτα αὐτὰ 16,1

Μακαρίῳ πατρὶ καὶ ἐπισκοπῇ ἡμῶν Ἀλεξανδρῷ οἱ πρεσβύτεροι 2

καὶ οἱ διακονοὶ ἐν κυρίῳ χαιρεῖν. Ἡ πίστις ἡμῶν ἢ ἐκ προγόνων, 3

ἢν καὶ ἀπο σοῦ μεμαθηκαμεν μακαρίτε πατέρα ἐστίν αὕτη οἶδαμεν ἕνα

15 Θεόν, μόνον ἀγέννητον, μόνον αἰδῶν, μόνον ἀναρχόν, μόνον ἀληθινόν,

μόνον ἀθανάσιον ἔχοντα, μόνον σοφόν, μόνον ἀγαθόν, μόνον δυνα-

στην, πάντων κριτὴν, διοικητὴν, οἰκονομόν, ἀτρέπτον καὶ ἀναλλοί-

ωτον, δικαίον καὶ ἀγαθόν νόμον καὶ προφητῶν καὶ καινῆς διαθήκης

τοῦτον Θεόν γεννήσαντα υἱόν μονογενῆ πρὸ χρόνων αἰώνιον, «ὅς

20 οὗ καὶ τοῦ αἰῶνα, καὶ τὰ ὅλα πεποίηκε» γεννήσαντα δὲ οὐ δοκῆσει,

τὴν ἀληθεῖα ὑποστεινάντα διὰ ψευδήματι ἀτρέπτον καὶ ἀναλλοίωτον

κτίσμα τοῦ Θεοῦ ἔσθαι, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐν τῶν κτισμάτων γέννημα,

ἀλλ' οὐχ ὡς ἐν τῶν γεγεννημένων, οὐδ' ὡς Ἰσλαμῆτος προβολὴν τὸ

γέννημα τοῦ πατρὸς ἐδογματίσεν οὐδ' ὡς Μανιχαῖος μέρος ὁμοούσιον 3

25 τοῦ πατρὸς τὸ γέννημα εἰσηγήσατο, οὐδ' ὡς Σαββῆλιος τὴν μονάδα

διακρίνων υἱοπατέρα εἶπεν, οὐδ' ὡς Ἰερακας λῆξιν ἀπὸ λῆξος ἢ

ὡς λαμπαδα εἰς δύο, οὐδὲ τὸν ὄντα πρότερον ὑπερὸν γεννηθέντα

ἢ ἐπὶ καὶ σθέντα εἰς υἱόν ὡς καὶ σὶ αὐτός μακάριε πατέρα, κατὰ μέσσην

τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐν συνέδριῳ πλειστάκις τοὺς ταῦτα εἰσηγησαμένους

30 ἀπεγόρευσαι, ἀλλ' ὡς φαμεν θελήματι τοῦ Θεοῦ πρὸ χρόνων καὶ πρὸ

αἰώνων κτισθέντα καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ εἶναι πέρα τοῦ πατρὸς εἰληφότα

καὶ τὰς δόξας, συμπροστέσαντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς οὐ γὰρ ὁ πατήρ 4

δοὺς αὐτῷ παντῶν τὴν κληρνομίαν ἐστέφησεν ἑαυτὸν ὧν ἀγέννητος

ἔχει ἐν ἑαυτῷ πηγὴ γὰρ ἐστὶ πάντων ὥστε τρεῖς εἰσιν ὑποστάσεις

35 καὶ ὁ μὲν θεὸς αἰεὶς τῶν παντῶν τυγχάνων ἐστὶν ἀναρχὸς μονωπα-

τὸς ὁ δὲ υἱὸς ἀρχόντως γεννηθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ πρὸ αἰώνων

κτισθεὶς καὶ θεολατρεῖ, οὐκ ἦν πρὸ τοῦ γεννηθῆναι, ἀλλὰ ἀρχόντως

πρὸ πάντων γεννηθεὶς μόνος ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὑπέστη, οὐδὲ γὰρ ἐστὶν

αἰδῶς ἢ συναἰδῶς ἢ συναγέννητος τῷ πατρί, οὐδὲ ἅμα τῷ πατρί τὸ

40 εἶναι ἔχει, ὡς τινες λέγουσι, τὰ πρὸς τι δύο ἀγέννητους ἀρχάς εἰση-

γουμεναὶ ἀλλ' ὥς μονὰς καὶ ἀρχὴ πάντων, οὕτως ὁ θεὸς πρὸ πάντων
 ἐστὶ, διὸ καὶ πρὸ τοῦ καὶ ἐστίν, ὡς καὶ παρὰ σοῦ μαθητήκειν κατὰ
 μεσσην τὴν ἐκκλησίαν κηρύξαντος καθὼ οὖν παρὰ τοῦ θεοῦ τὸ
 εἶναι ἔχει καὶ τὰς δόξας καὶ τὸ ἦν καὶ τὰ πάντα αὐτῷ παρεδόθη,
 5 κατὰ ταῦτα ἀρχὴ αὐτοῦ ἐστὶν ὁ θεὸς ἄρχει γὰρ αὐτοῦ ὡς θεὸς αὐτοῦ
 καὶ πρὸ αὐτοῦ, ὧν εἰ δὲ τὸ ἀπὸ αὐτοῦ καὶ τὸ ἀπὸ γαστροῦ¹ καὶ
 τὸ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐξηλθον καὶ ἔκω² ὡς μέρος αὐτοῦ ὁμοουσίου καὶ
 ὡς προβολὴ ὑπὲρ τιναν νοεῖται συνθετός ἐσται ὁ πατὴρ καὶ διαι-
 ρετός καὶ τρεπτός καὶ σώμα κατ' αὐτοὺς καὶ τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς τὰ
 10 ἀκόλουθα σώματι πασχῶν ὁ ἀσώματος θεός.

Ταῦτα ἀπὸ μέρου ὧν ἤμασαν ἐκ τῆς ἐαυτῶν αἰρετικῆς καρδίας
 οἱ περὶ Ἀρειοῦ ἐστὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὴν ἐν Νίκαιᾳ συνόδον
 ἔγραψαν καὶ οἱ περὶ Εὐσεβίου Ναρκισσοῦ τε καὶ Πατροκλίου καὶ
 15 Μαρὶν Παυλινόν τε καὶ Θεοδοτοῦ καὶ Ἀθανάσιον τὸν ἀπὸ Ναζα-
 ρῶν τὰ ὁμοῖα αὐτοῖς καὶ ὁ μὲν ἀπὸ τῆς Νικομηδείας Εὐδόκιος
 κατὰ περιττόν ἔγραφεν Ἀρειῷ δε. «καλῶς φρονεῖν εἶναι πάντας
 οὕτω, φρονεῖν παντί γὰρ δῆλον ἐστὶν ὅτι τὸ τεποιημένον οὐκ ἦν πρὶν
 γενέσθαι τὸ ἐνομέον δὲ ἀρχὴν ἔχει τοῦ εἶναι» ὁ δὲ ἐπὶ Κα-
 ρεῖας τῆς Παλαστίνης Εὐσέβιος γράφει πρὸς Εὐφράσιον ὅτι ἐπὶ
 20 σκοπον οὐκ ἐφορθεῖ, φακρῶς εἰπεῖν δὲ ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἐστὶν ἀλθι-
 νὸς θεός, καὶ Ἀθανάσιος δὲ ὁ ἀπὸ Ναζαρεθῶν ἐπὶ γυμνοτέρων ἀπέκα-
 λυπτε τὴν αἵρεσιν ἐνα τῶν ἐκατὸν προβαλόντων λόγων εἶναι τὸν λόγον
 τοῦ θεοῦ γράφων γὰρ πρὸς Ἀλέξανδρον ὅτι ἐπισκοπὸν ἀπετήλημυσεν
 οὕτως εἰπεῖν ἐπὶ μέμψῃ τοῖς περὶ Ἀρειοῦ, εἰ λέγουσιν εἰ οὐκ
 25 ὄντων κτίσμα πεποιήτα ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῶν πάντων ἐστίν,
 ἐν ἐκατὸν γὰρ προβάτοις παραβληθέντων³ πάντων τῶν τεποιημένων
 εἰς ἐστὶ καὶ ὁ υἱὸς ἐξ αὐτῶν εἰ μὲν οὖν τὰ ἐκατὸν οὐκ ἐστὶ κτίσματα
 καὶ γενήτα ἢ ἐν, πλέον τι τῶν ἐκατὸν, δηλοῦσι μηδὲ ὁ υἱὸς ἐστὶν κτί-
 σμα καὶ εἰς τῶν πάντων εἰ δὲ τὰ ἐκατὸν πάντα γενήτα καὶ οὐδὲν
 30 ἐστὶν ἐκτὸς τῶν ἐκατὸν πλην μονοῦ τοῦ θεοῦ, τ. ἀτοκὸν λέγουσιν οἱ
 περὶ Ἀρειοῦ εἰ δὲ ἐν τοῖς ἐκατὸν περιλαβόντες καὶ ἀριθμοῦντες
 τὸν Χριστὸν ἐνα τῶν πάντων αὐτὸν εἰρηκασί, Γεωργίος δὲ ὁ
 νῦν ἐν Λαοδικείᾳ, πρεσβύτερος ὧν τότε τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἐν
 Ἀντιοχείᾳ διατριβῶν πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὅτι ἐπισκοπὸν ἔγραφεν
 35 ὅτι «μὴ μέμψου τοῖς περὶ Ἀρειοῦ εἰ λέγουσιν ἦν ποτε ὅτε οὐκ
 ἦν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ γὰρ ὁ Ἡσαΐας υἱὸς γέγονεν Ἀμώς⁴, καὶ δίκως
 ὁ μὲν Ἀμώς ἦν πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸν Ἡσαΐαν, ὁ δὲ Ἡσαΐας οὐκ ἦν
 πρότερον, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα γέγονε.» πρὸς δὲ τοὺς Ἀρειανούς
 ἔγραφε «εἰ μέμψασθε Ἀλεξάνδρῳ τῷ πάπᾳ λέγοντι ἐκ τοῦ πατρὸς

¹ Ψαλμ. 109, 3. ² Ψαλμ. 8, 42. ³ Πρὸς Λαοκ. 15, 4. ⁴ Πρὸς
 Ἡσ. 1, 1.

- τον υἱόν, και γαρ και ημεῖς ἐν φοβῇ ᾗθητε εἰπεῖν και ἐκ τοῦ θεοῦ τὸν
 υἱόν· εἰ γὰρ ἡ ἀποστολὴ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ δευτέρᾳ ἐκ τοῦ θεοῦ¹, και ἐστὶ
 διήλυν ἐκ τῆς ἐκείνων πεποιθῆσαι τα πάντα, ἐστὶ δὲ και ὁ υἱὸς χτισμα
 και τῶν πεποιημένων ἐκ τοῦ θεοῦ ἐν και ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ θεοῦ οὕτως
 5 ὡς περ και τὰ πάντα λέγεται ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἡ ἐκ τοῦ θεοῦ²· ἐξ ἐκείνου γοῦν ἐμῶν
 οἱ πατέρες φρονήσαντες ὑποκρινέσθαι τὴν λέξιν τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ,
 και λέγειν μὲν τὴν λέξιν, ἀφ' ὧν δὲ καλῶς αὐτὸς δὲ ὁ Γεώργιος
 καθήκει ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου, και δ' ἄλλα μὲν, ὅτι δὲ και ἀσεβῆς
 ἔφα· προσηυχόμενος γὰρ ἦν αὐτός, καθὰ προσηύχεται
 10 ἡ ἐκείνη ἐγγραφὴ οὕτως τοιαῦτα ὡς ἐκκοπὴν ἐρίζειν και φιλοτι
 μεσθαι· πλεονεξίαν αὐτῶν τὴν ἀσεβείαν τῆς αἵρέσεως και μᾶλλον
 αὐτῶν δεῖξαι, γινώσκοντες καὶ τὰς μὲν ἐπιστολάς αὐτῶν οὐκ ἔχον
 ἐν ἐπιστολῇ, ὥστε και ἐπιστολῶν, εἰ δ' οὐκ, και ἀντίγραφα και αὐτῶν
 ἡμῶν ἐπιμνησθαι, τὸ δὲ κυριώτερον θέλοντες, ἐάν τι παρήσῃ και τοῦτο
 15 ποιήσω· και Ἀνδρέου δὲ τὸς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως πολυκέφαλος
 σοφιστής, ἐκ τῶν τῶν περὶ Εὐσεβίου, ἐπειδὴ θύσας ἐν τῇ προτέρᾳ
 διωγμῷ τῷ κατὰ τὸν παππὸν Κωνσταντίνου, οὐκ ἔδυνάτο παρ' αὐτῶν
 εἰς κληρὸν προελθεῖν, τοιαῦτα μετὰ νουμῶν τῶν περὶ Εὐσεβίου συντα
 20 γματιῶν ἐπιπλέον μὲν ἔθελον αἱ τοῖς ἱστορῶν δὲ τῷ τῆς θύσεως αὐτοῦ πολυμή
 23 ματι· ἐν γὰρ τούτῳ τὴν ἀκριβὴ και τὴν καμνὴν τῷ Χριστῷ συγ
 κρίνας μᾶλλον δὲ προσηύχας αὐτοῦ, και λέγων ἄλλην εἶναι παρὰ τὸν
 Χριστὸν ἐν τῷ θεῷ· ποιεῖν τὴν τοῦ Χριστοῦ και τοῦ κόσμου δημιουργ
 26 ικὴν περιήρχετο· καὶ ἐν τῇ Συρία και τὰς ἄλλας ἐκκλησίας κατὰ σύ
 στασιν τῶν περὶ Εὐσεβίου, ἵνα ἀπαξ ἀρκεῖσθαι μελετήσας οὕτως και
 29 νῦν θρασυνήται κατὰ τῆς ἀληθείας ἐπέβανεν οὖν εἰς τοὺς μὴ ἐξόν
 αὐτῷ τόπους ὁ πάντα πολυμήχανος και εἰς τὸν τῶν κληρικῶν τόπον
 καθεζόμενος ἀνεγίνωσκε δημοσίᾳ τὸ συναγματοῖον, καίτοι τῶν ἄλλων
 32 δυσανασχετοῦντων ἐπ' αὐτῷ· και τὸ μὲν συναγματοῖον διὰ πολλῶν
 ὅτι γεγραμμένον, μέρη δὲ αὐτοῦ ἐστὶ ταῦτα αὐτῷ γὰρ εἶπεν ὁ μακάριος
 35 Παῦλος Χριστὸν κηρύσσειν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δύναμιν ἢ τὴν σοφίαν
 αὐτοῦ, ταχέστερον τὸ θεοῦ ἀλλὰ διχα τῆς προσθήκης δύναμιν θεοῦ
 και θεοῦ σοφίαν³· ἄλλαν μὲν εἶναι τὴν ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ θεοῦ δύναμιν,
 τὴν ἐμφυτον αὐτῷ και συνπαράρουνσαν αὐτῷ ἀγενήτως κηρύσσων,
 38 γεννητικὴν μὲν οὖσαν, δηλοῦσαι τοῦ Χριστοῦ δημιουργικὴν δὲ τοῦ
 41 παντός κόσμου· περὶ ἧς ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ διδάσκων
 εἶπε· καὶ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ χρίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι
 νοούμενα καθοράται· ἡ τε ἀίθριος αὐτοῦ δύναμις και θεότης²· ὡς περ
 γὰρ τὴν εἰρημικὴν ἐνταυθα θεότητα οὐκ ἀντιστρέφει Χριστὸν εἶναι,
 44 ἀλλ' αὐτὸν ὑπάρχειν τὸν πατέρα, οὕτως, οἶμαι, και ἡ ἀίθριος αὐτοῦ
 47 δύναμις οὐκ ὁ μονογενὴς θεός, ἀλλ' ὁ γεννήσας ὑπάρχει πατήρ
 ἄλλην δὲ δύναμιν και σοφίαν διδάσκει θεοῦ τὴν διὰ τοῦ Χριστοῦ

- δεικνυμένην δηλονότι καὶ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν τῇ διακονίᾳ αὐτοῦ
γνωριζομένην » καὶ πάλιν «κατοίγε ἡ μὲν αἰδὸς αὐτοῦ δύναμις
καὶ σοφία ἦν ἐναρχον τε καὶ ἀγένητον αἱ τῆς ἀληθείας ἀποφαινόμεναι
λογισμοί, μίᾳ ἂν εἰς διηγουμένη καὶ ἡ κινήσας πολλὰ δὲ αἱ καθ' ἑκάστου
5 ὑπ' αὐτοῦ κτισθεῖσαι, ὧν πρωτοτοκος καὶ μονογενὴς ὁ Χριστὸς
πᾶσαι γε μὴν ὁμοίως εἰς τὸν κεκτημένον ἀνθρώπου καὶ πᾶσαι αἱ
δυνάμεις αὐτοῦ τῶν κτισάντων, καὶ χρωμένους καλοῦνται δικαίως
οἷον ὁ μὲν τρυφήτος ἰσχυρὸς δαδὶ δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἁμαρτημάτων
τῶν θεήλατον γινόμενῃ αὐτῷ δυνάμει μόνον θεοῦ, ἄλλα καὶ μεγάλην
10 φησὶν ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευεσθαι τοῦ θεοῦ, ὁ δὲ γε μακάριος Δαυὶδ
ἐν πλείοσι τῶν ψαλμῶν οὐκ ἀγγέλοι, μόνον, ἀλλὰ καὶ δυνάμεις
αἰνεῖν παρακαλεῖται τὸν θεὸν καὶ πᾶσας εἰς τὸν ἕμμεν παρακαλῶν
καὶ τὸ πλῆθος, παρίστησι καὶ λειτουργοῖ, θεοῦ καλεῖν τὸ ταπεινέ-
ται καὶ πικρεῖν αὐτοῦ τὸ θελήματι δίδασκε, 11
- 15 Ταῦτα τολμήσας κατὰ τοῦ σωτῆρος καὶ κτίσθη αἰὶα καὶ πλέον 19,1
ἐπεκτείνει τὰς βλασφημίας αὐτοῦ λέγων ὅτι εἰς τὴν τῶν πάντων ἐστὶν
ὁ υἱὸς ἀπρῶτον γὰρ ἐστὶ τῶν γεννητῶν καὶ εἰς τῶν νῦν, ὧν φύσει
ἐστὶ, καὶ ὥσπερ ἥλιος ἐν τοῖς βλεπομένοις εἰς μὲν ἐστὶ τῶν φαινομέ-
νων λάμπει δὲ παντὶ τῷ κόσμῳ κατὰ πρόσταξιν τοῦ πεπονηκότος
20 οὕτως ὁ υἱὸς εἰς ὧν τῶν νοητῶν φύσεων φωτίζει καὶ λάμπει καὶ
αὐτὸς πᾶσι τοῖς ἐν τῇ νοητῷ κόσμῳ» πάλιν τέ φησιν ἔτι ποτε,
ὅτε οὐκ ἦν οὕτω γράφων «καὶ πρὶν τῆς γενέσεως τοῦ υἱοῦ, πατήρ
πρὸνπαρῶσαν εἶχε τὴν τοῦ γεννῆν ἐπιστήμην, ἔπει καὶ κατὰ πρό-
30 τοῦ λατρεῖν εἶχε τὴν τοῦ ἀπρεῖν ἐπιστήμην » καὶ πάλιν φη- 3
σιν «ἐνεργητικῇ φιλοσοφίᾳ ἐκτίσθη ὁ υἱὸς καὶ περιεστὰς δυνάμει
ἐποίησεν αὐτὸν ὁ πατήρ» καὶ πάλιν εἰς τὸ θέλει τῶν θεῶν δὲ πάντων
ἐφεξὴς τῶν ποιημάτων διαηλθε δηλονότι καὶ ὁ πᾶν τοῖς ἡμῶν
40 ὧν βουλήσει, γέγονε καὶ πεποιηται » καὶ πάλιν δὲ Ἀστέριος ἔγραψε μόνος,
οἱ δὲ περὶ Εὐσεβίου ἐρρόνον αὐτὰ κοινῇ μετ' αὐτοῦ
- 50 Ταῦτά ἐστιν ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζονται, διὰ ταῦτα μάχονται πρὸς τὴν 20,1
ἀρχαίαν σύνοδον, ὅτι μὴ τὰ ὅμοια αὐτῶν ἔγραψαν, οἱ συνελθόντες
ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνθεματίσαν τὴν ἀρειανὴν αἵρεσιν, ἣν ἐσπου-
δαζον οὗτοι συστήσαι διὰ τοῦτο καὶ Ἀστέριον τῶν θυσάντων, σοφί-
στην οὕτω, συνήγορον τῆς ἀσθελείας ἐκείνων προύβαλλοντο, ἵνα μὴ
35 φεῖδῃται μήτε κατὰ τοῦ κυρίου φθέγγεσθαι, μήτε τοὺς ἀκραιούς τῇ
πυθανολογίᾳ πλανᾶν, καὶ ἠγνόησαν γε οἱ ἀμαθεῖς ὅτι καθ' ἑαυτῶν 2
εἰργάζοντο τοῦτο ἡ γὰρ δυσωδία τῆς εἰς τὰ εἰδῶλα θυσίας τοῦ συνη-
γόρου ἐπὶ πλέον τὴν αἵρεσιν Χριστομαχὸν ἐδείκνυε, διὰ τοῦτο καὶ νῦν
πάντα κινουοῖ καὶ θορυβοῦσι νομίζοντες ὅτι, κἂν κλειόμενος ἀποκτει-
40 νῶσι καὶ συνόδους κατὰ μῆνα συγκροτήσωσι, παύσεται ποτε ἡ κατὰ
τῆς ἀρειανῆς αἵρέσεως ἀπόφασις, δοκίμασι δὲ πάλιν ἀγνοεῖν ἡ 3

εἰδέναι, μὲν ἀποπροσέειπε δὲ καὶ πρὸ τῆς Νικαίας ἡ αἵρεσις
 ἣν βδελύκτηται, καὶ τῶν Ἀρμενίων κατεβύλαται καὶ πρὸ αὐτοῦ οὐ τοῦ
 Καίσαρος καὶ τοῦ τότε Φαρσακῶν συνέδριον καὶ αὖθις δὲ τὸ
 χρυσόμαχον ἐκράσθησαν, βδελύκτοντος καὶ οὐ παύσεται τοῦ εἶναι
 ἐκστῶν ἐκείνων, καὶ τοῦ κυριεύοντος αὐτῶν καὶ καμπτύσεως πάντων
 τῶν κατὰ τὴν ἀνείκελ καὶ ἀνέμοιο σύμνην, καὶ κυρίως Ἰησοῦς
 Χριστός, εἰς ὃς οὐκ ἔστι πᾶσι.

11 Ἦσαν δὲ συνήθως συνέχοντες καὶ τῆς οὐκουμένης ποιούντες 21, 1
 διδόντες καὶ ἀντιπαραστήσαντες ἀπὸ τῆς Νικαίας συνέδριον οἱ περὶ Εὐσεβίου
 καθύπερθεσαν, ἀλλὰ μετὰ χρόνον ἐπιβάντες ἀναστάντες αὖθις ἐκεί-
 νων, ἡρῶντες τοῦ μετὰ τὴν Νικαίαν ἀποσταλέντος ἐπὶ τὰς πόλεις ἐπιβύλαται,
 ἀντιδρῶντες δὲ τῶν κατὰ τὴν ἀνείκελ καὶ ἀνέμοιο σύμνην, καὶ ἐκείνων
 ἐν ὅτε βούληται τοῦτο ποιεῖν, καὶ συνέδριον ἐκράσθησαν, τοῦ ἀντιπαραστήσαν-
 τος οὐκ ἔστιν ἰδεῖν, καὶ αὐτὸς τὸ πρῶτον συνέχοντες αὐτοὺς
 12 νῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐκράσθησαν ταῦτα

Ἡ σὺν ἡμεῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ Θεοῦ χάριτι συναχθεῖσα ἡ 2
 ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, τῇ ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ καὶ τῇ ἐν Κωνσταντινῇ καὶ τῇ ἐν
 Ἰερουσαλὴμ καὶ τῇ ἐν Νικαίᾳ καὶ τῇ ἐν Ἰστανδύλῳ καὶ τῇ ἐν Ἰστανδύλῳ
 κοινῇ ἐπισκοπῇ καὶ τῇ ἐπισκοπῇ καὶ τῇ ἐπισκοπῇ καὶ τῇ ἐπισκοπῇ καὶ τῇ ἐπισκοπῇ
 23 Ἦσαν δὲ ἡμεῖς ἐν τῇ ἀπὸ συνέδριον ἐξ ἐπαρχῶν δια-
 φόρων πρὸς τὴν μεγάλην πόλιν ἦν ἐπὶ τῇ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τοῦ σωτηρίου
 μαρτυροῦντος, πρὸς τὴν θεοφιλοῦσιν, βασιλικῶς Κωνσταντίνου
 τῷ πάντων βασιλεῖ, θεῷ καὶ τῷ Χριστῷ καὶ τῷ κατὰ τὴν ἀνείκελ καὶ ἀνέμοιο
 ἐπετελεσάμεν τῶν ἐκείνων θυμῶν καὶ τῶν Χριστῶν χάρις παρέσχεν ἡν
 4 ἐποίησεν αὐτοῖς, καὶ ὁ θεοφιλοῦσιν, βασιλικῶς διατάγματα οὐκ ἐκείνων
 τοῦ Θεοῦ ἐπεὶ ἐκράσθησαν πάντες αὐτοὶ ἐκείνων τῆς ἐκκλησίας
 τοῦ Θεοῦ, ὅθεν καὶ πᾶσαν μεγάλην ἀπαρτίαν βαπτισμάτων δὲ καὶ
 αὐτὸς τῷ Χριστῷ, μέγας, ταῖς πρὸς τὸν δεικνύμεντος ἡλικιώντος καὶ καὶ
 εἰρηναῖα καὶ ἀνείκελ καὶ ἀνέμοιο σύμνην, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
 10 μισόδικας φθόνους, ἔγω γενέσθαι, τῆς ἐκκλησίας ἐργασίας, ἐμαρτυ-
 ροῖ καὶ τοῦ ἀνδραγῶν ὁ Θεοφιλοῦσιν, βασιλικῶς, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
 11 πτωχῶς ὁρθοτομῶν, ἦν τὰς ἀνείκελ καὶ ἀνέμοιο σύμνην, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
 12 ὑποταξάμενος αὐτῷ, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
 13 δοξάσαν ἡν ἐπέγνωμεν οἱ πάντες, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
 14 καὶ εὐχόμενος παρεκάλει τοὺς ἀνδρας ὑποδεχθῆναι καὶ ἐκκλησιασθῆναι
 τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ὡς οὐκ ἔστιν καὶ αὐτοῦ, ἐκ τῶν ἰσοπέτων εἰσεσθῆναι
 τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς, ἥς πρὸς τὴν ὁμολογίαν ἐκράσθησαν διακεκρυμένον
 πιστεύομεν ὅτι καὶ ὑμῖν αὐτοῖς, ὡς ἐν τῇ οὐκ ἐκείνων καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
 15 σώματος ἀπολαμβάνουσι, μεγάλη χάρις καὶ εὐφροσύνη γενήσεται

Ἄ δὲ καὶ ἐν ἐκείνῃ ἐπιστολῇ δευτέρον ἐν τοῖς αὐτοῖς Ἐγκαινικοῖς 23, 1
ἐκτίθενται μεταγνόντες, μὲν ἐπὶ τοῖς πατέρας ἐπίνοησαντες δὲ
καινότερα ἵνα καὶ πλεονεκτήσῃ τὰ

- Πιστεύομεν ἀκολουθεῖν τῇ εὐαγγελικῇ καὶ ἀποστολικῇ παραδόσει 2
εἰς ἓνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, τὸν τῶν ὅλων δημιουργόν τε καὶ
ποιητὴν καὶ προνοητὴν ἐξ οὗ τα πάντα καὶ εἰς ἓνα κύριον Ἰη- 3
σοῦν Χριστὸν τὸν κοινωθέντα τὸν μονογενῆ θεόν δι' οὗ τα πάντα τὸν
γεννηθέντα πρὸ τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς θεοῦ ἐκ θεοῦ, ὁμοῦ ἐξ ὁμο-
μόνου ἐκ μόνου, τέλει ἐκ τέλει, βασιλεὺς ἐκ βασιλεως, κύριον καὶ 4
κύριου, λόγον ζῶντα, σφίαν ζῶσαν, φῶς ἀληθινόν, ὁδόν, ὁδηγὸν
ἀναστῶν ποιμένα θύραν ἑρμηνεύον τε καὶ ἀναλωματον, τῇ δικαιο-
σύνης τε καὶ βουλῇ, καὶ δυναμει καὶ δόξῃ τοῦ πατρὸς ἀπειρά-
κτον εἰκόνα τὸν πρωτότοκον παστῆς κτίσεως, τὸν ὄντα ἐν ἀρχῇ
πρὸς τὸν θεόν, λόγον θεοῦ κατὰ τὸ εὐρεθμένον ἐν τῇ εὐαγγελικῇ καὶ 4
15 θεὸς ἦν ὁ λόγος ὁ, δι' οὗ τα πάντα ἐγένετο καὶ ἐν ᾧ τα πάντα συνε-
στήκε τὸν ἐν ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κατελθόντα ἄνωθεν καὶ γενήσθαι
τα ἐκ παρθενου κατὰ τὰς γραφάς καὶ ἀνθρώπου γενόμενον καὶ τὴν
θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἀπόστολόν τε τῆς τίστης, ἡμῶν καὶ ἁγίων τῆς
ζωῆς, ὡς ῥησιν θεοκαταβεβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιεῖ τὸ
20 θέλημα τοῦ ἐμῶν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πατρός, ἵνα τὸν ἐλθόντα
ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἀνελθόντα εἰς οὐρανόν,
καὶ καθισθέντα ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλθόντα ἐρχόμενον μετὰ δόξης
καὶ δυναμει κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ 5
ἅγιον τὸ εἰς παρακλησὶν καὶ ἁγιασμὸν καὶ τελειώσιν τοὺς πιστεύουσι
25 διδόμενον, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διετέλετο τοῖς
μαθηταῖς λέγων «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτί-
ζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου
πνεύματος ὁ, δηλονότι πατὴρ ἀληθῶς, πατὴρ ὄντος, υἱὸς δὲ ἀληθῶς
καὶ ὄντος τοῦ δεῦτε ἁγίου πνεύματος ἀληθῶς ἁγίου πνεύματος ὄντος, 6
30 τῶν ὀνομάτων οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ ἀργῶς κεμένων, ἀλλὰ σημαίνοντων
ἀκριβοῶς τὴν οὐκείαν ἐκαστοῦ τῶν ὀνομαζομένων ὑπόστασιν τε καὶ
τάξιν καὶ δόξαν, ὡς εἶναι τῇ μὲν ὑποστάσει τρία, τῇ δὲ συμφωνίᾳ ἓν.
ταύτην οὖν ἔχοντες τὴν πίστιν καὶ ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι τέλους 7
35 ἔχοντες ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ πᾶσαν αἰρετικὴν ἀκοδο-
[ῶν] πίστιν διδάσκει λέγων ἢ χρόνον ἢ καὶ χρόνον ἢ αἰῶνα ἢ εἶναι ἢ
γεγονέναι πρὸ τοῦ γεννηθῆναι τὸν υἱόν, ἀνάθεμα ἔστω καὶ εἰ τις
λέγει τὸν υἱὸν κτίσμα ὡς ἐν τῶν κτισμάτων ἢ γέννημα ὡς ἐν τῶν γεν-
νημάτων ἢ ποιῆμα ὡς ἐν τῶν ποιημάτων καὶ μὴ ὡς αἱ θεῖαι γραφαί
40 παραδέδωκαν τῶν κρειστημένων ἐκαστον [ἀφ' ἐκαστοῦ], ἢ εἰ τι

ἄλλο διδάσκει ἢ εὐαγγελίζεται, παρ' ὃ παρελάβομεν, ἀνάθεμα ἔστω. 10
ἡμῖς γὰρ πᾶσι τοῖς ἐκ τῶν θείων γραφῶν παραδεδομένοις ὑπο-
τε προφητῶν καὶ ἀποστόλων ἀληθινῶς τε καὶ ἐμφόβως καὶ πιστεύο-
μεν καὶ ἀκολουθεῖμεν.

5 Καὶ Θεοφρανὸς δὲ τις ἐπίσκοπος Τυάκων συνθεὶς καὶ αὐτὸς ἐξέ- 24,1
τευσεν ταυτὴν ἐμπροσθεν τῶν πάντων, ἥ καὶ πάντες ὑπέγρα-
ψαν ἀποδεξάμενοι τὴν τοῦ ἀνθρώπου πίστιν·

οἶδεν ὁ θεός, ἐν μάρτυρα καλῶ ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν, οὕτως 2
πίστευε εἰς θεόν πατέρα παντοκράτορα, τὸν τῶν ὧν κτίστην καὶ
10 τοῦ ἡγῆν ἐξ οὗ τα πάντα καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, 3
θεόν, λόγον, δύναμιν καὶ σοφίαν, τὸν κυρίον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν,
δι' οὗ τα πάντα, τὸν γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς πρὸ τῶν αἰώνων, θεόν
τέλειον ἐκ θεοῦ τέλειον, καὶ ὄντα πρὸς τὸν θεόν ἐν ὑποστάσει, ἐπ'
15 ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν κατελθόντα καὶ γεννηθέντα ἐκ τῆς παρθένου
κατὰ τὰς γραφάς, ἐνανθρωπήσαντα, ταπὼντα καὶ ἀναστάντα ἀπὸ τῶν
νεκρῶν καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθισθέντα ἐκ δεξιῶν
τοῦ πατρὸς καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης καὶ δυνάμεως κρῖ- 4
ναι ζῶντας καὶ νεκρούς καὶ μένοντα εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ εἰς τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸν παρακλήτορα, καὶ πνεῦμα τῆς ἀληθείας· 5
20 ὃ καὶ διὰ τοῦ προφήτου ἐπηγγειλάτο ὁ θεός· ἐκχεῖν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς
δοῦλους· καὶ ὁ κύριος ἐπηγγειλάτο πνεῦμα τοῖς ἐκ τοῦ μαθηταῖς,
ὃ καὶ ἐπεμψεν, ὡς καὶ Πρᾶξις τῶν Ἀποστόλων μαρτυροῦσιν· εἰ δέ 3
τις παρὰ ταύτην τὴν πίστιν διδάσκει ἢ ἔχει ἐν αὐτῷ, ἀνάθεμα ἔστω
καὶ (κατὰ) Μαρκέλλου τοῦ Ἀγκυραεῖς ἢ Σαβελλίου ἢ Παύλου τοῦ
25 Σαμοσατέως· ἀνάθεμα ἔστω καὶ αὐτοὶ καὶ πάντες οἱ κοινωνοῦντες
αὐτῷ

Ἦσαν δὲ οἱ συνελθόντες ἐν τοῖς Ἐγκαινίοις ἐπίσκοποι ἀνεμήκον- 25,1
τα, ὑπάταις Μαρκέλλινου καὶ Προβίνου, Ἰνδικτιωνος· δ', ἐκεῖ ὁ τοῦ
Κωνσταντίου τοῦ ἀσπερστατοῦ ταῦτα πράξαντες ἐν Ἀντιοχείᾳ
30 τοῖς Ἐγκαινίοις, νομίσαντες δὲ μὴ τελείως γεγραφέναι, βεμβομένην
δὲ τὴν διάνοιαν ἔχοντες αὐθις πάλιν συντιθέσιν ἄλλο γράμμα δῆθεν
περὶ πίστεως μετὰ μῆνας ὀλίγους, καὶ ἀποστέλλουσιν εἰς τὰς Γαλλίας
Ναρκίσσον, Μαρῖν, Θεόδωρον καὶ Μάρκον κάκεινοι· ὡς ἀπὸ συνό-
35 δου πεμφθέντες ἐπέδεδώκασιν τῷ τῆς μακαρίας μνήμης Κωνσταντι-
νῷ Αὐγουστῷ καὶ τοῖς ἐκεῖ πᾶσι ταῦτα·

Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεόν, πατέρα παντοκράτορα, κτίστην καὶ 2
ποιητὴν τῶν πάντων, κἄν οὐ πᾶσα πατριά ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς

ὀνομάζεται ¹» καὶ εἰς τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν τὸν κύριον ἡμῶν 3
 Ἰησοῦν Χριστόν τὸν πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεννη-
 θέντα, θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, δι' οὗ ἐγένετο τὰ πάντα ἐν τοῖς
 οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατά καὶ τὰ ἀόρατα, λόγον ὄντα καὶ σα-
 5 ρίαν καὶ δυνάμιν καὶ ζωὴν καὶ φῶς ἀληθινόν, τὸν ἐπ' ἐσχάτων τῶν
 ἡμερῶν δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντα καὶ γεννηθέντα ἐκ τῆς ἁγίας παρ-
 θένου, τὸν σταυρωθέντα καὶ ἀποθανόντα καὶ ταφέντα καὶ ἀναστάντα
 ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἀναληφθέντα εἰς οὐρανὸν καὶ καθεσθέν-
 τα ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος, κρίναι
 10 ζῶντας καὶ νεκρούς καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, οὗ
 ἡ βασιλεία ἀκατάλυτος οὕσα διαμένει, εἰς τοὺς ἀπείρους αἰῶνας
 ἔσται γὰρ καθεζόμενος ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι
 τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, του-
 15 τῶσι τὸν παράκλητον ὡς ἐπαγγεiliάμενος τοῖς ἀποστόλοις μετὰ
 τὴν εἰς οὐρανὸν αὐτοῦ ἀνοδὴν ἀπέστειλε διδάξαι αὐτοὺς καὶ ὑπομνησαι
 πάντα, δι' οὗ καὶ ἁγιασθήσονται αἱ -ῶν εὐακρινῶς, εἰς αὐτὸν πεπι-
 στευκότων ψυχαί, τοὺς δὲ λέγοντας ἐξ οὐκ ὄντων -ὸν υἱὸν ἢ ἐξ
 ἑτέρας ἰσχυράσεως καὶ μὴ ἐκ -οῦ θεοῦ, καὶ ἣν ποτε χρόνος ὅτε οὐκ
 ἦν ἄλλοτρίους οὐδὲν ἢ καθολικὴ ἐκκλησία.

20 Ἐπὶ τούτοις ὥς περ μεταγνόντες συλλέγουσι πάλιν τὸ συνέδριον 26, 1
 ταυτῶν μετὰ ἑτῆ τρία, καὶ ἀποστέλλουσιν Εὐδόκιον, Μαρτυρίον καὶ
 Μακεδόνιον τὸν ἀπὸ Κιλικίας καὶ σὺν αὐτοῖς ἑτέρας τινὰς εἰς τὰ μέρη
 τῆς Ἰταλίας ἀποφέροντας, πιστὴν διὰ πολλῶν γραφείων προσθήκας
 25 ἐκινῶσαντες ἀπεδήμησαν ἔχοντες ταῦτα

1 Πιστεύομεν εἰς ἓνα θεόν, πατέρα παντοκράτορα, κτίστην 1
 καὶ ποιητὴν τῶν πάντων, ἀξὺ οὐ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ 2
 γῆς ὀνομάζεται » καὶ εἰς τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν τὸν κύριον ἡμῶν
 Ἰησοῦν Χριστόν τὸν πρὸ πάντων αἰώνων ἐκ -οῦ πατρὸς γεννηθέντα,
 30 θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, δι' οὗ ἐγένετο τὰ πάντα τὰ ἐν οὐρανοῖς
 καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατά καὶ τὰ ἀόρατα, λόγον ὄντα καὶ σαρκίαν
 καὶ δυνάμιν καὶ ζωὴν καὶ φῶς ἀληθινόν, τὸν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν
 δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντα καὶ γεννηθέντα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου
 καὶ σταυρωθέντα καὶ ἀποθανόντα καὶ ταφέντα καὶ ἀναστάντα ἐκ τῶν
 35 νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἀναληφθέντα εἰς οὐρανὸν καὶ καθεσθέντα
 ἐκ δεξιῶν -οῦ πατρὸς καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος κρίναι
 ζῶντας καὶ νεκρούς καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, οὗ
 ἡ βασιλεία ἀκατάπαυστος οὕσα διαμένει εἰς τοὺς ἀπείρους αἰῶνας
 καθέζεται γὰρ ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ.

ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἀλλόντι πιστεύομεν καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον 3
 τούτῳστι τὸν τεράκιον ὅπερ ἐπαγγειλάμενος τοῖς ἁποστόλοις
 μετα τὴν εἰς οὐρανὸν ἰσθον ἀπέστειλε διδάξα. αὐτοὺς καὶ ὑπομνησα
 πάντα, ὅ, οὐ καὶ ἀγιασθήσονται, αἱ τῶν εὐακρινῶς εἰς αὐτὸν πεπιστευ-
 5 κῶτων ψυχαί

II Τοὺς δε λέγον-τες ἐξ οὐκ ὄντων τὸν υἱὸν ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως 3
 καὶ μὴ ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ ὅτι ἦν πρότερος ποτὲ ἢ αἰών ὅτε μὴ ἦν
 ἀλλὰ τριῶς εἶδεν ἡ καθολικὴ καὶ ἀγία ἐκκλησίᾳ ὁμῶς καὶ τοὺς
 λέγοντας τρεῖς εἶνα θεοὺς, ὃ τὸν Χριστὸν μὴ εἶνα, θεὸν ἢ πρὸ τῶν
 10 αἰώνων μῆτε Χριστὸν μῆτε υἱὸν αὐτὸν εἶνα θεοῦ ὃ τὸν αὐτὸν εἶνα
 πατέρα καὶ υἱὸν ἢ ἕνα πνεῦμα ὃ γέννηται υἱὸν ὃ ἐπὶ οὐ βούληται
 οὕτως θελήσει, ἐγέννησεν ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν ἀναθεματίζει ὃ ἀγία καὶ
 καθολικὴ ἐκκλησίᾳ

III Οὔτε γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων ὃν υἱὸν λατρεῖν ἀσφαλὲς ὅποι ἐγθα- 1
 15 μα, τοῦτο τῶν θεοπνευστῶν γραφῶν φέρεται, τερ. κτλ. οὔτε μὴν ἐξ
 ἑτέρας τινος ὑποστάσεως, παρὰ τὸν πατέρα προσηκουμένης, ἀλλ'
 ἐκ μόνου τοῦ θεοῦ, ὡς αὐτὸν γεγενῆσθαι διερριζωμένα ἐν γὰρ 2
 το ἀγεννητὸν καὶ ἀναρχὸν τὸν Χριστὸν πατέρα ὁ θεὸς διδάσκει λόγο,
 ἀλλ' οὐδε τοῦ ὄν-τος ἐπεὶ οὐκ ἐν' ἐξ ἀφραστῶν επισφαλῶς λεοντας
 20 χρονικῶν διαστήματι προσηκουμένων αὐτοῦ, ἀλλ' ὃ αὐτὸν ὃν σφραγισ-
 αὐτὸν γεγενῆσθαι θεὸν καὶ ὡς αὐτὸν αἰῶνες αἰώνων, ὃ ἐπὶ τῷ
 οὔτε μὴν συναρχόν καὶ συνεκόντων τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν εἶνα 3
 νομιστῶν συναρχόν, ἐρ καὶ συνεκόντων οὐδεὶς, κυρίως πατέρα ἢ
 υἱὸν, λεύθεσται, ἀλλὰ ὃν μὲν πατέρα αὐτὸν ἀναρχόν ὄντα καὶ αἰώνι-
 25 ον γεγενῆσθαι, κυρίως, καὶ τῶν ἀκαταλήπτως οἰδαμεν τὸν
 δε υἱὸν γεγενῆσθαι πρὸ αἰώνων καὶ αἰκτὸ ὅμοιος τῷ πατρὶ, ἀνένν-
 ον εἶνα, καὶ αὐτὸν καὶ ἀρχὴν ἔχειν τὸν γεννησάντα πατέρα ἀκαταλή-
 γαρ Χριστοῦ ὁ θεὸς ὅ

IV Οὔτε μὴν τρεῖς ὁμολογοῦντες πράγματα καὶ τρεῖς πρόσωπα 1
 30 τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου, πνεύματος κατὰ τὰς γραφὰς
 τρεῖς διὰ τοῦτο τὰς θεοῦ, ποιοῦμεν ἐπειδὴ τὸν αὐτοτελῆ καὶ ἀγεννη-
 τὸν ἀναρχόν τε καὶ ἀόρατον θεὸν εἶνα μόνον οἰσμεν τὸν θεὸν καὶ πα-
 τέρα τοῦ μονογενοῦς, τὸν μόνον μὲν ἐξ αὐτοῦ το εἶνα ἔχοντα, μόνον 2
 δε τοῖς ἄλλοις τῶσιν ἀφθόνως τοῦτο χαρίζομενον, οὔτε μὴν εἶνα
 35 θεὸν μόνον λέγοντες εἶνα ὃν τοῦ κυρίου, ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πατέ-
 ρα, τὸν μόνον ἀγεννη-ον, διὰ τοῦτο ἀρνούμεθα καὶ τὸν Χριστὸν θεὸν
 εἶνα, πρὸ αἰώνων, οἱ οἱ εἰσιν οἱ ἀπὸ Παύλου τοῦ Σαμοσατεύως
 ὥστερον αὐτὸν μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν ἐκ προκοπῆς τῆθεοποιῆσθαι
 λέγοντες τῷ ὄν-φυσιν ψιλὸν ἀνθρώπον γεγονέναι, οἰδαμεν γὰρ καὶ 3
 40 αὐτόν, εἰ καὶ ὑποτέτακται τῷ πατρὶ καὶ τῷ θεῷ, ἀλλ' ὁμῶς πρὸ
 αἰώνων γεγενῆσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ θεὸν κατὰ φύσιν τέλειον εἶνα καὶ

ἀληθῆ καὶ μὴ ἐξ ἀνθρώπων μετὰ ταῦτα θεόν, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐνανθρω-
πήσαι δι' ἡμᾶς, καὶ μετὰ τοῦ ἀπολωλέντος τὸ εἶναι.

V Βδελυσσομεθα δὲ τοῖς τοῖς καὶ ἀναθεματίζομεν καὶ τοὺς
λογον μὲν μόνον αὐτὸν υἱόν τοῦ θεοῦ καὶ ἀνυπερκτον ἐπιτιμαστικῶς
καλοῦντας, ἐν ἑτέρῳ τὸ εἶναι ἔχοντα νῦν μὲν ὡς τὸν προφορικὸν
λεγόμενον ὑπὸ τινῶν ἐν δεῦρος τῶν ἐνδόξων, Χριστὸν, δὲ αὐτὸν
καὶ υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ μετὰ τὴν καὶ εἰκόνα τοῦ θεοῦ μὴ εἶναι τοῖς χιλιῶν
θέλοντας, ἀλλ' ἐκ τούτου Χριστὸν αὐτὸν γεγονέναι καὶ υἱὸν τοῦ θεοῦ,
ἐξ οὗ τὴν ἡμετέραν ἐκ τῆς παρθένου, σαρκὰ ἀνεῳχθεὶς πρὸ τετρακοσίων
10 οὐχ ὄλων ἐτῶν ἐκ τότε γὰρ τὸν Χριστὸν, ἀρίστην βασιλεῖαν ἐπ' ἐκέναι
ἐθέλουσι καὶ τέλος ἔχει, αὐτὴν μετὰ τὴν συντέλειαν, καὶ τῆς κρίσιν

VI Τοιοῦτοι δὲ εἰσὶν οἱ ἀπὸ Νικαίου καὶ Νικηταίου, καὶ Ἀλκι-
ρογαλαίων οἱ τὴν προαγωνίαν ὑπαρξάντες, καὶ Χριστὸν καὶ τὴν θεότητα
καὶ τὴν ἀτελευτήτην αὐτοῦ βασιλείαν ὡς τὸν Ἰουδαίου ἀθεοῦσιν
15 ἐπὶ προφασει τοῖς συνιστάσθαι δοκεῖν τὴν μοναρχίαν ἵσταναι, ὡς αὐτὴν
ἡμεῖς οὐχ ἀπλῶς προφορικῶς, ἀλλ' ἐνδόξως, τοῦ θεοῦ ἀλλὰ ζῶντος
θεοῦ λόγον καθ' ἑαυτὸν ὑπερκτον καὶ πᾶν θεόν, καὶ Χριστὸν καὶ εὐ-
προγνωστικῶς συνῆκα καὶ συνὸν προβέβηκα πρὸ χιλιῶν τῷ πατρὶ
πατρὶ καὶ πρὸ πάντων ἀκουστικῶς, αὐτῷ τὴν ἀποκαταστασιν εἶπε
20 τῶν ὁρατῶν εἶπε τῶν ἀοράτων, οὗτος γὰρ ἐστὶν υἱὸς ὃν εἶπει ὁ
πατήρ, ὅτι ἀποκηρύττειται, καὶ εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ'
ὁμοίωσιν, ὅ καὶ τοῖς πατέρας ὡς προσώπως ἡμεῖς ἀκούομεν,
τὸν νοῦν καὶ ἀληθῆς διὰ τοῦ πνεύματος καὶ τὰ τέλει αὐτοῦ ἐνανθρω-
πήσας καὶ τὸν αὐτοῦ πατέρα πᾶν ἡνθρωπίνους φανερώσας, καὶ βασι-
25 λεύων εἰς πάντα ἀτελευτήτως αἰῶνας, οὕθεν γὰρ προσηγορεύεται ὁ Χριστὸς
προσηγορεύεται ἀξίωμα, ἀλλ' ἐνωθεν ἐλάττω αὐτὸν καὶ τῷ πατρὶ κατὰ
πάντα ὅμοιον εἶναι πεπιστευόμεν.

VII Καὶ τοὺς λεγόντας δὲ τὸν αὐτὸν εἶναι πατέρα καὶ υἱόν
καὶ ἅγιον πνεῦμα, καθ' ἑνός καὶ τοῦ αὐτοῦ πραγματικῶς τε καὶ προσω-
30 πῶς τὰ τρία ὀνόματα κοινῶς ἐκτελεθῆναι εὐκρινῶς ἀποκηρύττου-
μεν τῆς ἐκκλησίας, ὅτι τὸν ἀχωρήσαν καὶ πατὴρ πατέρα χωρητὴν ἅμα
καὶ παθῆσαν διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως ὑποθέσθαι τοιοῦτοι γὰρ
εἰσὶν οἱ Πατροκασιανοὶ μὲν παρὰ Ρωμαίους Σαβέλλιοι δὲ καλοῦ-
μενοι παρ' ἡμῖν οὕδαμεν γὰρ ἡμεῖς τὸν μὲν ἀποστελλόμενον πατέρα
35 ἐν τῷ οἰκειῷ τῆς ἀναλλοιώτου θεότητος ἥκει μεμενηκέναι, τὸν δὲ
ἀποσταλόμενον Χριστὸν τὴν τῆς ἐνανθρωπήσεως οἰκονομίαν πεπληρω-
κέναι.

VIII Ὅμως δὲ καὶ τοὺς οὐ βουλήσῃ οὐδὲ θελήσῃ γενενηθῆναι
τὸν υἱὸν ἀφ' ἑκείνου ἀνευλαβῶς, ἀνάγκην δὲ δεχονότι ἀβουλήτον καὶ
60 ἀπροαίρετον περιτεθεικότας τῷ θεῷ, ἵνα ὡς γέννησιν τὸν υἱόν,
δυσσεβεστάτους καὶ τῆς ἐκκλησίας ξενούς ἐπιγινώσκομεν, ὅτι τε

παρα τὰς κοινὰς περὶ θεοῦ ἐννοίας καὶ δι' καὶ παρα τὸ βούλημα τῆς
 θεοπνευστοῦ γραφῆς τοιαῦτα τεύληματα, περὶ αὐτὸν δορυσασθαι.
 αὐτοκρατορα γὰρ ἡμεῖς τὸν θεόν καὶ κριτὴν αὐτὸν ἐκυτῇ, εἰδότες
 ἐκαστικῶς αὐτὸν καὶ ἐθελόντων τὸν υἱὸν γεννητῆναί εὐσεβῶς ὑπε-
 5 ληφάμεν πιστευόντες δὲ ἐμφοβῶς καὶ τῷ περὶ ἑαυτοῦ λέγοντι.
 ἡμεῖς ἐκτισαί με ἀρχὴν ὕδαν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ ἡ, οὐχ ὁμοίως
 αὐτὸν τοῖς δι' αὐτοῦ γενόμενοις κτισμασιν ἢ τοιῆμοις, γεγενῆσθαι νο-
 οῦμεν. ἀσεβὲς γὰρ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως ἄλλοτρου τὸ
 τὸν κτίστην τοῖς δι' αὐτοῦ κτισμένοις δημιουργήμασι παραβαλλεῖν
 10 καὶ τὸν αὐτὸν τῆς γενέσεως τοῖς ἑλλοις, τρόπον ἔχειν καὶ αὐτὸν νομι-
 ζεῖν. μόνον γὰρ καὶ μόνως τὸν μοναγενῆ υἱὸν γεγενῆσθαι γνησίως τε
 καὶ ἀληθῶς διδάσκουσιν ἡμεῖς αἱ θεαῖαι γραφαί.

IX Ἄλλ' οὐδὲ τὸν υἱὸν καθ' ἑαυτὸν εἶναι ζῆν τε καὶ ὑπάρχειν
 ὁμοίως τῷ πατρὶ λέγοντες διὰ τοσοῦτο χωρίζομεν αὐτὸν τοῦ πατρὸς.
 15 ὅπως καὶ διαστήματα τινα μεταξὺ τῆς συναφείας αὐτῶν σημειτικῶς
 ἐπινοοῦντες. πεπιστεύκαμεν, ἡμεῖς τῶν αὐτῶν καὶ ἀδια-
 στάτως ἀλλήλοις ἐπισυνῆσθαι, καὶ ἀχωριστοὺς ὑπάρχειν ἐαυτῶν.
 ὁλοῦ μὲν τοῦ πατρὸς ἐνστερνισμένου τὸν υἱόν, ὅλοι δὲ τοῦ ἁλοῦ ἐξηρη-
 μένου καὶ προσπεφυκέντος τῷ πατρὶ καὶ μόνου τοῖς πατράμοις κήποις
 20 ἐπαναπαυομένου διηλεκτῶς. πιστευόντες οὖν εἰς τὴν παντελεῖον
 τριάδα τὴν ἀγιωτάτην, τούτεστιν εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τὸν υἱὸν
 καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ θεὸν μὲν τὸν πατέρα λέγοντες, θεὸν
 δὲ καὶ τὸν υἱόν οὐ δυο τούτους θεοὺς, ἀλλ' ἓν ὁμολογοῦμεν τῆς θεό-
 τητος ἀξίωμα καὶ μίαν ἀκριβῆ τῆς βασιλείας τὴν συμφωνίαν, πανταρ-
 25 χούτους μὲν καθόλου πάντων καὶ αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ μόνου τοῦ πατρὸς,
 τοῦ δὲ υἱοῦ ὑποταγμένου τῷ πατρί, ἐκτός δὲ αὐτοῦ πάντων μετ'
 αὐτὸν βασιλευντος τῶν δι' αὐτοῦ γενομένων καὶ τὴν τοῦ ἁγίου
 πνεύματος χάριν ἀφθόνως τοῖς ἀγίοις δωροῦντος πατρικῷ βουλήματι.
 οὕτω γὰρ τὸν περὶ τῆς εἰς Χριστὸν μοναρχίας συνίστασθαι λόγον
 30 παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἱεροὶ λόγοι.

X Ταῦτα ἡναγκάσθημεν μετὰ τὴν ἐν ἐπιτομῇ προεκτεθεῖσαν
 πίστιν πλατυτέρον ἐπεξηγάσασθαι, οὐ κατὰ περιττὴν φιλοτιμίαν ἀλλ'
 ἵνα πᾶσαν τὴν τῆς ἡμετέρας ὑπολήψεως ἄλλοτριαν ἀνακαθαρίωμεν
 ὑποψίαν παρὰ τοῖς κατὰ ἡμᾶς ἀγνοοῦσι καὶ γινώσιν οἱ κατὰ τὴν πίστιν
 35 πάντες ὅμοι μὲν τῆς συκοφαντίας τῶν ἑτεροδόξων τὴν ἀναίδειαν,
 ὁμοῦ δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐν κυρίῳ φρονήματι
 μαρτυροῦμενον ἀβιάστως ὑπὸ τῶν θεοπνευστῶν γραφῶν παρὰ τοῖς
 ἀδικοτρόφοις.

Ἄλλ' οὐδὲ τούτοις ἐνέμειναν, πάλιν γὰρ ἐν Σιρμίῳ συνελθόντες
 10 κατὰ Φωτεινοῦ τότε συνέθηκαν | αὐθις πίστιν οὐκέτι μὲν οὕτω σχοινο-

την οὐδέ ποσά τιν τοῖς ῥήμασιν φερόντες δὲ τὰ πλείστα καὶ προσ
θέτες ἄλλα ὥστερ ἐξ ὑποβουλῆς ταρά τινων ἀκούσαντες, ἔγραψαν
ταῦτα

Πιστευομεν εἰς ἓνα θεόν πατέρα παντοκράτορα, τὸν κτίστην καὶ
5 ποιητὴν τῶν πάντων ἀπὸ οὐκ ἄσπετα πατὴρ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς
ὀνομαζέσθαι· καὶ εἰς τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦν
τὸν Χριστόν, τοῦ προ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα
θεόν ἐκ θεοῦ, ὡς ἐκ φωτός δι' οὗ ἐγένετο τὰ πάντα· τὰ τε ἐν τοῖς
οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, λόγον ὄντα
10 καὶ σοφίαν καὶ ζωὴν ἀληθινὴν καὶ ζωὴν τὴν ἐπ' ἐσπερίων τῶν ἡμερῶν
δι' ἡμᾶς ἐνοθυρωτήσαντα καὶ γεννηθέντα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου
καὶ σπυριωθέντα καὶ ἀποθανόντα καὶ ταφέντα καὶ ἀνάστατον ἐκ
νεκρῶν· τὸν τῶν ζώντων καὶ ἀναστάντα εἰς οὐρανὸν καὶ καθεσθέντα
ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ συντελεῖν τοῦ αἰῶνος κρίναι.
15 ζῶντος καὶ νεκρῶς καὶ ἀποδιδόναι ἕκαστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, οὗ
ἡ βασιλεία καὶ ἀπαύστος, ὡς ἀ διαμένει εἰς τοὺς ἀπείρους αἰῶνας.
ἔστι καὶ καθεζόμενος ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, οὗ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι
τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μέλλουσι καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· οὗτοστι
τὸν παρακλητὸν ὑπερ ἐπαγγελιασμένος τοῖς ἀποστόλοις μετὰ τὴν εἰς
20 οὐρανούς αὐτοῦ ἀναβῆναι ἀποστείλα διδάσκει καὶ ὑπομνῆσαι αὐτοὺς
πάντα ἐπεμψε δι' οὗ καὶ ἁγιαζονται αἱ τῶν εὐλογητῶν εἰς αὐτὸν
πεπιστευκότων ψυχαι

I Τους δὲ λογιζομένους εἰς οὐκ ὄντων τὸν υἱὸν ἢ εἰς ἑτέρας ὑποστάσεις
καὶ μὴ ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ ἐτι ἦν χρόνος ἢ αἰὼν, ὅτε οὐκ ἦν, ἄλλοτρίους
25 οἷον ἢ ἄγρια καὶ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ

II Πάλιν οὖν ἐροῦμεν εἰ τις τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν δύο λέγει
θεοὺς, ἀνάθεμα ἔστω

III Καὶ εἰ τις λέγων θεὸν τὸν Χριστόν πρὸ αἰώνων υἱὸν τοῦ
θεοῦ ὑπομνησκότα τῷ πατρὶ εἰς τὴν τῶν ὁλων δημιουργίαν μὴ ὁμο-
30 λογιῶν, ἀνάθεμα ἔστω

IV Εἰ τις τὸν ἀγέννητον ἢ μέρος αὐτοῦ ἐκ Μαρίας λέγειν γεγενῆ-
σθαι τολμῶ, ἀνάθεμα ἔστω

V Εἰ τις κατὰ πρόγνωσιν πρὸ Μαρίας λέγοι τὸν υἱὸν εἶναι καὶ
μὴ πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεγεννημένον πρὸς τὸν θεὸν εἶναι καὶ
35 δι' αὐτοῦ γεγενῆσθαι τὰ πάντα ἀνάθεμα ἔστω

VI Εἰ τις τὴν οὐσίαν τοῦ θεοῦ πλατυνεσθαι ἢ συστέλλεσθαι
φάσκει, ἀνάθεμα ἔστω

VII Εἰ τις πλατυνομένην τὴν οὐσίαν τοῦ θεοῦ τὸν υἱὸν λέγοι ποιεῖν
ἢ τὸν πλατυσμὸν τῆς οὐσίας αὐτοῦ υἱὸν ὀνομάζοι ἀνάθεμα ἔστω

40 VIII Εἰ τις ἐνδιάθετον ἢ προφορικὸν (λόγον) λέγοι τὸν υἱὸν
τοῦ θεοῦ, ἀνάθεμα ἔστω

IX. | Εἰ τις ἄνθρωπον μόνον λέγοι τὸν ἐκ Μαρίας υἱὸν ἀνάθεμα
ἔστω

X Εἰ τις θεὸν καὶ ἄνθρωπον τὸν ἐκ Μαρίας λέγων θεὸν τὸν ἀγέννητον αὕτω νοσὶ ἀνάθεμα ἔστω

XI Εἰ τις τὸ πρῶτον θεὸς πρῶτος καὶ ἐγὼ μετὰ ταῦτα καὶ πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστι θεός¹ καὶ ἐκ' ἀναιρέσει, εἰδούλων καὶ τῶν μὴ ὄντων θεῶν
5 εἰρημένον ἐπ' ἀναιρέσει τοῦ μονογενοῦς πρὸ αἰώνων θεοῦ Ἰουδαϊκῶς ἐκλαμβάνον, ἀνάθεμα ἔστω

XII Εἰ τις τὸ ἡ ἀδ' λόγος σὰρξ ἐγένετο² καὶ ἀκούων τὸν λόγον εἰς σάρκα με-αβεβλήσθαι νομίζοι ἢ τροπὴν ὑπομεμνηκότα ἀνελήφεναι τὴν σάρκα λεγοί, ἀνάθεμα ἔστω

10 XIII Εἰ τις τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ ἐσταυρωμένον ἀκούων τὴν θεότητα αὐτοῦ φθορὰν ἢ πάθος ἢ τροπὴν ἢ μειωσιν ἢ ἀναιρέσιν ὑπομεμνηκέναι, λέγοι ἀνάθεμα ἔστω

XIV Εἰ τις τὸ ἀποιήσωμεν ἄνθρωπον³ καὶ μὴ τὸν πατέρα πρὸς τὸν υἱὸν λέγειν ἀλλ' αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν λέγοι τὸν θεὸν εἰρηκέναι, ἀνά-
15 θεμα ἔστω

XV Εἰ τις μὴ τὸν υἱὸν λέγοι τῷ Ἀβραάμ ἐπαρᾶσθαι, ἀλλὰ τὸν ἀγέννητον θεὸν ἢ μέρος αὐτοῦ, ἀνάθεμα ἔστω

XVI Εἰ τις τῷ Ἰακώβ μὴ τὸν υἱὸν ὡς ἄνθρωπον πεπαλαικέναι, ἀλλὰ τὸν ἀγέννητον θεὸν ἢ μέρος αὐτοῦ λέγοι ἀνάθεμα ἔστω

20 XVII Εἰ τις τὸ «ἔβρεξε κύριος πῦρ παρὰ κυρίου» μὴ ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκλαμβάνον, ἀλλ' αὐτὸν παρ' ἑαυτοῦ λέγοι, βεβερεχέναι, ἀνάθεμα ἔστω ἔβρεξε γὰρ κύριος ὁ υἱὸς παρὰ κυρίου τοῦ πατρὸς

XVIII Εἰ τις ἀκούων κύριον τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν κύριον καὶ κύριον τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν, ἐπεὶ κύριος ἐκ κυρίου, θεὸς λέγοι
25 θεός, ἀνάθεμα ἔστω οὐ γὰρ συν-ἀσσημένον υἱὸν τῷ πατρί, ἀλλ' ὅποτε ταχμένον τῷ πατρί οὕτε γὰρ κατήλθεν ἐπὶ Σόδομα ἀνευ βουλής τοῦ πατρὸς οὕτε ἔβρεξεν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ παρὰ κυρίου αὐθεντοῦντος δηλαδὴ, τοῦ πατρὸς, οὕτε καθήται ἐκ δεξιῶν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἀκούει λέγοντος τοῦ πατρὸς «κάθου ἐκ δεξιῶν μου»⁴

30 XIX Εἰ τις τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐν πρόσωπον λέγει, ἀνάθεμα ἔστω

XX Εἰ τις τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παράκλητον λέγων τὸν ἀγέννητον λέγοι θεόν, ἀνάθεμα ἔστω

35 XXI Εἰ τις, ὡς ἐδίδαξεν ἡμεῖς ὁ κύριος, μὴ ἄλλον λέγοι τὸν παράκλητον παρὰ τὸν υἱὸν εἰρηκε γὰρ «καὶ ἄλλον παράκλητον πέμψει ὑμῖν ὁ πατήρ ὃν ἑρωτήσω ἐγώ»⁵, ἀνάθεμα ἔστω

XXII Εἰ τις τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μέρος λέγοι τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ υἱοῦ, ἀνάθεμα ἔστω

40 XXIII Εἰ τις τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα τρεῖς λέγοι θεούς, ἀνάθεμα ἔστω

XXIV Εἰ τις βουλήσῃ τοῦ θεοῦ ὡς ἐν τῶν ποιημάτων γεγεννησέναι λέγει τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἀνάθεμα ἔστω.

XXV Εἰ τις μὴ θελήσας τοῦ πατρὸς γεγενῆσθαι λέγει τὸν υἱὸν ἀνάθεμα ἔστω· οὐ γὰρ βιασθεὶς ὁ πατήρ ὑπὸ ἀναγκῆς φυσικῆς ἀχθεὶς, ὡς οὐκ ᾔθελεν, ἐγέννησε τὸν υἱόν, ἀλλ' ἅμα τε ἡβουλήθη καὶ ἀγρόνως καὶ ἀπαθῶς ἐξ ἑαυτοῦ αὐτὸν γεννήσας ἐπέδειξεν.

XXVI Εἰ τις ἀγέννητον καὶ ἀναρχὸν λέγοι τὸν υἱόν, ὡς δύο ἀναρχαὶ καὶ δύο ἀγέννητα λεγόντων καὶ δύο ποίων θεοῶν, ἀνάθεμα ἔστω· κεφαλὴ γάρ, ὃ ἐστὶν ἀρχή, πάντων, ὁ υἱὸς κεφαλὴ, δὲ, ὃ ἐστὶν ἀρχή, τοῦ Χριστοῦ ὁ θεός, ὅτι καὶ εἰς μίαν ἀναρχὸν τῶν ὅλων ἀρχὴν δι' οὗτοῦ εὐσεβῶς, τα πάντα ἀνάγομεν.

XXVII Καὶ πάλιν συνδιακριβοῦντες τοῦ Χριστιανισμοῦ τὴν ἐννοίαν λέγομεν· ὅτι εἰ τις Χριστὸν θεὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ προαιώνιον ὄντα καὶ ὑπερρχοῦντα τῷ πατρὶ εἰς τὴν τῶν ὅλων δημιουργίαν μὴ λέγοι ὅτι ἐξ οὗτοῦ Μαρίας ἐγεννήθη, ἐκ τοῦτο καὶ Χριστὸν καὶ υἱὸν κεκληθῆναι καὶ ἀρχὴν εἰληφέναι τοῦ θεοῦ εἶναι, ἀνάθεμα ἔστω.

Ταῦτα πάντα παρωσαμένοι, καὶ ὥσπερ βελτίονα ἐπινοήσαντες δογματίζουσι· ἄλλαν πίστιν καὶ γραφοῖσι ταῦτα ἐν Συρίῳ· Ῥωμαῖτι μὲν ἐρμηνευθεῖσα δὲ Ἑλληνισί.

20 Ἐπειδὴ περὶ πίστεως ἔδοξε τίνα διασχεῖν γενέσθαι πάντα ἀσφαλῶς ἐζητήθη καὶ ἀπερρίσθη ἐν τῇ Συρίῳ ἐπὶ παρούσῃ (Ιουδαίου καὶ Οὐρσάκιου καὶ Γερμανικοῦ καὶ τῶν λοιπῶν συνέστηκεν ἓνα θεὸν εἶναι πατέρα παντοκράτορα, καθὼς καὶ ἐν παντί τῇ οἰκῇ μὲν καταγέλλεται, καὶ ἓνα μονογενῆ υἱὸν αὐτοῦ τὸν κύριον ἡμῶν 2
25 Ἰησοῦν Χριστόν, ἐξ αὐτοῦ πρὸ τῶν αἰώνων γεννηθέντα δύο θεοὺς μὴ γρῆναι λέγειν, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ κύριος εἶρηκε ἵπορεσθαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ θεὸν μου καὶ θεὸν ὑμῶν 3
διὰ τοῦτο καὶ πάντων θεός, ἐστὶ καθὼς καὶ ὁ ἀποστόλος ἐδίδαξεν οἱ Ἰουδαίων μόνων ὁ θεός, οὐχὶ καὶ ἐθνῶν καὶ καὶ ἐθνῶν ἐπειπερ 4
εἰς ὁ θεός, ὃς δικαίῳσι περιτομῇ ἐκ πίστεως καὶ ἀκροβυστίαν διὰ πίστεως 5
30 διὰ πίστεως 6 καὶ τὰ μὲν λοιπα πάντα συμφωνεῖ καὶ οὐδεμίαν ἔχει ἀμφιβολίαν· ἐπειδὴ δὲ πολλοὺς τίνας κινεῖ περὶ τῆς λεγομένης Ῥωμαῖσι μὲν ὑποστασίας, Ἑλληνισί δὲ λεγομένης αἰσίας 6
35 σιαν οὐ γρη' τίνα τούτων παντελῶς μετὰ γινέσθαι οὐδὲ περὶ τούτων ἐξηγεῖσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ διὰ τούτων λογισμὸν, ὅτι ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς οὐ γέγραπται περὶ τούτων, καὶ ὅτι ταῦτα ὑπὲρ τὴν ἀνθρώπων γνώσιν καὶ τὸν ἀνθρώπων νοῦν ἐστὶ, καὶ ὅτι οὐδεὶς δύναται τὴν γενεάν τοῦ υἱοῦ διηγήσασθαι, καθὼς γέ

- γραπτα. πρὶν γενεῇ αὐτοῦ τις διηγησεται, ἵνα μόνον γὰρ εἶδεναι, τὸν
πατέρα φανερόν ἐστι, πῶς τὸν υἱὸν ἐγέννησε καὶ ταλὶν τὸν υἱὸν, πῶς
αὐτὸς γεγέννηται παρὰ τοῦ πατρὸς, οὐδεὶς δὲ ἀμφιβολὸν ἐστὶ 7
μεῖζονα εἶναι, τὸν πατέρα οὐδὲ γὰρ διασπασίαν ἂν τις τὸν πατέρα τιμῇ
5 καὶ ἀξία καὶ θεοστυχίαν καὶ ἀγαθὴν ὁμοίαν, τῷ πατρικῷ μεῖζονα εἶναι,
διαμαρτυρουμένου αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ «ὁ ἐμὲ πέραν πατὴρ μεῖζον μου
ἐστὶ»¹ καὶ τοῦτο δὲ καθολικὸν εἶναι, οὐδεὶς ἄρνοι· δεῖα πρόσωπα
εἶναι πατρός καὶ υἱοῦ, καὶ τὸν μὲν πατέρα μεῖζονα, τὸν δὲ υἱὸν ὑποτε-
ταγμένον τῷ πατρί μετὰ πάντων, ὧν αὐτῷ ὁ πατὴρ ὑπετάξῃ, τὸν δὲ 9
10 πατέρα ἀρχὴν μὴ ἔχειν καὶ ἀθάνατον εἶναι καὶ ἀθάνατον εἶναι καὶ
ἀπαθὴ εἶναι, τὸν δὲ υἱὸν γεγεννησθαι ἐκ τοῦ πατρὸς, θεὸν ἐκ θεοῦ,
φῶς ἐκ φωτός, καὶ τοῦτου τὴν γένεσιν, καθὼς προεφητεῖται, μηδένα
γενώσκειν εἰ μὴ μόνον τὸν πατέρα, αὐτὸν δὲ τὸν υἱὸν καὶ κύριον 10
15 ἀπὸ Μαρίας τῆς παρθένου καθάπερ καὶ ὁ ἄγγελος προεφηγγελλισατο
καθὼς δὲ πᾶσαι αἱ γραφαὶ διδάσκουσιν καὶ μάλιστα αὐτὰς, ὁ ἀποστόλος
ὁ δὲ διδάσκων τῶν ἔθνων ἄνθρωπον ἀλάβειν ὁ Χριστὸς ἀπὸ Μαρίας
τῆς παρθένου, δι' οὗ πέποιθε το δε κεφαλαιὸν πάσης τῆς πίστεως 11
καὶ ἡ βεβαιότης ἐστὶν ἵνα τριας εἴη φυλάττωται, καθὼς ἀνεγνωμένον
20 ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ὑπορευθέντες βαπτίζετε πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὸ
ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος², ἀκέραιος
δὲ καὶ τέλειος ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς τῆς τριάδος ὁ δὲ παρακλητὸς τὸ 12
πνεῦμα τὸ ἅγιον δι' υἱοῦ ἀποσταλὲν ἔλθει κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν ἵνα
τοὺς ἀποστόλους καὶ πάντας τοὺς πιστευόντας ἀναδιδάξῃ καὶ ἁγιάσῃ
- 25 Ταῦτα γράψαντες καὶ μεταγρόντες συνέθηκον μὲν ἐκείνην, ἣν 29,1
μετὰ τῆς ὑπατείας ἐπεδείξαντες ἡρῴδηςσαν συνήθως δὲ ὥσπερ
καταγρόντες καὶ ταύτης ἐποίησαν μὲν αὐτὴν ἀρπασθῆναι ἀπὸ τῶν
ἐχθρῶν ἀντίγραφα διὰ Μαρτινικανοῦ νοταρίου καὶ τοῦσαντες τὸν
βασιλέα Κωνσταντίνον κατ' αὐτῆς προθεῖναι διαταγμὰ δογματίζουσι
30 πάλιν ἄλλην καὶ προσθέντες, ὡς εἰώθασιν, λέξεις τινάς, γράφουσιν ταῦτα
ἐν τῇ Ἰσαυρίᾳ.

- Οὐ φεύγομεν τὴν ἐκτεθεῖσαν αὐθεντικὴν πίστιν ἐν τοῖς Ἐγκαινίοις 2
τοῖς κατὰ Ἀντιοχείαν προκομίζοντες αὐτήν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα οἱ
πατέρες ἡμῶν κατ' ἐκεῖνο καιρὸς πρὸς τὸ ὑποκαίμενον τῆς ζητήσεως
35 συνέδραμον ἐπειδὴ δὲ πολλοὺς ἐθροῦβησε τὸ ὁμοούσιον καὶ τὸ 3
ὁμοιοούσιον ἐν τοῖς παρεληλυθόσι χρόνοις καὶ μέχρι νῦν, ἀλλὰ καὶ
ἀρτίως λέγεται καινοτομεῖσθαι ὑπὸ τιναν τὸ ἀνόμοιον υἱοῦ πρὸς πα-
τέρα, τούτου χάριν τὸ μὲν ὁμοούσιον καὶ τὸ ὁμοιοούσιον ἐκβάλ-
λομεν ὡς ἀλλότριον τῶν γραφῶν, τὸ δὲ ἀνόμοιον ἀναθεματίζομεν

καὶ πάντας, ὅσοι τοιοῦτοι τυγχάνουσιν, ἀλλοτρίους ἡγοῦμεθα τῆς
ἐκκλησίας. τοὺς δὲ ὁμοίον τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα σαφῶς ὁμολο- 4
γοῦμεν κατὰ τὸν ἀποστόλον τὸν λέγοντα περὶ τοῦ υἱοῦ «ὃς ἐστὶν εἰκὼν
τοῦ θεοῦ, τοῦ ἀόρατου»¹· ὁμολογοῦμεν δὲ καὶ πιστεύομεν εἰς ἓνα θεόν, 5
πατέρα παντοκράτορα, τὸν ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς ὁρατῶν πάντων
καὶ ἀόρατων· πιστεύομεν δὲ καὶ εἰς τὸν κυρίον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστόν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν ἐκ αὐτοῦ γεννηθέντα ἀπαθῶς πρὸ πάντων
τῶν αἰώνων, θεὸν λόγον θεὸν ἐκ θεοῦ μονογενῆ φῶς ζωὴν ἀληθειαν,
σοφίαν δυνάμιν, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ 7
ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ὁρατὰ εἴτε ἀόρατα· τοῦτον πιστεύομεν ἐπὶ
συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν τῆς ἁμαρτίας· σάρκα ἀνελήφεντα,
ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα ὑπὲρ τῶν
ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ ἀναστάντα καὶ ἀναλήφθέντα εἰς οὐρανούς· καθέ- 8
ζεσθαι ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, πάλιν ἐρχομένου ἐν δόξῃ κρῖνα, ζῶντας
καὶ νεκρούς· πιστεύομεν καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα ὃ καὶ παρακλη- 9
τὸν ὀνόμασεν ὁ πατήρ καὶ κύριος ἡμῶν ἐπ' αὐτὸν γεγραμμένος μετὰ τὸ
ἀπελθεῖν αὐτὸν πέμψαι τοῦ μαρτυρεῖν, ὅτι ὅτι λαλοῦμεν δι' οὗ
καὶ ἀγιαῖται τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πιστεύοντες καὶ βαπτίζομενους ἐν
ὀνόματι πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος· τοὺς δὲ παρα- 9
τὸ αὐτὴν τὴν πίσιν ἄλλο τι κηρύττοντας ἄλλοτρίους οἰδὲν ἢ καθολικῇ
ἐκκλησίᾳ· ὅτι δε ταύτῃ τῇ πίστει ἰσοδυναμεῖ καὶ ἡ ἐν Συριῳ πρώην
ἐκτεθεισὰ πίστις ἐπὶ τῆς εὐσεβείας τοῦ βασιλεῦς ἡμῶν γνωρίζουσιν
οἱ ἐντυγχάνοντες.

Ταῦτα γραψάντες ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀνελθόντες εἰς τὴν Κωνσταντι- 30, 1
νούπολιν ὥσπερ μεταγρόντες ἠλλαξάν συνήθως ταῦτα καὶ προσθέντες
λεξείδια τινα, ὥστε μὴδὲ ὑπόστασιν² λέγειν ἐπὶ πατρός καὶ υἱοῦ καὶ
ἁγίου πνεύματος, διεπερφόρουν αὐτὰ τοῖς ἐν Ἀριμῆνῳ καὶ ἡναγκα-
ζον καὶ τοὺς ἐν τοῖς μέρεσι ταύτοις ὑπογράφειν τοὺς δὲ ἀντιέ-
γοντας αὐτοῖς ἐποιοῦν ἐξορίζεσθαι παρὰ Κωνσταντίου, ἐστὶν οὖν 30
ταῦτα·

Πιστεύομεν εἰς ἓνα θεόν, πατέρα παντοκράτορα, ἐξ οὗ τὰ πάντα, 2
καὶ εἰς τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ, τὸν πρὸ πάντων αἰώνων καὶ πρὸ πά-
σης ἀρχῆς γεννηθέντα ἐκ τοῦ θεοῦ δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τὰ ὁρατὰ
καὶ τὰ ἀόρατα, γεννηθέντα δὲ μονογενῆ, μόνον ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, 3
θεὸν ἐκ θεοῦ, ὁμοίον τῷ γεννήσαντι αὐτὸν πατρί κατὰ τὰς γραφάς,
οὗ τὴν γένεσιν οὐδεὶς γινώσκει εἰ μὴ μόνος ὁ γεννήσας αὐτὸν πατήρ·
τοῦτον οἶδαμεν μονογενῆ θεοῦ υἱὸν πέμποντος τοῦ πατρὸς παρα- 4
γεγενῆσθαι ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὡς γέγραπται, ἐπὶ καταλύσει τῆς ἁμαρ-
τίας καὶ τοῦ θανάτου καὶ γεννηθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, ἐκ 5

1. Κολ. 1, 15.

Μαρίας τῆς παρθένου· τὸ κατὰ σὰρκα ὡς γέγραπται καὶ ἀναστραφέν-
 τα μετὰ τῶν μαθητῶν καὶ πάσης τῆς οἰκονομίας πληρωθείσης κατὰ τὴν
 πατρικὴν βουλὴν σταυρωθέντα καὶ ἀποθανόντα καὶ ταφέντα καὶ εἰς
 τὰ καταχθόνια κατελθόντα, ὅτινα καὶ αὐτὸς ὁ ἄδης ἐπέτηξεν,
 ὅστις καὶ ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ διέτριψε μετὰ
 τῶν μαθητῶν, καὶ πληρωθεῖσάν τεσσαρακοντα ἡμερῶν ἀνελήφθη
 εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθέζεται ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς ἐλευσόμενος ἐν
 τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστασιως ἐν τῇ πατρικῇ δόξῃ· ἵνα ἀποδῶ
 ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· καὶ εἰς τὸ ἄγιον πνεῦμα, ὅπερ αὐτὸς
 ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ υἱὸς ὁ Χριστὸς ὁ κυριὸς καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπηγ-
 γέλατο πέμπειν τῷ γένει τῶν ἀνθρωπίνων παρακλητόν καθάπερ γέ-
 γραπται ἀπὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἡ, ὅπερ αὐτοῖς ἐπέμφεν ὅτε
 ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς· τὸ δὲ ὄνομα τῆς οὐσίας, ὅπερ ἀπλού-
 στερον ὑπὸ τῶν πατέρων ἐτέθη, ἀγνωστον δὲ τοῖς λαοῖς σκανδαλόν
 ἔφερε, διότι μὴδὲ αἱ γραφαὶ τοῦτο περιέχουσιν ἤρεσε περιαιρεθῆνα
 καὶ παντελῶς μηδεμίαν μνημὴν τοῦ λοιποῦ· ῥίμσθαι ἐπειδήπερ καὶ αἱ
 θεαὶ γραφαὶ οὐδαμῶς ἐμνημόνευσαν περὶ οὐσίας πατρὸς καὶ υἱοῦ
 καὶ γὰρ οὐδὲ οφείλει ὑπόστασις περὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου
 πνεύματος ὀνομάζεσθαι· ὁμοιον δὲ λέγομεν τῷ πατρὶ τὸν υἱόν, ὡς
 λέγουσιν, αἱ θεαὶ γραφαὶ καὶ διδασκουσὶ· πᾶσαι δὲ αἱ αἱρέσεις
 αἱ τε ἡδὴ πρότερον κατακριθῆσαν καὶ αἵτινες ἐὰν καινότεραι γίνωνται,
 ἐναντία τυγχάνουσαι τῆς ἐκτεθείσης αὐτῆς γραφῆς, ἀνάθεμα ἔστω
 σεν.

Ἄλλ' οὐδὲ τοῖς ἐνέμειναν κατελθόντες γὰρ ἀπὸ Κωνσταντι-
 25 νουπόλεως εἰς τὴν Ἀντιόχειαν μετήγνωσαν, ὅτι, ὅπως ἔγραψαν ὁμοιον
 τῷ πατρὶ τὸν υἱόν ὡς λέγουσιν αἱ γραφαί· καὶ συνθέντες ἵπερ ἐπενόη-
 σαν ἤρξαντο παλιν ἀνατρέχειν εἰς τὰ πρῶτα ἑαυτῶν καὶ λέγειν
 ὅτι· παντελῶς ἀνόμοιός ἐστιν ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ καὶ κατ' οὐδένα τρόπον
 80 ὁμοιός ἐστιν ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ· τοσοῦτον μετῴκοντο ὡς καὶ
 τοὺς τὰ Ἀρείου γυνώτερον λέγοντας προσδέχεσθαι καὶ τὰς ἐκκλη-
 σίας αὐτοῖς παραδιδόναι, ἵνα ἐπ' ἀδείας τὰ τῆς βλασφημίας προσφέ-
 ρωσι· διὰ γοῦν τὴν πολλὴν ἀναίδειαν τῆς ἀσεβείας αὐτῶν Ἀνομοιοὶ
 3 παρὰ πᾶσιν ἐκλήθησαν ἔχοντες καὶ τὴν ἑξουκόντιον ἐπωνυμίαν καὶ
 τὸν αἱρετικὸν Κωνσταντινὸν προστάτην τῆς ἀσεβείας αὐτῶν, ὡς μέχρι
 35 τέλους διαμένειν ἐν ἀσεβείᾳ καὶ λοιπὸν ἀποθησκῶν ἐδοξε βαπτί-
 ζεσθαι, οὐ παρὰ εὐσεβῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ὑπὸ Εὐζώλου τοῦ διὰ τὴν
 ἀρειανὴν αἵρεσιν οὐχ ἁπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις καθαιρεθέντος, καὶ ὅτε
 διάκονος ἦν, καὶ ὅτε ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκαθέσθη.

Τέως μὲν οὖν ἄχρι τούτου φθασάντες ἔστησαν καὶ καθηρέθησαν
 40 οἱ προειρημένοι· ἀλλ' οὐδὲ οὕτως εὖ οἶδα ὅτι στήσονται, ὅσοι καὶ νῦν

- περὶ πάντων δὲ δὲ συστάσεως ποιήσους· κατὰ τῆς ἀληθείας, ὥς
 ἂν εἰ, ἑαυτοὺς ἐπιδόοντας εἰπωσι· καὶ οὗτοι ἄνασταντες τρεπόμεθα
 πρὸς τοὺς πατέρας, ἐκείνων καὶ ἐροῦμεν αὐτοῖς ἀναθεματίζομεν μὲν
 τὴν ἀρεσκὴν αἵρεσιν ἐπιγινώσκοντες δὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον·
 5 πρὶν αὖτε γὰρ ἔχουσι τὴν ἔριν· τίς οὖν ἐστὶ καὶ ὁλίγη αἰσθησις 2
 ἔχων ἀνέξεσθαι τοῦτων, τίς βλέπων καθ' ἑκάστην σύνοδον τὰ μὲν
 ἀπαρμυμένα, τὰ δὲ προσθήμενα οὐ συνῶν τοῦτου, ὑποπτον καὶ
 ὑπερῶν ἐκτείνοντας ταύτων τὴν τε τῆς πίστεως συνθεσιν καὶ τὴν
 10 σπουδαίαν περὶ αὐτῶν ἐγκαλῶνται οὐκ ἔρῳ τοῦτω καταγινώσκοντας
 ἐκείνων καὶ τοιαῦτα γράφοντας ἐπιτίθεν, ἵνα δοξῶσι δια τῆς ἀκαίρου
 φιλοψυχίας καὶ τῆς τοσούτης πολυλογίας φαρμάξειν τοὺς ἀκεραίους
 καὶ λυθῶσιν οἷα τὴν αἵρεσιν, τὴν κατὰ τὸν ἵνα, ἀλλ' ὥστε 3
 οἱ ἐθνοὶ ὥς εἶπεν ὁ κυρίου βασιλοποιῶντες· ἐν ταῖς εὐχαῖς οὐδὲν
 15 ὠφελοῦσιν· αὐτὰς οὗτοι τοσαῦτα καταγλήσαντες οὐκ ἠδ' ἐνήθησαν
 σβῆσαι τὴν κατὰ τὴν ἀρεσκὴν κίρσεως κρίσιν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐλαγ-
 χθέντες καθήρθον καὶ ἐκείτω γὰρ τοῖων γὰρ αὐτῶν ὁ ἀκούων
 ἀποδέχεται συγγραφὴν ἢ τοιαῦτα θάρρησαντες αὐτοὶ κατηχῆσαι τοὺς
 20 ἐρχομένους πρὸς αὐτοὺς, εἰ μὲν γὰρ αἱ πᾶσαι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν 4
 2. ἔχουσι συμφωνίαν, τίς ἡ γὰρ τῶν πολλῶν, εἰ δὲ τοσούτων χρεια-
 γέγονε δηλὸν ἔστιν ἑκάστην ἐνδεῆ καὶ μὴ πλήρη τυγχάνειν καὶ
 τοῦτο μᾶλλον ἡμῶν οἷται διελέγχουσιν ἐν τῷ πᾶσι ἐναλλαττεῖν καὶ
 μεταποιεῖν· τὸ δὲ πλῆθος τῶν συνόδων καὶ ἡ διαφορὰ τῶν γραφομέ-
 νων δεικνύει τοὺς ἐν αὐταῖς συνελθόντας μαχομένους μὲν πρὸς τὴν
 25 ἐν Νικαίᾳ σύνοδον σθενοῦντας δὲ πρὸς τὴν ἀληθεῖαν
 Ἐπειδὴ δὲ οὕτως αὐτοὶ πρὸς τὰ ἐπιτοὺς καὶ πρὸς τοὺς πρὸ ἐαυτῶν 33, 1
 διετέθησαν, φέρε λοιπὸν ἡμεῖς ἐξετάσαντες μαθώμεν παρ' αὐτῶν·
 ποῖον ἄτοπον ἔρα θεωρήσαντες ἢ τίνα λέξιν αἰκνόμενοι τῶν ἐγγε-
 γραμμένων ἀπειθεῖς μὲν γονεῦσι γιγνώσκειν, διαμαχόμενοι δὲ πρὸς οἰκου-
 30 μενικὴν σύνοδον· τὸ ἐκ τῆς οὐσίας, φησὶ, καὶ τὸ ὁμοούσιον οὐκ ἤρσεν
 ἡμῖν ταῦτα γὰρ τινὰς ἐσκάνδαλισε καὶ πολλοὺς ἐθορύβησεν· ἐκεῖνοι 2
 μὲν οὖν οὕτω γράφοντες εἰρήκασιν, ἀπαντήσεις δ' ἂν τις αὐτοῖς εὐλό-
 γως οὕτως· εἰ μὲν οὖν αὐτὰ τὰ ῥήματα καθ' ἑαυτὰ τυγχάνειν ὄντα
 αἰτία τοῖσις εἰς σκάνδαλον, εἶδει μὴ τινὰς σκανδαλίζεσθαι μηδὲ πολ-
 35 λούς θορυβεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ταυτὸν
 ἐκείνους πασχειν ἐξ αὐτῶν· εἰ δὲ οἱ μὲν πάντες ἀγαπῶσι τὰ ῥήματα,
 οἱ δὲ ταῦτα γράψαντες οὐχ οἱ τυχόντες, ἀλλ' οἱ ἐκ πάσης τῆς οἰκου-
 μένης συνελθόντες εἰσὶ καὶ τοῖσις ἐπιμαρτυροῦσιν οἱ νῦν ἐν τῇ
 Ἀρμενίᾳ συνελθόντες ἐπισκοποὶ οὐ καὶ πλείους, πῶς οὐκ ἀντικρὺς
 40 ἐλέγχει τοῦτο τοὺς κατὰ τῆς συνόδου λέγοντας, ὥς οὐ τὰ ῥήματα ἔστι
 αἰτία, ἀλλ' ἡ κακόνους τῶν παρεξηγουμένων τὰ τοιαῦτα, πόσοι 3

- κακῶς ἐντυγχάνοντες ταῖς θείαις γραφαῖς καὶ παρανοοῦντες τὰς
κατηγορίας τῶν ἁγίων οὐκ ὑποτάσσιν οὐ μὲν τότε Ἰουδαῖοι μὴ
δεξάμενοι τὸν κύριον οὗ δε οὖν Ἰσχυροὶ βλασφημούντες τὸν νόμον,
καὶ οὐχ αἱ γραφαὶ γέγοναν πρὸς αὐτοὺς αἰτέα. ἀλλ' ἡ σφραγὶς αὐτῶν κακῶς
5 φροσύνῃ. ἐπεὶ οὖν ἀποδείξαι δύνασθε τὰ ῥήματα ταῦτα, ταῦτα
ποιεῖτε, καὶ ὁ λόγος ἔσται ὅτις ἀποδείξουσ καὶ ἀπὸ τῆς ἐκείνης
τοὺς σκανδαλισμένους, ἵνα μὴ ταῦτον παθῇτε τοῖς ὁσὶν ἔχρησάτοis
καὶ γὰρ καὶ ἐκείνων τροφασὶς γένων σκανδαλισθεῖς ἐπὶ αἰς τοῦ κυ-
ριοῦ διδασκαλίας ἐλθόντων. οὐκ ἔστιν ἡ παρὰ φύσιν ἡν οὐκ ἐφύτευ-
10 σεν ὁ πατήρ μετὰ τῶν ἁγίων ἐκ τῶν ἁγίων. ταῦτα δὲ λέγων
ἐδείκνυεν ὡς οὐ τα τοῦ πατρὸς δὲ αὐτοῦ, φυτευόμενα, καὶ οὐκ ἐκ
δαλὸν ἦσαν αὐτοῖς ἀλλ' αὐτὰ κακῶς ἐκδίδουσι τοὺς καὶ ὡς λεγόμενα
ἐσκανδαλίζον ἑαυτοὺς. ἐπεὶ καὶ οἱ ἀποστόλοι τότε τὸς ἐπὶ τοῖς
τοῖς ἀποστόλοις ὁ τοῦ Παύλου, ἀλλὰ τῆς αὐτῶν ἀμαρτίας καὶ στρε-
15 βλης διανοίας κατηγοροῦν.
Ἔπειτα καλὸν γὰρ αὐτοῦ εἶσθαι τοῦτο εἰπατέ, τίτες εἰσιν οὐκ
πρὸς τὸ σκανδαλισθεῖν καὶ θορυβεῖσθαι ἐπὶ ταῖς τῶν μεν 34,1
γὰρ εὐσεβούντων ἐκ τῶν Χριστῶν οὐδεὶς, αὐτὰ γὰρ πιστεύουσιν καὶ
ἐκδικοῦσιν εἰ δὲ τῶν Ἀρειανῶν εἰσιν οἱ τοῦτο τισχυόντες τὸ θαυμαστόν,
20 εἰ ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις αὐτῶν τὴν αἵρεσιν ἄβουνται, καὶ ἐστὶν
αὐτοῖς σκανδαλὸν τα ῥήματα, ἀλλὰ λησὶν ὅτι συλλυγίζετε καὶ αὐτῆς
ἀσεβείας αὐτῶν ἐστὶν οὐκ ἐκ τῆς πατρὸς ἐστὶν ὅτις αὐτῶν πα-
τέρων καὶ τοιαῦτα προφασίζεσθαι ἐπεὶ ὅτι μὴ καὶ ἐκείνοις
καὶ τῷ κυριακῷ σταυρῷ δὲ «Ἰουδαῖοις μὲν σκανδαλὸν ἐστὶν ἔθνεσι
25 δὲ μωρία», ὡς εἶπεν ὁ ἀπόστολος ἀλλ' ὥστε οὐ φταῖν, ὁ σταυρὸς
ἡμῶν | γὰρ τοῖς πιστεύουσιν ἐστὶ «Χριστὸς θεὸς δύναμις καὶ θεοῦ
σοφία», καὶ Ἰουδαῖοι μινώνται οὕτως οὐ φαῖν τα τῶν πατέρων
ῥήματα, ἀλλ' ὥστε καὶ τοῖς ἰνῆσις ἐντυγχάνουσι καὶ ἀναιρετικὰ
πάντης ἀσεβείας ἐστὶ, καὶ οἱ Ἀρειανοὶ πολλὰς διαπρηγνύνται, κατα-
30 κρινόμενοι παρ' αὐτῶν. ὅτι τοῖνυν ἡ περὶ τῶν σκανδαλισμένων
ἀπιθανὸς δέδεκται προφασίς, εἶπατε λοιπὸν ἡμεῖς πῶς οὐκ ἀρέσκε-
σθε τῷ ἐκ τῆς οὐσίας ὀνόματι τοῦτο γὰρ πρῶτον ἀναγκαῖον ἀνακρίναι
καίτοι καὶ ὑμεῖς ἐγράφατε ἐκ τοῦ πατρὸς γεγενῆσθαι τὸν υἱόν. εἰ μὲν
οὖν τὸν πτέρα ὀνομαζόντες ἢ τὸ θεὸς ὄνομα λεγόντες οὐκ οὐσίαν οὐ
35 μαινέτε οὐδὲ αὐτὸν τὸν ὄντα ὅπερ ἐστὶ κατ' οὐσίαν νοεῖτε, ἀλλ' ἑτερόν
τι περὶ αὐτὸν ἢ τὸ γοῦν χεῖρον, ἵνα μὴ παρ' ἐμοῦ λέγηται, διὰ τούτων
σημαίνετε, εἰ μὴ γράφειν ἡμᾶς ἐκ τοῦ πατρὸς τὸν υἱόν, ἀλλ' ἐκ τῶν
περὶ αὐτὸν ἢ τῶν ἐν αὐτῷ, ἵνα φεύγοντες λέγειν ἀληθῶς πατέρα τὸν
θεὸν σύνθετον δὲ τὸν ἀπλοῦν καὶ σωματικῶς αὐτὸν ἐκποιούντες
40 καινοτέρως βλασφημίας ἐφευρεταὶ γένησθε. οὕτω δὲ νοοῦντες ἐξ ἀνάγκης

† Ματθ. 15, 13

4. Α' Κορ. 1, 24.

2 Περὶ Β Κορ 10, 10

3 Α' Κορ 1, 23

καὶ τὸν λόγον καὶ τὸ υἱὸς οὐκ οὐσίαν ἀλλ' ὄνομα μόνον νομίζετε καὶ λοιπὸν ἄγρια ὀνόμα- των ἔχετε τὴν ἐκείνων φαντασίαν καὶ ὃ λέγετε οὐκ εἶναι πιστεύετε, ἀλλὰ μὲν, εἶναι φρονεῖτε.

- Τοῦτο δὲ Σαδδουκαίων μᾶλλον καὶ τῶν παρ' Ἑλλήσι λεγόντων 25, 1
 5 ἀθέων ἐστὶ τὸ τέλειμα θεὸς οὐδὲ τὴν κτίσιν αὐτοῦ τοῦ ὄντος θεοῦ δημιουργηκὰ εἶναι φράσσει, εἰ γὰρ τὸ πατήρ καὶ τὸ θεὸς οὐκ αὐτὴν τὴν τοῦ ὄντος οὐσίαν σημαίνουσιν, ἀλλ' ἕτερον τι ὑπερ ἡμεῖς ἀναπλάττε-
 τε ἄλλα ταῦτο δυσσεβεῖς καὶ λανθραπείας ἐστὶ καὶ μόνον ἐνθυμείσθαι εἰ δὲ ὅταν ἀκούσῃς καὶ ὡς εἶπεν καὶ ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ 2
 10 θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ ἤκουσε Ἰσραὴλ κυριὸς ὁ θεὸς καὶ κυριὸς ἐξ ἐσ- καὶ πᾶσι λέγει, κυριὸς παντοκράτωρ, οὐκ ἕτερόν τι ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἀπᾶν καὶ μακάριαν καὶ ἀκαταληπτόν τοῦ ὄντος οὐσίαν νοοῦμεν καὶ ἀρρήκτως, ἔρωμεν, καταλαβεῖν ὃ τι ποτέ 3
 15 ἕτερόν τι ἀλλ' αὐτὴν τὴν τοῦ ὄντος νοοῦμεν σημαίνουσαν νοοῦμεν εἰρήκατε δὲ καὶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ τὸν μὲν θεόνονοι, ἐκ τῆς οὐσίας τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν καὶ ἐπειδὴ καὶ πρὸς τοὺς ἑλλήνων λέγουσιν αἱ γραφαὶ τὸν κυρίαν υἱὸν τοῦ πατρὸς καὶ πρὸς τοὺς αὐτοὺς αὐτὸς ὁ πατὴρ εἰρήκεν 4
 20 τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐγέννημα πᾶσι οὐ φαίνεται καλῶς εἰρηκότες οἱ πατέρες ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς τὸν υἱὸν λογιζομένους αὐτὸν εἶναι τὸ εἶπεν ὁρθῶς ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ τὸ εἶπεν ἐκ τῆς οὐσίας, τὰ μὲν γὰρ κτισμάτα πάντα, καὶ ἐκ τοῦ θεοῦ λέγεται γενεῖσθαι ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ υἱὸς εἶναι ἐκ τοῦ θεοῦ ὡς παρ' ἐννηματα, ἀλλὰ ποιήματα εἰσι 5
 25 τὴν φύσιν καὶ ἐν ἀρχῇ γὰρ ὁ θεὸς οὐκ ἐγέννησεν ἀλλ' ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν κτίσις εἰρηται, καὶ οὐχ ὁ γεννῶν ἀλλ' ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αἱτοὺς πνεύματα καὶ τοὺς λει- 6
 30 τουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλογὶ καὶ ὁ θεὸς οὐκ ἐποίησε εἰρηκεν καὶ θεός, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ οὐκ ὁ υἱὸν συνειρηθῶν τοὺς αἰσ. τοῦτο φησὶν ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν Ἑλλήνων οἱ μὲν νομίζουσι κατὰ τύχην καὶ ἐξ 7
 35 ἀτόμων συμπλοκῆς καὶ ὁμοιομερῶς ἐκ ταυτοπατοῦ συνεστάναι τὴν κτίσιν καὶ μὴ ἔχειν τὸν αἰτοῦν, οἱ δὲ ἐξ αἰτοῦ μὲν αὐτὸ γίνεσθαι οὐ μὴν καὶ δια τοῦ λόγου, τῶν δὲ αἰρετικῶν ἕκαστος ὡς ἐθέλησεν ἀναπλα- σατο καὶ περὶ τῆς κτίσεως μυθολογεῖ, οὗτοι γὰρ οὐκ ἀποστολῆς
 40 ἀναγκαίως συνειρήκε τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ εἶναι καὶ τὸν τοῦ τῆς κτίσεως καὶ τὴν ἐκ τοῦ βουλήματος αὐτοῦ τῶν παντῶν δημιουργικὴν ἀποδεικνῆ, εὐθὺς δ' οὐκ ἐπιφέρει καὶ εἰς κυρίως Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅτι τὰ πάντα καὶ, 7
 45 εἰνα τῶν πάντων ἐξαρτῶν υἱὸν καὶ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ λεγόμενα πάντα ταῦτα δι' αὐτοῦ γέγονε καὶ οὐχ οἷόν τε ὁμοίαν ἔχειν τὰ δημιουργούμενα

1 Ἐξ 3, 14

2 Γεν 1, 1

3 Δευτ. 6, 4.

4 Β' Βασ 7, 8.

5. Μαθ 3, 17

6 Γεν 1, 1

7 Ψαλμ. 103, 4

8 Α' Κορ 8, 6.

9. Α' Κορ. 8, 6

τῶν δημιουργουμένην γένεσιν καὶ ἵνα ὁ ἐκ τοῦ θεοῦ λεγόμενον ὡς
 ἄλλως ἐπὶ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ σημαίνει διὰ διδασκῆς ἢ ὡς ἐπὶ τοῦ
 λεγόμενου νοεῖται, μὴ γὰρ γέγραπται ὅτι τὰ ποιήματα ἔστι διὰ καὶ
 ὁ μὲν λόγος ἰδιὸν τῆς οὐσίας γέννημα καὶ δὲ οὐ βουληματος δημιουργη-
 ματα.

- Ἰαυτα καὶ ἡ συνὸδος συνορῶσα καὶ εἰδυία τὴν ἐκ τῆς ὁμωνυμίας 36,1
 διαφορίαν ὑπὲρ τῶν μη τινὰς πόνους κατὰ τὴν κτίσιν οὕτω λεγέσθαι
 καὶ τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ θεοῦ λεγόμενον ἔγραψαν ἐκ τῆς οὐσίας τὸν υἱὸν
 καὶ μὴ γὰρ τοῦτο τὸ γέννησιν ἀληθῶς οὐκ ἔστι τὸν πατέρα γνωρι- 2
 ζεῖται, ἐκ δὲ τοῦ λεγέσθαι ἀπλῶς ἐκ τοῦ θεοῦ τὸ βούλημα τῆς δημιουργίας
 τοῦ κτίζοντος σημαίνεται· εἰ μὲν οὖν καὶ αὐτοὶ τοιαύτην
 ἔχοντες διανοίαν ἔγραψαν ἐκ τοῦ πατρὸς τὸν λόγον, μὴ μεμφέσθικσαν
 τὴν συνόδον εἰ δὲ ὡς ἐπὶ τῆς κτίσεως ἔστι γεγραμμένον οὕτω καὶ
 ἐπὶ τοῦ υἱοῦ φρονᾷσι τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἔδει ταῦ ἐπὶ τῆς κτίσεως λαμβά-
 15 νοντας αὐτοὺς μὴ λέγειν υἱὸν, ἵνα μὴ δοκίμοι φρενὶ βλασφημῶσι τὴν
 εὐσεβείαν καὶ ἡ τὸν κύριον μὴ συναριθμεῖν τοῖς κτισμάσιν ἢ μὴ ἀνα-
 ξα καὶ μὴ ἀμολογόντα περὶ τοῦ υἱοῦ γράψαι· εἰ γὰρ λόγος ἐστίν, οὐκ
 ἔστι κτίσμα· εἰ δὲ κτίσμα ἐστίν, οὐκ ἐστὶν λόγος· ταῦτα δὲ δια- 3
 νοοῦμεν καὶ χρῆσθαι· πού καὶ τὸ ἄριον λουτράν, ὅτι εἰς πατέρα καὶ
 20 εἰς υἱὸν καὶ οὐκ εἰς κτίσιν καὶ κτίσμα διδοται, ὥς αὐτοὶ νομίζουσιν
 ὅτι οὐ γέγραπται ταῦτα· φησὶν, καὶ ὡς ἀγραφῶς τὰ φωνὰς
 ἐκβάλλομεν ἄλλα καὶ τοῦτο πάλιν προφασί· αὐτοῖς ἐστὶν ἀντισχόντος
 εἰ γὰρ ἐκβλητέα νομίζουσιν τα μὴ γεγραμμένα, δια τί τῶν περὶ Ἀ- 4
 ρείων ἐξ ἀγραφῶν ἐπισημασάντων τοσούτων ρημάτων συρφετόν το ἔξ
 25 οὐκ ὄντων καὶ το οὐκ ἦν ὁ λόγος πρὶν γεννηθῆ, καὶ ἦν τότε ὅτε οὐκ ἦν
 καὶ τρεπτός ἐστὶ καὶ ἄρρητος καὶ ἀόρατος ὁ πατήρ τῷ λόγῳ καὶ ὁ λόγος
 οὐκ οἶδεν οὐδὲ τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν καὶ ὅσα ἐν τῇ γελῳῳ καὶ ἀσεβεῖ
 θαλίᾳ αὐτοῦ φρονῶν ἐξήμεσεν Ἀρείος οὐκ ἀντιπῆκασιν, ἀλλὰ καὶ
 μᾶλλον ὑπὲρ αὐτῶν ἀγωνίζονται καὶ διὰ ταῦτα πρὸς τοὺς πατέρας
 30 αὐτῶν διαμαχονται ἐκ ποίας δὲ γραφῆς καὶ αὐτοὶ εὐρόντες τὸ
 ἀγέννητον καὶ τὸ οὐσίας ὄνομα καὶ τρεῖς εἰσὶν ὑποστάσεις καὶ οὐκ
 ἔστιν ἀληθινὸς θεὸς ὁ Χριστός· καὶ εἰς ἐστὶ τῶν ἑκατὸν προβατῶν
 καὶ ἡ μὲν σοφία τοῦ θεοῦ ἀγέννητος καὶ ἀναρχὸς ἐστὶ, πολλοὶ δὲ εἰσι
 αὐ κτισθεῖσαι δυνάμεις, ὧν μία ἐστὶν ὁ Χριστός, ἢ πῶς ἐν τοῖς 6
 35 λεγομένοις Ἐγκαινῶσι ἀγραφῶς χρησάμενοι λέξεσιν οἱ περὶ Ἀκακίον
 καὶ Εὐσέβιον καὶ εἰπόντες οὐσίας τε καὶ δυνάμεις καὶ βουλῆς καὶ
 δόξης ἀπαράλλακτον εἰκόνα τὸν πρωτότοκον τῆς κτίσεως· γογγύζουσι
 κατὰ τῶν πατέρων ὡς ἀγραφῶν αὐτῶν μνημονευσάντων λέξεων καὶ
 οὐσίας μνημονευσάντων, ἔδει γὰρ αὐτοὺς ἢ καθ' ἑαυτῶν γογγύζειν
 40 ἢ μηδὲν τοὺς πατέρας αἰτιάσθαι.

Εἰ μὲν οὖν ἄλλοι τινὲς ἐπρόφασίζοντο τὰς τῆς συνόδου λέξεις, 37,1
 ἡδυναντό πως ἡ ἀγνοίας ἡ εὐλαβείας ὑπόνοιαν ἔχειν καὶ περὶ μὲν
 Γεωργίου τοῦ Καππάδοκος τοῦ ἐκβληθέντος ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας

- λόγος οὐδεὶς, ἄνθρωποι, μὲτε ἐκ πρὸς αὐτὸς βίον τὴν μαρτυρίαν
 ἔχοντες, μήτε βλαβὴ Χριστοῦ τυγχάνουσιν, ἀλλὰ μόνον ὑποκρίνα-
 μένοι, δια τὴν κληρὸν τοῦ ὀνόματος καὶ ἐκ τῶν ἡγῆσάμενον τὴν εὐσέ-
 βειαν.¹ διὰ οὐδὲ μὲν αὐτὸ ἐν τῇ κληρὸν εὐσεβείας πτερόντα περι τὴν πε-
 3 στὴν ἄνθρωπον «μήτε εὐδοκίαν, μήτε μὴτε περὶ ὧν διαβεβαίοντα. ἔν»,
 ἀλλὰ πάνσι κατὰ τὸ γεγραμμένον ὡς κέφαλον² ἐπακολουθοῦντα.
 Ἀκάκιος δὲ καὶ Εὐδοξίος καὶ Πατρίφιλος ταῦτα λέγοντες πῶς οὐκ
 ἄξιον πάσης εἰσὶ κατ' ἀγνώσεως γραφάντες γὰρ ἄγραφα καὶ αἱρεῖται
 καὶ ἀποδείξμενοι τοσαύτως ὡς καλὸν τὸ τῆς οὐσίας ὄνομα, μάλιστα
 10 καὶ δια τὴν ἐπιστολήν Εὐσεβίου αἰτιῶντα, νῦν τοὺς πρὸ αὐτῶν ὡς
 τοιαύταις ἡγῆσάμενοις λέξουσιν ἄλλα καὶ εἰπόντες αὐτοὶ θεὸν ἐκ θεοῦ
 καὶ λόγον ζωὸν τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς ἀπαράλλακτον εἶναι ὡς
 οὐκ ἔστιν κατὰ τὸν ὅμοιον εἶναι τῆς οὐσίας καὶ ὁμοιο-
 15 σιον τὸν γεννηθέντα τῷ γεγεννηκότι. τί δὲ θαυμάσιον ἐστὶν
 πρὸ αὐτῶν καὶ τοὺς ἰδίους πατέρας διαμαχονται, ὅπου γε καὶ αὐτοὶ
 ἑαυτοὺς ἐναντιομένου τοὺς αὐτῶν προσκοποῦσιν, ἐκθέμενοι γάρ
 ἐν τοῖς λεγομένοις Ἐγκαινίοις ἐν Ἀντιόχεια τῇ οὐσίας τοῦ πατρὸς
 ἀπαράλλακτον εἶναι ὡς οὐκ ὁμοιοσάντας τε οὕτω φρονεῖν
 καὶ ἀναθεματίζαντες τοὺς ἄλλως φρονούντας, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐν τῇ
 20 Ἰσαυρίᾳ γράψαντες, οὐ φενομένην τὴν ἐκτεθεισαν αὐθεντικὴν πίστιν
 ἐν τοῖς Ἐγκαινίοις τοῖς κατὰ Ἀντιόχειαν (ἐν αὐτοῖς δὲ ἱεραφὴ τὸ
 τῆς οὐσίας ὄνομα) ὥστερ ἐπὶ λαθόμενοι ταύτων, μετ' ὀλίγον ἐν τῇ
 αὐτῇ Ἰσαυρίᾳ ἀναντία ἔγραψαν λέγοντες, «ὁ ὁμοουσιον καὶ τὸ ὁμοιο-
 25 ονσιον ἐκβαλλομεν ὡς ἄλλοτριον τῶν γραφῶν, καὶ τὸ τῆς οὐσίας
 ὄνομα περιαιροῦμεν ὡς μὴ κείμενον ἐν ταῖς γραφαῖς».
 Τίς οὖν εἴπῃ τοὺς τοιοῦτους Ἀριστιανούς ἡγήσεται, ἢ τοιαῖς πίστις
 38,1 παρὰ τοῦτοις, παρ' οἷς αὐτὸς λόγος, οὐ γράμμα βέβαιον, ἀλλὰ πάντα κα-
 τὰ καιρὸν ἀλλασσεται καὶ μεταβάλλεται. εἰ γὰρ, ὦ Ἀκάκιε
 καὶ Εὐδοξίε, οὐ φενομεν τὴν ἐκτεθεισαν ἐν τοῖς Ἐγκαινίοις πίστιν,
 30 ἐν αὐτῇ δὲ γέγραπται, «οὐσίας ἀπαράλλακτος εἰκὼν ἐστὶν ὁ υἱός»,
 πῶς ἐν τῇ Ἰσαυρίᾳ γραφετε, «ἐκβαλλομεν τὸ ὁμοουσιον»; εἰ γὰρ οὐκ
 ἐστι κατ' οὐσίαν ὁμοιος υἱός τῷ πατρὶ πῶς ἀπαράλλακτος τῆς οὐσίας
 εἰκὼν ἐστὶν, εἰ δὲ μετέγνωτε γράψαντες τὸ τῆς οὐσίας ἀπαράλλακτος
 εἰκὼν, πῶς ἀναθεματίζετε τοὺς ἀνόμοιους εἶναι λέγοντας τὸν υἱόν;
 35 εἰ γὰρ οὐχ ὁμοιος κατ' οὐσίαν παντὶς ἀνόμοιος ἐστὶ τὸ δὲ ἀνόμοιον
 οὐκ ἐν εἰς εἰκὼν, εἰ δὲ οὕτω κατ' ἡμᾶς ἐστὶν, οὐκ ἔρα καὶ τὸν
 υἱὸν ἑωρακῶς ἑώρακε τὸν πατέρα «ὃ πλείστης ὁμοιότητος οὐσίας διαφορᾶς,
 μᾶλλον δὲ τὸ ὅλον ὄντος τοῦτου πρὸς ἐκεῖνον ἀνόμοιος τὸ δὲ ἀνόμοιον
 οὐχ οὐκ ὅλον τε ὁμοιον λέγεσθαι, καὶ τοῖνυν μηχανῇ τὸ ἀνόμοιον ὁμοιον
 40 λέγετε καὶ τὸ ὁμοιον ἀνόμοιον φρονεῖτε καὶ ὑποκρίνεσθε λέγοντες

σύνοδον ἐκείνην τὴν μεγάλην ἥ ὅτι τὴν ἀρειανὴν αἵρεσιν κατέκρινε.
 διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὴν τοῦ ὁμοουσίου λέξιν διαβάλλουσιν κακῶς αὐτοὶ
 φρονούντες καὶ περὶ αὐτῆς εἰ γὰρ ἐπὶ τῇ ὀρθῇ καὶ τὸν μὲν
 πατέρα πατέρα ἀληθῶς ὁμολογοῦν. τὸν δὲ υἱὸν γνήσιον υἱὸν καὶ φησὶ
 5 ἀληθινὸν λόγον καὶ σφίαν ἐπίσταναι εἶναι τοῦ πατρὸς τὸ τε ἔκ
 τοῦ θεοῦ λέγειν τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὥστερ λέγεται περὶ τῶν κτισμάτων
 οὕτως εἶπεν καὶ περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς ἴδιον αὐτὸν
 ἐνόουν εἶναι γεννητὰ ὡς ἐστὶ τὸ ἀπαύκτιστον ἐκ τοῦ φωτός, οὐκ ἂν
 ἐκαστος αὐτῶν κατηγορεῖ τῶν πατέρων· ἀλλ' εὐαρρουν, ὅτι κακῶς
 10 ἔγραψεν ἡ συνὸδος καὶ οὕτως ἐστὶν ἡ ὀρθὴ περὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ πίστις.

Ἄλλ' ἄσφαρς φησιν, ἐστὶν ἡμῖν τῶν τοιούτων λέξεων ἡ διανοία 40, 1
 καὶ τοῦτο γὰρ προσέφασσαν οἱ λέγοντες ὅτι· μὴ δυνάμενοι κατα-
 λαβεῖν τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν ἐκβαλλόμενοι πῦρας τὰς λέξεις· τοῦτο 2
 15 δὲ εἰ ἀληθῶς εἶπεν, οὐκ ἔδει κεραιὴν αὐτοῦ ἐκβαλλόμενους τὰς λέξεις,
 ἀλλ' ἀφ' ὧν μαθεῖν παρὰ τῶν ἐπιστάμενων, ἐπεὶ ὀφείλουσιν γε καὶ
 ἄπερ ἂν ἐν ταῖς θεατικῇ γραφαῖς, μὴ νομοῦσιν ἐκβαλλεῖν καὶ κατηγορεῖν
 τοὺς γραφάμενας αὐτὰ ἀλλὰ τοῦτο μᾶλλον αἰρετικῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τῶν
 Χριστιανῶν τὸ πόλημα· ἃ γὰρ ἀννοοῦμεν ἐν τοῖς λόγοις, οὐκ ἐκ 3
 20 βαλλόμεν, ἀλλὰ ζητοῦμεν οὐκ ἀπεκαλύψαν ἡ χάρις καὶ παρ' αὐτῶν
 μαθάνειν ἀξιοῦμεν· ἐπειδὴ δὲ καὶ οὕτω προσέφασκονταί τινι ἄσφαρῶν
 τῶν τοιούτων λέξεων, ὁμολογητέωσαν γοῖν τα εὐθὺς ἐπιφερμένα
 καὶ ἀναθεματίζεσθαι τοὺς φρονούντας· ἔξ οὐκ ἔντα· εἶναι τὸν υἱὸν
 καὶ οὐκ ἦν πρὶν γεννηθῆ· καὶ ὅτι· κτίσμα καὶ τεῖγμα ἐστὶν ὁ τοῦ θεοῦ
 25 λόγος· καὶ τρεπτός ἐστι τῇ φύσει· καὶ ἔξ ἑτέρας ὑποστάσεως· καὶ
 ὁλως ἀναθεματίζεσθαι τὴν ἀρειανὴν αἵρεσιν τὴν ἐσευροῦσαν τὴν τοι-
 αυτὴν ἀπέβειαν καὶ λοιπὸν μὴ λεγέτωσαν· ἐκβαλλόμενους τὰς λέξεις,
 ἀλλ' ὅτι· οὕτω νοοῦμεν αὐτάς, ἵνα οὕτω πιθανὴν τινα πρόφασιν ἔχωσι
 τοῦ παραιτεῖσθαι ταῦτα εὐ δὲ αἶδα καὶ πείσχυμα, καὶ αὐτοὶ δὲ τοῦτο
 30 γινώσκουσιν ὅτι ταῦτα ἐὰν ὁμολογήσωσι, καὶ ἀναθεματίσωσι, τὴν
 ἀρειανὴν αἵρεσιν οὐκ ἀρνήσονται, κακεῖνας τὰς τῆς συνόδου λέξεις
 διὰ τοῦτο γὰρ καὶ οἱ πατέρες, εἰρηκαπες ἔκ τῆς οὐσίας γεννητὸν τὸν
 υἱὸν ὁμοουσίου τῷ πατρὶ· εὐθὺς ἐπὶ τὸν λόγον· τοὺς δὲ λέγοντας· τὰ
 προειρημένα, ἄπερ ἐστὶ τῆς αἰρετικῆς αἰρέσεως, ἀναθεματίζομεν· ἵνα
 35 δείξωσιν ὅτι, ὡς ἐκ παραλλήλου λέλεκτα, παρ' αὐτῶν καὶ αἱ λέξεις
 ἐκείναι ταῦτα σημαίνουσι, καὶ ὅς ἂν ἐκεῖνας ὁμολογήσῃ, παντὶ καὶ
 ταῦτα διανοηθήσεται· οἱ δὲ μήτε ταῦτα φρονούντες, ἀλλὰ κακεῖνα
 διαβάλλοντες οἱ τοιοῦτοι πανταχόθεν ἐλέγχονται χριστομαχοί.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐξ ὧν τὴν σύνοδον ἀννοούμενων ἀρκεῖ πρὸς 41, 1
 40 εἰλεχον τὰ ὀλίγα ταῦτα πρὸς δὲ τοὺς ἀποδεχομένους τὰ μὲν ἄλλα
 πάντα τῶν ἐν Νίκαια γραφέντων, περὶ δὲ μόνον τὸ ὁμοουσίου ἀμφι-
 βάλλοντας χρὴ μὴ ὡς πρὸς ἐχθρούς διακείσθαι καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς
 οὐχ ὡς πρὸς Ἀρειομανίτας οὐδ' ὡς μαχομένους πρὸς τοὺς πατέρας

- ἐνιστάμεθα, ἀλλ' ὡς ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφούς διαλεγόμεθα τὴν αὐτὴν
 μὲν ἡμῖν διανοίαν ἔχοντας, περὶ δὲ τὸ ὄνομα μόνον διατάζοντας
 καὶ γὰρ ὁμολογούντες ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς εἶναι, καὶ μὴ, ἐξ 2
 ἑτέρας, υποστάσεως τὸν υἱὸν κτίσμα - εἰ μὴ εἶναι μὴδὲ ποιῆμα αὐτόν,
 5 ἀλλὰ γνησίον καὶ φύσει ἕνλημα αὐτοῦς τε αὐτὸν σπένδειν τῷ πατρὶ
 λόγον ὅσα καὶ σοφίαν αὐτῶν μακρὰν εἶπεν ἀποδέξασθα καὶ τὴν τοῦ
 ὁμοουσίου λαβεῖν τοιοῦτος δὲ ἐστὶ Βασιλεὺς οὐκ ἔτι ἄγκυρας γραφὰς
 περὶ πίστεως. τὸ μὲν ἄρ' ὁμοιον μόνον λέγειν κατ' οὐσίαν οὐ 3
 πάντως σημαίνει καὶ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας, ἐξ οὗ μᾶλλον ὡς καὶ πῶς
 10 εἰρήκασι. σημαίνεται τὸ γνήσιον τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα καὶ γὰρ
 καὶ κασσιτερος ὁμοιος ἐστὶ μόνος τῷ ἀργύρῳ καὶ λυκος τῷ κυνὶ καὶ
 χαλκὸς χρυσοῦν τῷ ἀλγθνῷ χρυσῷ, οὐτε δὲ κασσιτερος ἐκ τοῦ ἀργύ-
 ρου τοῦ γάνει οὐτε λυκος ὡς υἱὸς τοῦ κυνὸς ἂν νομισθεῖν. ἐπειδὴ δὲ 4
 καὶ ἐκ τῆς οὐσίας καὶ ὁμοιωσικιον αὐτόν εἰρήκασι, τί ἕτερον σημαί-
 15 νοῦσιν ἐκ τούτων ἢ τὸ ὁμοουσιον, καὶ γὰρ ὥστερ ὁ λέγων μόνον
 ὁμοουσίουσιν οὐ πάντως καὶ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας γνωρίζει οὕτως ὁ λέγων
 ὁμοουσικιον ἀμφοτέρων τοῦ τε ὁμοουσίουσιν καὶ τοῦ ἐκ τῆς οὐσίας
 σημαίνει τὴν διάνοιαν καὶ αὐτοὶ γὰρ ἐνιστάμενοι πάλιν πρὸς τοὺς 5
 κτίσμα λέγοντας εἶναι τὸν λέγον, καὶ μὴ θέλοντας αὐτόν γνήσιον
 20 υἱὸν εἶναι ἀνθρωπίνων παραδειγμάτων υἱοῦ καὶ πατρὸς εὐηφασί-
 τας κατ' αὐτὸν ἀποδείξει, ἐξισορμένους τοῦτο, δι. μὴ ὡς ἀνθρώπος
 ἐστὶν ὁ θεὸς μὴδὲ ὡς ἀνθρώπων γονὴ οὕτως ἐστὶν ἢ τοῦ υἱοῦ γέννησις,
 ἀλλ' ὡς ἡ θεῷ πρόποισα καὶ ἡμᾶ, ἀρμόζουσα νοεῖν καὶ ἄρ 6
 καὶ πηγὴν εἰρήκασι τὸν πατέρα τῆς σοφίας καὶ τῆς ζωῆς, τὸν δὲ
 25 υἱὸν ἀπαυγασμα φωτός, αὐτοῦ καὶ αὐτὸν εἶναι τὸ ἐκ τῆς πηγῆς γέννη-
 μα λέγοντα «ἐγὼ εἰμι ἡ ζωὴ¹» καὶ «ἐγὼ εἰμι ἡ σοφία, κατεσκήνωσα
 βουλὴν²» τὸ δὲ ἐκ φωτός ἀπαυγασμα καὶ ἐκ πηγῆς γέννημα καὶ ἐκ
 πατρὸς υἱὸν πᾶς ἐν τις ἀρμολόγους ὀνομάσειεν ὁμοουσικιον, ἄρ' 7
 οὐκ μὴ ἐπειδὴ τα ἐξ ἀνθρώπων γεννήματα ὁμοουσικία ἐστὶν, εὐλαβεῖσθαι
 20 δεῖ μὴ καὶ ὁ υἱὸς λεγόμενος ὁμοουσικος νομισθεῖται καὶ αὐτὸς ὡς ἀνθρώ-
 πινον γέννημα, μὴ γένοιτο οὐκ ἐστὶν οὕτως. ἀλλὰ καὶ ταχεῖαν ἔχει 8
 τὴν λύσιν τοῦτο. λόγος γὰρ ἐστὶ καὶ σοφία τοῦ πατρὸς ὁ υἱός, ἐξ ὧν
 τὰ ἀπαθὲς καὶ τὸ ἀμέριστον τῆς ἐκ πατρὸς γέννησεως γνωρίζεται.
 λόγος γὰρ οὐδὲ ὁ τῶν ἀνθρώπων μέρος ἐστὶν οὐδὲ κατὰ πάθος
 35 ἐξ αὐτῶν προέρχεται, μῆτι γὰρ ὁ θεοῦ, ὃν υἱὸν εἶναι ταυτοῦ ὁ πατὴρ
 ἐδήλωσεν. ἵνα μὴ πάλιν τις ἀκούων μόνον λόγον νομίσῃ τοιοῦτον
 εἶναι, οὐδὲς ἐστὶν ὁ τῶν ἀνθρώπων ἀνυπόστατος, ἀλλ' ἀκούων δι.
 υἱός ἐστι γινώσκῃ τοῦτον εἶναι ζῶντα λόγον καὶ ἐνούσιον σοφίαν.
 "Ἐπειτα ὥστερ τὸ γέννημα λέγοντες οὐκ ἀνθρωπίνως νοοῦμεν 42,1
 40 καὶ πατέρα τὸν θεὸν εἰδότες οὐ σωματικῇ τινι περὶ αὐτοῦ λαμβά-
 νομεν ἔννοιαν, ἀλλὰ τὰ μὲν παραδείγματα καὶ τὰς τοιούτας λέξεις

- ἀκούομεν, ἀρμοζόντως δὲ περὶ θεοῦ νοούμεν αὐτὸν γὰρ ὡς ἄνθρωπος
ὁ θεός οὕτως ἔρα καὶ τὸ ὁμοούσιον ἀκούοντες υπερβαίνειν ὀφείλομεν
πάναν αἰσθῆσιν καὶ κατὰ τὴν θέλειαν παροικῶν ἡμετέων καὶ τὰ
παράτιθέμενα ἡμῶν ὥστε μέντοι κατασκευάζειν ὅτι μὴ θελήσει ἀλλὰ
5 αὐθὺς ἴσως ἔσται ἐκ πατρὸς γενήσιν ὡς ἐκ τρυφῆς ζῆτος καὶ φειδῶς
ἀπαγασμα ἢ διὰ τί τὸ μὲν ἐννῆμα καὶ τὸ ἴσως οὐ σώματικόν,
τὸ δὲ ὁμοούσιον ὡς ἐπὶ σωμάτων διανοούμεθα καὶ μάλιστα ὅτι
οὐ περὶ ἄλλου καὶ ἄλλος ἐστὶ τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ περὶ οὗ τὸ γεννῆμα,
περὶ τούτου καὶ τὸ ὁμοούσιον ἐκέρχεται καὶ πρέπει τὴν αὐτὴν διάνευσιν
10 ἀμφοτέρων τῶν λέξεων ἐπὶ τοῦ πατρὸς διακρίνειν καὶ μὴ τὸ μὲν
γεννῆμα καλῶς ἐξηγησθῆναι τὸ δὲ ὁμοούσιον ἄλλως ἐπὶ ἀκρίτως
ἐστὶν οὕτω διακειμένους ἡμᾶς καὶ λέγοντας λόγον καὶ σοφίαν τοῦ
πατρὸς τὸν υἱὸν διαφορὰν ἔχειν καὶ περὶ τούτων τὴν διάνευσιν, καὶ
ἄλλως μὲν τὸν λόγον νοεῖν, ἐτέρως δὲ τὴν σοφίαν, ἀλλ' ὥστε ἴσως
15 τοῦτο λόγος γὰρ καὶ σοφία τοῦ πατρὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς καὶ ἐν ἐστὶ ὁ
ἐκ πατρὸς γεννῆμα καὶ ἴδοντες οὐσίας αὐτοῦ οὕτως εἶναι ἐστὶν ὁ νοῦς
τοῦ γεννήματος καὶ τοῦ ὁμοούσιου καὶ ὁ φρονεῖν γεννῆμα τὸν υἱὸν
φρονεῖ τοιοῦτον ὁρθῶς καὶ ὁμοούσιον
- Αὐτὰρ καὶ μὲν οὖν ταῦτα δεῖξαι τῶν ἀγαπητῶν τὴν διάνευσιν μετ'
20 ἄλλοτριαν μὴδὲ μακρὰν οὐσαν τοῦ ὁμοούσιου ἐπειδὴ δὲ εὐς αὐτοὶ
φασι (τὴν γὰρ ἐπιστολὴν οὐκ ἴσμεν εἶναι) οὐ τὸν Σαμοσατέα κατακρι-
ναντες ἐπισκοποῦντες, εἰρηκασὶ μὴ εἶναι ὁμοούσιον τὸν υἱὸν
τοῦ θεοῦ τῷ πατρὶ, καὶ λοιπὸν αὐτοὶ διὰ τὴν πρὸς τοὺς εἰρηκτάς
ἐλλαβεῖν τε καὶ τιμῶν οὕτω περὶ τὴν λέξιν δοκεῖν καλὸν μετ'
25 αὐτῶν μετ' ἐλλαβείας καὶ περὶ τούτου διακρινέσθαι συγκρίνειν
μὲν ταυτοὺς πρὸς ἐκείνους ἀπρετές παύει, γὰρ εἰσι πατέρες δια-
κρίνειν δὲ πάλιν ὡς αὐτοὶ μὲν καὶ ὡς ἐκεῖνοι δὲ τῶν πάντων, εἰρηκασὶ
οὐκ ὄντων οἱ πάντες πρὸς ἐκείνους ἐν Χριστῷ, οὐ γὰρ δὲ αὐτοὶ
καὶ οὐδὲ τῶν συνελθόντων τὸν χρῆμα συμβαλεῖν ἵνα μὴ δοκῶσιν
30 οἱ πλείους τοὺς ἐλαττωμένους ἐπικρίπτειν, οὐδ' αὖτε πάλιν τὸν χρόνον
ἀναμετρεῖν, ἵνα μὴ δοκῶσιν οἱ προλαβόντες ἀφανίζειν τοὺς μετὰ ταῦτα
γενομένους, οἱ πάντες γὰρ καθὼς προεῖρηται, πατέρες ἐπὶ καὶ
3 δυνάμεις οὐδὲ οἱ τ' νεωτέρων τι φρονήσαντες ἐγράψαν οὐδὲ ἑαυτοῖς
καταθαροσάμενοι γράφων προέστησαν λέξεων ἅλ' ἐκ πατέρων
35 ὀρίκωμενοι, καὶ αὐτοὶ τοῖς ἐκείνων ἐγρήσαντο ῥήμασι διανοήσαντες
γὰρ δύο γεγονασὶν ἐμπροσθεν τῶν ἐβδόμηκοντα τῶν καθελόντων
τὸν Σαμοσατέα, τούτων ὁ μὲν τῆς Ῥώμης, ὁ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας
ἦν ἐπίσκοπος ἀλλὰ τινῶν αἰτιασάμενων παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης
τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον ὡς λέγοντα τοῖμα καὶ μὴ ὁμοού-
40 σιον τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ ἢ μὲν κατὰ Ῥώμην συνοδος ἡγανακτήσεν, ὁ
δὲ τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπος τὴν πάντων γνωμὴν γράφει πρὸς τὸν ἡμῶν

νομὸν εἰκοστή· κάκεινος λοιπὸν ἀποκατανομήσει· τὸ μὲν βιβλίον ἐπιγραφεί· ἐκείνου καὶ ἀποδοθήσεται· γραφεὶ δὲ τὰ ἐν αὐτῷ ἐκείνου.

- Καὶ δι' αὐτῆς ἐπιστολῆς ἐγράφη ἐν αὐτῇ ἡμερᾷ καὶ ἡ προφουσίαν ἐγκλήμα κατ' ἐμοῦ μετὰ τοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν Χριστῷ ὁμοουσιον εἶναι· τί, θεῷ ὁ γὰρ καὶ τὸ ὅμοιον αὐτοῦ ἴσχυι καὶ εὐρυκέναι μὴ ἀνεργικέναι· οὐ γὰρ ἁγίων πατρὶς καὶ τοῦ ἁγίου ρήματα μετὰ τῶν, ἡ σεσατήκοι τῆς ἡμετέρας, καὶ ἀποδοθεὶ καὶ γὰρ ἀνθρωπείαν νοῦν παρεθεῖν ἄλλον ὡς οὐσαν οὐκ ἐν, φήσας πάντως τοῖς γονεῖς μόνον ἐροῦν εἶναι τῶν τέκνων ὅτι καὶ οὗτοι εἰεν τὰ τέκνα ἡ μήτε γονεῖς ἡ πατρὶς καὶ εἶναι μήτε τέκνα καὶ τὴν μὲν ἐπιστολὴν καὶ προείπον, ὅτι τὰς περιστάσεις, οὐκ ἔχω τροκοῦσαι εἰ δ' οὐκ, αὐτὰ σοὶ τὰ τότε ρήματα μάλ' ὅσον δὲ καὶ πάσης ἀνέπεμψα τὸ ἀντιγραφὸν ἐπεὶ ἐκ ἐμπέριον καὶ ἴδον δὲ καὶ μένυμα πλεονάζει· τῶν πατρῶν ὁμοκλήματα καὶ γὰρ καὶ τῶν εἰπόντες ἀπὸ παλαιῶς ἡ τὸ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης εἶναι τοῦ ὅθεν ἐβλαστῆσαι καὶ παλαιῶν ἐκείνων καθέστηκεν ὁμοφύεις καὶ παλαιὸν ἀπο τῆς ῥέοντα ἑτέρου καὶ σχήμα καὶ ὅμοια μετέπληρυνται· μήτε γὰρ τὴν πηγὴν τοταμὸν αὐτῶν τοταμὸν περὶ λέγεσθαι καὶ ἀμφοτέρω ὑπαρχειν καὶ τὴν μὲν πηγὴν εἶναι πατέρα εἶναι· ἡν δὲ τοταμὸν εἶναι τὸ ἐκ τῆς πηγῆς γεννημένον· οὕτως εἰρηκεν ὁ ἐπισκοπῶν.

- Ἡμεῖς οὖν μέμενται· τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων ὡς εἰρηκεν παρὰ τὴν ἡμετέραν· αὐτῶν ὅς ἐκ αὐτῶν ἂν ἐκαστὸς καὶ τοῖς ἐβδερμκοντα· ὅτι μετὰ τῶν πατρῶν ἐφύλαξαν πρὸ αὐτῶν δὲ ἦσαν οἱ Διονυσίου καὶ οἱ ἐν Ρώμῃ· ὅτι τῶν κατὰ τὴν συνελθόντων ἐπιστολῶν ἀλλ' οὔτε τοῦτο οὔτε ἐκείνου ὅτιον ἐπὶ τῶν πατρῶν ἐπὶ τῶν πατρῶν τὰ Χριστοῦ καὶ πατρὶς σπουδὴν ἐσχηκας· κατὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ οἱ μὲν τὸν Σαμασαρετῶν οἱ δὲ τὴν αἰρετικὴν αἵρεσιν κατέκρινον ὁρθῶς δὲ καὶ οὗτοι κάκεινοι καὶ καλῶς, πρὸς τὴν ἵππεκ μέντοι ὑπόθεσιν γεγράφασι· καὶ ὅτι περὶ ὁ μακαριὸς ἀπόστολος Ῥωμαίοι μὲν ἐπιστάλλων εἰπὼν ὁ νόμος πνευματικός ἐστι· καὶ ὁ νόμος ἁγίος καὶ ἡ ἐντολὴ ἀγαθὴ καὶ ἀγαθὴ· καὶ μετὰ τὸν αὐτὸν ἀπὸ γὰρ ἀλλήλων τὸν νόμον ἐν τῷ ἁγίῳ· Ἐβραῖοις δὲ ἐγράφη ἀπὸ νόμος οὐδένα τετέλειωκε· καὶ Γαλάταις μὲν καὶ νόμος οὐδένα δικαιούται· Τιμολοῦ δὲ ὁ νόμος ὁ νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται· καὶ οὐκ ἂν τις αἰτιάσεται τὸν ἁγίον ὡς ἐναντία καὶ μαχόμενα γραφόντα, ἀλλὰ καὶ μάλ' ὅσον θαυμάσιον ἀρμοζόντως πρὸς ἐκάστους ἐπιστάλλοντα· ἵνα οἱ μὲν Ῥωμαῖοι καὶ οἱ ὅλοι μάθωσιν ἀπὸ τοῦ γραμματός ἐπιστρέφειν εἰς τὸ πνεῦμα, οἱ δὲ Ἐβραῖοι καὶ Γαλαταὶ παιδεύωσι μὴ εἰς τὸν νόμον, ἀλλ' εἰς τὸν κύριον τὸν διδωκότα

τὸν νόμον ἔχειν τὰς ἐλπίδας, οὕτως εἰ ἀμφοτέρων τῶν συνόδων οἱ πατέρες διαφόρως ἐκινημονεύσαντες περὶ τοῦ ὁμοουσιου οὐ χρὴ πάντως ἡμᾶς διαφερεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐρευνᾶν καὶ παντὸς εἰρησώμεν ἀμφοτέρων τῶν συνόδων τὴν ἡμενοιαν· οἱ μὲν γὰρ τὸν Σαμοσατέα καθελόντες σωματικῶς ἐκλαμβάνοντες τὸ ὁμοουσιον τοῦ Πατρὸς, σφριζεσθαι τε θέλοντες καὶ λέγοντες· εἰ μὴ ἐξ ἀνθρώπου γέγονεν ὁ Χριστὸς θεός, οὐκ αὖν ὁμοουσιός ἐστι· τῷ πατρὶ καὶ ἀνάγκη τρεῖς οὐσίας εἶναι, μίαν μὲν προηγουμένην, τὰς δὲ δύο ἐξ ἐκείνης· διὰ τοῦτο¹ εὐλαβηθέντες τοῦ τοιοῦτον σήψισμα τοῦ Σαμοσατέως εἰρήκασι, μὴ εἶναι τὸν Χριστὸν ὁμοουσιον οὐκ ἔστι γὰρ οὕτως ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα ὡς ἐκεῖνος ἐστίν· οἱ δὲ τὴν ἀρειανὴν αἵρεσιν ἀναθεματίζοντες, θεωροῦσαντες τὴν πανουργίαν τοῦ Παύλου καὶ λογιζάμενοι, μὴ οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων καὶ μάλιστα ἐπὶ θεοῦ τὸ ὁμοουσιον σημαίνεσθαι γινώσκοντές τε μὴ κτισμα ἀλλ' ἐκ τῆς οὐσίας γεννημα εἶναι τὸν λόγον καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ πατρὸς ἀρχὴν καὶ ρίζαν καὶ πηγὴν εἶναι τοῦ υἱοῦ καὶ ἀπολαβῆς ὁμοιότητος τὴν τοῦ γεννήσαντος, οὐχ ὡς ἑτεροφύκης, ὥστε ἡμεῖς ἐσμεν, χωρίζομενός ἐστι τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ὡς ἐξ αὐτοῦ υἱὸς ἀδιαίρετος ἵπάρχει ὡς ἐστὶ τὸ ἀπαύγασμα πρὸς τὸ φῶς, ἔχοντες δὲ καὶ τὰ τῶν περὶ Διονύσιον παραδείγματα τὴν πηγὴν καὶ τὴν περι τοῦ ὁμοουσιου ἀπολογία, πρὸ δὲ τούτων τὴν τοῦ σωτῆρος ἐνοειδῆ φωνήν, «ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἑσμῇ»² καὶ «ὁ ἑωρακὴς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα»³· τοῦτου ἐνεκεν εὐλαβῶς εἰρήκασι καὶ αὐτοὶ ὁμοουσιον τὸν υἱόν καὶ ὥστε, καθὰ προείπον, οὐκ ἂν τις αἰτιάσαιο τὸν ἀπόστολον, εἰ περὶ τοῦ νόμου Ῥωμαίους μὲν οὕτως, Ἑβραίους δὲ οὕτως ἔγραψε, τὸν αὐτὸν τρόπον οὕτε οἱ νῦν τοῖς προτέροις ἐγκαλέσκειν βλέποντες αὐτῶν τὴν ἐρμηνείαν, οὕτε οἱ πρότεροι τοὺς μετ' αὐτοὺς μέμψαντο⁴ ἂν ὁρῶντες τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν καὶ τὴν χρεῖαν δι' ἣν οὕτως ἔγραφαν περὶ τοῦ κυρίου καὶ γὰρ καὶ τὴν αἰτίαν ἐκάστη συνόδος εὐλογον ἔχει δι' ἣν οἱ μὲν οὕτως, οἱ δὲ οὕτως εἰρήκασιν· ἐπεὶ γὰρ ὁ Σαμοσατεὺς ἐφρόνει μὴ εἶναι πρὸς Μαρίας τὸν υἱόν, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς ἀρχὴν ἐσχηκέναι τοῦ εἶναι, τούτου ἕνεκεν οἱ τότε συνελθόντες καθέδωον μὲν αὐτὸν καὶ ἀρετικὸν ἀπέφηναν, περὶ δὲ τῆς τοῦ υἱοῦ θεότητος ἀπλουστερον γράφοντες οὐ κατεγίνοντο περὶ τὴν τοῦ ὁμοουσιου ἀκριβείαν, ἀλλ' οὕτως ὡς ἐξεληφάσι περὶ τοῦ ὁμοουσιου εἰρήκασι τὴν φροντίδα γὰρ εἶχον πᾶσαν, ὅπερ ἐπενόησεν ὁ Σαμοσατεὺς ἀνελεῖν καὶ δεῖξαι πρὸ πάντων εἶναι τὸν υἱόν καὶ ὅτι οὐκ ἐξ ἀνθρώπου γέγονε θεός, ἀλλὰ θεὸς ὧν ἐνεδύσατο δούλου μορφὴν⁵· καὶ λόγος ὧν γέγονε σὰρξ⁶, ὡς εἶπεν ὁ Ἰωάννης καὶ οὕτω μὲν κατὰ τῆς βλασφημίας Παύλου πέπρακται· ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ περὶ Εὐσέβιον καὶ Ἀρειον πρὸ χρόνων

¹ Ἰω. 10, 30
² Ἰω. 1, 14

³ Ἰω. 14, 9

⁴ Πρβλ. Θωμ. 2, 7.

⁵ Πρβλ.

- μὲν εἶναι τὸν υἱὸν ἔλεγον πεποιηθῆναι μόνῳ καὶ ἑνὶ τῶν κτισμάτων
 αὐτὸν ἐδίδασκον, καὶ τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ὡς υἱὸν ἐκ πατρὸς γενέσθαι
 ἐπιστάμενοι ἀλλ' ὡς τὰ κτίσματα, οὕτω καὶ ἐπ' αὐτοῦ, τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ
 εἶναι διεβεβαίοντο. τὴν τε τῆς ὁμοιωσεως ἐνότητά τοῦ υἱοῦ, πρὸς
 5 τὸν πατέρα οὐκ ἔλεγον κατὰ τὴν οὐσίαν οὐδὲ κατὰ τὴν φύσιν, ὡς ἔστιν
 υἱὸς ὁμοῖος πατρὶ, ἀλλὰ διὰ τὴν συμφωνίαν τῶν δοξασιῶν καὶ τῆς
 διδασκαλίας, ἀλλὰ ἅρ καὶ ἀπεσομένῳ καὶ ἀπεξενεόντι παντελῶς
 τὴν οὐσίαν τοῦ πατρὸς ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἕτεραν ἀρχὴν αὐτῷ τοῦ εἶναι
 παρὰ τὸν πατέρα ἐπίνοοντες καὶ εἰς τὰ κτίσματα κατὰφύοντες
 10 αὐτὸν, τούτου χάριν οἱ ἐν Νίκεια συνελθόντες, θεωρήσαντες τὴν πα-
 νουργίαν τῶν οὕτω φρονούντων καὶ συναγαγόντες ἐκ τῶν γραφῶν
 τὴν διάνοιαν ἰσχυρότερον νοήσαντες εἰσῆκαν τὸ ὁμοούσιον, ἵνα καὶ τὸ
 γνησίον ἀληθῶς ἐκ τούτου γνωσθῇ τὸ τοῦ πατρὸς καὶ μηδε κοινόν, ἔχη πρὸς
 τοῦτον τὴν γένεσιν ἡ γὰρ τῆς γένεως κατὰ τὴν ἰκρυβείαν τὴν τε ὑπο-
 15 κρίσιν αὐτῶν ἐὰν λέγωσι, τοῦ ἐκ τοῦ θεοῦ ῥήσαν, ὁ ἐλεγεῖ καὶ πασαι
 αὐτῶν τὰς τιθιζόμενται, ἐν αἷς σφαρπαζοῦσι τοὺς ἀκέραιους, ἐκβαλ-
 λει πάντα γόνι δυναμένοι σφαιζοῦν καὶ μεταποιεῖν ὡς θέλωσι,
 ταύτην μόνην τὴν λέξιν ὡς διελέγχεσθαι αὐτῶν τὴν εἰρεσιν διδασκῶν
 ἦν οἱ πατέρες ὡς περ ἐπιτειγίσμα κατὰ πάσης ἀσέβειας αὐτῶν

20 ἔγραψαν

- Πεποιησθαι τοίνυν πᾶσα φιλονεικία καὶ μηκέτι προσκοπώμεν 46, 1
 ἡμεῖς, εἰ διαφόρως ἐξεληφασιν αἱ σύνοδοι τὴν τοῦ ὁμοουσίου λέξιν
 ἔχομεν γὰρ εἰς ἀπολογίαν εὐλόγους περὶ αὐτῶν αἰτίας, τὰς πρὸ κινήμε-
 νας μὲν καὶ ταύτην δὲ τοῦ ἀγέννητον εἶ καὶ μὴ παρὰ τὸν γραφὸν 2
 25 τοῦτο μεταθήκαμεν (οὐδαμῶς γὰρ ἀγέννητον τὸν θεὸν εἰρηκάσιν
 αἱ γραφαί) ὅμως ἐπειδὴ καὶ πολλοὶ τῶν δοκούντων ἐμνημόνευσαν τοῦ
 ὀνόματος, φλοπεύσαντες ἔγνωμεν ὅτι καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα δια-
 φορά ἐχει τὰ σημαίνόμενα καὶ οἱ μὲν τὸ ὄν μὲν μῆτε δε γεννηθὲν μῆτε
 ὅλως ἔχον τὸν αἰτίον λέγουσιν ἀγέννητον οἱ δὲ τὸ ἀκτιστον ὡς περ 3
 30 οὖν τούτων οὕτω σημαινόμενων, εἰ μὲν τις ἀποβλεπων εἰς τὸ πρότερον
 σημαίνόμενον τὸ 'μὴ ἔχον τὸν αἰτίον' ἔλεγε 'μὴ εἶναι ἀγέννητον -ὄν
 υἱόν', οὐκ ἂν κατηγόρει βλέπων ἕτερον βλέποντα εἰς τὸ μὴ εἶναι ποιη-
 μα μηδὲ κτίσμα ἀλλ' ἁδιδιον γέννημα καὶ λέγοντα ἀγέννητον τὸν υἱόν
 ἀμφότεροι γὰρ, πρὸς τὸν ἴδιον σκοπὸν ὄρωντες καλῶς εἰρηκάσιν
 35 οὕτως εἰ καὶ τῶν πατέρων οἱ μὲν οὕτως, οἱ δὲ οὕτως εἰρήκασι περὶ
 τοῦ ὁμοουσίου, μὴ φιλονεικώμεν ἡμεῖς, ἀλλ' εὐσεβῶς τὰ παρ' αὐτῶν
 δεχωμεθα, ἕως μάλιστα τὴν σπουδὴν εἶχον εἰς εὐσέβειαν

- Ἰγνάτιος οὖν ὁ μετὰ τοὺς ἀποστόλους ἐν Ἀντιοχείᾳ κατασταθείς 47, 1
 ἐπίσκοπος καὶ μαρτυρὸς τοῦ Χριστοῦ γενόμενος γράφων περὶ τοῦ κυρίου
 40 εἰρηκεν «εἰς ἱερός ἐστὶ, σαρκικός καὶ πνευματικός, γενητός καὶ
 ἀγέννητος, ἐν ἀνθρώπῳ θεός, ἐν θανάτῳ ζωὴ ἀληθινή, καὶ ἐκ Μαρίας
 καὶ ἐκ θεοῦ.» τινὲς δὲ καὶ τῶν μετὰ Ἰγνάτιον διδασκαλοὶ καὶ
 αὐτοὶ γράφουσιν ἅν τὸ ἀγέννητον ὁ πατὴρ καὶ εἰς ὁ ἐξ αὐτοῦ υἱός

- γνήσιος, γέννημα ἀληθινὸν λόγος καὶ σοφία τοῦ πατρὸς, εἰ μὲν οὖν καὶ πρὸς τοὺς ἐναντιῶς διακειμένα, ἐστὼ καὶ πρὸς τὰς συνέδους ἡμῶν ἡ μαχὴ, εἰ δὲ γινώσκοντες ἐν ἁγίῳ πνεύματι αὐτῶν γινώσκοντες πεπεισμένοι ἐσμεν καὶ ὁ μακάριος Ἰγνατίος ὁρθῶς ἐγράφε γενητὸν αὐτὸν τὸν υἱὸν δια τῆς σαρκὸς (ὅτι ἁρ Χριστὸς σαρκὶ ἐγένετο), ἀγέννητον δέ, ὅτι μὴ τῶν ποιημάτων καὶ γεννητὸν ἐστὶν ἀλλ' ἵδιος ἐκ πατρὸς, οὐκ ἀγνωστοῦμεν δὲ ὅτι καὶ οἱ ἐργαζόμενοι ἐν τῷ ἀγέννητῳ τῷ πατρί, λέγοντες οὐχ ὡς υἱοῦ καὶ ποιηματος ὄντος τοῦ λόγου οὕτως ἐγράψαν, ἀλλ' ὅτι μετ' ἐμοῦ τὸν υἱόν καὶ μᾶλλον αὐτὸς πατὴρ μὲν ἐστὶ τῆς 10 σοφίας, τὰ δὲ γενήματα πάντα ἐν σοφίᾳ τεποιήκει διὰ τ. υἱ καὶ τοὺς πατέρας, τοὺς τ. υἱὸν Σαμουεὴν καθελόντας καὶ τὴν ἀρεσκίαν αἰρέσιν στήλησαντας εἰς εὐπείθειαν συναγομέν, ἀλλὰ διαστέλλομεν ἀναμίσσοντες καὶ οὐ μίλλων ὁρθῶς περὶ αὐτῶν φρονούμεν, ὅτι κάκεινοι, καθάπερ εἶπον, πρὸς τὸ σόφισμα τοῦ Σαμουεὴ καὶ τὴν ἐρμηγελίαν αὐτοῦ τὴν διανοίαν ἔχοντες ἐγράψαν ὅτι ἐστὶν ὁμοουσιος, 15 καὶ οὗτοι δὲ καλῶς νοήσαντες εἴρηκασιν ὁμοουσιον εἶναι τὸν υἱόν καὶ ἁρ' αὐτῶν τοιαῦτα μὲν νοῶν περὶ τῶν εὐσεβούντων εἰς τὸν Χριστὸν δι' ἁλ. των ἐγράψα, εἰ δὲ δυνατόν ἦν εὐπορῆσαι καὶ τῆς ἐπιστολῆς ἐν λεγούσιν ἐκεῖνος ἐγράφεα ἡμεῖς μὲν τοιαῦτα εἴρηκται 20 σέβη τὰς προσφάνεις, δ. δὲ ἡναγκασθῆσαν οὕτω γράψαι οἱ μακάριοι ἐπειδὴ καὶ ἁρ' ἡμᾶς καὶ πρέπει τοιαῦτα φρονεῖν τοιαύτην τὴν οὐκ ἐν ἀγαθῇ συνειδησίᾳ πρὸς τοὺς πατέρας, εἰ μὴ νόθοι τυχὰ νομῶμεν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν ἔχομεν τὰς παραδόσεις καὶ παρ' αὐτῶν ἡν τῆς εὐσεβείας διδασκαλίαν 4
- 25 Τοιαῦτα μὲν οὖν ἡ διανοία τῶν πατέρων λεγέσθω καὶ πιστευσέσθω φέρε δὲ καὶ μετ' αὐτοὺς καλὴν ἔξεστωμεν τὸ πρᾶγμα πρᾶως καὶ μετὰ συνειδητικῆς χαρῆς μνημονεύσαντες καὶ τῶν τρωτημένων εἰ μὴ τῶν δυν. δεικνυνται καλῶς φρονήσαντες, οἱ ἐν τῇ Νικαίᾳ συνεκθόντες ἐπίσκοποι εἰ μετ' αὐτοῖς ἐστὶν ὁ λόγος καὶ ἀλόγιστος 2 τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας, ὥστε καὶ χωρὶς εἶναι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῷ ἑτερορρεῖ χωρισμῷ οὐκ ἀνείν ὁμοουσιος τῷ πατρί, ἀλλὰ μᾶλλον ὁμογενὴς τῇ φύσει τοῖς ποιήμασι, καὶ ὑπερβαλλὴ τῇ χάριτι, εἰ δὲ ὁμολογοῦμεν μὴ εἶναι αὐτὸν ποιῆμα ἀλλὰ γνήσιον ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς γέννημα, ἀκόλουθον ἂν εἴη καὶ ἀχωρῶστον αὐτὸν εἶναι τοῦ πατρὸς ὁμοφυῆ ὄντα διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ γεγεννησθαι τοιοῦτος δὲ ὢν εἰκότως καὶ ὁμοουσιος ἂν λέγοιτο 3
- 30 ἔπειτα εἰ μὴ ἐκ μετουσίας ἐστὶν ὁ υἱὸς ἀλλὰ τῇ οὐσίᾳ λόγος ἐστὶ καὶ σοφία τοῦ πατρὸς, ἡ δὲ οὐσία αὐτῇ τῆς οὐσίας τῆς πατρικῆς ἐστὶ γέννημα καὶ ὁμοιοτης αὐτῆς ὥστε καὶ τὸ ἀπαγαγόμενον τοῦ φωτός λέγει, δὲ ὁ υἱὸς καὶ ὁ πατὴρ ἐν 40 ἑαμένῳ καὶ ὁ ἐμὲ ἑωρακίως ἑώρακε τὸν πατέρα ἢ πῶς δει νοεῖν ταύτας τὰς φωνάς ἢ πῶς αὐτὰς ἐκλαμβάνοντες σωσωμεν τὸ εἶναι

- τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν· εἰ μὲν οὖν τῇ συμφωνίᾳ τῶν δογμάτων
καὶ τῇ μὴ διαφωνεῖν πρὸς τὸν πατέρα, ὡς οἱ Ἀρμένιοι λέγουσι,
παῦλος ὁ τοιοῦτος νοῦς καὶ γὰρ καὶ οἱ ἄγιοι καὶ μᾶλλον γε ἄγγελοι
καὶ ἀρχάγγελοι τὴν τοιοῦτην ἔχουσι πρὸς τὸν θεὸν συμφωνίαν καὶ
οὐδεμία παρ' αὐτοῖς ἐστὶ διαφωνία ὁ γὰρ διαφωνῆσαι διαβόλος
ἐθεωρήθη πιπτὼν ἐκ τῶν οὐρανῶν¹, ὡς εἶπεν ὁ κυριὸς σῶσον εἰ
διὰ τὴν συμφωνίαν ἐν ἐστὶν ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱός, εἴη ἂν καὶ τῶν γεννητῶν
τὰ συμφωνούντα οὕτω πρὸς τὸν θεὸν καὶ εἴποι ἂν ἕκαστος «ἐγὼ
καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμεν²»· εἰ δὲ τοῦτο ἀτοπὸν ἀτοπὸν γὰρ ἐστὶν
ἀληθῶς ἀναγκὴ λοιπὸν κατὰ τὴν οὐσίαν νοεῖν καὶ τὴν υἱοῦ καὶ πατρὸς
ἐνότητά τὰ μὲν γὰρ γενητά, καὶ συμφωνίαν ἔχη πρὸς τὸν πεποιηκῶτα
ἀλλ' ἐν κινήσει καὶ μετουσίᾳ καὶ ὡς ταύτην ἔχει, ὥστε ἢ μὴ φιλάλας
ἐκβεβλήται τῶν οὐρανῶν, ὁ δὲ υἱός ἐκ τῆς οὐσίας ὢν γέννημα τῇ
οὐσίᾳ ἐν ἐστὶν αὐτὸς καὶ ὁ γεννησας αὐτὸν πατήρ
- Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὸ ἰσαῖον ἔχει πρὸς τὸν πατέρα ταῖς ἐνοκείδου
φωναῖς καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ πατρὸς λεγόμενα ταῦτα καὶ ἐπὶ υἱοῦ λέγουσιν
οἱ γραφαὶ χωρὶς μόνου τοῦ λεγέσθαι αὐτὸν πατέρα αὐτὸς γὰρ
εἶπεν ὁ υἱός «πάντα ἑα ἔχει ὁ πατήρ ἑμα ἐστὶ³»· τῷ τε πατρὶ εἶπε
«πάντα τὰ ἑμα σα εἰσι καὶ τὰ σα ἐμά⁴», οἷον τὸ θεός «θεός γάρ ἦν
ὁ λόγος⁵», τὸ παντοκράτωρ «ταῦτα λέγει ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχο-
μενός ὁ παντοκράτωρ⁶»· τὸ εἶναι φῶς «ἐγὼ εἰμι», φησι, «το φῶς⁷»,
τὸ δημιουργικὸν αἰεὶον «πάντα γὰρ δι' αὐτοῦ ἐγένετο⁸» καὶ «ἀ-
βλέπω τὸν πατέρα ποιοῦντα, ταῦτα καγὼ ποιῶ⁹», τὸ εἶναι αἰδίου
«ἦ τε γὰρ αἰδῖος αὐτοῦ δυναμὶς καὶ θεϊότης¹⁰» καὶ «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ
λόγος¹¹» καὶ «ἦν τὸ φῶς το ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον
ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον¹²», τὸ εἶναι κυρίου «ἔβρεξε γὰρ κύριος
θεὸν καὶ πῦρ παρὰ κυρίου¹³» καὶ ὁ μὲν πατήρ φησιν «ἐγὼ κύριος»
καὶ «τάδε λέγει κύριος ὁ θεός ὁ παντοκράτωρ¹⁴» περὶ δὲ τοῦ υἱοῦ
ὁ Παῦλος φησιν «εἷς κυριὸς Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα¹⁵»
καὶ τῷ μὲν πατρὶ λειτουργοῦσιν ἄγγελοι, ὁ δὲ υἱός προσκυνεῖται παρ'
αὐτῶν «καὶ προσκυνεσάτωσαν γὰρ αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ¹⁶»
λέγεται δὲ εἶναι καὶ κυριὸς ἀγγέλων «διηκόνουν γὰρ αὐτῷ οἱ ἄγγε-
λοι¹⁷» καὶ ἀποστελεῖ ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ¹⁸,
τὸ τιμᾶσθαι ὡς τὸν πατέρα «ἵνα γάρ», φησι, «τιμῶσι τὸν υἱόν
καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα¹⁹», τὸ εἶναι ἰσα θεῷ «οὗς ἀρπαγμὸν ἡγή-
σατο τὸ εἶναι ἰσα θεῷ²⁰», τὸ εἶναι ἐξ ἀληθινοῦ ἀληθεῖαν καὶ ἐκ
ζώντος ζωὴν ὡς πηγῆς ὄντος τοῦ πατρὸς, τὸ ζωοποιεῖν τὸν υἱόν
καὶ ἐγείρειν τοὺς νεκροὺς ὥστε ὁ πατήρ οὕτω γὰρ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ

1 Λουκ 10, 18 2 Ἰω. 10, 30 3 Ἰω. 16, 15 4 Ἰω. 17, 10
5 Ἰω. 1, 1 6 Ἀποκ 1, 8 7 Ἰω. 8, 12 8 Ἰω. 1, 3 9 Ἰω. 5, 19
10 Ῥωμ 1, 20 11 Ἰω. 1, 1 12 Ἰω. 1, 9 13 Γεν 19, 24
14 Ἀμ 3, 13 Ἠερλ. Ἀποκ. 1, 18 15 Α' Κορ. 8, 6 16 Ἐβρ. 1, 6
17 Ματθ. 6, 11. 18 Ματθ. 24, 31. 19 Ἰω. 5, 23. 20 Φίλιπ 2, 6

- γράφεται. και περί μὲν τοῦ πατρὸς γέγραπται «κύριος ὁ θεός σου κύριος εἰς ἔσθι¹» και «θεός θεῶν κύριος ἐτάλησε και ἐκατέστη τὴν γῆν²», περι δὲ τοῦ υἱοῦ «θεός κύριος και ἐπέφρανεν ἡμῖν³» και «ἐφθῆσεται ὁ θεός τῶν θεῶν ἐν Σιών⁴» πάλιν τε περί μὲν τοῦ
 5 θεοῦ φησὶν ὁ Ἡσαίας «τίς θεός ὡς περ σὺ ἐξαιρων ἀνομίας και ὑπερβαίνων ἀδικίας,⁵» ὁ δὲ υἱός ἐλεγεν οἷς ἤθελεν ἰσφύωντα. σου αἱ ἁμαρτίαι⁶» ὅτε και τῶν Ἰουδαίων γογγυζόντων ἐργῶ την ἄφροσιν ἐδείκνυε λέγων τῷ παραπολιτῷ «ἐγχεῖται ἔρον τὸν κραββατὸν σου και ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου⁷» και περί μὲν τοῦ θεοῦ ἐλεγεν ὁ Παῦλος
 10 αὐτῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων⁸» περί δὲ τοῦ υἱοῦ ὁ μὲν Δαυιδ ἐψάλλον «ἄρατε πολλὰ οἱ ἔρχοντες ὑμῶν και ἐπαρθήτε, πολλὰ αἰῶνιοι, και ἐπιστελευσέτα ὁ βασιλεὺς τῆς δαξίης⁹», ὁ δὲ Δανιὴλ ἤκουσεν «ὃ βασιλεὺς αὐτοῦ, βασιλεία αἰώνιος¹⁰» και «ὃ βασιλεὺς αὐτοῦ οὐ διασφαρήσεται¹¹» και ὅλως ὅσα ἂν εὔροις περί τοῦ πατρὸς λεγόμενα, τοσαῦτα
 15 ἂν εὔροις και περί τοῦ υἱοῦ λεγόμενα χωρὶς μόνου τοῦ εἶναι αὐτὸν πατέρα, καθάπερ εἴρηται.
- Εἰ μὲν οὖν ἕλλην ἀρχὴν ἐνθυμείται τις και ἄλλον πατέρα διὰ τὸ
 50, ἰσάζον τῶν λεγομένων, μηχανὸν τὸ ἐνθύμημα, εἰ δὲ διὰ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς εἶναι τὸν υἱὸν παντὰ τὰ τοῦ πατρὸς ὡς ἐν εἰκόνι και χαρακτηρί
 20 τοῦ υἱοῦ ἐστὶ λογισώμεθα εὐμένους, εἰ ξένῃ οὐσίᾳ τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας δεκτικῇ ἐν τοιοῦτων ἐστί και εἰ ὁ τοιοῦτος ἑτεροφυής και ἀλλοτριουσίως ἐστι, και οὐχ ὁμοούσιος τῷ πατρί εὐλαβητέον
 2 γὰρ μὴ τα τοῦ πατρὸς ἰδια μεταφέροντες ἐπὶ τὸ ἀνομοιουσιον αὐτῶν και ἐν ἀνομοιογενεῖ και ἀλλοτριουσίᾳ χαρακτηρίζοντες τὴν τοῦ πα
 25 τρὸς θεότητα, ξένην μὲν ἄλλην εἰσαξώμεν οὐσίαν, δεκτικὴν τῶν τῆς πρώτης οὐσίας ἰδιωμάτων, ἐντραπώμεν δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ λεγοντος «τὴν δόξαν μου ἐτέρῳ οὐ δώσω¹²» και ἐρεθώμεν προσκυνούντες τῷ ἀλλοτρίῳ και νομισθώμεν εἶναι τοιοῦτοι, οἱ οἱ ἦσαν οἱ τότε Ἰουδαῖοι λεγοντες «διὰ τι σὺ ἄνθρωπος ὢν τοιεῖς σεαυτὸν θεόν¹³»,
 30 ὅτε και τὰ τοῦ πνεύματος μεταφέροντες ἐβλασφήμουν λέγοντες ὅτι «ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλει τα δαίμονια¹⁴» εἰ δὲ τοῦτο ἀπρεπές, δῆλον
 3 ὅτι οὐκ ἀνομοιουσίσιος ἂν εἴη ὁ υἱός, ἀλλὰ ὁμοουσίσιος τῷ πατρί και γὰρ εἰ τὰ τοῦ πατρὸς φυσικῶς τοῦ υἱοῦ ἐστίν, αὐτὸς τε ὁ υἱός ἐκ τοῦ πατρὸς ἐστὶ και διὰ τὴν τοιαυτὴν ἐνότητά τῆς θεότητος και
 35 τῆς φύσεως αὐτὸς και ὁ πατὴρ ἐν εἰσί, και «ὃ εὐρακῶς τὸν υἱὸν ἐώρακε τὸν πατέρα», εἰκότως ἐλέχθη παρὰ τῶν πατέρων ὁμοούσιος, οὐ γὰρ ἑτεροουσίσιος τὰ τοιαῦτα ἔχειν ἐστί.
- Πάλιν τε εἰ, καθὰ προσέπομεν, οὐκ ἐκ μετουσίαις ἐστὶν ὁ υἱός, 51,

1 Δευτ 6, 4 2 Ψαλμ 49, 1 3 Ψαλμ 117, 27 4 Ψαλμ 83, 8
 5 Μιχ 7, 18. 6 Ματθ 9, 2 7 Ματθ 9, 6. Μάρκ 2, 11 8 Α' Τιμ 1, 17
 9 Ψαλμ 23, 7 10 Δαν 4, 31 11 Δαν 7, 14 12 Ἡσ 42, 8
 13 Ἰω 10, 33. 14 Λουκ 11, 15.

- ἀλλὰ τὰ μὲν γενητὰ πάντα ἐκ μετουσίᾳς ἔχει τὴν παρὰ θεοῦ χάριν, αὐτὸς δὲ τοῦ πατρὸς σοφία καὶ λόγος ἐστίν, οὗ μετέχει τὰ πάντα, δηλὸν ὅτι αὐτὸς ὢν το θεοποιὸν καὶ φωτιστικὸν τοῦ πατρὸς, ἐν ᾧ τὰ πάντα θεοποιεῖται καὶ ζωοποιεῖται, οὐκ ἀλλοτριουσιᾶς ἐστὶ τοῦ
- 5 πατρὸς, ἀλλ' ὁμοούσιος τούτου γὰρ μεταλαμβάνοντες τοῦ πατρὸς μετέχουμεν δια τὸ τοῦ πατρὸς εἶναι ἴδιον τὸν λόγον. ὅθεν εἰ ἦν ἐκ μετουσίᾳς καὶ αὐτὸς καὶ μὴ ἐξ αὐτοῦ οὐσιώδης θεότης καὶ εἰκὼν τοῦ πατρὸς, οὐκ ἂν ἐθεοποίησε θεοποιούμενος καὶ αὐτὸς οὐ γὰρ οἶόν τε τὸν ἐκ μετουσίᾳς ἔχοντα μεταδιδόναι τῆς μεταλήψεως ἑτέροις, ὅτι μὴ
- 10 αὐτοῦ ἐστὶν ὃ ἔχει, ἀλλὰ τοῦ δωδωκοτος, καὶ ὁ ἔλαβε μόνος τὴν ἀρκοῦσαν αὐτῷ χάριν ἔλαβε καὶ τὴν αἰτίαν δὲ ὅμως, δι' ἣν τινες, ὡς λέγεται, παραιτοῦνται τὸ ὁμοούσιον, ἐξετάσωμεν ἀληθῶς, μὴ ἄρα μᾶλλον ἐκ ταύτης ὁμοούσιος δεκνύται ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ. φασι τοίνυν, ὡς ὑμεῖς ἐγραψάτε, μὴ χρῆναι λέγειν ὁμοούσιον τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ,
- 15 ὅτι ὁ λέγων ὁμοούσιον τρία λέγει, οὐσίαν τινα προϋποκειμένην καὶ τοὺς ἐκ ταύτης γεννωμένους ὁμοουσίους εἶναι καὶ ἐπιλεγουσιν 'ἐάν οὖν ὁ υἱὸς ὁμοούσιος, ἢ τῷ πατρὶ, ἀνάγκη προϋποκεῖσθαι αὐτῶν οὐσίαν, ἐξ ἧς καὶ ἐγενήθησαν, καὶ μὴ εἶναι τὸν μὲν πατέρα, τὸν δὲ υἱόν, ἀλλ' ἀμφοτέρους ἀδελφούς'. ταῦτα εἰ καὶ Ἑλλήνων εἰσὶν ἐρμηνεύται
- 20 καὶ οὐκ ἀναγκαῖα ἡμῖν τὰ παρ' ἐκείνων, ἀλλ' ἴδωμεν τὰ εἰρημνῆνα τὰ ὁμοούσια τὰ ἐκ τῆς προνοουμένης οὐσίας ἀδελφα πῶτερον ἐκείτων εἰσὶν ὁμοούσια ἢ τῆς οὐσίας ἐξ ἧς καὶ ἐγενήθησαν. εἰ μὲν γὰρ ἐκείτων ἑτεροουσία καὶ ἀνόμοια ἐσται πρὸς τὴν γεννήσαντα αὐτὰ οὐσίαν ἀντίκειται γὰρ τῷ ὁμοούσιῳ τὸ ἑτεροουσίον εἰ δὲ τῆς γεννή-
- 25 σάσης αὐτὰ οὐσίας ἐστὶν ἑκαστον ὁμοούσιον, δηλὸν ὅτι τὸ ἐκ τινος γεννώμενον ὁμοουσίον ἐστὶ τῷ γεννήσαντι καὶ οὐκέτι χρὴ ζητεῖν τρεῖς οὐσίας, ἀλλὰ μόνον ζητεῖν, εἰ τόδε ἀληθές ἐκ τοῦδ' ἐστὶ. κἀν γὰρ συμβῇ μὴ εἶναι δύο ἀδελφούς, ἀλλὰ καὶ μόνον ἓνα ἐξ ἐκείνης τῆς οὐσίας γενέσθαι, οὐ διὰ τὸ μὴ εἶναι ἕτερον ἀλλοτριουσιᾶς ἂν
- 30 λεχθεῖν ὁ γεννηθεὶς, ἀλλὰ καὶ μόνος ὢν εἴη ἂν καὶ αὐτὸς ὁμοούσιος τῷ γεννήσαντι. ἐπεὶ τί ἂν εἴπομεν περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰερφθᾶς ὅτι «μονογενῆς ἦν καὶ οὐκ ἦν», φησὶν, «ἄλλο | τέκνον αὐτῷ»¹, καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ δὲ τῆς χήρας, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν ὁ κύριος, ὅτι καὶ αὐτὸς οὐκ εἶχεν ἀδελφόν, ἀλλὰ μονογενῆς ἦν², ἄρα οὐκ ἦν ὁμοούσιος
- 35 ἑκαστος αὐτῶν τῷ γεννήσαντι, καὶ μὴν ἦσαν τέκνα γὰρ ἦσαν καὶ τοῦτο τέκνων ἴδιόν ἐστι πρὸς γονέας. οὕτω καὶ τὸν τοῦ θεοῦ υἱὸν ἐκ τῆς οὐσίας εἰπόντες οἱ πατέρες εὐδότης καὶ ὁμοούσιον εἰρήκασι· ταύτην γὰρ ἔχει καὶ τὸ ἀπαύγασμα δύναμιν πρὸς τὸ φῶς ἐπεταί δὲ τοῦτοις μὴδὲ τὴν κτίσιν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γεγονέναι οἱ γὰρ κατὰ πάθος
- 40 γεννῶντες ἄνθρωποι αὐτοὶ καὶ τὴν ὑποκειμένην βλῆν ἐργάζονται, καὶ ἄλλως οὐκ ἂν δύναντο ποιεῖν εἰ δὲ τὸ κτίζειν οὐκ ἀνθρωπίνως

νοῦμεν ἐπὶ θεοῦ πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ τὸ γεννᾶν ἀνθρώπινως πρᾶπε.
νοεῖν ἐπὶ θεῷ, οὐδὲ τὸ ὁμοούσιον σωματικῶς ἐκλαμβάνειν ἀλλ' ἀνα-
χωρεῖν, δεῖ ἀπὸ τῶν γεννητῶν, καὶ ἀποτιθέντας κατὰ τοῦ τὰς ἀνθρώ-
πινος εἰκονῆς καὶ τῆς ἀπλῶς τὰς ἀσθῆσεις ἀνιέναι ἐπὶ τὸν πα-
τέρα, μὴ λαθόμεν ἀναφθόντες, τὸν υἱὸν ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ προστι-
θευσι τοῖς ἐαυτοῦ κτισμασι.

- Καὶ ὁμοίως δὲ εἰ μὲν πατέρα καὶ υἱὸν ὁμολογοῦντες δύο τινὰς ἀρχὰς ἢ δύο θεοὺς, καθάπερ Μαρκεῖον καὶ Οὐαλέντινος λέγομεν ἢ ἑτέραν τὰ πατρὸς, θεοῦ τοῦ, ἔχειν τὸν υἱὸν καὶ μὴ εἰκόνα καὶ χαρακτῆ-
ρα τοῦ πατρὸς εἶναι, τὸν υἱὸν δὲ τὸ ἐξ αὐτοῦ τεφυκέναι, ἔστιν ἀνό-
μιλος εἶναι, γὰρ εἰσι πανταχῶς ἀλλήλων αἱ τοσούτοι εὐσέλαι· εἰ δὲ
μὴν οἶδαμεν καὶ μόνον θεοτῆτα τὴν τοῦ πατρὸς τοῦτο τε λόγον
καὶ σὺν εἶναι τὸν υἱὸν καὶ οὕτω πιστεύοντες οὐ λέγομεν δύο
θεοὺς τὴν τε ἐνοτητα τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα οὐχ ὁμοίως, διδα-
σκαλίας, ἀλλὰ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ ἀλλοθῆτα φρονούμεν, ὥστε διὰ
τοῦτο μὴ λέγετε δύο θεοὺς, ἀλλ' ἓνα θεὸν ἑνὸς ὄντος, εἰδότες θεότητος
ὡς ἐστὶ τὸ φῶς καὶ τὸ ἀπαύγασμα, τοῦτο γὰρ ὥφθι, τῷ πατριάρχῃ
Ἰακώβ, καὶ φησὶν ἡ γραφὴ κατέβηκε δε αὐτῷ ἥλιος, ἡνικα παρῆλ-
θε τὸ εἶδος τοῦ θεοῦ¹ καὶ τοῦτο θεωροῦντες οἱ ἀγιοὶ προφῆται καὶ
νοοῦντες τινὰς ἐστὶν υἱὸς καὶ εἰκὼν, λέγον· ἐγένετο λόγος κυρίου
πρὸς με²· γινώσκοντας τὸν ἐν αὐτῷ θεωρούμενον καὶ ἀποκαλυπτό-
μενον πατέρα ἐβαρρουν εἰπεῖν· «ὦρθέ μοι ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν,
ὁ θεὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ³»· τοῦτο, δὲ οὕτως ὄντος,
διὰ τι τὸν ἓνα ὄντα πρὸς τὸν πατέρα καὶ φαινόμενον ὡς ἐστὶ πατέρα,
κατὰ τὴν ὁμοότητα καὶ μίαν θεότητα εὐλαβούμεθα εἰπεῖν ὁμοούσιον,
εἰ μὲν γὰρ, ὅσπερ εἴρεται, πολλάκις, οὐκ ἔχει τὴν ιδιότητα τῆς πατρι-
κῆς οὐσίας οὐδὲ τὴν ἐμφάνειαν ὡς υἱός, καλῶς εὐλαβούμεθα, εἰ δὲ
τοῦτό ἐστι τὸ φωτιστικόν καὶ δημιουργικόν τὸ ἰδιαιτόν τοῦ πατρὸς,
οὐ δύει οὔτε δημιουργεῖ οὔτε γινώσκει (πάντα γὰρ δι' αὐτοῦ καὶ
ἐν αὐτῷ συνέστηκε⁴), δια τί τὸ πρᾶγμα νοοῦντες παραιτούμεθα τὴν
τοῦτο σημαίνουσαν λέξιν εἰπεῖν, τί γὰρ ἐστὶ τὸ οὕτως ὁμοίως τῷ
πατρὶ ἢ ὁμοούσιον αὐτοῦ, οὐ γὰρ ἑλλότριον ὡς ὑπουργοῦ δεόμενος
προσελάβετο ὁ θεὸς τὸν υἱὸν οὐδὲ τὰ ποιήματα ἱσάξια τοῦ κτίσαντος,
ὥστε τιμᾶσθαι τὰ ἑαυτοῦ ὡς ἐκείνου ἢ νομίζειν ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ ὁ πατήρ
ἐν εἰσιν ἢ τολμησάτω τις διαλεῖν καὶ εἰπεῖν δύο φῶτα εἶναι τὸν ἥλιον
καὶ τὸ ἀπαύγασμα ἢ ἑτέραν τινὰ εἶναι οὐσίαν ἢ ὅτι ἐπισυμβέβηκε
τὸ ἀπαύγασμα καὶ μὴ ἀπλοῦν εἶναι καὶ καθαρὸν γέννημα ἐκ τοῦ ἡλίου
τοῦτο, ὥστε δύο μὲν εἶναι ἥλιον καὶ ἀπαύγασμα. ἐν δὲ τῷ φῶτι δια τὸ
ἐκ τοῦ ἡλίου εἶναι τοῦτο γέννημα· τοιαύτης δὲ οὐσης καὶ μᾶλλον ἀδι-
αιρέτου τῆς φύσεως τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα καὶ οὐκ ἐπισυμβάσης
τῆς θεότητος τῷ υἱῷ, ἀλλὰ τῆς πατρικῆς θεότητος οὐσης ἐν τῷ υἱῷ,

ὥστε τὸν ἐωρακότεν τὸν υἱὸν ὄραν ἐν αὐτῷ τὸν πατέρα, διὰ τί ὁ τοιοῦτος
μὴ ἂν λέγοιτο ὁμοούσιος,

- Ἔστι μὲν οὖν ἱκανὰ καὶ ταῦτα πείσαι ὑμᾶς μὴ κατηγορεῖν τῶν
εἰρηκότων ὁμοουσίον εἶναι τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ, καὶ αὐτὴν δὲ ὁμῶς τὴν
5 τοῦ ὁμοουσίου λέξιν καθ' ἑαυτὴν ἐξετασώμεν ἵνα γινώσκων, εἰ χρη λέ-
γειν ὁμῶς ὁμοουσίον καὶ εἰ κυρίᾳ λέξις ἐστὶ καὶ ἀρμοζόντως ἐστὶν αὐτῇ
ἐπὶ υἱοῦ λεγομένη. οἴδατε γὰρ καὶ ὑμεῖς καὶ οὐδ' ἂν τις ἀμφιβαλλοί
10 ὅτι τὸ ὅμοιον οὐκ ἐπὶ τῶν οὐσιῶν, ἀλλ' ἐπὶ σχημάτων καὶ ποιότητων
λέγεται. ὅμοιον γὰρ τῶν οὐσιῶν οὐκ ὁμοιότης, ἀλλὰ ταυτότης
ἂν λεχθείη· ἄνθρωπος γοῦν ἄνθρωπῳ ὅμοιος λέγεται οὐ κατὰ
τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὸν χαρακτήρα τῇ γὰρ οὐσίᾳ
ὁμοφυεῖς εἰσὶ καὶ πάλιν ἄνθρωπος κυν. οὐκ ἀνομοιος λέγεται, ἀλλ'
ἑτεροφυεῖς οὐκ οὖν καὶ μὲν ὁμοφύες καὶ ὁμοουσίον, τὸ δὲ ἑτεροφύες
καὶ ἑτεροούσιον. διὸ καὶ ὁ λέγων ὅμοιον καθ' οὐσίαν ἐκ μετουσίας τοῦ-
15 το λέγει ὅμοιον τὸ γὰρ ὅμοιον ποιότης ἐστίν, ἥτις τῇ οὐσίᾳ προα-
γένοιτ' ἂν ταῦτο δὲ τῶν ποιημάτων ἴδιον ἂν εἴη, ταῦτα γὰρ ἐκ με-
τοχῆς ὁμοιοῦται τῷ θεῷ αὐτὰν γὰρ φησί, ὡφανερωθῇ ὁμοιοὶ
αὐτῷ ἐσόμεθα¹. ὁμοιοὶ δηλονότι οὐ τῇ οὐσίᾳ, ἀλλὰ τῇ ποιότητι, ἥς
μεταλαμβάνομεν παρ' αὐτοῦ. εἰ μὲν οὖν καὶ τὸν υἱὸν ἐκ μετου-
20 σίας λέγετε, λεγέσθω μὲν παρ' ὑμῶν ὁμοιοσύσιος. οὐκ ἐστὶ μὲνται
λεγόμενος οὕτως ἀληθεῖα οὐδὲ ὁλως φως οὐδὲ φύσει θεός· τα γὰρ
ἐκ μετουσίας οὐκ ἀληθεῖα, ἀλλ' ὁμοιώσει τῆς ἀληθείας λέγεται
ὁμοία, ὥστε καὶ μεταπίπτειν καὶ ἀφανεῖσθαι δυνασθαι ἀπὸ τῶν με-
τεχόντων τὴν μεταλήψιν· τοῦτο δὲ πάλιν ἴδιον τῶν κτισμάτων καὶ
25 ποιημάτων ἐστίν· οὐκοῦν εἰ τοῦτο ἴσταντο, οὐκ ἂν εἴη ἐκ μετου-
σίας, ἀλλὰ φύσει καὶ ἀληθεῖα υἱός, φως σοφία, θεός φύσει δὲ ὢν καὶ
οὐ μετοχῇ οὐκ ἂν κυρίως λεχθεὶς ὁμοιοσύσιος, ἀλλ' ὁμοούσιος. ὁ δὲ
μηδὲ ἐπ' ἄλλων ἂν τις εἴποι· ἐδείχθη γὰρ τοῖς ὅμοιον μὴ ἐπὶ τῶν οὐ-
σιῶν λεγόμενον· πῶς οὐκ ἀνοήτων μὲν ἢ τάχα καὶ χαλεπὸν τοῦτο
30 προφέρειν ἐπὶ τοῦ καὶ μὴ μᾶλλον τὸ ὁμοούσιον,

- Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος καλῶς ἔγραψεν, ὅπερ
ἔπρεπεν εἰπεῖν, γεννητὸν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς τὸν υἱὸν ὁμοού-
σιον ταῦτα καὶ ἡμεῖς μαθόντες μὴ σκαμαχῶμεν καὶ μαλιστα γινώ-
σκοντες ὅτι καὶ οἱ ταῦτα γράψαντες οὐχ ὥς παρεξηγούμενοι τὴν ἀλή-
35 θειαν, ἀλλ' ἐκδικούντες μὲν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εἰς Χριστὸν εὐ-
σέβειαν, καθαιροῦντες δὲ τὰς κατ' αὐτοῦ τῶν Ἀρειομανιτῶν βλα-
σφημίας οὕτως ὡμολόγησαν τὴν πίστιν. σκεπτεύαν γὰρ καὶ κατα-
νοητέον ἀκριβῶς ὅτι λέγοντες μὲν ἀνομοιοούσιον καὶ ἑτεροούσιον οὐ
σημαίνομεν τὸν ἀληθινὸν υἱόν, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν ποιημάτων καὶ τὸν εἰς-
40 ποιητὸν καὶ θέσει υἱόν, ὅπερ τοῖς αἰρετικοῖς δοκεῖ· λέγοντες δὲ μὴ
ἑριστικῶς τὸ ὁμοούσιον υἱὸν σημαίνομεν γνήσιον ἐκ τοῦ πατρὸς πε-

φυκότεα, καὶ ἐν τούτῳ διαρρηγνύονται, πολλακίς οἱ χριστομαχοὶ
 ταῦτα μὲν ἅπερ ἔγνων ἐγὼ καὶ ὁ ἀλεγομένων ἤκουσα προνέμων δι'
 ὀλίγων γέγραφα, μῆζις δὲ μένοντες ἐπὶ τοῦν θεμελίον τῶν ἀποστό- 3
 λων¹· καὶ τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων κατέχοντες εὐχεσθε, ἵνα
 5 ἤδη ποτε ταυσιταὶ τὰσα λοιπὸν ἔρῃ καὶ ἱγλος, τῶν τε αἰρετικῶν αἰ-
 μωραι ζητήσεις καταγνώσθωσι καὶ τὰσα λογομαχία, καὶ ἡ μὲν δυσώ-
 νομος καὶ ἀνθρωποκτόνος τῶν Ἀρειανῶν αἵρεσις ἐξαφανισθῇ, ἀνα-
 λαμβύει δὲ πάντων ἐν σαὶς καρδίας ἡ ἀλήθεια ὥστε πάντας πανταχοῦ
 10 αὐτὸ αὐτὸ λέγειν²· καὶ το αὐτὸ φρονεῖν, μηδεμιᾶς δὲ ἐπὶ περιλειπο-
 μένης ἀρειανῆς δυσφημίας λεγεται καὶ ὁμολογῆται κατὰ πᾶσαν ἐκ-
 κλησίαν· εἰς κυριὸς μία τισις, ἐν βαπτισμα³, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, δι' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα καὶ το κράτος εἰς τοὺς αἰῶ-
 νας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Μετά τὸ γράψαι με τὰ περὶ τῶν συνόδων ἔγνων γράψαντα τὸν 55,1
 15 ἀσεβέστατον Κωνσταντίνον πρὸς τοὺς ἐν Ἀριμῆνῳ μέλλοντας ἐπι-
 σκόπους, καὶ αποκλῆν ἔσχον λαβεῖν τὰ ἀντιγραφα παρὰ γνησίων
 ἀδελφῶν καὶ ἀποστείλαι ὑμῖν καὶ τα παρα τῶν ἐπισκόπων ἀντιγρα-
 φέντα, ἵνα γνώτε τοῦ μὲν βασιλέως τὴν ἀσεβῆ πανουργίαν, τῶν δὲ
 ἐπισκόπων τὸ ἑδραῖον καὶ ἀκλινὲς τῆς πρὸς τὴν ἀλήθειαν γνώμης.

20 | Ἑρμηνεία τῆς ἐπιστολῆς

Κωνσταντῖος Νυκτητῆς καὶ Θριαμβευτῆς Αὐγουστος πᾶσιν ἐπι- 2
 σκόποις τοῖς ἐν Ἀριμῆνῳ συνελθοῦσιν
 Ἀεὶ μὲν προηγουμένην ἡμᾶς ἔχειν φροντίδα περὶ τοῦ θεοῦ καὶ
 προσκυνητοῦ νόμου οὐδὲ ἡ ἡμετέρα χρηστοτης ἀγνοεῖ, ἀλλὰ νῦν τοὺς
 25 παρὰ τῆς συνέσεως ὑμῶν ἀποσταλέντας εἰκοσιν ἐπισκόπους αναδε-
 ξαμένους τὴν παρ' ὑμῶν πρεσβείαν τέως οὐκ ἠδυνήθημεν αὐτοὺς
 ἰδεῖν ἀναγκαῖα γὰρ τις ἡμᾶς ἤπειγεν ἢ πρὸς τοὺς βαρβάρους ὁδός,
 καὶ, ὡς οἶδατε, πρέπει τὴν ψυχὴν καθαραν οὕσαν ὅπως πασης φρον-
 3 τίδος τα περὶ τοῦ θεοῦ νόμου διαγνηνάξῃν τοιγαροῦν τοὺς ἐπι- 3
 30 σκόπους διεκλεκτόσαμεν ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει ἐκδέξασθαι τὴν ἡμε-
 τέραν ἐπάνοδον. ἵνα, ἐπειδὴν πάντα καλῶς διατεθῇ τὰ δημόσια, τότε
 λοιπὸν ἅπερ ἂν ὑποβάλλωσιν ἀκοῦσαι καὶ δοκιμάσαι, δυνηθώμεν τῇ
 μέντοι στερρότητι ὑμῶν μὴ βαρὺ φανεσθῶ, ὥστε ἐκδέξασθαι τὴν
 αὐτῶν ἐπάνοδον, ἵνα, ἐπειδὴν ἐπανέλθωσι κομίζοντες ὑμῖν τὰς ἡμε-
 35 τέρας ἀποκρίσεις, δυνηθῆτε εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὰ πρὸς τὴν λυσιτέ-
 λειαν ἀνήκοντα τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.

Ταῦτα ἐδέξαντο οἱ ἐπίσκοποι ἐπαγομένων τριῶν.

1. Ἑφσ. 2, 20. 2. Α' Κορ. 1, 10. 3. Ἑφσ. 4, 5.

Ἀντίγραφον τῶν ἐπισκοπῶν

- Τὰ γράμματα τῆς σῆς φιλανθρωπίας εἰδεξάμεθα, κυρίως θεωρήσαντες βασιλεῖ, τὰ περὶ ἐκείνων δια τῶν ἡγεσίων ἀνάρχων, τέως ἐν δεξιότητι τοῦ ἡμετέρου πρεσβέως θεωρησάμεν ἡμᾶς τε κελεύμεν ἐκδέξασθαι ἐν αὐτῷ ὅτι ἐκείνους ἀνὰ τὰ ἀρ' ἡμῶν ὄντες ἀκούσας τοῦ προφάνους πατρὸς ἐπιγνῶ παρ' αὐτῶν ἢ περὶ εὐσεβείας ἀλλὰ καὶ νῦν διὰ τῶν ὅντων γράμμάτων ἐκκαλούμεν καὶ διαβεβαιούμεθα ἡδυνάμως ἡμᾶς ἀναγκάζειν ἡς ἡμετέρας προθέσεως αὐτοὶ γὰρ καὶ τοῖς πρεσβέσιν ἡμῶν ἐνετέλαμεθα ἀξιούμεν τοῖς ὅπως ἀληθεῖς ἢ προσφάντες ὅτι ἐν ἡμῶν γράμμασι τῆς ἡμετέρας μεριμνίας κελύσεως ἀναγκασθῆναι ἀλλὰ ἐν κείνῳ, ὃ διὰ τῶν πρεσβέων ἡμῶν ἐνετέλαμεθα ἡδυνάμως ὅτι δεῖται ἐκεῖνο μόντοι συνορᾶν μετ' ἡμῶν καὶ ὅτι σὺ ἡμεῖς ὅτι ἐστὶν ἐστὶν λυτὰ καὶ κατὰ φεῖα ἐν τῇ σῇ μακάριον ὡς αὐτοὶ καὶ ὡς αὐτοὶ ἐκκλησίαι, σὶαι χωρὶς ἐπισκοπῶν εἰσι καὶ διὰ τοῦτο καὶ ταῖς τῶν σῆν φιλανθρωπίας ἀξιούμεν κορυβθεοσεβήσαντες βασιλεῖ, ὅπως περὶ τῆς τραγυκτηίας τῶν γερμένων, εἴτερ, ἀρεταίς ἢ σῇ εὐσεβείᾳ, κελύσῃ ἡμᾶς εἰς τὰς ἡμέρας ἐκκλησίαις ἐπανέλθῃ, ὑπὲρ τοῦ δυνασθαι ἡμᾶς τῷ πατοκράτορι θεῷ καὶ τῷ δεσπότην καὶ σωτῆρι ἡμῶν Χριστῷ τῷ υἱῷ αὐτοῦ τῷ μονογενεῖ, περὶ τῆς βασιλείας τῆς ἐκκλησίας ἐξ ἡμῶν μετὰ τῶν λαῶν ἀποπλῆρουν, καθὼς καὶ αἱ ἐπετελέσαμεν καὶ νῦν τοιοῦτον εὐχόμενοι.

ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΙΓΥΠΤΟΝ ΚΑΙ ΛΙΒΥΗΝ

ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΕΝΕΝΗΚΟΝΤΑ

ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΑΤΑ ΑΡΕΙΑΝΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ Τῇ ΑΦΡΙΚῇ ΤΙΜΙΩΤΑΤΟΥΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ *

Ἰ. Ἰκανὰ μὲν τὰ γραφέντα παρὰ τε τοῦ ἀγκυρτοῦ καὶ σιλλε 5
 τουργοῦ ἡμῶν Δαμασκίου τοῦ ἐπισκόπου τῆς μεγάλης Ρώμης καὶ
 τῶν πᾶν ἐκείνων ὁμοιωμάτων συνελευμένων ἐπισκοπῶν οὐδὲν δὲ ἦσαν
 καὶ τὰ τῶν ἱλλαν ἐκκεκλήτων συνεδίων ἐν τε τῇ Γαλλίᾳ καὶ τῇ Ἰτα-
 λίᾳ περὶ τῆς ἡμετέρας πίστεως ἵνα ὁ μὲν Χριστὸς ἐχρημάτιστο οἱ δὲ
 ἀπόστολοι ἐκτὸς αὐτοῦ καὶ οἱ Πατέρες παραδειξάμενοι οἱ δὲ τῇ Νικαίᾳ 10
 συνελευσάμενοι ἀπὸ πάσης τῆς καθ' ἡμᾶς οὐκουμένης Τοσαυτὴ γὰρ
 γέγονε ὅτε σπουδὴ διὰ τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν ἵνα οἱ μὲν πεπαικο-
 τας εἰς αὐτὴν ἀναστασθῶσιν οἱ δὲ ἐφερόντες ἐκδύλοι γένωνται
 Ταυτὴ γοῦν καὶ πάλαι πάσαις ἡ οἰκουμένη συμπεφωνήκει καὶ νῦν δὲ
 πολλῶν συνόδων γενόμενων ὑπομνησθέντες πάντες οἱ τε κατὰ τὴν 15
 Δαλματίαν, καὶ Δαρδανίαν, καὶ Μακεδονίαν, Ἡπειρούς τε καὶ τὴν
 Ἑλλάδα καὶ Κρήτην καὶ τὰς ὅλας νήσους Συκελίαν τε καὶ Κύπρον,
 καὶ Παμφυλίαν, Λυκίαν τε καὶ Ἰσχυρίαν, καὶ πᾶσιν τε τῇν Ἰν-
 διαν καὶ τὰς Ἀφρिकास, καὶ πλείστοι τῶν ἐν τῇ Ἀριβίᾳ ταυτὴν ἐπένειψαν
 καὶ ἐθαύμασαν τε τοὺς υπογράφοντας ὅτι, εἰ καὶ περιελέγετο 20
 παρ' αὐτοῖς ἐκ τῆς ἑτέρας τῶν Ἀρειανῶν ἄνω φρουσα πικρία, Ἀφέν-
 τιον ῥῆμιν καὶ Ὀρόσχιον, καὶ Οὐακέντα καὶ τοὺς τα χιτὰ φρονούν-
 τας αὐτοῖς διὰ τῶν γραμμάτων τούτων ἐξεκοθήσαν καὶ ἀπεκρί-
 φθησαν Ἰκανὰ μὲν οὖν τὰ ἐν τῇ Νικαίᾳ ὁμολογηθέντα, καὶ πεινάρη,
 καθὰ προεποιημένον, πρὸς τε ἱνατροπὴν πάσης ἀσεβοῦς αἵρέσεως, καὶ 25
 πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ὠφέλειαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας,
 Ἐπειδὴ δὲ ἠκούσαμεν ὅτι ἄλλες, βουλόμενται μαχεσθαι πρὸς αὐτὴν,
 ὀνομάζουσιν ἐπιχειροῦσαι σύνοδον ἵνα ὡς ἐν Ἀριμενίᾳ γενομένην, καὶ
 φιλονεικοῦσαι πλεον μᾶλλον ἢ ἐκείνην κρατεῖν ἀνταγκῶν ἡγησά-
 μεθα γράψαι καὶ ὑπομνησάμενοι ὑμᾶς, ἵνα μὴ ἀνέχησθε τῶν τοιοῦτων 30
 τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἕτερον ἴσθιν ἢ πάλιν τῆς Ἀρειανῆς αἵρεσεως παρα-
 φύας ὅτι γὰρ τὴν κατ' αὐτῆς σύνοδον γενομένην παραινέμενοι (ἔστι
 δὲ ἡ ἐν Νικαίᾳ γενομένη), τί ἕτερον βούλονται, ἢ τὰ Ἀρείου κρατεῖν;
 Τίνος οὖν ἄξιοι οἱ τοιοῦτοι; ἢ Ἀρειανοὶ μὲν καλεῖσθαι, τῆς αὐτῆς
 δὲ ἐπιτιμίας ἐκείνοις μετασχεῖν, οἱ μῆτε τὸν Θεὸν ἐροβήθησαν λέ- 35

γοντα· «Μὴ μέταιρε δὲ αἰῶνα, ὡς ἔθεντο οἱ πατέρες σου·»¹ καὶ, ὡς ἀποκαλεῖται πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω·² οἱ μὲν τοὺς Πατέρας ἡδασθήσαν παραγγεῦχτας ἀνάθεμα εἶναι τοὺς τὰ ἐναντία φρονούντας τῆς ὁμολογίας αὐτῶν.

- 2 Διὰ τοῦτο καὶ οἰκουμένην κή γέγονεν ἡ ἐν Νίκαια συνόδος, τριακοσίων δέκα καὶ ἑκτῶ συνέλθοντων ἐπισκόπων περὶ τῆς πίστεως διὰ τὴν Ἀρειανὴν ἁσεβειαν ἵνα μὴ ἐτι κατὰ μέρος προφάσει πίστεως γίνωνται, ἀλλὰ καὶ γίνωνται, μὴ κρατῶσι. Τί ἄρ' ἐκεῖνε λέγει ἵνα κακώτερα ζητήσῃ τις; Πλήρης ἐστὶν εὐσεβεῖς χριστιανοὶ αὕτη πᾶσαν τὴν οἰκουμένην πεπλήρωκε. Τυχὴν ἐγνωσκί καὶ Ἰουδαί, καὶ ἡσά, παρα τοῖς ἑλλείβε βαρβάρους ἐπὶ Χριστοῦ Οἰκον μάτατος οὐ καμνίτο τοῖς κατ' αὐτῆς πνεύματος ἐπιχειροῦσιν. Ἡ δὲ γὰρ οἱ τοῖς δέκα καὶ πλέον που συνόδους πεποιθήσαι, καθ' ἑκάστην μεταβαλλόμενοι, καὶ τὰ μὲν ἀπὸ τῶν πρώτων ἀφαιρούμενες, τὰ δὲ 15 ταῖς μετὰ ταῦτα ἐνέλλεγοντες καὶ τροπάζοντες. Καὶ ὤνησαν οὐδὲν μέγιστον γραφόμενες ἐξελίγοντες, βαλλόμενοι οὐκ εἰδότες, ὅτι «Πᾶσα μὲν φυτεία ἥν οὐκ ἐφύετο, σὲν ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος ἐκρί·αυθίσεται»³ τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ Κυρίου τὸ διὸ τῆς οἰκουμένης συνόδου ἐν τῷ Νικαίᾳ γενόμενον μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀντι γὰρ ἀριθμὸν ἀριθμῶ τις συβῆ 20 λη, πλείους οἱ ἐν Νίκαια τῶν κατὰ μέρος εἰσὶν ὅσον καὶ τὸ ὅλον πλείον ἐστὶ τοῦ μερους. Ἄν τε τὸ αἰτιον αὐτῆς ἐν Νίκαια καὶ τῶν μετ' αὐτὴν ὁμοουσίων γενομένων συνόδων πρὸς τούτων διακινῶναι τις ἐθέσῃ, εὐροὶ ἂν τὴν μὲν Νικαίαν ἐρύσῃ, τὸ αἰτιον εὐλεγον, τὰς δὲ θύλας διὰ μῖσος καὶ φιλονεικίαν ἐκ βλαβῆ συγκροτήσας. Ἡ μὲν γὰρ διὰ 25 τὴν Ἀρειανὴν ἀφίστην καὶ διὰ τοῦ Πασχῆ συνήλθῃ ἐπειδὴ οἱ κατὰ Συρίαν, καὶ Κιλικίαν καὶ Μεσοποταμίαν διαφώνουν πρὸς ἡμᾶς, καὶ τῷ καιρῷ ἐν ᾧ ποιοῦσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ἐποιοῦν καὶ αὐτοὶ. Ἀλλὰ χάρις τῷ Κυρίῳ ὥστερ περὶ τῆς πίστεως, ὡς καὶ περὶ τῆς ἀγίας ἐορτῆς γέγονε συμφωνία. Καὶ τοῦτο ἦν τὸ αἰτιον τῆς ἐν Νικαίᾳ 30 συνόδου αἱ δὲ μετὰ δὲ ταύτην ὑπὲρ ἀριθμὸν μὲν, κατὰ δὲ τῆς οἰκουμένης συνόδου ἐπεινοήθησαν.

3. Τούτων δὲ οὕτω δεικνυμένων, τις ἀποδέξεται τοὺς τὴν Ἀριμνην ἢ ἄλλην συνόδον πρὸς τὴν ἐν Νίκαια ἀνομάζοντες ἢ τίς οὐκ ἂν μισήσῃ τοὺς ἀθετοῦντας μὲν τὰ τῶν Πατέρων τὰ δὲ νεώτερα ἐν 35 τῇ Ἀριμνῇ κατὰ φιλονεικίαν καὶ βίαν συντιθέντα τροκρίνοντας, τίς δὲ τοῦτοῖς συνελθεῖν ἐθέλησιν τοῖς ἀνθρώποις, μὴδὲ τὰ ἐκείνων ἀποδεχομένους. Οἱ γὰρ ἐν ταῖς ἐκείνων δέκα που καὶ πλέον, καθὰ προκίπαμεν, συνόδους, ἄλλοτε ὅλα γραφόμενες, δηλοὶ εἰσὶν ἐκείνης αὐτοὶ κατήγοροι γινόμενοι. Πασχουσι δὲ τι τοιοῦτον, οἷον καὶ οἱ 40 τότε τῶν Ἰουδαίων προδοταὶ πεποιθήσιν ὡς γὰρ ἐκεῖνοι, καταλείψαντες τὴν μόνην πηγὴν τοῦ ζῶντος ὕδατος, ὡρμήξαν ἐαυτοῖς λάκκους

συνταξαμένους οἱ οὐ δύνησαντα ὕδωρ συνέχειν¹· γέγραπται·
 δὲ τοῦτο παρα τῷ προσέτι Ἱερεμία οὕτως οὕτοι, μαχόμενοι πρὸς
 τὴν μὲν καὶ οἰκουμένην συνοδὸν ὥρξαν ἐκ τοῖς συνήθεσι πάσι
 καὶ πᾶσι κενὰ ἐν τῇ ἐν τοῖς αἰῶσι δαλίμα, ἔχον ισχύ²· ἔφα-
 νησαν Μὴ τοῖνυν ἀνεχωμεθα τῶν τῇ Ἀρεμῶν ἢ ἄλλην ὀνομαζόντων
 συνοδὸν παρὶ τῇ ἐν Νικαίᾳ συνοδῇ· Καὶ οὐ καὶ αὐτοὶ οἱ τῇ Ἀρ- 5
 μῶν ὀνομαζόντες ἐπαιχοῦσι μὲν εἶδεναι τὰ ἐν αὐτῇ προχθέντα ἢ γὰρ οὐ
 ἐσιώπησαν· ὁρᾶτε γὰρ, ἀγαπητοὶ μαθηταί, καὶ ὑμεῖς παρὰ τῶν
 ἐλθόντων ἐξ ὑμῶν εἰς τὴν Ἀριμῶν ὡς Ὀρσάκιος καὶ Οἰαῖος·
 Εὐδοκίος καὶ Ἀζέντιος· ἔκει δὲ τὴν σὺν αὐτοῖς καὶ Δημοφίλος, καθη- 10
 ρέθησαν θεοσάκτους ἑτερὰ παρα τὰ ἐν Νικαίᾳ γράφειν· ὅτε καὶ
 ἀπαρτηθέντες ἀναβησάμενοι τὴν Ἀρειανὴν χίρσιν, παρητήσαντο,
 καὶ μᾶλλον αὐτοὶ ἔθειον εἶναι προστάται· Οἱ δὲ γε ἐπίσκοποι οἱ
 ἀληθῶς γνησί· δοῦλοι τοῦ Κυρίου καὶ ὀρθῶς πιστεύοντες, ἦσαν
 δὲ ἐν τῇ δαλίμα, ἔγραψαν ἀρκεῖσθαι τῇ ἐν Νικαίᾳ μόνῃ, καὶ μηδὲν 15
 πλέον ἢ ἔλαττον παρ' ἐκείνην ζῆτεῖν ἢ φρονεῖν· Ταῦτα καὶ Κωνσταν-
 τῶ δεικνύμενοι, τῷ καὶ τὴν συνοδὸν κελύσαντι γινέσθαι· Ἀλλ' οἱ
 ἐν τῇ Ἀριμῶν καθαιρεθέντες ἀειθρόντες πρὸς Κωνσταντῶν πε-
 ποιήκασιν ὑπερβῆναι μὲν ἀπειλὰς δε γινέσθαι, μὴ ἀνακαμῆναι εἰς
 τὰς ἰδίαις παροικίαις τοῖς καὶ αὐτῶν ἀποφνημαμένους, βίαν τε παθεῖν 20
 ἐν τῇ Θρακίᾳ ἐν αὐτῷ τῷ χειμῶνι ὥστε τῶν παρ' αὐτῶν καινοτο-
 μουμένων ἀνέχεσθαι·

4· Ἐἴτερ οὖν τινες τῇ Ἀριμῶν ὀνομαζοῦσι, δεικνύτωσαν πρῶ-
 τον τὴν καθαιρεσιν τῶν προειρημένων καὶ ἅπερ ἔγραψαν οἱ ἐπίσκοποι,
 λέγοντες μηδὲν πλέον ζῆτεῖν τῶν ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν Πατέρων ὁμο- 25
 λογηθέντων, μηδὲ ὀνομαζέμεν ὅλην συνοδὸν παρ' ἐκείνην· Ἀλλὰ
 ταῦτα μὲν κρῖναι, τὰ δὲ ἐν τῇ Θρακίᾳ κατὰ βίαν προχθέντα
 προβάλλοντα· ἐξ ὧν δεικνύνται, τῆς μὲν Ἀρειανῆς ἀλρέσεως ὅτις
 ὑποκριταί, ἄλλοι δὲ τῆς ὑγιανούσης πίστεως· Καὶ αὐτὴν δὲ τὴν
 μεγάλην συνοδὸν καὶ τὰς παρ' ἐκείνων ἄν τι ἐξετάζειν ἐκ παραλλή 30
 λου θέλει, εὖροι ἂν τῶν μὲν τὴν θεοσέβειαν, τῶν δὲ τὴν ἀλογίαν·
 Οἱ ἐν Νικαίᾳ συνελθόντες οὐ καθιρεθέντες συνήλθον, ἀλλὰ καὶ
 ὡμολόγησαν τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς εἶναι τὴν Πῶν· οὗτοι δὲ καὶ ἀπαῖ
 καὶ δεῦτερον καθιρεθέντες, καὶ τρίτον ἐν αὐτῇ τῇ Ἀριμῶν, γράφειν
 ἐτόλμησαν, μὴ χρῆναι λέγειν οὐσίαν ἢ ὑπόστασιν· ἔχειν τὸν Θεόν 35
 Ἐκ δὲ τούτων σκοπεῖν ἔστιν ἀδελφοί, ὡς οἱ μὲν ἐν Νικαίᾳ τῶν
 Γραφῶν πνεύματι, λέγοντος αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἐν μὲν τῇ Ἐξόδῃ· «Εγὼ
 εἰμι ὁ ὢν»³· διὰ δὲ τοῦ Ἱερεμίου· «Τίς ἐστιν ἐν ὑποστήματι αὐτοῦ
 καὶ εἶδε τὸν λόγον αὐτοῦ», καὶ μετ' ὀλίγον· «Καὶ ἐστήσαν ἐν τῇ
 ὑποστάσει μου, καὶ ἤκουσεν τῶν λόγων μου»⁴· Ἡ δὲ ὑπόστασις 40

1 Ἱερ 2 13. 2 Ὡς 8, 7. 3 Ἐξ 3, 14. 4 Ἱερ 23 18.
 5 Ἱερ 23, 22.

- οὐσία ἐστὶ, καὶ οὐδὲν ἄλλο σημαζόμενον ἔχει ἢ αὐτὸ τὸ ἐν ὅπερ Ἰερεμίας ὑπερῆλθεν ὀνομαζέμενον· Καὶ οὐκ ἔκρουσαν φωνήν, παρ-
 ξένως ἢ· Ἡ γὰρ ὑποστάσις καὶ ἡ οὐσία ὑπερῆξ ἐστίν· Ἐστὶ γὰρ
 καὶ παρρησία· Τοῦτο νοῶν καὶ ὁ Πτῶλος ἐγράψεν· Ἐβραίου, ὁ (ὁ)
 5 ὧν ἀπαύχεται τῆς δόξης, καὶ παρὰ τὴν τῆς ὑποστάσεως κτῆσιν·
 Οἱ δὲ οὐ δοκούντες, εἰδέναι τὰς Γράφας καὶ ὀνομαζόμενοι εὐαγγελισ-
 τὴν εἶναι σωτῆρας, καὶ θεολογοῦντες ὑποστάσις, καὶ ἐπὶ (θεοῦ, τοῦτο γὰρ
 ἔργον ἐν τῇ Ἀρχῇ καὶ ἐν ἑλπίδι ἐκείνων συνοδοῖς), πῶς οὐ
 δικαίως καθαιρεθῶσιν· ἰσχυρὸς καὶ αὐτὸς, ὡς ἄφρων ἐν καρδίᾳ, (ὁ) ἵκ-
 10 ῖσται· Θεός, ὁ Πατριάρχης Πατέρες ἐλάλῃ ἐν τῇ Ἀρχῇ, μὴ εἶναι
 κτίσμα ἢ ποιῶν τὸν Υἱὸν Λόγον ἀνεγινόντες· Πάντα δι' αὐτοῦ
 ἐγένετο· καὶ, Ἐν αὐτῷ τὰ πάντα ἐκτίσθη· καὶ συνέστηκεν
 (ὁ) δὲ οἱ μὲν Ἀρειανοὶ ἢ Χριστιανικοὶ οὗτοι ἐν ταῖς ἁλλοῖς
 ἐκείνων συνοδοῖς κτίσμα τεταλμῆκασι εἰπεῖν αὐτὸν καὶ ἐκ τῶν
 15 ποιημάτων, ὡν αὐτοὶ ἔσονται ὁ Λόγος διδασκὴς καὶ ποιητής· Εἰ
 γὰρ δὲ αὐτοῦ τὰ πάντα γέγονε κτίσμα, δεῖ εἶναι καὶ αὐτὸν κτί-
 ζόμενον· Καὶ πῶς δυνατόν, τὸ κτιζόμενον κτίζειν ὃ, πῶς ὁ
 κτίζων κτίζεται·
 5 Ἄλλ' οὕτως οὕτως αἰσχυρόντα, τοιοῦτα λέγοντες ἐφ' ὅδε με-
 10 τὰ καὶ παρὰ πάντων ἐστὶν ὀνομαζόμενοι, καὶ παρὰ Λογιανόν
 δεκόμενοι· καὶ ἐν αὐτῇ καθαιρεθέντες· Καὶ αὐτοὶ δὲ ἐν Νικαίᾳ
 γεγενημένοι, ὁμοφύσιον εἶναι τὸν Υἱὸν τῷ Πατρὶ, οὐ χάριν προ-
 ποιούντας, λαχόντας, πρὸς τῇ συνοδῇ, καὶ περιβομβοῦσιν, ὡς κώνω-
 πες, πάντα τοὺς περὶ τῆς λέξεως, ὡς ἀντιπρόθετον προσκόπτουσιν εἰς
 15 αὐτό, ὡς ἀντιπροσέτιον· ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ λίθον ἐν Σιών τρηπυρ-
 ματος· ἢ ἠνωσκόμην, ὅτι τὸ τοῦτο δεκόμενοι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ
 (ὁ) κατὰ τὴν χίρην ἐστὶν αὐτῶν ἡλικία· αὐτὴ καὶ ἀκριβὴς
 ἀπόφασις· (ὁ) γὰρ αἱ λέξεις τῶν ὑποστάσεων, αὐτὴ ἢ ἐν αὐτῇ γενόμε-
 20 καὶ ἀκριβὴς αὐτῶν· Καὶ τῶν δὲ παλαιῶν κτίσις γεγενησάντων αὐτοῦ
 καὶ εἰ τούτοις κρῖται· τῶν θεολογῶν καὶ τῶν γινωσκόντων, ἀλλ' ἡμᾶς
 30 ἀκόλουθοι εἰπεῖν· ἕνα καὶ ἐκ τούτων ἢ μετὰ ἀληθείας ἀκριβείας τῆς
 μεγάλης συνοδοῦ δευθῆ· Τῶν χρυσολογούντων ἐπισκόπων βουλο-
 μένων πᾶσι τὴν παρὰ τῶν Ἀρειανῶν εὐεργετήσας τῆς πίστεως, λέξει
 ἀνελεῖν τὸ· Εἰς τὴν ἑαυτοῦ καὶ τοῦ λέγοντος κτίσμα καὶ ποιῶν τὸν Υἱὸν
 35 καὶ Ἦν τότε δεῖ οὐκ ἔναι καὶ οὐκ τρεῖς ἐστὶ φύσεις· καὶ δὲ τῶν
 Γρηγορίων ὁμοομιλουμένων γράφει· ὅτι· τε ἐκ τοῦ Θεοῦ, τῇ φύσει μονογε-
 νής ἐστὶν ὁ Λόγος, ὁμοουσιος πατρὶ Πατρὸς, Θεοῦ, ἀληθινός,
 ὡς εἶπεν ὁ Ἰωάννης, καὶ ὡς ἐκράχεν ὁ Παῦλος, ἀπαύχασμα τῆς δόξης
 καὶ χαρακτήρ τῆς τοῦ Πατρὸς ὑποστάσεως· οἱ περὶ Εὐσέβιον, ὑπὸ
 40 τῆς ἰδίας κακοδοξίας ἔλκομενοι, διελάλουν ἀλλήλους· Συνθωμεθα καὶ

γὰρ καὶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν· αἰεὶ γὰρ ὢντες, ἐξ οὗ τα πάντα ἔ-
 και· «Τὰ ἀρχαῖα περὶ ἔθον σου καὶ ὅτι πάντα καινα· τὰ δὲ
 πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ»· Εὐσεβίου δὲ καὶ ἐν τῷ Ποιήσαντι· γράσει·
 Πρωτὸν πάντα· πιστεύον· ὅτι εἰς ἐστὶν ὁ Θεός, ὁ πᾶν καὶ κτίσας
 καὶ καταρτίσας καὶ ἡγήσας, ἐκ τοῦ μη ὄντος εἰς τὸ εἶναι· Ἀλλ'
 οἱ ἐπίσκοποι θεωρῶσαντες τὸν τοιοῦτον ἐκείνων καὶ τὴν τῆς ἀσε-
 βείας κακότητα· πικρότερον ἐπύχεον· τὸ ἐν τοῦ Θεοῦ καὶ ἑαυτῶν
 ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ εἶναι· τὸν Υἱόν· ὅτι πᾶν κτίσας καὶ
 μὴ ἀπ' ἐκείτων χωρὶς κτίου εἶναι, καὶ ἀρχὴν εἶναι τοῦ γενέσθαι
 λέγεται· ἐκ τοῦ Θεοῦ ὁ δὲ Υἱὸς, μόνος Ἰδὼν τὸν Πατέρα οὐσίας 10
 τοῦτο γὰρ Ἰδὼν μόνος καὶ ἀποθνήσκοντος πρὸς Πατέρα· Καὶ
 περὶ αὐτοῦ ἐπαρθεὶς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς· Πάλιν δὲ
 τῶν ἐπισκοπῶν ἐρωτῶντων τὸν δοκούντως ὁμοῦς εἴτε· λέγουσιν
 τὸν Υἱὸν οὐ κτίσας καὶ δύναμιν σοφίαν μόνον τοῦ Πατρὸς καὶ
 εἰκόνα ἀΐδου, πτερυγακτὸν καὶ πατέρα τοῦ Πατρὸς καὶ Θεόν 15
 ἀληθινόν, κατεληφθῆσαν οἱ περὶ Εὐσεβίου διακρινόντες ἀλλήλους, ὅτι
 καὶ ταῦτα φησὶ καὶ ἐν ἡμῶς καὶ ἀρχὴ καὶ ἡμῶν καὶ ἀρχὴ καὶ ἀρχὴ
 Θεοῦ λεγόμεθα, καὶ περὶ τῶν εἰρησίων· καὶ ἀρχὴ καὶ ὄντες· 20
 Καὶ δυναμὶς πολλὰ εἰσι· Καὶ ἐγένεθ' ἡμῶν καὶ δύναμις· ἡμεῖς ἐκ
 τῆς Αἰωνίου· Ἡ δὲ ἡμεῖς καὶ ἡ δύναμις λέγεται δύναμις καὶ ἀρχή 20
 Καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀρχὴ
 Ἰακώβ· Ἄλλα γὰρ τὸ ὅτι εἰς ἐστὶν ὁ Θεός, ἐξομνῶντες
 ὁμοῦς καὶ· ὅτι καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀρχὴ· Εἰ δὲ καὶ ἡμεῖς
 λέγομεν τὸν Υἱόν, οὐ λυπεῖ ἡμεῖς κενωμένος γὰρ ἀποθνήσκων ἐστίν 25
 ὁ ἄνθρωπος τῶν Ἀρεσκῶν· ἐφθάρμεν διανοία· Ἄλλα καὶ ἐνταῦθα
 οἱ ἐπίσκοποι θεωρῶσαντες, ἐκείνων τὸ δόλιον, συνήγαγον ἐν τῶν Ἰερ-
 ρῶν τὸ ἀποστασμάτην τε ἐγγὺν καὶ τὸν ποταμόν, καὶ τὸν χαρακτῆρα
 πρὸς τὴν καταστάσιν καὶ τὸ, «Ἐν τῷ ὄντι σου ἡμεῖς καὶ ὁ Θεός»
 καὶ τὸ «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἐσμεν»· Καὶ πικρότερον λοιπὸν καὶ
 συντόμως ἐγράψαν· ἡμεῖς οὖν τῷ Πατρὶ τὸν Υἱόν· καὶ γὰρ προεκρ- 30
 μένα πάντα ταῦτα· ἐγὼ τὸν σημειοῦσιν· Καὶ ὁ γαγγυσμὸς αὐτῶν,
 ὅτι ἀγραφοὶ εἰσιν αἱ λέξεις· ἐλεγχεται παρ' αὐτῶν μακάριος, ἐξ ἀγρά-
 φων ἀσεβήσαντες· ἀγραφα δὲ τὸ· Ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ τὸ· Ἡν ποτε
 ὅτε οὐκ ἦν, αἰτιῶνται, ὅτι ἐξ ἀγράφων μετ' εὐσεβείας νοουμένων λέ- 35
 ξειν κατεκρίθησαν· Αὐτοὶ μὲν ὡς ἐκ κοπρίας ὄντες, ἐλάλησαν ἀληθῶς
 ἀπὸ γῆς· οἱ δὲ ἐπίσκοποι οὐκ ἐκ τοῦτο εὐρόντες καὶ λέξεις ἀλλ' ἐκ
 Πατέρων ἔχοντες τὴν μαρτυρίαν, οὕτως ἐγράφαν· Ἐπισκοποι γὰρ
 ἀρχαῖοι πρὸ ἐκτῶν ἐγγὺς καὶ ἐκτῶν τριακοντα τῆς μεγάλης Ῥώμης
 καὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως γραφόντες ἡτίεσαν· τοῖς τοῖσιμα λέγοντας
 τὸν Υἱόν καὶ μὴ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τοῦτο ἐγίνωσκον Εὐσεβίου 40

1. Α' Κορ. 8, 6. 2 Β' Κορ. 5, 17-18. 3. Πρβλ. Ψαλμ. 113, 25
 4. Πρβλ. Ἰωήλ 3, 23. 5. Ψαλμ. 45, 8. 6. Ψαλμ. 75, 10. 7. Ἰω. 10, 30

ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς Καισαρείας, πρότερον μὲν συντρέχειν τῇ Ἀρειανῇ αἰρέσει, ὕστερον δὲ ὑπογράφας ἐν αὐτῇ τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ, ἔγραψε τοῖς ἰδίῳις διαβεβαιούμενος, ὅτι καὶ τῶν παλαιῶν τινὰς λογίους καὶ ἐπιφανεῖς ἐπισκόπους καὶ συγγραφάς, ἐγνωμέν ἐπὶ τῆς
5 τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ θεότητος τῷ τοῦ ὁμοουσίου χρησαμένους ὀνόματι.

7. Τί οὖν ἐστὶ τὴν Ἀρίμνηον ὀνομάζουσιν, ἐν ἣ καθηρέθησαν; Τί παραιτοῦνται τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον, ἐν ἣ καὶ οἱ Πατέρες αὐτῶν ὑπέγραψαν, καὶ ὠμολόγησαν ἐκ τῆς οὐσίας καὶ ὁμοουσίον εἶναι τὸν
10 Ὑἱὸν τῷ Πατρί; τί περιτρέχουσιν; οὐ γὰρ πρὸς μόνους τοὺς ἐν Νικαίᾳ ἐπισκόπους συναλθόντας, ἀλλὰ γὰρ καὶ πρὸς τοὺς ἐαυτῶν μεγάλους ἐπισκόπους, καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους λοιπὸν μάχονται. Τίνων οὖν εἰσι κληρονόμοι καὶ διάδοχοι; πῶς δύνανται λέγειν Πατέρας τούτους, ὧν οὐκ ἀποδέχονται τὴν ὁμολογίαν τὴν καλῶς καὶ ἀποστο-
15 λικῶς γραφεῖσαν; Ἐπεὶ, εἰ νομίζουσιν ἀντιλέγειν δύνασθαι, εἰπάτωσαν, μᾶλλον δὲ ἀποκρινάσθωσαν, ἵνα καὶ ἑαυτοῖς περιπίπτοντες ἐλεγχθῶσιν, εἰ πιστεύουσι λέγοντι τῷ Ὑἱῷ· «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἑσμην» καὶ, «Ὁ ἑωρακὴς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα;»¹· Ναί, εἰποιν ἂν, ἐπειδὴ γέγραπται, πιστεύομεν, Ἀλλὰ καὶ Πῶς ἐν εἰσι, καὶ πῶς ὁ
20 ἑωρακὴς τὸν Ὑἱὸν ἑώρακε καὶ τὸν Πατέρα, ἐὰν ἐρωτηθῶσιν εἰπεῖν, πάντως που φήσουςι, Δι' ὁμοιότητα· εἰ μὴ τέλειον συμπεπτῶκασι τοῖς ἀδελφὰ φρονοῦσιν αὐτοῖς, καὶ λεγομένοις Ἀνομοίοις. Ἀλλ' ἐὰν πάλιν ἐρωτηθῶσι, Πῶς ὅμοιοι; ἀποθρασυνόμενοι φήσουςιν· Ἀρετῇ τελείᾳ καὶ συμφωνίᾳ τὸ αὐτὸ θέλειν τῷ Πατρί, καὶ μὴ θέλειν ὅπερ
25 ὁ Πατὴρ οὐ θέλει. Ἀλλὰ μαθεύωσιν ὅτι ἐξ ἀρετῆς καὶ τοῦ θέλειν ὁμοιούμενος τῷ Θεῷ, ἔχει μὲν καὶ τοῦ τρέπεσθαι τὴν προαίρεσιν· οὐκ ἔστι δὲ οὕτως ὁ Λόγος, εἰ μὴ ἅρα ἐκ μέρους καὶ καθ' ἡμᾶς ὅμοιος, ὅτι μὴ καὶ κατ' οὐσίαν ὁμοιὸς ἔστι. Ταῦτα δὲ ἴδια ἡμῶν τῶν γεννητῶν καὶ κτιστῶν ἔχοντων τὴν φύσιν. Καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς, καίτοι μὴ δυνά-
30 μενοι ὅμοιοι κατ' οὐσίαν τοῦ Θεοῦ γενέσθαι, ὁμῶς, ἐξ ἀρετῆς βελτιούμενοι, μιμούμεθα τὸν Θεὸν χαρισαμένον καὶ τοῦτο τοῦ Κυρίου, καὶ λέγοντος· «Γίνεσθε οὐκ ἐκτὴν φύσιν, ὡς ὁ Πατὴρ ὁμῶν οὐκ ἐκτὴν φύσιν, ἀλλὰ ἐκτὴν ἀρετῇ, ὡς ὁ Πατὴρ ὁμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστι.»² Τρεπτά δὲ τὰ γενητά, οὐκ ἂν τις ἀρνήσαιο, ἀγγέλων μὲν παραβάντων,
35 τοῦ δὲ Ἀδὰμ παρακούσαντος, καὶ πάντων δεομένων τῆς τοῦ Λόγου χάριτος. Τρεπτόν δὲ ἀτρέπτου ὄντος τοῦ Θεοῦ οὐκ ἂν εἴη ὅμοιον· ὥσπερ οὐδὲ τὸ κτισθὲν τοῦ κτίσαντος. Διὰ τοῦτο περὶ μὲν ἡμῶν σκοπῶν ὁ ἅγιος ἔλεγεν· «Ὁ Θεός, τίς ὁμοιωθήσεται σοι;»³ καὶ, «Τίς ὁμοιός σοι ἐν θεοῖς, Κύριε;»⁴ θεοὺς λέγων, τοὺς κτισθέντας μὲν,
40 μετόχους δὲ γενομένους τοῦ Λόγου, ὡς αὐτὸς εἶπεν· «Εἰ ἐκείνους

1. Ἰω. 14, 9.

2. Λευκ. 6, 36.

3. Ματθ. 5, 48.

4. Ψαλμ. 82, 2.

5. Ψαλμ. 85, 8.

Θεοὺς εἶπε, πρὸς οὓς ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο.¹» Τὰ δὲ μετέχοντα οὐκ ἂν εἶη τὰ αὐτὰ οὐδὲ ὁμοία τοῦ μετεχομένου. Περὶ ἐαυτοῦ γοῦν ἔλεγεν· Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἑσμεν, ὡς τῶν γεννητῶν μὴ ὄντων οὕτως· Ἐπεὶ ἀποκρινάσθωσαν οἱ τὴν Ἀρίμνηνον προτείνοντες, εἰ κτιστὴ οὐσία δύναται εἰπεῖν· «Ἄ βλέπω τὸν Πατέρα ποιῶντα, ταῦτα καγὼ 5 ποιῶ.²» Ποιούμενα γάρ ἐστι τὰ γενητά, καὶ οὐ ποιῶντα· εἰ δὲ μή γε, καὶ ἐαυτὰ ἐποίησαν. Ἀμέλει εἰ, ὡς λέγουσι, κτίσμα ἐστὶν ὁ Υἱός, καὶ ποιεῖ αὐτὸν ὁ Πατὴρ, πάντως ἂν ἐποίησε καὶ ἐαυτὸν ὁ Υἱός, δυνάμενος ποιεῖν ἃ ποιεῖ ὁ Πατὴρ, ὡς εἶπεν αὐτός· ἄλλ' ἄτοπον καὶ λίαν ἀσύστατόν ἐστι τὸ τοιοῦτον· ποιεῖν γὰρ ἐαυτὸν οὐδεὶς δύναται. 10

8. Πάλιν δὲ εἰπάτωσαν, εἰ δύναται τὰ γενητά εἰπεῖν· «Πάντα, ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ, ἐμὰ ἐστίν;³» Ἐχει δὲ τὸ κτίζειν, τὸ δημιουργεῖν, τὸ αἰδεῖν, τὸ εἶναι παντοκράτωρ, τὸ ἄτρεπτον, τὰ δὲ γενητά οὐ δύναται ἔχειν τὸ δημιουργεῖν· κτιστὰ γάρ ἐστιν· οὐδὲ τὸ αἰδεῖν· ἀρχὴν γάρ ἔχει τοῦ εἶναι· οὐδὲ τὸ παντοκράτωρ καὶ ἄτρεπτον· κρα- 15 τούμενα γάρ καὶ τρεπτῆς φύσεώς ἐστιν, ὥσπερ αἱ Γραφαὶ λέγουσιν. Οὐκοῦν εἰ ταῦτα τοῦ Υἱοῦ ἐστίν, οὐκ ἐξ ἀρετῆς, ὡς εἶπομεν, ἀλλὰ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἐστι δηλονότι, ὡς εἶπεν ἡ σύνοδος· οὐκ ἐξ ἄλλης οὐσίας ἐστίν, ἀλλὰ τῆς τοῦ Πατρὸς, ἧς ἐστι καὶ ταῦτα ἴδια· τὸ δὲ τῆς τοῦ Πατρὸς οὐσίας ἴδιον, καὶ ἐξ αὐτῆς γέννημα, τί ἂν εἶη, ἢ πῶς ἂν τις 20 ὀνομάσειεν αὐτό, ἢ ὁμοούσιον; ἃ γὰρ βλέπει τις ἐν τῷ Πατρὶ, ταῦτα βλέπει καὶ ἐν τῷ Υἱῷ· Υἱῷ δὲ οὐκ ἐκ μετουσίας, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν. Καὶ τοῦτο ἐστίν· «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἑσμεν⁴», καὶ ὁ ἐμὲ ἐωρακώς ἐώρακε τὸν Πατέρα.⁵» Ἀλλως τε καὶ ἐκ τούτου πάλιν καλὴν δεικνύ- ναι τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν· εἰ ἐξ ἀρετῆς ἐπεται τὸ θέλειν καὶ τὸ μὴ 25 θέλειν, καὶ τρόπων βελτίωσις, ὁμοίος καθ' ὑμᾶς ὁ Υἱός ἐστι τῷ Πατρὶ· ταῦτα δὲ ποιότητος ἴδια· δηλονότι σύνθετον τὸν Θεὸν ἐκ ποιότητος καὶ οὐσίας λέγετε. Καὶ τίς ὑμῶν ἀνέξεται ταῦτα λεγόντων· οὐ γὰρ σύνθετος ὁ Θεὸς ὁ τὰ πάντα εἰς τὸ εἶναι συνθετικῶς, οὐδὲ τοιοῦτος, οἷά ἐστι τὰ παρ' αὐτοῦ διὰ τοῦ Λόγου γινόμενα, μὴ γένοιτο! Ἀπλῇ 30 γάρ ἐστιν οὐσία, ἐν ἣ οὐκ ἐνι ποιότης, οὐδέ, ὡς εἶπεν ὁ Ἰάκωβος, «Παραλλαγὴ τις ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα.⁶» Οὐκοῦν εἰ δείκνυται οὐκ ἐξ ἀρετῆς· οὐ γὰρ ποιότης ἐν τῷ Θεῷ, οὔτε ἐν τῷ Υἱῷ· δηλονότι τῆς οὐσίας ἴδιος ἂν εἶη· καὶ τοῦτο πάντως ὁμολογήσετε, εἰ μὴ τέλειον τὸ νοεῖν ἀπόλετο ἐν ὑμῖν. Τὸ δὲ ἴδιον καὶ ταῦτον τῇ τοῦ Θεοῦ οὐ- 35 σία καὶ ἐξ αὐτῆς γέννημα φύσει τυγχάνον τί ἂν εἶη, ἢ πάλιν καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοούσιον τῷ γενήσαντι; τοῦτο γὰρ Πλὺ πρὸς Πατέρα γνώ- ρισμα. Καὶ ὁ μὴ τοῦτο λέγων, οὐ φρονεῖ φύσει καὶ ἀληθῶς Υἱὸν εἶναι τὸν Λόγον.

9. Οὕτω νοήσαντες οἱ Πατέρες, ἔγραψαν ὁμοούσιον εἶναι τὸν 40

1. Ἰω. 10, 35. 2. Ἰω. 5, 19. 3. Ἰω. 16, 15. 4. Ἰω. 10, 30.
5. Ἰω. 14, 9. 6. Ἰω. 1, 17.

Ὡς τῷ Πατρὶ, καὶ ἀνεθεμάτισαν τοὺς λέγοντας ἐξ ἐτέρας ὑποστά-
 σεως εἶναι τὸν Ὡν· οὐχ ἑαυτοῖς κλασάμενοι λέξεις, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
 ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτῶν Πατέρων μαθόντες, καθάπερ εἵπομεν. Τούτων
 δὲ οὕτω δεικνυμένων, περιττὴ αὐτῶν ἡ Ἀρίμνος, περιττὴ καὶ ἡ
 5 ἄλλη παρ' αὐτῶν ὀνομαζομένη περὶ πίστεως σύνοδος. Ἀρκεῖ γάρ ἡ
 ἐν Νικαίᾳ σύμφωνος οὖσα καὶ τοῖς ἀρχαίοις ἐπισκόποις, ἐν ἧ καὶ οἱ
 Πατέρες αὐτῶν ὑπέγραψαν, οὓς αἰδεῖσθαι τούτους ἔπρεπε, ἵνα μὴ
 πάντα μᾶλλον ἢ Χριστιανοὶ νομισθῶσιν. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τούτων,
 μετὰ καὶ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀρχαίων ἐπισκόπων, καὶ μετὰ τὴν
 10 ὑπογραφήν τῶν ἰδίων Πατέρων, προσποιοῦνται, ὡς ἀγνοοῦντες,
 τὴν λέξιν φοβεῖσθαι τοῦ ὁμοουσίου, εἰπάτωσαν καὶ φρονεῖτωσαν ἀπλού-
 στερον μὲν καὶ ἀληθῶς τὸν Ὡν φύσει Ὡν, ἀναθεματисάτωσαν δέ,
 ὡς παρήγγειλεν ἡ σύνοδος, τοὺς λέγοντας κτίσμα, ἢ ποῖημα, ἢ
 ἐξ οὐκ ὄντων, ἢ, Ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν ὁ Ὡς τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅτι τρεπτός
 15 καὶ ἀλλοιωτός ἐστι, καὶ ἐξ ἐτέρας ὑποστάσεως· καὶ οὕτω φευγέτωσαν
 ἀπὸ τῆς Ἀρειανῆς αἵρέσεως· καὶ θαρροῦμεν, ὅτι γνησίως ταῦτα
 ἀναθεματίζοντες ὁμολογοῦσιν εὐθύς, ἐκ τῆς οὐσίας καὶ ὁμοούσιον
 εἶναι τὸν Ὡν τῷ Πατρὶ. Διὰ τοῦτο γάρ καὶ οἱ Πατέρες, εἰρηκότες
 ὁμοούσιον εἶναι τὸν Ὡν, ἐπήγαγον εὐθύς· Τοὺς δὲ λέγοντας κτίσμα,
 20 ἢ ποῖημα, ἢ ἐξ οὐκ ὄντων, ἢ, Ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν, ἀναθεματίζει
 ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία· ἵνα διὰ τούτων γνωρίσωσιν, ὅτι ταῦτα
 σημαίνει τὸ ὁμοούσιον. Καὶ ἡ τοῦ ὁμοουσίου δύναμις γινώσκειται ἐκ
 τοῦ μὴ εἶναι κτίσμα ἢ ποῖημα τὸν Ὡν· καὶ ὅτι ὁ λέγων ὁμοούσιον
 οὐ φρονεῖ κτίσμα εἶναι τὸν Λόγον· καὶ ὁ ἀναθεματίζων τὰ προειρη-
 25 μένα ὁμοούσιον ἄμφωρον εἶναι τὸν Ὡν τῷ Πατρὶ· καὶ ὁ ὁμοούσιον
 λέγων γνήσιον καὶ ἀληθινὸν λέγει τὸν Ὡν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ Γνήσιον
 λέγων νοεῖ τὸ· «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἑσμέν» καὶ, «Ὁ ἑωρακὴς ἐμὲ
 ἐώρακε τὸν Πατέρα.»

10. Ἐπρεπε μὲν οὖν διὰ πλείονων τὰ τοιαῦτα γράφειν· ἐπειδὴ
 30 δὲ πρὸς εἰδότας ὑμᾶς γράφομεν, διὰ τοῦτο συντόμως ὑπηγορεύσαμεν·
 εὐχόμενοι παρὰ πᾶσι σφῆσθαι τὸν σύνδεσμον τῆς εἰρήνης, καὶ πάντας
 τοὺς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας τὸ αὐτὸ λέγειν, τὸ αὐτὸ φρονεῖν.
 Καὶ οὐχ ὡς διδάσκοντες, ἀλλὰ ὡς ὑπομνησκοντές ἐσμεν. Ἐσμέν
 δὲ οὐχ ἡμεῖς, οἱ γράφοντες μόνοι, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ
 35 καὶ ταῖς Λιβύαις ἐνεθήκοντά που ἐπίσκοποι. Πάντων γάρ ἐν ἐστὶ
 τοῦτο φρόνημα, καὶ ὑπὲρ ἀλλήλων αἰεὶ ὑπογράφομεν, ἐὰν συμβῇ τινα
 μὴ παρῆναι. Οὕτως οὖν διακείμενοι, ἐπειδὴ συνέβη συνελθεῖν ἡμᾶς,
 ἐγράψαμεν καὶ τῷ ἀγαπητῷ ἡμῶν Δαμάσῳ τῷ ἐπισκόπῳ τῆς μεγά-
 λης Ῥώμης περὶ τοῦ Αὐξεντίου τοῦ ἐπαιθόντος τῇ ἐν Μεδιολάνῳ
 40 ἐκκλησίᾳ, διηγούμενοι τὰ κατ' αὐτόν· ὅτι τε οὐ μόνον τῆς Ἀρειανῆς
 αἵρέσεως ἐστὶ κοινωνός, ἀλλὰ καὶ ὑπεύθυνός ἐστι πολλοῖς κακοῖς,
 πράξας ταῦτα μετὰ Γρηγορίου τοῦ κοινωνοῦ τῆς ἀσεβείας αὐτοῦ·
 καὶ θαυμάζοντες πῶς μέχρι νῦν οὐ καθήρεθῃ καὶ ἐκβέβληται τῆς

Ἐκκλησίας, καὶ χάριν ὁμολογήσαμεν τῇ θεοσεβεῖα αὐτοῦ τε καὶ τῶν
 συνελθόντων ἐν τῇ μεγάλῃ Ῥώμῃ, ὅτι καὶ τοὺς περὶ Οὐρσάκιον καὶ
 Οὐάλεντα, καὶ τοὺς τὰ αὐτὰ αὐτοῖς φρονούντας ἐκβάλλοντες, ἔσωσαν
 τὴν ὁμοφυλίαν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας· τὴν καὶ παρ' ὑμῖν εὐχό-
 μενοι σῶζεσθαι, παρακαλοῦμεν μὴ ἀνέχεσθαι, καθὰ προείπομεν, 5
 τῶν προβαλλομένων ἔχλον συνόδων προφάσει πίστεως, τὴν ἐν Ἀρι-
 μνήῳ, τὴν ἐν Σιρμίῳ, τὴν ἐν τῇ Ἰσαυρίᾳ, τὴν ἐν τῇ Θράκῃ, τὰς ἐν
 Κωνσταντινουπόλει, τὰς ἐν Ἀντιοχείᾳ πολλὰς καὶ ἀτάκτους. Ἀλλὰ
 μόνον κρατεῖται ἐν ὑμῖν ἢ ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν Πατέρων ὁμολογη-
 θεῖσα πίστις· ἐν ἣ καὶ πάντες καὶ τῶν νῦν μαχομένων πρὸς αὐτὴν 10
 παρῆσαν Πατέρες, καθὰ προείπομεν, καὶ ὑπεγράψαν· ἵνα καὶ περὶ
 ἡμῶν ὁ Ἀπόστολος εἴπῃ· ἅ Ἐπαινώ δέ ὑμᾶς, ὅτι πάντα μου μένη-
 σθε, καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις, οὕτω κατέχετε.¹»

11. Αὕτη γὰρ ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος, ἀληθῶς στηλογραφία κατὰ
 πάσης αἰρέσεώς ἐστίν. Αὕτη καὶ τοὺς βλασφημοῦντας εἰς τὸ Πνεῦμα 15
 τὸ ἅγιον, καὶ λέγοντας αὐτὸ κτίσμα, ἀνατρέπει. Εἰρηκότες γὰρ οἱ
 Πατέρες περὶ τῆς εἰς τὸν Υἱὸν πίστεως, ἐπήγαγον εὐθὺς· Πιστεύομεν
 καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵνα, τελείαν καὶ πλήρη τὴν εἰς τὴν ἁγίαν
 Τριάδα πίστιν ὁμολογήσαντες, τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως,
 καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τούτῳ γνωρίσωσι. 20
 Δὲ ἕλον γὰρ καὶ παρ' ὑμῖν καὶ παρὰ πᾶσι καθέστηκε· καὶ οὐδεὶς ἐν
 Χριστιανῶν ἀμφίβολον εἰς τοῦτο σχοίῃ τὴν διάνοιαν, ὥς οὐκ ἔστιν
 ἡμῶν ἡ πίστις εἰς τὴν κτίσιν, ἀλλ' εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα,
 πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητὴν· καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν 25
 Χριστόν, τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ· καὶ εἰς ἐν Πνεῦμα ἅγιον·
 ἕνα Θεὸν τὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ τελείᾳ Τριάδι γνωσκόμενον· εἰς ἣν
 καὶ βαπτίζομενοι, καὶ ἐν ταύτῃ συναπτόμενοι τῇ θεότητι, πιστεύομεν
 καὶ κληρονομῆσαι βασιλείαν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ
 ἡμῶν, δι' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.